

חידושי מהרי"א

ספר

אמת ליהודה

חידו"ת על סדר הש"ס

מאת

מורינו יהודה ארי' אלתר זצ"ל

בן יבלחט"א הגרפ"מ אלתר שליט"א
ונכד כ"ק מרן האמרי אמת זיע"א מגור

נסדר והו"ל ע"י משפחת המחבר

תשרי התש"ן לפ"ק

Published by
Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:
To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב (888) 498-8642 Toll Free
ניו יורק (718) 851-0806 New York
ארץ ישראל (02) 587-0613 Israel
MishnaHalachos@mail.com

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל
Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:
Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד
Copyright © 2004

כאשר נשאל כ"ק א"ש בתחילת ההדפסה
אם להדפיס את הספרים אמר כן
ואיחל שיהיה "בברכה והצלחה"

דבר המסדרים

שמחה היא לנו כיום הזה על אשר זכינו להגיש לפני ציבור הלומדים וקהל אנ"ש את חידושי הגה"ח מורינ' ר' יהודה ארי' אלטר זצ"ל בנו של יבלחט"א מורינ' ראש הישיבה שליט"א.

ודמעה בשער שלא זכינו שהמחבר בעצמו יסדר את חידושיו ויהנה בצאתם לאור עולם. בבואנו לערוך את כתבי היד של הגהמ"ח זצ"ל מצאנו אוצר בלום רב הכמות והאיכות בכל מקצועות התורה.

אחר עריכת הספר הראשון פרי ביכורים על ספה"מ להרמב"ם אשר נתקבל בהערכה עצומה בכל אהלי התורה מכל החוגים עד כדי הדפסת מהדורה שניה חדשים אחר המהדורה הראשונה הננו מביאים בזה ברכה את חידושיו של הגהמ"ח על סדר הש"ס חידו"ת אשר נכתבו במשך השנים תשל"ז – תשמ"ז ונמצאו ערוכים בטו"ט במחברותיו לפי סדר ענינים. בהתיעצות עם מורינ' ראש הישיבה שליט"א הוחלט להעדיף לסדר את החידושים עפ"י סדר הש"ס למרות שלא נכתבו כך במקור וע"כ יתכן שהדבר ניכר בכמה וכמה מקומות. כאמור בספרו הראשון נמנענו להעיר על דברים שנתחדשו בבית מדרשו למרות שנכתבו כבר בספרי האחרונים, בהיות וחלק גדול נכתב בשחר נעוריו ואדרבה אשריו ואשרי חלקו שזכה לכווין למשנת קודמיו.

ובזאת אנו למודעי היות ובחלק גדול מהכתבים נכתבו הדברים כפי הנראה במהירות גדולה ע"כ יתכנו כמה שיבושי לשון ושגיאות מי יבין. עוד זאת למודעי שהדברים במקורם נכתבו בקיצור מופלג ומלבד הקשרי מילים מעטים הושארו הדברים כפי שנכתבו במקור.

תיזכר לטובה אשת הגהמ"ח תחי' (בת הגאון הנודע בשערים ר' מנשה קליין שליט"א בעהמח"ס משנה הלכות) שעמדה לימינו בכל עוז בימי חייו המעטים וביתר שאת הוסיפה לעודד ולדרבן ולא נחה ולא שקטה עד אשר יצא הספר לאור עולם.

אנו מודים לכל המסייעים והעוזרים במלאכת הקודש על העמל הרב והרצון הטוב שהשקיעו כדי להוציא ספר יקר זה ובמיוחד להרה"ח ר' ח. ה. אידלמן נ"ו.

אנו תקוה ותפלה כי זכות הגהמ"ח תגן על כל העוסקים והמסייעים ושיהי' למליץ יושר עבור בנו יחידו אברהם מרדכי נ"י וכל בני משפחתו שיבלחט"א.

המסדרים

מאמר פתיחה של ראש הישיבה שליט"א

ב"ה

ער"ה "ישש עליד" לפ"ק

י'וצר ה'נשמות ו'בורא ה'נפשות רוכב ערכות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק (מו"ק כ"ה:) בני הרה"ג החסיד הר' יהודא ארי' זצ"ל השיב נשמתו ליוצרו בעודו צעיר לימים ותלמודו בידו ויגע בו"ך שנותיו בתורה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד (כלשון הירושלמי ברכות כ'. ומד"ר שה"ש).

לפני כשנה יצא ספרו על מגין המצוות לרמב"ם ז"ל פרי ביכורים חי' שחידש בעיקר בנערותו ובה"י נתקבל ספרו ותיכף נדפסה מהדורא נוספת וכעת יצא ספרו "ארי במסתרים" ילקוט נפלא על סדר הפרשיות בכל מקצועות התורה וזה אוריין תליתאי חידושים נחמדים על סדר הש"ס פנינים יקרות משכח רברבי שקיל משכח זוטרי שקיל. א'וצר מ'כמני ת'למודו ר"ת "אמת ליהודה" ויה"ר שיתקבלו חידושיו בקרב הלומדים ויהי' שפתותיו דובבות כמאמר רז"ל וימליץ טוב בעד כל ישראל להיכתב בכוח"ט ולכמ"ס. ער"ה "אשר ארחם" לפ"ק.

פינחס מנחם אלמר

יישר כח לעמותת "קול אריה"

על השתתפותם בהדפסה

מאמר פתיחה של הגר"מ קליין שליט"א דברים אחדים

ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך

גרסינן בגמ' (חולין) אמר רבי יצחק מאי דכתיב (תהלים נ"ח) האמנם אלם צדק תדברון מישירים תשפטו בני אדם מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון יכול יגיס דעתו ת"ל מישירים תשפטו בני אדם פרש"י האמנם אלם אומנות יפה היא האילום אבל צדק דהיינו דברי תורה אותו תדברון ע"כ וצ"ב מאי ס"ד דאף לד"ת ולמה לא אמר יכול אף לד"ת.

ואשר נראה דכבר ביארו רבותינו זצ"ל היאך ילוד אשה יסודו מעפר וסופו לעפר עומד להתפלל לפני ממ"ה הקב"ה ומדבר אליו בלשון עמו כאמרם ז"ל תפלה נאמרת בכל לשון ועולה במעלות ומדרגות בעליות עד למעלה מעלה תחת כסא הכבוד והתפלה עולה ונעשה עטרה למלכות מקום אשר מלאכים ושרפים אינם רשאים לגשת מחמת אימה ויראה ועד שאמר לו הקב"ה למשה רבינו אחוז בכסא כבודי לחזור להם תשובה ואמרו ז"ל שמעלת צדיקים גדולה מן המלאכים. וכמו שנאמר כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ופי' שאפי' המלאכים יעמדו בחוץ וישראל מבפנים בהיכלו כלו אומר כבוד וישאלו מה פעל וגו', ואפילו לאותן שהם בבחינת יעקב ואמר מה פעל קל, שהמלאכים שאינם בעלי בחירה עומדים צפופים במקום שנתן להם רשות כנוסח יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם, עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם וכו' עונים באימה ואומרים ביראה קדוש קדוש ולא ניתן להם רשות להקדיש את יוצרם עד שיאמרו ישראל קדוש קדוש (עיין חולין צ"א) ואם המלאכים ושרפים כן אנן מה נענה. הן אמת דגם במלאכים יש מדרגות ובגמ' חולין צ"א שם כת' א' אומרת קדוש כת' ב' אומרת קדוש קדוש, כת' ג' אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צב', וג' הכתות הם בעולמות ביע"כ האצילות הוא האלהות עצמה שאליו הקדושה ולו יאתה תהלה, ושרפי הבריאה הם לבד שמותרין ומזכירין אחר ג' תיבות שהם כנגד עולמות שמהם השבח עולה אבל מלאכי עולמות שתחתיהם אין להם רשות להזכיר שמו של הקב"ה כלל רק כת' א' שבעשייה אומרים קדוש, שאין להם השגה יותר ממדרגה א' ומלאכי היצירה משכילים ב' מדריגות שבהם נכלל גם שבח האופנים שתחתיהם ולכן אומרים קדוש קדוש, וכת' הג' שרפי הבריאה שהם גדולים מכל השכלים ואומרים ג' פעמים קדוש, ובזהר תרומה דכת' ג' גדולים גם מישראל דמלאכי עלאי דאמרי הך קדושתא אינון קדישין יתיר מנן ומיהו בגמ' שם גדולים ישראל ממה"ש שאין מזכירין ה' אלא אחר ג' תיבות ועיין תוס' חולין הנ"ל ד"ה ברוך דפריך והאיכא ברוך ומשני ההוא באופנים הוא דכתיב ועיין חגיגה י"א ובסידור יעב"ץ קדוש קדוש קדוש ואין כאן מקומו להאריך.

ובמנוח כשנגלה אליהם מלאך ה' אמר נמות כי ראינו מלאך ה' וד' גדולי עולם ר"ע וב"ע וב"ז ואחר נכנסו לפרדס וראו מה שראו ושלשה מהם נפגעו ואף ר"ע רצו לדחפו אלא שיצא בת קול הזהירו באותו זקן וכשעלה משה למרום אמרו מה לילוד אשה בינינו (עיין חגיגה ושבט) ולכן דרשו ז"ל מה יעשה האדם בעוה"ז יעשה עצמו כאלם לא יפתח פיו וכעין זה אמר שהמע"ה בקהלת אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברייך מעטים ועיין ספורנו (קהלת ד' א') ובאבן עזרא מה שהאריך וסיים ויהא דברינו מעטים ולא נענש בדין, ולכן הראשונים שהיו יכולים לכוון כמלאכי מעלה התפללו כפי צחות לשונם בקדושה ומשרבו העלגים שלא ידעו לכוון תפלותיהם באו אנשי כנה"ג ותקנו תפלת שמ"ע שלש תפילות בכל יום נגד אבות וקרבנות כי לולי תקנתם לא היו יכולים להתפלל כלל מחמת פחד הבורא וכשנתמעטו הלבבות בדורות אחריהם כמ"ש ז"ל אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של רפב"ז והיו יראים לגשת אפילו לתפלת אנשי כנה"ג ולכן תקנו רבותינו אחריהם תפלה קצרה לפני השמ"ע ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך כלומר דבאמת אני לעצמי איני ראוי ואיני מרהיב להתפלל אלא אתה בעל הרחמים כביכול שפתי תפתח אז ופי יגיד תהלתך במה שאתה תפתח כך שפתי יאמרו תהלתך, ובס' קדושת לוי האריך בזה למה לא הוי הפסק כפי מה שאמרו בגמ':

וגדולה ממה שאמרו בתפלה אמרו בתורה שאמרו ז"ל הלומד תורה שלא לשמה נח לו שנהפכה שליתו על פניו כלומר נח לו שלא בא לעולם ובתוס' חלקו בין לקנטר ובין שלא לשמה ולא לקנטר אלא שיקרא גברא רבה ועיין תוס' חגיגה בשם הירושלמי דאחר יצא לתרבות רעה משום שאביו בשעת סעודת ברית מילה שלו נדר שילמדו תורה ולפי שלא היתה כוונתו לש"ש יצא בנו לתרבות רעה ר"ל ע"ש ועיין גם ר"ן ע"ז ובש"ע יו"ד סי' פ"ב ברמ"א שם ובפר"ח מה שכתב שם וא"כ כ"ש תורה מתפילה שמי שאין כוונתו רצויה ואם המתפלל בלי כוונה בקושי התירו להתפלל החיוב ועכ"פ שיכוין בברכה ראשונה כ"ש בלימוד ושמעתי בשם הגאון הק' מטשעבין זצ"ל שאמר לאחד מתלמידיו יבואו לעוה"ב וילקו עבור תורה ותהלים שלמדו שלא בכוונה ולש"ש ועל אלו וכיוצא בהם אמרו נח שלא נברא משנברא (עירובין י"ג) ולפ"ז שפיר מובן סברת המקשן שתמה יכול אף לד"ת כן כיום שאם אינו מתכוון לש"ש נח לו שלא נברא אולי גם לד"ת יעשה עצמו כאלם ועכ"פ הגם שלא יקיים בפועל אבל לא יבטל רק בשב ואל תעשה במה שיעשה עצמו כאלם.

ברם הרי אמרו חז"ל (פסחים ושם נסמן) לעולם ילמוד אדם תורה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, והטעם כי ודאי המאור שבה מחזירו למוטב ובירושלמי ויתר

הקב"ה על עון ע"ז וג"ע ושפ"ד ולא ויתר על ביטול תורה והלואי אותי עזבו ואת תורת שמו והטעם כי המאור שבה מחזירתו למוטב וסוף סוף יבא לשמה ויתקן הכל אלמפרע ולכן קאמר צדק תדברון כלומר דכתוב בה ודברת במ על זה לא יעשה עצמו אלס דסוף סוף יבא מזה צדק ומיהו כל זה שלא לקנטר או לעשות קרדום לחפור דאז אין זה בכלל צדק ונעשה לו סם המות ח"ץ שלא יזכה להלשמה דרק אסתמא ולא לקנטר מהני המאור שבה להחזירו ולא על לקנטר, ואז מתוך שלא לשמה בא לשמה.

והנה קבלה בידנו מפי רבותינו ומפי צדיקים ומגידי אמת שהלומד תורה לשמה דבריו נשמעים ומתקבלים בין לומדי התורה ומבדרין שמעתייה בבי מדרשא ובין התלמידים, גם קבלנו שספר שנדפס וחזר ונדפס סימן שהסכימו עליו מן השמים והנה זכה חתני כבני זצלה"ה אשר ספרו פרי בכורים על תרי"ג מצות נתקבל בשתי ידים בין לומדי התורה בהתפעלות גדולה ואהבה רבה וכל רואין יהללוהו מישרות ועמקות והיקף ענינים מקשה ומפרק ומתרץ ומאיר וסוקר בסקירה כמה ענינים קולע אל השערה בקיצור כמ"ש לעולם ילמד אדם בדרך קצרה ולזה נמי הכוונה בדרשת חז"ל יכול אף לד"ת ת"ל צדק תדברון כלומר בד"ת נמי רק צדק תדברון כלומר בדרך קצרה, ולא יעשה עצמו כאלם ממש, וגם כבר נדפסה במהדורה שני' מתוקנת ומהודרת בכמה הידורים ומטעותי הדפוס.

ועתה זכינו בחסדי ה' שכבר עומד ונדפס ספרו השני חידושים על סדר הש"ס כמעט על כל מסכת ומסכת והגם כי זמנו הקצר בעולם הזה לא הספיק לו לחדש על כל דף ודף מ"מ מה שמצאו הוא כולו מחמדים הפלא ופלא וי"ד שיהא שפתותיו דובבות בקבר ויהא לו לנחת רוח ואני בטוח שכל מי שיעיין בספרו היקר יהי' לו למליץ יושר בעוה"ב וי"ד שיהא למליץ יושר לבנו היקר ילד שעשועים אברהם מרדכי הי"ו ולאשתו הרבנית הצדקנית מרת מרים מלכה תחי' ולכל משפחתו ולמשפחתיו. החותם לכבוד התורה וכבוד חתנו כבני המצפה לישועת ה' כהרף ולתחיית המתים במהרה דידן בלב ונפש.

מנשה קליין

מסכת ברכות

ד ע"ב במביכות גאולה לחפילה, ונשנת א"י
דשנת לא מיקרי יום זרה,
דכל טעם סמיכות גאולה לחפילה היא כמו שפרש"י
שירצה להקב"ה בדברי קלוסין ואח"כ יבקש, ונשנת
ענמה היא קלוס וע"כ אין צריך, ועוד שאין מבקשין
בשנת.

שלש פעמים תהלה לדוד, עיין רש"י שהוא כנגד
ג' תפילות, ונל"ע למה לא תקנו בערבית
גופא.

ה ע"א לא כמידת הקב"ה מדת צ"ד, צריך ביאור
דהלא אין דמיון דאפילו שנתן החמורה
נשארה אללו, ולא דמי למוכר ששזב אין לו.

ה ע"ב דא לן והא להו ואצ"ל הא בנענא והא
צפרהסיא, מכאן יש לישב קושיא
הגאון מקחיגלאב, שהקשה אהא דאמרינן חתן
ממחינן לו בנגעים כל שבעה, והא נגעים באים על
גסות הרוח או לה"ר וחתן מוחלין לו כל עונותיו,
וי"ל דאורי בנענא ואז הוא יסורין של אהבה וצאים
בלא חטא.

סמוך למיטתו, עיין רש"י וחוס', וצריך לזכר לשי'
רש"י אס צמערב הדין כן שאסור ללמוד,
דהא צפירוש אמרו לעיל דף ד: רגיל לשנות שונה
וקורא ק"ש ומתפלל.

ב ע"א הצ"ח ריש ברכות ביאר דברי המשנה
משעה שהכהנים נכנסין לאכול
בתרומתן דכהנים היו אוכלין לפני ק"ש כיון דהו'
מ"ע, ויש לעיין דגם ק"ש הו' מ"ע, וי"ל דטעם
איסור אכילה קודם ק"ש שמה ישכח כדאיתא בגמ',
ואכילת תרומה אין זה חשש לזה דאדרבא אכילת
קדשים מביאה ליראת שמים כמש"כ למען תלמד
ליראה, ושוב יקרא ק"ש.

ג ע"ב בגמרא מקשה כחוב אחד אומר חזות לילה
אקום להודות לך דמשמע שדוד
היה קם בחזות וכחוב אחד אומר קדמו עיני
אשמורות רואים דמחזות דמשמע היא שני משמרות
וא"כ הו' ד' משמרות בלילה, ומתוך כך רב אשי דבאמת
ג' משמרות הו' הלילה רק משמרה וחצי קרי לה
משמרה, ובאמת צריך להבין דרב אשי גופיה ס"ל
דדוד היה ער כל הלילה כמו שאמר אח"כ עד חזות
היה עוסק בד"ת ולא קשה מידי, ונל"ע.

אין הצור מתמלא מחוליתו עיין רש"י וחוס', ועיין
לקמן פרק הרואה דף נט. דמשמע כפרש"י
יחזור ויסתום עי"ש.

ד ע"א ששא יגרום החטא, וכן מנינו שהשביע
ליוסף שיקצרהו בא"י והקשו
הראשונים דהקב"ה כבר הצטיחו ואנכי אעלך גם
עלה, ולפי הגמ' כאן לק"מ.

הקורא לא הפסיד כקורא בחורה, ז"ע דהא פשיטא, ו"ל דאחא לאשמעין דקורא בעונתו עדיף.

בגדרים דיום ולילה ע"ד מחלוקת המג"א וגר"א לענין זמני תפילה וק"ש, אם מוגים שעות היום מעה"ש ועד זה"כ או מהנץ ועד שקיעה, דמצינו כמה דברים דנחשב ליום רק מהנץ ועד שקיעה, ועיין במ"א לענין שקיעה עי"ש, ולרוב דברים הוי מעה"ש עד זה"כ, ונראה דיש דברים דתליא בשמש דוקא והוי מהנץ ועד שקיעה ויש דתליא בין יום ללילה ובה הוי עד זה"כ, ולענין וסתות מפורש בשו"ע דתליא בהנץ החמה עי"ש, והיינו דטעם הוסת לחלק בין יום ללילה הוא מפני שני הטבע בין יום ללילה ושני זה תלוי בשמש דוקא ולכן הוי בהנץ, ולפי"ז אחר שקיעה יחשב כהלילה לענין וסתות והוא חידוש גדול לדינא בענין הוסתות, וכן ביה"ש לא יהא ספק רק ודאי לילה שלאחריו, ולפי הנ"ל אין השמש יוצר המציאות דיום אפי' שממלא הוא, דהרי כל החילוק דלפעמים הוי היום ארוך ולפעמים קצר תליא בשמש ולפי"ז גדר היום תלוי בשמש, מ"מ היינו דהשמש סימן מחי מחיל היום וגמר אצל אין השמש יוצר זה, ונ"מ למקום דהשמש זורחת כשעה חדשים (וג"כ למה שבארתי השיטות דביה"ש אין מחיל אחר השקיעה, ולפי הנ"ל מצאנו היטב דאף דשקעה השמש מ"מ אין עדיין לילה רק יום אפי' ללא שמש והבן).

ובזה מיושב קו' החוס' מנחות ועוד מקומות, למה דם נפסל בשקה"ח הרי עד זה"כ יום הוא, וכן לענין תענית לשי' דס"ל דמהני עד שקיעה, ולהנ"ל א"ש דאף דקי"ל דעד זה"כ יום מ"מ זה לענין דברים דתליא ביום, אצל יש דברים דתליא בשמש דוקא והוי עד שקיעה, וכן לענין שכר שכיר דעובר בלא תלין שגא' לא תצא עליו השמש.

ו ע"א בארו בנה מחורבות ירושלים. ע"כ הוי בחינת בנין ביהמ"ק ושפיר שמחו.

ו ע"ב לעולם ירוך אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, הטעם שמותר בשבת עיין מהרש"א שר' הטעם כמו פקוח נפש שדוחה שבת מדכחיב כאריה, ולי נראה דסיבת ההיתר משום דהוי עונג וכדמצינו דנערים שיש עונג בריצתם שרי לרוץ בשבת.

רנב"י אמר כאלו הביא חודה, לפי"ז אפ"ל מה דאי' שלעמיד חתן יצא חודה ונראה הטעם דאם המשמחים נחשב כחודה כ"ש חתן, ובשם זקני אדז"ל דאי' זווגו של אדם כקרי"ס ויורדי הים מציאין חודה עכ"ד, ועוד נראה לי דאי' עוונותיהם מדבילין, מצינה של בראל, וחתן מוחלין לו כל עוונותיו ע"כ הוי כיוצא מציית האסורין.

ו ע"א **רנב"א** משמיה דר"מ בשעה שחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב משתחוים לה מיד כועס הקב"ה, ז"ע דלעיל אמר אבי דרחת בשלש קמייחא ומלכים ישיגים עד שלש שעות.

ח ע"א **לעת** מצוא זו תורה, נריך להבין כוונתו דלכל הפרושים האחרים פירושו שיהו מצויין לו או שימצא הטוב, ואילו לפירוש זה מה שיך לשון מצא

ח ע"ב **ולא** אמרן אלא דלא דרי טונא ולא רהיט וכו', ז"כ אמאי השמיט מה שמצאנו לקמן סא. אלא דלא רכיב אחמרא, וגם החס השמיט מה שנאמר אצלנו וז"ע

ט ע"ב פ"י רש"י ערוך חמור הכר. ועיין רש"י דף ג. שפירש שהוא צא מן הכב והנחש, ועיין חולין קכו. וז"ע.

בבל ה"ט"ז נדבר המפורש במורה, בכלל דה"ט"ז דמה שמפורש במורה לא עשו בו חכמים סייג וגדר, והנה נק"ש מנינו שגזרו עד חלות וכן בהקטר חלצים לשי" הרמב"ם גזרו עד חלות, ויש לישב דיש לדון בהקטר אם עיקר הזמן הוא תחילת הלילה ואח"כ תשלומין או שכל הלילה שוה, ויש לומר כיון שמעיקר הדין צריך להיות ביום ע"כ הוא כל הלילה תשלומין וכמה דקדים טפי עדיף ובה שפיר גזרו חכמים וכן הוא נק"ש.

וביתר באור דק"ל טעו נ"ד נדבר שהלדוקין מודין בו לא מיקרי שגגת הוראה, ויש שצארו משום דהוי שוגג קרוב למזיד, אבל הדין כן גם בזמן ממרא שחלק נדבר שהלדוקין מודין אינו חייב וחס ליכא למימר משום דהוי קרוב למזיד, דהרי בזמן ממרא כתוב והאיש אשר יעשה כדון. ונראה הצאור דמה ש"כ מפורש במורה אינו שייך לגדר הוראה ואינו בכלל שגגת הוראה ולכן אינו בכלל זקן ממרא, וזה ר"ל ה"ט"ז נדבר המפורש במורה כיון שהוא לאו עגדר הוראה וגדול מכח נ"ד ע"כ לא יכלו לגזור בו, ובאמת ראה בשד"ם חקירת האחרונים אם כללל הוא גם נדבר הנלמד מדרשא, ולהנ"ל נראה דדוקא נדבר שהלדוקין מודין משא"כ נדרשא דשייך לכח חכמים שפיר יכלו לגזור.

י' ע"א רבינו יונה כתב בסוגיא דלמוד תורה אין נוהג צלילה, ופלא דא"כ הוי מ"ע שהז"ג ומאי אינטרדי הלא למיפטר נשים ואולי משום דכתיב זה כי היא חייך וסד"א שיתחייבו כמו במזוזה דנשי נמי צעי חיי ע"כ צריך קרא למעוטי, גם קשה ע"ז מירושלמי סוכה והרי תלמוד תורה נוהג לילות כימים, ומכאן קשה על הרמב"ם דס"ל דהוי מ"ע דאורייתא א"כ מאי פריך לו יהיה דנוהג צלילה עכ"פ מנה דרבנן הוא.

י"ג ע"א יש להסתפק בהא דמנחות צריכות כוונה, אם צריך שיכוון לשם אותה מנה שששה, או שדי שכוונתו לעשות מנה ולא מתעסק

בעלמא אבל לא צעי דוקא כוונת אותה מנה, ונפק"מ כגון דכוון למנה זו ועלתה צדו מנה אחרת, ולכאורה יש לומר דאע"ג דס"ל מנחות א"צ כוונה מ"מ היפוך כונה מפקיע, הכ"נ אם כוון למנה אחרת עכ"פ הפקיע מכוונת אותה מנה, ובהנ"ל יש לבאר ביותר מה דאמרנו במק"א, דהלומד וכיו"צ ואינו מתכוון לתלמוד תורה רק למנה אחרת כגון לק"ש או למגילה לא יצא ידי מנחות מ"מ, והגדר כנ"ל דאף דמנחות א"צ כונה מ"מ היפוך כוונה גרע וחשיב כלא קיים כלל, וכנ"ל דאף אם כוון למנה אחרת מ"מ לא יצא, והנה נראה לי ראה ליסוד הזה דאומר הפסוקים ומכוון לשם תפילה לא יצא בזה ידי מ"מ, (וביסוד זה תירצתי הרבה קושיות בעוה"י) ע"פ מה דבש"ע סי' מ"ו הביא פלוגתא, אם מותר לומר פסוקים קודם צרה"מ כשאומר דרך תחנונים ולא דרך למוד, והנה לשיטה דס"ל דמותר וכ"פ הרמ"א ע"כ דס"ל כנ"ל דאין יוצא בזה מ"מ, ואף לשיטה דס"ל דצריך לצרך יש לומר דטעמם דצרה"מ אינה דוקא על למוד התורה וכמו שהארכתי במק"א רק כל מה שנכלל בתורה, ולכן אף דאין יוצא בזה יד"ם מ"מ מ"מ כיון שפסוקים אלו ניתנו ע"י התורה חייב לצרך קודם והכן, ועפ"י א"ש קו' האחרונים אהא דאי' מצטלין מ"מ למקרא מגילה והקשו דמגילה הוי נמי מ"מ אך כיון שמתכוונים לנאת יד"ם מקרא מגילה אין מנחות מ"מ ודו"ק

י"ג ע"ב פסוקא קמא נערן, טפי לא, שמעתי מאדמו"ר מאמשינוב שח"ו לומר שיותר לא קרא, רק לענין זמן ותיקין קאמר שא"צ יותר מפסוק קמא והשאר יקרא אח"כ ודו"ק.

יד ע"ב בל הקורא ק"ש ללא תפילין כאילו מעיד עדות שקר, דדוקא כשלא יניח אח"כ תפילין כל היום, ועיין בלשון רש"י פ' בלק בפסוק הן עם כלביא יקום, חוטפין המנחות מיד בצוקר

לוקמין טליח קורין ק"ש ומניחין חפילין ומשמע שקורין ק"ש מקודם, ויל"ע דהניח חפילין ולא קרא ק"ש אס אח"כ כשקורא ק"ש יניח שוב חפילין.

ס"א בל הקורא ק"ש בלא זינח כאלו מעיד שקר בעצמו, בלמח יש לעיין דהרי בחפילין קי"ל דא"ל דוקא בשעת ק"ש רק שיניח אח"כ, ואולי ר"ל כיון שאין לזינח זמן מוגדר כמו חפילין שהוא בשעת החפילה דוקא, וז"ש צריך להיות זריז להקדים

זו ע"א **בגמ'** דנט"י לפני החפילה נקרא טבילה, פ"י בלס אבר אחד נשלם טהרתו משפיע על כל האברים, וכן בטה"ק דבאין לו מקוה ירחץ ידיו, וזה ענין נט"י לאוכל, וראה בהלכה דלגבי נטיל טבילה דצריך להיות מים כשרים לטבילת כל הגוף, דמי גשמים צעי מ' טאה, וראה שם לגבי זוחלין ולגבי שאובין ולגבי מי מעין, מכל הנ"ל דר"ל גדר הראוי לביאה ואז אפי' נטל היד מיקרי כטביל כל הגוף, וכן בנטילה הי גדר דט' קבין דמטהר אף בשאובין וצעי כח גברא לשי' הראצ"ד והאצנ"ו.

זו ע"א **אלו** לא בלנו אלא לדבר זה דיינו, נראה שכונתם על "סרכיה נקיט ואיל"ן כן צריך יהודי להרגיל עצמו ל' צ' וחרגילנו בחורתך".

ז ע"א **ברגלא** בפומיה דר"מ שמור פיך מכל חטא, הדגיש דבר זה שזה פתח לכל טהרה וקדושה.

ברגלא בפומיה דרז לא כעוה"ז העוה"צ, הענין דמרגלא שלכאורה אין צה דבר מוסר, נראה שרצה לרמוז שכמה שיטער גופו הגשמי יזכה לעוה"צ שהוא רוחני כולו, וכדלעיל דף ה.

חניא רש"י ג' מחנות טובות נתן הקצ"ה לישראל ואחד מהן יסורין שהן לשבר גוף הגשמי שהם כולן רוחניות.

ז ע"ב **בבל** יום ויום, הלשון בכל יום ויום קשה ורש"י פ"י בחולין שהכוונה הוא לימיו של רחצ"ד, ונראה שכל דור יש נדיק מעין זה וזה הפשט בכל יום ויום ממש

יח ע"א **ובשבת** מיקב וכו' רש"י ג' אומר וכו' והטעם דבשבת חייב עפ"י פשוט נראה משום שאין יכול אז לקבצו, אך א"כ קשה מדוע לא נקט יו"ט, ונראה לפי מה דאיתא הטעם שפטור שעי"כ יש ניחוס לנשמת המת ובשבת שהכל חוזר לשורשו דדרגה גבוהה ויכול להעלות הנשמות ע"י המזות.

ותפילין בראשו וס"ח וקורא, משמע דהאסור דוקא אס מניחן או קורא אך לאחז ס"ח בלא קריאה אין אסור, ויש לעיין איך אומרים כהילים צדיה"ק או י"א משניות ואולי בגלל שהוא טובה לנפטר.

כ ע"ב **נשים** צברהמ"ו, הקשו חוס' על פרש"י דפטורים בגלל שאין להם חלק בנא"י א"כ כהנים ולוים נמי, ונראה שכהנים ולוים הם יותר גבוהים ה' הוא נחלתם ועוד שיש להם ערי מגרש סביבות ערי ישראל.

והשוב צעימן שממן גאולה לחפילה, ומנ"ל זה ונראה שע"כ יענך ביום צרה כדלעיל.

מה שיש מתרצים קו' חוס' על רש"י בסוגיין דגם כהנים לא יצרכו צהמ"ו, ומתרצים כיון שיש להם ערי מגרש ע"כ מיקרי חלק בנא"ר, עיין חוס' בכורים פ"א מע"ש פ"ה מי"ד מה שנחלקו צה

והגאון מרוגטשוב נסתפק באם היה שבת ויו"ט ושבת של שבת וחזר בשביל שבת ושבת אז של יו"ט, ותליא בהג"ל דאם חסרון צענט צהמ"ז י"ל דחוזר ואם מנד הזכרה הרי כבר הזכיר.

גדר תשלומין והזכרה בתפילה, צמי' ק"ח נסתפק המג"א צמי שלא התפלל ע"ש דמתפלל שבת שמים אם בשניה לא הזכיר שבת, דהט"ז ס"ל דחוזר ומ"א נראה נטיה דאין חוזר, וכן בלא התפלל ערבית ובשחרית לא הזכיר יעו"י צר"ח עיי"ש ספיקו, והבאור נראה צמה שיש לחקור צהא דלא הזכיר שבת יעו"י דחוזר, אם הגדר דאין התפילה חשובה כלל כתפילה כיון דלא הזכיר או דהתפילה תפילה רק שיש עליו חובת הזכרה ומכחה חוזר, ותליא בהג"ל דכאן חובת הזכרה כבר קיים בתפילה הראשונה, עו"ל לבאר הספק, דיל"ע צגדר תשלומין דתפילה אם הגדר דכיון שעדיין לא השלים חובת התפילה שהיה עליו א"כ אותה חיוצ תפילה עדיין מונח עליו, או דהגדר דמכח שלא התפלל אז חל עליו עכשיו חובת צ' תפילות רק שעיי"כ מחוקק החוב מאתמול אבל זה חוב חדש והבן, ויש ראיות לכאן ולכאן עיין צגמ' ושו"ע.

בח ע"א **תנא** מינה ארבעין זמנין, חדוש ענוס שאעפ"י שידע הדין בכל אופן חזר מ' פעמים רק כדי לזכור שם האומר.

בב ע"א **הבי** שבעה דשבתא כנגד מי ומשני כנגד שבעה קולות שאמר על המים, לבאורה א"כ נימא כל יומא דדפריך אח"כ, ונראה שבעת הוא הגלוי של שבעה קולות הרמוזות לשבעת ימי הבנין.

ז ע"א **צריך** ציבור הטעם שתפילת מוספין רק צחצר עיר.

תנאים אם מיקרי חלק בצרך ערי מגרש לכהנים, אולם יש לעיין דלכאורה ר"מ סותר צענין לוויס דצבורים משמע דיש להם חלק וצמע"ש משמע שאין להם, ויחזק דטעמא דר"מ דלא מחשיב ערי מגרש כיון שהוא מהצט ועליו החיוצ לצנות העיר אם נפלה.

עד חית עד כצלה וצרש"י ר"מ ור"י, ובגליון הש"ס מק' צ' הגר"א דמי איכא ספיקא קמי שמיא, ואין זו קושיא דר"ל דאלו ואלו דברי א"ח וידועים דברי השו"ת מן השמים מה שכחב על תפילין דרש"י ור"ת.

בר ע"א י"ש לחקור צהא דאשתו כגופו, אם הוא משעת קדושין כן או דוקא משעת נשואין, ועוד יש להסתפק צהא דקיי"ל אבידתו קודמת אם ג"כ אבידת אשתו קודמת.

בו ע"ב **הנה** בתפילת השלמה מתפלל כפי זמן ההשלמה כגון בשבת צ"פ של שבת, והטעם לפי התוספתא דאלל המקום צ"ה השעות כמוט השערה שלא שייך שם עבר הוה ועמיד וע"כ משלים כפי הזמן כעת.

תפילת מוסף לרצי יומי צרצי חנינא מאן תקנה, עיין צמקובלים שהוא כנגד יוסף והטעם כנראה שיוסף הוא יסוד ההשפעות וכן מוסף הוא סוד מוספת צרכה והבן, ולכן מי ששומר צריחו זוכה לכלהו צרכתון.

הזכרת שבת ויו"ט בתפילה צתוס' צסוגיין מחלוקת אם לא הזכיר ר"ח אם יתפלל ערבית פעמים, ונ"ל דפליגי אם מה שלא הזכיר ר"ח היה חסרון צענט התפילה או רק מנד ר"ת, עו"ל דודאי הוה חסרון צענט התפילה דאלי"ה לא היה חוזר כלל על כל התפילה, רק פליגי אם יכול לתקן אחר ר"ח הזכרה דר"ח והבן,

ק"ו על חי שעה מצרכין כ"ש על חי עולם,
וצה אפשר להסביר על מה אצדה הארץ על שלא
צרכו צמורה תחילה ויפלא, ואפ"ל דנטלו הק"ו חי
עולם והתשיצו יותר חי שעה, ע"כ מדה צמדה
אצדו חי שעה, גם נראה הוכחת הרמב"ם מיומא
דף לו. דמחי שם ה' אקרא ילפינן צרכה צס
צמקדש ואיך אפשר ללמוד תרואה, ומוכח דהכא
הי אסמכתא בעלמא.

ממ ע"ב יש לעיין מה דקיי"ל לעיין צרה"ם, שאפילו
הפסיק בעסקיו או יאל לצה"כ שאסור
לו להרהר שם צדרי תורה ויותר מוז דאפילו ישן
ציום מ"מ אין צריך לחזור ולצרך, ומ"ש מלילה
דחזור ומצרך, ואפילו את"ל דשם אין שינת הלילה
גורמת כי אם עכ"ל הלילה הי הפסק, זה אינו
לכמה פוסקים דס"ל דנעור כל הלילה אין צריך
לחזור ולצרך, ואפילו לשי' הפוסקים דעכ"ל הלילה
גורם עדיין צריך לצאר, דמ"ש צרה"ם דקיי"ל
דאין מצרך על הפסק כשינת היום וציה"כ, וצטלית
קיי"ל שצריך לחזור ולצרך ואפילו נפלה טליתו מעליו
מיקרי היסח דעת, וי"ל דצאמת שאני צרה"ם כיון
דלשי' הרמב"ן הי דאורייתא ואינו דומה ליתר
צרכת המצות, ועי"ל אפילו למ"ד דהי דרבנן
מ"מ מכיון שמחויב כל היום ללמוד תורה לא חשוב
הפסק ושאינו מטלית שאינו מחויב רק אם לובש
מקיים מצוה, וצאמת שמעתי מכ"ק א"ש דעל מצוה
תמידית אין צריך כלל לצרך, והק' על דבריו דהרי
צרה"ם מצרכין, וי"ל דשם שאני מיתר צרכות שאין
מצרכין על המצוה אלא הוא הודאה להשי"ת, וכאשר
צארנו דלכן יש צ' צרכות צצרכת התורה אי לעסוק
הי צרכת המצוה וצ' אשר צחר הי הודאה ולכן
צצצור מצרכין רק אשר צחר, ואם הי צרה"ם
מה זה שמצרכין צקה"ם שנית ומוכח דהוי צרכת
ההודאה ודו"ק

לא ע"ב דברה תורה כלשון צנ"א, עיין ירושלמי
פ"א דנדריס דפליגי ר"י ור"ע
א"א דברה תורה כלשון צנ"א.

בל היושב צמענית צצצת, פרש"י לפי שקשה לו
יותר, ונראה לפי שיכול להשיג יותר שעת
רחמים.

לב ע"א ומה כסא של שלש רגלים, קשה דהלל
כעת יהיה ארבע, ונראה שאם הי
מסכים ח"ו הי נקרא שכלל ישראל ניתק מוכות
האצות והי מצטלל זכות אצות.

לג ע"ב הקורא את שמע וכופלה, שמעתי שכ"ק
סבי ו"ל דקדק דהאיך יעשה
צצציס מקרא ואחד תרגום, אמנם יש ליצ עפי"ד
תוד"ה אמר שדוקא צקורא צעונחה אסור.

לד ע"א בגדר צרכות, צפנ"י ועוד, וכן שמעתי
מכ"ק אד"ש וכן צצצ"ח רצו לומר
דצרכת ראשונה דצרכות הנהנין הי מדאורייתא,
דצצמ' ילפי לה מק"ו וק"ו וצצצא דאורייתא, רק
מקשין ע"ז א"כ למה אמרו ספק צרכות להקל ואי
הוי מה"ם הוי לן להחמיר, וי"ל דלא אמרו ספק
דצצנן לקולא רק אמרו ספק צרכות להקל, והיינו
מטעם אחר לפי שיש צה צש אסור דלא צשא
אבל י"ל דצאמת הוי מה"ם

מד ע"ב אמימר ומר זוטרא ורצ אשי יחצי ואכלו
קודם ארבע שעות, וצ"ע דמאכל
ת"ח הוא צשעה חמישית או שישים פסחים דף יב.

מח ע"ב מנין לצרה"ם לפניה, הנה הרמב"ם לא
חשצ צרה"ם כמ"ע והשיג עליו
הרמב"ן, ונראה שהרמב"ם צצצ דהי רק אסמכתא,
וראיה מדצרי רצ ושמואל לקמן מנין לצרה"ם ומשני

מותר, והצאור דהדליקו עכו"ם מיקרי הודלק באסור, דלעכו"ם שמחלל שבת נקרא חלול שבת והשבת המחללה צהדלקתו שהרי קדושת השבת דורשת שלא ידלק נר והווי פגם בקדושת השבת רק שמותר לו לחלל שבת ואדרבא מחויב לחלל שבת כי גוי ששבת חייב מיתה, אבל ישראל המחלל בשביל חולה אין זה כלל חלול שבת רק מצוה והשבת לא המחללה אלא נשמרה בקדושתה, וזה שכתב הרמב"ם בפ"ב דהל' שבת דאין מחללין בשביל חולה ע"י עכו"ם רק ישראל דוקא וזרזי משובח הא למדת שאין משפטי המורה נקמה ואכזריות רק חיים ומסד בעולם, ומה ר"ל, רק כוונתו כך דכשנרץ להציל נפש מישראל אז אין כלל חלול שבת דלא ליכא מצוה כלל לשמור שבת דמשפטי המורה רק חסד כנ"ל והכן.

גמ ע"א ועל הרעמים, דלא כדעת החוקרים שרעמים הכוונה לקול הנוצר מכיוון האויר.

גמ ע"ב ברבבא החמה שנת תשמ"א יזכנו השי"ת לזרך בתקופות הצאות עלינו בירושלים הצנויה. צגמ' בסוגיין הרואה חמה בתקופתה מצרך עושה מעשה בראשית ואימתה הוי מכ"ח שנה צמיסן וכן נפסק בשו"ע, והנה הצרכ"י מקשה על הרמב"ם דפסק דבתשרי נצרא העולם א"כ היה לן לזרך בתשרי שאז נתלו המאורות, (האמנם מה שהצרכ"י ועוד למדו שהר"מ פוסק בתשרי נצרא העולם מדבריו פ"ט דקדה"ס ופ"י דשמיטה לא ראיתי שם כלל כן) והנראה צה דצגמ' ר"ה דף י"ב חכמי ישראל מונין לתקופה כר"י (היינו צניסן) ולמטול בתשרי כר"א (היינו בתשרי), וברש"י ותוס' שם דמנין שנות העולם חשבינן בתשרי אף שבאמת העולם נצרא מניסן, נראה דצניסן נחשב שנה שלמה אף שהוא רק ששה חדשים מ"מ או משום יום צגנה חסוב שנה או משום שצמחשבה

נבתפקתי צהא דקי"ל ספק צרכת המורה חוזר דהוי דאורייתא אם נסתפק רק אם אמר צרכת אשר צחר אבל לעסוק ווהערב וודאי אמר אם צריך לזרך צרכת אשר צחר, ולשון הרמב"ן צמ"ע שלו: מצוה להודות לה' על נתינת המורה ולכאורה זה שיך דוקא בצרכת אשר צחר וצ"ע

במשנה נחלקו ר"ע ור"י איך מצרכין ר"י ס"ל לפי רוב הקהל, ור"ע ס"ל כמו צצית הכנסת אחד מצרכין ואחד מועטין אומר צרכו את ה', ונראה דנחלקו צגדר ציהכ"נ אם הוא רק אסיפת הציבור או דציהכנ"ס שיך לכולם דר' יוסי ס"ל דציהכנ"ס שיך לכולם כמ"ש ש"ך מוציא עם שצשדות, וראה יומא לגצי ציהכנ"ס דצרכים או כפרים, וראה צ"צ ח. דגם נפק"מ לכמה דינים ולפי"ו יה"י כך הדין דוקא צצית הכנסת משא"כ צסמס ועידה.

גמ ע"ב דגמ צשכת לזרך אשר יצר מצרך כל אימת שזכר, וצ"ע מ"ש מצרהמ"ו וצרכה אחרונה דדוקא צשעור עכול מצרך, ושמה י"ל דצרהמ"ו דכתיב ושצעת והיא חלק מהחיוב, ועיקר שעור עכול היא צא מכח שהיא שצע מאכילה עד"ן כדחזינן דנתנו השעור כל זמן שאינו רעב מאכילתו, ע"כ דוקא צשיעור עכול מצרך משא"כ צשאר צרכות הנהנין אף ל"מ כן צכל צו הביאו המ"א סי' רט"ו דלכן אין מצרכין צרכת הנהנין אחרי הריח דהוי כלאחר עכול, ונראה הצאור דתמיד אין לזרך על הנאה לאחריו כיון שהנאה צצר חלפה הלכה, משא"כ צמזון שעדיין הנאה קיימת לכן זמן שקיימת שיך לזרך, משא"כ אשר יצר דעיקרה נתקן רק לאחר הנאה א"כ כל היום יכול לזרך.

גמ ע"א בסוגייתנו מתצאר דנר שהודלק צחלול שבת אין להצדיל עליו דלא שבת ממלאכת עבירה ואפילו הדליקו עכו"ם נקרא הודלק באסור, אבל הדליקו ישראל צשציל חולה

עלה כבר בר"ה מ"מ בר"ה שאחר ניסן הראשון נחשב שנה שניה כך נ"ל, (ודוחק לומר שמתשרי שאחר ניסן אז התחיל למנות שנה ראשונה) והנה אם ס"ל בניסן נברא וודאי שלענין ברכת החמה נ"ל בניסן שאז תליית המאורות, אלא דאפילו לשי" הר"מ דצתשרי נברא יש לומר דאף לשיטתם מצרכין בניסן, והיינו דזה וודאי דאף לרמב"ם התקופות מונין מניסן כמפורש בגמ' וודאי שלא יחלוק ע"ז ולכן אף שצתשרי נברא העולם ונחלו המאורות מ"מ הצרכה אנו מצרכין לפי"ד לא על שעת תליית המאורות רק על תקופת ניסן הראשונה, וזה מדויק בל' הגמ' דהדר מחזור היינו שטיקרא שאז נשלם המחזור מתקופות ניסן, (וביתר יש לצאר דעיקר חשיבות החמה הוא ניסן) והנה אף שהמאורות

נחלו צתחילת ליל ד' מ"מ מצרכין ציום והיינו לפי שטיקרא הצרכה הוא הודאה שאנו נהנין מזיו אור השמש וההנאה הוא ציום, ולפי"ז מיושב מה שצמקום המרותק מאר"י מצרכין כשאללם הזריחה אף שצא"י כבר עבר היום.

ס ע"ב ר"ע כל דעבד לטב עבד, ויתכן שזה"פ בדברי המד"ר שלם צד תשלם צד ר"ע והבן.

על שו"ע הרב ה"ל ציצית ס"י ת' ס"ג: תוך מצרכת השחיטה והפרשת חלה, יש לעיין שלא הזכיר גם תרו"מ שאינן רק לתקן מאכלו.

מסכת שבת

לו ולכן יכולין לבטל, וסתם ב"ד שדורש ב"ג מדות
א"כ כל ב"ד יכול לדרוש כרצונו ואין זה מגדר ב"ד
ולכן צה יכול כל ב"ד לדרוש כרצונו.

כא ע"ב ה"ז ועוד נארו דאין מצרכין על הדור
מנוה, ולפי"ז תמהו דהרי נגר
חנוכה שמהדרין שכל אחד ידליק איך מצרכין על
זה, ולכן כתב הט"ז דבני ביתו יכונו שלא לנאת
בהדלקתו, וכן מסיק לפי"ז רעק"א דמי ששכח לברך
ונזכר אחר הדלקת נר ראשון קודם השני אין יכול
לברך, דעל השני אי אפשר לברך דאין מצרכין על
הדור מנוה.

עוד נראה פשוט דאחר שקיים המנוה אף שיכול
לקיים עתה בהדור לאו כלום הוא, עד"מ
שלקח אחריו ואח"כ מצא אחריו מהודר ממנו
וודאי דאין חייב לקנותו, (אף דבהדור חייב עד
שליש) ויותר מזה דאין עליו שום ענין דמנוה ליטלו
כיון שכבר ילא ידי חובה אין שייך עתה שום ענין
הדור, ומכ"ש שאין יכול לברך על זה, ונפרט לפי
הג"ל דאין מצרכין על הדור מנוה ואפילו אם
לא צריך על האחריו הקודם שנטל, וכן מפורסם
בשמו דהגר"ח מצריסק ו"ל, שוב מצאתי ראי' לדבר
ממה שפסק הרמב"ם דליצין שאין מעכבין המילה
אין חוזר עליהם, וליצין הוא גדר הדור ולא שייך רק
בשעת קיום המנוה אבל אח"כ כבר אין הענין
דהדור וכנ"ל.

יד ע"ב בה"א דגזרו טומאה על ארץ העמים אי
ממילא אזלא או צריך טבילה, וזקני
ז"ל נהג לטביל כשצא מחו"ל, והוא טומאה גמורה
עיין תוס' מגילה דף י. דאסור להקריב בחו"ל.

ברמב"ם פ"ג מהל' ממרים מצאנו דסתם דין
שדרש ב"ד רשאי ב"ד שצדור שאחר זה
לדרוש צהיפוך, וב"ד שתיקן תקנה או גזירה אין
ב"ד אחר יכול לבטלו ואפילו בטל הטעם שגזרו
הראשונים, אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין
אז יכול לבטל, ומקשה ע"ז בראב"ד מגזירת י"ח
דבר שאמרו אפילו יצא אליהו וביטל דינו לבטל אין
שומעין לו, הרי לך דאין ב"ד יכול לבטל תקנת ב"ד
חצירו שפשט בכל ישראל, ואפ"ל דהרמב"ם ס"ל
דגזירת י"ח דבר שאין, דהרי כתב הרמב"ם בהלכה
שאחר זה דאם עשו ב"ד תקנה לסייג מהתורה אז
אין ב"ד אחר יכול לבטל אפילו גדול בתורה בחכמה
ובמנין, ונראה דעת הרמב"ם דס"ל ד"ח דבר היו
בכלל סייג לתורה, והבאור צה דאם עשו התקנה
משום סייג לתורה אי אפשר לבטל, נראה לי דהוא
דיש לב"ד כח מיוחד להוסיף סייג לתורה מכח
הקרא עשו משמרת למשמרת, ולכן אם עשו משום
סייג כיון שיש להם פסוק וכח מיוחד לזה אין
יכול לבטל, אבל מה שעשו סתם תקנה א"כ חייבים
לשמוע להם רק מכח החובה לציית לב"ד וא"כ ב"ד
גדול מהם בחכמה ומנין גם הקדמונים חייבים לציית

כב ע"ב לברר דין הדלקת נרות שבת וחטובה
 בשיצה וכיו"צ או אורח אלל
 בעה"צ, ונאמר כך דגמ' ושו"ע אכסנאי משתתף
 צפריטי ויל"ע אם פרוטה דוקא או כל דהו, ועד"מ
 בשיצה וכיו"צ שמדליקין נר למאה אם יוצאין בזה ידי
 חובה או שצריך שיהיה פרוטה לכל אחד, ומהא דכתבו
 הראשונים דקני בפרוטה אחת לשמונת ימי חטובה
 נמצא דאין ש"פ לכל יום וע"כ פרוטה ל"ד, אלל
 הא גופא ל"צ דאם שתוף הוא דין ממון שקונה
 חלק בנר ודאי שצריך פרוטה דוקא דפחות מש"פ
 לא שייך בו הקנאה וכמפורש ברמב"ם פ"א מהל'
 מכירה, [ובזה מצארים דברי רש"י סוכה דאם
 סוכה היא צעי לכס לא קני בפחות מש"פ, ותמיהו
 עליו דהרי ערבה אין בה ש"פ וגם בערבה צעי
 לכס, אך כוונת רש"י דודאי אם לוקח הערבה
 והיא שלו היא לכס אף בפחות מש"פ רק שם
 בגמ' מיירי שכל ישראל יצאו בסוכה אחת וע"כ
 ע"י שותפות ושותפות היינו שמקנה לו חלק בסוכה
 א"כ לא שייך שיקנה פחות מש"פ דאין קנין על
 פחות מש"פ, משא"כ ערבה שאין בה ש"פ בכלל
 ודאי שיכול לתת לחבירו דבר הפחות מפרוטה
 והיא שלו אלל קנין ושותפות לא שייך והבן] עכ"פ
 אם הוא דין ממון צעי פרוטה דוקא, (וכן ז"ל
 לשי" הבר"ם והאחרונים דהבעה"צ צריך להוסיף שמן
 בשביל האכסנאי ע"כ שזה דין ממון שחלק מהשמן
 שלו) אף שזה ז"ע דהרי חכמים עקרו קנין מעות
 במטלטלין וקונה רק ע"י משיכה א"כ הול"ל למשוך
 השמן וכבר תמה בן זקני מגור זיע"א במכתבי
 חורה

והנה בגמ' ושו"ע אי' דאם מדליקין על האכסנאי
 בציטו א"צ להשתתף, והבאור בזה נראה
 דהנה צהדלקת נר שבת יש חרי טעמי חדא משום
 שלום בית שלא יכשל בעץ ועוד טעם משום עונג
 שבת ושמחה שבה ע"י הנר, שזה הענין כתב מהרי"ל
 ופסק בן הרמ"א דאף עשרה בעה"צ יכולין להדליק
 ולבדק במקום אחד אף שמצד שלום בית כבר ליכא

מ"מ משום חוספת אורה ושמחה יכול לבדק, והנה
 מצד הדין שלום בית צריך להדליק היכן שנמצא
 בשבת ובכל החדרים אלל מצד החוב דעונג שבת
 הוא חייב אפי' אם במקום שנמצא כבר דולק נר
 מ"מ יכול להדליק או להשתתף כדי לסייע בעונג
 אלל שחוב זה יכול ג"כ לפטור ע"י מה שמדליקין
 עליו בציטו וכן ז"ל בנר חטובה שיש חוב שידליק
 בציטו שהוא שם ואפי' יש לו כמה בתים ואפי'
 במקום שמדליקין והוא מתאכסן שם צריך הוא
 להדליק או להשתתף, ובה מובן דברי המהרש"ל
 שהביא המג"א סי' תרע"ז דהסמך על שולחן
 בעה"צ א"צ להשתתף דהוא בכלל בני ביתו.

והנה החו"ש ושו"ע הרב העתיקו את דברי
 המהרש"ל גם לענין נר שבת דהסמך על
 שולחן בעה"צ אינו צריך להשתתף או להדליק דהוא
 בכלל בני ביתו, והגם דלהנ"ל יש מקום לחלק בין נר
 שבת לנר חטובה דנר חטובה כך היתה התקנה נר
 איש וביטו ולכן הסמך על שולחנו הוא בכלל ביתו
 משא"כ דנר שבת דמלבד החובה על הבית יש ג"כ
 חוב על הגברא מצד עונג שבת שאף בסמך על
 שולחנו י"ל דאין נפטור אלל בשותף.

וג"כ בכל זה לענין האוכל אלל חמיו או אצו בשבת
 אם אשתו יכולה להדליק שם נרות, ומנהג
 העולם הוצא בתהל"ד סי' רס"ג שמצריח ומדליקין,
 ויש לומר דמלבד מה שהטור והפר"ם חולקין על
 המהרש"ל והמג"א יש לומר עוד דכוונת מהרש"ל
 דוקא בסמך תמיד על שולחנו הוא בכלל בני ביתו
 אלל מה שבשבת זו מתאכסן וסועד אללו עדיין
 אינו בכלל בני ביתו, וראיה לזה דהרי המג"א חמך
 דבריו במהרי"א שהוצא בצי" סי' תרע"ז ושם כתב
 דבן גדול או חתנו שאינו סמך על שולחנו צריחין
 להשתתף בפרוטה ומדייק מזה המג"א דאם היה

וגם למדנו מהר"ן דזה ענין השתוף שע"י שנקרא גם נר שלו או השמן שלו דולק כגי כן לקיום המצוה, א"כ י"ל דא"ל דוקא שתוף בחלק ש"פ רק כל שנקרא שמדליקין בשבילו כגי כן ואפי' אין ש"פ וכדמוכח ממנהי"א הנ"ל.

בג ע"ב תדיר קודם, הכ"ח צסי' תנ"ה מקשה דבשבת ר"ח הפטורה היא של ר"ח והרי קי"ל תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ובשבת תדיר מר"ח, ומחדש דהא דתדיר דוקא להקדים אבל לדחות לגמרי השני לא, ובאמת שכבר כתבו כן החוס' פ"ב דשבת אבל הרא"ש שם משמע שחולק על זה, ובמג"א סי' תרפ"ד הביא דעת החוס' סוכה מ"ט שחולקין על זה ולפי"ו קשה קו' הנ"ל.

ואבי שליט"א תירך דבאמת אין שייך בזה לומר תדיר בשבת שהרי כל שבת יש הפטורה אחרת וא"כ שוב אין הפטורה זו יותר תדירה, ויל"ע בזה דבאמת אפ"ל דעכ"פ שם שבת תדיר יותר ולקמן יבואר, ועדיין לא יתיר בשבת ר"ח וחטובה דמפטיר בחטובה ולא בשל ר"ח אף דשל שבת ר"ח יותר תדיר.

ועוד מקשה המג"א צסי' תרפ"ד וחוס' פ"ב דשבת דמדוע לענין קריאה מקדימין קריאת ר"ח לחטובה מכח תדיר קודם ובהפטורה מפטירין בשל חטובה ולא בשל ר"ח אף דתדיר, ותי' חוס' בשבת לא יעלה לפי דעת חוס' סוכה הנ"ל, וי"ל דענין תדיר דוקא כשצא מחמת עצמו אבל כנ"ד הרי לחטובה ור"ח אין הפטורה כלל ורק מפטירין כיון שצא בשבת וא"כ לא שייך כאן תדיר קודם כיון שאינו צא מחמת ר"ח רק מחמת שבת והבן, ויש לתלות בחקירה מה טעם תדיר קודם אם משום חשיבות או שכן הסדר והבן כי קרתי.

והנה לענין תדיר קודם אם הוא דוקא כשאומר אותן המילים או מאותו ענין, יש לפשוט

סמוך א"ל להשתתף וע"כ כמהרש"ל, ושם ע"כ הכוונה סמוך שהיא סמוך כל ימות השנה על שולחנו דהרי זה מה שכותב דבן או חתן לריך להשתתף בצינו סמוך וע"כ מיירי שם שאוכל אללו וכמו שסיים שם דמיירי שאין להם בית שמדליקין בשבילו וא"כ ע"כ שאוכל שם ואפי"ה לריך שתוף בפריטי, וע"כ דסמוך הכוונה דתמיד סמוך על שולחנו אז הו' בכלל בני ביתו אבל מה ששבת אללו שבת אחת אינו בכלל בני ביתו וזו ראייה מוכרחת וכן הסביר נטע, ועכ"פ עולה מזה דסמוכין על שולחנו נפטרים בנר אחד ולפי"ו י"ל דבישיבה מיקרי הנחורים סמוכין על שולחן אחד ונפטרים בנר אחד אף ללא שתוף כמו צעה"ב שפוטרי כולם, אך לא דמי כלל דשאני צעה"ב שעליו החיוב מוטל להדליק בביתו וכלשון הרמב"ם ושו"ע אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להדליק בבתיהם משא"כ בישיבה וכיו"צ שאין אחד מיוחד בצעה"ב שוב כולם חייבים כהדדי להדליק או ע"י שתוף.

והנה בר"ן פסחים דף ז. כתב דמאות נר חטובה אי אפשר ע"י שלית ואף שאכסנאי עושה צעה"ב שליחו להדליק מ"מ כיון שמשתתף צפרוטה חשוב כאלו הוא עצמו מדליק, וצרא"ש שם סובר דבעצם שייך מצות הדלקת נר חטובה ע"י שלית, ולכאורה כוונת מחלוקתם אם דין שתוף הו' כעושה הצעה"ב שליחו להדליק או חשוב כצנצמו קיים המצוה, (ואפשר שכוונת הרא"ש שכתב דשייך מצות הדלקה ע"י שלית אין כוונתו דוקא במשתתף רק כל צעה"ב בביתו אם מצווה לאחר להדליק קיים צעה"ב את המצוה כיון שעיקר המצוה שיהא דלוק נר בביתו) ומדבריהם למדנו דאין המצוה דוקא שידליק רק כל שדולק הנר שלו מקיים המצוה, (ובזה מובן הענין דמדלקת עלי צנו ביתא שפוטרו, ולפי"ו יהא הדין דוקא כשמדלקת אשתו בביתו בנרות שלו אבל אם אשתו הדליקה בבית אחר אין זה פוטרו וזה כוונת רש"י שכתב מדלקת עלי בשבילי)

מגמ' היה לו להתפלל מוסף ומנחה מחפלה מנחה קודם שזה תדיר למוסף אף שמנחה של שבת אינו תדיר יותר ממוסף דתרוויהו פעם אחד בשבת רק העיקר ששם מנחה קודם כל השבוע.

כד ע"א בענין ברכות רש"י בסוגיין הביא תשובה הגאונים שלא לומר ענינו בערבות ושחרית בתענית שמא יארע אונס ונ' שקר בתפלתו ובמק"א כ' מזה, ויש להקשות דקיי"ל דשואלין על חלה ומרומה ובגמ' אף שדרך יוצא שדרך לבטלה [ואכן בס' מנחת פתים יו"ד ס' שכ"ג הוכיח כשי' החוס'] וכן קדושין על חנאי שאם לא יקיים התנאי בטל קדושין אפי' שדרך כבר ברכת ארוסין, ואולי חלה שאני שהרי אז קיים מצוה שהרי אז גם אכל כבר מזה ונחשב לו כאילו הפריש [ובאכל ודאי אסור לו לישראל דא"כ למפרע אכל טבל כמ"ש דמ"מ ס' שכ"ד] ודו"ק.

בענין הזכרת שבת בתפילה, הק' באבני נזר דמ"ש שבת דקיי"ל לא הזכיר שבת בתפילה חזר מדין שכתב הבדלה דאינו חזר אף שהא' והא' דאורייתא, וי"ל דשבת דכך הוא תפילת שבת אם לא הזכיר הו' כלל התפלל כלל משא"כ בהבדלה שהוא דין שצריך להזכיר בתפילה אך לא שצריך להיות תפילת הבדלה ודו"ק. (ועיין הגר"ח ברכות לענין טל ומטר ויעלה ויבוא כעין זה).

כח ע"ב הגה' יש לספק דין מהמותר בפיו דבני מדבר טהור, אם היה דבר טמא ונפסל מאכילת כלב דאז אין עליו גדר אסור כמבואר בש"ס, ונלמד מנבילה לגר דבני נבילה ראיה לגר וכל שאין ראוי לאכילה פקע שם אסור, אם אז נקרא מהמותר בפיו, והנראה בזה דאין כשר לתפילין ואין נקרא מהמותר בפיו (וכדמשמע בנז"ב בתשובה לענין ע"ס פיל) דאל"כ צריך לומר דהא דאסור לכחוב על קלף העשי מעור בזהמה טמאה מיירי

שהעור עדיין ראוי למאכל ולא שיך כלל שאחר עבוד יהא ראוי לאכילה וכן כל התפילין אין שיך בהם ראוי לאכילה, ודוחק לומר דכיון דבני עבוד לשמה ע"כ צ"ע שבתחילת העבוד יהי' מהמותר בפיו ואז עדיין לא נפסל מאכילת כלב אלא ע"כ כנ"ל, והבאור בזה צריך לומר דמותר בפיו הכוונה שע"ס המין מותר לאכילה ולא נפ"מ אם כעת מותר או אסור, ומדע שהרי עור נבילה וטריפה כשר, אף שעתה אין ראוי אלא ע"כ דלא נפ"מ מה כעת רק מה שע"ס המין.

והגה' לפי"ו מבואר דאף דנפסל מאכילת כלב שרי, מ"מ אין הכוונה שהוא כעת מין חדש דוודאי עדיין שמו עליו אם הוא עור כלב נקרא עור כלב רק שאין עליו אסור, ובידוע לפי מה שהארכתי במק"א דמשמע מהראשונים דנפסל מאכילת כלב הפטור הוא לפי שאין בו הנאה באכילתו אבל וודאי עדיין עליו שם שבת מזהמה טמאה ופסול.

עוד יש לבאר דאם בזה מזהמה טמאה כבר נפסל לתפילין, ולא מועיל נפסל מאכילת כלב רק לענין אסור ולא לענין כשרות התפילין דהווי כגדר דיחוי, ומה שרצה חכ"א להביא ראיה מצדדים שיש שיטה דהוא פירשא בעלמא ושרי אין מזה חיובתא כלל דגדר פירשא בעלמא אין הכוונה שפסול מאכילה וראיה מחלבו הנמצא בקיצה שמותר לבטלו עם בשר ולהעמיד בו גביות מטעם פירשא ע"י חולין קטן: והתם וודאי אין הכוונה שפגום מאכילת כלב שהרי מבשלים עם בשר, ועוד דאם היה פגום מאכילת כלב היה מותר גם בחלב קיצה טריפה ואנו אומרים בטריפה וע"כ דראוי לאכילה וגם זה ברור דלואת כלבים הכלבים אוכלים אותה ועכ"פ ראוי לאכילת כלב וע"כ צ"ל דגדר פירשא בעלמא הוא שאין עליו שם של הגוף שנמצא בו ודו"ק.

שבת צפוש ושוב איך תדליק הנר, הלא כיון דהמנהג להדליק הנר אח"כ א"כ הו' כתנאי שלא תקבל שבת עד אחר הצרכה, ואולי חששו לשיטה דאין מועיל תנאי בהדלקת נר אבל המנהג אינו כן רק דמועיל תנאי (ומכל הלין גם נ"מ לענין אשה שצריכה להפסק טהרה דיכולה לפסוק רק עד הדלקת הנר ואח"כ נקרא שבת ואין פוסקת ונ"מ אם שכחה ונזכרה אחר הדלקה קודם צרכה).

אלא דיל"ע צה מנד אחר והוא אם שרי להפסיק צין הדלקת הנר לצרכה, והנה באחרונים הראו דעת מהר"ש דהיכא שעושין חופה בע"ש שרי להדליק מצדד יום ולא תקבל שבת ובסקיעת החמה חפוש ידיה על הנרות וחצרך והנה המ"א תמה עליו דמה ש"ך לצרך בלוקה ועומדת, ועיין היטב בחי' בחוצרת ע' הדלקת נר שבת ולפי"מ שנתבאר שם מיושב דעיקר המצוה הוא בשקה"ח ועיקר הצרכה צריך לפרש שהוא מהנאה מהנר דומיא דצרכת הנהנין (ודוחק), וגם צמ"צ תמה דאין יצרך ולונו להדליק בשעה שאסור להדליק וג"ז ל"ק די"ל דעיקר המצוה שידלק בשבת ולא בע"ש ודו"ק, אולם האחרונים מסקי דצדיעבד אפשר לסמוך על מהר"ש ועיין במהרי"ל מצואר דלכן משימין היד לפני הנר כדי שיהא עוזר לעשיה עיין צמ"א שהצאנו, ועכ"פ מצואר דאין מהנכון להפסיק ואם הפסיקה צל"ע אם שרי לצרך אח"כ.

מג ע"א ע"ד שגפל נר חלב ומטפטף על גבי השולחן ומפחד שמא ע"י הצה טיפות תדלק המפה ורואה לשים כלי תחת הנר בשביל שלא תשרף המפה, והנה לכאורה יש לאסור דמצואר בהלכה דאסור לשום כלי שיפול לו מוקצה אם צה האופן נאסר הכלי מטלטול משום מצטל כלי מהיכנו, אך נראה דצדדון דידן יש להחיר מכמה טעמי, ראשונה לפי מה שכתב מהרי"ל בתשובה

לה ע"ב פרטי דינים בעניני חוספת שבת והדלקת הנר קי"ל דמוסיפין מחול על קודש צניסות שבת ויציאתו, ויש צה מחלוקת אם הוא דאורייתא או דרבנן ועיין תוס' ר"ה דף ט. סתירה צכמה מקומות צש"ס ובמק"א נישב צעז"ה. גם מצואר דאחר שקבל שבת נאסר במלאכה ומותר לומר לחצרו לעשות מלאכה, גם מצואר דקבלה צטעות שחשב שכבר חשכה לא הו' קבלה, אשר ע"כ ילא מזה באשה שהדליקה נרות צחשבה שעבר זמן הדלקת נר אח"כ נתצרך דהיה טעות בשעה, ללא קבלה שבת צה כך נ"פ.

והנה מצואר שי' הצה"ג וכן נהוג עלמא דהנשים מקצלות שבת ע"י הדלקת הנרות, (וחינא לנשים דנהגו דאחר שמדליקין קודם הצרכה יעשו עדיין מלאכה כגון הפסק טהרה דאח"כ א"א לפסוק) ויל"ע צה מתרי צדדי חדא אם הקבלת שבת הוא הדלקת הנר או הצרכה, ולכאורה היה מקום לומר דהוא הצרכה דאם נאמר דבהדלקה א"כ מיד כשהדליקה כבר קבלה עליה שבת ואיך אח"כ תדליק מיד צ' או ג' נרות (חו' צאמת קו' הרע"ק איגר) אלא ע"כ דצצרכה הו' קבלת שבת, אך צאמת הא לאו תצרא די"ל דכיון דהדרך להדליק כמה נרות א"כ וודאי דאין דעתן כי אם עד הדלקת הנר האחרון (ומצואר דבקבלה מהני תנאי שבלצ) אבל לאחר גמר הדלקה י"ל דמקרי קבלת שבת ואין לעשות מלאכה. ועכ"פ היה עדיף לעשות מלאכה בשעת הצורך צין הדלקת נר ראשון לשני ואם עכ"פ מתנה שלא לקבל שבת עד הצרכה אז לכו"ע מועיל תנאי, ואם היה המנהג כך היה אפ"ל דמועיל אפילו ללא תנאי וכמצואר לדידן דאין אנו מקבלים שבת צמזמור שיר רק צצרכו וא"ל תנאי כיון שהמנהג כן.

ומזה יש מקום עיין דמה צריך לצרך אחר הדלקה והטעם משום שאם תצרך קודם הו' הקבלת

והחזיקו בו המג"א ומ"ז דכל היכא שאין מתכוון לכן מותר דדבר שאין מתכוון מותר וא"כ לפי"ז הכ"ז בעינינו שאין מתכוון לשים השמן בכלי רק עיקר כוונתו להציל השולחן משריפה כה"ג יש להחיר, עוד נראה להחיר דדוקא כששם כלי לקבל בו שמן והשמן הוא מוקפה משא"כ טיפות החלב שנופלות על הכלי אין בהם ממש ואין בהם דין מוקפה, ועד"מ נילוות המצואר בשו"ע דאין בהם אסור מוקפה וכן אפר אין בו דין מוקפה וכן עד"מ מפה שנדבקו עליה טיפות חלב וכיו"צ ודאי שלא נעשית המפה מוקפה והכ"ז הטיפות שנקערה,

עוד נראה להחיר ובהקדס מה שנתקשתי דאין נותנין קליפות צלחת והלא עי"ז מצטלין הכלי מהיכנו דאח"כ אסור לסלק הצלחת משום מוקפה שעליה, יש לישב לפי דברי המג"א דכל היכא שיכול לנער האסור מהצלחת אין זה מצטל כלי מהיכנו אמנם המג"א פסק בסי' רס"ה להחמיר ודוקא בשמן שאין רוצה להפסידו ולנער מן הכלי אסור אבל הני קליפות וכיו"צ שיכול לנער מן הכלי לא נחשב בטול כלי מהיכנו, וז"ע דמג"א פסק להחמיר והכ"ז בהני טיפות של חלב הנוטפות לכלי יכול לסלקם ואף אם נדבקו שאין יכול לסלק אז שרי צודאי דבטל לכלי וכנ"ל.

והנה עוד נ"ל דבר חדש ומאחזיו בפמ"ג דמצטל כלי מהיכנו דוקא על כלי נאמר אבל על דברים שאינן בגדר כלי מותר והמ"ז חלק עליו, ולענ"ד נראה דתליא באסור מצטל כלי מהיכנו מה האסור בזה, דהטור ועוד ראשונים פירשו משום אסור סותר הכלי משום דלא חזיא לשמוש וא"כ הו' דוקא בכלים ולשיטת רש"י דהאסור משום שמוסיף על הכלי והוה כצנה א"כ לכאורה הוה בכל דבר, והנ"מ אם עד"מ מותר לשים קליפות אגוזים בנייר שאינו כלי.

והנה על מה שכתב המהרי"ל והחזיק במג"א דהיכא שאינו מכוון שרי משום דבר שאינו מכוון שרי, לכאורה יש לעיין בזה דהרי דבר שאין מכוון ופסיק רישא אסור וזו קושית בעל מחלית השקל ומיישב בדומק, וגם נ"ל דומק לישב שאין זה פסיק רישא דשמא לא יפלו נילוות מהנר דעפ"י רוב נופל נילוות, והיה אפ"ל דהיכא דבטול הכלי לא בא מיד בעת ששם הכלי רק אחר זמן אז שרי אם אינו מכוון, דהנה במק"א בארתי הסברה דדבר שאין מכוון ופס"ר אסור משום כיון דפס"ר ע"כ מכוון לזה ג"כ כיון שאי אפשר בעינין אחר, וכ"ז כשצא בשעת המלאכה אבל היכא שאין בא בשעת המלאכה רק אח"כ שוב אין מוכרח לזה והבן היטב ולכן שרי דבר שאין מכוון וזה חדוש, ועי"ל דגדר סותר הוא מקלקל ומקלקל ואינו מכוון יש להחיר אפילו פסיק רישא והבן.

והנה ע"ד לשים קליפות בכלי שהצאתי היתר משום שיכול לנער הנה במג"א הביא שזה מחלוקת הראשונים יש מחירין דוקא במקום הפסד וכ"ד המג"א, ולפי"ז צר הדולק ובמקרה שלנו יש להחיר אבל גבי קליפות לכאורה יש לעיין בזה, ואולי יש להחיר דיהא מותר לטלטלו אח"כ משום גרף של רעי ואף שאין עושין גרף של רעי לכחילה מ"מ אין בזה משום מצטל כלי מהיכנו, שוב מאחזי בחד"ס שמחמיר שלא לשים קליפות בכלי רק אם שמו בו ג"כ דבר מאכל שאז מותר לטלטל הכלי.

ובהנ"ל י"ל לענין מאפרה דאפילו יש עליה אפר אינה מוקפה וכ"ש כשאין בה אפר וכמצואר בסי' ש"י דמחמה שיש בה אפר מנער האפר ומטלטלה עי"ש, אלא שראיתי שכתבו דמאפרה יש עליה דין כלי שמלאכתו לאסור ולענ"ד כמו שכתבתי וראיה מסי' ש"י כנ"ל וכלי שמלאכתו

לאסור נ"ל דהיינו דוקא כשהכלי עצמו עושה מלאכה של אסור ולא כשמניח בכלי מוקצה שאוסרו וכנ"ל ובפרט כנ"ל דאפילו אם יש בחוכו אפר יכול לטלטל ולנער האפר וליקח בכלי.

מה ע"א בשו"ע סי' רס"ג סעיף י"ד בשם ו"א שאותו נר שהדלק לשם שבת אסור ליגע בו ולהוסיף בו שמן אפילו אם כזה אסור לטלטלו, ועיין במג"א דאפילו אחר שלא הדליק מ"מ אסור ליגע בו ולטלטלו, ויש בזה כמה חמיהות דאפילו סתם מוקצה מותר בנגיעה ולא נאסר כי אם טלטול כמבואר, וג"כ מה שאחרים שלא קבלו שבת עדיין אסורים הדבר תמוה, וכמו כן מה דאסרו להוסיף בו שמן, וע"כ דלאו משום מוקצה דשבת נגעו (ובצ"י תמה באמת איזה מוקצה הוא זה) אלא הוא מדין מוקצה למנוחו אשר לכן נאסר אפילו לאחרים ולכן נאסר אפילו בנגיעה ולכן אסור להוסיף בו שמן, ועפ"י נראה דעכ"פ אם כזה מותר ליגע בו כדי להדליקו מיד דכל המוקצה משום מצוה וא"כ בשביל המצווה שפיר מותר ליגע בו כן נראה, ועיין באליה רבה שפי' שכל הדיון דמוקצה זה הוא רק לענין קבלת שבת שקיבל הצור בטעות עי"ש.

והנה מלאתי בשו"ע הרב דתמה דמדוע אסור ליגע בו הלא אפילו מוקצה מותר בנגיעה, ונראה בזה דלק"מ דא"י ברמ"א דגר הדולק אסור ליגע בו אף דמוקצה מותר בנגיעה מ"מ מוקצה כמו נר שע"י שנוגע בו מטלטל הנר כגון דא אסור ולפי"ז א"ש מדוע אסור ליגע בו, וראה להג"ל שמוחר לזרוך מצוה ממה שכתב המג"א דגר חנוכה מותר להדליק וע"כ כנ"ל דלמצוה שרי וכ"ש למנוחו ועיין מג"א הל' יו"ט סי' תקי"ד ס"ק ז' עי"ש.

ואין לומר דמוקצה מחמת מצוה היינו כ"ז שדולק אבל אחר שכזה אלא המצוה דהא מבואר

בחוס' שבת דף מ"ג דהגר עצמו מותר לטלטלו כיון דאינו מבטל המצוה ע"י טלטלו חזין דגרר מוקצה למצוה דוקא מה שמבטל המצוה ע"י טלטול, רק שבחוס' כתבו דאפי' שמן הנוטף מהגר אסור משום מוקצה, וחסמו דבזה הרי ליכא בטול מצוה דלא יעשה בזה עוד מצוה, אולם עיין חוס' דף מז. גבי נ"ח ותיישב לך דעכ"פ בכל מה שחשב מתחילה לעשות המצוה נאסר משום מוקצה ולכן אמרו בגמ' דמודה ר"ש בכוס והבן.

מה ע"ב א"י ברמב"ם פ"ט מהל' מקואות הי"ח דגל שנחלש מהים כשהוא בארץ אין מטבילין בו לפי שאין מטבילין בוחלין וכ"ש בארץ אלא כשיגיע לארץ, ובצ"י תמה דהרי הרמב"ם עצמו פסק שכל הימים כשרים בוחלין וג"כ מה דמיון בין ארץ לזוחלין ועוד קושיות, והנראה בזה דודאי ס"ל לרמב"ם דים מטהר בוחלין מ"מ היינו כשיש עוד לזוחלין קשר עם הים אבל כשהוא בארץ ונפסק כח הים שוב אינו מטהר בוחלין.

וביתר צורך דהא דזוחלין מטהר במעיין דוקא כשהזחילה נוצעת מכח המעיין עצמו, שלכן כתבו רוב הראשונים בפירוש המשנה דמעיין שהוא מועט וריצה עליו דאם הוסיף מים וכעת הולכין המים למקום שלא היו מקודם אינם מטהרים בוחלין או אם חפר ומהלך המעיין שלא במקום שהלך קודם אינו מטהר והסיקה כי אין המעיין זוחל מכח עצמו הטבעי רק מכח המים שנוספו בו, וביותר דכל הענין דמעיין מטהר בוחלין ומקוה באשורן למדו בת"כ מחיצת מעיין דאמרין מעיין מכל מקום עיין בצ"י, ואינו מוכן דמה ראו בחיצת מעיין שמטהר בוחלין טפי מחיצת מים, אך זו הכוונה דמעיין כיון שזוחל בכוחו הטבעי ודאי שנקרא מעיין גם כשזוחל לאפוקי מים שאין דרכן לזחול מטבעם אינם כשרים בחילה. וזה הטעם דאם רצו נוטפין על

בוחלין וא"ש דברי הר"מ דכיון שנחלש שוב לא הוו המים חצור וחסר מ' סאה.

סח ע"ב ב"י' ש"ח המבשל או שעשה א' משאר מלאכות אסור ואפי' שוגג קנסו אטו מזיד, ונ"ל דנאנס לא גזרו ומותר, ועיין בסוגיין ש' רש"י דאומר מותר לא הו' שוגג רק אונס עי"ש בתינוק שנשבה נקרא אונס, (ועיין ט"ז יו"ד סי' ז"ט שאומר מותר נחשז שוגג) ולפי"ז אפשר היה למצוא היתר להשתמש בלקטרי שמיוצר ע"י חצרת החשמל בשבת משום שלמחללי שבת של זמנינו יש גדר של תינוק שנשבה וכו"ל לשי' רש"י, אבל תוס' חולק ע"ז, ואפשר דיהי' ספיקא דרבנן לקולא ויש בזה לימוד זכות למקילין בדבר.

סח ע"ב ההולך במדבר מונה ו' ימים ועושה שבת בקדוש והבדלה, אע"פ ששבת רק מדרבנן דמה"ט אינו יום שבת וא"כ מה מקום יש להבדיל, אבל כבר הארכנו בכמה דוכתי דחוצה קדוש והבדלה אין מוטל דוקא על יום ש"ק רק הוא מצוה להבדיל יום שבת משאר ימים, שלכן אמרו מבדיל כל השבוע ולכן אמרו דנשים פטורות מהבדלה אף דחייבות בכל מצות שבת מצוה צהלכה דפטורין, והיינו כמבואר משום דהבדלה אין שייכת לשבת ביזמו דוקא.

עד ע"א ע"ד הספק אם גם במלאכת שבת שייך חצי שיעור, ומ"ש בראשונים כעין מחלוקת בזה גם ברא"ה או מאירי משמע שמחלק בין מלאכת הוצאה לכותב והחלוק נ"ל כך, דהנה גדר האסור דחצי שיעור יש לבאר דכיון דאחר שאכל הכזית חייב וודאי אין סביר לומר שהחיוצ בא על המעט שאכל בסוף שהשלים לכזית וע"כ דאחר שאוכל כזית החיוצ בא על כל הכזית נמצא ע"כ שכל הכזית היה האסור, ע"כ בתחילה שאוכל חצי זית אמרינן דבבבזי זית היה ג"כ אסור, וכ"ז

בוחלין אינו מטהר בחילה אף שאם ירצה שאובין לא בטל, וכן כשר לטבול בו ככל שהוא, וכן אינו נפסל בשני מראה, חזינן דיש לו כל דין מעיין ומ"מ בחילה אינו מטהר, והסביבה לכך כיוון שאז זחילתו מכח הגשמים והנוטפין ולא רק מכח המעיין. וזהו המחלוקת אם יש מטהר בוחלין, וכחצו הרא"ש ב' המשנה והרע"ב דהתנא דס"ל דיש מטהר בוחלין, הטעם בזה לפי שכל המעיינות הולכין לים ותמיה רק הכוונה כנ"ל דכוחו הטבעי של הים לחול ויותר מזה מפורש במהר"ק גבי מעיין שהמשיכו לבדיקה שאין דין מעיין עליו, ובמהר"ק כתב לחלק בין זוחל מכח המעיין עצמו לאם אינו מכח המעיין.

ובזה אפשר להבין פ' הרמב"ם במשנה דוחלין שנעשו נוטפין סומך מקל או קנה שפירש דאם המעיין מקלח טיפין טיפין מההר למטה אצד ממנו דין מעיין, והטעם נ"ל כנ"ל דבאופן שמקלח טיפין טיפין מלמעלה למטה אין הוא מקלח מכח הטבעי שבמעין שהרי כל מים שיהיו למעלה יחלו למקום נמוך, והבן שבטיפין טיפין אין בו עוד כח הזחילה של המעיין ולכן אז צ"ע אשכחן. ומכל הנ"ל א"ש דברי הרמב"ם דאף דיש מטהר בחילה היינו דוקא במקומו הטבעי אבל לא באחר דאז זחילתו מכח הרוח ולא בכוחו משא"כ כשחזר ליפול על הארץ וזחל מכוחו שוב חזר לטהר כך אפ"ל דברי הרמב"ם.

ועי' נ"ל דבטעם פסול בוחלין כתב רש"י בחגיגה לפי שאין הוחלין חצור, ובתוס' תמהו דהרי ילפינן מקרא מקוה מים, אך כוונת רש"י כמ"ש לעיל דבאמת מה משמע מקוה מים אשכחן יותר ממעיין, אך לרש"י זו כוונת הפסוק דמקוה מים אין חיצור כצור אם היא בחילה ונמצא שלא טבל במ' סאה כלל וטמא, וזה החלוק דמעין מטהר בוחלין ולא מקוה דכיון דמעין מטהר בכל שהוא א"כ שוב אינו צריך חצור דמ' סאה משא"כ מקוה מים שמשמעותו הרבה מים שוב צריך מ' סאה וא"כ בוחלין אין זה חצור, וזה כוונת המשנה הימים פסול

ובמק"א הארכתי אם נריך כלל אכילה צו"כ, דיש דס"ל דיו"כ אין החיוב על אכילה רק על השבת הדעת על ידי האכילה עכ"פ לכו"ע זה חלק מהחיוב, והחת"ס בתשובה כתב דלכן צו"כ החיוב על הנאת מעיו ולא גרונו, ולפי"ז אף שהוא אסור גזרא מ"מ כיון שהאסור הוא ישוב הדעת וכמ"ס בגמ' א"כ וודאי דלא רק החלק האחרון של השעור מישב הדעת רק כל האכילה גורמת לישוב הדעת, ולכן מודה ר"ל אז דחצי שעור אסור ולכן אז שיך הסברא דאסור ח"ש משא"כ בחמץ צפסח דהוא רק אסור גזרא שוב הי' ח"ש מותר אם לא הפסוק דלא יאכל ודו"ק

פג ע"ב חנה הא דליף מדרך אמה בלז ים דספינה טהורה, מלבד מה שקשה דדברי תורה לא יליף מדברי קבלה ובשלמא ע"ז עומאת ע"ז דרבנן וכן הנך דערוגה הוי רק גלוי מילתא דשעור יניקת והיכר כלליים משא"כ הכא דליף דין חדש, ועוד שהרי הפסוק אינו מיותר ומאזיה דרך הוא הלמוד וראה צפסוק וחדן כמ"ס דרך נשר בשמים וכו', וברמז"ס משמע שהוא גלוי מילתא שאין ספינה ככל הכלים עיי"ש, ואולי ספיקת הגמ' אם טלטול היס נחשב כטלטול והו' שאמר לחנניא טלטול ע"י שוורים שמה טלטול וכתוס' הקשו עיי"ש גם קושיא השניה, ואולי ר"ל דכמו שים הוי טלטול ה"נ שוורים.

פר ע"ב בגמ' בסוגיין וכן צו"ק פ"ז מנין לפכים קטנים שטהורין בזה ומקשה בתוס' דבשלמא נגיעת בשר לא שיך בהן ונגיעת שער נמי לא שיך דכיון דשער יליף מבשר שמטמא ע"כ צ"י ראי' לנגיעת בשר וכל שאין ראי' לנגיעת בשר אין מטמא בשער, אלא צמעינות הזב כרוק וכיו"צ מדוע לא מטמא הלא זה לא ילפינן מבשר רק יש קרא מפורש על זה וא"כ מדוע טהורים והניחו בקושיא, וע"ד הדחק יש לומר דכוונת הגמ' דטהור בזה קאי

באכילה שאין שיך שיתחייב רק אם אכל כזית שלם ומעטה במלאכת שבת ולמשל מלאכת כותב דחייב על צ' אותיות הדין הוא דאם היה כתוב אות אחת והוסיף אחת חייב ואף שלא כתב האות הראשונה, וא"כ שוב ליכא למימר שכותב אות אחת הוו חזי שעור שהרי באמת חייב אפי' על ההשלמה של אות אחרונה.

וביתר צאור דיש לחקור במלאכת שבת אם החיוב בא כבר בתחילת המעשה או על הסוף בא החיוב, ומכותב צ' אותיות יש ג"כ ראייה דאם היה כתוב אות אחת והוסיף אות חייב וע"כ דהחיוב בא בסוף, משא"כ צהולאה דמוכרת שהוא יעשה עקירה והנחה, ומעטה ילא דיש לחלק במלאכת שבת דכל מה שנריך שהוא יעשה לחלק מהמלאכה יש על זה דין דחצי שעור ומה שאין מוכרת לא שיך צה חזי שעור אף דחזי לאצטרופי, ובהג"ל מצאור הגמ' יומא דף ע"ד דחצי שעור אסור כיון דחזי לאצטרופי ומה טעם הוא זה רק הכוונה כנ"ל כיון דאח"כ מתחייב א"כ אין סברא שמתחייב רק על המעט האחרון שהשלים לכזית וע"כ למפרע האסור חל על כולו וזה הסברא שאמרו דחזי לאצטרופי אסור חזי שעור.

ובזה ישנתי שי' הרמז"ס דלמד מקרא מיוחד לאסור חזי שעור בחמץ, ותמוה דלמה לן קרא חיפוק ככל חזי שעור שאסור, ובהג"ל י"ל דהסברא הנזכרת שייכת דוקא באסור חפלא דאז ע"כ גם החזי שעור מהחפלא גורם האסור משא"כ אם הוא אסור גזרא א"כ ליכא כלל הסברא הנזכרת כיון דאין כל החיוב מכח החפץ רק מכח הגזרא והנן ולכן חמץ דהוא אסור גזרא נריך קרא מיוחד, ואל תתמה ע"ז מיו"כ שבו נחלקו אם חזי שעור אסור אף דהוא אסור גזרא דהנה צירושלמי פ"ו דתרומו דמודה ר"ל צו"כ דח"ש אסור וצ"ב דמ"ס יו"כ וע"כ נראה דהנה יו"כ הוא תלוי בישוב הדעת וכמ"ס בגמ'.

רק על נגיעת בשר דהרי לומדים מזה ק"ו על מה
וצמח לא שכן נגיעת מעיינות וע"כ שפיר יליף ק"ו
מנגיעת בשר, ואפשר הי' עוד לומר דהא דמטמא
מעיינות זה ג"כ מכח טומאת בשר וכל שאין ראוי
לנגיעת בשר ג"כ לא מטמא במעיינות, וראה לזה
דקרא דמעיינות נזכר רק גבי נגיעת זב צאדס אבל
גבי טומאת כלים לא נזכר רק נגיעת בשר וע"כ
דמעיינות בכלל נגיעת בשר ועכ"פ בכלים צעי ראוי
לנגיעת בשר דשם אין קרא על מעיינות.

מ"מ מחשבתו אחשביה עי"ש וברש"י, וכן נל"ע
מהא דדף קמ"ד ע"כ דאסור לסחוט צרימונים
כיון דשל בית מנשיא סוחטין צרימונים ומקשה וכי
מנשיא הי' רוצא דעלמא ומתוך שם והחירון קשה
עיין ברש"י הכוונה כיון דהוא החשיבו ע"כ שפיר
חשיבו סחיטה וכן גבי מקוה עי"ש ולא אמרינן
בטלה דעמו, עי"ע על זה במג"א סי' שכ"א ונ"ע
רז לומר יסוד אחד לישב כל המקומות ובס"ד אבאר
הענין. (חסר ההמשך וחבל על דאבדן)

צב ע"ב הנה צענין בטלה דעמו אלל כל אדם, נ"צ
ממקומות הרבה בש"ס דבכמה
מקומות אמרינן בטלה דעמו אלל כל אדם דלשאר
אינשי לא חשיבו וכמה מקומות אמרינן הוהיל והוא
החשיבו ע"כ אללו הדין שונה משאר כל אדם,
והנה בחליצה במקוה אפי' שאינו מקפיד אמרינן
בטלה דעמו אם כל העולם מקפיד כמ"ש הב"י
הל' טבילה וכן גבי הוציא שלא כדרך הוצאה כגון
על ראשו אמרינן בטלה דעמו וכן האוכל שלא כדרך
או דבר שאינו ראוי בפסחים בטלה דעמו, והנה גבי
חמץ שנשרף ואכלו כתב הרא"ש דאע"ג דאינו ראוי
מ"מ עובר הוהיל והוא אחשביה וכן במשנה פ"ז
ופ"ט דשבת גבי המלניע דחייב דוקא על מה שדרך
להלניע אבל המלניע חייב והטעם מפני שאכלו הוא
חשוב וכמ"ש המלניע לזרע ולדוגמא חייב וכן מלניו
גבי ה' סלעים דפדיון הבן דאפי' נתן דבר ששוה
פחות והכהן מחשיבו כה' סלעים סגי ולא אמרינן
בטלה דעמו וכן נסתפק בר"ן פ"ק דקדושין אם
נתן לאשה פחות מש"פ אם שייך בזה אחשביה,
וכהא דמלניע לזרע חייב ומקשה שם בגמ' דף נ"א
דא"כ אם מחשב להוציא כל ביתו יהא פטור ומתוך
שאני התם דבטלה דעמו אלל כל אדם ותמוה דא"כ
גם מלניע לזרע נימא כן בטלה דעמו וכן שם דף
נ"צ דהמוציא על ראשו פטור ואף שאנשי הוצל
עושין כן בטלה דעמו אלל כל אדם. והנה בדף ק"ב
גבי מוציא בפיו דחייב ואף שאין דרך הוצאה בכך

קא ע"א בגדר לצוד וגוד אסיק, במג"א סי' תק"ב
הציא שי' הרמב"ן דבכלים אין
אומרים גוד אסיק או לצוד, ומקשה עליו המג"א
מהא דנעץ קנה ובראשו טרסקל דאומרים לצוד או
גוד אסיק, ונ"ל לישב דהרמב"ן כתב דבכלים אין
אומרים לצוד או גוד אסיק היינו שהכלים עצמם
יהיו המחיצה אבל בזה דנעץ קנה וגוד אסיק הי'
לקנה רק דרך הטרסקל אולם המחיצה הי' הקנה
כה"ג שפיר אמרינן לצוד וגוד אסיק, והסביר בזה
דלצוד נאמר רק על דבר שנעשה מחיצה אבל כלי
נעשה לשימוש והשימוש קובע לו מקום אמרינן רק
מקום זה ולא יותר והבן.

קא ע"א ר"ת' בכמה דוכתין בש"ס הציא דעת בעל
הערון דאע"ג דקיי"ל דבר שאין
מכוון בפס"ר אסור הנ"מ פס"ר דניחא ליה אבל
פס"ר דלא ניחא ליה שרי, והדברים נריכין ביאור
דמאי נ"מ אם ניחא ליה או לא, והנ"ל בזה דהנה
הא דפס"ר אסור יש לפרשו בשני דרכים יש לבאר
דכיון דהוא פס"ר ע"כ הי' מלאכה ואסור ויש לפרש
דכיון דהי' פס"ר דיעשה מלאכה ע"כ מוכרח שהוא
מכוון לזה והבן דהוצאה המוכרחת מהמעשה הי'
הוא בכלל כוונת האדם במעשה ואחר הפס"ר חשיב
מתכווין, ודעת רבינו הערוך כד הנ"ל דפס"ר
משווא ל' כמתכווין ע"כ ס"ל דהנ"מ פסיק רישא
דניחא ליה ומוכרח לצוד ודאי מכוון לזה אבל
היכא דלא ניחא ליה אינו מכוון לזה אף שמוכרח

אפר משא"כ חופר גומא המלאכה נעשית מאליה ואינו נהנה ממנו כלום ועיי"ש צפנים, ודבריהם נריכים באור יש לפרש כן דחופר גומא המלאכה הוא הצונה ומהצניה לא נהנה כלום דהיינו מגוף המלאכה לא נהנה משא"כ מוציא דם או מצעיר שעצם המלאכה לזה נריך, ועל דרך משל לו היתה המלאכה דחופר גומא עצם ההוצאה דעפר וזה הי' מהות המלאכה צודדי היה נקרא מלאכה נריך לגופה משא"כ כאן שהמלאכה הוא מה שאין שם עפר צומא שזוהי הצניה וזה לא נהנה כלום מה שאין שם עפר משא"כ כאן דהמלאכה הוא להוציא הדם מפה או לשרוף החפץ ומה נהנה וע"כ מיקרי נריך לגופה.

קי"ג ע"א ב"ה שהק' הפמ"ג הל' שבת סי' שי"ז סק"ו דמדוע אסור לקשור ציצית בשבת ימא דיתיר צמו"ש וא"כ לא יהא קשר של קיימא יש לומר עם מה שכ' כמה פעמים דע"י מנחה מיקרי קשר של קיימא.

קכ ע"א ב"ב סי' של"ד מחלוקת בגמלה אש צביתו בשבת אם המליין זכו בזה מן ההפקר או כיון דאינו יכול להציל לא מפני המציאות רק בגלל האיסור דרביע עליה ע"כ אין זה חשוב הפקר עיי"ש, וז"צ בזה והנראה דדעתם דכיון דרק מכח האיסור הופקר החפץ א"כ אין זה כוונתו של ים דרק דומיא דזוטו של ים דהדבר מופקר מצד עצמו גילתה תורה דשרי ליטול ודו"ק.

קכ ע"ב בגמ' אי' הרי שהיה שם על צפרו וירד וטבל ואמרין דהוי גרמא צמחיקת השם אף שהיה הדיו לת, וז"צ למה זה גרמא הרי הגביר נכנס למקוה צמוד, וי"ל דהיינו לפי שפעולת המחיקה נעשית ע"י המים ולא ע"י גוף האדם כלל רק שהוא מקרב המים לצפרו, אך יל"ע לפי"ז צסוף פ' כירה צמוס' גבי כלי שיש בו מים שכתבו צמוס' כשצמקריצ המים לצינורות חשוב מלאכה ולא גרמא אף שפעולת הכיצי נעשית

שיצא, וזה אפשר לבאר דברי הר"ן שכתב דאע"ג דפסיק רשא אסור הנ"מ לענין שבת אבל לענין אסורי הנאה שרי אפילו פסיק רשא והציא לזה ראיות מש"ס, אבל הדבר נריך באור דמ"ש שבת מכל התורה ועם הנ"ל יש לבאר דאסורי הנאה אף שמוכרח ההוצאה מ"מ כל שאינו מכוון לזה אין שייך לומר שנהנה מזה משא"כ גדר מלאכה שבת דאין תלוי בהנחתו רק אם עושה מלאכה וכיון שמוכרח שתיעשה מלאכה ע"כ אסור.

קד ע"א אין נציא רשאי לחדש דבר מעתה, ורש פרק כל הכללים ראה צמוס' צשם ירושלמי דהר הבית נבנה ע"פ נציא, והכוונה שגביא אמר שלא היה שם עבודה זרה מעולם ולא נקרא דבר חדש, וכן כתבו צמוס' שאליהו החיה אפי' שהיה כהן שידע שיחיה (ואפ"ל משום דלדיקים אינם מטמאים והתינוק הי' משיח בן יוסף כדאי' צמוס' ב"מ קיד:) ולא שייך כאן לא צשמים היא, וגם זה שעל פי נציא נעשה בית ראשון ושי צשמי ממשכן אפי' שכתוב ככל אשר אני מראה אותך צ"ל דהכוונה ככל אשר אני מראה ע"י נציא, וגם זה שאמרו יהא מונח עד שיצא אליהו ויאמר מי הרמאי ולא מיקרי צשמים, וזה יוחא מה שמשנה רבינו שצר הלוחות אפי' שאי' לא תעשון כן לה' אלוקיכם ונריך לומר כיון שידע שיפרחו באיר ע"כ לא היה חשש ולא מיקרי לא צשמים, וז"ש חיק"ו הכוונה שצמיו חימלא הארץ דעה כמים לים מכסים וממילא יתורצו כל האידיעות כמ"ש נהירין שמעתא כיומי דחוני.

קו ע"א ב"תו"ס ד"ה צמוסל וכן צב"ק לד: תוד"ה צמוסל הקשו מדוע צמוסל ונריך לכלט ומצעיר ונריך לאפרו חציב מלאכה הנריכה לגופה מאי שנא מחופר גומא ונריך לעפרה דפטור דחציב מלאכה שאצל"ג, ומתרגים דשאי צמוסל ונריך לכלט שנריך לדם וכן מצעיר נריך להצברה כדי לעשות

ע"י המים. וע"ע חולין דף ט"ז הא זכח ראשון
והא זכח שני ואין מוצן דמ"ט כח שני מיקרי יומר
גרמא מכח ראשון שכפרש"י גם הוא גרמא. ונ"ע
הגדר זיה

קבב ע"ב ע"ד כפתור אם נקרא מוקפה כשנפל
בשבת, והנראה זיה כל הכלים
שנחפרקו הדלתות שלהם בשבת מותר לטלטלן וכן
הוא בשו"ע סי' ש"ח ונ"ע ההיתר זיה אם הוא
משום שהן ראויין לקצת מלאכה עד"מ לכפות עפ"י
הכלים וכיו"צ או דהגדר זיה דלא בטל מהם שם
כלי וכמו שהכלי מותר בטלטול הכ"נ הדלת שלו ואף
שנחפרקה ממנו, והנה אם ההיתר משום שראויין
לקצת מלאכה א"כ בכפתור שנפל הרי זה מוקפה
שאין ראוי לשום מלאכה ואם ההיתר כנ"ל משום
שלא בטל על זה שם כלי שמותר בטלטול א"כ
הכ"נ זיהא כפתור, וראיתי למי שרצה להחמיר
בכפתור כיון שאין הדרך כיום להחזיר ולתפור אותו
הכפתור ובעי דוקא דלחות שדרך להחזיר, ומ"מ
לפי הנ"ל נראה פשוט שאין נ"מ רק כל שיכול
להחזירו לא בטיל ממנה שם כלי ובפרט כשמחשב
על זה הכפתור לחזור ולקצבו בצגד דאז ודאי שרי,
וכן בארתי במק"א לענין כלים שנשברו שהדין שכל
שראי למאכה אין עליהם דין מוקפה ובארתי דאף
שאין הדרך להשתמש בהם עד"מ בשביר כוס זיה"ו
דזורקין לאשפה מ"מ כל כמה דלא זורקו לא בטיל
מינה שם כלי ומותר בטלטול.

קלג ע"ב הדור מזה יש לעיין אם הדור מזה,
היינו -מה שבני אדם רואים זה
ההדור או גם צפנים כשאין רואים גם שיין זיה
הדור כלפי הדבר עצמו, ועיין במדרכי שהביאו
הדרכי משה סימן ל"ב שמזה לייפות התפילין
מזבחן וכל שכן צפנים וראיה מצית המקדש שצפנים
כולו זהב טהור.

קמ"ב ע"א בבי' ש"ט נפסק דהמניח דבר מוקפה
על היתר נעשה ההיתר נפסק
ואסור בטלטול ואם היה דעתו להניחו זיה"ש נאסר
לכל היום דמגו דאחקנאלי לבי"ש אחקנאלי לכולי
יומא, וכחצ הפמ"ג סי' ש"י סעיף ז' וסי' רע"ט
י"ד זא"א דדוקא כיוון להניחו כל זיה"ש אבל אם
כוון לחלק מציה"ש לא נאסר וכ"כ המ"ב, ומקשים
ע"ז מס' תרל"ח ס"ב גבי המקנה למזוה וזל כל
זיה"ש ה"ז אסור ואם אמר איני צודל כל זיה"ש
מותר אבל אם רגע אחד מציה"ש צדל שוב נאסר
וא"ל דוקא כל זיה"ש, והנראה כך דזיה"ש הו
ספק יום וספק לילה וכל רגע הוא ספק שמא
ברגע זו תחילת הלילה ועיקר הגדר דהקצאת זיה"ש
הוא כיון דאז תחילת כניסת היום וזו הרגע מקנה,
ולכן דוקא במכוון לכל זיה"ש אבל אם כוון לחלק
שמא אותו הרגע לא היה עדיין תחילת היום וא"כ
הוא ספק וספק מוקפה מותר משא"כ בס' תרל"ח
בספק מוקפה דמזוה שהוא אסור דאורייתא כמ"ש
ולכן ספיקו אסור, ולפי"ז מתבאר דהגדר של זיה"ש
הוא כל רגע ספק אפשר עכשיו השמנה ונהי' לילה
דלכאוף אפשר הי' לומר דהספק הוא על כל הזמן
או שכולו יום או שכולו לילה ולא שיחכן שחלק
מהזמן יום וחלק לילה רק שאי אפשר לשער איזה
חלק אף עפ"י הנ"ל מוכח דזהו הגדר, אמנם
בירושלמי ברכות א' דאם עשה מלאכה זיה"ש
בע"ש ובמו"ש חייב דממ"נ אם ע"ש יום א"כ
מו"ש גם יום וכן להיפוך ולהנ"ל י"ל דתרויהו
לא היה יום דאולי עשה ברגע שאינו יום בע"ש
ובמו"ש ונ"ל דמיירי שעשה באותו הרגע זיה"ש
בע"ש ובמו"ש ונ"ע.

קג ע"א איסור אמירה לעכו"ם, ע"ד אמירה
לעכו"ם הנה יש לחקור אם
עיקר האיסור האמירה והאזי' לעכו"ם לעשות או
מה שהעכו"ם עושה המלאכה ונ"מ בזאת לו ולא
עשה אם עבר, וכן דבאמת יש שני ענינים באמירה

בענין שאילת נרמים בשבת, מעט יש לעיין במה דקיי"ל דאין שאילת נרמים בשבת ויקום פורקן ותפילת החודש ועוד כהנה שהם שאילת נרמים, ואולי הלשון יהי רגון או יחדשהו אינם כ"כ לשון שאילה.

קנו ע"א קשירה של מנזה דוקא שרי בשבת כמ"ש ברמב"ם, והקשה הפמ"ג לשי' הרא"ש דאפי' קשר של אומן אם אינו של קיימא שרי דהיינו שחושב להתירו ביומו וא"כ למה נחיר שבות בחינם יחשב להתירו ביומו, וי"ל דבס"ת אי אפשר להתירו עד יום ב', ואפי' לדעת המחבר דהגדר של קיימא מיקרי מה שבתוך ד' ימים יתירו וא"כ שוב קשה, ואולי בקשר של מנזה אף שיתירו אח"כ מיקרי קיימא כיון שהמנזה מכריחה ומחשיבתו לקיימא לקיים הקשר ובה מיושב קו' תוס' על רבינו אליהו דס"ל דכל יום צריך לקשור תפילין וא"כ לא היה קשר קיימא וצערובין חשיב לתפילין קשר של קיימא ודו"ק.

לעכו"ם דמצינו דאסור לומר אפי' בע"ש לעכו"ם שיעשה מלאכה עבדו בשבת ואז ע"כ עיקר מה שעושה המלאכה דהאמירה היחה בהיתר בע"ש וג"כ אסור לומר לעכו"ם בע"ש שיעשה אחר שבת מלאכה ואז עיקר האיסור האמירה דהמלאכה נעשית אחר שבת מותר לרמוז לו בשבת שיעשה אף שאסור לומר בפרוש מ"מ יכול לרמוז משא"כ אם עושה המלאכה בשבת דאז אסור אפי' לרמוז והחילוק דאם עושה בשבת אז עיקר האיסור המלאכה ולכן אסור אפי' לרמוז דמאי שנא עיקר המלאכה ואם עושה המלאכה אחר שבת מותר לרמוז דאז עיקר האיסור האמירה ולרמוז אינו בכלל אמירה.

והנה אמירה לעכו"ם אסורה גם בשאר אסורים כמ"ש ב"מ ז' ושו"ע חו"מ ועוד, ושם נראה דעיקר האיסור העשייה ולא האמירה וכנ"ל ולכן מותר לומר לעכו"ם שיעשה בשלג, וג"כ נ"פ ע"י תנועות צידו וכיו"צ אסור דחשיב רמיזה דאסור אם עושה בשבת ענמה וכנ"ל, שוב ראיתי דגם המג"א ועוד מתירין רמיזה אפי' בשבת ענמה למלאכה שיעשה בשבת ובלבד שאין מרמוז כלשון נזיר רק לשון ספור.

מסכת עירובין

הוא פטור מן המזוזה כמו עמים שוטה שפטור
בעת שטומו והעושה מזוה בעת שהוא פטור צריך
להתחייב אח"כ כהא שכפאו ואכל מזה וז"ע.

סד ע"א יש לעיין צהא דשכור מצינו מצואר לענין
צרכת המזון שינא י"ח ורק צתפילה
לא ינא אם הוא שמוי כל כך שאין יכול לדבר לפני
המלך, ולכאורה יש לתמוה דלכאוי בעת שכרומו

מסכת פסחים

החמץ כעפר ונלמד מתשציתו שאור מצחכס שכוונמו
צטול, ב שיטת המוס' (ד: ד"ה מדאורייתא)
דהצטול משום הפקר ממש, ומהני משום שלך אי
אמה רואה אצל אמה רואה של אחרים. ג. שיטת
הר"ן (א. ד"ה ומהו) דאינו הפקר ממש אלא
הוא מדין הפקר כאשר יצואר, ונלמד או מתשציתו
כרש"י או משום אמה רואה של אחרים כחוס',
ולאלו שיטות מועיל מה"מ דדיקה או צטול, ושיטה
ד' הוא השיטה שהוצאה צב"י סימן תל"א ד"ה
מדאורייתא שמה"מ רק צטול בלבד ולא דדיקה,
וכבר כתב הפמ"ג (צהקדמ' לראש יוסף פסחים)
שלכל אלו השיטות יש פירוכות וראיות מסוגיות הגמ'.

(ב) לשון רש"י ד ע"א. דסגי צצטול אי מסח
דעמיה ומשוי ליה כעפרא, ולשון
הרמב"ם צהל' חו"מ. ומה היא השצחה האמורה
צתורה, הוא שישים בלצו שכל חמץ שצדשותו הרי
היא כעפר, והחלוק בין שי' רש"י והרמב"ם לבין שי'
המוס' דמטעם הפקר, הוא צמצול חממו דלרש"י
ורמב"ם קיים צה מ"ע דתשציתו, ולחוס' אפי'

ב ע"א מה שהקדים רש"י ז"ל ד"ה לאור הנר
לד"ה צודקין יל"פ לפי דברי הר"ן
(א. ד"ה צודקין) שכתב הוכחה דדיקה משום צ"י
וצ"י דאמרינן צגמ' (ז:): לאור הנר מנלן ויליף
לה מקרא וצ"מ דדיקה מדאורייתא, וא"כ ספיר
הקדים רש"י ד"ה לאור הנר לומר דמשם ראייה
דדיקה משום צ"י וצ"י.

בר"ן (א. ד"ה ומה) כתב שמה שהחמירה תורה
לעצור עליו צב"י וצב"י כדי שלא יצוא לאכול
אם יהיה צציתו, והק' הרצ מפיטסצורג א"כ מה
מועיל צטול, וי"ל לפי דברי המאירי צדף ו: צסוגיא
דהצודק צריך שיצטול, עי"ש שר' שט"י שצמצול
גורם פעולה צנפש האדם שמתרחק מחמץ.

בגמ' מדאורייתא צצטול צעלמא סגי ונחלקו
הראשונים ז"ל צמהות הצטול, ויש צה ד'
שיטות ואלו הן א. שיטת רש"י (ד. ד"ה חוצתו)
והרמב"ם (פ"צ מחו"מ ה"צ) דע"י הצצטול נחשב

דמיפטור מז"י מ"ע דתשציתו לא קיים אלא ע"י צעור.

והתוס' הקשו על רש"י ב' קושיות א. מדברי ר"ע (ה.) דיליף דתשציתו צעיו"ט היא דאי ציו"ט היכי מצי שריף, ולרש"י הרי אפשר ציו"ט וע"י צטול ב' דתשציתו קאמר צגמ' (ה.) דוקא לאחר חלות ואז לא מהי צטול. ולישז קושיא שניה כתב הרמב"ן צריש מכלתין ד"ה ואפשר דה"ק דנחלות יהא מושצת כבר ע"י צטול שמקודם, וכן ביאר הח' הר"ם ז"ל דלרש"י המ"ע דתשציתו הוא קודם חלות, ובאמת מפורש כן בדברי הרמב"ם שכתב (פ"ב ה"א) מ"ע מה"ת להשצית חמץ קודם זמן אסור אכילתו. נמאל דרש"י ורמב"ם לשי' דתשציתו היינו צטול מוכרח דתשציתו קודם חלות, משא"כ חוס' לשיטתם דתשציתו היינו שריפה כתבו צפי' דהוא לאחר חלות ולפי"ז סרה קושית החוס' על פרש"י. ובה גס מתיישבת קו' החוס' על רש"י בדף ד: ד"ה אך ציוס הראשון תשציתו עי"ש.

ובזה אפשר גם לבאר פלוגמת רש"י וחוס' בדף יב: בדברי ר' יהודה דקאמר דחמץ בשריפה שלא בשעת צעורו אבל בשעת צעורו השצתתו ככ"ד, וצריש"י (ד"ה שלא) דקודם חלות אז הוא בשריפה ובנחלות השצתתו בכל דבר, והק' בחוס' (ד"ה אימתו) דהא ר"י יליף מנותר דצעי שריפה ונותר לאחר זמן אסורו הוא, לכך פירשו החוס' דקודם חלות בכל דבר ואחר חלות בשריפה, ויש לעיין בדברי רש"י דקודם חלות איזה מלוא יש שיהא שייך לומר דצעי בשריפה דוקא, ולהג"ל א"ש דרש"י לשי' דתשציתו קודם חלות הוא, ודמי שפיר לנותר שצומן ציווי המורה לצעור הוא בשריפה, כן חמץ צומן ציווי המורה לצער והוא קודם חלות אז הוא בשריפה ומסתלקת קו' החוס', משא"כ חוס' דתשציתו לאחר חלות א"כ קודם חלות אין לו שום דמיון לנותר.

ולפי"ז אפשר ל' פלוגמת רש"י וחוס' י: בדברי חכמים שאמרו לא בדק צ"ד יבדוק בשעת המועד, ופרש"י שעה ו' והק' בחוס' מ"ש דלר"י

קרי ליה שעת הצעור, ונראה דרש"י לשי' דרבי יהודה דאמר אין צעור חמץ אלא שריפה הוא קודם חלות, ולכן לר"י קרי ליה שעת הצעור משא"כ לחכמים דס"ל דהשצתתו ככ"ד לא מיקרי זמן הצעור, משא"כ חוס' לשי' אי אפשר לפרש כן ולכן פי' בשעת המועד היינו אחר חלות.

ומזה יפתח לנו שער לבאר דברי הרמב"ם (פ"א ה"ג) שז' דאין לוקין על לאו דצ"י וצ"י אלא"כ חמץ צדיים צפטח משום שאין צו מעשה והקשו (המג"ה צמ"ל שם, ועוד הרבה אחרונים) דצ"י ניתק לעשה דתשציתו ולאו הניתק לעשה אין לוקין עליו ולא לילקי אפי' ע"י מעשה כגון חמץ צדיים ולהג"ל אפשר לישז דקיי"ל בחוס' מכוח (י"ד:;) דלאו שקדמו עשה פי' שאפשר לקיים העשה אף ללא עקירת הללו לוקין עליו ואינו צכלל לאו הניתק, ולכן הרמב"ם לשי' דתשציתו הוא קודם חלות הוי העשה קודם ללאו שמתחיל מחלות, משא"כ חוס' לשי' דהעשה הוא רק אחר חלות הוי לאו הניתק לעשה כמבואר שיטתם בדף כ"ט ע"ב (ד"ה רב) ודף ז"ה. (ד"ה צפרטיה).

וליישב קו' ראשונה שהק' חוס' על רש"י מר"ע דהא אפשר דתשציתו ציו"ט וע"י צטול, ונקדים דברי הח' הר"ם ז"ל שהעיר מדוע לא הקשו החוס' מר"י דס"ל אין צעור חמץ אלא שריפה (דהוי קושיא אלימא טפי שא"א לתקן כת' הרמב"ן) ותוכן דצריז שעל ר"י לא קשה כלל שהוא מפרש שצטול תשציתו הוא בכל דבר רק שיש ילפותא מנותר דצעי שריפה משא"כ ר"ע הבינו החוס' דמפרש שמתשציתו הכוונה אך ורק בשריפה ע"כ הקשו שפיר.

ויש לבאר דבריו הקדושים לפי המוצא בירושלמי (פ"ב ה"ב) ומכלתא (צא פ"ח) צ' ילפותות שחמץ בשריפה, א. והיא שיטת רבי יהודה דיליף מנותר ומוצא גס צגמ' דילן, ב. הילפותא של רבי דמדאמרה תורה צ"י וצ"י איזהו צעור שהוא צ"י וצ"י הוי אומר זה שריפה ועיין בצעור פרץ שהביא גירסא דברי ר' עקיבא, ולכן הק' החוס' מר"ע

ידוע, מדמשמע בגמ' ז ע"א. בתלמיד היושב לפני רבו וזכר שיש לו חמץ דמזבולו אפי' דהו ידוע וכן ההולך לשחוט את פסחו וזכר שיש לו חמץ מזבולו (מ"ט:), ותי' הכ"מ דשאיני התם שאינו יכול לזכור ע"כ כגי בטול אף לידוע ולא ביאר הסברא, ושוב הוסיף להקשות מסוגיא דף ו: וכי משכחת ל' נבטלה אף דהו ידוע ולא מצא תירוצ' לזה, וע"כ הוכיח לשנות הגירסא ברמב"ם, ועיין בכל זו (סימן מ"ח דף ו') שהביא דעת הגאון דאין מועיל בטול לידוע ועיין בס' המכתם (ב. ד"ה צדקין) שמשמע מלשוננו ג"כ שא"מ בטול לידוע.

וליישב הגירסא ברמב"ם ודעת הגאונים על אדני הסברא ונוסיף עוד להקשות על הרמב"ם מדבריו עצמו שכתב (פ"ב הי"ד) שחמץ צבור מזבולו בלבו ודיו אפי' דהו ידוע, ונראה דהרמב"ם לשי' דס"ל דהבטול הוא דנעשה החמץ כעפר והק' ע"ז החי' הרי"ם בשו"ת או"ח סימן ז' דאם החמץ שזה הרבה הרי בטלה דעתו אלל כל אדם כדאמרינן גבי סוכה למעלה מכ' והניח זה כרים וכסתות ע"ש, ונראה דלכן באמת שי' הרמב"ם דהבטול מועיל רק לאין ידוע דאז אפי' ל' דנחשב כעפר, משא"כ היכא שידוע היכן החמץ נמצא אז אמרינן דבטלה דעתו אלל כל אדם דאין אדם ממלא ביתו עפר, משא"כ היכא שאינו יכול לזכור אז שפיר דמי להחשיבו כעפר כיוון שאינו יכול לזכור, והוא כדמיון מי שאינו יכול לפנות העפר מביתו דל"א דבטלה דעתו, ולכן בתלמיד היושב וההולך לשחוט פסחו שאינו יכול שפיר מועיל, וכן חמץ צבור שדרך שיהא שם עפר אז מועיל הבטול, וכן בגמ' וכי משכחת ל' נבטלה איירי התם בשבת ויו"ט כמו שפי' הנו"צ ועוד ולכן הביטול מועיל, ולפי"ז רש"י דס"ל בהרמב"ם דהבטול מחשיב החמץ לעפר, אפשר לומר דס"ל דאין מועיל בטול לידוע ונריך בדיקה ובעור דוקא ולכן פי' שהבדיקה משום צ"י, משא"כ חוס' דס"ל דהבטול מטעם הפקר טודאי שאין שום חלוק בין ידוע לאינו ידוע. וזה יתיישב דקדוק הרב מקומרנא במתניתין צדקין את החמץ ודקדק דהול"ל צדקין

שהוא מפרש כדברי רבי שתשכיתו היינו שריפה ולא הקשו מדברי ר"י.

ונראה שרש"י נשמר מקושיא זו, ובהקדם מה שיש לזכר בדברי רש"י דף ה: בד"ה ש"מ וז"ל: "מדלל נפקא ליה דהאי יום הראשון ערב יו"ט הוא אלא משום שאסור לשרוף ודקדקו הנו"צ (או"ח סי' ט"ו) והב"י דהוא מיותר וללא לורך, ונראה ליישב ובהקדם הקושי' בדברי ר"ע שתמהו ראשונים וגם אחרונים דמאי ראינו, נימא שהתורה התירה שריפת חמץ צו"ט מי לא הותרה מילה בשבת, ויו"ט גופא יוכיח שהותרה מלאכת או"ג, והאי' הרי"ם ז"ל כתב לחרץ שר"ע הסתפק אי יום ראשון הכוונה קודם ליו"ט כדרש הגמ' מפסוק הראשון אדם תולד או כמשמעו צו"ט וע"ז הוכיח שמדאסרה תורה שריפה צו"ט ע"כ דהראשון הכוונה בעיו"ט דאין לנו ראייה מפורשת שהראשון צו"ט עיי"ש בשו"ת הרי"ם, ונראה שזה כוונת רש"י ז"ל לאפוקי דברי החי' הרי"ם, וכוננתו אינו נריך לשום ראייה אחרת וע"כ דלא כח' החי' הרי"ם ז"ל, ושוב קשה נימא שהתורה התירה צו"ט ואין ראי' מדברי ר"ע ומוכח שר"ע כרבי יהוד' ס"ל דליף מנותר ומתורגל קו' התוס' וזה יש גם ליישב קו' השפ"א (ה. ד"ה בגמ' ומצינו) דמנ"ל לרבא להוכיח דס"ל לר"ע אין צ"ח אלא שריפה דלמא רק אי תשכיתו צו"ט ודמי לנותר דלאחר זמן אסור משא"כ למסקנת דתשכיתו בעיו"ט לא דמי לנותר והניח צ"ע עיי"ש, ולהג"ל יש ליישב דאליבא דהתוס' ר"ע כלל לא יליף מנותר אלא כילפותא דירושלמי ולרש"י כבר בארנו לעיל שהילפותא מנותר א"ש אף קודם זמן אסור ודו"ק.

ג) וזה יש ליישב קו' תוס' על רש"י צ ע"א שפי' טעם הבדיקה שלא יעצור צב"י וצ"י, והק' דהא משום צ"י צבטול סגי, וליישב זה נראה ובהקדם נבאר שי' הרמב"ם (פ"ב ה"ב) דאין מועיל בטול לחמץ ידוע, והק' רבינו מנוח דמנ"ל הא וכן הקשה הכסף משנה, והב"ם (סי' תל"א ד"ה מדאורייתא) האריך להק' מסוגיות ערוכות דמהני בטול לחמץ

חמץ, וגם דקדק הרב צעל ראש יוסף דהול"ל
צודקין את הצית דהרי הצית נבדק, ולהנ"ל יבוא
על נכון דהאי צודקין קאי על חמץ ירוע, ולכן אמר
את החמץ שרומז על חמץ ידוע דבעי דוקא צדיקה
כנ"ל.

ואפשר לתמוך את הסברה הנ"ל גם מצד הראיה
מגמ', דהנה כתב הפני"י (ד: ד"ה
ובעיקר) שכל הראיה דאין מועיל בטול לחמץ ידוע,
הוא מגמ' דף כו. שהק' חכמים לר"י דס"ל אין
צ"ח אלא שריפה ולמדו מק"ו מנוחר, ושאלו חכמים
לר"י דכל דין שסופו להקל אינו דין דאם לא מצא
עצם יהא יושב בטל ובטל והמורה אמרה תשציתו, והק'
דמדוע יהא בטל הא יכול לבטל, ומכאן יש להוכיח
דלחמץ ידוע א"מ בטול. והנה ראה זו תתקיים
רק לרש"י ורמב"ם ולא לתוס', אין זו שום
קושיא שיצטל דאפי' יצטל לא יקיים מ"ע דתשציתו
כמצואר לעיל משא"כ רש"י ורמב"ם דס"ל במצטל
קיים מ"ע דתשציתו ע"כ דלחמץ ידוע ל"מ בטול,
וגמלא דרש"י ורמב"ם לשיטתם ל"מ בטול לחמץ
ידוע כדמוכח מקו' הפני"י משא"כ תוס' לשי' אין
לחלק כלל בין ידוע לאין ידוע וראית הפני"י אליבא
דחוס' לימא כנ"ל. ובה גם תסור קו' התוס'
(ב. ד"ה אור) על רש"י, מדף י: בגמ' דלמא
אחי למיכליה דמשמע שהבדיקה מדרבנן, ולפי מה
שהתבאר שחמץ צבור או בשמי קורה דמועיל בטול
שם באמת הבדיקה מדרבנן, ויש להציא ראייה דרש"י
ס"ל דלחמץ ידוע ל"מ בטול דרש"י במתניתין כתב
דהבדיקה משום צ"י וצ"י, ולהלן בדף ד. כתב
דהבדיקה מד"ס באיצעיא דשוכר ומשכיר (בד"ה
חובת), וע"כ דמתניתין איירי בחמץ ידוע והו'
צדיקה דבר תורה משא"כ שם השוכר אינו ידוע
אם יש שם חמץ והו' גדר דחמץ שאינו ידוע ואז
הו' הבדיקה מד"ס.

(ד) הרמב"ם כתב (פי"א מהל' צרכות ה' ט"ו)
דהצרכה שאנו מצרכין על צעור חמץ
קאי על הצטול, וי"ל דהרמב"ם לשי' דצטול חמץ
היא קיום מ"ע דתשציתו ע"כ אפ"ל דהצרכה הוא

על הצטול, משא"כ יתר הראשונים פי' דהצרכה
הוא על הבדיקה דלשיטתם אין שום מצוה צטול.
וגם בזה אפשר ליישב דברי רש"י בפרק שני דתניא
צ"ש אומרים לא ימכור אדם חמצו לנכרי ופרש"י
דקסברי מצוה עליו לבטלו ולא שיהא קיים, והק'
צקו"ש דא"כ נמצא דצטול מועיל מבירה לנכרי אין
מועיל והסברה נוחתת להיפוך, וגרסא דרש"י לשי'
דע"י הצטול נחשב כעפר הו' כאלו אינו קיים
ועדיף ממכירה לנכרי ודו"ק.

(ה) שיטת התוס' מצארת דצטול חמץ הו'
מטעם הפקר, והק' מהר"ם חלוואה
דא"כ הו"ל למקרי הפקר ולא צטול, וגרסא לתרץ
לפי מה שהקשה זקני כ"ק אדמו"ר ז"ל לאצו
השפ"א זע"א דהאיך מפקירין בשבת, בשלמא לשי'
רש"י אפ"ל דלא הו' הפקר ממש משא"כ לתוס'
דהו' כהפקר והרי קי"ל דאין מפקירין בשבת, וחי'
לו השפ"א זע"א דכיון דכל הפקר הוא רק מצד
האסור מותר. וימכן שלכן קפדי חז"ל לקראו צטול
ולא הפקר לומר שאינו הפקר רק מצד האסור, וג"כ
מתיישבת בזה קו' מהר"ם דאי הוה הפקר הול"ל
למימר בזה ומדוע סגי בלבד, ולהנ"ל א"ש שמשום
חילול שבת תקנו דוקא בלבד שיהי' מוכח שההפקר
הוא מצד האיסור, כמש"כ הר"ן שאם לא הי' אסור
לא הי' מועיל צטול בלבד משום דהווי' דברים שבלב,
אלא שכיוון שאסרה תורה מהני הצטול בלבד וע"כ
תקנו דוקא בלבד להראות שהוא אסור ממילא ומשום
האיסור מצטלו וע"כ שרי בשבת ודו"ק.

ד ע"א הדין דמקצת היום ככולו נזכר צ"ס לענין
אצילות והשרשה וזמירות ויולדת ועוד,
וצריך הדבר צאור דוודאי לאו לכל מילתא אמרינן
מקצת היום ככולו, וגרסא דהא מילתא נאמר דוקא
כשמדובר על יום סתם, אבל כשיש זמן מיוחד ויום
מקוים כגון שבת ומועדים וכיו"צ וודאי לא שייך כלל
בזה מקצת היום ככולו דכל שעה מהיום מחויבת
בזה, והנה עד"מ מי שנדר שיתענה יום פלוני צריך
הדבר צאור אם נאמר דקני להתענות מקצת היום

בענין שמירות קרקע כ' הרשצ"א במסוגיין
דמסירות מפתח קונה בשמירות, ומוס'
הקשו דרק בחזקה קונה, ועיין רשצ"ס ז"צ נב
ע"א דמסירות מפתח זה חזקה בשמירות קרקע,
ומה שהק' מוס' דהתם משמע שהוא רק כעין לך
חזק וקני, יש לישב דיש חלוק בין שמירות בית
לקנין בית דקנין חזקה משתנה כראות חכמים ועיין
קצות החושן בענין חזקת ג' שנים, וה"ל בשמירות
שהעידו מה דנכנס סגי במסירות מפתח אבל בקנין
הבית צעי חזקה גמורה.

ד ע"ב ע"ד מה שהקשה על הני דיהי אגרא ודקיי
והא מלוא צו יותר משלוחו, ראיתי כי
כבר הקדימו בזה הנצי"צ בהעמק שאלה ס' קפ"ט
ראה שם שחלק בין הכנה הכתובה בחורה לשאינה
כתובה בחורה, ומה פרס מזדה לדברי הרא"ש
כתובות דליכא מזדה בקדושי אשה, א"כ מה זה
שאלמו מזדה צו יותר משלוחו והא לא הוי הכנה
כתובה בחורה והניח בל"ע. ואני איני יודע מה זה
עשה לנו הנצי"צ ז"ל כי האי קושיא מעיקרא ליחא
מפני ג' דרכים: א. דהגמ' קמ"ל דאפי' צהאי
אחרא דאין עושין כדן אפ"ה ניחא ליה לקיומי
מזדה בממוניה. ב. נ"ל דאם המזדה בממון, והוא
מחסר ממון של עצמו לא שייך מזדה צו, וצוה אחי
שפיר מה שאי' בזה"ק שמלות נדקה יותר טוב
ע"י שליח ולכא' מזדה צו יותר, אך לפי הנ"ל
א"ש דהרי מחסר מממונו ודו"ק, ג. דאם המזדה
תהיה צהדור ע"י שליח אז יותר טוב ע"י שליח.

ה ע"א ליישב קו' רשצ"א דמדוע ליכא כרת
בהשבעה מהיקש, וי"ל שהרי
החורה נותנת טעם להשבעה כמש"כ כי כל אוכל
חמץ ונכרתה משמע שרק על האוכל יש כרת ולא
על השבעה ודו"ק.

ה ע"ב בקו' השפ"א על ר"ע שמוכרת שי"ד היינו

ולומר מקצת יום ככולו, והנראה דנ"מ בזה אם
צריך שציוס הזה תעשה פעולה זאת או שפעולה זאת
תעשה ציוס זה, והצאור בזה דתענית שנודר הגדר
דיום זה צריך להתענות, וע"כ אף אי תימא מקצת
יום ככולו מ"מ כל מה ששייך ליום זה עדיין חייב
להתענות צו דהרי אמר בפירוש שציוס זה יתענה,
ולפי"ז י"א דאף אם יטוס במטוס אחר שכבר שקעה
החמה למקום שעדיין לא שקעה השמש יתחייב שוב
בתענית, שכל שהוא עדיין שייך ליום זה היום גופו
מחייבו בתענית אף שכבר התענה יום שלם, ולכן
לא שייך מקצת יום ככולו דאעפ"י דנחשז ככולו
מ"מ כל שעדיין מתמשך היום הזה חייב להתענות
צו. ולהיפוך באצילות שחייב להתאבל יום או שבעה
או ל' כל שנחשז שהתאבל ז' ימים סגי ואין היום
מחייבו, וצודאי אם אחר עובר היום צא למקום
שעדיין יום אינו מחויב. (עוד יש לחלק בין היכא
שצריך פעולה ומעשה להיכא שלהיפך הגדר שישמור
עצמו מעשה).

והנה בשומרת יום כנגד יום ס"ל לרבי יוסי
דאמרינן מקצת יום ככולו והלכה דלא
אמרינן, ואולם נ"ל מה הטעם דלא אמרינן, ואולי
יש לחלק דבשומרת יום יש דין של סתירה היינו
שאל תראה קוחרת כל היום, ולכן אף אי ס"ל
מקצת היום ככולו יכול ליסתר גם המקצת, משא"כ
בשאר דברים דלא שייך סתירה כמובן. ואף שבגזיר
ג"כ מצינו דין סתירה שאל נטמא נסתר הכל מ"מ
יש לחלק דאחר גלות שוב לא שייך סתירה, וראה
זה נכון דבאמת כתב המפרש בגזיר דאף למ"ד
בגזיר מקצת היום ככולו ומגלח ציוס ל', מ"מ אם
נטמא קוחר והוא כנ"ל דהיכא דשייך סתירה לא
אמרינן מקצת יום ככולו ונכון בס"ד. וכן כתבו
התוס' ורא"ש דאם ראה קודם גלות קוחר ואחר
גלות אין קוחר, והצאור כנ"ל דקודם גלות יש דין
סתירה ואז לא מועיל מקצת היום ואחר גלות שוב
ליכא דין סתירה וע"ע בזה תוס' ר"ה י ע"א ד"ה
שנים.

עיו"ט דאי ציו"ט הא אסור לצער, והק' השפ"א דמדוע אסור הא היו מלאכה שא"צ לגופה, וי"ל לפי דברי התוס' צ"ק לד: ד"ה חובל שר' שע"י מצוה משוי המלאכה כצריך לגופה, כהא דשבת קו. עי"ש דו"ק.

ו ע"א מחלוקת הפוסקים אם צכל יו"ט שיך דינא דל' יום קודם דורשין, דאח' ירושלמי שקלים צשלש פריקים תורמין הלשכה ומפרש צפרים לשון חצי מומן שדורשין וקאי על פסח שצטעות וסוכות משמע דצכל יו"ט דורשין ל' יום קודם דו"ק.
· ע"ב דבר שחין צעה"צ מקפיד צהקדש ויתמי נסתפקתי אם גם צהקדש יש וש"ך לומר דדבר שאין מקפידין עליו שרי לקחתו, ועיקר הספק אם הא דמבואר דדבר שאין צעה"צ מקפיד שרי לקחתו, הוא משום שאינו נתפס צגדר ממון ועד"מ סופי תאנים המוצא כאן או שהוא מגדר מחילה שצעה"צ מוחל, וצהקדש נ"פ דלא שיך מחילה, וגדר פחות משו"פ מבואר צסנהדרין דהוא גדר מחילה אשר ע"כ צגוי אין שיך, וצהקדש כתוב שאין מועלים צפחות משו"פ אצל אסור. וכן נפק"מ ציתמי דמבואר צצ"מ וכמה דוכתי דיתמי לאו צני מחילה (וי"ל צכוונת הגמ' אם רצה לומר שכן טבעם שאין מוחלין על פחות משו"פ, אך דוחק דמבואר צצ"ק בדף האחרון צרש"י דצכה"ג אמרינן צטלה דעתו, אך י"ל דקטן לאו צר מחילה ואין יכול למחול).

ז ע"א באחרונים נסתפקו אם הא דקי"ל דבר שיש לו מתירין אפי' צאלף לא צטיל, אם זה נאמר דוקא לגבי נחערב צרוב או גם לגבי צטול שאי אפשר לצטלו צרוב, [ע' מג"א סי' תקי"ג] ויש להביא ראייה מסוגיין ואמאי ליח צתר רוצה גבי חיבה שנמצא צה ואין ידוע אם חמץ או מצה, רק שיש לדון אם היו חמץ דבר שיש לו מתירין כאשר נחלקו צה המדכי והרמז"ס. [ועיין צל"ח צסוגיין].

ז ע"ב הנה מה שמצינו חלוק צצרכות שמקצתן מצרכין על ומקצתן ל', ראה מה שצארו הראשונים כאן ורמז"ס פי"א מהל' צרכות, וי"ל דצאמת נתקשו הראשונים מדוע על אחיה מהמצות מועיל לעשות שליח ועל מצוות אחרות אין מועיל שליח, וי"ל דהחלוק דאם עיקר המצוה הוא הפעולה על זה לא מועיל שליח, משא"כ אם העיקר הוא מה שנמשך אח"כ פעולה תמידית וא"כ אין מעשה המצוה עיקר ולכן מועיל שליח, וראה מה שר' צהגהות שו"ע הרצ על הל' צניית, וציה י"ל החלוק צין ל שמורה על המעשה למילת על שמורה על הפעולה אח"כ, ולכן המוהל מצרך על המילה כי אצלו עיקר המצוה הוא הסרת הערלה, והוא פעולה תמידית כמ"ש מושך צערלתו כי הוא דבר תמידי ואפי' נולד מהול צריך הספה, משא"כ לגבי האצ אצלו העיקר הפעולה וחוב שיש לו למול צנו וציה נסתים המילה ולכן מצרך להכניסו וציה מיושב קו' האצדורה"ס, ולכן יש דעה שאם האצ יכול למול אינו יכול לתת לאחר כי אז על פעולה לא שיך שליחות, משא"כ אם אינו יודע למול כיון שיש צי פעולות א. שהוא כעת צ דבר תמידי על זה שיך שפיר שליחות. ולכן אי' שהוא עצמו מצרך על המילה ואציו מצרך למול, וצפדיון הבן איחא שהוא מצרך לפדות ואציו על, כי שם אצלו הוא רק פדיה ותו לא ואצל אציו הוא להיפוך כי אי' צנו קודם לצלו לפדות כי הוא חוב אצלו.

ובש"ל ראש אנו מצרכים על מצות כי הוא נמשך כמ"ש ויראו ממך וראו כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שצראש ולכן נקרא תפילין לשון פליה והוכחה וזהו פעולה נמשכת, משא"כ של יד שעליה אמרו והיו לך לאות ולא לאחרים והמצוה רק הנחה לכן הוא להנחת. ואי' שצתש"ר מצרך צי צרכות ר"ל שיש צי פעולות.

ובבב"י מצרכין על נט"י וזה קשה מאוד לשי' הראשונים הנה"ל, ולהחלוק שצארנו י"ל דהוי דבר נמשך על כל סעודתו.

י' ע"א היו שני שצלין א' טמא וא' טהור והלך ואין יודע היכן הלך וכן חצירו, הדין במסקנא דאם צאו לשאול כל אחד בפני עצמו טהורין ואם צבת אחת צודאי טמאין, לא נחלקו אלא אם אחד צא לישאל עליו ועל חצירו אם זה הי' כזה אחר זה או צבת אחת, והנה רש"י מבאר דלכן צבת אחת טמאין דצבוראה אחת אי אפשר לומר טהורין שהרי אחד וודאי טמא, וא"כ קשה שהרי הכ"נ צא לישאל עליו ועל חצירו הרי אין יכול לומר טהורין, ולכן פרש"י דגם צא לישאל עליו וחצירו אין צ"ד לומר טהורין אתם אלא אומר טהור אתה וממילא מבין דחצירו טהור, יש להוסיף עוד דצאמת יש לחקור היכא שצ"ד פוסק הדין, אם ההוראה הוו על המעשה שמעשה כזו הדין כך או הוו על האדם שאדם זה דינו כך וכך, וכן חקרחי בטומאת נגעים שצריך הכהן לומר טמא טהור וכיו"צ על מה נאמר על האדם אומר טמא או על הנגע וממילא האדם טמא, ועיין גמ' סנהדרין דבגמר דין הדיינין אומרים איש פלוני חייב איש פלוני זכאי והיינו דהוו דין על האדם, וכן מהא דמלך נדון בכ"ג חזין דהוו על האדם, וזה ג"כ הפלוגתא שם צמ' צא לישאל עליו ועל חצירו דאם הוו על המעשה א"כ הרי כל אחד צנפרד הב"ד דן ואם הוו על האדם כיון שעונה על שניהם צב"א הרי זה דומה לצ"א.

רש"י בחומש פ' נשא בקרבנות הנשיאים פי' שער עזים לחטאת לכפר על טומאת תהום וספק, ויל"ע דהיכי מיירי אם צרה"ר קי"ל ספק טהור אם צרה"י קי"ל טמא והוה טמא וודאי וכתומאת מקדש וקדשו ומה צריך פסוק מיוחד על זה, רק י"ל כך דצרה"י דטמא מספק מ"מ אין זה כתומאת וודאי וגשאר גדר ספק והבן, ויל"ע אם חייב כרת על זה, כמו שנסתפק המנ"ח מזה רסג צסופו עי"ש ודו"ק.

יא ע"א בתב' התוס' כאן ובגיטין ובעוד מקומות דמה"מ אין לחלק בין דיעבד לכחילה, ויש לעיין מקדשים דקי"ל דצעי שנה הכתוב לעכז ואל"ה הו' רק לכחילה פסול ודיעבד כשר, וגם מהא דפסחים דאסור לסחור בעופות טמאים ודיעבד שרי וילף לה מקראי עי"ש, וגם מהא דאין מצטלין אסור ולשי' הראב"ד הו' מה"מ ודיעבד מצטל וקנס חכמים הוא צעבר וצטל.

י"ג ע"א בגמ' תרומה תלויה פי' ספק טמאה לא ישרוף שמה יצא אליהו ויטהרנה, חזינו דדבר שספק צמציאות אף שמצד הדין טמא (דספק טומאה צרה"י הללמ"ס דטמא) מ"מ אם יצא אליהו נשמע לו לטהר, ולפי"ז ז"ל הא דסוף עדיות אין אליהו צא לטהר ולטמא כו' רק לעשות שלום היינו דמצד הדין יכול לטהר או לטמא עפ"י רוב"ק רק דאינו עושה כן, והנה צרמז"ס סוף הל' מלכים (פי"ב ה"ג) איתא דמשיח ייחס הכהנים והלויים ואח"כ ישראל, אבל לא ירחק הפסולים לפי שהדין משפחה שנטמעה נטמעה, והמקור מפ"ד דקדושין וילף לה מישצ מנרף ומטהר כסף (מלאכי ג' ג') ובגמ' היה אפשר לומר היינו שמצד הדין אפשר לרחק רק לא יעשה כן, אך לשון הרמז"ס משמע דכיון דהדין דמשפחה דנטמעה נטמעה ע"כ לא מועיל מה שמשיח יפסול, וכ"נ דאם מצד הדין יכול לפסול ודאי צריך לעשות כן, ולפי"ז י"ל דשאני התם צחליה דהו' ספק משא"כ נטמעה דלא ידע כלל ועיין צמק"א צגדר ספק וחצין יומר. וע"ע תוס' יצמות (ל"ה: ד"ה חגלי) שמחלק דעל להצא לא נסמוך על רוב"ק עד"מ שם שיאמר שיהא לה כן לא נסמוך, אבל על העבר אם אסורה לצעלה סמכין עי"ש דדוקא סמכין צצבר צעבר על אליהו.

יג ע"ב בתוס' (ד"ה כג) כחצו דחף דמבחר צגמ' דכל העומד לעשות כעשוי דמי ולכן

בית מיטבחיא דכן נכ"כ רש"י פסחים ט"ז ע"א, והרמב"ם פסק כר"פ דהילכתא גמירי לה (פ"י הט"ז מטו"א) ועוד, ולהיפוך מצינו שהחמירו וגזרו טומאה על קדשים כמ"ש (חולין ל"ג.) חז"ת הקדש ללחך שיטה (עין חולין ל"ו ע"ב ומנחות ק"ב ע"ב ותוס' שם) הו' דרבנן, וכן אמרו מעלה עשו בקדשים, וכן אמרו רביעי בקדש משא"כ בחולין [ע' פסחים י"ט ע"א פלוגתא דרש"י ותוס' אי איכא חנא דסבר דהויא מדרבנן] וי"ע. וכן אמרו צביצה ו ע"א אפוש טומאה מדרבנן לא מפשינן מפני הפסד טהרות, ופסחים יד ע"א גזרו על אוכל מטמא אוכל.

יט ע"א בגמ' קף אחת עשרה זהב (במדבר ז' מ"ד) הכתוב עשה כל מה שצדק אחת, והקשה זקניי זל"ל דמדוע לא למדו זה מפסוק הקודם קערת כסף אחת מורק אחד כסף, וי"ל ליישב דגבי חלה קי"ל (לקמן מ"ח ע"ב) ג"כ הסל מרפן, ושם בגמ' מספקא לו בכלי שטוח שאין לו צדדין אם ג"כ מרפן או דוקא כלי שיש לו תוך וסליק בחיקו, ולכן נלמד דין זה דוקא מהפסוק דכף אחת דקטורת דהכף אין לה תוך, משא"כ קערה ומורק שהיו ללא היה להם תוך, ובגמ' ר"ל דאפילו אין לה תוך מ"מ מרפן דאע"ג דלגבי חלה קי"ל דוקא שיש לה תוך לקודש שאני, והחלוק כך דקודש הוא מגוה"כ ולתרומה לא משא"כ חלה שהיא מסבא, עי"ל דגבי קערה ומורק היה מנחה בשמן ושמן הוה לח ומטמא הכל גם ללא נרוף (רק שיל"ע דמשקין בית מיטבחיא לא מטמא) משא"כ קטורת דהוה יבש ביבש.

בר ע"ב ב"ל היוצא מהפירות הו' זיעא בעלמא זולת היוצא מזהבים ועגבים, ובמק"א הארכתי דבאמת יש בזה טעם הפרי גם ביצה רק אין על זה דין הפרי, וישבתי בזה קו' תוס' (ד"ה אלא) דטעם כעיקר, ובה ג"כ מיושב דלא תיקשי משו"ע יו"ד (סי' צ"ב ס"ח) דמבואר דזיעת אוכלין אוסרת

אם נתקבל הדם בכוס דהו' עומד לזרוק כזר קדש הלחם של התודה שוב אין לו פדיון ונפסל ביוצא מ"מ הזבח עצמו עדיין לא קדש, ומחלק שם בתוס' דדוקא לגבי דבר הנא עם הזבח אמרינן כל העומד לעשות משא"כ הזבח עצמו, והדבר נריך באור והאריכו בזה הקוצץ שיעורים והגרי"ז מצריסק ונראה כך, דהנה הלחם הרי לא נעשה בו כלל פעולה לא זריקה ולא שחיטה דהרי כל זה נעשה בזבח רק שעי"ז נותר ונקדש הלחם א"כ אין בלחם פעולה ממשית רק גדר חלות, ובה שפיר אמרינן דכיון דהו' רק גדר חלות וחלות שיך שיחול מקודם כיון שעומד לעשות, משא"כ הזבח עצמו שממש נפעל בו פעולות במציאות צודאי לא שיך לומר שמה שיעשה אח"כ יחשב כאילו נעשה כעת, ובה ג"כ מובן דאף אי ס"ל כל העומד לעשות מפרש רש"י דהג"מ לענין שיקדש הלחם אצל לא לענין להחירו באכילה, והבאור כנ"ל דדוקא דברי חלות כגון קדושה חלים מקודם משא"כ מעשה כגון אכילה אין נותר מקודם והבן.

ובזה נ"ל נבאר משנה במקווחות (פ"י מ"ה) ונפסק בן צו"ע (יו"ד ר"צ ט') דידות הכלים שרופה לקוונן א"צ להטביל רק עד מקום שעמיד לקרן, ובגמ' חולין ע"ג ע"א אי' הטעם דכל העומד לחתוך כחתוך דמי, והנה הרא"ש (ה' מקוואות סי' ל') והר"ש מקשים דמ"מ הו' חציצה במקום החתך ומתריס דאין להקפיד בחציצה בבית הסתרים, וקשיא לי דאף דעכשיו הו' בית הסתרים, מ"מ הרי אמרו ע"ז כל העומד לחתוך כחתוך ואחר החתך שוב אין מקום החתך בית הסתרים, ולפי הנ"ל א"ש כיון דענין בית הסתרים אין ענין החלו' בחלות רק במציאות ובה אין אומרים כל העומד והבן.

טו ע"א יצא לעיין ממה שמצינו שחכמים הקלו בקדשים מפני הפסד קדשים ולא גזרו עליהם טומאה בכמה דוכתי, כמ"ש משקי

שייך חזי לאיטרופי חמוה הלא אדרבה בא"ה כלל לא בעי שיעור, [ואף דבמשו' רע"א (סי' ק"ז) והשפ"א (פסחים כ"ג ע"ז ד"ה ע')] נחנו שיעור שו"פ היינו למלקות אבל לאיסור אפילו כ"ש, וכמו שמסיק הפמ"ג גופי' [נפתיחה לה' פסח ח"ג סוף פ"ג] ומה שייך לומר חזי שיעור של הנאה כיון שנהנה וזהו טעם הירושלמי, רק אולי כוונת הפמ"ג היכא שבאכילה הוא כזית ודבר זה הוא מאיסורי הנאה ואכילה אז שייך חזי שיעור של הנאה אלא דא"כ שפיר חזי לאיטרופי, [ונר' כוונת הפמ"ג פשוטה דשיעור הצירוף בכא"פ הוא רק באכילה ולא בנהנה] וראה בחידושי הרי"ם [הו"ד בשפ"א פסחים כ"א ע"ז ד"ה ובעיקר והרצ המגיד פ"ח הל' ט"ז מהל' מ"א] שכ' דכל הנאה היא חזי שיעור באכילה, ולכאורה אין זה מתאים לירושלמי הנ"ל מודה ר"ל בא"ה, ואולי דברי החידושי הרי"ם יכונו לר"ל ולכן מודה בא"ה כיון שהתורה אסרה גם ההנאה וע"כ

לג ע"ב דין טהרות במשנה טהרות פ"ג מ"א הרוטב והגרסיין והחלב בזמן שהן משקה הרי אלו תחילה קרשו הרי אלו שניים, ובראשונים (ר"מ ור"ש) הטעם דהו כחולב שנגע במשקה, מוצא דה דשני הדבר מצורה לזורה חשיב כאלו נגעו הצורה השניה בראשונה, ועיין בגמ' נדה (ע ע"ז) אם מתים נרימים הואיל לע"ל ואם כנ"ל הרי המת שנהפך לחי יחשב כנגע במת, (ועיין עוד גמ' לעיל פ"ק יז ע"ז פרת חטאת וברש"י שם (יח ע"א ד"ה בטלו) מוצא כן והארכנו בזה במק"א) אך באמת יש לפרש הנ"ל כן דכל טיפה שנקרשה אז נוגעת במה שעוד נשאר משקה, אך א"כ אחרי שנשאר פחות מרביעית לא יטמא. והנה אם חזרו ונמחו טהורין עי"ש וצפי' הר"מ דאין יכולין לטמא, ומצאנו מזה ומהנ"ל דדבר שנשחנה צורתו פקע הטומאה מיניה ולא תחזור, (רק שני הצורה חשיב כנגעו הצורות זו בזו וכנ"ל) ולפי"ז נ"ל דמ' סאה שהופשרו כאחד אין מקבלין טומאה

כאוכלין וכ"נ לענין טומאה וטהרה במס' מכשירין (פ"ב), ולהנ"ל מוצא דודאי יש בזה טעם החלב לאיסור בנשר וכיו"צ רק דין פרי אין על זה, וכן ממס' מכשירין לא קשיא דשם קי"ל כל היוצא מהטמא טמא ולא בעיא דוקא פרי גופא והבן. עי"ל לפי מה שמחלק הרא"ש (ברכות פ"ו סי"ח) בין זעה סתם לזעה היוצאת ע"י אש דזה זעה מתה, וא"כ לא קשיא מיו"ד סי' ז"ב וכן ממס' מכשירין דמייירי בזעה אש, ולפי"ז לאו דוקא אש מתה רק כל דבר חס י"ל דבכלל זה, והנה הרא"ש (ברכות פ"ו סי"ב) למד מהנ"ל דאם סחט מצרך עליהם שהכל ולא ברכת הפרי דהו זעה בעלמא, ואף לפי חידושנו הנ"ל דטעם הפרי יש בזה רק לא גדר פרי נריך לומר דברכת הפרי מצרך דוקא על הפרי עצמו אבל אם יש רק טעם הפרי שוב ברכתו שהכל, וכ"מ בהלכה (או"ח ר"ב ס"ז) לענין פירות שרסקן עד שלא ניכר עליהם מוצא הפרי ברכתו שהכל, ואף למאן דס"ל דברכתו ברכת הפרי היינו דס"ל דל"ב מוצא פרי אבל פרי גופא בעי, והנה בהנ"ל י"ל דעת הרשב"א (בחי' ברכות לה ע"א ד"ה דבש) דחולק על הרא"ש וס"ל דמצרך ברכת הפרי גם על מי הסחיטה, היינו דס"ל דהא דמצרכין ברכת הפרי ל"ד על הפרי רק גם על טעם הפרי.

אך לפי"ז נ"ל דעל יוצא מזהים וענבים דין פרי, ול"מ כן דאין מצדיין מהם בכורים. כדאית' חלה פ"ד מ"א ועיין בפירוש הרמב"ם ונראה הטעם דלא חשיב פרי האדמה, אך עיין בר"ש (שם) דמשמע דמצדיין ונ"ל דיש ע"ז דין פרי וכן חזינן דמצרכין ע"ז פרי הגפן ופרי העץ. (ברכות ל"ה).

בג ע"ב כתב הפמ"ג נפתיחה לבנ"ח (בד"ה הנאה) דלענין הנאה י"ל לכו"ע ח"ש מותר דלא שייך חזי לאיטרופי וראה ירושלמי תרומות פ"ו ה"א ומודה ר"ל באיסורי הנאה, ונדעמו להשלים, וצו"כ, ומה שכתב הפמ"ג דלא

אף שהופשרו ע"י מכוונה והבן, אך צפי' המשנה להרמב"ם מתבאר דאין שייך שיפטר כאחד עיי"ש בדבריו.

והנה הר"ש מקשה על דין דחזרו ונימוחו טהור וכי טומאה שבהן להיכן הלכה וכמו דמקשה הגמ' בסוגיא, ומתוך דבאמת אין טהור לגמרי אך טהור מדין ראשון וטמא כשני ודוחק וברמב"ם ל"מ כן, וא"כ צריך למחך קושית הר"ש, ויחזק ליישב בדרך פשוט דקושית הגמ' בפסחים היא לגבי משקה היוצא מאוכל וזה אינו שנוי צורה וע"ז מקשה שפיר וטומאה שבהן להיכן הלכה, אבל כשהצורה משתנה או פקע שם טומאה מינהו וליכא קושית וכי טומאה להיכן הלכה (והיינו שהטומאה מונחת על צורת הדבר ועיין מהר"ל שכתב דהטומאה אינה ע"ס בדבר רק חופף עליו והבן).

והנה תוספתא פ"ב (ה"ג) דטהרות מי חטאות שהגלידו משקין טופח טהורין נימוחו חזרו לטומאתן הישנה, וקשה על כל הנ"ל דאיך חזרין לטומאת' והרי נגעו בדבר טהור, ונ"ל דמים מה שנשתיים לקרח ולהיפוך לא חשיב שנוי צורה עיי"ש בתוספתא ב' מצות, (ולא דמי לדין שבת שמצואר (סי' ש"כ) ששצירת קרח למים חשיב נולד). והנה צריך באור דמ"ש דמים שנפשרו חזרו לטומאתן ולענין שאובין אמרינן דאם היה שאוב והגליד טהור ואפילו נפטר אח"כ כמ"ש (בתוספתא שם) נימוחו כשר להקוות עליו, ונ"ל דדין שאוב שאני שאינו פסול ע"ס רק שיש בו מגע יד אדם משא"כ לטומאה דהוא ע"ס ולכן אף שנוי צורה אינו מטהר ועדיין צריך תלמוד בכל זה.

גב ע"א דין יו"ט שני של גלויות במדבר וכיו"ב. בגמ' מצאנו דאין בן א"י נוהג בחו"ל יו"ט שני אלא דבפני אחרים אסור לזלול, (ויל"ע) אם הוא משום מראית עין א"כ אסור אפי' בחדרי חדרים, ואולי שהוא משום ענין שמא יצאו לזלול בזה ולכן נזנעה שרי לעשות מלאכה) אבל במדבר כשאין רואין שרי כן מצאנו בגמ', (ולפי"ז נמצא דה"נ

נזנעה לא גרע ושרי ותימא על הפוסקים (חנ"ו מ"א סק"ד וס"א) שס"ל דאסור אפי' נזנעה, וכן מדמית חפילין לכו"ע הרי דשרי נזנעה). אלא דיל"ע מה הדין באניה או שירא במדבר, דיש להזין גדר מדבר אם הכוונה דליכא מאן דחזי כלל אבל אם יש אמו עוד כמה בנ"א לא חשיב דין מדבר ואסור, (ויל"ע) אם בא עם כמה בנ"א וכולם בני א"י דלא שייך ואחרים נהגו בו אסור אי שרי) או דאפילו שירא ההולכת במדבר אבל כל שאין בו ישוב קטע של בנ"י נקרא מדבר, והנ"מ גבי הולכים בפניה או הנוסעים בארצו, ומפי אבי שליט"א שמעתי שזקי כ"ק אאז"ל הורה כשנסעו באניה באחרון של פסח להחזיר לילדים לאכול חמץ דהו"ל כדן מדבר. עוד עיין גמ' פ' כל הבשר (קי ע"א) שזרקו הכחל עד שצא ואכלם ואמר שחזק לחמוס אכל אף שכל בני העיר ידעו מזה.

וביתר באור הענין הנ"ל דיש לחקור בגדר מדבר שמותר לעשות בו מלאכה, יש לומר דהטעם כיון דליכא מאן דחזי ע"כ מותר לו לעשות מלאכה נזנעה דשרי, ולפי"ז אם יש עמו שירא דבני חו"ל אסור לעשות מלאכה, או י"ל דגדר מדבר הוא ענין אחר דהנה בא"י מותר לכן א"י לעשות מלאכה אף בפני בן חו"ל, כי דוקא בישוב של בנ"י חו"ל אסור לעשות מלאכה בפניהם, וגדר מדבר הוא מקום שאין ע"ז גדר ישוב כלל ולכן מותר לכן א"י לעשות מלאכה אף בפני בן חו"ל כמו בא"י, וכנ"ד הראשון משמע בפרש"י שם בפסחים שפ' לפי שאין רואה, ומפסק זקניי ז"ל משמע שפירש כנ"ד השם, ונ"מ כנ"ל באניה או ארצו אם שרי לכן א"י לעשות מלאכה בפני בן חו"ל, ותלוי אם שרי במדבר לפי שאין רואה כשעושה או לפי שאין ע"ז גדר ישוב.

בבבא דנפתק זקניי ז"ל כ"ק מרן אדמו"ר ז"ל, (הוצא במכתבי תורה סי' מ"ב) צמי ששמר שבת ואח"כ עף למקום ששם שבת או יו"כ אי חייב במצות שבת והעלה שפטור משבת ומותר לאכול

צו"כ, ובאמת אית' גמ' שכן א"י ההולך לחו"ל פטור מלשמור יו"ט שני וזה ראייה לוקיני ו"ל, אולם עיין בשו"ע הרב מה"ח מהל' השכמת הבוקר סי' א' סעיף ח' שכח שם להיפוך עי"ש וקשה עליו מגמ' הנ"ל, וגם ראה בגמרא כאן שמשמע שרק מטעם מחלוקת אל ישנה עי"ש ולא מזד הדין וקשה להרב ז"ל וצ"ע.

הלכות יו"ט שני נראה דבני חו"ל הבאים עם נשותיהם להתיישב בארץ זמן של שנה שנתיים, ויש להם כאן דירה אפילו שכורה ובחוצה לארץ אין להם דירה, שדינם כדן בני ארץ ישראל שנריכין להחזיק רק יום אחד בקדושת יו"ט כיון שכל הדירה שלהם בארץ ישראל, ואפילו אם נאמר שדעתם לחזור מכל מקום דעתו לחזור דוקא בשיש לו דירה בחו"ל, אבל לא מי שהיה לו פעם דירה ועכשיו כל דירתו בארץ, וכל שכן למה שכח הרדב"ז (בשו"ת ח"ד סי' אלף קמ"ח) שהביאו הפוסקים (מ"א סי' תנ"ו סק"ז) בעקר הוא ואשמו לזמן דהוי עקירה ואין עליו דין מקום שיצא משם, כן נראה ברור.

ג ע"ב במתני' מקום שנהגו כו' מדליקין מקום שנהגו כו' אין מדליקין, וכח הרא"ש (יומא פ"ח ס"ז) דצמקום שנהגו להדליק מצרך, ותמיהו עליו דהרי קי"ל כל דבר שהוא ממנהגא אין מצרכין עליו, וכמ"ש הרא"ש גופי' (שם ס"ד) לענין טבילה בעיז"כ, וי"ל בהקדס קושי' אהא דקי"ל (רמב"ם פ"ג משבית עשור ה"י) דאם חל יו"כ בשבת לכו"ע מדליקין, וצ"ב דהרי אהא דכל יו"כ אין מדליקין קשה ומ"ש משאר יו"ט וצ"ל דמכא הגזירה שמא יצא כו' עקרו התקנה דהדלקת נר דיו"ט, וא"כ גם כשחל בשבת נעקור מכא אותה הגזירה, לכן י"ל דבאמת אין על יו"כ החיוב דהדלקת נר כלל כיון שאין אוכל לא שייך הענין דנר, אך עדיין תמוה דאכתי מ"ש כשחל בשבת דהרי בשבת זו אין אוכל, וע"כ נראה

דבהדלקת נר יש חרי עניני חדא משום שלום בית וחדא משום עונג שבת, וכמבואר ברמב"ם (פ"ה מה' שבת ה"א) ושו"ע (סי' רס"ג סעי' ב' ג') (דבהדלקה יש הענין דעונג שמוסיף שמחה, ואין לומר שהם אותו דבר דהרי חזין דאפי' יש כבר שלום בית שכבר דולקין נרות, מ"מ יכול לצרך על עוד נרות שמוסיף עוד אורה ומוספת שמחה כמ"ש הרמ"א (שם ס"ח) ואף שמשום שלום בית אין שייך רק משום הענין דעונג שנחוסף יותר ע"י עוד נר שהדליק, וכן מוכרח ג"כ הא דמבואר דיש ב' ענינים בהדלקת נר שבת חדא משום הבית וחדא על הגבירא, מדחזין דאפי' אוכל בית חצירו ודולקין נרות צריך להשתתף בפריטי או אשמו מדלקת עליו בביתו וזה מכא הגבירא, ויש חיוב על הבית שאפי' הדליק או השתתף יש לו עוד בית שאוכל שם צריך שידליק בבית נר שבת וכמבואר כ"ז בצ"י ושו"ע (רס"ג סעי' ו' ז' וצנ"כ שם) וי"ל דהחיוב דעל הגבירא הוא מזד דין עונג שבת אולם החיוב שעל הבית הוא משום שלום בית.

והנה היה מקום לומר דהענין דשלום בית הוא דוקא כשאוכל בבית וכשאין אוכל שוב אין הענין דשלום בית, וזה מוכן מה שקשה דאם הטעם שמא יכשל בעץ ואכן היה צריך לדלוק עד עת לכתו לישן והרי מבואר דעיקר חיובא דנר הוא בסעודה, וע"כ צ"ל כנ"ל דעיקר שצריך לנר הוא כשאוכל ולכן צו"כ שאין שייך זה פטור מעצם הדלקת נר, משא"כ כשחל יו"כ בשבת דאז אפי' דאין חיוב מזד שלום בית מ"מ מזד דין עונג שבת חייב להדליק, (משא"כ צו"כ ליכא חיוב עונג וכמ"ש לקדוש ה' מכובד זה יו"כ אבל עונג אינו מחויב צו"כ).

ובזה א"ש דנר שבת הלשון ברמב"ם (פ"ה ה"א) ושו"ע (שם ס"ב) שידליק בביתו וצו"כ אית' צמתי' מדליקין צמתי' כנסיות וצמתי' מדרשות ובמבואות האפלים וע"ג החולים, וצירושלמי פסחים (פ"ד ה"ד) ומוספתא פסחים (פ"ג ה"א) הגרסא דמדליקין אפי' צמתי' המרחץ, והיינו כיון דהחיוב מזד עונג אין נ"מ היכן מדליק, משא"כ מזד שלום

פרור מה שקשה מאד זולת אם יפור מלח הרצה וינערו בפנים הקערה שיצוא על כל פרור, ועיין ברא"ש פרק גיד הנשה סי' י"ג האי מוליתא שרי ופי' דמוליתא הכוונה בשר דק כחוש, וכתב שם דאין מליחת החזון יכול להפליט דם בפנימי, ומשמע זולת טעם זה הוה שריא במליחה אפילו בשר כחוש ונ"ע.

פא ע"א תוד"ה אי הנה בזמן הבדיקה איתא בסמ"ג (לאוהין קי"א) והביאו השו"ע (יו"ד קל"ו ס"ד) שתדוק בצוקר ונערב, ולמד זה מהא דלטהרות צודקין פעמיים (נדה י"א וכפי' רש"י) ובשו"ע נערב סמוך לבין השמשות, והטעם דאית' בתוס' כאן ובמסכת ביצה דספירת לילה לא חשיב ספירה, וכיון שהבדיקות הם מדין ספירה צריך דוקא הבדיקה ביום, ולפי זה ביום ראשון וי"עי' אם לא בדקה כלל ביום רק בליל ראשון, וזו ליל שביעי לא הוה ספירה.

פה ע"ב גגין ועליות לא נתקדשו, וברש"י ובר"ח דהכוונה הן גגין ועליות דעזרה לאכילת ק"ק והן גגין ועליות דירושלים לאכילת קדשים קלים, וכמה אחרונים למדו בדעת הרמב"ם דהוא ס"ל דדוקא דעזרה לא נתקדשו אבל דירושלים מקודשין ג"כ הגגין והעליות, והסביר בזה נ"פ דעזרה היה הקדוש על רצפת עזרה וכמ"ש ולכן הגג ועליה לא נתקדשו משא"כ ירושלים היה על המקום א"כ הכל בכלל גם הגג והעליה.

והנה על ש' רש"י והר"ח מקשים ממ"ש לעיל פ"א ע"ב דנותר שורפין אותו על גגותיהן, ותמוה דהרי בדף כ"ד ע"א יליף מנקודש באש תשרף (ויקרא ו' כ"ג) דנמקום אכילתו שם שרפתו, וכן הוא סתם משנה בדף מ"ט ע"א גבי מי שיכל עס בשר קודש שצריך לחזור לירושלים לשורפו, וברש"י דהטעם משום דצריך לשורפו נמקום אכילתו משמע שהוא מה"ת, והתוס' מקשין ע"ז דא"כ מאי נ"מ אם כבר עבר אחר לופים שאמרו שאו

בת החיוב דוקא בביתו (ואינו יוצא בהדליק במקום אחר) אולם הרא"ש (יומא שם) כתב מפורש דגם צו"כ יש הענין דשלוש בית ונ"ל דאפי' כשאין אוכל יש הענין דשלוש בית, ולפי' י"ל בדרך זו די' ענינים נזר אחד משום עונג וא' משום כבוד כמ"ש (שבת קי"ט ע"א) כסות נקיה וכיו"צ נר, ומאד דין עונג ליכא צו"כ, ומאד דין כבוד אין מדליקין בבית משום חשש ולכן במק"א מדליק, משא"כ כשיש גם החיוב דעונג לא עקרו, ומ"מ במקום שנהגו להדליק הוה ממש כהדלקת נר שבת משום שלום בית וע"כ שיך לנרך ודו"ק.

בענין עולה קודם לחטאת כ' במק"א לחדש לפי מה שז' בפ' תזריע (י"ז ח') עולה קודם לחטאת ופרש"י לא הקדים הכתוב אלא למקראה שלמקרא עולה קודם, דבזה מיושב מה שבאזהר מקומן העולה קודמת לחטאת, ועיין בפוסקים סי' א' (מ"א סק"ת) מה שנתקשו בזה, ויראה דגם בנוסח תפילת ר"ח אומרים כן ועולת ר"ח נעלה ואח"כ ושעירי עזים נעשה בראון ואומרים עולה קודם לחטאת.

עא ע"ב רש"י ד"ה ור' יהושע בטעם דטעה בדבר מצוה פטור ראיתי למי שמפרש דהטעם דכיון דטרוד הו"ל אנוס ופטור משא"כ בדבר מצוה דרבנן, ונ"ע לפי' דהא קי"ל דמשום דאדם צהול על ממונו א"כ יצוא לחלל שבת ח"ו וכו' ולכן התירו כמה דברים, משמע שבהלך ממון עדיפא וטרידא לאדם ממנוה והנה בשביל ממון לא התירו עדיין לחלל שבת וע"כ דלא כסבירא הג"ל.

עד ע"א מליחה לבשר טחון ע"ד אם מועיל מליחה לבשר טחון, והאמת דקשה למולחו שיהא בכל מקום מלח, והנה אם טחנו באופן שלא נפרדו לגמרי החתיכות רק דבוקים זה בזה כנמצא הרבה פעמים, אז יש לומר דדינו כחתיכה אחת, אבל נחתכו ממש בעי שימלח כל

ההיכל לא מחייב משום שחטי חן דנקרא אוהל מועד, ועיין בשפ"א שחמה ע"ז והצאור כנ"ל דאף דפסול שם שחיטה מ"מ אינו מחשב כחן לאוהל מועד, וא"כ כמו כן לא נפסל צינא וכ"ש לגגות ירושלים.

והנה הרמב"ם פ' י"ט מהל' פסולי המוקדשין (ה"ו) לא כתב דשריפת הקדשים במקום אכילתן רק כתב שהוא במקום שנטמא, והוא כפי דעת ר"ע צפ' צתרא דשקלים מ"ו (ו"ע דזה דלא כר"ש בפסחים כ"ד ע"א הנ"ל) ואפי' לשי' רש"י דס"ל מקום אכילתן מ"מ י"ל דמותר לשרוף בגג דאף דאין כשר באכילה מ"מ לא נחשב כיוצא, ועיקר הגדר במקום אכילתו היינו שלא יוצאו חוץ מחומות ירושלים אבל על הגג מותר, ולשיטת הרמב"ם דרק הוא מקום שנטמא ג"כ י"ל צודאי מותר על הגג דהוא בכלל עכ"פ לענין זה.

ולשי' הרמב"ם יל"ע א"כ צנפסל צינא היכן נחשב מקום טומאתו די"ל כיון דע"י היצאה צא פסולו חשוב כנטמא בחוץ או י"ל דכיון דצתא היצאה צא חשוב נפסל עוד צפנים, וזה צאמת ספק בירושלמי פסחים, ויחזק דלשון לא הטרמו אם עבר לופים שיחזור כיון די"ל דחשוב טומאתו בחוץ שאז שריפתו בחוץ, ויבחר צאור דהגג אף דאין עליו המעלה בירושלים אין עליו החסרון דחוץ לירושלים ולכן צינא לא נפסל אבל לאכילה לא ולשריפה כן והבן, וכדמוכח בצנחים ק"ז ע"צ הנ"ל עי"ש...

צה ע"א יל"ע צל לאו הניתק לעשה אם יש צו צד שנוכל לקיים העשה גם ללא עקירת הלאו, אם זה נקרא לאו הניתק לעשה כיון שאפשר היה לקיים גם בלא זה העשה, והנה צמ' כאן קאמר דלא לוקין אלאו דצ"י וצ"י כיון דניתק לעשה דתשביחו, אף שזה ודאי דיכול לקיים העשה דתשביחו גם ללא עקירת הלאו צאופן דהשביח החמץ כדון קודם הפסח, אך צרמב"ם צאמת פסק דלוקין אלאו דצ"י וצ"י ותמהו עליו מגמ' זו, ועיין בשער

פטור מלחזור ואם הוא דין מה"ת מאי נ"מ, לכן ס"ל דהוא מדרבנן אולם רש"י ס"ל דהוא מה"ת. עוד יש להקשות לשי' רש"י דהוא מה"ת דא"כ מ"ש דחזרין רק על כוית לר"מ ולר"י כצ"ה ואם הוא מה"ת מאי נ"מ, (ושמא י"ל דמנאות שריפה מה"ת חלה רק על כוית או כצ"ה לכ"א כפי שיטתו אבל פחות מהשיעור ליכא מצוה מה"ת, כמו כל מצוות התורה שהם עד כוית או כצ"ה). והנה גם לחוס' וכ"ש לרש"י קשה איך שורפו על הגג הלא אין זה מקום אכילתו כמ"ש גגין לא נתקדשו ואין קמחי שורפין על גג לכתחילה, ולישצ זאת וגם קו' חוס' על רש"י הנ"ל, ונקדים עוד, דהנה צשי' הרמב"ם יש דס"ל דגם הוא דעתו כפרש"י וכר"מ דגם ירושלים לא נתקדשו הגגין, והרציה לזה דשם צמ' מקשה דאם הגגין לא נתקדשו האך אכלו הפסח צג והרי פסח הוא קדשים קלים, וע"כ דגם קק"ל הנאכלים בירושלים אין לאוכלן צג לכן ס"ל דגם הרמב"ם ס"ל כרש"י, אלא דלפ"ז גם עליו קשה הנ"ל דהוא ג"כ ס"ל צפ"ט ה"צ מפסולי המוקדשין דצריך לשרוף במקום הקודש ואין שורפו על הגג.

וקודם שנבאר זה הנה צריך להבין בכלל מה הפירוש גגין ועליות לא נתקדשו, דאין לומר דדוקא הקרקע קדוש ולא האויר דא"כ גם כשהאדם אוכל צבית אכתי הפסח צאיר ונפסל משום יוצא, וע"כ צ"ל דגם האיר קדוש צקדושת עזרה בירושלים וכ"כ החוס' שצעות י"ז ע"א (ד"ה חלה) אלא צ"ל דרק גגין ועליות כיון שהן רשות נפרדות א"כ אין עליהן הקדושה.

והנה יל"ד אם הכוונה שאין עליהן קדושה כלל דהיינו שנפסל שם צינא וכן מע"ש שהעלהו לגג נפסל צינא, ועיין צמל"מ הל' שגגות (פ"א ה"ד) שכתב דאין נפסל צינא וכ"מ הגמרא צכמה מקומות (ועיין חולין פ"ח) דלענין יוצא הוא דוקא צחומת העזרה או חומות ירושלים אבל הגג אין פוסל צינא, וזה מיושב קו' חוס' שצעות י"ז ע"א (הנ"ל) ועיין צנחים ק"ז ע"צ דהשוחט צג

דאף עשה שאין צא רק אחר הלאו נקרא יתק לעשה. ואפשר דגם שם הו לימוד מיוחד וי"ע.

קח ע"א הב"י בסי' תקכ"ט הקשה על שי' הרמז"ס, דפסק דצו"ט בעי צה"ז אכילת בשר ויין דאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ציין, והקשה עליו מגמרתו דבזמן שציה"מ קיים היה שמחה רק בבשר ועכשיו הו שמחה ציין דמשמע דעכשיו רק ציין, ומדוע כתב הר"מ גם בשר, עי"ש שנשאר בקושי', והנראה צה דהרמז"ס מנאר הגמ' דבזמן ציהמ"ק היה רק בבשר ולא היה צריך לזין משום דהיה בשר קודש וסגי, ועכשיו צריך ג"כ בשר וג"כ יין דהשמחה רק בשניהם, רק בזמן ציהמ"ק היה שמחה בבשר לבד משום קדושה שבו, דאל"ה אין שום סברא לחלק בין זמן ציהמ"ק לאח"כ דמדוע בזמן ציהמ"ק בשר וצה"ז יין אלא כנ"ל והוא פשוט ונכון.

המלך, ואפ"ל שזה צאמת דעת הרמז"ס דס"ל דהך סוגיא לאו אליבא דהלכתא, דכיון דאפשר לקיים החשבתו גם ללא עקירת הלאו דצ"י אין זה נקרא לאו היתק לעשה, וצוה אפ"ל דבגמ' יומא דף פ"ג אמרו דהמסיר צדי ארון לוקה, והקשנו דהו יתק לעשה דטבעות הארון יהיו הבדים וצמקום אחר חירצנו באופן אחר, ועם הנ"ל אפ"ל דכיון דעשה דטבעות הארון יהיו הבדים אפשר לקיים גם בלי לעצור על הלאו ע"כ לא נקרא יתק לעשה, אלא דיש להקשות על זה מאונס שגירש דקיי"ל דיתק לעשה דעמוד והחזר עיין מכות ט"ו, אף שיכל לקיים זו העשה גם בלא גרושין, אך מזה לא קשיא דמפרש"י משמע דיש על זה רצוי מיוחד דקרא, שיש עליו מנזה להחזיר אחר שגירש והיינו כמו שנוסף עליו מנזה שלא היה עד כעת, וה"נ גבי שלוח הקן אם משלח האם אם מקיים צוה מנזה, דבגמ' אמרו דשלוח הקן הו לאו היתק לעשה ופשוט דאפשר לקיים העשה אף ללא הלאו הרי

מסכת שקלים

לאיש לכפרה [וגם בתמיד כמ"ש הכ"י בס"י מ"ו, וע"י מקנה בקדושין נ"ו ע"א, ובאמת נחלקו הפוס' בה]. וראה להרמב"ם סדר שקלים בס' זמנים ולכאורה זה שי"ך לעניני ביהמ"ק ומאי שיכא לזמנים, והרי הרבה פעמים שינה מס' המשניות לפי העינים, ובאמת גם יש להבין סדר המשנה דשקלים בס' מועד ולא בס' קדשים, וע"כ דהשנה גרמא פ"י דאפשר ה"ה להשתמש בשקלים ישנים רק התורה גזרה כל שנה לחדש וע"כ מקרי זמן גרמא, ויתכן יותר דכיון שאמרה ברי"ח ניסן ע"כ ר"ח ניסן הוא זמן מזאת נתינת השקל והו' בודאי ז"ג. ומה ש"כ הרב בעל קריית ספר דטעם פטור נשים משום דכ' כל העובר על הפקודים ונשים לאו בכלל פקודים, דבריו נע"ג, דהרי הרמב"ם פסק דכהנים חייבין והרי הם לא היו בכלל הפקודים וע"כ דמפרש כמו בירושלמי דכל העובר בים סוף ודבריו נע"ג. ודרך אגב אודיעך שאפשר לפרש כל העובר על הפקודים במשמעות על פקודי אורייתא, דהנה טעם מחצית השקל אי' בגמ' משום חטא העגל ולכן פטור מפחות מכן כ' דעליהם לא חל גזירת העגל.

תובעין ואין ממשכנין ויש להבין מה הפירוש מפני דרכי שלום, וגם קטן מ"ג ועד כ' יש מחלוקת ראשונים אם תובעין אותו, ויש להבין הטעם דתובעין מ"ג אם פטור למה יתצעו ואם חייב גם ימשכנו, והנה שי' הרמב"ם דקטן מ"ג חייב תמחו עליו שהרי מפורש בקרא מכן עשרים שנה, ומה שר"ל בתוי"ט ועוד מפורשים דהאי קרא מיירי בתרומת אדנים ראה בירושלמי דמפורש דהאי קרא בתרומת הלשכה, והנראה דיש ב' מזות במחצית השקל א' משום שיהיה לו חלק בקרבנות

ב ע"א יש לעיין אם תרמו הלשכה ומחצית השקל במדבר, וראה גמ' דלכן תורמין בא' בניסן כחילתה פ"י כמו במדבר, ויש לעיין דבש"ל מה הוצרכו במדבר הרי לא הקריבו קרבנות צבור כנו' גמ' חגיגה ו ע"ב ואולי לקיים מחצית השקל לבד, ונעשה כשיירי לשכה והלך לבדק הבית וז"ע.

ב ע"ב עניני שקלים רמב"ם פ"א ה"א ואינו נותן מחצית השקל בפעמים רבות אלא כולו בבת אחת, ראה בס' בית יעקב והגה"ק בעל ז"פ כמה שטרחו למצוא מקום ומקור לד' הרמב"ם ז"ל, ול"נ דהטעם כיון שנאמר בתורה לא ימעיט ע"כ בפחות ממחצית לא חל עליו קדושת שקל, כמ"ש התורם לשקלו ונמצא שאינו חייב דלא קדוש כנו' בירושלמי, ועם זה תחשיב קו' הרמב"ן דמדוע לא מנו במנין הלאוין לאו דלא ירצה, ולהנ"ל ניחא דאם ממעיט לא חל כלל מחצית השקל ולא יצא ידי מ"ע.

ג ע"ב נשים פטורות ממחצית השקל וחקרו הראשונים למה, ובמה ש"כ הרע"ב דמקרא "ונתנו איש" ולא אשה, דמקרא זה חדוש לעשות דרשות מעצמנו דבכל התורה השוה אשה לאיש, [עי' מ"א סי' י"ד סק"ב וסי' מ"ו סק"ט], וראה במאירי ש"כ דהו' מ"ע שהז"ג ויש לעיין דמדוע הו' מ"ע שהז"ג, ואם נאמר כיון שהחיוב מתחדש בכל שנה אי"ו נכון, שהרי תפילין וציצית קרי ליה מ"ע שלא הז"ג למ"ד שבת ולילה זמן תפילין אע"פ שחיוב מתחדש בכל יום, ודוחק לומר דכל מזות השקל משום קרבנות וקרבנות הו' זמן גרמא, דהרי בקרבנות נשים חייבין דהשוה אשה

ובזה יש לישב משנה תמוהה השוקל ע"י כהן פטור מקלטון, ומדוע הרי אנו פוסקין שכהן חייב לשקול, וראה תו"ט שכ' שיש גירסא שמוחקין זה וכו' שלא ראה כן וכנראה זו הייתה גי' הפיהמ"ש שלא הביא דינא דכהן, אולם בספרו פסק שכהנים חייבים לשקול ואפ"ה פטורין מקלטון. וי' לישב דבאמת כהנים פטורין ממחצית השקל ולכן אין בהם משכון רק משום דקרבנות מחייצין אותם, ואילו בקלטון ענינו רק למי שחייב במחצית השקל משום מחצית השקל, אך לשון הירושלמי מפני דרך הכבוד אינו משמע כן.

ו ע"א במש' כשעלו מן הגולה נתנו דרכות, ולכאורה יש לעיין דהלא נאמר ולא ירצה, ובאמת דבה אחינן למחלוקת הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם כתב דהמנחה ליתן מחצית המטבע של אותו זמן ולראב"ד העיקר שיהיה יד כולן שוה ובמד' הגדול מפורש כדברי הרמב"ם, יש לעיין בקלטון דס"ל לר"מ דאזיל לשקלים א"כ הו' לא ירצה בשלמא לראב"ד ניחא אלא להרמב"ם קשה, ואולי דלר"מ דסבר קלטון דין תורה הו' גזה"כ, ואפשר להבין עפ"י הרמב"ם דברי המדרש זה יתנו כזה יתנו ואינו מובן, ואולי הפירוש כזה היינו שמשתנה בכל דור.

ציבור (ב) מנחת מחצית השקל שע"ז אמרו דינים דלא ירצה וכו', ולכן אפי' עבר ניסן מחייב כדי שיהיה לו חלק. והנה מבן י"ג שנה אינו חייב במנחת מחצית השקל אבל בקרבנות ציבור חייב, לכן תובעין ואין ממשכנין עד ב' כ' כי ענין משכון שייך רק על מנחת מחצית השקל, פי' הק' הגה"ק מרובטשוב דאין ממשכנין הא קי"ל בד"ק מ. דאין ממשכנין חייב חטאת כדי שיהיה להן כפרה, והטעם ביאר הגה"ק דקרבנות בעינן רצון. יש להוסיף על קושיאנו מתו"כ מפורש לרובנא דקרבן ציבור בעי רצון, ויחכן לישב דהמשכון משום מנחת מחצית השקל דאין לזה שייכות למנחת קרבנות, ולכן אין ממשכנין הכהן דס"ל דאינן חייבין במנחת שקל, ומשום ספק ושלום וכבוד אין למשכן משא"כ למטבע.

ובזה יש לישב מה שהק' על ס' בשמים ראש הביאו רעק"א בשו"ע ובתשובה סי' ש' דנשים פטורות ממוסף כיון דפטורות ממחצית השקל, והק' דא"כ פחות מבן כ' נמי פטור וכן כהן דאין להם חלק במנחת השקל, ולהג"ל ניחא דאפי' דפטור ממחצית השקל אבל בחלקו לקרבנות צבור חייב, ולכן חייב במוסף משא"כ נשים דאין להם חלק בקרבנות צבור אך יש לעיין דמדוע יפטרו נשים מחלקן דקרבנות צבור.

מסכת ראש השנה

פירושים, גם אפ"ל לפי שאין חוקעים למוסף של חודש כנוצר במס' סוכה .

ט ע"א י"ש לעיין בחוספת שבת אם החוספת נחשב כאילו כבר אז שבת ממש או שהוא רק נוסף לשבת, ולכא' ממה שא' דאשה שקבלה שבת כבר אינה יכולה לפסוק בטערה משמע קצת דחשיב כבר כיום שלאחריו, אך יל"ע בזה דאך עושין כשיו"ט לפני שבת או להיפוך דיש מצוה בחוספת גם ביציאת היום ואם עושין כן הלא גורעין מהיום השני, או להיפוך כשמוסיפין על היום השני גורעין מהראשון, וכן בשבועות יל"ע דאם מקיימים מצוה חוספת חסר מהדין דתמימות, וכן מה שראיתי בס' חלקת יואב גבי יו"כ שחל בשבת שאומר שיכול לקבל חוס' שבת לפני חוס' יו"כ, ולהנ"ל י"ל דכיון דקיבל חוס' שבת ממילא נעשה ג"כ יו"כ ולע"ק.

יא ע"א גבי שרה כי מדלי יומא טומאה ומשמע ששמרה שרה ז' ימי נקיים כחומר צנ"י.

על ההרים צכות אצות על הגבעות צכות אמהות, לפי"ז אפ"ל הפסוק כי ההרים ימוש והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש, (ישעיה) כלומר אפילו אם תמה זכות אצות אפ"ה חסדי לא ימוש

ג ע"א סיחון ע"ש מלכותו כנען, וי"ע דכנען א"י הוא וסיחון היה צח"ל.

בי משמש ד' לשונות, צהילים רפאה נפשי כי חטאתי לך ק', ופי' באצן עזרא אפילו שחטאתי וה"נ מצאנו וסלחת לעוונתי כי רב, סלח לנו אבינו כי חטאנו, וא"כ זה עוד לשון כי ר"ל אפילו, ואפ"ל שהוא נתינת טעם מדוע יסלח כי חטאנו וצריך קליחה, או נפרש לשון שמה חטאנו וי"ע.

ז ע"ב שמוא לא ימסור יפה לציבור, וקשה דניחוש כן בכל הקדשות, אך ר"ל דהמסור לציבור צריך שיהיה רק לציבור ולא שישאר שלו כלל ואם זה לא יעשה.

ח ע"ב שישוראל נכנסין תחילה לדין ואח"כ עכו"ם וא"י ישראל דן ביום ועכו"ם צלילה וא"י הכל נדוין בר"ה, ואולי לכן תקנו ב' ימים שיהיו קדושה אחת, ויש להביא מכאן ראיה לד' הפנים יפות דצנ"ג הלילה הולך אחר היום.

ועצרותיהן צראשיהן, יש לעיין מה הם העטרות, ויש לרמוז למ"ש שרב המניח לעבדו תפילין יוצא לחירות דו"ק.

שהחודש מתכסה בו, עיין בתוס', עוד אפש"ל לפי שאין מצרכין החודש ראה עוד

יום הקציעה כדי שיחלים עם היום האמיתי, ועיין
בראש"ד שהקשה דל"כ מדוע דוקא דל"ו גם
צבגה"ו נדחה וכן נתקשה בזה המפרש, ונ"ל כן
דומן הקצוע האמיתי לעולם אי אפשר לכוונו כמ"ש
בגמ' פעמים קצרה פעמים ארוכה, וד"כ כן אין
לדחות תמיד יום המולד דתשרי דלפעמים הוא
קודם, ואין לקצוע תמיד בזמן כי לפעמים הוא
מאחר, ע"כ חלקו ימי השצוע וקצו דג' ימים ידחו
למחר וד' ימים ישארו על זמנם, ומה שד' ימים
נשארו נ"ל דעפ"י רוב נשאר בזמן ורק לפעמים
מתרחק.

ידח לא ידע מצואו, קשה ממה שאומרים בקה"ח
שלא ישנו את חפיקים ונ"ע, ועיין ברמב"ם,
גם דעת התוכנים אינו כן, וראה רמב"ם מלכים
שהביא שיש בזה מחלוקת חכמים.

בה ע"ב במנ"ח הביא לשיטה דס"ל דאף דבכל
עדות אם נמצא אחד קרוב או
פסול בטלה העדות קדוש החודש שאני והבאור בזה
דנראה דשאני עדות החודש משאר עדות והוא
לפי דברי רש"י ד"ה ואמאי ובחוס' ד"ה לא דקדוש
החודש שאני שלא נאמר בו עדות אלא כזה ראה
וקדש ובאור דבריו דכל עדות יש בזה דיני עדות
ותנאים המצריכים לזה וכגון אם צ"ד בעצמו יראה
לא יועיל דצעי עדות דוקא ובארנו זה בכמה דוכתי
משא"כ קדוש החודש שאין צריך לזה עדות כלל
רק שיחזרר לצ"ד ולכן בכל עדות אם נמצא אי
קרוב או פסול הרי פסלם מגדר עדות משא"כ
לגבי קדוש החודש אף שפסלם מגדר עדות מ"מ
לצ"ד הרי נחזרר שכן האמת והבן ועיין עוד בגדר
קדוש ועבור חדשים דברי ר"ח הוצא צנח"י פ' בא
עה"פ החדש הזה לכם עיי"ש.

כו ע"א בענין קרן של פרה לשופר וגט, הנה
קיי"ל בשופר של קרן של פרה
אינו יולא שהוא כמה שופרות צידד והמורה אמרה

יד ע"א מעשה בר"ע שליטת אחריו צא' בשבת
וכו'. עיין צנח"י יששכר מאמרי
ט"ו בשבת דל"ה ודלמא סבר כצ"ש.

כא ע"א גבי רבא דהו נס ב' ימים. מקשין דהא
רבא הוא דהו פריסא ליה שלמא
משמים כל ערב יו"כ א"כ לפי"ו ה' צריך לדעת
מתי יו"כ, וי"ל דהקדמ מה שיש לעיין מדוע לא
פרסו שלום צו"כ אלא צעיו"כ, וי"ל לפי הגמ'
יומא דף פז. שרבא טרח לפייס צעיו"כ, ואי ה'
לך שכפי שמחנהג עם זולתו כן מתנהגים עמו,
ורק מאז ואילך שהלך לפייס גם פרסו בשלומו
ודו"ק.

כג ע"א בר אמוראי ברש"י מלומד לשוט בנהרות.
מכאן ראה למה שכתב המוספת יו"ט
שינוי הוא לשה"ק משושה והוא הנקרא אמודעי.

כד ע"ב אמירה לעכו"ם בחוס' מצאנו דל"ד בשבת
רק בכל מילי אמירה לעכו"ם
אסורה משום שבות, ומציא ראה ממנו"ק דף י"ב
דשם מדובר לענין מלאכת חוה"מ, והאמנם דזה
אין ראה כ"כ ד"ל דחיה"מ דמיא למלאכת שבת
ממש, מ"מ בגמ' צ"מ דף נ. מצאנו כן גבי אם
מותר לומר לנכרי חסום פרחי ודוש בזה עיי"ש,
ולפי"ו מקשה בחוס' האף עשו לר"ג לורת לבנה
ואמרו בגמ' שנכריש עשו לו והרי אמירה אסור
ומתוך דהיה מלוא, ועיין גיטין דף ח: ועוד דוכתי
דמשום מלוא לא החירו שבות, וע"כ נ"ל דשבות
דאמירה לנכרי בשבת חמירא טפי משאר אסורין,
וי"ל קו' החוס' דאחרים עשו מעצמם ואח"כ נתנו
לר"ג ולא שר"ג לזה לעשות כן.

כה ע"א בקביעת המולד, ברמב"ם הל' קדוש
החודש דאין קובעין ר"ח
דתשרי צאד"ו, והטעם כיון שזמן המולד אינו
זמן הקצוע האמיתי צין השמש לירח ולכן דוחין

שופר ולא שופרות, ועיין בגיטין כ"ז דרשאי לכתוב על קרן הפרה אף דקיי"ל לגבי גיטין ספר ולא שנים ושלושה ספרים, ואולי בגט אס הספרים מחוצרים שפיר דמי ולא נפסל אלא כשהספרים נפרדים משא"כ בשופר דו"ק.

כו ע"א בתום ד"ה כמאן וכו' תשרי במחשבה ניסן במעשה, עיין בקדושה לו ליקוטים ועוד ספרים שמציאים להיפוך ניסן במחשבה תשרי במעשה.

כו ע"ב בפור ורמז"ס שיעקר המצוה בשופר היא השמיעה, וצ"ח פסחים דף ו. צענין ברכות משמע שיעקר המצוה התקיעה, והנה הראשונים הקשו דמה טעם דש מצות דשי"ך זהם שליחות ויש שאין עושין שליח, וחלוקה ידוע דמאות שבגופו ע"ז מועיל שליח, ולכא"ו אס המצוה היא מעשה התקיעה האין מועיל שליח.

כז ע"א שופר של עולה, כל"ע אס גם התקיעה מחיים או לאחר זריקה דלכאור' אחר זריקה צ"ל מותר כמו בכל הקדשים, ואפ"ל כיון שנתלש מחיים אין זריקה מותרת אח"כ, ועוד צ"ע מאי שנא מקיצה של עולה דאי צע"ז לו דשרי בהגאה, ולכא"ו ה"ה קרן של עולה.

כח ע"ב פסמיכות הדינים דמצות אין צריכות כוונה להא דמללה"נ משמע דתלי דאס צריך הנאה צריך כוונה.

ל ע"א צ"ע החלוק דצירושלים תקעו בכל מקום ואפי' שלא צפי צ"ד, וצ"ע הטעם דשוב שיך שמא יעצירהו.

בק' רש"י דהיאך יצנה ציהמ"ק לע"ל צו"ט או כלילה, נראה דזה צנו כבר דאי של מטה מכון כנגד של מעלה, וגם אי לא לסתור אינש עד

דיצני אחריני וצודאי מוכן הוא כבר, וע"ד הקושיא דאיך כלילה יתכן לפי דאי' דאז יאיר לילה כיום, כמ"ש והיה ערב יהיה אור ולא יהיה אז לילה, גם יתכן דמצות צטלות לע"ל, וזה כוונת התפילה יה"ר שיצנה במהרה צמינו היינו שיהי צחינת יום אמן.

ל ע"ב בפור או"ח ס' קנ"ג כתב דאין אומרים שיר בערצת דמאות בשחר, ותמהו עליו דמשמע מגמ' שהיה השיר בשחר וצין הערבים, ומשנה וגמ' ערוכה צר"ה פעם נשתהו העדים לצוא ונתקלקלו הלויים בשיר, וכן הרמז"ס כתב דסדר דתמיד דצה"ע הוא כחמיד של שחר בלא חילוק דשיר, וראה דדרכי משה מה שחירן ועדיין צ"ע דמ"ש מקטורת וגם דלמה לא נאמר במנחה, וראה מהר"ס אלשקר דדיעבד אין מעכב וזה חידוש ומנ"ל יש מחלוקת בזה אי שיר מעכב וי"ל לפי הגמ' יומא לד: דפליגי אי יליף נסכים דשחר משל ערב או איכא, ופי' ת"י דמשמעות דורשין איכא צמיהו וצחוס' ד"ה רצ פי' דחולקין איזה מהן עיקר ונ"מ צאין לו אלא אחד, והשתא אי ס"ל דהעיקר של שחר אפשר לישב דצרי הטור דרצה לומר דכיון דהשתא הוא השיר רק עבדין זכר לעיקר שהוא בשחר, אולם יש לצרר אס כן הלכה דעיקר של שחר, וי"ל ראה ממשנה במנחות דאין מחנכין המוצא כי אס בחמיד של שחר, דמדוע לא בשל צין הערבים ומאי שנא וס"מ דאין מחנכין אלא בעיקר והעיקר בשל שחר וה"ה לנסכים.

ובזה מיושב מה דכ' הרמז"ס דהדלקת נרות היתה שחר וצין הערבים, ואפ"ה אי דאין מחנכין אלא בצין הערבים ר"ל דזה עיקרן.

ובזה יתיישב מה שכתב רד"ק צחוקאל דלע"ל לא יקרב תמיד בצין הערבים כיון דעיקר של שחר, וראה ברש"י שם ורצנו גרשום שכ' דהקרצנות ישמנו לע"ל, ועוד כ' הרמז"ס דזה רק לימי חנוך הבית השלישי

ובזה אפ"ל מאמר תמוה הוצא צטור דעתידין כל השירות ליצטל חוץ ממזמור לתודה ותמוה,

ויל"פ דאין אומרים שירה אלא על היין ואי' שאין כופלין את השיר, (גבי ר"ה שחל צום ה') אף שהק' המפרשים שהרי צחמיד של צין הערבים נכפל צמיד של שחר, וי"ל דעיקר הקפידה הוא אם היין משתנה כגון מכבש אי' לבי כבשים או מכבש לאיל שאז הנסכין משתנים, וא"כ לע"ל שישתנו הנסכים כמו כן ישתנו השירות, והאמנם צחזקאל נזכר רק דישתנו הנסכים אבל של קרבן חודה לא ישתנה וא"ש.

וביסוד זה דעבדין זכר רק לעיקר יש להצין הא דללולב עשו זכר ו' ימים ולא לערבה משום דגם צמן המקדש לא הי' ערבה עיקר, וכן צמנחות סו: לגבי ספה"ע מתבאר דעבדין זכר למקדש רק צעיקר ולא צטפל, ולכך אין מפייסין אלא על צמיד של שחר משום דהוא עיקר, ובה מיושב קו' התו"י יומא לה: מדוע איצטריך אחד עי"ש ודו"ק. ועיין"ל שי' הטור לפי מה שאי' גמ' ר"ה שצ"ה מספיקא שמא יבאו עדים ויהיה היום ר"ה איצטרכו לומר שיר של יו"ט, ע"כ צחמיד של שחר לא היו משנין ואומרין שיר של חול, אבל צחמיד של

צין הערבים אם באו עדים משנין לשיר של יו"ט ועי"ש צרש"י ותוס', וה"נ כאן דאנו מנפים שיצא עוד היום משיח לדקיננו ועל זה נאמר עמידות השירות שיתצטלו וע"כ צשחר לא משנין משום ספיקא משא"כ צערב.

לא ע"א בשבת קורין האזינו, ולא נפרש למה, יש לפרש שזה עיקר מלות ועמה כתבו לכם, והוא עיקר לקרוא צשצח.

וחדד חריב, עיין צרבינו חננאל שאח"כ יהיה תחית המחים, ועיין צספר עץ עדן שחחח"מ יהיה צסוף אלף השישי יש צה הרצה שיטות ואכמ"ל, ונ"ע ממה דאי' שחתי אי' יחיו קודם ש"מ שיהיה העולם קיים.

לא ע"ב ומשם עחידין להיגאל, עיין ילקוט תהילים שטצריא ממחנת למשיח, ועיין צוהר שהמשיח יתגלה לראשונה צאריך הגליל ...

מסכת יומא

ה ע"א יש לחקור בכל מצוה שזמנה נמשך אם עיקר המצוה בתחילת הזמן ואח"כ הוא תשלום לזה או שכל הזמן שזה וראה רש"י תענית יג. שזמנה למהר לטבול מטומאתו ולעמין תפילת שחרית קי"ל שזמנה למהר להתפלל וותיקין אולם בזמנה אי' צירושלמי שיותר טוב להתפלל עם שקיעה וראה בסוגיתנו מחלוקת אם טבילה בזמנה מצוה וגם מה דפליגי אם דומה להזאה יש לעיין בזה להבין המקור לזה וראה שפ"א מה שחידש דחינה דומה טבילה בזמנה לאחר זמנה וראה רא"ש מו"ק מה שכ' דאין שבת זמן תשלומין זה לזה וראה הרא"ש בסוף במ"ק שם.

ומה צ"ח תפילין לא כ"ש אף דלין הוי מגולה ותפילין מכוסה אף משמע דמעלת הכמות מרובה ממעלת האכילות וראה לקח טוב מה שחקר בזה.

טבילה בזמנה מצוה והזאה מחלוקת ראה תוס' יש לעיין דא"כ בכל מצות שכ' זמן נימא הכי.

ט ע"א ביריה תוכים שלא חזרה לאחרונים תמזה דהוא ס"ל לעיל ב דצירה היינו המקום והמקום מצי גם לאחרונים ואולי לפי המד' שהי' נמוך ונגבה לאחרים וכן אי' ארץ צד והי' המקום הלך וז"ש והיה הדם (שפיכת הדם) לאות (לסימן) על הבתים דלביט ראשון חזר ולא לשני.

ג ע"א חד למוספין וחד לחובת היום צריך באור וראה רש"י וראה רמב"ן פ' אמור ופנחס דמוספין לא קרבו במדבר יש לעיין אם סדר עבודה יו"כ היה במדבר וראה שכ' מפורש ויעש אהרן כאשר צוה ה' וצ"ש כשהגיע יו"כ וע"כ דיש צ' דברים מוספין ועבודה היום ודו"ק וצ"ש כ"אן דמשמע דמוסף היה חלק מעולת התמיד של שחר וכן ראה ל' הרמב"ם בס' המצוות והל' תמידין ומוספין שנצטוונו להוסיף ודו"ק ובה יש לישב מה דאיתא בזמנות אם מוספין דהיום קדמו לתמיד של מחר ותמיהו האחרונים דמדוע ידחה קרבן היום מפני מצוה דלמחר מלבד מה דקי"ל אין מעבירין על המצוות וצ"ש אפילו ממנו קלה לחמורה ועם הנ"ל יש לישב דמוסף יבטל רק חלק דהמצוה משא"כ אם יבטל תמיד של מחר יבטל כל המצוה וצ"ה ג' אפ"ל דלא שייך דינא דאין מעבירין ובה י"ל מנחות מט. התמידין והמוספין אינם מעבדין זא"ז וצ"ח ג. הקשו פשיטא ועפ"י האמור לעיל עי"ש ודו"ק.

ה ע"א אין כפרה אלא בדם וק' דאמרין כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים ומה שתי' כפר ולא כפר אין לזה הבנה וראה צ"ש ומשמע מדבריו דבקרנן יש צ' עמיני כפרה אי' לקונו ואי' כלפי גבירא וראה חדושו וצ"ח מה שק"ל אהא דקי"ל דאפי' לא אכלו כהנים בעלים ילאו ידי חובה וזה ר"ל כפרה מקופי' או מקיצע' מיכפרה דמצינו כמה פעמים צ"ח ג' יורש דיש צ' עמיני ודו"ק.

י ע"ב רבנן מחייבי לשכת סנהדרין מטעם דירה
לכאורה יש לפטור ממ"ש דף יא:
ינאו אלו שהן קודש וי"ע.

יא ע"ב אלא ביתך ל"ל הומ"ל למעוטי שוכר ועיין
חוס' מנחות.

יב ע"א יש לחקור אם דברי נצור כגון ציהכ"נ וכו'
מקרי שייך לכל אחד או שהוא לנצור
וראה בסוגיין לגבי מזהה ציית הכנסת פלוגתא אם
חייב ורצנן סברי דפטור יש דעה שמחלקת בין
כרכים לכפרים וראה להלן בגמ' דמקרי אינו מכיר
שלו.

יג ע"א ועב"ד צה מעשה חטאת י"ל דאף לרבנן
מ"מ קנת מכפר כחטאת דאי'
מעולם לא לן אדם ועבירה צידו אף דעולה מכפר
רק על עשה וכו' מ"מ משמע שהחמיד כפר אף
כחטאת.

יד ע"ב מאן הו ליומא משמע שאפשר לגרש אף
ללא סיבה וי"ע לדעת הלבוש דדוקא
מחמת שנאה וכן מהא דאי' בשהה י' שנין ללא ולד.

יז ע"א ברש"י צד"ה לשכת הגולה כתב צור שכרו
עולי גולה יש לפרש עפ"י מה
דאי' אין השכינה נגלית בחו"ל אלא על המים.

יב ע"ב אסור למנות את ישראל משמע אצל שע"י
אמצעות מותר למנות ואולי דבר
מזה שאתי.

אפרעו מינה שיצא צ"ק רחצנים ורחצנים יחלקו
המלכות וי"ע דהא לעיל אמר דדוקא
אפרעו מגופיה וי"ל עיין ירושה מה שנקרא כאלו
הוא ודמו ממשיך וכשנקרעה המלכות הו כנפרע
מגופיה.

למנות צנ"י צמין ע"ד המפקד אוכלוסין שנעשה
ע"י הממשלה צנ"י אם מותר מפאת
האסור למנות צנ"י והנה בגמ' אי' אסור למנות
את צנ"י אפילו לדבר מזה ורק ע"י טלאים היינו
שכל אחד יצא טלה מותר כי אז אינו מונה את
צנ"י (וכן בפסח שנטלו מכ"א כוליא) אף מבואר
דבמקדש מנו האמצעות וברש"י דדוקא לגולגלתך
אסור למנות והחלוק נראה דכשמונה אמצעות אין
זה כמונה אנשים רק אומר כך וכך אמצעות כאלן
ולפי"ז מותר עד"מ למנות הנעלים או הכובע והנה
בשו"ע כלל לא הציא זה הדין רק הרמב"ם צפ"ד
מחמדין יש להבין דהרי דרך הרמב"ם שאינו מציא
כל מה שאסר מפני עין רעה או רוח רעה וי"ל
דהרמב"ם למד שאסר מדינא ואולי השו"ע ס"ל
דדוקא משום עין הרע נאסר (וא"כ אין לחוש לזה
צוה"ז) ובריש פרשת כי תשא ונחנו איש כופר נפשו
ולא יהא נגף בפרש"י שהמנין שולט בו עין הרע
וכן פי' צפ' במדבר שהלכו למנות צנ"י פרש"י
דהיה ע"י שקלים או שהיה שייך לומר שכל אחד
צא וירשום עצמו בספר וכן יספר רק שמה חששו
שיכתוב עצמו פעמיים וכן למנות צנ"י לא אותם
עצמם ולא צפניו רק מונה למשל מספר הנפשות
צצית זה ומונה לפי שמוחם כך וכך יל"ע אם שרי.
ופשיטא דשרי ועיין חידושי עה"ת במדבר.

בגמרא יומא כב: כמה לא חלי ולא מרגיש גצרא
דמריה סייעא שאול צאחת ולא עלתה לו
דוד צשחים ועלתה לו והנה גמרא זו מופלאת עד
מאוד ומוקשים בצפליים אי' מה שהק' כל המפרשים
וכי השופט כל הארץ לא יעשה משפט ומדוע זה
לדוד סלחו ולשאול לא צי מה הפשט דוד צשחיים
והרי אי' כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה
והנה שמאי הזקן ס"ל דצמעה דאורייה חטא
אצל צמעה דצת שבע לא נזכר מי שיחלוק צוה.
וני"ל עפ"י מה שהקשו שם החוס' על הגמ' דאמר
דאורייה היה מורד במלכות ומה היה המרדה ופי'
דאמר ואדוני יצא צפני המלך ועיין בחוס' יומא דזה

חלוי אס חולקין כבוד לחלמיד במקום הרב והנה אי' אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד ומציא שם הפסוק שדוד ישב בעזרה ורש"י בסוטה כתב הטעם דאין ישיבה בעזרה משום כבוד בית המקדש שאין זה דרך כבוד וא"כ מפני מה ישב דוד וע"כ דחולקין כבוד לחלמיד במקום הרב וא"כ שוב מה היה חטאו של אוריה והנה צ"כ אי' הלכתא חולקין כבוד לחלמיד והלכתא אין חולקין ומחרץ ל"ק הא דחליק ליה רביה יקרא והא דלא חליק פי' אס הרב מחלק כבוד לחלמיד אז מותר לחלמיד לכבד במקום הרב וזה"פ צמ' גברא דמריה סייעא היינו מתוך שהקצ"ה חפץ ביקרו יכל דוד לישב דהווי צנחית חליק ל"י רבי יקריה ע"כ אפשר לישב שבאמת אין חולקין לחלמיד במקום רב ומה שישב דוד בעזרה היינו משום דפליג ליה רביה יקריה משא"כ צמעשה דאוריה לא חטא כלום ומרידתו מרידה צמה שאמר ואדוני יואב ח"ש דוד בשמים ועלמה לו היינו ע"י שמריה סייעא לא חטא צה כלום משא"כ שאול שמה שחטא לא יתכפר במארי' סייעי' ע"כ באחת ולא עלתה לו ואין צה חלילה משום משא פנים.

כד ע"ב הודלקה לאו עזרה מכאן ראיה לשיטת הרמב"ם דזר כשר להדלקת הנר.

בה ע"א אין ישיבה בעזרה פרש"י דכתיב לעמוד לשרת וא"כ לכאוי' ה' האיסור רק הכהנים לזה הוסיף העומדים לפני ה' היינו כל העומדים ובסוטה פרש"י טעם אחר לזה ועיי"ש חוס'.

בה ע"ב צלותיה דאברהם מבי משחרי כותליה לכאוי' הול"ל צלותיה דיחזק אז וקושי' רב יוסף דאטו נגמר מאברהם צ"ע דלמה לא והתרוץ שאני כותליה ציהמ"ק גם צ"ע והלא הזמן הגיע ומאי לן אס אין נראה בכתלים ועיין בשפ"א ומה דמי' שאני אברהם דזקן ומאי שייכות הגמ' לכאן וגם מה שאמר שכל האבות היו זקנים

אך ר"ל כי ג' תפילות כנגד חגג' וחסד המשפיע לגבורה ומתפלל קודם ולכן לא גמרינן מינה כי היה זקן היינו המשפיע וזה שאמר שאני ציהמ"ק דהשפעות מקבלין וזה ר"ל עלה צרקאי שהוא שעמיה דאברהם והשפעת רחמים וזה ר"ל כל התורה שהיה המשפיע.

בט ע"א בגמ' הרהורי עזרה קשים מעצרה והיינו דצמ' כריחות דף ז: אמר כי קא מכפר יו"כ על כולא שעורא ולא על חצי שעור והבאור צה דכפרה נתפס רק על מה ששייך לחול ולא חצי שעור שאין חל וכמו שאין קרבן על חצי שעור כך גם אין כפרה על הרהור עזרה וע"כ קשים הרהורים מן העצרה גופא ודו"ק.

בפרה צמ' הרהורי עזרה קשים מעצרה אעפ"י דמחשבה רעה אין הקצ"ה מנרפה למעשה יש לישב עפ"י הגמ' כריחות דף ז: כי קא מכפר יו"כ כל כולא שעורא ולא על חצי שעור והבאור צה דכפרה רק על מה ששייך לחול ולא חצי שעור שאין חל וכמו שאין קרבן על חצי שעור וכן זה הגדר דהרהור עזרה.

בט ע"ב קסבר לילה אין מחוסר זמן ראה ספיקת השג"א אס מל צליל ח' אס נקרא מחוסר זמן ואפ"ל דקדשים שאני יש דעה דמילה חשיב קדשים.

לא ע"א בל דתקון רצנן וכו' לכאורה א"כ טבילת צע"ק חיפסול נמי חזינה ומיס כשרים ולא שאובין.

ברש"י צד"ה גציה כתב שא"א למיס לעלות ולא אמר משום שאובין ונ"ל דכאן כשר שאובין אותו הדמיון שהוצא צחת"ס יור"ד סי' רי"ג.

מה ע"א בגמ' מנין שעושין מערכה לקיום האש
עיי"ש ומה שלא מנה זה
אזי בסדר המערכה דזו הוה חוץ לשני המערכות
ז"ל או כיון דהוה פלוגתא או כיון דאין זה
מנד דין עצמי רק כדי לקיים האש. לכן אין זה
נמנה בסדר המערכה, גם יתכן שזו לא היה בכלל
סדור המערכה דכל יום רק שהיה מסודר ועומד
כל הזמן ועדיין ז"ב.

מה ע"ב בבב"שירי מנחה חישב בחתיית גחלים מהו
מכשירי מנחה הוה כמנחה או לא
תיקו מכאן יל"ע על צעל תה"ד שכתב דבע"ש
דמדליקין נר חנוכה מוקדם מ"מ אס נכזה קודם
כניסת שבת אין זקוק להדליקה דכיון דמזכירין
להדליק נ"ח ע"כ ז"ל דמכשירי מנחה הוה כהתחיל
המנחה עיי"ש יש לחלק ודו"ק.

סח ע"ב צ"ל דמצינו דברים שאעפ"י שהם אין
טמאין כלל מ"מ מטמאין אחרים
וכמ"ש בספרי נוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא
וכן נבלת עוף טהור וכן טומאת שורף פר ושעיר
המשחלם ופרה ואין לומר דשורף אין הטומאה
מכת הפר ושעיר רק ממעשה השריפה זה אינו
דמבואר במשנה דהרי זה אומר מטמאים לא טמאוי
ואתה טומאתי וע"כ שהפר ושעיר עצמו מטמא
ומ"מ אין מטמא אדם וכלים אף שהשורף מטמא
כלים.

סט ע"א ובלוויין עד ציתו דנגמרה המנחה רק
כשמגיע ציתו ולכן איחא לקמן
דף עא. שאם מצאו צדוק ר"ל קודם שהגיע לציתו
אומר עשינו שליחתך ואחר שהגיע אומר עשינו
שליחות הקב"ה.

עב ע"א לאו היתק לעשה ע"ד קו' הרוקח דכל
לאו היתק לעשה של תשובה נ"ל
דלק"מ דיתק לעשה היינו שהעשה מיוחד ללאו

לד ע"ב כתב הרד"ק יחזקאל דלעת"ל לא יקרצו
תמיד של צין הערצים ואפשר לתת
טעמא דמילתא כנוכח בזה"ק עיין תמיד של ערב
להכניע כוחות הדין של לילה ולע"ל לילה כיום יאיר
וכן אמרו והיה לעת ערב יהיה אור ועם זה מיושב
קו' רש"י ר"ה ל. דאין ציין ביהמ"ק צלילה. וראה
דלימודו של הרד"ק משום שלא הזכיר ביחזקאל
רק תמיד של שחר וא"כ יש לעיין דגם נסכי
יין לא הזכיר רק שמן ואולי לא יצאו או יין
בפרט למ"ד דנסכי יין בתמיד של צוקר לומדין
מתמיד דצה"ע וראה בת' חת"ס אוה"ח לחלק צין
יין לשמן ולהנ"ל יחא ובה אפ"ל מאמר סתום
הציאו הסוד והפוסקים דכל השירות צטילות לע"ל
חוץ ממזמור לתודה ויתכן דאין אומרים שירה אלא
על היין ותמיד לא יצאו עם יין ושאר מוספין הרי
ישתנה הקרבן שלהם כנו' ביחזקאל וה"נ ישתנה
גם השירה חוץ מתודה דמסתמא לא ישתנה כיון
שתודה מציאים לשנוי הדין וקודם שנוי הדין לא
ישנו הקרבן.

לה ע"א בתו"י שיעקר זמן מנחה מוסף בשש ליה
א"י שאסור להפענות בשבת אחר
שש דלא אחר זמן מוסף.

לו ע"א ברי' שיהיו אחיו מקדשין צב"א ומאי
מעליותא ביה אולי משום זריזות
לקרבן תמיד כי ודאי לכתחילה עדיף לקדש ציום.

לח ע"א שבעה זהבים הם ז' ספירות.

שבתוודין שחרית ונעילה וכו' אף דאי' שאסור
להתוודות יו"כ זה על מה שהתוודה
יו"כ שעבר והטעם נראה משום שנראה כאילו אינו
מאמין שיו"כ מכפר אף דכל היום מכפר כדאי'
בכריתות וא"כ כבר בערב כיפר מ"מ ראה חדושנו
ליו"כ דכל יו"כ הוא קדושת עולם אחד ולכן טובל
כל היום דלרין טהרה.

ובהג"ל מנאר הגמ' דחזי שער אסור כיון דחזי
לאטרופי ומה טעם הוא זה רק הכוונה
כנ"ל כיון דאח"כ מתחייב א"כ אין סביר שמתחייב
רק על המעט האחרון שהשלים לכזית וע"כ למפרע
האסור חל על כולו וזה הסביר שאמרו דחזי
לאטרופי אסור חזי שער.

ובזה ישבתי שיטת הרמב"ם דלמד מקרא מיוחד
לאסור חזי שער צמחץ ותמהו דלמה לן
קרא תיפוק ליה ככל חזי שער שאסור וזהנ"ל י"ל
דהסביר הנזכרת שייכת דוקא צאסור חפלא דאז
ע"כ גם החזי שער מהחפלא גורם האסור משא"כ
אם הוא אסור גביר א"כ ליכא כלל הסביר הנזכרת
כיון דאין כל החיוב מכח החפץ רק מכח הגביר
והבן ולכן חמץ דהוא אסור גביר נריך קרא מיוחד.
ואין להקשות ע"ז מיו"כ שבו נחלקו אם חזי שער
אסור אף דהוא אסור גביר דהנה צירושלמי
פ"ו דתרומות דמודה ר"ל צו"כ דח"ש אסור וצ"ב
דמ"ש יו"כ וע"כ נראה דהנה יו"כ הוא חלוי
בישוב הדעת וכמ"ש צמ' ובמק"א הארכתי אם
נריך כלל אכילה צו"כ דיש דס"ל דיו"כ אין החיוב
על אכילה רק על השבת הדעת על ידי האכילה
עכ"פ לכו"ע זה חלק מהחיוב והחת"ס בתשובה
כתב דלכן צו"כ החיוב על הנחת מעיו ולא גרונו
ובמק"א נאריך בכל זה. ולפי"ז אף שהוא אסור
גביר מ"מ כיון שהאסור הוא ישוב הדעת וכמ"ש
צמ' א"כ ודאי דלא רק החלק האחרון של השער
מיישב הדעת רק כל האכילה גורמת לישוב הדעת
ולכן מודה ר"ל דחזי שער אסור ודו"ק.

פ ע"ב הגה צו"כ החיוב הוא על כותבת ואף שכל
שעורי התורה צדית נקרא אכילה ועיין
בה צמ' ורש"י סוכה ו. ועוד דכיון דכתיב אשר לא
תעונה בישוב הדעת חלה התורה וקיים להו לרצון
דפחות מכותבת לא מיתבא דעתיה ויל"ע אם לפי"ז
הפירוש דצו"כ אין החיוב על אכילה כלל רק על
ישוב הדעת או דהחיוב על אכילה רק לא כמו כל
אכילה.

זה דוקא ע"ד השבח גולה שריפת קדשים ללאו
דנותר אכל תשובה אינו מיוחד ללאו זה ובה מיושב
דברי הגמ' כאן המסיר צדי ארון לוקה וק' דמינתק
לעשה דבטבעות הארון יהיו הצדים אך כנ"ל דאין
זו מלוא מיוחדת רק כלל המלוא דבניית המקדש
ואעפ"י דאפ"ל דעשיית ארון הוא כן מלוא לבדו
כדעת הרמב"ן מ"מ אין על הצדים מלוא מיוחדת
ודו"ק.

עד ע"א ע"ד הספק אם גם במלאכת שבת שייך
חזי שער ויש בראשונים כעין
מחלוקת בה גם ברא"ה ובמאירי משמע שמחלק
בין מלאכת הולאה לכותב והחלוק נ"ל דהנה גדר
האסור דחזי שער יש לבאר דכיון דאחר שאכל
הכזית חייב ודאי אין סביר למימר שהחיוב בא
על המעט שאכל בסוף שהשלים לכזית וע"כ דאחר
שאכל כזית החיוב בא על כל הכזית נמצא ע"כ
שכל הכזית היה האסור ע"כ בתחילה שאוכל חזי
זית אמרינן דבחי זית היה ג"כ אסור וכ"ז באכילה
שאין שייך שיתחייב רק אם אכל כזית שלם ומעתה
במלאכת שבת ולמשל מלאכת כותב דחייב על צ'
אותיות דהדין הוא דאם היה כתוב אות אחת
והוסיף אחת חייב ואף שלא כתב האות הראשונה
א"כ שוב ליכא למימר שכותב אות אחת הוא חזי
שער שכן אין הכרח שהוא יכתוב האות הראשונה
כדי להתחייב.

וביתר צאור דיש לחקור במלאכת שבת אם החיוב
בא כבר בתחילת המעשה או על הסוף
ומכותב צ' אותיות יש ג"כ ראה דאם היה כתוב
אות אחת והוסיף אות חייב וע"כ דהחיוב בא
בסוף משא"כ בהולאה דמוכרח שהוא יעשה עקירה
והנחה ומעתה ילא דיש לחלק במלאכת שבת דכל
מה שנריך שהוא יעשה ונחשב חלק מהמלאכה יש
על זה דין דחזי שער ומה שאין מוכרח לא שייך
בה חזי שער אף דחזי לאטרופי ובה יתיישב
כמה קושיות ונבין דברים רבים.

לא חי' כן בגמ' גבי מעלה עשו דהוא משום כרת
דיומא כיון שלא פגם ציומא. ודו"ק.

פג ע"א פקוח נפש צראצ"ד מס' דיומא דחולה
לנרץ לחלל עבדו שבת או יו"כ
ישחטו לו אף שיכול לאכול נצילה דהו' רק לאו
מ"מ קל יותר לדחות השבת שהוא האיסור העומד
ומעכב עליו משא"כ נצילה שהוא איסור נדדי וראה
דאם היה בחול לא היו צריכין לנצילה והר"ן מקשה
עליו דמ"ש דשני האיסורין הן שווים אצלו ולכן
חי' הר"ן דשחיטה אף שעובר איסור סקילה מ"מ
הוא פעם אחד משא"כ נצילה דכל חית עובר ועיין
עוד צראצ"ש מזה דעת רבינו מאיר שגם דבריו
אינם מובנים וסוף דבריו ששחטה עכ"פ המאכל
היתר משא"כ נצילה דגוף המאכל איסור נראה
כוונתו דבאמת לחולה דפקו"נ הותר הכל וא"כ מה
זה דמאכילין הקל ומאי נ"מ לכן מפרש דהג"מ
רק מצד החולה דכיון שיכול לאכול חפצא שהוא
יותר היתר למה יאכל איסור משא"כ העושה והמחלל
אין לו נ"מ והבן ועי"ש דבריו וגם דברי הראצ"ד
נ"ל לפרש דהא דרונה לאכול נצילה הוא רק מנח
איסור שבת.

פר ע"ב במב"א הארכת טובא לענין דין צית
חולים אם על החולים דשם יש
גדר קצוע והנה בגמ' כתובות דף ע"ו ומפורש
בתוס' שם ד"ה דילמא דקציעות שיך דוקא כשהוא
ציתו וז"ל תוס' קצוע לתוך ציתם דאפילו בתוך
העיר לא חשבו קצוע דדמי לנמלא צין החמיות
דלא חשיב קצוע הואיל ולא נמלא צית וכן גבי
חינוק המושלך צעיר לא חשיב קצוע הואיל ולא
נמלא צית ולכך פי' בקונטרס שפירש בעל מציתו
ומעתה יל"ע אם דוקא ציתו הוא דניכר
שזה ציתו זה הנקרא קצוע או כל שנמלא צית
ואפילו צית שאין מיוחד לו ג"כ נקרא קצוע ובאמת
קשה לי על כלל זה דא"כ כל האנשים המהלכים

והנה ראיתי בשפ"א יומא שעלה ונסתפק בזה
ומציא מדברי רש"י דצו"כ פטור על אכילה
המוקדשת דאין זו אכילה ושוב הציא דעת השאג"א
ומוכח כן מתוס' דחייב אפי' על שלא כדרך ולכאור'
תקשי מהא דאכילה גסה אמנם יש לחלק די"ל
דאכילה שלא כדרך ג"כ נחשב אכילה ואין הפטור
משום שאינו אוכל רק הפטור משום שאין בזה
הנאה עיין צחי' צמק"א שהארכת טובה בזה, ועי'
צש"ג דף ל"ז בגדר אכילת יו"כ עי"ש ועיין יצמות
דף מ. בגמ' דמשמע דבעי אכילה וכן בתוס' שם
מדמקשה משם על דוכתי אחריתי דאל"כ מיושב
קושיתם ועיין שם בדף פ"א שאני יו"כ דייחוב
דעתא ושם צע"ז גבי כס פלפלי ועדיין ז"ע בזה.

פב ע"א ליוה"ב צפוסקים שמי שהגדיל צאמנע
יוה"כ לדעה דחשיב מעט לעת
א"ל לזו וראה צראצ"ש לגבי שבת שז' שאין הזמן
משלום זה לזה ומאי שנא יש לומר שעיקר הנוס
צו"כ הוא אם הוא קדוש בקדושת יוה"כ משא"כ
כאן כיון שבתחילה לא היה עליו חלות של קדושת
היום אין עליו חוב לזו.

ובזה מיושב קו' הירושלמי דאעפ"י דאי אפשר
לזו ב' ימים עכ"פ שיאסר במלאכה ולדבריו
א"ש דכל שאין קדושת ז' נ"ש ציטול מלאכה
ואין לזה ענין למ"ש הרשב"א קדושין כ"א דמי
שחלל יוה"כ באונס כגון שחזו צלמוס דממשין
לזו אח"כ דשם בתחילה היה ראוי ולזה כ' הר"מ
צדיוק לשונו לגבי חיוב ז' צום ה' הכפורים ואסור
עשיית מלאכה צום עשירי צהדי הדדי ולכן צפ'
פנחס הזכיר בכל יו"ט מה שנוגע ליו"ט אסור
עשיית מלאכה ובשבת לא הזכיר כיון דאי' במילתא
שאפילו חלל שבת צמקת צריך לשמור בהמשך וכן
להלן שם לא הזכיר הכ' חמץ צפסח ולולב צסוכות
רק שופר צר"ה וזו צו"כ כיון שזה שיך לכפרה
וקדושת היום שופר צמ"ש צרו' ר"ה פ"ד שהשופר
שיך לכפרת מוסף וה"נ הוא צום וזה מה דאי'
בגמ' כרת דיומא לא מכפר כיון שפגם צו"כ ולזה

ברחוב אין נקראים קצוע והרי כל דין קצוע נלמד מזורק אכן לחצרת אנשים שאחד מהם כנעני ומה קביעות שם וכן עיין בהל' שבת ס' שכ"ט גבי עשרה בנ"א בחצר וא' כנעני לענין חלול שבת דמפורש דיש קביעות ג"כ ברחוב ובגמ' נזיר דף י"א בשוקא קדיש ל"מ כן וכן בחוס' וגמ' כאן וז"ע עי"ל דהני חולים צדיח חולים ל"מ פריש מטעם כל דהדרא לניחומא כמבאר בגמ' נזיר אך באמת בחוס' כאן מפרש דאין הכוונה צהדרא לניחומא שלכן גם בזמן שפורש נקרא קצוע רק ר"ל הדרא לניחומא ובזמן שחוזר לניחומא אז קרוי קצוע.

פה ע"א פקו"ג דוחה שבת בסוגיין מקשה מנ"ל דפק"ג דוחה שבת ובאמת נריך להבין מאי מקשה ומתוך דוקא על שבת הלא הקושיא הוא על כל התורה דקיי"ל פקוח נפש דוחה כל התורה חוץ מג' דברים ולכאורה הלמוד הוא או וחי זהם ולא שימות זהם או כיון דאינטריך קרא להני ג' דברים ש"מ דכל התורה דוחה ואולי הקושיא הוא דכאן מצינו דאדם רשאי לחלל שבת בשביל חבירו אבל לכאורה גם זה בכל התורה דרשאי לעצור אסור בשביל להליל חבירו.

ואחד מן המירוץ הוא כך ושמרו בני ישראל את השבת לעשות יחלל שבת אחד בשביל שיסמור שבתות הרבה וברש"י מסביר וז"ל יזהרו בשמירת שבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה היינו שיש חיוב בשבת זו להשתדל בשמירת שבת הבאה ועיין ברמב"ם פ"ג מהל' ממרים דזה יסוד לכל התורה דטוב לעצור פעם אחת כדי שיוכל לשמור הרבה פעמים עי"ש.

ואח"כ אי' בסוגיא טעמא דשמואל משום וחי זהם ולא שימות זהם ותמוה דמזה אפשר ללמוד דהו גופי'ה מותר לחלל בשביל שלא ימות אבל לאחרים מנ"ל ואולי גם שמואל מודה להני דרשות

שם בגמ' שמעם לומדין שאחרים רשאיין לחלל בשבילו עו"ל שצא להוסיף מהאי קרא דמזה משמע אפילו ספק פקו"ג שרי דמכל הני דרשות לא ילפיין אלא ודאי ולא ספק והטעם כתב רש"י דדוקא ודאי פקוח נפש ממעט קרא ולא ספק והבאור צה נ"ל דהמורה מדברת בכל מקום רק ממציאות של ודאי ולא של ספק וע"ד הפירוש הנודע דלכן ספיקא מה"מ מותר דאין התורה מדברת מספיקות ולכן דוקא ודאי פקו"ג המירה תורה אלא דנריך באור דא"כ מהאי קרא וחי זהם ולא שימות זהם מהיכן שמעיין מכאן גם על ספק דילמא הכ"ג מיירי דוקא על ודאי אך עם הנ"ל מבאר דלדברא היא גופא דלא מיירי התורה מספיקות ומתי חייבה התורה המלוות דוקא על ודאי ולכן גם זה כן דלא הטילה התורה החיוב רק אם ודאי שחיה זה אבל אם יש ספק לא הטילה התורה חיוב דלא מיירי התורה מספיקא והכן.

בגמ' כל שטומאמו ושעורו שיה מנטרף ומקשה בחוס' דא"כ מדוע אינטריך לר"ע למילף מקרא דרביעית דם משני מחים מנטרף וכן מ"ט דרבנן דפליגי עליה הלא טומאמו ושעורו שיה ומתוך דהתם מיירי שאין בשום מה רביעית דם וז"כ הסביר דמה בכך והרמב"ם מציא בסתמא דרביעית דם משני מחים אין מנטרף אלא דמשווה זה כמו רוב עצמות או רוב שדרה דאין מנטרף ומשמע שמחלק בין זה לשאר טומאות עי"ש והחלוק כן דודאי מוכן דלענין רוב שדרה אין שייך שינטרף משני מחים דעיקר הטומאה דיש כאן גוף שלם ומה שייך לנרף גוף משני אנשים והכן וכן ברוב עצמות וס"ל דהכ"ג רביעית דם ילפיין מהא דכל נפש היינו שהטומאה דרביעית דם דהוא כנפש וגוף ולא שייך ע"ז נרוף וכנ"ל ופשוט.

מסכת סוכה

ה ע"א בגמ' ואל יוכיחו צ"ח חר שלא נחנה תורה
שעור זהם, ומקשה בתוס', דהרי
אמרו צ"ח רחצו שתי אלצעות, ומתוך דשעור צ'
אלצעות הוא מדרבנן, מפני שנאמר בתורה על
מנחו שעור מנחו, וסחם רוחצ מנחו צ' אלצעות,
והנה לפי"ז מה שאמרו שעל צ"ח לא נחנה התורה
מדה, הכוונה שאין לזה שעור מקוים בתורה, ודחת
באור דבאמת ה"ח מצד עצמו כשר בכל שהוא, רק
כיון שצריך ליתן על המנח ע"כ מוכרח שיעשה
צ' אלצעות אבל עצם השעור הוא כל שהוא, וכמו
במקוה דהשעור מ' סאה שכל גופו יעלה בהן, היינו
דמהתורה הטענה בזה בכל שהוא וכמ"ש במעין
מטהר בכל שהוא, רק שצריך מים שכל גופו יעלה
ולכן מ' סאה, רק שמקוה שאי דמאחר שצריך שכל
גופו יעלה א"כ כוונת התורה על מים דמ' סאה
וזהו צעם מקוה, משא"כ צ"ח וכנ"ל.

ה ע"ב קיי"ל שעורין הלכה למשה מסיני, ולולי
דמסתפינא הוה אמינא דהכונה
דוקא לשעורין כגון אכילת יו"כ שהוא עמין של
מיתבא דעתיה, או אכילת אסור מה נקרא אכילה
או מקוה שהשעור הוא שכל גופו עולה וכיו"ב,
אבל כמה למעשה יוצא השעור היינו שצ"כ דוקא
כוחצת ובאכילת אסור כזית ושעור מקוה מ' סאה
זה כבר מדעת חכמים, וזה דאיחא ציומא פ"ח
שמה יוצא צ"ד אחר ישנה השעור, וכן נחלקו בית
שמאי ובית הלל בשעור חמץ, אעפ"י שהוא הלכה

למשה מסיני וזה לא מצינו מחלוקת, אך לדברינו
א"ש שהמחלוקת היא בשעור שנלמד מההלכה, והוא
היפך מה שכתב מהר"ן חיות ציומא דף פ' עיי"ש
יש לזה עוד ראיות ונכון הוא.

ז ע"א בתוס' ד"ה אילו מקשה דשלשה טפחים
סכך פסול ושני טפחים אריר יכרף
לפסול כיון דבאריר אמרינן לצוד ומתוך דלא אמר
לצוד להחמיר, ומקשין משבת גבי כילה ועוד דחזינן
דאמר לצוד להחמיר, ואפ"ל כוונת התוס' דחזינן
דלא כל מה שאינו סכך כשר הו' פסול דהרי אריר
בשלשה אעפ"י שאינו סכך כשר, רק הם שני דימים
אריר וסכך פסול וכמ"ש במק"א, וא"כ הוא מציאות
מיוחדת דסכך פסול ולכן לא שייך בזה לצוד, דלצוד
הו' רק להחשיב כסתום או כמונח בקרקע אבל
בדבר מקוים או מין מקוים לא הו' לצוד, ולכן לא
שייך לצוד להחשיב כסכך פסול ודו"ק.

ב ע"ב הלוקח יין מבין הכותים אומר צ' לוגים
שאי עמיד להפריש וכו' ר"י
ור"ש אסורים, ובגמ' מסקינן דהטעם או משום
שאין צריכה או משום שמה יצקע הנוד, ולכאורה
לטעם דאין צריכה הכוונה דכיון דאין מצורר החלק
של תרומה עכשיו כלל לא תלה התרומה, אך רש"י
מפרש בכמה פעמים שנוכרה משנה זו וכן עוד
ראשונים דחיישינן שמה ישמה תרומה, חזינן דחל
תרומה על שני לוגין שצבחת אלא שאין ידוע איזה

קיי"ל אין מעצירין על המצוות ומצוה שצא קודם יעשה, וי"ל אם מצוה שעכשיו עדיין אינו מקיים המצוה רק לאחר"כ יהא מזה מצוה, עד"מ העושה סוכה וודאי שהמצוה אינה מתקיימת עכשיו רק לאחר"כ בסוכות, וכן יל"ע לענין דין עוסק במצוה, אם עד"מ העושה סוכה אם יש לו דין עוסק במצוה שפטור מהמצוה, או כיון דעדיין המצוה מתקיים רק בסוכות אין עליו דין עוסק במצוה, ועיין בשו"ע דכותבי חפילין ומוחזות יש עליהן דין עוסק במצוה, והיינו אף שהמצוה מתקיימת רק לאחר"כ בהנחת החפילין, וכן יש להביא ראיה ממדרש או יבדיל משה אמר מצוה שצא לידי אקיימנה, אף שעדיין לא נהג עד שנכנסו לארץ.

לא ע"ב אחרונ"י מרוקו, ע"ד אחרונ"י מרוקו שאין בהם גרעינין, הנה מלשון הראשונים בסוכה מפורש שלאחרונ"י יש גרעינים ויש לדון אם מעכצ, והנה בגמ' צעי רק שצאחרונ"י יהא הסימנין דדר באילנו משנה לשנה וכו"ב, ולכאורה כל שיש בו אלו הסימנין שפיר דמי אצל וכת' בחורה פרי עץ הדור ומ"מ אין לך צענין זה אלא המסורת. וע"ד שאומרים שאם יניחו זה האחרונ"י הרבה זמן יעלו בו גרעינים א"כ נ"ל דמיגרע גרע, דא"כ הוא עדיין לא גמר פרי ומצואר בסוגיין דאחרונ"י צעי דוקא גמר הפר, ואולי בגמ' מיירי דוקא לענין גודל האחרונ"י אצל לענין מה שצחוכו לא נ"מ.

לג ע"א נקטם ראשו (של הדם) ועי"כ נפסל ואח"כ עלתה בו חמרה (ועי"כ הוכשר להדם) כשר, צעי ר' ירמיה נקטם ראשו מערב יו"ט ועלתה בו חמרה צו"ט יש דחוי אצל מצוות או לא, והנה כלל הענין דדחוי אצל מצוות יל"ע דאם עד"מ חפילין שנפסלו שוב לא יכשרו משום שנדחו, האמנם זה יש ליישב דדוקא כי האי דעלתה בו חמרה דאין צד האדם החקון לכן נקרא דחוי, אצל מה שצד האדם לחקון אינו דחוי

וע"כ חיישין בכל אחת שמא שותה תרומה, ולפי"ז צ"ל דאפי' אם אח"כ יפריש שני לוגין כהלכתן לא יועיל כיון דכבר הופרש מזה תרומה ונעשית החצית חולין וטבל מעורבין זב"ז, וכ"מ ברש"י גבי עירוב שמפרש דעירוב חל וקנה רק לא ידעין אם למזרח או למערב.

עוד נראה יסוד בצרירה, דצחי' הר"ס מקשה על הא דכל שיגיע לולבי לידו הרי הוא לו צמחנה, וכ"כ הרוקח גבי מצוה, ומקשה דזה צרירה ומ"ש מהא דכל שילקטו יהא הפקר דחליא בצרירה, ונלע"ד דהא דס"ל למ"ד אחד דאין צרירה, היינו דוקא כשנריך שיחול הדבר למפרע על אותו זמן שלא הוצרר בו עדיין או אמרין ליכא צרירה, משא"כ היכא שג"כ מהני אם יעשה הדבר מכאן ולהבא וודאי א"ש וחל גם למפרע, ולכן בכל שילקטו עניים דלפוטרו ממעשר נריך דוקא שיהא קודם שלהם, לא מהני, משא"כ צה דסגי שיקנה מעת שצא לידם א"ש, ושוב מלאחי שכ"כ הרשב"א בנשוי צח"ג על המקנה לחצירו שדה ולא פירש לחצו דאין זה חלו דאין צרירה, ואף שנשעת הקניה לא היה עדיין מצורר השדה וכתב זה הטעם ודו"ק.

ובה"א דבינה י"א ופרק ה' גבי מת צבת שכל הפתחים טמאין ונפתח אחד הוא טמא וכולן טהורין, וחלוי זהבמחלוקת דצרירה, אף שלכאורה סגי שיוצרר לאחר מכן ומדוע חלוי זה בצרירה, רק אפ"ל דהוא בדרך ממ"נ דאם אינה מטמא משום שעת יציאת המת אז וודאי שאין טמא רק היכן שהמת יצא, ומה שמטמא כולם היא מפני שעתה אין ידוע היכן יצא, א"כ שפיר שייך לדון צרירה כיון שעתה רוצה לדעת עכשיו דייקא והבן.

בה ע"א קיי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה, וי"ל אם הוא דוקא בעוסק במצוה גופא, או אפילו עוסק במכשירי מצוה נפטר מהמצוה.

כלל כיון שכל רגע יכול לחקנו וכן משמע בחוס'.

ועדיין הענין נריך הצנה דשלתא בקרצנות מוכן
הענין דדחוי דכיון דנדחה שוב אין הקדושה
חוזרת לחול עליו דקרנן הוא מצד הקדושה שבו,
אבל הדם שעלה בו חמרה מאי איכפת לן שמקודם
לא היה ראוי ומה ענין הדחוי וכי נריכס שחול
על ההדם קדושה מיוחדת שיהא ראוי לנחת בו,
ועוד דבחוס' כתבו דאעפ"י גבי קרבן משמע דדחוי
מעיקרא הוא דחוי (עין פסחים נח). ונחיס יב
קדושין ז.) מ"מ גבי מצוה איצטריך לן דדחוי
מעיקרא, והסברא לחלק בין קדשים למצוה נ"ל
דקדשים הוא ענין קדושה וכו"ל, וע"כ כל שמעיקרא
נדחה מקדושה וודאי שלא חל הקדושה כלל משא"כ
גבי מצוה אין נ"מ דהעיקר בשעת עשיית המצוה.
ולמסקנא גבי מצוה דחוי מעיקרא אין נקרא דחוי
כלל רק נראה ומוחר ונדחה והוא היפוך מקדשים
וסברת דחוי במצוות אכתי נע"ג.

דחוי אצל מצוות בגמ' סוכה איצטריך יש דחוי
במצוות ושם דאס נדחה אף שחזר ונראה
לא מהני, ותמוה מה ענין הדחוי והאם הוא מה"ת
או דרבנן, ועוד דבגמ' אשחזר מאתמול ותמוה
דהרי זמן לולב רק מהצוקר ומדוע נדחה מאתמול,
וכן ברמ"א הל' שופר גבי שופר ע"ז של גוי דכתב
דדוקא דבטלה מעיו"ט אבל בטלה דיו"ט הוא דחוי
כבר, ותמוה דזמן שופר דיום וא"כ אם בטלה כלילה
למה נדחה. ומוכח דפי' רש"י דהכל תלוי בכניסת
היום, ונ"ל דבאמת זמן הלולב וכן שופר זמנו כבר
דיו"ט כלילה, רק שיש דין מיוחד שאין חוקעין
כלילה וכיו"כ אבל לא שכלילה אינו זמן והבן, ועין
בגמ' סוכה פ"ד גבי הא דמצרכין על לולב כל
יומא דליליא מפסיק עיי"ש דל"מ כן. ועין עוד
בראשונים גבי שופר דמצרכין שהיינו ואין יוצא
בשהיינו שצריך בקידוש, משום דלילה לאו זמן
שופר.

לו ע"א בגמ' סוכה כל לנאותו אינו חוץ עיי"ש
לענין ארבעה מינים, וקשיא לי ע"ז
(שוב מלמתי שעמדו בזה השפ"א והאצנ"ז עיי"ש מה
שמירנו) דא"כ בשופר שציפה זהב דמבואר בר"ה
כו. דפסול משום חליצה הרי כל לנאותו אין חוץ,
וי"ל דהא דכל לנאותו אין חוץ דוקא בסוכה ולולב
וכיו"כ דהוי גוף המצוה ולכן נריך לנאותו, משא"כ
שופר דהעיקר התקיעה ולא השופר דהשופר הוי
רק מכשירי מצוה ולא מצוה עצמה ולכן לא שייך
בזה כל לנאותו אינו חוץ, והנה בגמ' דף י.
א' פירש סדין לנאותה כשירה לכאן הפשט כנ"ל
דכל לנאותו אינו חוץ אף רש"י פי' דאינו סך
כלל, ר"ל דדוקא סך שנעשה להבין פוסל משום
סך פסול משא"כ זה שאינו גדר סך כלל, אף נ"ע
דא"כ מדוע צעמוד הבא ס"ל לרב חסדא שמפולג
ארבעה פוסל וע"כ נריך לפרש הטעם משום חליצה
ולנאותו אינו חוץ כמו גבי ארבעה מינים שוב ראיתי
שהשפ"א עמד בזה.

מב ע"א בגמ' הוציא לולב הו"ל טעה בדבר מצוה,
ומקשה שם דהרי כשהגביהו נפק
ושוב מה מצוה יש, ורעק"א מקשה דמ"מ חסר
בעקירה, ונ"ל דטעה בדבר מצוה אינו סברא רק
גזה"כ, א"כ אין הלמוד רק כשכל המעשה העצירה
היה בטעות בדבר מצוה אבל כשרק העקירה היה
א"כ כיון דאין טעה בדבר מצוה נחשב כאונס ולכן
עקירה מקרי ושוב הול"ל דחייב.

מסכת ביצה

ד ע"ב א"י מצטלין איסור יש דעות דמן התורה מותר לכתילה לבטל איסור [ע' ס' ז"ט ש"ך ס"ק ז'] והק' הראב"ד א"כ מה כל דין הגעלת כלים והרי אפשר לבטל, וזה יש לתרץ דבאמת אפשר לבטל רק כוונת התורה דגם כך אפשר ונ"מ אם אין לו כלים לבטל, ורק מצוי התורה וכלי חרס יצטרך קשה דל"ל שצירה ואולי חיישין שמא יחזור ויחזרר אח"כ, ובלא"ה יש לתרץ דכיון דאפשר בהגעלה על כן הוא דבר שיש לו מחירין ואפילו באלף לא בטיל, [ולדעת הש"ך דבאין הפס"מ יש להחמיר דאפשר בהגעלה מקרי דשיל"מ ולא כש"ע ס' ק"צ ס"ג]. רק כל זה א"ש אם דבר שיש לו מחירין לא בטל מהתורה, [כמו שמסתפק התח"ס לשי' הר"ן (בתשו' ס' ז') אולם בראשונים אי' להדיא דהוי מדרבנן וכ"כ הפמ"ג אף לשי' הר"ן].

והנה למ"ד דרבנן ענין האיסור י"ל שהוא ע"ד שנהנה מהאיסור, ולכן קנסו דוקא למבטל או למי שנתכוון לבטל וכיו"צ אבל לשאר אדם מותר, ול"מ כן בכל הקנסות דאסרו לגמרי כגון חמץ שעבר עליו הפסח, אך כנ"ל דהעיקר שלא יהנה מזה האיסור ולכן הוצא הכא בט"ו דאם כוון לתקן המאכל שרי אם א"א באופן אחר דאז לא נהנה מהאיסור.

י ע"א גדר הו"ל ומתוך, הנה הדין הזה דמתוך והו"ל צריך ביאור ועיין בתשובת הרי"ד ס' פ"ב וג"כ נראה דכיון דהותר לצורך אונ"א א"כ תליא במחשבתו דאם מכוון לאונ"א מותר ואם לא אסור, ולא מצינו מלאכה כזו דתליא במחשבתו.

י ע"א גדר הו"ל ומתוך, הנה הדין הזה דמתוך והו"ל צריך ביאור ועיין בתשובת הרי"ד ס' פ"ב וג"כ נראה דכיון דהותר לצורך אונ"א א"כ תליא במחשבתו דאם מכוון לאונ"א מותר ואם לא אסור, ולא מצינו מלאכה כזו דתליא במחשבתו.

ל ע"א בענין תוס' שבת ויו"כ דעת הטור דתוס' שבת לאו דאורייתא ותוס' יו"כ מן התורה, ועיין חולין דף קא. דשבת ויו"כ חלין כאחת ולפי הטור קדים יו"כ לשבת, ויש לעיין אפי' למ"ד תרומיהו דאורייתא הרי אפשר שיקדים תוס' יו"כ לתוס' שבת וז"ע אם אפשר לעשות כן, ואם אי אפשר לעשות כן הרי מיושז שי' הטור דכיון דמקדים יו"כ ממילא חל שבת, ועוד יש לעיין אם התוספת מיושז כיום גופא או שהוא מוסף על היום אבל לא כיום גופא, ואם נאמר שהוא לא כיום ממש ג"כ מיושז שי' הטור. ועיין ר"ה דף ט. בגליון הש"ס שר"ל דתוס' יו"כ יהא דוקא לגבי אסור מלאכה ולא לענין וז"ל ומשמע דלא הו' כיום גופיה וז"ע.

מסכת תענית

ה ע"ב אחת שהיא שקולה כשנים ומאי ניהו ע"ז,
אפ"ל שעובר בזה על אנוכי ולא יהיה
לכן שקול כשנים.

ו ע"ב מ"פרא בעלה דארעא ראה ברכות מאימתי
מזכרין משבא חתן לקראת כלה,
גם לפי"ז יצא וארנך מצעל כי א"י הקצ"ה לזדה
משקה.

ז ע"א הלכות מעשר כספים מצא דעיקר
המלוא דמעשר כספים ליתן
לזדקה ולא למצוא אפילו מצוה גדולה ומשובה,
וליתן לגמ"ח אפילו גמ"ח שמוה לעשירים נראה
דיש בזה מצוה זדקה, וכמו שכתב הרמב"ם בפרק
ט' דמתנות עניים דבעה"ז בדרך מותר ליקח מעשר
עני ואין צריך לשלם כשבא לעיר, וכן כשאין יכול
עכשיו למכור חפציו, וכן כאן כשהעשיר צריך הלוואה
הוא בכלל זדקה. ומצא בפרקים דמכדי פרנסתו
אין צריך להפריש מעשר, ופדי פרנסתו נראה דהיינו
מה שצריך לכל אדם כפי זמנו ומקומו וכל שאינו
בכלל רווח דדוקא מרווח חייב להפריש מעשר, אלא
דאם יש לו יותר מכדי פרנסתו אז צריך להפריש
גם מהסכום שיש לו פרנסתו, וכן אימא בשפת
אמת יורה דעה וצופה הניח שם צ"ע, ועי"ש
שיש פוסקים שמקילין שאין צריך רק להפריש כמה
שיותר מכדי פרנסתו, שזה בכלל רווח ומה מחייב
במעשר וכיון שהשפ"א הניח זה צ"ע יש להקל.

ז ע"ב והלא מימי אוקינוס מלוחין הן, רש"י
פירש שאין ראוי לגדל תצואה,
וראה גליון הש"ס שהק' מדוע לא אמר פשוט
שרואין שאין טעם מלוח במים, ובאמת זה אינה
טענה דהיום רואים שהמים מתאדין והמלח נשאר
למטה, רק השאלה לגבי גידול שדות כנראה דאינו
ראוי רק מה שמטבחו מתוק והבן.

יב ע"א קבלת תענית, בגמ' כל תענית שלא קבלה
מאתמול לאו כלום היא, ובגמ' שם
אם מתענה מאי ואמר דדמיא למפוחא דזיקא
וצרש"י דהוי נוד מלא רוח דאין שוה כלום, והנה
ענין הקבלה דתענית י"ל לבאר כך, דתענית הוי
כמקיים מצוות לא תעשה שאין עושה מעשה, ועיקר
הגדר במצוות הוא עשייה שבה ולכן דוקא כשמקבל
הוי כעשייה מכח הקבלה שקיבל, וז"ש דומה לנו
מלא רוח דהוא רק גדר שלא עשה. עי"ל דאם לא
קיבל א"כ אין מחויב בתענית למחר וא"כ מה"ט
לא הוי כלום דאין מחויב, משא"כ כשמקבל שוב
הוי מחויב כנדר ושזב הוי תענית מצוה מה"ט כיון
דמחויב מכח נדר. ומה שצריך לקבל דוקא בשעת
חפילת המנחה י"ל כיון דהוא התפילה האחרונה
קודם התענית ולכן דוקא אז מקבל, ומה שצריך
לקבל בתפילה י"ל דהוי עת רצון טפי ומקובל יותר.
ובפוסקים דדוקא במנחה יכול לקבל אבל בלילה
שקודם התענית אין יכול, אף דקשה דהרי בלילה
הוי ג"כ קודם התענית דהתענית מתחיל דוקא

ביום, וצוהר קשיא קו' המג"א דמ"ש תענית שעות שמקבל רק קודם השעות שמתענה וא"צ מאתמול וא"כ לא תגרע תענית יום שלם מתענית שעות ויכול גם תענית יום לקבל כלילה קודם התענית כתענית שעות והיא קושיא גדולה. עוד צריך להבין מה דמבאר דיכול לקבל עליו תענית כמה ימים, ואף שכלילה אוכל לא היו הפסק לעיני הקבלה, אבל אם יפסיק יום אחד היינו שרוצה לקבל בסרוגין אין מועיל, ונ"צ דמ"ש הפסק כלילה דלא היו הפסק והפסק יום דמפסיק.

ע"ב נראה דהמקבל עליו תענית יום גם הלילה בכלל התענית, רק כלילה מותר לאכול דכן דין תענית דאוכל כלילה אבל כיון דקיבל תענית יום א"כ גם לילה בכלל, ולכן צריך לקבל דוקא ביום קודם ולכן שאני מתענית שעות ולכן הפסק כלילה לא חשיב הפסק דנכלל בתענית משא"כ הפסק דיום. ובר"טב"א תענית מלאה דגדר קבלת תענית הוא כקבלת זמן שבת ויו"ט וכיו"ב, וגם צה"י יש לישב הא דתענית שעות לא צעי קבלה דדוקא תענית יום הוא זמן לעצמו וצעי קבלה וכנ"ל, שוב מלאה בתשובת הרמב"ם חדוש דעיני הקבלה בזמן המנחה דוקא לפי שזמן המנחה נחשב כיום שלאחריו וכמתחיל היום מאז ופלא.

ובצומות שחקנו חכמים כד' צומות ותענית אסתר מבאר שא"צ קבלה, ונ"ל או לפמ"ש דקבלה צריך כדי שיהא חיוב ומצוה א"כ כיון דרבנן תקנוס ממילא היא חיוב ומצוה, ולטעם הריטב"א ג"כ נ"ל דקבלת זמן דוקא על דבר שאין קבוע לו זמן מסוים כסתם תענית או שבת ויו"ט שצריך הוספה וכ"א מוסיף כראונו אבל דבר שיש לו קבוע וזמן א"צ קבלה להזמן והבן. ומה שפרשתי דקבלה היא מדין נדר או כיו"צ וכ"מ מראשונים, תמוה דמפורש בשו"ע דמהני קבלה בלז ונדר בלז פשיטא דלא מהני, ונ"ל דלא הוא כנדר ממש ונל"ע, ונ"מ בכל הנ"ל אם תענית שעות צעי קבלה.

יג ע"א וחייבי טבילות מותרין בחמין, ולכא' אם יש זמן מדוע מותר, ונראה כי אין מכווין להנאה כ"א למצוה, ח"ש שבשר ויין שרי דמסיר פחדא ואין מוכן דמ"מ נהנה רק שאין מתכוון לזה, והו' להעביר את הוזהמא כי אין מתכוון ולכן אבל אסור בלזון כי שם אין חלוק שצריך להראות עצמו אבל, ח"ש אם משום תענוג, דמשמע אבל אם אין מכוון לתענוג שרי.

ודוקא חייבי טבילות דרש"י שמצוה שממהר לטבול מטומאתו, זה חידוש שמצוה על הטמא לטהר יותר מהר ככל שיוכל.

יט ע"א במ"ש על כל צרה שלא תבוא רש"י נתקשה וכ' לישנא מעליא נקט, ואפ"ל כפשוטו היינו שאם צאה הצרה לעולם שלא תבוא על הצור, כדרך שאמרו על רוחות אף שלא באו אלא שגראו בלזב כבר גחרין שלא יבוא, וכן מצינו בגמ' כמה עובדות בדף כז: עי"ש שהיה צרה רחוקה וגזרו שלא יבוא.

כ ע"ב אין מאכילין לבהמה, צריך לעיין דשעורים נאכל לאדם ולבהמה.

כא ע"ב בל' מעלי יומא דכפורי, ראה חדושים על הדף ר"ה דף כא.

כד ע"א אין נהנין ממעשה נסים הטעם י"ל דא"י הארץ נתן לבני אדם, אבל כל הקנין לבני אדם זה רק מה שדרך הטבע נותן אבל חוץ לדרך הטבע לא נקנה, ולפי"ז י"ל דוקא היכא דכל המצואות הוה ע"י נס אבל אם הנס פועל בטבע אז שרי ליהנות, כמו בשמן דאלישע וכן בצמח דוכתי שמצינו שנהנו מנס.

בר ע"ב בבל יוס ויוס, מהרש"א כתב דדוקא נחיי
דר' חנינא ואולי יש בכל דור חזה.

ל ע"א שני תנשילין ראה בתוס' דדוקא שמי
קדירות, וראה בצלי שבת לגבי מה
שכ' צוה"ק שרריך שני תנשילין דדי בדג וצ"ה
שעליו, ויש לעיין.

ל ע"ב בגמ' יוס שהותרו שבתים לצוא זה חזה מאי
דריש זה הדבר לא יהא נוהג אלא
צדור הזה, ותמוה דהרצה פעמים נאמר צתורה זה
הדבר ולא דריש כן.

גדר חזינה, הנה קי"ל מין צמינו אין חוץ ומקשין
לפי"ז ג"כ יד אדם שמיח על חצירו לא
תחנץ, וכן אבר המדולדל שאמרו שחנץ והלא מין
צמינו אינו חנץ.

מסכת מגילה

ב ע"ב בהא דאין נציא רשאי לחדש מעתה יש
לעיין דכל סייגות ותקנות דרבנן ונ'
דסייג ותקנה שרי, אך ז"ע ממקרא מגילה ונ"ח
ואולי להוסיף מצוה שרי ורק על אחת מתרי"ג
מצוות לשנות אסור כמו שאומרים זאת התורה לא
תהיה מוחלפת.

"ועוד מהודו ועד כוש כתיב" לכו' למ"ד סמוכות
היו לא קשיא.

ג ע"א ליקרו ק"ש, נראה לסמוך דברי כ"ק מרן
ז"ל שע"י עומ"ש מסתלקין
הקליפות.

אחה וכיון דגמירי דלא מפקי ש"ש לצטלה ידע
שהוא מפי הגבורה, והוא מי' לפי דרכו שכיון
שראה שאיל נאחו צסקר ויש צוה קשיים והסתרות
ידע שזו המצוה כי על מצוה יש הסתרות.

מבטלין ת"ת, הקשו מה הצטול וי"ל כמ"ש שלא
מציינים הכל כגון אחשתרנים צני הרמכים.

ד ע"א תוס' ד"ה לוד כתבו שאגב לוד וגיא חנא
נמי אונזו צהדיהו עי"ש, ויש להוסיף
לפי שסמוכין הן כידוע.

ברש"י שמזמור זה דריש צפסיק' על מרדכי
ואסתר, וכן פי' מרן ז"ל צסס החי'
הרי"ס פתחת שקי לנחת מיצה"ר ותאזרני שמחה
ע"י שמחת פורים.

דלא מפקי ש"ש לצטלה, חזה יש ליישז קו' זקני
החי' הרי"ס מדוע האמין אצרהם למלאך
שאמר שלא ישחט והלא השטן ניסה למנעו כל
הדרך, אך לפי"ד הגמ' א"ש כיון שאמר ירא אלו'

ה ע"א נמצע נטיעה של שמחה צפורים וביקש
לעקור ט' צאב, צסס דודי כ"ק
מנן אד"ש ע"י שמחת פורים נעקר ט' צאב.
ו ע"א שמובה ראיה, צמוס' פי' משוס גנים
ופרדסין, ואולי צגלל ים כנרת
וכמ"ש זקני זע"א שים מעורר לחשוזה.

ז ע"ב לבסומי צפוריא, לשון צשמים כמ"ש
שהנשמה נהנית ולא הגוף
צצפורים מאירה הנשמה צמוך הגוף, וזהו פי' של
עד ללא ידע שמסתלקין כוח הרע וכולו טוב.

ט ע"ב יפיתו של יפת היינו נקודה פנימית שיש
צאומות העולם.

י ע"א לאות עולם לא יכרת ימי פורים, כמ"ש
צפסיקתא שגס לע"ל לא יחצטל ימי
פורים.

קדושת א"י וירושלים, צרמז"ס פ"ו מהל' בית
הצחירה, וז"ל ולמה אני אומר צמקדש
וירושלים קדושה ראשונה קדשה לע"ל וצקדושת
שאר א"י לענין צביעות ומעשרות וכיו"צ לא קדשה
לע"ל, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה
ושכינה אינה צטלה, והרי הוא אומר והשמותי את
מקדשכם, ואמרו חכמים אעפ"י ששוממים צקדושתן
הן עומדין, אבל חיוצ הארץ צביעות ומעשרות אינו
אלא מפני שהוא כצב רבים, וכיון שנלקחה הארץ
מידיהם צטל הכיצב ונפטרה מה"ת ממעשרות
וצביעות שהרי אינה מן א"י, וכיון שעלה עזרא
וקדשה לא קדשה כצבש אלא צחזקה שהחזקו צה,
ולפיכך כל מקום שהחזקו צה עולי צצל ונחקדש
צקדושת עזרא השניה הוא מקדש כיום, ואע"פ
שנלקח הארץ ממנו וחייב צביעות וצמעשרות על
הדרך שצאצרו צהלכות תרומה עכ"ל, והראצ"ד
משיג, דאפילו למ"ד קדושת הארץ לא צטלה קדושת

ירושלים צטלה לפי שהיה עזרא יודע שעתידין
להתקדש קדוש אחר עולמי, עיי"ש דסיס כך נגלה
לי מסוד ה' ליראיו לכן הנכנס עכשיו אין צו כרת.
והנה משמע מהראצ"ד דהא דקדשה לע"ל היינו
דחלוי צכוונת המקדש אס כוונתו לקדש עולמית או
לא, וכ"מ קצת מהרמז"ס וגס הלשון קדשה לע"ל
משמע כן, וי"ל דצאמת צזה פליגי דהרמז"ס ס"ל
דקדושת ירושלים אינה חלויה צכוונת המקדש, רק
קדושתה מפני השכינה קדושה עליונה אף שודאי
צריך ג"כ לקדש צידי אדם מ"מ לא צטלה, והנה
הדגיש הר"מ חיוצ הארץ צביעות ומעשרות י"ל
דדוקא לענין זה צטלה, וכן מה שכתב כיון שנלקחה
הארץ מידיהם שהרי אינה מן א"י ודאי כוונתו
רק לענין תרו"מ, אבל ודאי שיש קדושה צא"י מה
שלא נחצטל אף צעת שנלקחה הארץ מידי ישראל,
וראיה שהרמז"ס עצמו פסק דצזה"ו אסור לצאת
מא"י וכדומה. עוד מתצאר דחיוצ הארץ צתרו"מ
צא ע"י כצב צני"י וא"כ צני"י הם שעשו החיוצ של
תרו"מ ע"י כצב, והכ"מ מקשה על הרמז"ס צתרי
חדא דהרי גס צימי יהושע היה חזקה וכי גרע חזקה
עס כצב מחזקה לחודא ונשאר צצ"ע, עוד הקשה
דמאי שגא כצב צצטל כשנלקח הארץ ומאי שגא
חזקה דלא צטלה כשנלקח הארץ ונשאר צקושיא,
וי"ל צכמה אנפי חדא לפי הנ"ל דחלוי צכוונת
המקדש ולפי"ז י"ל דאף צימי יהושע היה חזקה
מ"מ לא כונו לקדש צזה דזק צלשון הרמז"ס, וגס
קושיא השניה מתורץ דחלוי אס כוונתו לקדש גס
אח"כ כשיצטל הכצב וחזקה או לא דו"ק. עיי"ל
והוא נכון דהרי גס לרמז"ס אין מועיל חזקה אלא
לחיוצ דרצנן ולא מה"ת, דמה"ת הו' החיוצ רק
כצבש ולא צחזקה וכמצאר, וא"כ לק"מ דאף דהיה
חזקה צימי יהושע לא הועיל מה"ת ורק צימי עזרא
מדצנן ולכן לא צטיל, ועוד יש אופנים לייצב ולולי
דמיסתפינא הו"א דקדושת א"י לע"ל לא תהיה ע"י
כצב צימי יהושע או חזקה כעולי צצל, רק כצב
ה' השכינה יקדש כמו ירושלים וכדעת הרמז"ס.

יב ע"ב בשוב לב המלך שבת היה, ויתפרש המלך
מלכו של עולם ששמת על שמירת
השבת ועשיית קידוש ציין.

יג ע"ב לכולא שמתא בשה"י ופה"י והוא אמת
שיודעים למשון קדושת הימים
לכל השנה.

יד ע"א אחות אהרן ולא אחות משה, ואולי י"ל
כמ"ש האדמו"ר מקאלק ו"ל
שמה לא היה לו נגיעת קורבה, ואף דאיתא
בזכרים דמשה לא ראה נגעי מרים משום זרות,
מ"מ קורבה לא הי' שייך בו ודו"ק.

טו ע"ב ליהודים היתה אורה ושמחה, בגמ' אי'
אורה זו תורה וכו', ויש להבין
והלא תמיד היה ליהודים את התורה ומה שייך
ליהודים היתה, ודוחק לומר שהמן גזר שלא יעסקו,
ועוד יש לתמוה מדוע לא נכתב בפירוש תורה ויו"ט
ותפילין, ויש לפרש שאז היה כל שמחתם רק מזה
שקבלו התורה ולא מן ההללה הגשמית, וזהו הדר
קבלוה וזהו היתה אורה שכל האור היה רק מתורה,
וכן מילה הכוונה לשמירת צרי"ק ותפילין הכוונה
לעומ"ש וכן כל אדם צריך להיות שמח צפורים רק
מזה שנטהר.

יז ע"א בקריאת התורה, צריטי"א כאן הביא
דקריאת התורה בשבת ויו"ט
דמשה תיקן היו מהתורה, וכן כתב הצ"ח סי'
תרפ"ה וכן כתב המשצ"ץ בתשובה, וסתר עצמו
למה שכתב בתשובה אחרת הביאו הרמ"א צה"ל
שבעות דקריאת התורה הו' מדרבנן, והנה אם
היא מהתורה צריך לומר צה' כלל חדש דיש דברים
דחיוצא מהתורה אבל אינם בכלל מ"ע, ואף שאין
מקיים צה' עשה מ"מ חיוצא יש מהתורה והוא גדר
חדש צמנוות, ויל"ע אם החיוצא מהתורה לקרות

צצור ח' גברי וכו' וכל הפרשה או שמה"ת יוצא
בקריאה כל שהוא וצ"ע.

יט ע"ב תוד"ה ור"י מכשיר צקוף הדבור כתבו
דשאי קומא שכבר התחייב, מכאן
יש לעיין קצת צח' של ת' דהריצ"ו דקומא פטור
משמו"ת כיון שאינו יכול לקרוא.

כ ע"א אין מציאין ראה מן הקטן ואע"ג דקי"ל
דנמידי דרבנן נאמנין בגדולן על מה
שראו בקטנן, דוקא כגון עד איפוא החמוס אבל לא
על עצם חדוש הדין.

כב ע"ב אמר"ל צמכתא תורה מכתב מ"ז מסתפק
אם החתן עצמו יכול לצרף ו'
ברכות, ומציא מפוסקים שהכוונה לצרף החתן ולא
שייך שהוא עצמו יצרף, אולם ראה בסוגיין דברכת
אצילים אין אצילים עצמם מצטרפין וברכת חתנים
מצטרפין, והטעם דאין אצילים מצטרפין ראה ברש"י
כיון שמצטרפין אותם בעצמם משמע דברכת חתנים
אין הכוונה על עצמם, וצ"ע ממנה"ל שצשמת
תשמת הפך פניו אל החתן.

כד ע"א באור צה' דרשינן טעמא דקרא מה
שהק' חוס' למ"ד מפני שעושה
מידותיו של הקצ"ה רחמים משתקין אותו, א"כ איך
יסקד הקליר לדקו אותו ואת בנו והניחו בקושיא, ויש
לפרש דהני תרי טעמי אם משום שעושה מידתו
רחמים או למ"ד דמטיל קנאה, תלוי צה' הפלוגתא
אם דרשינן טעמא דקרא דאז שפיר אמרינן דכוונת
הקצ"ה משום רחמים, [כמ"ש החו"ט פ"ה דברכות
והחינוך פ' תלף צה' הרמז"ס]. והקליר הוא ר"א
צ"ש כמ"ש חוס' חגיגה [דף יג.] וס"ל כאציה
דדרש טעמא דקרא ושפיר אמר לדקו אותו ואת
בנו.

וא"כ יבצעי כל השוויות, גם קו' הט"ז דקדושין אינו שווי, וי"ל דה"ז כאומר קבלתי פרוטה כיון שמסכים לך, משא"כ בס"ת שעליה נאמר "וכל חפניך לא ישוו זה" ע"כ אין שייך זה שווי כלל וע"כ ל"ש זו קנין כסף. גם ראה ירושלמי נדרים פ"ה המקדש את האשה אפי' בס"ת של יחיד אינה מקודשת, ומה שז' שם משום גזל דוחק על כן נראה כנ"ל דבאשה בעו שווי, עוד דקיי"ל דבאשה בעי שומא (ודוקא שיראי א"ל כמ"ש הפוסקים) ולס"ת אין שומא, וראה משנה פרק אחרון נדרים כס"ת ולכן למצוא שפיר דמי כי זה מיקרי שמקבל שווי שגם זהם נאמר שאין אשה יודע מתן שכר, מ"מ ז"ע דגם קדושין מיקרי מצוה וז"ע.

כח ע"א **שונא** מתנות יחיה והקשו ממנו מלוח מנות, ומלכד שי"ל שמצוה מגבי י"ל שהאסור הוא שמעורר על עצמו דין שמראה שאינו מסתפק במה שיש לו, משא"כ כשמקיים מצוה.

כח ע"א **בחמישית** חוזרין לסדרן וי"ד פשיטא.

לא ע"א **ביו"ב** עריות, והטעם מוצא דרש"י וחוס', ושמעתי שהכוונה ללמדנו שאפי' ביו"ב כל יתגאה כי יכול לפול.

כו ע"ב **תשמישי** מצוה וקדושה צמ' תשמישי מצוה נזרקין וקדושה נגזין, והחלוק דקדושה חלה על גוף החפץ ולכן אף התשמיש אסור לזורקו דהוי עליו קדושה, אבל תשמיש מצוה אין המצוה בהחפץ רק ע"י החפץ נעשה מצוה בגוף והבן. וזה יוצא מה דאמר צמ' מנחות ל"ד דתשמישי מצוה יש זו דין גרדומין ותשמישי קדושה לית ליה דין גרדומין וקשה מה החלוק, אך בהנ"ל מוצא דמצוה לא הוי על גוף החפץ וא"כ אין השעור יוצא חלות על החפץ, ולכן אף בשיריים שלו יכול ללכת, אבל תשמיש קדושה חל על חפץ וכשחפר בשעור לא חל הקדושה, וממילא גם השיריים אין בהן דין גרדומין, וזה ג"כ מובן מדוע הזמנה לגוף קדושה הוי הזמנה, והזמנה למצוה לא חשיב הזמנה ודו"ק.

כו ע"ב **בהא** דאין מוכרין ס"ת ידוע מה שתי הגה"ק מרוגטשוב דאינו ניתן למכירה דמשום קדושתו לא אחיהיב למכירה, וזוהי יש ליישב דברי הגמ' סנהדרין כ': דאפילו הניחו לו אבותיו ס"ת אינו יוצא בזה כיון שאינה שלו וראה שאג"א מש"כ בזה. וז"ע דהרי לפדיון שבטים ולישא אשה מוכרין, והנ"ל דהנה כתב הסמ"ע סי' קי"ד בחו"מ דכסף בעי דוקא שיהיה כסף שוויות כל החפץ, והק' דהא ילפינן כסף קידושין משדה עפרון

מסכת מועד קטן

בר ע"א מבלל שהמזוה להחטוף, ר"ל דיש צי
מזוה א. על צד של ד' כנפות
צריך להיות צינית וזה רק צגדר תקון כמ"ש צסעיף
ג' על הפרשת חלה ושחיטה, יש מזוה להחטוף
ר"ל מזוה חיוצת ולכן הוא מעומד כמ"ש צס'
ד', ולכן מצרכין להחטוף ולא על מזוה צינית כי

על מורה על הפעולה של אח"כ חוהי רק תקון
ולא על זה מצרכין, משא"כ על טליח מצרכין על
מזוה ר"ל הפעולה דאח"כ כמ"ש הוא צסעיף
ו', והמקור למזוה עטיפה הוא מה שצ' צס' יז'
כשיחטוף, יכון לקיים מזוה השי"ת כמ"ש וראיתם
אוחו, וזהו מזוה עטיפה.

מסכת חגיגה

ב ע"א חקך הטו"א צחציו עבד וחציו בן חורין
האין יסמוך, דמלד עבד דמיא לאשה
דפטורה מסמיכה ואסור לסמוך בכל כוחו משום
עבודה בקדשים, ומלד בן חורין מחויב סמיכה
בכל כוחו, ומי' הדוצב משרים צסם צנו דאין זה
קוש' דיסמוך בכל כוחו ולא מקרי עבודה בקדשים,
דעבודה הי דוקא צסומך בכל כוחו, (וכדמוכה צגמ'
גצי מקפוי ידיהו) וכאן שכה דבן חורין מעורב,
א"כ אין כאן כל כוחו דאסור ול"מ עבודה בקדשים
צאופן האסור, אלא דהעירני חכ"א דא"כ אדרבא
קשה יותר האין יסמוך כיון דל"מ בכל כוחו דכה
העבדות מעורב צסמיכה, ולא הי כל כוחו דמזוה
וסמיכה דמזוה צעי דוקא בכל כוחו ול"ע.

ג ע"ב במד' ארץ טוב שפטורה ממעשר, ופלא
וגם אי' אין טוב אלא מעשר, וי"ל
עפ"י מה דאי' הניחו כדי שיסמכו עליהם עניים
צציעית, ואי' ארץ טוב היתה סוסמא שזה מעצר
הירדן ושם היתה פרנסת עניים, ע"כ נקרא טוב.

יא ע"א במ"ם צמי מקוה אח כל צשרו מים שכל
גופו עולה צהן, וצרש"י צמים
משמע מים מיוחדין, והק' צחוס' דהא מים שאובין
למדנו מאך צור וכדרשינן צחוס"כ, ועוד הק' דאין
משמע מקוה למעט שאובין, יש להפלא עוד דרש"י
גופיה צפירושו לחומש (ועיין רש"י חולין) הציא
שמאך צור וכו' למדנו צ' דצרים א) שאין מקצלים

בו ע"ב ברמב"ם פ"ד מהל' כלים דאם הכלי מדבר שאין מקבל טומאה אפילו אם הנפוי מדבר המקבל טומאה בטל הנפוי כלפי הכלי ואין הדבר מקבל טומאה, והנה יל"ע על זה מסוגיין גבי שולחן דאיתא בגמ' דמטמא ומקשה שהרי זה כלי עץ העשוי לנחת ומתוך דהיו מגביהין השולחן, ומקשה ע"ז אמאי נריך לומר שהיו מגביהין חיפוק ליה משום נפוי שהרי הנפוי היה ממחכות, ומתוך דהמורה קראה לשולחן עץ ולרמב"ם מאי נריך ליה חיפוק ליה דהנפוי בטל לגבי הכלי, ונראה ליישב כך דהא דנפוי בטל לכלי דוקא כשהכלי לבדו ראוי לשמוש ואז הנפוי בטל אליו, אבל בשולחן דללא הזהב שעליו אין ראוי למה שחשב לשמש בו א"כ אין הנפוי בטל לכלי והבן.

רבן יל"ע דהל' מאכלות אסורות גבי טבילת כלים הנקנים מעכו"ם, כתב הרמב"ם דאף דכלי אדמה וכיו"צ אין נריך טבילה אם ניפה צמחכת נריך לטבול ולא אמרינן שהנפוי בטל לכלי, וכבר הקשה כן הגר"א, וי"ל צמחה אנפי או דנאמר דכלים הנקחים מעכו"ם דנריבין טבילה מצוה דהעיקר בזה כלי סעודה מה שמשמש לסעודה, וא"כ אדרבא הרי הנפוי הוא שמשמש צמחכת, עוד יש לחלק ובאירו צמח"א דכלים הנקנים מעכו"ם טעם הטבילה מצוה צראשונים, לפי שהכלי היה יכול להיות צאסור צד העכו"ם וכלי שלא היה נאסר א"צ טבילה, ולכן כיון דהנפוי היה יכול להיות נאסר דמחכות הרי צולע לכן נריך טבילה.

עוד נראה דגבי טומאת כלים נריך שתחול הטומאה על כל הכלי ואל"ה אין טומאה כלל, ואף שצוהר דכלים שעשה מצ' מיים ממין שצמח ומין שאין צמח יש אופן שצמח, היינו כיון דעיקר הכלי צמח לכן חלה טומאה על כל הכלי, אבל צנפוי אין לומר דחלה טומאה על כל הכלי דהרי הנפוי בטל לכלי, משא"כ גבי טבילת כלים דמצוהר דאפילו חלק מהכלי של עכו"ם נריך טבילה, כמצוהר גבי נתן כלי לאומן לתקנו דנריך טבילה דאומן קונה צצח כלי, ואף שקונה רק כנגד טרחו

טומאה, ועוד למדנו שהטובל צהם טהור, וידוע קו' המפרשים דאין נלמד מהכא צ' דברים דילמא מהכא שמעינן רק דהמים אינן מקבלין טומאה והחמ"ס צשו"ת יו"ד סי' רי"ג הביא חירוק צהם קדמון אחד, דצמחת היו המים צריכים להטמאות צגלל הטובל צהם ושוב יחזרו ויטמאו את הטובל צהם, ועל כרחק שהמים טהורים מלקבל טומאה, ועם זה מיושב קו' חוס' על רש"י שזה רצה לומר צמים המיוחדים שאינן מקבלין טומאה, ומה הן שאינן מקבלין טומאה שאובין וכו'. והנה היה נראה דאפילו לדברי ההוא קדמון, מ"מ מודה דהא דצעי מ' סאה (וכן הא דצעי מיים חיים צב לדו) אינו כדי שלא יטמאו המים, דהרי אף צרביעית מיים מצבלין צינוריות ומוכה דמ' סאה הוא דין אחר הנלמד מקרא דאת כל צערו, ובה מיושב דלצבילת כה"ג הוצרך מ' סאה אפי' דלא שייך טעמא דטומאת המים דהא כה"ג אינו טובל מטומאתו אלא למצוות היום, וראה צ"י או"ח סי' פ"ג שהביא דעבילת צע"ק שרי צשאובין ואפ"ה מ' סאה צעי, ונראה שהוא מהטעם הנ"ל דלא שייך שיטמא צע"ק המים כי אינו צמחא, רק הדין דמ' סאה הוא דין אחר וע"כ שייך גם צצעל קרי, (וידועים דברי הספרים הקדושים דברי צטלה צמתק"ס לוגין חה שיעור דמ' סאה) רק שיש להק' מגמ' חענית שפריך וטבילה צחמין מי איכא והא שאובין מינהו, ולדברי הרצ"י מאי פריך והא שפיר משכחת צצ"ק דסגי צשאובין, (ודרך אגב יש מההיא גמרא ראה לדברי רש"י סנהדרין יח: שפי' כה"ג משום צינה פרש"י שצריך לטבול, והק' צחוס' שהיו צחמין לו קומקום, ויש להעיר דא"כ מאי פריך צגמ' טבילה צחמין מי איכא הרי אפשר ע"י קומקום, וע"כ דאין מצפיק חס ע"י קומקום) ועפ"י דברי הקדמון יש אולי ליישב דברי הכס"מ המפורסמים שאין הטמא נטהר כך אלא צעלותו מהמקוה, ואולי משום שצ"ו שהוא צמים הרי הוא נטמא מהמים, אמנם למ"ד דמשקין מדאו' אינם מטמאים אחרים אין נכונים כלל דברי הקדמון וצ"ע בזה.

כחצו הפוסקים דה"ט דמכח זה השבח צריך טבילה, חזינן דדי אפילו במקצת כלי להצריך טבילה, לכן אף שהנפוי בטל לכלי מ"מ הרי הוא כחלק מהכלי וצעי טבילה משא"כ גבי טומאה דצעי שכל הכלי יהא כזה.

ועל הנ"ל אם חצי כלי טמא וחצי טהור אם שיך טומאה לחצי כלי, עיין מכשירין פ"ב ובמס' כלים ברזל טמא שכללו עם ברזל טהור, אם רוב מן הטמא טמא ורוב מן הטהור טהור מחצה על מחצה טמא, משמע שדי ברוב הכלי שיטמא, וי"ל דהיינו משום שרובו ככולו וחשיב ככולו טמא, אבל

מקצת מן הכלי אין מטמא וכדאיחא, ולכן הנפוי בלבד אינו מטמא דבטל לכלי.

ויר"ע בהנ"ל בכלי שעשו מד' מינים שא' מהן מקבל טומאה דהדין דטמא, אם רוב הכלי ממנו אם אז חל טומאה על כל הכלי אפילו על החלקים שממין שאינו מטמא, או שרק החלק שמקבל טומאה עליו חלה הטומאה, ונ"מ אם נגע בחלקים ההם, (ועיי"ש צגמ' ר"ה גבי דבר המעמיד דג"כ יש לחקור כנ"ל, אם הטומאה חלה רק על המעמיד או על כל הכלי ולכאורה משם ראייה דעיי"ש בפי' רש"י וחוס').

מסכת יבמות

ג ע"א ב' הרמב"ן (פ' בא) בטעם דעשה דומה ל"ת דעשה הוא יותר גבוה, ול"ע דקיי"ל דא"ל לבזבז על מ"ע כי אם חומש ממונו ואילו על ל"ת צריך לתת כל ממונו.

בח ע"א אעתיק בכלן מדברי הראשונים יסודות בהלכות עדות והמסמך פה דברי הנמוק"י בסוגיין ז"ה מדפי הרי"ף אלא א"ר זירא יש לתמוה היאך סמכו חכמים להחיר מפני זה אסור אשת איש החמור דנעיין שני עדים מדאורייתא ומטעם ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת א"ל לומר והריטב"א ז"ל משבח חירון רבו הרא"ה ז"ל דקים ליה לרבנן דמילתא דעבידא לגלוי ושהחמרת עליה בסופה כל כך וודאי קושטא קא מסהיד וכי דייקא ומנסבא שפיר מינסבא ואנן סהדי במילתא ופרסום כזה נחשב בכ"מ כעדות גמורה ואפילו מדאורייתא והכתוב מסרו לחכמים לדעת איזהו דבר מפורסם ויכר דבר אמת שיהא חשוב כעדות, והא דאמרינן משום עיגונא אקלו צה רבנן ה"ק חכמים שמחמירים בכל מקום הקלו צה לחשבו פרסום ולדונו כעדות ברור כל זמן שלא באו עליו עדי הכחשה והיינו דאמר עולא כל מקום שהאמינה חורה עד אחד הרי כאן שניים אלמא עדות עד אחד שנאמן בעדות אשה דאורייתא. ונלמד מזה דענין עדות הוא משום נאמנות ולא גדר גירת הכתוב ובמק"א הארכנו צה, ועוד עיין לקמן מה: גבי גירות צמי שבא לפנינו ואומר שנחגייר ורצה צמי לומר דיש להחזיקו בחזקת ישראל כיון שטובל

לקריו וכן צדה הרי טובלת לנדחה וא"כ הרי ממילא טובלת ובחוס' מקשה על זה שהרי ליכא חלחא צעת שטובל לקריו וא"כ מאי מהני והלא צעי חלחא צעת שטובל לגירות ומחרץ בחוס' דהא דנעי חלחא דוקא לקבלת מצוות אבל לענין טבילה א"ל שלשה, ובחוס' רי"ד חירן צה ורמו לזה בחוס' בקטור צס יש מפרשים וחירונס הוא כך דכיון דידיע הדבר ומפורסם כל כך הרי זה כעדים עומדים על זה (ודרך אגב מכאן ראייה כמה יש להחמיר בטבילת צע"ק דנקטו הראשונים דדבר פשוט הוא כל כך שטובל לזה ודמיא כעדים עומדים על זה עד כדי כך) חזקן מהכא דאנן סהדי מועיל כעדות והוא לפי מה שבארנו במק"א דכל היכא שצריכין העדות לעצם המעשה אז ליכא למימר אנן סהדי אבל היכא שהעדות באה לברר אז מועיל אנן סהדי וחוס' לא חירנו כך משום דס"ל בפשיטות דגדר עדות צבר הם קיום הדבר ולא ברור וראייה דנעי חלחא ולעדות סגי צמי.

ועוד הוסיף שם בחוס' רי"ד לצאר דזה דומה לקדושין שאם ראינו שעמדה בחזקת אשתו צריכה גט והכ"נ צבר, וזה יסוד גדול צדיי קדושין שלפי זה אפילו מי שלא עשה קדושין מ"מ כיון שדר עם אשתו בחזקה לחודא סגיאל כעדות צרורה על הדבר.

לו ע"ב החולין למעצרת והפילה רבי יוחנן אמר א"ל תליה ור"ל אמר צריכה חליה, ובגמ' דבצבא פליגי לר"י אם אמר אליהו

דהא ולד אינו של קיימא הרי הוא בן חליצה ויצום השתא נמי איגלאי מילתא למפרע, ור"ל תגלי מילתא למפרע לא אמרינן וכן הלכה. ואריך ביאור דהא סוף סוף עשו בפועל חליצה ולמה לא מהני, וכי אם אדם עושה מעשה בזמן שהוא פטור עדיין (לא שאינו צר חיובא) לא מהני לפוטרו אח"כ, ופדיון הבן יוכיח דאפי' נתן המעות תוך ל' מהני, אם לא נאכלו המעות ושמא י"ל דחליצה ויצום שאני שהוא צא לפטור או לעשות זיקה, וכ"ז שעדיין ליכא זיקה לא שייך חלות חליצה לפטורו כלל והבן, ולכן כיון שהיתה אז מעוברת ע"כ לא היתה אז זיקה כלל.

ובתוס' מקשה על ר"ל מהא דף מ"א שקידש אחת משתי אחיות דחשוב בן חליצה כיון דאם יצא אליה ויאמר שזה קידש, ומחלק דספק זה אצלנו שהיא להודיע עמידות משא"כ התם שהיא להודיע מה שהיא צאונה שעה, אלא שמהנימוק"י אין עולה בן דהוא מניח דבאמת בכל הש"ס אמרינן אגלאי מילתא למפרע, ובאמת ג"כ כאן אם הי' אח"כ מתגרר לנו שהוולד שלה לא היה בן קיימא, שפיר הי' חליצה אפי' שבאונה שעה עדיין לא ידענו אם היא ראויה לחלוץ, אלא שאנו חוששין שמא אז היה וולדה וולד בן קיימא ואח"כ אירע סיבה מילוניית שגרמה להפלת העובר, ולכן חליצה דאז אינה חליצה מכיון שזה עדיין לא הוצרר לנו, ולדבריו ל"ק כלל קו' תוס' מדף מ"א, ונמצא ג"כ דהנמוק"י חולק על תוס' ביסודם.

והנה שם בנמוק"י כתב דלהלכתא קיי"ל בכל דוכתא דאמרינן אגלאי מילתא למפרע, ויל"ע מה בין זה לדין צרירה דקיי"ל אין צרירה ולכאורה הוא אותו הענין, אולם החלוק פשוט והוא דצרירה הוא דבר שהספק הוא לא רק מצד המציאות, וביחוד צאור דיחכן שיהא כך ויחכן שיהא כך, רצה לומר למשל בשני לוגין שחיי עתיד להפריש יחכן שאלו הלוגין יחכן שיהיו אלו, וכן כתוב לאיזו אשה שארצה דיחכן שירצה זו ויחכן ג"כ שירצה להיפוך, וכן שותפין ויורשין דאין צרור כלל על החלקים של

מי, משא"כ כאן דאם הוולד קיימא אין זו חליצה ואם הוא אינו של קיימא הרי זו חליצה, נמצא שבאמת יש כאן רק נד אחד או כך או כך אלא דאין אנו יודעין משא"כ בצרירה דשייך ויחכן שני הצדדים, וכן צמיח ערוב שאם יצא חכם למורח או למערב דשייך שיצא לכאן ולכאן, ויותר דזה שייך שיניח הערוב לכאן או לכאן, משא"כ חליצה או ששייך צו חליצה או לא אצל אין צו צ' נדדים אלא שאין אנו יודעין והבן.

ובן צורשין או שותפין דקיי"ל אין צרירה ג"כ הכוונה דאין דבר זה יכול להתגרר, דבאמת אין צרור לזה, חלק של מי זה וחלק של מי זה והבן, ובאמת בן כתב הקצות הושן ועוד דצרירה שודאי תתגרר קיי"ל יש צרירה והטעם כנ"ל, ויש עוד להאריך בזה והבן. וע"ע בקו' רמב"ן הביאו רשב"א חולין י"ד ע"א צהא דשני לוגין דאפי' למ"ד הו' תרומה הא לא ניכר מקומו, ורמב"ן ח"י דכיון דלאחר זמן יתגרר מקומו מיקרי ניכר מקומו וזה יסוד גדול צדיני צרירה ע"ש ותבין.

גב ע"ב יש לעיין אי צנשוין לא צעי עדים ומספיק ששניהם מודים דהתם ליכא טעמא דחב לאחריני, וא"כ ה"נ ציבמה לא צעי עדים דבין כך אסורה, וא"כ מיושב דאין אסרו קדושי ביאה ומה יעשו ציבמה, ואולי צבול זה תקנו חליצה ולהנ"ל ניחא.

סא ע"ב בפרייה ורביה: נודע חקירת האחרונים אם המצוה מחיימת בצמעה הביאה או דוקא כשיהיה לו בן וצת, והנה מפורש בצמעה שאם אין לו בן וצת לא קיים פ"ו, וכן אם הבן סרים או הצת אילוניית, משמע שהקיום רק כשיש לו פ"ו ואל"ה לא קיים, ועיין תוס' צ"צ ג. בצוגיא בכופין דלייתי עשה דפ"ו ולדחי ל"ת דלא יהיה קדש, וחי' דעשה דפ"ו מתקיים בגמר ביאה וא"כ משמע מתוס' דהעשה מתקיים צביאה וצ"ע.

בעלה חלל שיש תנאי שאחר מות בעלה לא מיקרי אגידא ב' רק אם יש לה זרע, ומלאמי בתשובה הגאונים סי' קכ"ג שנשאל אם הניח בת והבט נשאת לישראל שהיא אינה אוכלת אם יכולה להאכיל לאמה, ופושט דאעפ"י שהבט אינה אוכלת מאכלת לאמה, הרי לך שאין האכילה מכח בתה רק מכח בעלה רק שאם יש לה זרע עדיין קשורה בבעלה ואם אין לה אז נפסק הקשר עם בעלה, וכן מצינו בבבא כהן שנשאת לישראל שאין אוכלת בתרומה מת בעלה אם יש זרע אסורה לאכול אין לה זרע מותרת לאכול, וכנ"ל דע"י הזרע נאסרת מכח בעלה.

עו ע"א גדר נתיב, עיין בסוגיא וכן ברש"י פ"ג דכמוצות רש"י וחוס' ופנ"י אריכות בזה, ועדיין נריך צאור דהרי אין לומר עבדים ממש דא"כ אין להם קנס, וג"כ על עבדים ממש איך שייך לומר שגזר רק על זכרים זה וכיו"ב, והנראה כן דהרי יהושע נתן עבדים לביהמ"ק ולכלל ישראל והיו עבדים ללא גדר של בעלים פרטי רק של צור, וע"כ אין צוה אסור לשחררם ולא גדר עבדים ממש, וח"ש דלכן לא יכלו לשחררם דחלק מוצת מי יחיר דהיו ג"כ עבדים למקדש וכנ"ל וזה לא יכלו לשחרר. ובתוס' הקשו דהרי הפקר צ"ד הפקר, ולולא דמיסתפינא היה אפשר לחדש דהפקר צ"ד שייך דוקא בדבר ששייך לאדם אבל על ממון גבוה לא שייך הפקר צ"ד הפקר.

פו ע"א ב"ב רש"י הסגר לאסור טבל מפני שתרומה מעורבת בו, והק' בתוס' דא"כ יהא מותר לכהן, וראה רמב"ם מה שהביא מספרי שגם הכהנים נרימים לעשר פירותיהם וא"כ מיושב, ואפ"ל בזה ונחשז לכס תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב, ר"ל כי התרומה מעורבת בכל חולין, ובספרי למדו מזה הפסוק שקודם הפרשת תרומה אסור באכילה וא"ש.

סב ע"א בסוגיתנו התנאי צפירוש בגמרא דלגוי יש יחוס בגימור, ורק אחר שנתיייר נפקע היחס דגר שנתיייר כקטן שולד דמי, וקשה דלהלן דף נ"ו: במשנה וציתר ציבור בגמרא דף נ"ח. אמרין דרממנא אפקריה לזרעיה ואין לו יחוס כלל ואין נחשז אציו לאציו, וברש"י מבאר דזה אפי' היכא שאין שייך קטן שולד, וציתר קשה שהרמב"ם פסק כשני הגמרות והלא סתרי אהדדי, והרגיש בסתירה זו הרמב"ן דף נח. וחי' הר"ן סנהדרין כח. וצמב"ן הוסיף להקשות מהמבואר בקדושין יח. דעכו"ם יורש את אציו בגימור עיי"ש ובמקנה שם, וחי' הרמב"ן דכי אמרין אין לו יחס ורממנא אפקריה לזרעיה, היינו דוקא לענין עריות הוא דאמרין כן אבל לא לשאר דברים עיי"ש בדבריו, והדברים נרימים ציבור מסברה. [וע"ע תוס' כמוצת ג: ד"ה ולדרוש וכן כמוצת פ"ד פרש"י דמשו"ה צא על בתולת גרים פטור דאין לגוי יחס דאפקריה לזרעיה עיי"ש].

ועוד קשה על הרמב"ן במש"כ דיוחס לענין עריות שאני דהלא גם צני נח יש עריות שמוזהרין עליהם עד"מ אחותו מהאם ואמו וכיו"ב, וע"כ שיש להם יחס גם לענין עריות, ואפ"ל כך דכל זמן שהם גוי וכלפי ד' הגוי יש להם יחס רק כלפי היהודי או כשמתגייר נפקע היחס, וכן אי' בגמ' דגר אינו יורש את אציו, ועוד נראה דתרי מילי יחס מיניה יש יחס דהוא בנו מה שהוא גדר של מציאות מה שהחוש מעיד ואין מכחיש, ויש יחוס דהוא גדר קורבה הלכתית וזה אין שייך בגוי, ע"כ כל הדברים הנובעים מן המציאות שייכים בגוי נמי אבל מה שנוגע לנפק"מ של קורבה כהא דדף נח. בזה אמרין רחמנא אפקרי' לזרעיה ודו"ק.

סו ע"א אשת כהן בתרומה, אשת כהן אוכלת בתרומה מת בעלה אם יש לה זרע אוכלת תרומה ואל"ה לא, ויל"ע אם הפירוש בזה שהגן מאכיל לאמו או שהוא אוכלת מכח

ממנו המעשר וע"כ שפיר ניתן לכהן, ומדויק בזה לשון הרמב"ם.

ובזה יתיישב ג"כ מה דקשיא בגמ' ב"ב פ"ז ע"ב
דאמרין דאע"ג דקיי"ל דהמנאי (היינו השמן
או היין שנמלא בשולי הכלי) הרי הוא של מוכר מ"מ
בתרומה הוי תרומה, והחלוק מצואר בגמ' דהנעלים
מתייחסים ולכן המוכר קונה משא"כ בתרומה לא
שייך יאוש, והא חזינן דבתרומה ומעשר אף אם
הכהנים מתייחסים לא הוי יאוש, וקשה מכמה
דוכתי דמצואר דשייך יאוש גם בהקדש ותרומה,
ועיין פ"ג דגיטין דף ל ע"א גבי מכרי כהונה
ומשום יאוש ועיין רמב"ם הל' תרו"מ שמצואר
ששייך יאוש, ועכ"ל כנ"ל דדוקא לחלק הנתינה
לכהן שייך יאוש אבל לענין קדושת התרומה ומלות
נתינה ודאי לא שייך יאוש. ובה מדויק ל' הגמ'
ב"ב שם ומינאי אסור לזרים ומדוע לא אמר ה"ז
תרומה רק כנ"ל דדוקא לענין אסור לזרים נחשב
תרומה אבל לכהן א"ל ליתן.

ועוד נראה בזה"ל דכתוב מפורש דמעשר דניתן
שכר חלף עצדת הלזים באוהל מועד, ולכן
כשלא רצו הלזים לעלות א"כ צדין הפסידו, משא"כ
תרומה דלא ניתן כשכר עבור עצודה, ובה א"ש
המ"ד דרק לדורו קנס משום שלדורו בלבד מגיע
הקנס משום שלא עלו.

פח ע"ב עד שנאמן באסורין והעיד ואח"כ רוצה
לחזור צו אם יכול או נימא כיון
שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, והנראה דחזק לבי"ד לא
הוי כלום ויכול לחזור אף שנאמן, וכ"מ בס"י ל"ט
גבי נאמנות עד אחד עיין בט"ז וש"ך דמשמע דחזק
לבי"ד אינו כלום אף שנאמן וכ"ש לענין חוזר ומגיד,
וג"כ בב"ד יל"ע אם יכול לחזור או לא. ועיין בט"ז
דגדר עד אחד באסור היינו שאין זה מגדר עדות,
וראיה עלומה לזה דגם רשע נאמן להעיד.

פו ע"ב גדר תרו"מ וקנס עזרא, עזרא קנס הלזים
שלא יתנו להם מעשר רק לכהנים,
וב"ב דפשוט בזמן עזרא היתה הארץ קדושה והיה
תרו"מ מה"ת והאיך הפקיע מ"ע של תורה ליתן
ללוי, בשלמא אי הוה תרו"מ מדרבנן הוה גדר הס
אמרו והם אמרו אבל אי הוה מהתורה לריך צאור,
ואין שייך לומר כאן הפקר ב"ד הפקר דזה שייך
צדין ממון ולא במלוות עשה וכמוכן. והנה הרמב"ם
בהל' מעשר הלכה ד' כתב כן אין מוציאין המעשר
מדי הכהנים שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל,
וצאתו הלכה כתב עזרא קנס הלזים בזמנו (הלשון
בזמנו אין לו מוצן דהרי הקנס היה לדורות וכבר
עמד על זה הכ"מ) שיתנו המעשר לכהנים, ואין
מוצן השייכות לתחילת ההלכה גבי אין מוציאין
המעשר מכהן.

והנראה כן דגדר תרו"מ יש ב' ענינים הפרשה
ונתינה, ומעת הפרשה הרי קיים מלות
הצורא דהפרשה הוא לשם ה' רק השי"ת לזוה
שיתנו לכהן וללוי, והנה מה ששייך לכהן וללוי הוה
כבר מגדר דין ממון דהמלוה מתקיים בהפרשה
והנתינה הוא ענין של ממון, וכמצואר בהלכה לענין
תרומה שנחשבה ציור צא' ממאה, דאף דתרומה
בעלה צא' ומאה היינו הקדושה שבה אבל מפני גזל
השבע מפרש אחד ונותן לכהן, והיינו שיש על זה
ענין הממון וממונא לא בטיל אפי' באלף, ואף שזה
ברור שכל ענין הממון חל מכח הקדושה ולכאורה
קשה דהרי אם בעלה הקדושה בעלה הממון ג"כ,
מ"מ צ"ל דכיון דיכול ליתן אחד ה"ז כעין ברור
שזה התרומה, וראיה לזה שהרי מפרש ונותן דוקא
מאותן המאה ולא מסתם פירות שבציתו, וזה היה
הענין דקנס עזרא דהמלוה קיימו בהפרשה ונתינה
ללוי הוה דבר שבממון, ושפיר יש בזה כח ב"ד
הפקר רק שאחר שקנסו הלזים אכתי הוי ממונא
דשבע לוי ע"כ אמר שיתנו לכהן, וקיי"ל אין מוציאין
המעשר מכהן היינו שא"ל הכהן יש רק הענין
דמלוה ולא הענין דממון, ולכן אין יכולין להוציא

ויל"ע בגדר כיון שהגיד שזכר אינו חוזר ומגיד אם הוא משום שיש לו כח רק פעם אחד להגיד, דכיון שנאמנות עדים רק מלד דין תורה כמבואר בר"מ והארכנו במק"א נחנה תורה את הכח רק פעם אחת, או הבאור דיש לו כח עוד אלו פעמים אלא דאין יכול להכחיש את העדות ראשונה, ועיין בכתובות פ"ב דס"ד לומר דכיון שהגיד אמרינן דוקא צפה ולא בעדות צכת, ועיין ש"ש שמעמח ד פי"ג.

ז ע"ב בשו"ע חו"מ הוצאה השיטה דאע"ג דאין אדם מקנה דשנ"ל, מ"מ אם מקנה דבר שצא לעולם עם דשנ"ל מגו דחל אהאי חל אהאי, ויל"ע עם הקנין חל כבר אז בשעת הקנאה או דהקנין יחול כשהדבר יצא לעולם, ולכאורה לא עדיף מהא דאפי' למ"ד אדם מקנה דשנ"ל מ"מ פשוט דהקנין חל רק כשיצא לעולם וקודם לכן יכול לחזור, אף כאן דהוה מכה מגו לא חל מיד. והנה נראה דשיטה זו ס"ל דהטעם דאין מקנה דשנ"ל לאו משום דלא סמכיה דעתיה דא"כ מ"ש אם מקנה עמו עוד דבר, רק הטעם דאם הדבר אינו צעולם לא שייך שיחול הקנין גם על מה שאינו צעולם אבל אם יש חלות על מה שצעולם ממילא שייך שיחול גם על מה שאינו צעולם וא"כ י"ל איפכא דהקנין חל מיד. ולפי"ז יש לספק איפכא דאם מקנה דבר שצא לעולם עם דבר שלא צא לעולם ומחנה שיחול הקנין רק כשיצא, ונמצא דלאו צעמחא חדא אקניה וא"כ אינו קנין כלל, ויש להביא ראיה מהא דאמרו דאם השעבוד חל על גופו חל אפי' בלא צא לעולם כיון שגופו צעולם, ולכא"ו ההסבר כנ"ל.

ובן צה דמשמרות שמכרו זה לזה טול שבת ואי אטול שבתך ומבואר דהוה מכירה קשה היאך חל והא הוה דשנ"ל, והגם די"ל דכיון דכן נהגו ש"ד שמה שדרך למכור כן מהי אפי' דשנ"ל. ועי"ל להנ"ל דכאן אין זו מכירה דחפץ רק זכות

ומכירה ונתינת זכות שייך גם דשנ"ל, ונפרט להנ"ל דליכא חפץ שעליו הקנין צריך לחול. עי"ל דגדר משמרות צאמת לכל כהן יש חלק חמיד בעבודה רק א"א לכן חלקו, וא"כ כשרוצה לשנות החלוקה אין זה כלל מגדר מכירה רק כמו צרור, והבן יותר דהעיקר המכירה הייתה שלא מטול צצנת של פלוני, וא"כ אין צה קנין רק כהרשאה שלא יעצור צמשמר פלוני ולכן הוה אפי' דשנ"ל.

יש להעיר כשם שקי"ל כל דמקדש אדעתא דרצנן מקדש ואפקעינהו רצנן לקדושין מי"י הכ"נ בגרושין היה לומר כל המגרש על דעת חכמים מגרש ואם אין רצונם לזה אין מעשה גרושין דמאי שנא קדושין מגרושין, ואולי זה צאמת דעת ר"מ דס"ל כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים צביטין הולד ממזר דלכאורה האין הולד ממזר הא מה"ט הוה גט וע"כ לומר דרצנן מצטלין הגט, א"כ צאמת ז"ע אמאי פליגי חכמים אר"מ, וצתוס' פירשו דגדר אפקעינהו הוה מגדר צ"ד מתנין לעקור דבר מה"ט, ועיין רמב"ם הל' ממזרין דכ"ד לעקור הוה כעין חלל שצת אחד צצביל שיסמור שצמות הרצה והיינו כל היכא שעיי"כ חישמר המורה ביותר אז יש להם כח לעשות כן ואפשר דבגט שלא כדין לא מצאו חכמים גדר זה, והנה יש לעיין דא"כ אין חופסין קדושין צחייב לאוויין הרי אין זה על דעת חכמים דודאי לא ניחא להו צקדושי אסור והוה צאמת קושית הרשב"א, וי"ל דהבאור כך אף דודאי לא ניחא להו צקדושין מ"מ ג"כ אינן רוצין שיפקעו הקדושין דהרי אף המורה אין רצונה שיפקעו הקדושין דהרי מה"ט קדושין חופסין צחייב לאוויין ולמה לחכמים להפקיע, אבל צמקומות שחכמים רוצים להפקיע ורואים צורך צהפקעת הקדושין ודאי שנקע והיינו דכל מקדש ע"ד רצנן לא הוה ממש כע"מ שירצה אצא דקיי"ל רצה האצ מקודשת לא רצה אינה מקודשת דכאן אפילו לא רצה מקודשת רק דוקא צרצה להפקיע והבן.

עליו דם חטאת ונטמא שזכרו, וי"ע דאין נטמא
והרי כיון דנימו דם צעי שצירה ומו כמותי מיכחת,
ואי נימא כלל הנ"ל דטומאה בכל אופן ל"א כמותי
מיכחת א"ש.

ק"ד ע"א בתש"ו חכ"ז סי' א' כתב לחדש דצעיין
כוונה בחלינה ואם אינו מכוון
לאו כלום היא, ולא ידעתי למה הוצרך להאריך
דפשוט הוא דכל מעשה קדושין יצום וגיטין צעי
כוונה, ומה שהביא ראיתו ועליה צנה יסודו לחלינה
צעי כוונה מהא דהקשו חוס' יצמות ק"ד ל"ל
קרא למפטר חש"ו מחלינה חיפוק ליה דלאו צני
דעה מינהו, ואי חימא דלא צעי כוונה מאי קושיא
זו אפילו דלאו צני דעה מינהו מ"מ מועילה החלינה
שלהם כיון דלא צעי כוונה, וזאת החשיב החכ"ז
לראיה מכרעת לחדושו, ואיני מבין ראיתו דאפי'
אי נימא לחלינה לא צעי כוונה מ"מ הא אין מעשה
חש"ו נחשב אפי' אי לא צעי כוונה כמבואר בחולין
י: ויותר כיון דאינן צני מנזות האין יחללו, והא
מבואר דכל שאינו במנזות אינו צמורת גיטין וקדושין
וע"ז נסבה קו' חוס', ולפי"ז גם נפשטה חקירה של
החכ"ז אם צעי כוונת מנזות או כוונת קנין, דנראה
פשוט דלא גרע מיבום וקדושין וכדומה דהגדר
הוא כוונת קנין ולא מנזות, ומה שהביא כאן הגדר
דמנזות נריכות כוונה אין לזה שייכות כי אם במנזות
המחייבות לעשות משא"כ במנזות שאם רוצה עושה
ואם לאו כגט וקדושין לא שייך מנז"כ.

וע"ד מה שחידש החכ"ז דכיון לחלינה צעי כוונה
שוב אין מומר יכול לחלוק, כיון דאמרו צמ'
דעכו"ם פסול לכחוב גט דאדעתיה דנפשיה קעבד,
וא"כ הכ"ז מומר גרע מנכרי ושוב אין שייך צו
כוונה, לולא דמיסתפינא יש מקום לחלק בין גט
לחלינה דהתם צעיין כוונה לשמה, שהוא ענין מיוחד
שיכוון לשם אשה זו וכוונה זו לא נחחדשה בעכו"ם,
משא"כ כאן א"כ כי אם שידע שחולן וכמו שהחכ"ז
מבאר דצעי רק כוונה של קנין, וכוונה זו וודאי שייך

קב ע"ב במק"א הארכתי בחלוק של החכ"ז דכתב
סי' א' דאין מומר יכול לחלוק
כיון דאינו צו כוונה, ועתה יש לי להקשות דלפי
דעתו מומר אינו מגרש, וצחרותם הדשן סי' רל"ז
מפרש דמומר מגרש וע"כ דיש לו כוונה והוא צרור
דלא כח"ז.

קג ע"ב שליחות בחלינה וגיטין בקובץ הערות
חמה מדוע לא מהני שליחות
בחלינה, כמו צגיטין שנאמר ונתן צידה ואפ"ה
יכול לתת לשלוחה הכ"ז אף שנאמר נעלו יעשה
שליח, ונראה דלק"מ דצגיטין אף שכתב ונתן צידה
אין הכוונה ידה ממש דהרי חלירה כשנותן צחוכו
ג"כ מהני, וא"כ העיקר הפירוש צמילת ידה היינו
רשומה ולכן סגי ג"כ בשליחות ככל קנין, משא"כ
חלינה שדייקא נעלו נריכה לחלוק והוי דבר שעל
גופו שבה לא שייך שליחות.

בתותי מיכחת שעוריה צמ' ת"ש הצא אל הציח
המנוגע טמא ונימא כמותי מכחת ומתוך
הכחוב קראו צית, ת"ש מצבד שנטמא ונימא כמותי
מכחת ומתוך הכחוב קראו צבד, ומקשה ונלמד
משם ומתוך איסור מטומאה לא ילפינן, משמע
אצל צטומאה ענמה ילפינן ולא אמרינן כמותי
מכחת. ויל"ע אם הכוונה דבר שצריך לשרפו מחמת
טומאה דוקא צה ל"א כמותי מיכחת, ולכל מילי
אפי' לענין לולב ואיסור וכיו"ב, או הכוונה אף דבר
שצריך לשורפו משום איסור כגון אשירה וכיו"ב
אצל האשירה מטמאה דצטומאה ל"א כמותי מיכחת
והבן, (וי"ל עפ"י מה שצארכנו דטומאה הוי גדר
חיצוני על הדבר ולכן לא שייך כמותי מיכחת), ואם
נאמר כלל השני א"ש קו' חוס' צטומה דמדוע כללי
הכרם מטמא נימא כמותי מכחת, ולהנ"ל א"ש דאף
דשריפתו מנד איסור מ"מ צטומאה ל"א כמותי
מיכחת, וכן קו' השעה"מ מתרומה טמאה ועוד
קושיות, וע"ע זבחים נ"ד ע"ז דכלי חרס שנימו

בעכו"ם ומומר וכי חעלה על דעתך דאין בעכו"ם קנין, והרי קנין צעי כוונה כמבואר גבי מחזיק בנכסי הגר וסבור שלו דלא קנה, אלא ודאי שחלוק דין כוונת קנין מכוונה דלשמה, כך נ"ל ברור דמומר חולק, וע"כ מה שדחה דברי המהרי"ט בבאור כוונת החליצה לא ראיתי דחיתו מוכרחת כלל וכנ"ל. (ודרך אגב לא הבנתי מה שנתחילת התשובה חיפש החכ"ז מקור לחליצה צעי כוונה וכאן מביא את הרמב"ם שכתב מפורש דצעי כוונה ונ"ע).

שאין בחליצה מצוה אם אינה רוצה בזה. והראיה שהביא ממחמיתין דד' אחין, והחכ"ז דחה דמירי רק משום אסור אשת אח במשנה שמוחר ולא משום קטלנית, דבריו דחויין דמשנה לא מירי מאסורא בשום מקום רק יש במשנה שמוחר משום אסור זה ואסור משום אסור אחר, אבל לא מצינו שידובר צמי שעושה אסור, ויותר נ"ל דכיון דאין מצוה בקטלנית ממילא איכא ג"כ אסור אשת אח, ודלא כהבנת החכ"ז דיתכן זה בלא זה דכל היכא דליכא מצוה שוב יש אשת אח.

עוד כתב מהראנ"ח דליכא חשש קטלנית ביצום משום שומר מצוה לא ידע דבר רע, וע"ז דחה החכ"ז דקיי"ל דאף דשליחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזקא שאני, ונ"ל דיש לחלק בין גדר שומר מצוה לשליח מצוה, דשומר מצוה הכוונה שבעת עשיית המצוה או שיך שיחוק וע"ז אמרינן דכיון דאז הוא שומר מצוה זכות המצוה מגנא והוא כעין שאמרו מצוה מגנא בשעתה, ושלושי מצוה הכוונה שלא בעת המצוה ממש רק במכשיר למצוה וע"ז שיך שיחוק כך נ"ל לחדש, וראי' לזה מחילוק הלשונות בין שליח לבין שומר, וא"כ בקטלנית תלוי אם מול גורם או מעיין גורם, דאם מעיין גורם א"כ הסכנה היא בשעת המצוה ואז אמרינן מצוה מגנא, אלא דאם מול יל"ע דיכול להזיק גם שלא בשעת המצוה, והראיה שהביא מפ"י הרמב"ן גבי יהודא דלא נתן לשלה משום קטלנית, עד דמוחזיז מרמב"ן לסייע מרש"י דלא פ"י כן, ועוד דאז לא הוה מצוה חיוצת ואין ע"ז שם מצוה, ועוד דאז שלה היה קטן ואין עליו גדר מצוה ודו"ק.

ק"ג ע"ב ב**בבב** דנתי למי ששטתה וחלומה אם אפשר לזכות בט דנתי מצד החוס' גיטין י"ג דבאשה אין זה זכות לה שמתגרש מצעלה, וכעת מלאחי צה"ה סימן רל"ז מפורש דמומר מוזין בט לאשמו, ובעל ח"ה הרגיש מדברי

עוד הביא שם דעת המהראנ"ח דאוננת פטורה מהחליצה כיון שפטורה מהמצוות שבתורה, ומה שהקשה ע"ז דא"כ כל פעם אחר מיתת בעלה היא אוננת ופטורה, וקיי"ל כל יצמה שאיני קורא בשעת נפילה יצמה יצא ויצמה ה"ז אסורה וא"כ איך משכחת חליצה, י"ל דאונן אינו פטור בעצם רק הוא פטור דכעת בזמן זה אינו חייב אבל כעת חייב לעשות אח"כ והבן, ולכן אונן שגירש וודאי הוא גט ומ"מ בעת שהיא אוננת אינה חייבת אז לחלוק.

עוד נחלק עם המהראנ"ח אם מותר ליצם קטלנית, והנה אף שלכאורה המחלוקת אינה נוגעת כיום דליכא יצום, מ"מ עדיין מחלוקת אם שיך חליצה דהיכא דליכא יצום שוב ליכא חליצה, או י"ל דאפילו דאינה חייבת ביצום חייבת בחליצה, רצוני לומר שיש להסתפק בדעת מהרנ"ח אם קטלנית הוא פטור עצם ביצמה כיון שאין שיך עוד קרא דיצמה יצא, או דהוא אסור על הגבול משום סכנה וגם הרי רק גדר ספק שבה קיי"ל דחולצת, וראשונה כתב דקטלנית אין כופין לחלוק דעיקר הכפיה כדי שלא תתענג וכאן אין שיך זה, ועדיין נ"ע דלכאורה חליצה היא מצוה חיוצת ולא מצוה שאם ירצה יקיים או לעגן, דעליו הצרירה או לחלוק או ליצם, אבל נ"ל פשוט דאסור להשאירה כך סתם דמלכד עגון יש בזה חשש בטול מצוה, וכיון שכן צ"ד כופין כעל כל מ"ע ודלא כחכ"ז שמבאר

תמיד שהאדם מחזיק שהם כליו וכאן הוא להיפוך שרוצים שהכלים יחזיקו שזה האדם, ועיין גמרא בחובות יט ע"א גבי בר שטיא שאין שיך אללו חזקה דבעלות כיון דשמא קנה כשהוא שוטה ולא בר קנין, היינו דכל חזקת בעלות הוא דוקא כשטוען שקנה אבל בסתם אין זו חזקה עי"ש, ועיין גמ' בחובות כ ע"א תוד"ה אלא צפי' רשצ"א שם גבי כתי עדים המכישות זו את זו דכל אחת מעידה, ומבאר בתוס' שם דהוא מגדר חזקת כשרות ולכן כתבו תוס' דאם כת אחת אינה לפנינו לא מהימני דדילמא הוו כאן הוו מודו למכשיש ואין כאן חזקת כשרות, והכ"נ צהנ"ל דדילמא אם היה הממ לפנינו שמא היה מודה שאין שלו זה נכון.

התוס' ועי"ש שהביא רוב ראשונים דס"ל דמזכה עי"ש, וכ"ש היכא שאמר בפירוש שמזכה, ודברי הירושלמי ותוס' י"ל באופן אחר ואכ"מ.

קב ע"ב בנו"ב ואחרונים מקשים אהא דכתבו הפוסקים דאם מכירין שזה כליו של הנהרג אפ"ה אין להחיר אשתו דחיישין לשאלה, ומקשין ע"ז דהא קי"ל בתם' ב"ב חזקה כל מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו ולא חיישין לשאלה א"כ מדוע כאן נחוש ונ"ל דלק"מ דגדר החזקה כל מה שתחת יד אדם הוא שלו דוקא בטוען שהוא שלו אבל כשאנו אומר שהוא שלו וודאי חיישין לשאלה, והווי כהא דקי"ל כל חזקה שאין עמה טענה לא הוי חזקה, ויותר מזה דהחזקה הוא

מסכת כתובות

ז ע"א ידוע אשר אסרו חז"ל לקנות ולמכור וכל
כיו"צ בשבת והנה לקנות משכון בש"ק
י"ל דשרי ורביה מגמ' כתובות ז. שרנו לעשות
החופה בש"ק ולא כתבו כתובה ואמר בגמ' שיטנו
לה מטלטלים במקום זה וברש"י דהוה משכון עד
שיכתבו כתובה והיינו שמוחר לתת משכון ואף
דקי"ל בע"ח קונה משכון וא"כ הוה קנין מ"מ
נראה דקנין שאינו קנין גמור מותר בשבת, וזה
מיושב אך מצטלין חמץ בשבת למ"ד בטול חמץ
משום הפקר אלא הטעם כיון דאין זה הפקר גמור
ע"כ שרי בשבת וכן כלים דמפקיר לר"ש כיו"צ.

ז ע"א בגמ' כתובות מסתפק אם מותר לבעול
בתחילה בש"ק ומציא הרבה נדדים
להיתר עי"ש בכמה דפים היתר משום פקיד משום
מקלקל משום חובל בחצורה פטור משום אין מכוון
משום שיכול להטות ומסיק והילכתא שרי לבעול
בשבת ולא נתבאר מאיזה נד בא ההיתר (אשר
יש בזה נ"מ לדינא מאיזה טעם) ולכאורה היה
נראה פשטות לשון הגמרא דהיתר משום דרוב
בקי"אין בהטיה המואח"ז אך לפי"ז בזה"ז דאין
רוב בקי"אין בהטיה היה לן לאסור ובשו"ע פסק
להיתר וע"כ נראה דההיתר הוא הטעם האחרון
שהוזכר בגמ' משום דפקיד ועקיר ואין בזה חצורה
ומשום פתח לא חייש לה דאין צריך לפתח וכן הוא
לשון הרמב"ם פ"ל מהל' שבת והשו"ע צמ"ר ר"פ

ומותר לבעול בחולה בשבת ואין בזה לא משום חובל
ולא משום צער לה ונראה דעתו דרצה לומר דאין
בזה חובל משום דפקיד ועקיר אלא מה שהוסיף ולא
משום צער לה משמע דאם היה לה צער היה אסור
משום עונג שבת אסור לצער עצמו בשבת ולכן כתב
זה הרמב"ם בפרק ל' דמדובר שם רק מענין עונג
שבת ולא כתב הלכה זו בהלכות חובל דרצה להשמיע
דמותר משום עונג שבת דהיה מקום לאסור אלא
דמה שכתב שאין בזה צער לה צריך הבנה דהרי
בירושלמי שיש לה צער וכמוצא בש"ס בכמה דוכתי
וצריך לומר דהכוונה שאעפ"י שיש לה כאז מ"מ
אין זה מפריע לה ומסכמת לזה ברצון והבן זה
כי נ"מ להלכות עונג שבת אשר לכן מי שמתענה
ונהנה מהתענית מותר לו להתענות כי אין לו צער
בזה וכנ"ל באשה והגדר כך דש"ק אין חיוב שמחה
רק כיו"ט אבל היפוך שמחה היינו צער אסור גם
בש"ק והבן.

ז ע"ב בגמ' לצרכי חתנים בעשרה , ומייתי על זה
ב' דרשות חדא מויקח עשרה אנשים
מוקני העיר וחדא במקהלות ברכו ה' ממקור ישראל
עי"ש עד והילכתא המוכה לעובר לא קנה, ותמוה
דמאי שייך להכא, ונראה דבא ליתן טעם דמשו"ה
יליף מהא קרא דמקהלות ולא מקרא דעשרה זקנים,
דהרי אמרו בגמ' דלמ"ד דיליף מויקח עשרה דריש
מהקרא דמקהלות דאפילו עוברין שצמעי אהם
אמרו שירה, וכל הדרש הזה יתכן אם נאמר דעובר

ימות והיא תרצה אז לינשא להם לא חוכל וע"ז
היו תופס. ורעה תשובת הרשב"א סי' י"ח דלכן אין
מזכרין על מחנות כהונה צחצח לכהן, כיון שמשולטן
גבוה קא זכו כמ"ש מידך נחנו עי"ש הרי כנ"ל,
יש להבין דבריו דמ"ש מהפרשת תרומה דמזכרין,
וי"ל ששם כיון שנגזר שיתן לכהן הרי יתן ואין נ"מ
מה יתן משא"כ מחנות כהונה אין מה להפריש
ולתן והבן.

ז ע"ב תמחהו הראשונים על נוסח וזונו על העריות
דהאין מצינו צרכה על ל"ת, ורעה
תשובת חת"ס שרצה לחדש דעריות לשון תצור ור"ל
וזונו על פ"ו, ומכאן זה חמה על הראשונים, וגם
מזה חמה על חס' מגילה שז' דלכן קוראים עריות
ציוכ"פ צמנחה לומר שכן לא יגלה עוונותיהם של
ישראל והקשה כנ"ל דהא עריות הוא לשון חיבור,
ולענ"ד צודאי שעריות לשון גלוי דבר מכוסה וכן
מה שכתוב לראות ערות הארץ צאתם כלומר דברים
הנסתרים צאריך, ועריות גופיה הוזכרה צחזה"ק
בלשון לא תגלה ולדקו דברי הראשונים ז"ל ועוד
שאפילו נקבל דעריות לשון תצור עדיין נר"ץ צאור
המשך הצרכה ואסר הנשואות וכו' שאין להבין מדוע
מאריך כל כך.

ז ע"ב בענין מ"ע דקדושין וצרכת ארוסין א) מוני
המלות הרמב"ם, והחינוך, ורס"ג,
מנו זאת למצוה לקדש אשה, אולם ראה צרא"ש
פ"ק כתובות (סי' יב) שנתלק עליהם וכחז שאלו
זו מצוה, וצאור המתלוקת הוא כך, דהרא"ש כתב
דלא נחשב זה למ"ע, כי פ"ו אפשר לקיים ע"י
פילגש ללא קדושין, אולם הרמב"ם לשיטתו (פ"א
דאישית הלכה ד) שהצא על האשה ללא קדושין
לוקה, ע"כ מוכרת לקדש האשה והו"מ מ"ע, וכחז
בס' המלות (בסוף מנין המלות עשה ד"ה מצוה
וכו') שגשים פטורות על מ"ע ז, והטעם נראה
לפי שהגשים פטורות ממ"ע של פ"ו, ולכן פטורות

נקרא דבר שצא לעולם, משא"כ אם עובר נקרא
דבר שלא צא לעולם לא שייך למידרש ושפיר אפשר
למילף מקרא דמקהלות דבעי עשרה, ולזה ס"ס
והלכתא המוכה לעובר לא קנה דלא הוה צא לעולם
והבן, וזה יש ליישב מדרש פליאה מצאתי דוד
עבדי היכן מצאתי בסדום, דהנה לכאורה קשה
האיך אפשר למילף ממקהלות הא מקהלות מרי
משמע, אך כחצו צחוס' דאין סבירא לחלק בין עשרה
לעשרים, והנה למ"ד דילף ממקהלות מה עבד
צקרא דעשרה מדוע לקח עשרה זקנים, ומחרץ
בגמ' לומר להם עמומי ולא עמונית מואבי ולא
מואבית, והנה בסדום התצור שאין חלוק בין עשרה
לעשרים דהקצ"ה היה מוכן לסלות אפי' בעבור
העשרה חזין דמעשרה ואילן הכל שוה, ושפיר
ילפינן מקרא דמקהלות קרא דעשרה לומר עמומי
ולא עמונית, וא"כ ראוי דוד לצא צקהל וז"פ
מצאתי דוד עבדי בסדום כנ"ל והבן.

בקו' מהרי"ק מדוע אין אומרים שהחיינו צנשואי
אשה והיית צל"ע, ורעה מה שח' צח' חת"ס
או"ת, ואין דבריו מובנים כלל לחלק בין אשה למחנה,
וז"ל דהנה על המצוה לא שייך לצרך דמצוה שחיובה
כל יום אין מזכרין שהחיינו, ועל מציאות האשה אין
לצרך כי הנה חזין דאשה הוא נחנת מה' כמ"ש
מה' אשה ונגזר קודם מ' יום, וזה יותר משדה
ושאר דברים שאפי' שצ"ק יוצאת, בכל אופן אפשר
לשנות אם ע"י חפילה וגם אפשר שיתן לו תצור
משלו משא"כ אשה, וזה ישבתי קו' הנו"צ דאין
מצי עבד שלית הא היו תופס לצ"ת, ומה שח'
דכיון דהאשה מתרצה לזה לא שייך תופס, ולענ"ד
קשה דא"כ איך אמר בנפ"ס דקדושין היו תופס
לצ"ת, ולהג"ל יתח' דכיון שהוכרו קודם יצירת הולד
הרי זו שלו ולא היו תופס, ובגמ' דקרי ליה תופס
פרש"י משום קרובים, וחמה הר"ן והראשונים על
רש"י דמפני מה לא אמר משום כו"ע, ולהג"ל
יתח' דכו"ע לא שייך משא"כ קרובים דאפילו אם

עובר לעשייה, וראה במהרש"א שעמד ע"ז, והביא דעת הרא"ש (פ"א דפסחים סי' י') שכחב שזכרת השבח לא צעי עובר לעשייתו, אולם תוס' משמע דס"ל דאפי' זכרת השבח צעי עובר לעשייתו.

(ד) הריצ"ש (סי' פ"ב) כתב להביא ראיה דזכרת אירוסין מזכר אפי' לאחר אירוסין מהא דאמרו מזכר כ"ז שהמזון מתעכל במעיו, והמל"מ מהלכות אישות הלכה כ"ז תמה, דשאני התם דנהנה, משא"כ כאן כבר עשה המזנה, ונראה דהריצ"ש ס"ל כרא"ש וראצ"ד דהו' זכרת השבח ומזכר כל זמן ששם ארוסה עליה.

(ה) הרא"ש (בכתובות שם) הקשה על נוסח הזכרה שמזכרין: וזונו על העריות, ואמר את הארוסות, והיכן מצינו שמזכר על ל"ת, ומי' לפי שיטתו, דאין זה זכרת המזנה רק זכרת השבח שהבדלנו מעכו"ם. אולם לדברי הרמב"ם שכתב דהו' זכרת המזנה, יש ליתן טעם לשבח מה זה שמזכרין על ל"ת, גם יש להבין מדוע אין מזכרין אקצ"ו לקדש אשה ככל הזכרות, ובהקדס יוצא דברי הרמב"ם שז' (צפ"א דאישות ה"ד) שהצא על הפנייה לוקה משום לא תהיה קדשה, והראצ"ד הק' (הו"ד במ"מ שם) דא"כ מפתה האין משלם ולוקה, וכתבו המפרשים, שדעת הרמב"ם דדוקא במופקרת לכל לוקה (משא"כ באונס ומפתה דאז לא לקי, ויותר אפי' דבאונס ומפתה כיון שאינו יכול לשלחה ונאסרת על כל העולם לא מיקרי קדשה), ובאמת נראה כן שי' הרמב"ם ממה שכתב צה"ל מלכים (פרק ד' הלכה ד') שלמלך מותר פילגש ולהדיעו אסור, וכתבו המפרשים הטעם, משום שאין משתמשין בשרצו של מלך (סנהדרין כב ע"א) הרי שטיק הטעם של אסור פילגש שלא תהיה מופקרת לכל, לכן נריצין קדושין לאוסרה על כל העולם, ואז הו' מותרת אליו, וזה עיקר המזנה בקדושין, ולכן

גם ממ"ע זו של קדושין (ומה שאמרו קדושין מ"א ע"א מזנה זה יותר מבשלומה, הכוונה על שמסייעת לבעל לקיים המזנה) וראה ברמב"ם הל' זכרות (פרק א' הלכה ד') שזכרות נחלקין לג' חלקים, זכרת המזנה, זכרת השבח, זכרת הנהנין יש לחקור בזכרת אירוסין איזו זכרה זו.

(ב) וזה יש לבאר מחלוקת הרמב"ם והראצ"ד (פרק ב' מהל' אישות הלכה כ"ב) אי זכרת אירוסין היא קודם הקדושין, דהרמב"ם כתב לזכר דוקא קודם האירוסין, אבל משא"כ שוב לא יצרך, והראצ"ד כתב דמזכרין רק לאחר האירוסין, ואפי' דלשיטתם אולם, דהרמב"ם ס"ל דהצא על פילגש לוקה, וא"כ היא מזנה לקדש אשה, וא"כ זכרת אירוסין היא זכרת המזנה, וכדרך שכל המזנות מזכרין עליהם קודם לעשייתן ה"נ זכרת אירוסין, ועיי"ש שהוסיף בלשונו הזהב: כדרך שמזכרין על כל המזנות, דלשיטתו, זכרת אירוסין היא זכרת המזנה, משא"כ לראצ"ד לא הו' זכרת המזנה רק כמ"ש הרא"ש דהו' זכרת השבח.

(ג) התוס' בפסחים (ו' ע"א ד"ה בלצער וכו') כתבו שאחר הקדושין מזכר, עוד כתבו שלא המקדש מזכר אלא אחר, והנה הרמב"ם כ' בתשובה (הביאו הנו"ב מהדו"ת אצבע"ז סי' א' ופלא שלא דייק לדעת התוס') שאם אחר מזכר הו' זכרה לצטלה, ולהני"ל מוצא שוב דהר"מ לשי' דהו' זכרת המזנה, ע"כ צודאי זה שעושה המזנה מזכר, ותוס' לשי' שכתבו שמזכר אחר קדושין, ע"כ דהו' זכרת השבח, ושפיר מזכר אחר ג"כ, ואל תתמה א"כ דס"ל לתוס' דהו' זכרת השבח, למה דחקו למזנה הטעם דאין מזכרין קודם הקדושין עיי"ש, בפשיטות יכלו למימר משום דהיא זכרת השבח, זה אינו, דתוס' ס"ל דאפי' זכרת השבח צעי עובר לעשייתו, שהרי זכרת להכניסו שכתבו בפירוש (ביתוס' פסחים שם) דהו' זכרת השבח ואפי' הקשו למה אין מזכרין

משמעות הצרכה היא וזונו על העריות, ואסר את הארוסות, כלומר שניך דוקא שמהי קנויה אליו וזה לא מיקרי ל"ת אלא דמנכך על העשה של הוית קנין האישות.

(ו) והנה הראב"ד נתן טעם לדבריו ולכן מצרכין אחר ארוסין, משום שמה לא תרנה האשה, וזה הטעם לצרכת להכניסו בצריתו שא"א אפי' אם אח"כ לא זכה לקיים המצוה, מ"מ לא מקרי צרכה לבטלה (ובזה יש ליישב קו' התוס' (בחולין י"א ע"א ד"ה אבל וכו') דמדוע לא ילפינן דהולכין אחר רוב מזה שמוחר לכהן לשחוט הצהמה בשבת לקרבן, אפי' דאולי ימצא טריפה, ונמצא עבר בחלול שבת, ולהג"ל יתורץ שפיר, דזה לא מקרי חלול שבת) וא"כ קשה על טעם הראב"ד מדוע בקדושין חוששין, גם מה שכתב שזה הטעם לצרכת להכניסו לצריתו של אברהם אבינו, הרי צגמ' (פסחים ז' ע"ב) מפורש דלא חיישין לשמא מקלקלא מילה (וראה תוס' פסחים שם שכתב טעם אחר לזה), עוד קשה, דצגמ' (פסחים שם) כל הצרכות מצרכין עובר לעשייתן חוץ מטבילה, ולראב"ד מדוע לא הוחר ארוסין, בשלמא לש' תוס' דכשאחר מצרכין לא צעי עובר לעשייתן יחא אלא לראב"ד קשה, עוד הקשה הרמב"ן מהירושלמי (צרכות פרק ט' הלכה ב') דא"כ כל הצרכות מצרכין עובר לעשייתן חוץ מקדושין צבעילה, משמע דקדושי כסף ושטר צעי עובר לעשייתן, עוד יש לעיין, דמקדש על חנאי לא יוכל לצרכין עד שיקיים התנאי, דלמא לא יקיים, ולכן היה אפ"ל לפי דברי הרמב"ן, דצרכת השבח לא צעי עובר לעשייתן, והטעם נראה כמו שכתבנו, דשלמא צמא אפי' אם אח"כ לא יקיים מ"מ זה שהשחל לקיים המצוה כמאזה תחשב, משא"כ צרכת השבח שהם כצרכת הודיה, ע"ז לא שייך לצרכין רק אם זכה לקיים המצוה, וזה מיושב שפיר ולכן לא הוחר צגמ' צרכת ארוסין, דלראב"ד הו צרכת השבח וצגמ' מיירי רק מצרכת המלות, גם

מיושב מה דלא חיישין לשמא מקלקלא, דרק צצרכת המצוה אין חוששין משא"כ צרכת השבח, וזה שכ' שזה הטעם צצרכת להכניסו, דהו שבת, משא"כ על המילה מצרכין קודם המילה.

(ז) אך כל זה, אי נימא דהראב"ד ס"ל כרמב"ן דצרכת השבח לא צעי עובר לעשייתן משא"כ שו' תוס' הצאנו לעיל דברי המהרש"א דהם סברו דאפי' צרכת השבח צעי עובר לעשייתן, ולכאורה גם הראב"ד סובר כן, דאל"כ הו"ל צפשוטם ולכן מצרכין אחר ארוסין משום דהו צרכת השבח, ע"כ נראה צהקדם דברי הרשב"א צתשובה ח"א סי' ח"י שאין מצרכין על הצדקה שמה לא יקבל העני וקשה ע"ז מגמ' הג"ל דלא חיישין לשמא מקלקלא, ונראה דיש חילוק, דהתם נצטוו למול וע"כ הו מעשה מצוה, אבל צעני אם העני אינו רוצה לקבל לא מקרי מצוה כלל, וכן אם האשה אינו רוצה להתקדש אינו מצוה כלל, אך יש לשדות ציה נרגא משחיטה, דאם לא נשחט לא הו מצוה כלל, (ואולי צגלל קדשים ופסח לא חלקו צכל השחיטה, דומיא דטבילה דכתב תוס' (פסחים ז' ע"ב ד"ה על וכו') דלא פליג רבנן צצרכות)

(ח) אשר ע"כ נראה דבר חדש, ויצא צהקדם קושית המהרש"א, דמדוע לא הוחר צגמ' חוץ מנט"י דמצרכין אחר הנטילה, ויש לצאר, דכיון שמעשה המצוה לא נגמר עד הניגוב, ע"כ מקרי עובר לעשייתן, וכן כתב התוס' (פסחים ז' ע"ב ד"ה צעידנא וכו') לגבי לולב, ולכן כל זמן שלא נשאה לא נגמרה המצוה ומקרי עובר לעשייתן כמ"ש הריצ"ש, ולכן לא הוחר צגמ' דשפיר הו עובר לעשייתן וכ"כ רצו אברהם צן הרמב"ם צתשובה סי' ל"ד, דעד הנשואין לא נגמרה המצוה.

(ט) ובה יתורץ גם הירושלמי הג"ל, דחוץ מקדושין צבעילה ומשמע דקדושי כסף צעי עובר לעשייתן

מלוא חלל אפי' לישא דקעבד מלוא, הרי דבאירוסין לא נחשב למלוא, ויש לתרץ, דבאמת קשה מה המלוא בנשואין, וכ' רש"י משום פ"ו, ומדוע בארושין לא הו' מלוא, הרי מדאורייתא מותר לצוא על ארוסה, וע"כ משום דרצנן גזרו, וכיון דרצנן גזרו, לא הו' מלוא דפ"ו, וע"כ ס"ד דלא לידחי, וראה משנה (פסחים מ"ט ע"א) דההולך לאכול סעודת ארוסין הו' סעודת מלוא, וראה בגמ' שם דאפי' סעודת סבלנות, וזה באמת קו' על הרא"ש, דמשמע דהו' מלוא גמורה, ואולי שם הוא מטעם ושמה את אשתו, ע"כ הוא לשמחה, והו' כסעודה מלוא.

(יב) שוב ראיתי לר"א בן הרמב"ם שכתב דהו' ב' מלות, פ"ו וקידושין, ולא קרב זה אל זה, עוד כתב לתרץ הגמ' הי"ל לארס דלא קעבד מלוא, שעיקר המלוא הוא בנשואין ע"כ, ולא ידעתי ביאור דבריו ז"ל, דעכ"פ הו' מלוא הארוסין, ומאי קאמר דלא עבד מלוא, ואדרבה בתורה כתוב "כי יקח" וזה קאי על ארוסין, וכן לשון הרמב"ם (פ"א דאישות ה"ז) ולקוחין אלו והיינו ארוסין הוא מ"ע מהתורה, שוב אני תמה שהרי כתב הרמב"ם בפירוש שאחר שארס שוב לא יצרך, ולדבריו הרי עיקר המלוא לא נעשית, גם יש לעיין מדוע נשים פטורות ממ"ע זו, ומה שהבא ראיה מזה שאף בנשואין זקנה או עקרה מצרכין, וכבר כתבנו לעיל דאפי' בכה"ג הרי מלוא מד"ס, וראה ביצה (ל"ו רע"א) שאם יש לו אשה ונשים לא הו' מלוא, וזו ראיה נימחת שעיקר המלוא משום פ"ו, גם לדבריו קשה, דהרי טבע הרמב"ם בפה"מ שורש השמיני דכל מה שבא מחיוב השליה נמנה כמ"ע, ובאמת הקשה בן רבי ירוחם פישל פערלא בפירושו לטה"מ לרבי סעדיה גאון עשה ס"ט על הרמב"ם שמנה זו למלות עשה, ולהג"ל יונת שפיר, כיון שעל הפנויה אסור לצוא ולישא מחיוב משום פ"ו או מד"ס והו' כמלוא חיובית.

ובאמת יש להבין מאי שנא כסף ושטר מביאה, ולהג"ל יתורץ שפיר, דהתם בכסף ושטר מקרי עובר לעשייה אפי' אחר הקדושין, משא"כ ביאה דמספקא (קדושין י' ע"א) אי ארוסין או נשואין היא, ואי נשואין עושה הרי נגמר המלוא ולא הו' עובר לעשייה, ואדרבה, בזה יש ראיה גדולה לדברי הראב"ד, ובה יונת לו מה שלא הזכיר בגמ' שלנו האי ירושלמי, וכבר דברו בזה הראשונים, ולהג"ל אפי' כיון דמספקא לו אי ביאה הו' ארוסין או נשואין, לכן לא הוכיח, ובה לק"מ ממקדש על תנאי דבאמת לא חיישינן לשמא מקלקלה ודו"ק.

(י) אולם עדיין יש לעיין מה שהק' ר"א בן הר"מ על ש"י הר"מ, דאי הוה צרכת המלוא משום פ"ו, מה נעשה בנשואין זקנה שגם מצרכין צרכת אירוסין, או היכא שקיים פ"ו, ויש לישב בפשיטות כיון שמלוא לישא אשה מד"ס אפי' היכא שכבר קיים המלוא דפ"ו דלא בגמ' יצמות (ס"ז ע"ז) וכן פסק הרמב"ם (פט"ו מהל' אישות הלכה ט"ז) וכיון שאסור לישא רק עם קדושין ע"כ הו' שפיר מלוא, (ושפיר הו' נוסח על העריות, שעיקר המלוא הוא לינצל מהרהור ערוה) ובה תחיישב תמיהה עצומה על השאלות שהביא באת הצרכה שאלתא קס"ח מלוא לישא אשה משום (ירמי' כ"ט ו') קחו נשים וגו'. ותמה השאלת שלום מהגר"י פיק דמדוע לא מיימי קרא דפ"ו, ומה לו לדברי קבלה, והניח במלוא לישב, וכן תמה במשך חכמה פר' שמות, והשיאו לכוונה רחוקה ולהג"ל יתורץ דהכא בדברי השאלות מיירי בעיקר צרכת ארוסין כתב דהו' מלוא אפי' ביש לו נשים משום קחו נשים, וכוונה השאלות גם על זקנה או בקיים פ"ו, דגם אז מצרכין ומוכח דהצרכה קאי אמלות קחו נשים וגו'.

(יא) חלל מה שקשה על הרמב"ם ז"ל היא בגמ' ערוכה מו"ק ח: דאי לא לארס דלא קעבד

דמי, ר"ל דהחסרון דאין עד אחד אוסר הוא משום שאין לו נאמנות לאסור, משא"כ הצעל דאלו אין שיך לומר חסרון נאמנות כמה שזרור לו עצמו, וג"כ יש לו כח לשוות חמיכה לאסורא ע"כ פתח פתוח כחרי עדים. וג"ל דזהו ג"כ הגדר דהודאת צע"ד כמאה עדים והאחרונים נחשבו הרבה דבר, ולי נראה שהוא ג"כ כנ"ל דכיון דלא שיך כאן חסרון נאמנות הרי הדבר חזק כעדים, ומשמע מכל זה שעיקר כח העדים שנתנו להם הוא הנאמנות וכאשר האדם עצמו מאמין יש לזה חוקף של עדים ודו"ק.

ט ע"א בתוד"ה ואי הקשו צמפק אונס או רצון מדוע שלא נעמידה בחזקת היתר לצעלה, ומתריס דכיון דלאונס יש קול וכאן ליכא קול ע"כ הו"ו רוצא רצון ומעוט אונס, והו"ו רוצא כנגד חזקה ורוצא עדיף. והנה הא דרוצא וחזקה מה עדיף יש בזה סתירות צ"ס, וגם יל"ע בזה מכח הכלל דסמוך מעוטא לחזקה דמשמע שהחזקה עדיפה אך י"ל דחזקת היתר הוא מסוג החזקות הנקרא חזקת מצב, היינו דאין זה צרור דהאשה מותרת רק הוא חזקת מצב דסתם אשה מותרת, ועל זה החזקה אמרו דרוצא עדיף ממנה דרוצא מצרר את המעשה והחזקה אינה מצררת רק חזקת מצב, ובה לא שיך ג"כ לומר סמוך מעוט לחזקה, דהענין דסמוך מעוט לחזקה הוא היכא שהוא חזקת צרור, בזה אמרינן דכיון דהחזקה מצררת וג"כ המעוט הוא ג"כ מצרר ע"כ אין כח הרוצא לצרר, משא"כ בחזקת מצב מה יועיל אם נזרק לה המעוט ובה הרוצא גובר וכנ"ל צרור, ובה מיושג קו' המהרש"א בצורות דף כ' גבי שחיטה עיי"ש ותבין.

יא ע"א גר קטן צ"ד מטבילין אותו מצואר דהוא משום זכיה, ובתוס' כתבו דהו"ו זכיה מדרבנן, ולדבריהם משמע דהו"ו גר מדרבנן, והא דמגעו ציין כשר צ"ל דסתם י"ס איסורו רק מדרבנן והם אסרו והם המירו, ולפי"ז א"ש הא דהגדילו

ורע"א חירץ, דדוקא טבילה הזכרה (צגמ' פסחים הנ"ל) משום שיש בה חידוש ע"כ, ולשון מן הטבילה בלבד לא משמע הכי, גם א"כ מאי מייתי ראייה לשמואל, דילמא זה הוזכר משום שזה חדוש. וראה בשו"ע (או"ח סי' רס"ב סעיף ה') גבי הדלקת הנר, דשמה ידיה על עיניה צעת הדלקת הנר שמהא הברכה עובר לעשייה ע"ש דאפי' דעיקר המצוה לא נגמרה, מ"מ כיון דהאדם כבר לא יעשה עוד מיקרי שפיר עובר לעשייתה.

ז ע"ב גמ' כתובות דף ז': קידוש צעי חתימה ומסתפק אם צרכת ארוסין ג"כ צריך חתימה אם דומה לצרכת קדוש שחוסם בה או לצרכת הפירות והמנוחות שאין חוסם בה וצ"ש"י כתב דהטעם דבקדוש חוסם כיון שאומר כי הוא יום תחילה למקראי קדוש והו"ו הפסק, ואריך להבין דמדוע הוא זה הפסק הלא זה מענין הקדוש ואולי דעיקר הברכה דמשנח לקצ"ה שנתן לנו השבת ואח"כ משנח מעלת השבת הוא זה הפסק וכענין אחר וע"כ חוסם בה בקדוש ובתוס' פירשו דבקדוש חוסם כיון שהיא צרכה ארוכה וצרכת ארוסין נחלקו בה אם היא ארוכה כל כך שתצריך חתימה ומקשה ע"ז בתוס' דהרי צרכת המורה קצרה ממנה ואפ"ה חתמינן וא"כ כ"ש צרכת ארוסין שארוכה ממנה ומה הספק ונ"ל ליישב דשאני צרכת המורה מצרכת ארוסין דצרכת המורה היא צרכת הודאה וצרכת הודאה כל דאריך מעט חוסם בה חוץ מצרכת הודאה שהן קצרות ביותר בצרכת הפירות וכיו"צ משא"כ צרכת ארוסין דהוי צרכת המצוה על זה מסתפק צגמ' אם יש לחוסם בה וצרכת קדוש והבדלה וכיו"צ נראה דהם סוג צרכות לעצמן ואינן בכלל צרכת המצוה ולא צרכת הודאה רק סוג הנקרא צרכת קדוש וצרכת ארוסין הוא ג"כ כזה ולכן מסתפק צגמ' אם חותמין בה עיין בצ"ש"י ותבין.

ט ע"א אין האשה נאסרת על צעלה אלא בקינה וסתירה וזולת פתח פתוח דכחרי עדים

גדול לא היה רוצה בכך והיו חסרון צגמירת דעת משא"כ כאן דורות גמור וצטות לו ודאי אילו היה לו דעת היה מסכים שפיר יש לו זכיה מהחורה, כך נ"ל באור דברי החוס', הגם דל"ע דא"כ כל זכיה נמי תהיה לקטן דאין סהדי דניחא ליה ומאי גרע מגדול דאפילו לא שמענו שרואה אמדין שאם היה כאן היה רוצה וא"כ בקטן הכ"ג, ואריך באור דבחוס' כתבו צפירוש דבסחם זכיה לא אמרינן הכי וז"ע.

יא ע"א במעשה שהיה צר שנתגייר ואח"כ נודע שהיה שוטה ועלה בדעתי לומר דלא היה כלל גירות כיון דמבאר דשוטה פטור מכל המצוות והנה זה צרור דאף דשוטה פטור מכל המצוות מ"מ הרי הוא בכלל ישראל זה צרור והורגו או מקללו או מכהו הרי זה עובר כשאר אדם מישראל דדוקא במצות פטור אבל בכל מה דנוגע לגוף ישראל ודאי דיש עליו קדושת גוף ישראל וכן הוא בכהן שוטה שכתב הרמב"ם דאעפ"י שהוא שוטה יכול לטמאות או לטהר צגגעים והיינו דשם צעי פי כהן שיצא מפי כהן לטמא או לטהר והוא בכל כהן אף שפטור ממצות כהונה אלא דגירות לכאורה צעי דעת וכיון דהלה אינו צר דעת אין עליו דין גר כלל וראיה לדבר צגמ' כתובות דף י"א אריכות גדולה באיזה אופן אפשר לגייר קטן ומבאר דאין הגירות חל עד שיגדיל והיינו לפי שלקטן ליכא דעת וגירות צעי דעת ולפי"ז שוטה אינו צדד גירות וא"כ נשאר בכלל גוי ומגעו צין מנסך או"ד י"ל דעכ"פ הגירות חל לעמין שיכנס בכלל ישראל אף שיהא פטור ממצוות וצשו"ע לא נזכר מזה כלל וז"ע.

יא ע"ב בבבא דעדים וחזקה ת"ר כנסה ראשון ויש לה עדים שלא צא עליה ואח"כ נשאה שני אין לו טענת בחולים עיי"ש ולקמן יבאר.

יכולין למחות דעד כאן תקנו רצון ותו לא, והנה אם התגייר יחד עם אביו קי"ל דמתגייר משום דניחא ליה צמאי דעביד אצוהי וברש"י מבאר דלאם אין הכח הזה, וזהו יל"ע אם הוה מדאורייתא או מדרבנן. והנה צהא דהגדילו יכולין למחות מפרש רש"י דאפילו נתגייר עם אביו יכול למחות, וע"כ נראה דגם צנתגייר עם אביו מ"מ עד שהגדיל הוה רק דרצון, דאם נחשב לרצון ממש איך חסחלק ממנו הגירות אח"כ כשיגדיל. ומבאר צגמ' דאם הגדילה ולא מחתה שעה אחת שוב אין צידה למחות, ויל"ע אם לא הודיעו לו כלל שנתגייר פעם אחת גם זה נחשב ללא מחתה שעה אחת, או צריצין דוקא לשאלו לדעתו לדעת מה יצחק, ואם נימא דצריך דוקא שידע שהצריכה צידו יש להסתפק צלא הודיעו לו מיד רק לאחר עובר זמן רב והסכים, אם נחשב כל הזמן דצנתיים לישראל או לעכו"ם, וגי"מ לעמין היין וכן לעמין נשא צת ישראל ועוד. ונ"ל דזה נפשט לפי מה שנתבאר צסוגיא, דמשמע דאם הגדיל ולא מחתה נכנס לכלל ישראל למפרע מהגרות דקטנותו וא"ל עוד פעם טבילה או הטפת דם צרית, וע"כ שהמילה והטבילה שהיה צקטנותו מועיל לעשותו ישראל צגדלותו, ואף שאז לא היה עדיין הגרות לרצונו וכנ"ל דהוה רק דרצון מ"מ מועיל, וא"כ הכ"ג כאשר גילה דעתו כעבור שנים איגלא מילתא למפרע דהמילה וגרות דקטנות הועיל, וא"כ מאז הוא כבר ישראל גמור ואפילו דאורייתא, כך נ"פ ויל"ע עוד צזה אי הוה גדר הוכיח סופו על תחילתו.

עוד פי' בחוס' כתובות שם פי' אחר דצין לו מה"מ, ואף דאין זכיה לקטן ה"מ צדצר שיש לו קצת חוב משא"כ כאן זכות גמור היא לו, וצ"ב דמה צכך דזכות גמור לו דהא אפילו מי שאמר צפירוש אין לו שליחות, והנראה צזה דהא דקטן אין לו שליחות הוא לאו חסרון צעצם רק כיון שאין לו דעת לא שייך שימנה שליח, דשמא אם היה

לעדים, יש לומר דכאן שהיתה נדה וודאי שהיה לו להאמין לעדים שלא בא על נדה, אך י"ל דא"צ להאמין להם כלל שהיתה נדה והבן, ולשי' תורי"ד אין נ"מ לנדה או זו דבין כך ובין כך אמרינן שינתה קודם נשואין, שזו מלאחי ברעק"א במשניות מה שזן בספק זה עי"ש דרו"ק.

יב דפנ"י כתובות י"ב מקשה דל"ל קרא להחזיר אצידה בסימנים חיפוק ליה דברי ושמא ברי עדיף, ואפי' למ"ד דלא ס"ל הכי היינו משום דחוקת ממון עדיף מטענת ברי משא"כ באצידה דליכא חזקת ממון למואל א"כ נימא ברי עדיף, וחי' דחה החת"ס אה"ע סי' קמ"ב ופשוט, אלא ששם העתיק הקושיא דאפי' ללא סימנים נחזיר לזה שהוא אומר שהוא שלו מכח ברי. והנראה בזה דל"מ ברי כאן באצידה, ל"מ כשאין שם סימנים כקו' החת"ס דמאן ימר שהוא שלו דשמא מאחר נפל ואיך יטעון ברי, ול"ד למנה הלוותך כלל, ואפי' יש שם סימנים וכי זה מוכח שזה שלו דלמא מלא אכל אחר ידע הסימנים אלא דזה חידשה תורה דבסימנים נקטינן שהוא שלו וליף מכאן סימנים דאורייתא, ואע"פ שבצ"מ גבי בית שנפל אית' בגמ' שאם מכיר אותו מקרי ברי, שאני התם דלא נימא שאחר הביא שם אותם, משא"כ אצידה דשייך שגם יאבד מאחר, ואפשר שזוהי כוונת הפנ"י ולכן יש לדבריו שחר דלא כמ"ש החת"ס.

יג ע"א גדר חזקה במק"א הבאחי דהיכא דחזקות קותרות זו את זו אין שייך לילך בכל מקום כפי מקומו, ועיין כתובות יג. מחלוקת אם כשם שאמה נאמנת כן בטה, ור"ל דבאמה יש לה חזקת כשרות לכן נאמנת, משא"כ בטה אפילו דהוא ממילא דכיון דאמה כשירה ממילא גם הבה כשירה, אלא זו גופא המחלוקת והוא חידוש דאף דלאמה יתן חזקת כשרות ולא לבה, והיה נראה דזה דוקא בחזקת מלכ משא"כ בחזקת ברור קשה לומר שכאן מברר ההיפוך מכאן.

והנה יש לחקור בנשאה ראשון והיתה נדה ואח"כ נשאה שני אם יש לו טענת בתולים, והנה הגמ' זריכה צאור, דהרי השני יש לו עדים שלא בא עליה הראשון וא"כ מדוע אין לו טענת בתולים לענין שנאמר מקח טעות, והנה ברמב"ם משמע שהצאור בזה שכן היתה חקנת חכמים לבחילה מאתים ולנשואה מאה, היינו שנשואה לבד תקנו לה מאה אף אם עדיין אינה בעולה, ולכן אף שהיה לו עדים מ"מ אינה מפסקת כתובתה, דאפילו היתה בתולה כתובתה מאה, וא"כ משמע שדוקא לענין הכתובה אין לו טענה, אך באמת כל"ע דעכ"פ הו' מקח טעות וקדושין חוזרין, דהרי נשאה בתולה ונמאלת בעולה מקח טעות, (ולעיל הארכנו אם חוזרין הקדושין יש מקום עיון מכאן) והנה בתוס' מפרש צאור אחר דלא היה לו להאמין לעדים ובאמת הדבר צריך צאור דמדוע לא יאמין לעדים והלא עדים נאמנים בכל מקום, ונראה בזה דנאמנות עדים הוא דוקא בצ"ד אבל על סתם דברים שבעולם אין שייך נאמנות עדים, והבן דנאמנות עדים הו' מכח גזירת הכתוב ודין תורה, וכ"ז דוקא כשיש נ"מ לדין תורה אבל לשאר דברים שבעלמא אין לו להאמין לעדים, ואם מאמין הוא דאפסד אנפשיה והיה צריך לידע שיש חזקה דנושא אשה הרי הוא בעלה, ולפי"ז לעינן לאוסרה על בעלה נאמנים דבזה כבר יש להם נאמנות וכ"מ ק' בראשונים.

ותוס' רי"ד יש לו בזה דרך אחרת דאמרינן דמסתמא כבר קודם הנשואין זינתה עם בעלה, צאור דבריו דבאמת בכל מקום אין אנו אומרים כן, אבל היכא שעדים קותרים החזקה כמו כאן שחזקת אשה שנבעלת לבעלה וכנגד זה עדים מעידים להיפוך אז אנו אומרים אפילו בדרך רחוקה ולא שכיחא לקיים דברי העדים, כמו כאן דאומרים דנבעלה קודם נשואין מה שבסתם לא אמרינן, אף שבאמת זה סותר חזקה דפניה.

ומערתה נחזי אנו בענין נדה ל"מ לשיטת הרמב"ם דהוה גדר תקנה הא דלא היו עדים נאמנים כ"ש הכא, ולשי' תוס' דלא היה לו להאמין

גביה האי כלל דכיון דהגיד שזי אין חוזר ומגיד, והג"ל דהידידע מה שחקרו ונחשטו הראשונים במקור דע"א נאמן באסורין, וברש"י חולין הביא מהירושלמי דילפינן ממעשים בכל יום דאל"כ אין לך אדם אוכל אלל חצירו, ונחשטו להבין מה המקור וענין הזה, והג"ל דאין צריך כלל עדות מה"מ על אסורין, דכיון דנא אדם ונותן ואומר שזה כשר מהיכי תימי לומר דפסול, והבן דא"ל לזה ענין וגדר נאמנות כלל מה"מ, ורק צעדים שהתורה הנצרכה צדיי ממונות ונפשות חקירה ודרישה, ואמרה עפ"י שנים עדים וכו' יקום דבר לזה צריך עדים, וכן בקדושין וכו' דבר שצעררה, וממילא כיון שא"ל לגדר עדות מה"מ באסור לא שייך גביה כיון שהגיד וכנ"ל. והנה עדות בשטר נחלקו הראשונים אם חשיב עדות מה"מ, וצנ"ט כתובות מסתפק אם גבי שטר שייך כיון שהגיד שזי אין חוזר ומגיד, ומשמע לכאורה דהטעם דבשטר לא יהא כנ"ל דאין זו עדות מה"מ, ומשני צנ"ט דאמר ר"ל עדים החתומים בשטר נעשה כמי שנחקרה צנ"ד, ר"ל דשייך ע"ז גדר אמירה דעדות בשטר חשיב כמעיד צנ"ד צפיו, ומשמע דהוי מהתורה דאי הוה דרבנן לא היה שייך כיון שהגיד שזי אין חוזר ומגיד, צעדות דרבנן לכאורה,

בענין אשת איש שיצתה ופלגינן דטורא צנ"ט מהדו"ק ח' אה"ע סי' ע"ב האריך בשאלה שנשאל צנ"ט אשת איש שיצתה, שאחד מהעדים הבאים לאוסרה הוא הצעל עבירה שעמו וצתה, ונשאל אם נאסרה לצעלה עפ"י עדותו של זה, דהרי קי"ל דאף דאין אדם משים עצמו רשע מ"מ פלגינן דטורא, וע"כ אפילו שלא היינו מחייבים זה העד מיחה מ"מ האשה נאסרה לצעלה, והשיב צנ"ט והניב ששה היתרים להחיר וחוזר ודחה וסתר כל היתר צפ"ע, והנה היתר השני של הנו"צ הוא לפי דברי הרשב"א בתשובה סימן אלף רכ"ז דדוקא כשאמר אשתך וצתה עמי, אז שייך למיפלג

יג ע"ב בהג"מ צה"ז מטאר דיש ענין ודין מיוחד בכהונה דצעי זרע מיוחס שנדע מי אביו, ואל"ה משחקין אותו מדין כהונה ואף שהוא ודאי כשר, ויל"ע אי צעי לידע דוקא מי אביו או שצריך לידע שאביו כהן. וג"כ יל"ע אם נסתם צא לפנינו ואומר שאביו היה כהן אם נאמן, ונ"מ לנשיאת כפיים דצעי נמי כי הא כהן מיוחס כך נראה לכאורה, אלל דנחוס' הביאו מגמ' דהא הוה דין דרבנן ודוקא צנות גזרו אלל לא צנשוואין וא"כ ליכא לכל הני חששא.

גדר מחילה בשיטמ"ק כתב דלכן לא מהני מחילה במלך כי מחילה הוא שמסלק עצמו מהיות מלך, וכיון שנאמר שום חשים לרבות מאה שימות, ולכן אף שהסתלק מהיות מלך שזי חוזר ויהיה מלך וחדוש. ועיי' ב... דפ"י דלכן לא מהני מחילה בכתובה דמנא האישות מחייב מחדש, ובה י"ל הגמ' ג' מוחלין צ"ד לזקן ממרא ותמיה דאין מוחלין לו והאיסור לא צא מלידים, רק יתכן דע"י המחילה אינן כצ"ד הגדול וממילא אינו מחויב מיחה וחדוש.

יח ע"ב ברש"י דהטעם דאין אדם משים עצמו רשע משום שאדם קרוב אלל עצמו וקרוב אינו נאמן לזכות ולחוב, וא"כ יל"ע דהלל קי"ל דיכול הצע"ד לקבל עליו קרוב או פסול וא"כ צה"ג שהצע"ד מקבלו יהא נאמן.

מחלוקת הראשונים בגדר שטר אם מועיל מה"מ, כיון שהגיד שזי אינו חוזר ומגיד, ורש"י מצא דהמקור לזה דחדא הגדה כתוב בתורה, רזה לומר דכיון דנאמנות העדים ניתן מהתורה נחנה התורה זאת הנאמנות פעם אחת, ואחר שגמר דצרו נסתלק הכח שנחנה לו תורה, וילפינן זה דבתורה לא כתוב שיש לו כח לחזור ולהגיד. והנה יל"ע צעד אחד דנאמן באסורין אם ג"כ שייך

מייע"ל קג"ס, והרי לך דפלגין דבורא אפילו בחד דבור גופא וכ"ש צדינא דהרשב"א, והוא בלמחמ תמיה קיימת על דין הרשב"א. אולם לאחר העיון נראה שיש לחלק דלא דמי כלל והם שני דברים, שיש פלגין דבורא והוא שב"ד מחלק דברי העדים, יש ענין אחר והוא פלגין נאמנות שלא בעדים, ופלגין נאמנות הלא הש"ס מלא מזה כגון נאמן אהה לפסול עצמך ואי אהה נאמן לפסול ציך (יבמות מו.), נאמן אהה להפסיד שכרך ולא לפסול ס"ת (גיטין נד.), נאמן האב על בנו ולא על בן בנו (יבמות מו.), נאמן העבד על עצמו ולא על הנכסים, (גיטין ח:) וכהנה רבות ואין זה ענין לפלגין דבורא, כי דבר ברור הוא שאף רב יוסף שבסנהדרין דף ט: שחולק ואומר דלא אמרינן פלגין דבורא, טודאי אינו חולק על כל הני מקומות שבש"ס הנ"ל שהם צריחות ללא שום חולק, אשר ע"כ מוכרח שהם חרי מילי ומחלוקת האמוראים דוקא בעדות, ששם אנו צריכין לחלק דברים ולומר שעל זה העיד ועל זה לא העיד וע"ז פליגי אס שיך לחלק כן, משא"כ בפלגין נאמנות שאין צריך לחלק את דבריו רק מאמינים לחזי דבריו (ועוד יטאר יותר החלוק ב"ד לקמן), ונמצא עכ"פ שאין שום קושיא על הרשב"א מסוגיא דעבד שהביא גיטו, ששם אינו כלל מגדר עדות רק ענין פלגין נאמנות אשר הוא מוסכם בכל הש"ס, וגם הרשב"א מודה בזה ואל"ה תקשי עליו מכל הני מקומות, (ויותר מזה אפ"ל דהא דעבד נאמן על עצמו, הוא תקנתא דרבנן כאשר ואין שיך כלל לפלגין דבורא רק פלגין נאמנות, ועיין שם בגיטין ויתבאר לפי"ז כמה תמיהות שם אצל אבמ"ל)

וביתר צאור דיש להבין מהו הצאור בזה דפלגין דבורא, דיש לפרשו צ"ד דרכים כגון פלוני רבעני לרצוני אפ"ל דהב"ד מקבל שפלוני רבעו אצל לא לרצונו רק לאונסו ולכן לפלוני קטלינן ולדידיה שבקינן, ואפ"ל דהב"ד מפרש דבריו שפלוני רבע

דבריו וליטול תיבת עמי ונשאר רק תיבת אשתך ונתה, משא"כ כשאומר אני זניתי עם אשתך טול תיבת אני זניתי ונשאר רק תיבת עם אשתך, ואין לזה משמעות כלל ולא נשאר בעדותו שום טעם ולא פלגין דבריו עיי"ש, וא"כ הכ"נ בנידון דידן כשמעיד שעבר עמה לא שיך למפלג דבריו כלל אולם האריך הנו"צ לסתור כל דין הרשב"א בראיות וקושיות כד ה' הטובה עליו עיי"ש, עד שפסק דאין בדברי הרשב"א כלום. וכבר האריך בדבר החידושי הר"ם ז"ל בחו"מ סי' ל"ד והלדיק את הלדיק הלא הוא אדוננו הרשב"א, ודחה כמה מטענות הנו"צ והראה לדעת אשר הנו"צ טעה בכמה מדבריו, וכתב אשר תלמידי הנודע ביהודה ג"כ הסכימו עמו ותמחו על הנו"צ, וכתב החידושי הר"ם דודאי לא היה מזדמן לרב כמוהו טעות כזו אלא משמים היא, יען הפליג בלשונו נגד הרשב"א ז"ל כאשר מצאנו כל זה בארוכה בחידושי הר"ם בחו"מ ונבוא בארה אל כמה מהדברים וקושיות הנו"צ שלא השיב בהם החידושי הר"ם ז"ל.

וראשון לניין מה שכתב הנו"צ שהרשב"א יחידאה בזה ואין לו חצר בזה, מלבד מה שגדולי הפוסקים הלא הם הד"מ בחו"מ ל"ד והסמ"ע שם ותשובות עבודת הגרשוני סי' כ"ח הביאו דבריו לפסק הלכה, הדבר גם מפורש בדברי התוס' כתובות כה: ד"ה ואין אדם משים עצמו רשע עיי"ש בחירון השלישי, ודבריהם הם יסוד דברי הרשב"א וא"כ מזה לישב

והנה בלחד מהדחיות שדחה הנו"צ להרשב"א כתב, אשר אחר יגיעה גדולה ועיון רב מצא שדברי הרשב"א מפורשים המה ותלויים בפלוגתא דאמוראי, בגיטין דף ח: ח"ר עבד שהביא גיטו וכתוב בהם כל נכסי קנויין לך מהו, (דעל עצמו נאמן ועל הנכסים אינו נאמן) ודעת אבי דמתוך שלא קנה הנכסים לא קנה עצמו, ורצא סבר פלגין ועצמו קנה ונכסים לא קנה, וזה מפורסם דאבי ורצא הלכא כרצא בר

לה לפי עדותו שאין זו עדות כלל, משא"כ צעד שהביא גיטו שאין צריך לחלק דברו ולומר שזה אמר וזה לא אמר, ולא דמי כלל לדינא דהרשב"א ולפי מה שבארנו דעת הרשב"א יוצנו דברי הגמ' סנהדרין דף י. זהא דפלוני בא על אשתי דפלגין דבורא, ואי בגמ' דהחדוש בזה דאשמו כגופו, ובחוס' הקשו דמאי קמ"ל פשיטא דדבר ידוע דאשמו כגופו, (וכן בנמוק"י) ולפי"ד הרשב"א א"ש שהחדוש דלגבי אשמו נמי מיקרי לאו בר הגדה ועדות כלל ול"ד לקרובים.

ולדינא כתב הנו"צ דאפילו ס"ל כהרשב"א עדיין יש לחלק בין מדבר בלה"ק למדבר בלשון נע"י, עיי"ש דברי טעם יש להרחיב בזה ואכ"מ.

יש ע"א בגו' וחוקה עדים שאמרו כתב ידינו זה אצל קטנים היינו נאמנים, ובגמ' דהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ור"מ בגמ' ס"ל דאין נאמנים כיון דחוקה דהשטר נעשה בגדול, ובחוס' שם מקשה דש"מ דמגו אין עדיף מחוקה ולרצון מגו עדיף מחוקה, ותמוה דבגמ' ב"ב גבי פרעתיך תוך זמנו דיש לו מגו דיכול לומר דפרע אחר זמנו, אף שכנגד זה יש חוקה דאין אדם חובע תוך זמנו, איבעיא ללא איפשטא שם בגמרא אם מגו במקום חוקה אמרינן או לא והניחו החוס' בתימא.יש לתרץ דשאני הכא בגמ' דאסקינן לגבי מגו הפה שאסר הוא התיר, דהוא שאני ואליס משאר מגו, וכמבואר בכמה דוכתי דאף דבשני עדים לא אמרינן מגו מ"מ הא אמרינן, וע"כ כנ"ל דעדיף משאר מגו ולכן אף במקום חוקה מהני.ועוד י"ל דבגמ' דידן כל החוקה בניה מכח המגו, דהרי חוקה על השטר נאמר רק היכא שידעינן שהוא שטר אמיתי וחתמו עליו עדים באמת, הא אם חיישינן לשטר מזויף וודאי ליכא לחוקה כלל, א"כ צידדן דידן העדים הם בכלל היוצרים המאז דחוקה, והם עצמם אומרים שקטנים היו ונאמנים

אצל כלל לא לדידיה, וכדרך השני מפורש בחוס' כאן בסנהדרין ט: ד"ה ואין אדם, (ועיין בלשון רש"י כאן, ועיין מה שיש ליישב בזה קו' חוס' על רש"י בב"ק מא: עיי"ש) ולפי"ז נמצא כאן תמיה עצומה דא"כ הו"ל עד מוכחש, שהרי הוא מעיד שפלוני רבעו ואנו מפרשים שרבע אחר וה"ל עדות מוכחשת, ואיך נקטול לפלוני והוא פליאה (ושוב מלאמי בתי הגר"ח שהתעורר על זה) ועוד קשה בזה הענין דפלגין דבורא, דהרי קי"ל נמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ואפילו אחד ממאה, ומעתה הדברים ק"ו כאן שהם שני עדים בלבד וא' מהן מעיד על עצמו הו"ל נמצא א' קרוב או פסול, ואפילו לדברי החוס' שהבאור בזה שכלל לא מחזיקין שהוא נרבע רק אחר וא"כ ליכא כאן נמצא א' קרוב, א"כ גם בגמרא א' מהן קרוב נחלק דבורו ושוב אין כאן קרוב ומדברי הראב"ד המוצאים ברא"ש סוף פרק קמא דמכות מתבאר, דהפסול דאדם משים עצמו רשע ופסול קרובים הם תרי מילי, (אמנם רש"י בסנהדרין דף ט: כתב בפירוש דאדם משים עצמו רשע הוא פסול קרובים עיי"ש, יש להאריך בדבריו הקדושים ואכ"מ, ולדבריו ליכא למה שמתבאר כאן) דאדם המעיד על עצמו ליכא עדות כלל ואין זה קרוי עד וליכא ע"ז שם עדות, ול"ד לנמצא א' קרוב"פ דיש עליו שם עדות עכ"פ אלו תו"ד הראב"ד, ולפי"ז סרה התמיהה הראשונה דהו"ל מוכחש, ואפשר לומר שמוכחש נקרא היכא שהוא בגדר עדות משא"כ הכא שלא נכנס בחזרת עדות וכדברי הראב"ד וא"ש, ואם כן הלא יוצנו דברי הרשב"א שבעתים ואלו כאור דבריו, שלפי המתבאר דפלגין דבורא היינו שמה שמעיד על עצמו אינו בר עדות והגדה כלל, ולא שמחלקין הנאמנות וכנ"ל, א"כ דברי הרשב"א מוכרחין כשאומר אני זיתי עם אשתך ותיבת אני זיתי אינן מתקבלות כלל בב"ד וכאלו אמר חוץ לב"ד, א"כ נשאר רק תיבת עם אשמו שאין לה משמעות כלל וודאי דלא קטלינן

צמיגו משא"כ הם צגמ' צ"צ דהחזקה מכח עצמה חזקה ולא מכח דבריו.

ועיין עוד צגמ' כתובות דף ט: בתוד"ה לא דמקשה שם צבעל שטען טענת פתח פתוח, שנאמין לה שנאנסה צגמו דאמרה מוכח עין אני, ומתוך דהו מגו צמקוס חזקה דחזקה דאין אדם טורח בטעודה ומפסידה, ומקשה צמקוס' דהרי צע"א היא צצ"צ אי אמרין מגו צמקוס חזקה, ומתוך דחזקה דאין אדם טורח עדיפא וצ"ל צמאי עדיפא מחזקה דאין פורע חוך זמנו.

י"ט ע"א שעבודא דרבי נתן יש לעיין אם הצבור דכעת הלוי חייב למלוה של המלוה שלו, או דהחוב נשאר אצל המלוה שלו ולו הוא חייב רק יש זכות גבייה למלוה של המלוה שלו, ולכאורה יהא תלוי אם המלוה האמנעי יכול למחול החוב, עיין צמקוס' כתובות יט. אריכות אם יכול למחול.

י"ט ע"א יל"ע אם ללוה יש מעות ומ"מ אומר למלוה שיגבה אצל בעל חובו מדין שעצודא דר"נ אם שעצודא דר"נ רק כשאין ללוה או דגם כשיש ללוה יכול להגבותו בשעצודא דר"נ.

דבשמודה המלוה שהרי זה שטר אמנה אך יש לו נושים אין נאמן אע"ג דהודאת צע"ד כק' עדים, וחדוש דשם מעיד על השטר שאינו שטר והיה מקום להאמין לו מ"מ אמרין דכיון דנוגע לחוב לאחרני אינו נאמן, ומזה נראה לחדש דין דאע"ג דקי"ל דהאומר שדה זו של פלוני נאמן דהודאת צע"ד כמאה עדים, מ"מ היכא שחייב לנושיו ממון אין יכול להודות דהו הודאת צע"ד צמקוס שחייב לאחרים.

ירושת היצט, יל"ע אם הוה מכח אחיו דיוורשו, אך צמקוס' כאן וכן צמקוס' כתובות דף פא:

עי"ש כתב דהוא יורש מכחה היינו מכח אשתו עי"ש צמקוס', ופלא דהרי אשה אין יורשת את הצעל וצ"ע צזה, ועיין צמקוס' א לענין אכילת תרומה והוא צכתובות דף נח צמקוס' דאזכלת מכח שיצט צמקוס צעלה עי"ש, ויש להאריך צזה מכמה דוכתי דמשמע להיפוך ועיין כתובות פ"ד ע"א צרש"י עי"ש.

חז"מ סי' מ"ו סעיף ל"ז נפסק שעדים שמודים שזה כתב ידם אצל אומרים שהיה שטר אמנה אין נאמין והטעם מצואר צגמ' כתובות משום אין אדם משים עצמו רשע וא"כ יל"ע צסי' מ"ו סעיף א' דהלוי נאמן לומר דהוה שטר אמנה וצ"ע דהרי אין אדם משים עצמו רשע והיה אפ"ל דהא דאין אדם משים עצמו רשע הו דוקא היכא שצא צגדר עדות אצל צמקוס אין שייך כלל האז כלל, ומה שצגמ' צ"מ דף ג: א"ר אאמע"ר שם ג"כ הכוונה שאין לחייבו מלקות כיון דמלקות צעי עדות אצל צמילי דאין נוגע לעדות ליכא כלל להאי דינא וצזה היה מיושב הקושיא הנ"ל וציותר מוכן לפי' סי' רש"י צכתובות יח: שפירש הגדר דאין אדם משים עצמו רשע לפי שהוא קרוב ואין יכול לפסול עצמו מחזקתו א"כ הוה דוקא צמילי שצא לפסול עצמו מחזקת כשרות דאז אין נאמן משום קורבה וממילא אין נאמן צכל מה שאומר אצל כשאין פוסל עצמו מכשרות נאמן לומר שהיה רשע אך לפי"ז צ"ע דעדים שחתמו על אמנה ואף שהיה עולה מ"מ עדיין לא נפסלו מחזקת כשרות דלפי רש"י הנ"ל דוקא היכא שמעיד דצר הפוסלו מכשרות וצ"ל דלא דוקא וה"ה כל מילי.

עוד יש ליישב דהאיסור דשטר אמנה הוה דוקא על העדים שהם לא יחתמו על זה אצל על הלוי ליכא איסור כלל ואין זה צגדר משים עצמו רשע,

ובגמ' כתובות דף עב. מאכילתו שאינו מעושר ומקשה צגמ' מנא ידע וכן צגדה וחלה

שהוא משום גזירה שחוששין שמשקר ובאמת לא נזכר אלא דמלאמי ברמז"ס חדוש דוקא גבי שטרות הקילו חז"ל שנקרא זכירה משמע לשאר מילי לא חשיב זכירה מה שאין זכור מעצמו ויל"ע.

קיום עדות החתומים בשטר רמז"ס ה' עדות, דעדים המעידים שזה חתימת ידם אבל אין זוכרין שחתמו ואין זוכרים מי ליה ממי הרי זה לא יעיד, מפני שעל מנה בשטר הן מעידין והחתימה רק להזכיר להם, ולכן כל שאין זוכרין ההלואה אין בה כלום ושיטת זה"ג הביאו הכ"מ הוא שאפילו צאו עדים אחרים וקיימו חתימתם, אפ"ה כל שאלו העדים אין זוכרין ההלואה אין בכך כלום, אבל הרמז"ס חולק בה וס"ל דאם נתקיים ממקום אחר ע"י עדים, אפילו אומרין אלו החתומים שאין זוכרין אין בכך כלום שחוששים שמא חזרו בהם, ולקמן יבאר כמה פליגי. ועוד כתב הרמז"ס שאם יזכרו לאחר זמן ישיצו יעידו ואין בכך כלום, והא דלא חשיב ליה חוזר ומגיד נ"ל דכשאומר שאינו זוכר אין זו הגדה כלל. וצ"ל לפי"ז דעד שהעיד צ"ד שאין זוכר כלום ואח"כ נזכר יכול להעיד ואין זה חוזר ומגיד, ואעפ"י שיעקר הלימוד דכיון שהגיד שוב אין חוזר ומגיד ילפינן מואם לא יגיד ונשא עונו, ושם מ"ר שאומר שאין יודע עדות, י"ל דדוקא התם שאומר בצרור שאין יודע, משא"כ כשאומר שאין זוכר אבל לא שידע בצרור שלא היה כן ע"כ לא שייך בה חוזר ומגיד. והנה הראב"ד חולק על הרמז"ס וס"ל דאפילו אין זוכרין ההלואה כל שאומרין שזה חתימתן מהימני. והנראה דפליגי בצאור הגדר מה שאמרו בגמרא שעל מנה בשטר הן מעידין, דלהרמז"ס הפירוש כפשוטו שזכרין שעדים יזכרו ההלואה ואל"ה לא מהני החתימה בשטר כלל, ונ"ל דהא דלהרמז"ס מהני כשאחרים מקיימן חתימתן אף דשמא הם אינן זוכרין, הוא משום שאין סהדי שודאי זוכרין ההלואה, אך כשאומרים מפורש שאינם זוכרים לא מהני, אך שיטת הראב"ד דכשחתמו העידו על מנה שבשטר ולא עתה בשעת הקיום וע"כ סגי בקיום בחתמיו ודו"ק.

ודחיק לאוקמי באופן מיוחד ומקשה הראב"ד אמאי לא מוקי כשהאשה הודתה בה ומתוך דאין אדם משים עצמו רשע והר"ן מקשה על הראב"ד דמה בכך דאין אדם משים עצמו רשע מ"מ הכתובה הפסידה דהודתה בע"ד כמאה עדים והנה באמת יל"ע כהודאת בע"ד אם משים עצמו רשע אם גם אז נאמן או דילמא הודתה בע"ד נאמרה דוקא כשאין כהודאתו גדר דמשים עצמו רשע ולכאורה בה פליגי הראב"ד והר"ן הנ"ל אך עיין בגמ' ב"ב פ' חוקת הבתים דף לג. כהיהא שאמר שהוא קרוב והחזיק ואכל פירות ואח"כ הודה עי"ש בגמרא אם נריך להחזיר הפירות אבל מכאן ולהנא ודאי נאמן אף שמשים עצמו רשע שהיה גזלן וקשה על הראב"ד הנ"ל וכן יש להקשות עוד מכמה דוכתי יש ליישב כהנ"ל דאם הוא לגדר עדות אז אין אדם משים עצמו רשע ואם לא שייך לעדות אז אין שייך א"א משים עצמו רשע ושפיר מיושב הנ"ל ובאמת לכאורה תליא צטעם הודאת בע"ד דלמהר"י אבן לב דהטעם כמתנה א"כ נאמן אפילו משים עצמו רשע דהרי גם רשע יכול ליתן מתנה ואם הטעם כשי' הקצות משום נאמנות אין מועיל היכא שעושה עצמו רשע. שוב ראיתי שרש"י יצמות כה: הרגיש בה חז"ל והא דאמרין הודאת בע"ד כמאה עדים דוקא בממונה אבל לענין קנסא ומיתה ומלקות אין אדם משים עצמו רשע עי"ש ומשמע דבממונה נאמן ול"א א"א משים עצמו רשע ודו"ק.

ב ע"א ע"ד השאלה צמי שכוח ד"ת שחידש ואין זוכרין רק אם יעידו כחתיבתו אם נקרא זכור מה שלמוד או עבר על השמר פן תשכח ויל"ע בגדר זכירה ע"י דבר אחר היינו אם משהו מזכירו ונזכר אם נחשב זכירה ובגמ' כתובות פ"ב כותב עדותו על שטר ומעיד לאחר כמה שנים ובגמ' והוא שזכר ומשמע שמה שזכר ע"י הכתב חשוב זכירה וכן מביאר שם בגמ' דאפילו אדם מזכירו מהני זולת צ"ד עצמו לא מהני ולא הצנתי הטעם דמאי שנא מי מזכירו עד שמלאמי ברמז"ס שמפרש

כא ע"ב דאם צא עד והעיד על כתב ידו ודיין א' מעיד על קיום השטר אין מטורפין, והטעם משום דהם מעידים על חרי עניים דהעד מעיד על מנה שבשטר והדיין מעיד על הקיום, (ועיין בריש העמוד מחלוקת רבי ורבנן אם הם מעידים על כתב ידן או מנה שבשטר, והצאור אף דהוא אומר דמעיד על כתב ידו ס"ל לגמ' דא"כ הו' ליה גדר מפי כתבו, דהעד יכול להעיד רק על המעשה אלא שהחתימה עוזרת לברר שהמעשה אמת, ועד שאמר זה כתב ידי היינו שמאשר את הדבר) והנה אף שממילא מצורר לב"ד שהשטר אמת וא"כ המעשה אמת, והגע עצמן בעדי קיום שמעדין שזה חתימת העדים, דמהמני אע"ג דאין מעדין על המעשה דשטר א"כ הכ"נ נימא הכי, צריך לומר דשאני עד האומר זה כתב ידי וכנ"ל דאז מעיד על המעשה וע"א על המעשה לא חשוב כלום ע"כ אינו יכול להטורף דבטלה עדותו משא"כ עדי קיום דלכתחילה, לא צאו להעיד אלא על גוף השטר בזה מהי צירוף דכך הוא קיום שטרות. ויש לעיין בדיין אס מטורף עם עד מהשוק שמעיד על חתימה, דבגמ' לא נזכר הציור הזה ונ"ע בכל הנ"ל.

בב ע"א נאמנות צידו למפרע צמוס' כתובות דף כ"ג דאע"ג דמה שצידו נאמן דוקא כל זמן שצידו, אבל אחר שכבר אינו צידו למפרע אין נאמן, ונ"ע דעיין גיטין דף ב: גבי נאמנות דע"א צאסור דמצאור דאפילו עכשיו אין צידו כתבו המוס' דנאמן ונ"ע.

האחרונים מקשים על הרמב"ם שכתב בפט"ו מהל' סנהדרין ה"ו דע"א שאמר שזה אסור נאמן, דע"א נאמן צאסורין ולכן הוחזק הדבר צאסור ואם יאכל אס"כ בהתראה יחייב מלקות, א"כ מ"ש מסוגייתו שכתב בפ"א מאיסור"ב הכ"ג דאע"ג דאדם נאמן לומר שקידש את בתו מ"מ לא נסקלין ע"ז, ומדוע לא נימא דהוחזקה כבר

דין לצא מהדין להיות כנדון, האור זרוע הביא שרצנו גרשום היה לו סיבה עם בנו וישב י"ד גשום ק"ו לשכינה י"ד יום, והקשה זקניו ז"ל ע"ז דהרי אמרו ק"ו לשכינה י"ד אלא דיו לצא מהדין להיות כנדון, והנראה בזה דעמין דיו לצא מהדין דוקא בדאורייתא אמרינן כן, דגדר דיו הוא כמו שכתבו הפוסקים דלכן אין עונשין מהדין דאין לדעת כוונת המורה למה נותה, וע"כ אמרינן דיו דכל ק"ו אפשר לפרוך דלא ידעינן צודאי כוונת העונש, אך צר"ג מאור הגולה שסבר שידע צודאות הטעם מהסיבה ל"ש למימר דיו.

כא ע"א בגמ' כתובות כא. וצחו"מ סי' מ"ו מצאור דין מחדש, דהא דשני עדים נאמנים צריך דוקא שיתחלק הדבר חצי על פי זה וחצי על פי זה, ואם יצא ג' רביע על פי זה ורביע על פי האחר אין העדות מועילה כלל, ויותר מזה מצאור בשו"ע ורמב"ם דאפילו חצי על פי זה ורביע על פי קרוביו ורביע על פי אחר לא מהני דהוה כג' רבעים על פי אחד, ולכן מצאור שם דאם יש לפני צ"ד שטר שאינו מקיים, ואמר אחד זה כתב ידי ואס"כ מטורף עם אחד להעיד על חתימת השני, לא מהני דהו' ג' רבעים על פיו, והעלה לזה נאמר בגמ' ושו"ע דיביא חתימת ידו לב"ד וילך והצ"ד בעצמו יקיים חתימתו ואס"כ יכול הוא ואחר להעיד על חתימת השני אלא שצריך להדין זה דלכאורה גם צכה"ג הלא יוצא ג' רבעים על פיו דהרי הגם שצ"ד בעצמו קיים חתימתו מ"מ הרי הוא יוצא על פי חתימתו ועדותו ושוב הו' ג' רבעים על פיו, ונ"ל דבר חדש דהא דאין ראוי ג' רבעים על פי אחד יליף מעל פי שניים עדים יקום דבר, חצי על פי זה וחצי על פי זה, והיינו דוקא כשהדבר קם על פיהם, אבל מה שצ"ד מקיימים אף דהו' מכח עדותו מ"מ הרי הצ"ד מקיימים הדבר ולא הוא ודווקא קיום הדבר כגון צ' עדים המעידים שאז כל אחד מהם לא רק מצרר המעשה רק יותר מזה מקיים חלק מהדבר, והבן החדוש שצדבר.

בג ע"א בבבמה דוכתי בקדושין דהו ספק קדושין האשה ספק מקודשת, ומקשים דאוקי אחזקה שהיתה פנויה, ומת' החוס' דכיון דנעשה מעשה קדושין, נשברה חזקה פנויה ע"י הקדושין אף שיש ספק אם הם קדושין, וקשה לי ע"ז ממשנה מקואות גבי ספק מקוה אם כשירה, האדם טמא משום שמעמידין אותו בחזקתו והוא טמא אף שעשה מעשה טבילה ומ"ש מקדושין, ועיין לעיל במ"ש דהטבילה אין היא עצמה הטהרה רק שהיא גורמת לטהרה אחר הטבילה, ולפי"ז יש לחלק בין טבילה לקדושין וכן בשחיטה, דאף דיש חזקה דאסור מ"מ לאחר שחיטה אמרינן שנסתלק החזקה (ועיין בזה חוס' ב"מ דף כ ע"ב וי"ע).

בר ע"א בתוס' כתבו דלא נחשדו ישראל על שבעית, וי"ל דהיינו בטחוס משא"כ בעוה"ר כשידוע שמחללין שוב אין נאמנות בטחוס.

הקד"ר שהניח קדירותיו חילוניות טמאות משום חפופי רה"ר, וי"ע דס"ט צרה"ר טהור, והנה הא דקיי"ל פסחים י': במלא קרדומו צלד אחר טמא שמה נגע אדם טמא, י"ל דרגלים לדבר וג"כ היו ס"ט צרה"י דצבית הוא רה"י משא"כ כאן קשה, וי"ל דכ"מ ששכים טומאה שאני ועיין חוס' שהקשו מדוע בית פרס טמא הא הוא ס"ט צרה"ר, ומי' דכיון דיש וודאי טומאה אף לא נודע היכן לא טהרו חכמים מספיקא, עיין שם דכל היכא דהשדה לעולם נספק הוא טמא.

בר ע"ב נשיאות כפיים אסור עשה הא דלא חשש ללא תשא י"ל דהצרכה אין צריכים כולם לצרכ או דל"ת הוא רק אסור מדרבנן עיין שדה חמד.

בא"א ע"י במלמ"ל שם ונשעה"מ ועוד, והחלוק נראה פשוט דנאב שקידש את בתו כיון דהו דבר שצערורו צעי חרי עדים, ואעפ"י שאנו אומרים שנאמן לומר שקידש בתו מ"מ אין לנו כאן מציאות להחזיקה בא"א ללא שני עדים, אלא נאמנות לאוסרה, משא"כ באיסורין דהדין דע"א נאמן להחזיק האיסור בזה שפיר יש לנו להחזיק בע"א, וממילא שפיר מלקינן דהחזקה אסרתו מדינא, משא"כ בקידושין שמלכתחילה החזקתה כחשת חיש רק נגדי חיסור ולא לגבי עונש, דלגבי עונש אמרינן דאין דש"ע פחות משניים. וביתר צורך דהא דבע"א לוקה האוכל אח"כ אינו מכח נאמנות העד, אלא כמ"ש הרמב"ם דע"י העד הוחזק הדבר באסור ולכן לוקה מכח החזקה של אסור שיש בדבר, וזה דוקא באסור שאפשר להחזיק בע"א ג"כ, משא"כ ערוה כנ"ל דאין כלל להחזיק בחזקה דא"א עפ"י ענאמן דאין דש"ע פחות משניים, אלא שהתחדש דסיני בנאמנות לאסור ודו"ק, ועי' בר"מ צפ"כ מאיסור"ב הי"ג בקר' המלמ"ל שם וגם קושיתו זו מיושנת עפ"י יסוד זה ודו"ק.

בב ע"ב חזקה אין אשה מעיזה יש שפירשו דהגדר בזה דאשה אימת בעלה עליה ולכן אין מעיזה לשקר בפני בעלה, אבל אין זה נכון דהרי אומרת גרשתי נאמנת מכח זה ואף שאם גירשה ליכא לחזקה אימתה כלל, אף עיין בחוס' כחוצות י"ח דהגדר בזה כמו אין אדם מעיז בפני בעל חובו, ומבאר שם בחוס' דהוא כיון שחצירו יודע ומכיר בשקרו לכן אין מעיז, והכ"נ גבי אשה בצעלה כיון שידוע ומכיר אין מעיזה לשקר, ועיין פ"ב דכחוצות דמסתפק בגמ' אם יש לה עדים שמסייעים לה אם מעיזה, וכן במק"א צפ"ב דכחוצות דמסתפק אם שלא בפני בעלה אם מעיזה, והספק תליא בגדר הצורך הנ"ל דהנאנו שני פירושים, דאם הוא מפני אימתה מצעלה צריך להיות דוקא בפניו, אף אם מפני שיכיר בשקרה ל"ש.

לא גירש דאס גירש מאי מסתפק אצ"י בגרושה היינו
הך וליכא למימר דבאמת גירש רק שיש חלוק אס
גירש מחמת שציה או מחמת זונה דכיון שכבר גירש
שוב היינו הך ותרואהו חד אסורא דגרושה אעפ"י
שגירש מחמת שציה יש אסור אחד דגרושה וגירש
מחמת זנות יש שנים גרושה חונה מ"מ מאי נ"מ
לענין הרחקה וע"כ מוכח דר' זכריה לא גירש
וא"כ ש"מ חידוש דהא דשציה אשת כהן נאסרת על
בעלה היינו דוקא שאסור לצוא עליה אבל א"צ
לגרשה כלל ונהי דוודאי אסור לקדשה לשציה אבל
אשתו וגשצית א"צ לגרשה כי עיקר האסור הוא
רק הבאה וי"ל אס דוקא בשציה כן או אפילו
בזונה, עוד חידוש יש בגמ' דלכאורה איך נאסרה
כלל על ר' זכריה כיון דהוא ידע וודאי שלא זינתה
א"כ לכאורה היכא שצ"ד אוסרין דבר משום ספק
האדם שאכלו אין ספק כלל לו הרי זה מותר והבן
ועד"מ שמצינו א"א מעידה שנהרג בעלה כגון
שאומרת ברי לי עי"ש אע"פ דלצ"ד ספק ועי'
בפני" כתובות כב: ואולי שציה שאני דהוי גזרת
חכמים ואין נ"מ אס הוא יודע דחכמים גזרו בכל
אופן שהוא ודו"ק.

ל ע"ב בחיובי דקלנ"מ ובמלאכת הוצאה בשבת
וגדר חץ אית' דאוכל חלב חייב
שנחייב בגיבזה משעה שהגביה, ואסור חלב משעת
אכילה ולא בלא כאחד החיובים, ואף שיש להבין זה
דהלא לא נחייב בפועל בתשלומי הגיבזה רק בשעה
שאכל, ואז בלא החיובים כאחד ומה לי שמקודם
היה שעת חיוב שאם יאבד ישלם, אך הבאור דמיד
כשלוקח חל עליו חיוב לשלם ואפילו יאנס ממנו
וע"כ אז כשאוכל לא אז התחיל החיוב ופשוט.
עוד יש לחקור בזה דבעי דב' החיובים באין כאחד,
אס אחד מהחיובים מתחיל עם השני אבל לא
נגמר עד אחר זמן אס נקרא באין כאחד, ונראה
דהדבר נפשט מגמ' שם דהזורק חץ ברה"ר פטור
אף שקריעת השיראין היה קודם להנחה, מ"מ

בו ע"ב שבויה אסורה ואס יש מחצאה מלאת על
כולן, אמרה לא נחצאתי ולא
נטמאתי ספק בגמ' אס אמרין מה לי לשקר או
לא. ואריך באור עד מאד דלכאורה מה לי לשקר
הוא גדר מגו וא"כ מדוע נימא דליכא מגו, ועו"ק
בגמ' שם מייחי מעשה ומסיק שם דלא אמרין
מה לי לשקר במקום עדים, ואין הכוונה שיש עדים
ממש רק אן סהדי, וע"כ אן סהדי לא עדיף טפי
מחזקה דהוא ג"כ אן סהדי, ובחזקה איבעיא לן
בצ"צ אי אמרין מגו במקום חזקה והכא פשיטא,
וי"ל עפ"י ד' התוס' כתובות כה: ד"ה הרי שאמר
בני זה וכהן אין נאמן, והקשו דנימא נאמן בגמ'
שלא ה' אומר שהוא בנו, ותיירו דכיון דלפי דבריו
הוא בנו תו לא מהימן כיון דהוא קרוב. והבאור
בתוס' נראה לפי החקירה היכא שיש לו מגו על
מה נאמן על הטענה שיכול לומר או על הטענה
שאומר, ותוס' ס"ל דהנאמנות היא על מה שאומר,
ועפ"י"ז א"ש דכיון שעל מה שאומר הוא נאמן א"כ
לדבריו הוא בנו ועל בנו שוב ליכא גדר נאמנות
ואפילו דאית לי' מגו והבן, וזה י"ל בהבנת גמ'
דין דכיון דאמרה שציה אני ולא נחציתי א"כ
לדבריה היא שציה ושם שציה אסור אעפ"י דאית
ליה מגו, אמנם גם דברי התוס' ז"ע דלהלכה
פסקין דשציה דאומרת נשציתי וטהורה אני טהורה
וגמ"כ וי"ב.

אמר ר' זכריה המעון הזה לא ינאה ידה מתוך
די אמרו לו אין אדם מעיד על עצמו אעפ"י
שבה נאמן להעיד עליה כנזכר
שם וכן כל הפסולים מ"מ בעלה שאני דכגופה
ועיין לענין פלגין דצורא שחלקנו כן בין פסול
עדות דבעל לשאר קרובים וזה ברור אלא דמשמע
בגמ' שר' זכריה אעפ"י שאסרו עליו לא גירשה
דכן אמרו יחד לה בית בחצירו ומסתפק אצ"י מהו
לעשות כן בגרושה ובצ"י מצא דהיינו כהן שגירש
את אשתו דדילמא בשציה הקלו ומשמע דר' זכריה

דקיי"ל קלצ"מ פטור דוקא כשצאו שניהם כאחד, והצאור לאפילו חיוצ אחד לא נגמר אבל התחיל עם האחד סגי צכך לפוטרו, וזה יפרשו הסוצרים דמעקירה מתחלת המלאכה, ולסוצרים להנחה עושה חיוצ יפרשו פירוש אחר צגדר עקירה לורך הנחה, והוא דס"ל דכל מעשה שצריך לעוד מעשה א"כ נחשב כל המעשה כמעשה אחד, והא דקלצ"מ חייב אם צא על שני דברים דוקא כשהם מעשים נפרדים לגמרי אבל כל היכא שנחשב למעשה אחד א"כ נקרא שהחיוצ צא כאחד, וכמו שכתב הנמוק"י בצצרת אשו משום חלו צצ"ק עיי"ש, ואדרבא טפי מדויק צלשון הגמרא עקירה לורך הנחה דעיקר הנחה רק עקירה לורך לזה, (וא"ש ג"כ הגצעה לורך ניסוך דשם וודאי הצאור דנחשב כאחד ולא דהחיוצ משום הגצעה) וצצצרה הנ"ל אם חשיב כמעשה אחד יש לצאר מחלוקת הנ"ל דאמוראי.

בקנין הגצעה נחלקו רש"י ותוס' אם הגצעה צריך ג' טפחים או סגי צפחות, דעת רש"י צכחות דף ל"א דצעי ג' וצעמוד צ שם כתב דאם הוא צידו של אדם קניא הגצעה אף צפחות מג', כמו דמהני לענין צצת דלא צעי מקום ד' על ד' צהנחה, ותוס' הקשו דמאי ענין זה לזה והנלענ"ד דטעם דרש"י דאין קניין צהגצעה פחות מג' דפחות מג' כלצוד ולא חשוד הגצעה, ודמצינו לענין צצת דלא נחשב עקירה צפחות מג"ט משום לצוד, אבל כשמגציה צידו אז לא שייך לומר לצוד כי ידו אין מתצטלת לגצי קרקע, וזה צענ"ס הסצצרה דידו חשודה כד' על ד', דהפטור דפחות מד' על ד' דמתצטל ואין נחשב רשות ולא שייך לומר שידו לא חשוד רשות.

ודג"ה התוס' הקשו על ר"ת דס"ל דהגצעה פחות מג"ט קניא, א"כ האין אמרו צגמ' כחות דאם הגציה צצצת חפץ לגצט פטור מתשלומין משום קלצ"מ, הלא הקנין נעשה צתחילת הגצעה צפחות מג' דאז אין חיוצ לצצת דפחות מג' לא חשיב עקירה וכלצוד ולענין קנין קנה צפחות מג',

עקירה לורך הנחה וא"כ צבר מתחיל החיוצ דמלאכה צצת אף שלא נשלם עד הנחה, (רצ"ה לומר דאין עקירה חנאי צמלאכה רק חלק מהתחלת המלאכה) אף דאכתי יל"ע דהרי החיוצ דצצת מתחיל חיכף צתחילת העקירה והחיוצ דנוקין היה צאמצע הליכה, ושוב לא צאו כאחד דהחיוצ דצצת קודם, וי"ל דהצאור צגמ' דעל רגע זריקת החץ מחייב שניהם, דאח"כ צעעה שנופל החץ אינו חייב כלל דאנוס ואין יכול להחזיר, וע"כ מחייב רק על רגע שזורק החץ וצא כאחד, וזה עומק דברי הגמ' לחלק צין עקירה לורך הנחה לצין הגצעה לורך אכילה, ומחלק דכאן יכול להחזיר הדצד וכאן אינו יכול להחזיר, והחלוק כנ"ל ולכן מסיק דמעציר סכין וקרע שיראין חייב עיי"ש ותצין.

לא ע"א גדר הגצעה עקירה והנחה וקלצ"מ צגמ' כחות דף ל"א זרק חץ מתחילת ארצע לסוף ארצע וקרע שיראין פטור שעקירה לורך הנחה וצתוס' מציא דיש אמוראי שחולקין על ענ"ס הסצצרה דעקירה לורך הנחה ול"צ צמאי פליגי. והנה צכלל יש לחקור צגדר עקירה והנחה, אם עיקר החיוצ צעקירה או צהנחה או י"ל דצצניהם כאחד, ויש צה מחלוקת ראשונים דהתוס' כאן צכחות משמע דהחיוצ צצניהם, מתחיל צעקירה ונמשך עד הנחה, ומהרצ"א צצת משמע דס"ל דהעיקר צעקירה, וצמאייר צצצת כתב דהעיקר הנחה ועקירה אינה מעיקר המלאכה כלל. והנה לכאורה הצאור צעקירה לורך הנחה מפרש רש"י דהמלאכה מתחלת משעת עקירה, והוא מוכן לשיטת תוס' ורשצ"א דרצ"ה לומר דהחיוצ ואסור דצצת צבר צא מתחילת העקירה ולכן פטור על השיראין, אבל למאן דס"ל דהחיוצ צא על הנחה א"כ צריך צאור דמדוע פטור על השיראין שקרע לפני הנחה. והנראה צה דעקירה לורך הנחה יש לפרשו צצ' פנים, יש לומר דכיון דעקירה צריך להנחה ע"כ מתחילת העקירה מתחיל צבר החיוצ ואסור דצצת, וממילא נמצא דחיוצ דצצת וקריעת שיראין צאין כאחד, ולפי"ז יצאר דאף

שיהיו ג"כ אסורין להשתמש בה, ובחוס' כתבו דעל גניבה ואצילה חייבין שכן נהנין, והמקור זיינו החוס' בהשואל דף ז"ו, והב"ח מוחק ומניין להאומנין דף פ"א, (ולא מנאחי בשניהם) ומשמע מזה דשייך חיובי דשומר אף שלא קיבל על עצמו דין שומר אלא בע"כ נעשין סייבין.

והנה עוד שם בגמ' היתה לו פרה שאלה וטעמה בשבת פטור, ועמ' דהחדוש בזה דסד"א דמשעת שאלה חייב באונסין וא"כ לא אמרינן קלבד"מ קמ"ל, ולכאורה קמ"ל דבאמת אין חייב משעת שאלה רק משעת אונס, אבל אין זה נכון דבשו"ע סי' ש"מ סעיף ד' בש"ך וסמ"ע שם פסקו דמשעת שאלה נחייב באונס, וכן הרמב"ם פסק כך ופסק ג"כ דבשבת פטור דקלבד"מ, וכבר עמדו בזה הדין דאם טעמו משלמין דמי בשר בזול, וז"ע דזה לא נחשב אונס, ואם השאיר להם אציהם אחריות נכסים גובין הכל, והראשונים מקשים על זה דמדוע פורעין מנכסי אציהם הרי אין על אציהן חיוב כלל, דהרי החיוב בא משעת אונסין ואז כבר מת, ג"כ הדין דדמי בשר בזול ז"ע, דלפי"ז אם לקח בטעות חפץ חצירו והזיקו ישלם רק דמיו בזול ועיין עוד במק"א מזה.

לה ע"ב בגדר מיאון ויבוס בחוס' כתובות פרק ג' דאם מיאנה איגלאי מילתא למפרע דלא היתה אשמו, ובשו"ת אבני נזר מקשה על זה מיבוס דקיי"ל יבמה ואח"כ מיאנה מותרת לשוק בלא חליצה, ומקשה לפי החוס' דנעקר למפרע א"כ למה מותרת לשוק והלא יש לה עדיין זיקה, והנראה בזה דיבוס שאני דקיי"ל דיבוס קונה אפילו בעל כורחה ואפילו בלא כוונה כגון נפל מהגג, וז"ל דיבוס שאני דעלם המעשה דביאה פוטר הזיקה וזה אין שייך לעקור המעשה שנעשה כיון דלא בעי כוונה, משא"כ מיאון בקדושין דתליא בכוונה וש"ך לעקור הכוונה למפרע, וע"ד שבארתי במק"א לענין הפקעת חז"ל בקדושין.

ותרצו באופן דחוק מאד, ויש לומר דאף ר"ת דס"ל הגזבה קונה בפחות מג' טפחים, מ"מ נ"ל ברור דכל זמן שמגביה עדיין נמשך הקנין ולא קני עד גמר קנין, ולפי"ז אף דסתם הגזבה קונה בפחות מג' היינו דוקא כשמפסיק להגביהה אחר ז' טפחים אף אם ממשיך להגביה כיון שמגביה למעלה מג' נחשב כל זה עדיין כקנין, וכבר נתבאר עפ"י סוגי דעקירה לורך הנחה דקלבד"מ סגי בחלק מהמעשה שיעשה ביחד עי"ש, וכך יש לישיב ד' ר"ת דלפי"ז שבת וקנין באין כאחד, ואל תתמה מגמ' מרובה גבי זרוק גנבתיך לחצירי דקניא אף באיר דשאי התם דבקנין חצר הוא מדין רשות וצרגע שהגיע לרשותו קנה ולא נמשך הקנין, משא"כ הגזבה דכל כמה דמגביהה עדיין נחשב כקנין.

ובמק"א הארכתי ביסוד זה דיכול למשוך הקנין כמה זמן שירצה ועד שלא נגמר עדיין לא חל הקנין, ודוקא קנין חצר שאין תלוי בדעתו דחצר ממילא קניא, אבל הגזבה או משיכה וכיו"ב יכול להתחיל עכשיו ולגמור רק מתי שירצה.

לד ע"א שחיטתה שאינה ראיה צי"ש על הגמ' דאם מעשה שבת דרצנן הוו שחיטה ראיה, ומקשה מקדושין דקיי"ל דהמקדש באסור דרצנן אינה מקודשת והכ"נ ליחשב שחיטה שאינה ראיה ונדחק לתרץ, והנלעג"ד דלק"מ דבקדושין צעי הגאה שזה פרוטה מציאותית ולא הגאה הלכתית, ואם אינה יכולה ליהנות אין נ"מ מטעם מה כל זמן שאין יכולה ליהנות אין בקדושין כלום, אבל שחיטה שאינה ראיה הגדר בזה הוא גזיה"כ דשחיטה המתיר הוא דין לא מציאות, ועל מה גזירה תורה על מה שאסור מהתורה אבל האסור מדרצנן אכתי גזיה"כ דשחיטה מה"ת מהני ופשוט ונכון.

לד ע"ב הניח להם אציהם פרה שאלה משתמשין בה כל ימי שאלתה ואפ"ה אין חייבין באונסה, ופרש"י כיון שהם לא שאלוה, ולז"ע דא"כ

לו ע"ב עגלה ערופה מכפרת על הספק עד שימצא הרוצח אבל נמצא חייבין להורגו, וא"כ ז"צ דמה הפירוש דהעגלה כפרה צנחיים על הספק כלפי מה, כלפי הרוצח הרי לא נכפר חטאו ואפילו ימות צנחיים דוחק לומר דכיון דלא נודע נחכפר, ועיין צ"פ שפ"א על מס' כריתות שמפרש דכפרת עגלה ערופה הוא על הארץ, שהרי נאמר ולארץ לא יכופר וע"ז מציאים עגלה ערופה, עי"ש שכתב לכן לא מהני צה כפרת יו"כ עי"ש.

לח ע"ב בקצוה"ח הקשה על שי' הרמב"ם ותוס' דנפל הוא צר ירושה, א"כ צהא דצעי אם מיתה עושה צגרות ונ"מ אם מורישה לצנה, ותמה צגמ' דהרי צין נערוות לצגרות ששה חודש ואיך שיך לה ולה, והקשה הקצות דלשי' הרמב"ם שיך שירש נפל, והנ"ל דעד ו' חודש אין הולד כלל צר חיות ואפילו ליום אחד אין צו חיות והר"מ איירי צותר מו' חודשים.

ג ע"א אמר אבי אמרה לי אם האי מאן דטורקיה עקרב צומא דמשלים שית לא חי מה יעשה יקח מרה של חיוורתא צרש"י מפרש דיה לצנה ויערצו צשכר וישקטו לקטן והנה דיה הוא עוף טמא כמו שפירש רש"י שמיני חסידה זו דיה לצנה (האמנם עיין צ"פ ראה כתוב גם דיה וגם חסידה וא"כ תמוה שחסידה יהא דיה ולל"ע) וז"ל דמשום סכנה מותר אף עוף טמא אף יל"ע דרפואה סגולית ולא טבעית מאסור ג"כ לא הותר לחולה עיין ספיה"מ לר"מ צומא (פ"ח) לענין אכילת כבד כלב דלא הותרו רפואה סגולית צאיסור אפי' צמקום סכנה, וצחוס' מפרשים דקודם שינשוך העקרב יתן לו חה יותר חודש אף דאינו מסוכן עדיין ושמה ציון דקטן קיל טפי ול"ע.

גד ע"ב פחלוקת ר"מ ור"י אם אשה יכולה למחול הכתובה, וז"צ דמדוע לא תוכל למחול, וצחוס' דף נ"א ע"א מקשה ממס' צ"ק

דמשמע דיכולה למחול ולמכור הכתובה, ומתוך דדוקא צכתב יכולה למחול ולא צע"פ וגם זה ז"צ דמ"ש, ונראה כך דחיוצ כתובה לאשה היא ענין תמידי ואפי' נאצדה חייב לכתוב מחדש וכיו"צ, ולכן לא מועיל מחילה דאף דמחלה לו מ"מ האישות מחייבם מחדש לכתובה, וזולת מחילה צכתב דהוא מחילה שצכל שעה כמ"ש החוס' צצ"צ גבי חזקה דשטר חשיצ צכל רגע, ולכן אף שכל רגע מתחייבת היא ככל רגע מוחלת, וחו דוקא צכתב משא"כ צע"פ לא שיך זה ומחול על אותו הרגע ואח"כ מתחייב שוב וכעין זה כתב צשטמ"ק כתובות דף י"ז דלכן מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול כי מחילה היא מה שמסלק עצמו מהיות מלך, וכיון שנאמר גבי מלך שום תשים שיהי' אימתו עליך לכן אף שנסתלק ממלך חוזר ונהיה מלך וציה אפ"ל מה שיש לומדים וכ"מ מפי' המשנה להר"מ צערכין דף ו: דהיוצא ליהרג צצמות המלך נערך, עי"ש היטב דמוכח דאע"ג דמורד צמלכות חייב מיתה ונכסיו למלך מ"מ אם רצה המלך מוחל, וקשה ע"ז דקיי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ועם הנ"ל אפ"ל דע"י שמחל אותו רגע אינו מלך ונסתלק החיוצ דמיתה מהמורד ושוב אינו חוזר, דצעצם יכול למחול אלא שאחר המחילה מתחיל חיוצ חדש אף לרגע המחילה מהני ודו"ק, וציה אפ"ל מה שאמרו צגמ' סנהדרין פח: דצ"ד הגדול יכולין למחול לזקן ממרא עי"ש, ותמוה דפשוט שנצא אינו יכול למחול למי שעצר על צווי ואיך יכולין הסנהדרין למחול לו רק יתכן דע"י המחילה אינו צצ"ד הגדול וממילא אינו מחויב, משא"כ נציא דאין יכול למחול דהאסור מה שעצר על דבר ה' כמ"ש צפסוק.

אך צכתובה ז"ע דגדר מחילה צצמון הטעם דחשיצ כקבל כמ"ש גיטין ע"ד גבי גט וכן נדרים ס"ג וכד' דאמר ע"מ שתתן כור לצני ה"ז כאלו קיבל, (ומ"מ צנדרים משמע דלא הוו קבלה ממנה, דצראשונים כתבו ה"ז הותר הנדר עי"ש שמשמע דהוי כהתרה אלא שמתיר שלא עפ"י חכם) אבל צגיטין לא שיך זה וע"כ ז"ל דהוי כקבל ממנה,

אלא דא"כ גם בכתובה להני דאס נתן לה ממנו פשיטא דמהני וא"ע.

נח ע"ב בענין אדם מקדיש דשלב"ל ברמב"ם פ"ו מהל' ערכין שאעפ"י שאין אדם מקדיש דשלב"ל מ"מ אם אחר חייב להקדיש מזה כל יחל דברו, ומציא ראייה מיעקב אבינו, ויש להציא ראייה לדבריו מהא דקיי"ל דהמקדיש עובר קדוש אעפ"י דמיקרי דבר שלב"ל, ובהא אפשר ליישב פ' הרמב"ם גבי מקדש עובר שצריך לקדש שוב לכשנולד, היינו דאעפ"י דמזה קדושה ונדר יכולה לחול קדושה על עובר, אבל מ"מ צריך עוד קדושין שיהא חלות אחר הלידה.

עב ע"ב בגמ' אבא שאול אומר אף המקללת צפני יולדיו ולמדו זה צגמ' מהפסוק אפרים ומנשה כראובן ושמעון כך גירסת רש"י ומצאנו הכוונה דש"מ דבני צנים כבנים ועיין בריטב"א ועוד שהציא דגירסת רוב הספרים דליף מהפסוק ומולדתך אשר הולדת ואין לו מוצן כלל דמאי שייכות להכא ופלא גדול וגם הגר"א ועוד גרסו הכא רק נ"ל דהפסוק ומולדתך תמוה לפרש"י צחומש שהכוונה על עוד צנים שיוליד והרי לא הוליד יוסף עוד צנים ואין נכתב פסוק שלם כזה ועוד תמוה דמולדתך אשר הולדת משמע לשון עבר ולא עתיד ונראה לפרש הכוונה היינו מה שאפרים ומנשה הולידו ע"ז קאמר דזה לא שייך ליעקב כאפרים ומנשה רק ליוסף דבני צנים כבנים ולא יותר ולכן בני אפרים שייכים ליוסף ולא ליעקב ומוזה למד דבני צנים כבנים והבן.

עג ע"ב בגדר כוונת קידושין וקידושי יעקב לרחל ברש"י כתב ואי שמעתי כגון שכנס רחל על תנאי ורצה לכנס לאה סתם ונמצא שהיא רחל, וקשיא לי אי הכי הרי לא נתכוין לרחל וא"כ

גט כלל, נראה דעתו דאס נתכוין לקדש פלונית ונמצא אלמונית אין קדושין כלל, וי"ל בדעת רש"י דס"ל דהיכא דרצה לישא שניהם אף שנכוון לזה ונמצא זה כיון שרצה לישא שניהם הוו קדושין, דאף דקדושין צריכין כוונה מ"מ א"כ שיכוון לאשה זו דוקא רק לכוונת קדושין כנ"ל, וכנ"ל מקדושי יעקב שקידש רחל ונמצא לאה ולא הוצרך קדושין אחרים כיון דדעתו היה לישא שניהם.

עד ע"א ד"נ תנאי, איתא כל שאפשר לקיים ע"י שליח אפשר לתת בו תנאי וכל שא"א בשליחות אין יכול להתנות בו, ותוס' נזיר יג ע"א (ועי' צנז"ר מהדו"ק אהע"ז ל') רצה להוכיח מכאן דנדר ושבעה אפשר ע"י שליח כיון דמצינו תנאי בשבעה וע"כ דאפשר בשליחות, ונ"ל דאין ראייה דכוונת הגמ' דוקא על קדושין וחליצה או מקח וממכר ונתינת הארץ וכיו"צ דבר שחלו בשני נדדים דוקא ע"ז קאמר דאין מועיל תנאי בלא שליחות משא"כ נדר ושבעה דתליא בחדם לבדו אין שייך זה, והסבירא בזה כדברי התוס' שם דהטעם דצריך שיהא שליחות דאל"כ זה מורה על חסרון בעלות שיש לו, וזה דווקא דבר שחלו בשני נדדים שיסכימו לכך, אבל דבר שחלו רק צו ודאי שהוא הצעלים על זה, ואדרבה זה שאין יכול לתתו לשליח לאו משום חסרון בעלות שעליו, רק להיפוך כיון דרק הוא הצעלים על זה, ולכן בנדר ושבעה מועיל בתנאי אפי' שאין שליחות.

בירושלמי הציאו הרמב"ם וסמ"ג דאעפ"י שיכול לנדור על תנאי שבעה אינה יכולה לחול על תנאי, ונ"כ החלוק בין נדר לשבעה דסתם לא מחלקינן, ואפ"ל עפ"י המתבאר צגמרתינו כל שאפשר ע"י שליח יכול לעשות תנאי וכל שאי אפשר לעשות ע"י שליח אי אפשר תנאי, וחזינן דדבר שמונה על גופו של אדם צבחינת מזה שצופו אין שייך שיעשה צו תנאי, וא"כ מצאנו בפשיטות החלוק בין נדר לשבעה דצגמ' נדרים מצאנו דנדר אסור

חפלא ושצועה אסור גזרה, ולכן שצועה שהוא גופו
אי אפשר שיחול חנאי משא"כ נדר ודו"ק.

עה ע"ב בהרת קדמה לשער לכן וגדר מוסגר
ומוחלט צמשה נגעים וצגמ'
צ"מ צהרת קדמה לשער לכן טמא שער קדם לצהרת
טהור, ספק חכמים מטמאים ור"י כהה, (פי' מטהר
וכדלקמן) וצגמ' צ"מ קוב"ה אומר טהור ופמליא
של מעלה אומרים טמא, אמרי מאן נוכח רצה אמר
טהור וכו', והרמב"ם פסק טמא והוסיף ויראה לי
שטומאחו מספק, ונ"צ דפשיטא דהוה ספק ומאי
ס"ד איפכא, ונ"צ דמאי פליגי, וג"כ הפלא דאם
קוב"ה אומר טהור מה שיך לטמאות ומדוע פסק
הרמב"ם טמא, ונריך לומר דס"ל דכיון דצמשה
הוא מחלוקת חכמים ור"י והוה חכמים רוצ ופסק
כרוב, והתורה נמסרה לחכמים שיכריעו עפ"י רוב
ותורה לא צמשים היא עד כדי כך אלא דנ"צ
צמאי פליגי, וג"כ קשה דהרי משנה צידנו ספק
נגעים טהור וכבר הקשו כן הראשונים, ומי' ר"ת
דמיירי צנוק לטומאה, אך הרא"ש דחה פירושו
וגם ברמב"ם סתם בכל גווני, גם קו' הראשונים
דמדוע לא נזל צתר חזקה לטהר, ג"כ פרש"י דר"י
כיהה לשון כיהה הנגע וטהור, ומקשה ע"ז צחוס'
דא"כ מאי פריך צנזר דלמא כיהה וטמא הלא
כיהה הנגע בכל מקום טהור גם דעת רש"י נ"צ
דמה זה שיך לכיהה הנגע הלא כל שער לכן מכהה
הנגע ואפ"ה מטמא ונ"צ והנראה כך דאפילו אם
השער קדם לצהרת שאז אין טמא מוחלט מ"מ
אינו טהור עדיין רק נריך להסגר כמצואר ברמב"ם
וא"כ האי גזרא כבר נפק מחזקת כשרות וטהרה
כיון דצעי הסגר ג"כ יש עליו דיני טומאה, ויתכן
דבה פליגי אם זה שנריך להסגירו כבר מוציא
מחזקת טהרה או לא, ויתכן דלכן קוב"ה אומר
טהור דאלו עבר ועמיד אחד ואין שיך הסגר
וע"כ כתב הרמב"ם דטמא מספק, וכל הספיקות
מדרצנן כידוע ולכן קוב"ה אומר טהור וציתר צאור
דהשער לכן אחר צהרת שטמא אין השער טמא רק

סימן טומאה לטמא הצהרת והצהרת טמאה ולא
השער, ולכן אף אם השער קודם לצהרת אז אין
רציה על הצהרת אבל הצהרת עדיין יכולה לטמא
מזד עצמה, ולכן אין כאן חזקת טהרה ולכן לא
אמר כאן ספק נגעים טהור יש הבדל בין הגדר
דמוחלט לזה דמוסגר צדין הטומאה דצמשה פי"א
דנגעים אי' דצגד מוסגר שנתערב צאחרים בטל
ומוחלט לא בטל, והחלוק נ"ל דמוסגר כ"ו שא"א
להחליטו מאיזה סיבה כגון שנתערב ממילא בטלה
הטומאה, משא"כ מוחלט דאפשר להחליטו אפי'
מכח ספק ע"כ לא שיך חזקת טהרה.

פב ע"א אר"י יכול להתחיל הקיץ מעכשיו ולסיים
לאחר ל' יום, ולכאורה הכוונה צה
דעד ל' יום אינו קנוי לו כלל, אך עיין צחוס' צ"מ
דף ל"ד ד"ה אי דמפרש שם דצאופן הזה קונה
הגזות והולדות צמים שצנתיים, ומשמע שם צחוס'
שהוא גדר למפרע שאחר ל' יום נקנה לו למפרע
משעת הקיץ וחדוש, וג"כ יל"ע אם צחוך ה' יום
חזר צו המוכר.

פ"ב ע"א האומר משוך ותקנה או חזק ותקנה לא
קנה שמשמעו לשון להצא ועדיין
לא קנה, אלא נריך שיאמר לשון שמשמעו שיקנה
עמה צעת שימשוך או יחזק. והצאור נראה דאי
אפשר לעשות צעת מעשה הקנין והקנין גופא יחול
למתר כך נראה לכאורה הצאור, וא"כ נ"ע מ"ש
מקדושין דיוכל לתת צעת המעות ע"מ שהאשה
תתקדש לאחר זמן, ואולי היכא שאמר צפירוש
שרצונו שיקנה לאחר זמן כן מהני והמקור לדברי
הרמב"ם החדשים ומחדשים נלאו למצוא צכ"מ
והמגד"ע, ועיין גיטין גבי האומר שדה זו אחננה
לפלוגי עי"ש דף מ"ג.

יום. וצ"מ צפ"ד ממכירה הלט"ו אחד המושך ומגביה או שאמר לחבירו למשוך להגביה ולהחזיק לו קנה וכן בשאר צרכי הקניה, ויל"ע חי הוה מגדר זכיה או שליחות, ונ"ל דשליחות ל"ש רק צמידי דצריך לעשות כגון צמאות וחיוצים וכדו' בזה שיך לומר ענין שליחות, משא"כ בקנין נ"ל דאין זה מגדר שליחות ונ"מ דיכול לומר גם לעכו"ם לקנות בעצרו.

פה ע"ב קנין אשה לצעלה האמר שמואל המוכר שט"ח ומחלו מחול מודה שמואל צמננסט שט"ח לצעלה ומחללה שאין מחול מפני שידו כידה וצמנס' כתב דהבאור דאין יכולה למחול זכותו והקשו א"כ הול"ל מפני שידה כידו ולא להיפוך והנה השו"ע ורי"ף ג"כ העתיקו מפני שידו כידה והוסיפו כך דאין קנין לאשה בלא בעלה וגם לפי"ז הול"ל מפני שידה כידו ולולא דמיסתפינא הו"א כך דידוע דצמנס יש שעבד הגוף ושעבד נכסי ולכן המוכר שט"ח יכול למחול דרק שעבד נכסי מכר ולא שעבד הגוף דליחא צמכירה וה"נ י"ל אף דאמרינן מה שקנתה אשה קנה בעלה ה"מ ממון אבל שעבד הגוף נשאר שלה כיון שלא שיך שיקנה בעלה ושזו יכולה למחול וכדי למרץ קושיא זו אמרינן מפני שידו כידה והוה כגוף אחד וגם לו יש חלק בשעבד הגוף ולכן אין יכולה למחול והבן.

צד ע"ב דאין כותבין שעות אלא בירושלים העטם י"ל בירושלים לא נחלקה לשבטים והפירוש וודאי אינו שכל אחד יכול ליעול בזה בירושלים רק הקנין שזה אינה רק קנין זמני וראה סוף מרובה דאינו נחלט בצמי תומה וראה יומא דאין לוקחין דמי שכירות ולכן כותבין שעות להראות שאין הקנין זה אלא קנין לשעה.

והנה הראב"ד הקשה מהא דאומר אחת מכס מתקדש לי דמקודשת, וכן מעקוף חאנה מתאנחי ותקנה לי גטובחין, וכן הקשה מיטול וזכה, והנראה לי עפ"י מה דכתב הרמב"ם בהלכה שאחרי הלכה זו האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה אלא לאחר שלשים יום ומשך לא קנה, אלא א"כ אמר מעכשיו ולאחר לי יום, ומקור הדברים במס' כתובות דף פ"ב וצמנס' שם הקשו דמ"ש מקדושי אשה דמהני לאחר לי יום, ומירנו דבכסף שאני כיון דאם לאחר לי יום לא מתקדש תהיה חייבת להחזיר הכסף ע"כ הוה כאלו הכסף צעין, משא"כ משיכה ומסירה לא שיך לומר שהפעולה דקנין תשאר לאחר לי יום, ולפי הנ"ל מתבאר דיש חלוק בין היכא שקונה בכסף לקונה במשיכה וחזקה, דבכסף שיך לומר שהקנין צעין גם לאחר לי יום משום שמהות קנין כסף אינו נמינת הכסף אלא התוב דשנואר והחוב מתמשך גם לאחר"כ, משא"כ שאר מעשה קנין שהוא רק בשעתו ודו"ק. ובה א"ש מה שהרמב"ם כתב בהלכה זו דוקא על קנין חזקה ומשיכה ולא צפ"א כשמירי בקנין כסף, וממילא מחורגת קו' הראב"ד מקדושין. ומעקוף חאנה וכל הנ"ל דמירי בקנין כסף, ונמצא מקור נאמן לדברי הרמב"ם מגמ' דכתובות דף פ"ב, ולא ידעתי למה טרחו בעל הכ"מ והמגדל עו להביא מרחוק ממס' צ"מ מה שאין מפורש, ובה גם א"ש הסמיכות דב ההלכות והסדר ברמב"ם, אלא דהרמב"ם הוסיף דאם אומר מעכשיו ולאחר לי יום מהני, והבאור נ"ל דאז מתחיל הקנין כבר ויש לקנין על מה לחול רק הקנין יסתיים אחר לי יום וזה אפשר לקנין. והנה הר"ן צפרק הכותב תמה על הרמב"ם, שכתב צמכירה דצעי דוקא מעכשיו וצלה' גרושין פ"ט כתב דאפילו בלא אמר מעכשיו מגורשת, והניח צממיה וכתב ולא ירדתי לסוף דעתו, ולפי הנ"ל אפ"ל דדוקא בקנין אמרינן דלא מהני לאחר זמן, משא"כ גרושין שכתב הרמב"ם בהל' מכירה פ"ה דאין ע"ז שם קנין שפיר מהני אפילו לאחר לי

מסכת נדרים

נסתפק דשם צעיר אמירה כמבואר דאל"ה לא כלום ואמרה היא לא מהני דלר"ך שיאמר דוקא הוא עצמו ומכל הסוגיא מבואר הספיקות אם יש יד משום שי' צו היקש לנדר ובקדושין כתבו הראשונים ו"ל דהוא ג"כ ענין הקדש שאוסר על כל העולם (ולפי"ז ג"כ מוכן שאין לזה שייכות לגיטין) והנה בהפקר ג"כ מסתפק בגמ' אם יש יד ולכאורה מאי שייכות לנדר והא מכלאן ראייה לשי' הרמב"ם דהפקר משום נדר ובגמ' מבואר דהספק משום דהפקר הוא נדקה וא"כ ראייה להיפוך דמאי צעיר משום נדקה חיפוק ליה משום נדר והספק אם יש יד לבית הכסא ג"כ צ"כ דוודאי אפילו יאמר שזה בית הכסא אחתי בדבור לבדו חדוש הוא דלהוה הזמנה. ולענין פסק הלכה כתבו רש"א ורמב"ן להחמיר משום ספיקא דאסורא להחמיר וצ"ן חמה דהוה ספק ממון ולקולא אלא דנ"ל צרור ליישב שי' הראשונים ו"ל דספק ממון לקולא היינו שהספק של מי הממון משא"כ ספק אם נחתיב לתת נדקה לא הוה ספק ממון כי אם ספק אסור דחייב לקיים נדרו אלא דיל"ע מספק מעשר עמי דמבואר ביומא דף ח: דלקולא אזלינן אף שנחתיב להפריש מעשר לא מלך ממון רק מלך אסור וי"ע.

י' ע"א ובה"א צמודה אשר ברא יש לעיין מה מוסיף מהאי קרא.

י' ע"ב בדין מעילה בקדשים: במשנה נדרים כלישים פרש"י והתוס' דהיינו אם של מונח

ג ע"ב בענין כל תאחר בניירות צר"מ פ"א מניירות ה"ל ד' והוא מגמ' דהאומר לא אפטר מהעולם עד שאהי נזיר ה"ז נזיר מיד ואם לא עבר על כל תאחר הגם דבלשון צר"מ יש כאן מקום לעיין דתחילת דבריו משמע שממילא נעשה נזיר וסוף דבריו משמע שצריך לקבל על עצמו כעת נזירות ואל"ה אין צדק כלום אלא דיש מקום עיון בראיית ההלכה, דהנה קי"ל בתרומה דאמר ה"ז גיטין קודם שאמות אסורה לאכול מיד שמא ימות אלא דכ"ז הוא רק משום החשש של שמא ימות והו"ל ספיקא, ומכיון דספק להחמיר ע"כ שפיר אוסרין בתרומה ומחייבין אותו לנזור מיד, אבל לענין צ"ת יל"ע האין עובר על כל תאחר ל"מ לשי' הרמב"ם דספק מה"ת לקולא ויותר מזה כיון שעצרו ג' רגלים וגילה הדבר שלא מת א"כ מדוע עבר על כל תאחר ומה אחר כאן והיה אפ"ל דכיון דכל צ"ת הוא על ספק דהאדם נדר בטח וצ"מ חייבה תורה להביא עד ג' רגלים הכ"נ זה כיון דהיה מחויב לנזור ועצרו ג' רגלים עבר על צ"ת.

ו ע"ב סוגיא דידות נדרים וספק ממון ואסור בגמ' איבעיא אם יש יד לקדושין ומקשים מ"ש מגיטין דפשיטא ליה דיש יד כנזר צש"ס ושו"ע והיה אפ"ל דכל האיבעיות בגמ' בקדושין ופאה ונדקה וכו' אם יש יד הוא דוקא במקום שצריך אמירה ודבור משא"כ גיטין ללא צעיר אמירה כלל וודאי דמהני יד ורק בקדושין

וַיֵּינוּ הַחוּס' לַמַּסַּכַּת יוֹמָא וְתַמּוּה דִּהְלָא מַשְׁנָה
מִפּוֹרֶשֶׁת צִבְיָה שְׁלֵהֲבַת אֵין מוֹעֵלִין בָּהּ וְגַם מֵה
שִׁינֵינוּ לַמַּסַּכַּת יוֹמָא לֹא נִמְלָא שֶׁס רַמּוּ מִזֵּה וְגַם
תַּמּוּה דְקִי"ל קוֹל מַרְאָה וְרִיחַ אֵין בָּהֶם מַשּׁוּם
מַעֲלִיָּה וּבֹאֵשׁ הוּא מַרְאָה וְי"ל דִּי־סוּד הַדְּבַר דְּקוֹל
וּמַרְאָה אֵין בָּהֶם מַעֲלִיָּה פִּרְש"י שֶׁאֵין־בָּהֶם מַמַּשׁ
יֵשׁ לַחֲלֹק בֵּין נִהְנֵה מִמַּרְאָה הָאֵשׁ שֶׁעַל זֶה אָמְרוּ
שְׁלֵהֲבַת אֵין מוֹעֵלִין בָּהּ לְהִיכָא שְׁמַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגוֹף
הַשְׁלֵהֲבַת שְׁלֹזָה מִיִּקְרִי יֵשׁ בָּהּ מַמַּשׁ וְזֵה הִבִּיאוּ הַחוּס'
מִמַּסַּכַּת יוֹמָא שֶׁשִּׁינֵינוּ הַמַּכְבָּה אֵשׁ מוֹצֵת חַיִּיב וְלֹא
נִקְרָא לֹאֹ שֶׁאֵין בָּהּ מַעֲשֵׂה כִּיּוֹן שַׁעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹף
הָאֵשׁ וְזֵה יִתְיַשֵּׁב מֵה דִּלְחָא בְּר"ה כַּת. בְּשׁוֹפֵר שֶׁל
עוֹלָה שֶׁמַּעַל בּוֹ וְלִכְאוּרָה מֵאִי מַעֲלִיָּה אִיכָא הֲלֹא אֵין
מַעֲלִיָּה בְּקוֹל אֶךְ כִּיּוֹן שְׁלוֹקָה הַשּׁוֹפֵר צִידוֹ דִּלְחָא
אֵינוּ יוֹמָא כַּת"ש בְּגַמ' תַּעֲבִירוּ דִּנְעִצְרִיָּה צִיד וְכִיּוֹן
שַׁעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּגוֹף הַשּׁוֹפֵר שׁוֹב מַעַל אֶף בְּקוֹל וְמֵה
שִׁינֵינוּ לְיוֹמָא וְהוֹסִיף הַמַּצִּין לְיוֹמָא מוֹ: ר"ל דִּלְחָא
הַמַּכְבָּה אֵשׁ מַחֲתָה חַיִּיב וְרָאָה שֶׁס חוּס' יִשְׁנִים
הַק' דַּמְדוּעַ חַיִּיב וְהֲלֹא גַחֲלָה שִׁפְקַעָה אֵין מַחֲזִירִין
וְלִכְאוּרָה הַחִיּוּב מַשּׁוּם לֹא תַכְבֵּה וּמֵאִי נ"מ לֵן אִי
מַחֲזִירִין וּמַשְׁמַע שֶׁר"ל דִּהַחִיּוּב מַשּׁוּם מַעֲלִיָּה וְא"ש
הוֹכַחַת הַחוּס' אִו דְּר"ל דַּמְדוּעַ חַיִּיב וְהִרִי זֶה לֹאֹ
שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֵׂה כִּיּוֹן דְקִי"ל דִּלְחָא בֹאֵשׁ מַמַּשׁ וְע"כ
כִּנ"ל דֹּאֵס עוֹשֵׂה בְּגוֹפוֹ נִקְרָא מַעֲשֵׂה.

יד ע"ב גַּב' שִׁבַּת דֶּף קַטוּ. אִיבְעִיָּא לְהוּ גַלְיִוִין שֶׁל
ס"ת מַצִּילִין אִו אֵין מַצִּילִין וּבִאוּר
הַאִיבְעִיָּא לִכְאוּרָה נִרְאָה דִּמִּיבְעִיָּא אֵס יֵשׁ בָּהּ קְדוּשָׁה
אִו לֹא וְחַכ"כ בְּגַמ' מַקוֹס הַכַּתֵּב לֹא מִיבְעִיָּא דְכִי
קְדוּשָׁה אֲגַב כַּתֵּב הוּא דְקְדוּשָׁה אִזַּל כַּתֵּב אִזַּלָּה לִיָּה
קְדוּשָׁתִּיהָ כִי קְמִיבְעִיָּא שֶׁלֹּא בְּמַקוֹס כַּתֵּב וּבְרַש"י
דוּדִלְחָא גִרַע מַקוֹס כַּתֵּב דְכִי קִדֵּשׁ מַעֲיָקְרָא לֹאֹ
לְשֶׁם גַּלְיִין חֲלֹק קְדִישׁ אֲלֹא אֲדַעֲתָא דַּכַּתֵּב וְכִיּוֹן
דִּלְחָא לִיָּה כַּתֵּב פִּקַּע מִקְדוּשָׁתִּיהָ עוֹד שֶׁס בְּגַמ'
דִּלְגַב ס"ת שֶׁאֵינוּ וּבְרַש"י הִיכָא שֶׁלֹּא נִמְחַק כַּתֵּב
הַסֵּפֶר וְכוּלּוֹ קִיִּים וְכִי מִיבְעִיָּא לֵן בְּנִמְחַק הַסֵּפֶר וְאֵין

כֹּאֵן קְדוּשָׁה אֲלֹא מַשּׁוּם גַּלְיִין וְהִנֵּה בְּשׁו"ע נִפְסַק
דִּלְחָא מַצִּילִין וְעִיִּין בְּר"ן הַטַּעַם דִּהוּא מַשּׁוּם סְפִיקָא
וְעַכ"פ ז"ל דִּלְגַב ס"ת וּדִלְחָא קְדִישׁ דִּהִרִי עַל זֶה
לֹא נִסְתַּפֵּק בְּגַמְרָא כִּלְלָהּ, וְהִנֵּה בְּגַמ' הַנּוֹדֵר בַּחֲזוּרָה
עִי"ש וּבְשׁו"ע ס' רי"ב דַּמְצוּרָה דֹּאֵס הַמַּכּוּוֹן
עַל הָאֲזַכְרוֹת שֶׁבַס"ת הוּא נִדֵּר וְאֵס עַל הַגּוֹוִילִין
לֹא אָמַר כְּלוֹם וּבְרַש"י דְּר"ן פִּירְשׁוּ דִּהוּא מַשּׁוּם
מַתְפִּיִס בְּנִדֵּר וְהָאֲזַכְרוֹת הוּא דְבַר הַנּוֹדֵר דְּע"י
הַכוּוֹנֵה וְהַכְּתִיבָה לְשֶׁם עִי"ו מִתְקַדֵּשׁ וְנִרְיָן בִּאוּר
דִּלְחָא מֵאִי שֶׁנֶּאֱמַר גּוֹוִילִין דְּלִפִּי הַנ"ל קְדוּשָׁה גּוֹוִילִין
נִמְשָׁךְ ג"כ ע"י הַכַּתֵּב וְהַכַּתֵּב הוּא דְבַר הַנּוֹדֵר וְא"כ
גַּם הַגּוֹוִילִין הוּא דְבַר הַנּוֹדֵר, וְנִרְיָן לֹאֹמַר דִּהַבִּאוּר
הוּא כִּי כִּיּוֹן דֹּאֵס נִמְחַק הַכַּתֵּב מִסְתַּלְקָת קְדוּשָׁתָהּ
הַגּוֹוִילִין א"כ אֵין זֶה דְבַר הַנּוֹדֵר דְּבַר הַנּוֹדֵר הוּא
דּוּקָא כְּשִׁישׁ לוֹ קְדוּשָׁה בְּעַצְמוֹ וְלֹא שֶׁקְדוּשָׁתוֹ בְּגַלְלָהּ
הַנִּמְלָא בּוֹ בְּכַה"ג אֵין זֶה דְבַר הַנּוֹדֵר וְהַגּוֹוִילִין שֶׁלֹּא
בְּמַקוֹס הַכַּתֵּב אֶף שֶׁמַּעֲמָן קְדוּשִׁין מ"מ לֹא ע"י
כְּתִיבָהּ וּמַעֲשֵׂה הָאָדָם בִּאֵין וְלֹא נִקְרָא דְבַר הַנּוֹדֵר
כִּי נִרְאָה, וְכַה"ל יֵשׁ ג"כ לְבִאוּר הַדִּין דִּהַנִּטְפֵּל לְשֶׁם
מֵאֲחִרָיו הִרִי אֵינוּ נִמְחַק שֶׁכֵּנֶר קִדְּשׁוּ הַשֵּׁם וּבְגִדֵּר
זֶה יֵשׁ לַחֲקוֹר אֵס הוּא קְדוּשָׁתָהּ נִטְפֵּל קְדוּשָׁה שֶׁכֵּנֶר
קִדְּשׁוּ הַשֵּׁם יֵשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה מַעֲמָן אִו שֶׁקְדוּשָׁתוֹ אֲגַב
שֶׁס וְנ"מ בֹּאֵס נִמְחַק הַשֵּׁם אֵס יֵשׁ קְדוּשָׁה בְּנִטְפֵּל
וְגַם נִפְק"מ לְנוֹדֵר בְּקְדוּשָׁתָהּ הַנִּטְפֵּל וְהִנֵּה לִפִּי דְבַרִי
הַרְאִשׁוּיִם דַּס"ל דִּלְאֲזַכְרוֹת הוּא דְבַר הַנּוֹדֵר דְּע"י
כוּוֹנֵת וּמַעֲשֵׂה הָאָדָם הֵן בִּאֵין מִצוּרָה בְּיוֹתֵר הַעֲיִין
דְּקִדְּשׁוּ הַשֵּׁם כִּיּוֹן שֶׁקְדוּשָׁתָהּ הַשֵּׁם בֹּא ע"י הָאָדָם
וְלֹא מַעֲמָנָה א"כ פֶּה כַּת הָאָדָם ג"כ לְהוֹסִיף עוֹד
קְדוּשָׁה גַּם עַל הָאוֹת הַסְּמוּךְ (וְהֵן דְּכָל קְדוּשָׁה
שֶׁכַּתֵּב הָאָדָם יוֹכֵלָה לְהַתְפַּשֵּׁט ע"ד פִּשְׁטָה קְדוּשָׁה
בְּכוֹלָה) וְלִכֵּן כָּל שֶׁהִיא אוֹתָהּ חִיבָה חַל עָלֶיהָ קְדוּשָׁה
וְהוּוּ קְדוּשָׁתָהּ עַצְמוֹ כְּמוֹ הַשֵּׁם וְעִיִּין עוֹד בְּמוֹעֵד קַטָּן
דֶּף כ"ו דְּקוֹרְעִין שְׁנֵי קְרִיעוֹת אֶחָד עַל הַכַּתֵּב וְאֶחָד
עַל הַגּוֹוִילִין וְא"ע מֵהַנ"ל שֶׁעִיקָר קְדוּשָׁתָהּ הַגּוֹוִילִין
מִקְדוּשָׁתָהּ הַכַּתֵּב וְא"ע.

בב ע"א הקדש, יש לעיין אם משום הדין שחל קדושת ההקדש נעשה הדבר ממון הקדש או דכיון דזה ממון הקדש ממילא חל עליו קדושת הגוף או קדושת דמים והנה בחולין דף קל"ט מצאנו דתרגומא דשמואל דבריה דבב הא גוונא פקע ממון דבעלים וכן פקע קדושת הגוף אם מרדה ורק דהקדש ממון נתלקו שם אם שייך שיפקע על ידי המרדה כיון דכל היכא דאיחא צי גזא דרחמנא וחזין מזה שבהקדש אם נפקע עמין הממון פקע ממילא גם ההקדש.

אך מהא דאצטריך קרא שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו אף שכל קנין אין צריך קרא שאין יכול לעשות בזה שאינו שלו יש מזה ראייה דהקדש שייך גם ללא הקנין.

והנה צהא דמצאנו בחולין שעל ידי מרידה פקעה הקדושה מקשין על זה בחדושי הר"ן והריטב"א כמו שמקשה הגמרא בסוגיא ובי קדושה שצחן להיכן הלכה וקדושה לא פקעה בכדי וחדושי הר"ן מתוך על זה שבהקדש דמים אין להקדש קנין צדוף הדבר רק שצדד ממון על הדבר ולכן כשנתייאש הגזר פקע כח השעצוד.

בב ע"ב אמירה לגביה: במק"א הארכתי צהא דהאומר משוך וחזק וקנה לאחר ל' יום דלא מהמי דלאחר ל' יום אין על מה לחול הקנין וזלח קנין כסף דאיכא שעצוד דכסף ועיין בגמ' דהקדש יכולין להקדיש היום שיחול לאחר ל' יום, ותמוה מהנ"ל דאיך חל הקדש לאחר ל' יום הרי אין אז האמירה שמתקדש ובאמת זו היא קו' הר"ן בסוגיא ומתוך דכיון דאמירה להקדש כמסירה להדיוט ע"כ לא גרע מכסף עי"ש ונ"ב ואפ"ל דרצה לומר דבהקדש אין עמין אמירתו גדר קנין רק הוא התחייבות דהקדש ואין כאן כלל קנין ומסירה ולכן לא שייך לומר דלאחר ל' יום אין

יש להסתפק אם הא דבעי כוונה בכתיבת השם אם כן שמכוון שכותב השם או דבעי כוונה שיקדש השם ועיין במדכ"י דף ד' מהלכות קטנות מה שמחלק בין כתיבת הספר דסתמא לשמה לשם דבעי כוונה שיקדש השם עי"ש ומוכח דצריך לכוון לקדש השם, ועי"ש עוד דף י' שכתב דס"ת צריך לכתוב לשם תורת ישראל ואזכרות לשם קדושה וצריך ביאור צהא.

בב ע"א נדר שהותר מקצתו הותר כולו נ"ל דאין הטעם כטעם של עדות שצטלה מקצתה צטלה כולה רק ההסבר דחלות הנדר צהא ע"י דבור האדם וכיון שצטל חצי הדבור אין שייך שחצי דבור יצטל וחצי יהא קיים וצוה יובן הסוגיא שם דא"י דס"ל כר"מ דתפוס לשון ראשון ואם לשון ראשון לא נחצטל ל"א הותר כולו עי"ש וכנ"ל עוד מצאנו דא"י ס"ל תפוס לשון ראשון ר"ל דלשון ראשון הוא העיקר ואפילו היכא ששני הלשונות סותרים ע"ד משל כאן וכן להיפוך למ"ד צגמר דבריו אדם נתפס היינו שעיקר דבריו הם צסוף עיין כאן צפי' הר"ן ורא"ש ותמנא כל זה ועיין עוד מחלוקת רמב"ן וחוס' אם ג"כ צחרטה כיון שציטל קצתו צטל כולו ודעת הרמב"ן צחרטה מה שהותר הותר וחו' לא ועיין צר"ן דהתרת צעל ג"כ ל"א הותר כולו דדוקא חכם דעוקר משא"כ צעל רק מיגז גי'.

בב ע"א דיןא דמלכותא דינא: צר"ן מצאנו דדוקא צמלכי או"ה מפני שהארץ שלהם ויכול לומר אם לא תעשו אגרש אתכם משא"כ צארץ ישראל שכולן שותפין צה, ולפי"ז היה מקום לצדד דכיום צכל המדינות שיש צה דמוקרטיה אין שייך צה דינא דמלכותא, עוד כתב צר"ן דאפילו אי ס"ל דינא דמלכותא מ"מ עדיין הפקעת הלוואתם מותרת ולפי"ז אין חיוב לשלם המס דדמי להפקעת הלוואה.

על מה לחול עוד אפ"ל דהדין דאס אמר מעכשיו יתחיל הקנין ויסתיים לאחר ל' יום מהי משום דיש כח צד האדם להמשיך הקנין לזמן רב ואולי זה"פ אמירה לגביה כמסירה להדיוט דלעולם התחיל לחול הקנין מיד רק דנגמר לאחר ל' יום והסבירא כך כיון דאין יכול לחזור בו.

לא ע"א בנ"י לא נקראו בני נח וראה צפרשת דרכים דרוש א' מה שהסתפק אי אטת הו' בכלל בני נח.

לא ע"ב בענין מילה כ' במק"א שמילה ענינה נמשך והמנוה נמשכת כ"ז שהמילה צבשרו ויש להביא ראיה לזה ממה שא"י הכא דאס לא צריכי יומם ולילה דקאי על מילה. והק' צשו"ת רעק"א סי' מ"א דהרי פסול למול צלילה רק הכוונה שלא ימול צלילה רק שאח"כ נשאר עליו המילה יומם ולילה וצדור. (ועי"ל למ"ד מילה שלא צמנה נוהגת צום וצלילה).

זה ע"ב אבל מלמד את בניו וצנותיו מקרא מכאן ראיה לשי' הרמב"ם פ"א מהל' ת"ת דשרי ללמד לבתו מקרא וגר' הטור ז"ע מהדא משנה.

הני כהני שלוחי דידן או דרחמנא נפ"מ למודר הנאה אי שרי להקריב קרבנותיו דאי שלוחי דידן קא מהני ליה ואסור וצריכי דמהני ליה שנעשה שליח לכפר עליו וז"ע שהרי מצוות לאו להנות נתנו ומשום הכי קי"ל דמלמדו מדרש הלכות ואגדות וא"כ הכי נמי הוא מצוה ומה מהני ליה זולת לפי מה שחקרתי במק"א אס' יש מצוה על הכהן שיקריב קרבנות של ישראל ופשוט לשון ספר המצוות משמע שכן.

במשנה דנדרי שגגות לא כלום, ומפורש צר"ן דעד"מ נדר שאס' יאכל ככר יאסר צענדים ובאכילת ככר שכן או שגג לאסור הענדים ל"מ נדר

אף שבזמן הנדר לא שגג עי"ש והקשני ידידי ח"ח אחד מהא דדף פ"ט ע"ב דנדר שלא יהנה אס' ינשא קודם שילמוד ושצטו רב אחא ומפרשים שם שאמר לו שאס' ינשא לא יאסר ואח"כ כשנשא נאסר דאי' שם שלכן שרק' טינא עי"ש והרי בשעת חלות הנדר דהיינו כשנשא היה שוגג שלא ידע שיאסר עי"ז ולמה חל הנדר והווי ממש נדרי שגגות והיא קו' אלימתא ונראה פשוט דשם נדרו היה שאס' ינשא קודם שילמוד א"כ לא היה הנדר דוקא על הזמן שנישא או על מעשה הקדושין רק כל הזמן שיהא נשוי ולא יהא ת"מ יאסר ואף שבזמן הראשון שנשא היה אנוס ושוגג מ"מ הלל אח"כ אמרו לו שנאסר שוב לא יהא שוגג ודמיא עד"מ שבאמצע אכילת ככר הפסיק מלהיות שוגג דחל הנדר אלא דאכתי ז"ע דא"כ לא הי' צריך להפשיטו אלא לא להודיעו או להודיעו אלל רב נחמן וז"ע. כג ע"א ואומר הרי הן מותרין לכל מי שיחפון יש לעיין מדוע צריך לומר דהא קי"ל צטור רס"א חו"מ דאס' מוכחא מילתא דכוונתו להפקיר דיו.

בגדר הפקר כתב הרמב"ם וטור דמה שאינו חוזר בהפקר משום שהוא כנדר שאסור לחזור וציתור מטאכר כן צ"י ומדייק מזה הקלוה"מ שאינו עושה קנין דאס' הפקר עושה קנין ממילא אינו יכול לחזור ולכאוי אפשר לחלוק ולומר גדר אחר בדברי הר"מ דז"ל דשפיר הפקר עושה קנין רק אס' הוא עושה קנין באמירתו לבד שצטור לבד ודאי יכול לחזור בו לזה כתב שאין יכול לחזור מדבריו מכח נדר וממילא כיון שאין יכול לחזור שפיר הו' קנין והק'.

מה ע"ב השו"ת פין שנדרו זה מזה פלוגתא דראב"י וחכמים אס' רשאים ליכנס לאחר שלהם דחכמים אוסרין וראב"י מתיר וצנ"מ מצא דמחלוקתם צעמן צריה אס' יש צריה ומקשה שם צר"ן כיון דאיפסק הילכתא (דש' צריה) כראב"י

מח ע"ב בגמ' דקני ע"מ להקנות אינו קונה ואין מוכן מדוע גם קושית הראשונים מ"ש ממתנה ע"מ להחזיר גם קו' תוס' מ"ש מוכה שזכה לחזירו גם בגמ' מקשה דמ"ש מקנין חליפין דקונה ע"מ להקנות ומתוך בגמ' דשאיני החס כיון שמיד קונה החפץ ומה בכך ע"כ נראה דהיכא דקונה ע"מ להקנות כיון שהקונה לא קנה כלום א"כ איך יקנה אח"כ לאחר ומכא מי יקנה דהמוכר הראשון כבר חלף והלך לו והוא לא קנה קנין גמור כדי שיוכל להיות מקנה ולכן אם מיד קונה ומקנה עדיין הכח דהמקנה הראשון מקנה.

גו ע"ב הגה' יש להחזיק בהסגר מזורע אם נריך לסגור הדלת או די שאומר הכהן מוסגר כמו שאמר טהור טמא, והנה בראשונים רש"י ותוס' כאן ובחולין דף נ"ו גבי יכול לך לצימו וסגיר כתב ע"י חבל ארוך משמע מדצריהם שצריך לסגור הדלת בפועל אך יל"ע אם צריך לומר בפה מוסגר או שדי בגגירת הדלת ועיין רמב"ם פ"ט מהל' עומאת נרעת שכתב שטומאת וטהרת נגעים חלוי בכהן ובטומאה וטהרה כתב הרמב"ם שהכהן אומר וגבי הסגר כתב שמסגיר ולא שאומר עי"ש (עוד נמצא חדוש בדבריו דאפילו כהן שוטה וקטן יכול לטמאות ולטהר וכיו"צ וחדוש) שוב ראיתי במל"מ שחמה על רש"י וראשונים דמנ"ל דבעי סגירת הדלת דילמא די באמירת כהן עי"ש עוד יש לעיין בדברי רש"י בנדרים שפירש דכהן יכול לסגור הדלת ע"י שלוחו וחדוש דאיך מועיל שליחות על זה וכמו דלומר טהור או טמא אין יכול לשלות שליח הכ"נ לסגור לכאורה צעי כהן בעצמו.

ס ע"א החלוקה דשבת ושביעית נמנה משא"כ חדש ור"ה אולי משום דדוקא בדבר דודאי יצא דקביעא וקיימא נמנה ג"כ משא"כ חדש ור"ה דצ"ד קדשיהו ראה לקמן סא: זה הכלל כל שזמנו קבוע והוא ממש כן.

ע"כ ס"ל דיש צריה והרי בכל הש"ס איפסקא דלית צריה והנ"ל דהאי צריה שמיא מכל דין צריה שבש"ס דהנה מצאנו בר"ן דגדר חצר של שני שותפין הוא כך שכל אחד קונה שמתי שינטרף יהא בזמן הזה קנוי לו והוא ע"ד שכל אחד קונה לזמן אחר עי"ש בר"ן וא"כ אין זה דומה לשאר צריה שבש"ס והבן והוא עד"מ א' שיעשה קנין עם חבירו שיבחר לו אחד מעשר שדות שיש לו וכי לא יהא הקנין חל וכן מי שעשה קנין שיסמיר לחבירו ליום אחד חמורו ולא קבע איזה יום וכי נמא בזה צריה והוא פשוט וכנ"ל דדוקא על הא צריה נחלקו חכמים לומר דאין צריה והבן ולולא דמיסתפינא הוה אמינא דצריה לא שייך בקנין רק דוקא דין דיני החורה עד"מ ערובין וכדו' אבל קנין שחלו בדעתא דאינשי אין שייך בזה צריה ובה מיושב קו' הראב"ד גבי מחלוקת דאמי ורבא ביאוש שלא מדעת וכחז שאלין זו דומה לצריה ולא פירש מדוע ובמק"א ביארנו ולהנ"ל ניחא דממון אין שייך כלל לדיני צריה והא דמצאנו בגמ' גבי ירושה פלוגתא אם אחין לקוחות או יורשין ואף שירושא הוי מדיני ממון הא לאו תבא דהסברה לחלק בין דיני החורה לבין ממון הוא דבממון חלוי בדעתא דאינשי ע"כ אם מתרצים לזה שוב אין נ"מ לדין צריה משא"כ ירושה כיון שהירושא בא מכח דין החורה שוב שייך לדיני צריה.

מו ע"א ירושה באסור הנאה בר"ן מצאנו דאעפ"י שהאסור נכסיו על זנו אסור בנכסים מ"מ הרי הוא יורשם עי"ש, ולכאורה צ"ע דהרי מצאנו דאין זכיה באסורי הנאה וי"ל דירושא שאני או י"ל דדוקא אסורי הנאה שעל כל העולם אסורים אך יש להקשות דאסורי הנאה אינן שלו ומצאנו בר"ן דה"ה בנדר וא"כ תמוה איך זוכה בהם וי"ל דדוקא הנדר עצמו דה"ז כאילו הפקירם אבל מי שנאסר עליו בהנאה שפיר יכול לזכות בשביל להורישם לבנו ונריך ביאור.

דברי ר' יוסי דעד דלא נא לרשות נותן לא ינא
מרשות קמא ואולי לקט שאני ונ"ע.

פה ע"א א"י במשנה האוסר פירותיו על ענמו
יכולים אחרים לצוא לקחתו בע"כ
ואין יכול לעכב ודעת הרשב"א דאם נשאל אח"כ
לחכם כיון דקיי"ל חכם עוקר הנדר מעיקרו ע"כ
חייבים להחזיר לו מי שלקחם וצר"ן כתב שיש לומר
שמעשה שאסרו על ענמו הפקירו וכל שזכה בו
קונה מההפקר ואעפ"י שאסור שבו הלך ע"י שאלה
מ"מ קנין ממונו של זה לא בטיל דאין שאלה להפקר
עיי"ש ויש לפרש דפליגי אם הא דאחרים רשאים
לקחתם אם הוא כיון דאין לו צוה הנאה שהרי אסר
ע"ע לכן מותר לקחתם ולפי"ז אחר שנסתלקה
הסיבה ומותר בהנאה שפיר הוא שלו או נאמר וכן
משמע לשון הר"ן דבעצם הדבר שאוסר הפירות
הרי זה כאילו מפקירם בפירוש ולכן אף שמועיל
שאלה באסור אין מועיל שאלה לממון וצוה"ר יש
לומר דאולי לשיטתם דלשיטת הר"ן א"א לומר
דכיון שאסור בהנאה ע"כ מותר לאחר לקחתם כיון
דדעת הר"ן שם בנדרים עומד לישאל עליהם עיי"ש
וא"כ מדוע מותר לאחר לקחת ונחשוש שמא ישאל
זה וע"כ דהטעם משום שצטעה שאסר בהנאה ה"ז
כאילו הפקיר והרשב"א לשיטתו דס"ל דלא חיישינן
שמא ישאל על זה ע"כ ס"ל דהא דאחרים מותרים
לקחתם הוא משום שאין לזה הנאה ודומיא דזה
נהנה וזה לא חסר וכופין על מידת סדום ואין
לחשוש שמא ישאל דהרי הרשב"א לשיטתו דלא
חייש לזה ודו"ק אלא דהא מילתא דמבאר בר"ן
דכיון דאסרו בהנאה הרי זה כאילו הפקירו יל"ע
אם הפקר צריך דוקא בלשון שמפקירו או בגלוי
מילתא שדעתו להפקיר סגי ועוד דהפקר צעי צפי
ג' וע"ז נראה לי ליישב דהא דצעי הפקר צפי
ג' מבאר לעיל דף מ"ה שהוא כדי שלא יפקיר
יחזור ויזכה בעצמו ויפטר עיי"כ מהמעשר אשר
לכן היכא שאוסר על ענמו הנאה מזה הוא הפקר

סב ע"ב ידועה המקירה אם גם צ"נ יש לפני"ע
לא תמן מכשול ועיין בסוגיין
דמפורש דיש לפני"ע וכן פסחים כב. גבי אבר מן
החי, ויש לעיין דקיי"ל עמד והתיר להם ומה אסור
צוה ונ"ע.

סה ע"ב ר"ע אפי" שער ראשו עיין לעיל ג. דר"ע
מנקיט תבנא מן מזה.

ענ ע"א גדר חש"ו בהפרה צפי' הרא"ש כתב
שחרש אין יכול להפר נדר אשתו
דקדושין דרבנן לא מצי מפקע נדר דאורייתא ועוד
שדינו כשוטה משמע מינה דהפרה צעי בר דעת
דוקא ונ"ע מנ"ל דהנה צרמז"ס מבאר דלטמא
או לטהר נגע יכול אפילו כהן שוטה וחרש הרי
דאפילו חש"ו מועיל לזה דאין צריך דעת ומנ"ל
להרא"ש דכאן בהפרה צריך דעת ולכן היה נראה
לפרש דהא דאמר הרא"ש דחרש ושוטה אינן יכולין
להפר לאו משום דהפרה צעי דעת רק הפרה הוא
מכח דין דצין איש לאשתו ולכן קדושין דחרש ושוטה
כיון שאין להם דעת א"כ אין עליהם גדר אישות
של דינים צין אדם לאשתו וממילא אינן צדין הפרה
ולפי"ז ינא לנו חדוש גדול דהא דשוטה אינו מיפר
הוא אפילו אם קידש אשה בעת היותו צריא ואח"כ
נשתטה דאז היתה תפיסת הקדושין מדאורייתא
אין עליו גדר אישות שיוכל להפר ואעפ"י שאשתו
אסורה היינו לפי שאלה נשאר האסור אצל הקשר
ביניהם פקע אך האמת נראה דהפרה צעי דעת
כיון דצריך לדעת מה ועל מה מפר.

פא ע"א ערובבא דרישא ראה פסחים שגם יבש
אסור לסרוק.

פג ע"ב יש לחקור אם הפקר נק' שיך לכל העולם
או לאף אחד אין לו צו וראה בסוגיין
גבי לקט דלא מיקרי צריות אולם ראה לעיל מג.

משא"כ מה שצא ממילא מה שיך שהוא ישאל על זה ח"ש הר"ן דאין שאלה להפקר דכאן לא צא הפקר ע"י שהוא הפקירו רק ממילא ע"י שאסר א"כ לא שיך צה שאלה והבן וצוה יש ג"כ להבין הדין דאחר שצא ליד גזר לא מהני שאלה משום דאחר שצא ליד גזר שוב אינו צידו גם לולי מעשיו דצמצואות אינו ברשותו וע"כ לא מהני שאלה.

קנפו רבנן כי היכי דלא לשהי לטבול מכאן משמע שאסור להשהות טבול וראה פסחים דדוקא חצר ודוקא יום שמת או סמיכין שעישר. משמע דבשאר אדם אמרינן דהשהה טבולו אעפ"י שהוא איסור וי"ע.

אפילו ביחיד ומדע דאילו למשל ישים חפציו ברה"ר ויניחם שם וכי לא הוה הפקר ואפילו שלא היה בפני ג' אלא ודאי שמה דבעינן ג' רק היכא שמדין הפקר בלי מעשה הפקר ואז חששו להפקיע וצוה מיושב קו' תוס' מדוע צטול חמץ דמשום הפקר לא בעי ג' כיון דליכא למיחש שיחזור ויזכה דהרי הוא חמץ ולכן צטול דמפקיר כליו או צהמתו סגי בפני חד ודו"ק.

בגדר שאלה צר"ן דאם אסר פרותיו רשאיין אחרים לקחתם ואפי' אם נשאל עליהם דאין שאלה להפקר וי"צ דמ"מ כיון שנשאל אין זה הפקר כלל וגררה דשאלה מועיל למה שצא ע"י מעשה האדם

מסכת נזיר

הספק כיון דלפינן מקרא שמציא על ספק, ע"כ אפילו אם היא חולין היא המליקה מצוה מהתורה ואז חשבו כשחיטה, זה אינו דא"כ שוב אינו חולין שנשחט בעזרה, ועוד דכחצ הרמז"ס דמולק חטאת העוף שצא על ספק בחוץ פטור, משום דשמה היא חולין ואין האסור דשחוט חוץ וי"ע.

נ ע"א **גבילת** עוף מטמא צבית הבליעה, צרמז"ס פ"ג מהל' אה"ט דנבלת עוף שנפסלה מאכילת כלב אינה מטמאה צבית הבליעה, ומקשה המנ"ח דאפילו נפסלה מאכילת אדם ג"כ הו"ל לטרה, דכיון דאין ראוי לאכילה הוא אכילה שלכד"א ול"מ אכילה ונשאר צ"ע, וראשונה יל"ע בדבר שאין ראוי לאכילה אבל יכול לצולעו די"ל דנחשט אכילה, ועיין במק"א וצנת"ח על הא דבלע מנה יא וצנו"צ לענין או"ה ועוד, אבל האמת נראה כך דהא דעוף מטמא צבית הבליעה אינו מגדר אכילה כלל, ולא מטמא משום אכילה רק

ג ע"ב **קשה** לי מאד צמ' לגבי נזיר שאסר יין מצוה ופ' צמ' כגון קדוש והבדלה, ופרוץ והרי מושבע ועומד מהר סיני, ואי איני יודע דהרי יכול לאכול פת ומדוע מושבע ועומד יקדש צפת, וכ"ש בהבדלה דיוצא בתפילה מה"ת, ועוד דאפילו יין יכול לצאת ע"י חבירו, ובאמת צה אפ"ל דכיון דהוא אינו יכול לשמות הו"ל כ"מ דאיהו ל"מ מיעבד שליח נמי ל"מ לשווי, אולם דבר זה יש לעיין, וגררה דצמ"ד ס"ל דקידוש על היין מדאורייתא עיין בתוס'.

בב ע"א **חמאת** עוף על ספק, צרמז"ס אית' שחטאת העוף הנאה על הספק נשרפת ואסורה בהנאה, דשמה הוא חולין שנשחטו בעזרה שאסורין בהנאה, וי"צ דאם הוא חולין שוב ליכא כאן אסור דחולין שנשחטו בעזרה, דמציאר צמ' ורמז"ס דדוקא על שחיטה חייב, אבל נותר ומעקר ומולק אין זה צדד שחיטה ופטור, וא"כ שוב מותר בהנאה, ואין לומר דחטאת הנאה על

ענש המלאות העוף ציח הצליעה מטמא וזה נכון, וכן מורין דברי הרמב"ם צריש פרק שלישי מאה"ט, וכן צמה שכחז דלמה כחז צחורה הלשון כי תאכל ליתן שיעור אכילה כחית, ותמוה מה השאלה והלא מטמא דרך אכילה וע"כ דאין הטומאה משום אכילה כלל, וז"ש דכל הלשון אכילה שכחז צחורה רק ליתן שיעור חית, וכן יש ראייה ממה דכחז הרמב"ם דבשעה שמקיא העוף אין מטמא משום שדוקא צליעה מטמא ולא הקאה, ואם החיוב משום

אכילה מאי ס"ד דיטמא צהקאה ומשמע כנ"ל, ומה שכחז הרמב"ם דאם כרכו צסיב אין מטמא אין הטעם דל"מ אכילה רק הטעם דאז אין זה צליעה דצעי שיגע העוף צחין, האמנם דאם נאמר כמנ"ח דעיקר משום אכילה יש לישב מה שהרמב"ם גבי נאל צצהמה כחז דהוי ספק טהור וגבי עוף כחז דוודאי טהור, ולהמנ"ח מוכן דעוף צעי ראוי לאכילה דייקא משא"כ צהמה ועוד יש להאריך, ונראה דכחציבנא.

מסכת סוטה

ב"ה ע"ב בבב"ה דוכתי צש"ס דאמרין דהיכא דנריך שריפה כחותי מכח שיעורי ואין לו שיעור, וצחוס' צד"ה לאו הקשו דא"כ כלאי הכרס אמאי מטמא טומאת אוכלין הלא אין צהם כחית כיון דכחותי מכחם, והנראה צה דכחותי מכחם דוקא היכא דצעי דבר המסויים כגון סנדל לחליטה דאמר צגמ' דסנדל דע"א פסול משום כחותי והיינו שאין על זה שם סנדל כיון דאם היה כחות לא היה נקרא סנדל, וכן אחרוג דע"ז כיון דצעי פרי ואין גדר פרי היכא שכחות, אצל כלאי הכרס לא צעי גדר פרי מקוים וכיו"צ כיון דכל אוכל שהוא מקבל טומאה על כן מטמא צכל אופן. ומה מיושב קו' הפוסקים גבי גט דלא אמרינן ציה כחותי מכחם שיעוריה וכשר אפילו על אקורי הנאה דגט אינו דבר ענש כסנדל וכיו"צ ע"כ כשר צכל אופן.

לב ע"ב במנ"ח תמה למה חשבו רק המ"ע דוודוי מעשר ולא ג"כ המ"ע דצעור מעשר מה שלכאורה אין תלוי זה צה דאפילו אינו מחוודה מ"מ חייב צצעור, והנראה דצעור מעשר אין שייך לחושבו כמ"ע כמו שטבע הרמב"ם דזמן המצוה אין לחושבו כמצוה והכ"נ המעשר צבר מחויב רק שאמרה תורה שלא יאחר יותר מג' שנים ומה שייך על זה מ"ע רק הוא תנאי צוודאי לא שייך לחושבו כעשה.

לח ע"א ע"ד השאלה צגליל שנוהגין שנושאין כפיים רק צש"ק או רק ציו"ט וא' לא ידע וצוה לכהן לעלות לדוכן צחול אם חייב לעלות דמציאר דאם אומרינן לכהן לעלות חייב לעלות, ונראה לי צה דהנה צרכת כהנים הוא החיוב לצרך צצור מישראל אצל לצרך אחד אין זה כלל צכלל מצות

צרכת כהנים, וזה יש לישב קו' זקני השפ"א ו"ל צר"ה כח: דאם כהן מצרך לישראל צרכה כלשהי עובר על כל תוסף. והנראה לפי הנ"ל דדוקא צניבור ושולחין אותו לצרך או יש הענין דצרכת כהנים, ולפי הנ"ל הנה מה שאחד שולח הכהן לעלות לדוכן שלא על דעת כל הקהל אין צרך כלום ואין חייב לעלות כלל, ולכאורה יש להקשות על היסוד שטבעתי דצרכת כהנים הוה החיוב לצרך דוקא צור מישראל ולא יחיד, לכאורה יש להקשות ע"ז דהרי קי"ל דאפילו ביהכנ"ס שכולן כהנים יצרכו והנשים והטף יענו אמן ואף שאין כאן צור לצרך, ומ"מ יש לישב זה דהרי עם שנשדות בכלל צרכה ולהם מצרכין, ועוד יתכן דאפילו שכולם כהנים מ"מ ע"י שמצרכין הם עצמן מתצרכין כנודע ולכן הם שלוחם של הכהנים עצמם והכן, אבל פשוט דאם יחיד לא שמע צרכת כהנים וט' שמעו אין הכהן נושא כפיו בשביל היחיד דהחיוב דוקא על צור ודו"ק.

מצ ע"א ב' הרמב"ם ס' זרעים צהל' שמיטה ויוכל דכהנים לא הלכו למלחמה, ונ"ע

מגמרתינו דאלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט לא היה חוזר, [ועי' אמצאה דספרי פ' מטות] ואולי שאני בין מלחמת מלחמה לרשות דקיי"ל דמלחמה אפי' חתן מחדרו וכלה כו', עוד יש לעיין אם טעם הפטור לכהנים משום וקדשם וא"כ יש לומר לפ' משום הר"מ הביאו המדרכי ס"פ הגזקין דאם מחל כבודו מחול א"ש, אך ראה רמב"ם הל' כלי המקדש שכתב מ"ע שיהו פנוין משמע דהטעם משום זה.

בסתפקתי אם משנה הצרה אם נקרא לשון הקודש או לא, ולכאורה הא צרכת כהנים ודאי דצעי לה"ק כמבואר בסוגיא והספרדים אומרים צהצרה זו והאשכנזים צהצרה זו, וראיה דהצרה לא מעכב, והכל בכלל לשון הקודש ולא כמו שמחמירים צה.

מד ע"א י"ש לעיין על מה שכ' הרמב"ם כמה פעמים דכהנים לא הלכו למלחמה מסוגיא דאלמנה לכה"ג גרושה לכהן הדיוט לא חזרו, ואי אפשר לומר דשאני מלחמת מלחמה דמלחמת מלחמה לא היו חוזרין כלל, ואולי צההן בעל מוס אבל כה"ג לא יתכן זה ונ"ע.

מסכת גיטין

ב ע"ב **בהא** דע"א נאמן באיסורין זונה וגרושה שאסורה לכהן יל"ע אם הוא אסור ערוה או אסור כהונה ולא משום ערוה וכן יל"ע באנוסה של ישראל מותר ולכהן אסור אם הוא אותו האסור של ישראל כשינתה מרזון או שהוא אסור חדש משום כהונה והנה אם הוא משום כהונה היה די בעד אחד לאסור או להתיר דהרי עד אחד נאמן באסור ואי הוא ערוה צעי תרי דדבר שצערורה צעי תרי, וי"ל צה דבאמת הו' דין כהונה ומ"מ לא נאסר עד שיהא ערוה ולכן צעי תרי שיהא מוחזק כדבר שצערורה ואז אסור משום כהונה.

ח ע"א **גדר** סוריא בגמ' בשלשה דברים דין סוריא כאר"י ובשלשה כח"ל, והרמב"ם פסק דהקונה שדה בסוריא כקונה בא"י שמוותר לכתוב אונן אפי' צש"ק, ומקשה ע"ז המג"א צה"ל שנת דבגמ' אמרו דקדושת סוריא מכח כצו יחיד וכמ"ד דהו' כצו, ולפי"ז הרמב"ם שפסק כמ"ד כיצו יחיד אינו כצו א"כ לא הו' סוריא כאר"י, וי"ל דמ"ש בגמ' דתלוי בכצו יחיד זהו רק לענין חיוב תרו"מ ולא לענין מצות ישוב, והחילוק פשוט דהישוב תלוי בקדושת היושבים בה ובה יש גם לסורי' קדושה, משא"כ לענין תרו"מ ששיך לקדושת הארץ ובה לא נתקדשה סורי' ודו"ק.

ברמב"ם פ"ו דבית הבחירה כתב דקדושת ארץ ישראל בטלה כיון שצמל הכצו ואינה

מן ארץ ישראל משמע שאין קדושה בא"י, ולפי"ז מוכן דעתו שלא מנה מלוות ישוב אר"י צה"ל לליכא קדושה, אך תמוה מדבריו צה"ל מלכיס שפסק לעולם ידור אדם בא"י אפי' צעיר שרוצה עכו"ם וכו', וכן פסק הא דהכל מעלין, וכן תמוה צש"ע דביו"ד פסק דתרומות ומעשרות צה"ל דרבנן, והטעם כרמב"ם דבטלה הקדושה, ופסק הא דהכל מעלין, וכן הרמב"ם ושו"ע פסקו צה"ל שנת לאפילו לקנות בית בא"י בשנת שרי, והטעם משום ישוב א"י וכבר הקשה כן המג"א ע"ש, ואין לתרץ דכל זה מייירי רק במקומות שהחזיקו עולי צבל שבהם נשאר הקדושה, כמ"ש צה"ל בית הבחירה וכן צה"ל תרומות, דלענין לקנות בית בא"י פסק לאפילו בסוריא מותר לקנות, ודוחק לומר דכיון דמדברנן מעשרין בסוריא ע"כ יש צה קדושה לישוב שם, וגם דלפי"ז יהא הדין דהכל מעלין וכו' רק היכן שהחזיקו עולי צבל, וגם צה"ל סנהדרין צענין הסמיכה פסק דכל ארץ ישראל כשירה לסמיכה ואפי' מקום שהחזיקו צו עולי מצרים, גם לענין קדוש החודש כתב בספר המלוות דהיום מתקדש ע"י היושבים בארץ ישראל, וכן צרור דומן מסכים לאחר חורבן הבית קדשו באר"י, וי"ל דתרי גדרי קדושות יש באר"י, חדא הא דמוחזק לנו מאבותינו והוא קדושה עולמית באר"י שלא תחצטל, וחדא קדושה דמחוייבת בתרו"מ שצא ע"י כצו צנ"י, ולכן צהא דאר"י מקודשת מכל הארצות לא נזכר הא דתרו"מ דצא ע"י כצו, ולכן לענין מצות

ט ע"א שביב מרע שעומד חוזר בכל מחנה שנחן ורק צענד אין יכול לחזור מ"ט הוואל וינא עליו שס' בן חורין, וברש"י ואסור להשמענד צו, ואינו מוכן והנראה דאף לחזור שייך דוקא על קמין אבל מה שחל קדושת בן חורין על הענד ע"ז לא שייך חזרה, ולכן אף שהפיצה שעל דיה נעשה בן חורין בטלה מ"מ מה שנחפס ע"י ונעשה בן חורין לא שייך חזרה, וכי"צ כתב הר"ן נדרים פ"ה גבי נדר עליו שיהא אסור בהנאה, ונשאל דמ"מ נשאר הפקר דאף דעל הנדר שייך חזרה על מה שנעשה הפקר לא שייך שיחזור, ונראה דזה הסביר דמ"ד אין שאלה בהקדש ללא שייך שיחזור מהקדש, כיון שע"י הקדש חל הקדושה וכו' וע"ז לא שייך לבטל, וכמו דלכו"ע הקדש שצא לידי גזר א"א לישראל עליו ודו"ק.

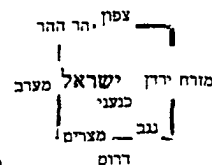
יב ע"ב בחלקו חוס' ורש"י אס' חל הקדש על פחות משנה פרוטה דעת חוס' דחל, ובמק"א הערוטי מלקמן מ"ג דמבואר דאין מכירה על פחות מש"פ ונ"ל החלוק בין מכירה להקדש דמכירה מבואר ברמב"ם דלא חל על דבר שאין בו ממש וכן מחנה, משא"כ הקדש חל כפי הנראה גם על דבר שאין בו ממש, ולכן חל גם על פחות מש"פ וז"ע.

בחלקו רש"י וחוס' אס' הקדש חל על פחות מש"פ ונ"ל דאפילו לדעת רש"י דאין הקדש חל על פחות מש"פ הנ"מ צהא דמירי שס' בגמ' בקדושת דמים אבל קדושת הגוף חל אפילו כל פחות מש"פ והדבר מוכרח דכן מצינו חיטה אחת פוטרת הכרי אפי' שאין בו ש"פ ועיין חוס' ב"מ שצארו צה דתרומה חל אפילו כל פחות מש"פ והצאור צה נראה דקדושת הגוף נתפס על הגוף ממש אף שיהיה אבל קדושת דמים צעי שיהא לו שווי כיון שכל קדושת דמים הוא השווי ואין לו גוף לתפוס עליו הקדושה

והנה פדיון מעשר נתפס רק על פרוטה והוא מטעם הנ"ל דאל"ה אין לו על מה ליחפס

ישוב אר"י הוא אפי' היכא דבטל הכבוש. וזה מיושב קו' המג"א הנ"ל דבגמ' אמרו דהא דקוריא חייב בתרו"מ הינו למ"ד כבוש יחיד שמה כבוש, וכיון דהרמב"ם פסק לא שמה כבוש למה קוין צית בשבת צקוריא, ולהנ"ל א"ש דדוקא על חיוב תרו"מ אמרו דחלו בכבוש יחיד כיון דחיוב תרו"מ צא ע"י כבוש, אבל קונה צית דמשום מלות ישוב א"י שייך אפי' בכבוש יחיד דאין חלו בכבוש. וכן מבואר צה הא דב"מ פ"ט דהיכא שלא כבשו אף דפטור מתרו"מ מ"מ חייב בחלה, חזין דלחלה לא צעי כבוש ונחמיינו מיד בכל מקום, ודוקא לענין תרו"מ כתב הרמב"ם דצעי כבוש. והא דחלה ליכא צה"ז מה"ת הוא משום דצעי כל ישראל צאר"י, וע"ע ברמב"ם פ"י ופי"א מהל' שמיטה, וע"ע ברעב"א ריש גיטין דאפי' במקומות שלא קידש עזרא מ"מ יש שם חובת הארץ ועי"ש עוד, וע"ע בחוס' שבעות דכתבו דאפי' דבטלה קדושת הארץ מ"מ קדושת מחילה לא בטלה, והיינו כנ"ל דקדושת מחילה לא צא ע"י בניי רק בעצמו קדוש ולכן לא שייך בטלה כנ"ל.

זה זמן רב קשה לי דמבואר בגמ' דהר ההר הוא גבול צפוני מערבי של א"י כזה

ושם מת אהרן,

וא"כ היו בניי כבר בצד זה של א"י, דהיינו שצאו ממנצרים דמבואר שהוא דרומית מערבית, והקיפו כל ארץ אדום וכו' וכל צד מזרח עד שצאו לצפון, והרי מבואר שבניי נכנסו לארץ דרך הירדן מצד מזרח, ואם כבר היו בצד הצפון מה זה שחזרו לצד מזרח ולא נכנסו מצד צפון, ודוחק לומר שהיה הר ההר גדול כ"כ כנגד כל הגבול לצפון והיו בניי צמורה, ואולי לפי פי' רש"י שחזרו ו' מסעות לאחרים אחר מיתת אהרן א"ש, שחזרו עד צד מזרח והכנעני יושב בגב עד שם חזרו ועדיין לרץ ציבור

ונראה צהנ"ל דתרומה היא גדר קדושת הגוף ולכן נתפס קדושת התרומה אפילו על פחות מש"פ וכן מלאתי מפורש בתשובת הגאונים צ"כ שפיר תשובה שכתב דחלה היא קדושת הגוף וא"כ הכ"נ תרומה דתרומתו חדא מילתא.

ובהנ"ל מתבאר דברי התוס' כרייתות דף יג: ד"ה ואשם שכתבו דעל אסורי הנאה ליכא מעילה כיון דלא שוו מידי וכתבו בתוס' דהנ"מ קדושת דמים שנאסר בהנאה אבל קדושת הגוף אעפ"י דנאסר בהנאה חייב עליו מעילה והחלוק נריך הסבר ובהנ"ל א"ש דקדושת דמים המעילה שלו הוא השויות שימעול בהשויות ולכן אם אין שויות צמה ימעול אבל קדושת הגוף הקדושה נתפסת על הגוף שלו ומועל צמה שנהנה מגופו אפילו שאין בו שויות דמים.

ולפי"ז בתרומה דקדוש בקדוה"ג הא שייך מעילה אפילו בתרומת חמץ שאין לו שויות כלל ועיין בגמ' פסחים שלא משמע כן בדף לב. גבי תרומת חמץ עי"ש וז"ע. ובכורים דהווי קדושת הגוף צאמת אין לזה שיעור כמ"ש הבכורים אין להם שיעור. ומעשר דיש לזה פדיון נראה דהווי גדר קדושת דמים דהכלל דדבר דקדושת הגוף אין לו פדיון וכ"מ בתשובת הגאונים ואולי מעשר צאמת צעי שיהא שווה פרוטה. והנה דברי התוס' קשים מגמ' מפורשת מעילה דף כ"ג דמצואר שם דנותר דאין בו שיהא פרוטה אין חייבין עליו וכבר הקשה כן רעק"א והוא תמיהה ענומה אך נ"ל דלק"מ דאימתי אמרו בתוס' דנותר אפילו אין בו שו"פ חייבין עליו דוקא צכה"ג דמשום שהוא אסורי הנאה אין בו שויות אבל מצד ענמו שיהא פרוטה וכיון שכן מעיקרא חל עליה דין קודש כמצואר בתוס' דמשום דכיון דחל לא פקע עי"ש משא"כ בדף כ"ג מירי צגמ' שאין בו שיהא פרוטה מצד ענמה היינו אפילו היתה מותרת בהנאה לא היה בה שיהא פרוטה וע"ז לא חל עלה דין מעילה ונותר אפילו לשטות התוס' ועיין בלשון הגמרא והתוס' ותמצא שזה נכון.

והחלוק הנ"ל בין קדושת גוף לדמים כן מתבאר במס' צ"ב דף ז"ו לענין שמרים שנתן עליהם מים דמחלק שם בין קדושת דמים לאחר ג"פ אינו קדוש אבל בקדושת הגוף לעולם קדוש ואין מובן החלוק רק צהנ"ל מובן דקדושת הגוף חלה על הגוף ולכן לעולם קדוש משא"כ דמים דוקא היכא שיש בו שויות דין ואחר ג"פ תו ליכא שויות יין כמצואר צגמ' לענין מקח וממכר ושאר דברים ולכן פקעה הקדושה משא"כ גוף דאין תלוי בשויות דין, ובה מובן הגמ' לענין תרגולת שמירה שמחלק בין גוף לדמים ובה יוצאו דברים רבים.

ולענין קטורת ושמן המשחה נראה דהוא קדושת הגוף כמ"ש קודש יהא לכם ולכן הוא מעילה בכזית כמצואר כרייתות ו' ע"ב ולא צעי ש"פ כיון שהוא קדוה"ג.

כ"ג בחלקו הפוסקים, ע"ד שליח שמכר מטלטלין של משלחו אגב קרקע דשליח אם מהני, (ועיקר השאלה גבי מכירת חמץ) והנראה צה דלכאור' משמע דגדר קנין אגב שהמטלטלין טפלין לקרקע ולכן קונה מכח הקרקע ובקני"ה אחת (ולכן צעי לצורין בתוכה אחד שיטה) אך יותר נראה דצאגב הוא כעין שני קניות קניית הקרקע וקניית המטלטלין, אלא שקונה המטלטלין צאיתו קנין דקרקע ולכן צעי שיאמר לו המקנה אגב וקני, וזה כוונת התוס' דצעצ' חרעים א"ל לומר אגב וקני כי העצ' בטל לזרעים, ונריך להבין מה צ"כ אך התוס' ר"ל דכיון דבטל הוא קנין אחד וא"ל לומר אגב וקני וכנ"ל.

ורא"ה דיש צה ב' קניות מהריטב"א הוצא צשמ"ק צ"מ י"א ע"ב, דאע"ג דמתנות כהונה אין נקנין דרך מו"מ מ"מ צקנין אגב קונין, אפי' שהקרקע נקנה צקנין דשכירות מ"מ הפירות שנקנין אגבה אין אלא מתנה, חזינן דשייך דהקרקע ינתן בתורת מכירה או שכירות והפירות צדרך מתנה,

ואם היא קני' אחת איך יחלק, וע"כ שיש צה
 ב' קניות א' הקרקע ב' הדצר שעליו, אלא שנלמד
 מקרא דע"י קניית האחד קונה השני עמו וכיון שהם
 ב' קניות שפיר י"ל דאף דקרקע של אחד ומטלטלין
 של אחר שפיר קוין, משא"כ לזד הראשון ז"ע אם
 שיך לומר כן אלא דמגמ' בעינן ורעיס דנחמילת
 סוגיית הגמ' נקט עינן של זה ורעיס של אחר
 וכשמדבר בקנין אגב נקט עינן ורעיס של אחד,
 משמע דצאגב צריך להיות של הקרקע והמטלטלין,
 אולם מלד הסבירא נראה דמה לן קרקע של מוכר
 או של אחר, וזה תלוי דינו דהרשב"א במקנה
 קרקע במתנת שכ"מ עם מטלטלין בקנין גמור אם
 קנה, דאם זה קנין אחד לא קנה ואם שני קנינים
 יש לומר דקנה.

בהא דחיישינן שמא לא ימסרנו יפה יפה, מקשה
 המל"מ ואחרונים דמאי איכפת לן והא הוא
 דברים שנלב שאינם דברים, ועוד קשה קו' רעק"א
 מהגמרא דנכחז עכו"ם גט פסול דלדעתא נפשיה
 עבד, והרי מה שנלב אינו מבטל מה שבפיו והרי
 בפיו אמר בפירוש לשמה ועוד מקשה על הר"ן
 שכחז דבטול חמץ חיישינן שמא לא יבטל בלבו, ומה
 בכך והרי מה שנלב לא כלום אם הוסיף בפיו, והיה
 אפ"ל דהא דדברים שנלב אינן דברים דוקא כשמכר
 חפץ לחבירו או קידש אשה וכיו"ב, כיון שהקונה או
 האשה הסכימו לדבר זה א"כ לא מהני מה שהיה
 בלבו חשב אחרת, כיון דאינו מהימן לבטל המקח או
 כיו"ב נגד דעת האחרים, אבל לעצמו כשיודע שנלב
 חשיב איפכא וודאי דמתשבתו מבטלת הדברים, כגון
 מי שחורס בפה ובלב אינו רוצה פשיטא דלאו כלום
 הוא כמבואר, אך צריך לעיין בקדושין נג. במקור
 הדברים ודו"ק.

בה ע"א בגדר גוסס צרא"ש פ"ד דקדושין ובמרכי
 גיטין מבואר דגוסס אפי' מיושב
 דעתו אין יכול לגרש ולהקנות קנין משום דרוב
 גוססין למיתה וחשוב כמת, וזה שאמרנו שגוסס

כחי לכל דבריו היינו דוקא לדברים שנאים ממילא
 כגון יצום וירושא וכדו', אבל מה שצריך דיבור
 ומעשה לא שיך בגוסס, ויש חולקים ומקשים ע"ז
 שהרי קי"ל דגוסס מעריך ומקדיש, ומחללים דשאי
 הקדש דאמירתו לגביה כמסירתו להדיוט, וצרא"ש
 מקשה דמה חירון הוא זה הלא גם להדיוט אינו
 יכול למסור ולהקנות, ונראה לי דכוונתם עפ"י מה
 שראיתי במק"א דאמירתו לגביה כמסירה להדיוט,
 הצאור דאין צריך מעשה קנין כלל דהאמירה נחשב
 לקנין וא"כ הו' כמידי דממילא, וכמבואר דדוקא
 כשנערך מעשה אז לא שיך בגוסס.

עוד מקשים הראשונים מהא דאיחא שחט צו שניים
 או רוב שניים דיוכל ליתן גט לאשתו אע"פ
 שודאי למיתה אזל, והב"מ מחרץ דכיוון שנשחט
 צפתאוס ע"י אדם עדיין דעתו נלוה עליו עיי"ש,
 ודבריו צריכים עיון דמפורש צראשונים הג"ל דאין
 המסרון בגוסס משום דעת רק משום דחשיב כמת
 וכאן מבואר דלא נחשב כמת, ויש ליישב עפ"י
 המבואר בשו"ע אכן העור גדר גוסס שמוציא ליחה
 מתנועת צית החזה היינו שבגוסס כבר מתחילה
 המיתה, וכל זה צבסיסה טבעית מתוך חולי, מה
 שא"כ שחט צו רוב שניים דהוא רק סופו למות
 אבל כרגע הוא עבד חי ומיושבת שיטת הראשונים
 ז"ל, ונראה עוד דגדר גוסס הוא שאינו חי אך גם
 אינו מת, ולכן צירושא ויצום שהעיקר הוא המות
 הרי הגוסס עדיין לא מת אך לקנין וגט דלא סגי
 במה שאינו מת וצריך מציאות של חיות בפועל ע"כ
 אין קנינו קנין.

ג ע"א קדושי כסף ושטר וציאה א' הרמב"ם
 כתב דקדושי כסף ד"ס הם ולא
 מדאורייתא, וכבר העיד צו ר' אברהם שחזר ומחקר,
 וכן הביא בלח"מ שהרמב"ם חזר צו וכתב שגם
 קדושי כסף ד"ת, אולם ידועה שי' רבותיו של רש"י
 הביאם רש"י כ"פ דקדושי כסף דרבנן ולהלן יבואר
 צע"ה.

ואוסיף ממה שעלה בדעתי להוכיח צראות צרות
 דהו קדושי תורה מעיקרא חני לישנא
 דאורייתא על קדושי כסף בגמ' כתובת דליף
 דקדושי שטר וצאה לאציה מכסף ואי הוה דרבנן
 האין מצי יליף, ואולי זה כוונת הרשב"ם דאיתקיש
 הוית להדדי, גם מדברי הגמ' הא ל"ל קרא הא
 אחיא וכל הסוגיא משמע דהוה דאורייתא ולא
 אסמכתא, גם מה שמקשה בגמרא ל"ל קרא דאשה
 נקנית בצאה תיפוק ליה מק"ו, ומה יצמה שאין
 נקנית בכסף נקנית בצאה זו שנקנית בכסף אינו
 דין שנקנית בצאה, והשתא אמה קיימין הכא אי
 אדאורייתא הא אשה לא מיקנייה בכסף ואי דרבנן
 הא חקנו כסף ליצמה נמי ומה הק"ו, גם מה
 דפריך ל"ל היקש לשטר תיפוק ליה מכסף הא
 צעי למימר דהוה דאורייתא. גם מדברי הגמ' לא
 נכתוב רחמנא בכסף משמע דהוה דאורייתא, גם
 כל הק"ו דרב הונא נופל לפי"ו, גם מה שאמר
 דארוסה בכסף אוכלת, גם מה שרצה להקיש דמי
 היכי דכסף לא צעי לשמה ה"נ שטר, גם ל"ל קרא
 דאין כסף ציממה הא גם צאשה לא הוה מדאורייתא,
 וגם דצאמת רבנן חקנו כסף ליצמה.

עוד קשה קושיא עצומה לשי' רצותיו של רש"י,
 דתינח דהפקיעו כסף משום דהוה דרבנן, וכן
 צאה דהפקיעו כל קדושי צאה, שטר מאי איכא
 למימר, ובאמת קו' זו גם לשי' רש"י קשה אך
 לרש"י איכא למימר דלמסקנא דמשני דקדושין
 אפשר לעקור כיון שקידש על דעתם מתוך נמי
 שטר, עוד היה נ"ל לחדש דמי היכי דבגט צעי
 שהבעל יתן משלו את הגט ואל"ה לא מיקרי ונתן,
 ה"נ בשטר קדושין צעי נתינה וצעי שיהא מכספו,
 ולכן מכה הפקר צ"ד הפקר לא הוה שטרא דידיה
 ולכן שפיר הפקיעו משא"כ לרצותיו של רש"י קשה
 למסקנא האין הפקיעו קדושי שטר ואי אפשר לומר
 דס"ל דגם קדושי שטר הוה דרבנן דא"כ נערה
 המאורסה היכי משכחת לה, ואח"ל ציאה ע"כ

(ב) מקור הדברים הוא ברבינו גרשום (שכדוע
 היה מרצותיו של רש"י) צפירושו למס'
 צ"צ דף מח: ח"ל חננה דקדיש בכספא דהיינו
 קדושין דרבנן מצי שפיר רבנן למיעקר, קדיש ציאה
 (דהוה קדושי תורה) האין הפקיעו חכמים, ומשני
 שוהיה רבנן לצעילתו צעילת זנות, דשוהיה רבנן למאן
 דקדיש ציאה צעילת זנות משום דחופא קעבד
 והואיל דחקנו קדושי כספא מצי לאפקועי קדושי
 צאה ע"כ, פי' זה מחדש צ' דברים א. דקדושי כסף
 דרבנן בדכל המקדש ציאה לא הוה קדושין, זו
 שיטת רצותיו של רש"י וראה צמה שהציא עוד
 חכמים קדמונים שפצרי הכי, אולם רש"י ויתר
 הראשונים שדדורו ואח"כ פליגי עליהו והקיפוס
 נקושיות סתור סתור, ואלו קושיותם, הרשב"ם שם
 צ"צ הק' דקדושי כסף יליף מגז"ש וכל דבר
 דנלמד מגז"ש הוה ד"ת דמצינו צ"מ צותר, עוד
 תמה דהרי כוונת המקשה דמאי דהוה דאורייתא
 ל"מ לאפקועי ומאי משני שוהיה כו', דסו"ס האין
 הפקיעו קדושי תורה והאין יכלו לעשות צעילתו
 זנות.

ורש"י ציטין כתב ותשובות קשות יש בדבר, חדא
 דגז"ש גופה תורה, ועוד דא"כ נערה
 המאורסה בכסף לא ליקטלוה, ועוד דהאין משני
 שוהיה לצעילתו צעילת זנות הא הוה דאורייתא. לכן
 פי' רש"י ויתר הראשונים דהפירוש הוא כך חננה
 דקדיש בכספא מצי חכמים להפקיעם והוה קדושי
 הפקר, (וכתב רש"י והוה מעות מתנה ומהו יש
 לפשוט הספק אם הפקר צ"ד מועיל רק להוציא
 או גם להקנות, ומדברי רש"י משמע להדיא דגם
 מצי להקנות, והוצרך לזה כי לולא כן אינו מוכן
 דאכתי אמאי צטלו הקדושין וכי המקדש בהפקר
 לאו מקודשת) קדיש ציאה האין הפקיעו, וע"ז
 משני דש כח לחכמים להפקיע קדושין כיון שחלה
 בדעתם, אלו דברי הראשונים, והוסיפו גם האחרונים
 להק' מכמה גמרות דמשמע דכסף הוה דאורייתא,
 ראה בלח"מ ומל"מ פ"א ופ"ג מה' אישות.

לעקור, ללא שיך האי סייג וגדר לא לעקור דבר מפורש כיון שחכמים גלו הילפותא דקדושי כסף הם אמרו והם הפקיעו, ח"ש רצנו גרשום דרבנן מדרבנן, אלא קדושי ביאה דהו דבר המפורש בחורה שכתב בפירוש ח"ש והיא צעולת צעל מאי איכא למימר היאך באו חכמים לעוקרו, וע"ז מי' דכיון דחולפא ואיסור קעבד צה, וראה חס' יצמות קי. דאפי' בקום ועשה דקיי"ל דאין כח לחכמים לעקור אפ"ה למגדר מילתא ולאפרושי מאיסורא מותר, ח"ש צהאי דכיון דאיכא אסור ע"כ הפקיעו חכמים קדושי ביאה, ומעתה יובן קו' המקשן ומה שהשיב התרנן וגם יונת הקו' משטר דשפיר הפקיעו כיון שאינו מפורש בחורה רק מגז"ש ילפי ליה.

אלא מה שכתבו דכל קדושי ביאה עקרו חכמים זה צריך תלמוד, ראה ירושלמי ברכות פ"ט ה"ג ו"א חוץ מקדושי בעילה הרי דהוה קדושין ומצרכין עליהם וז"ע, ויחזקו דלזה חליצה קודמת ביצמה דכיון דחכמים לא רצו קדושי ביאה ע"כ מדרבנן חליצה קודם, וזה יתיישב גם הקושיא שהקשו על הט"ז מחולין דאי' אין שומטין לתוך כלים גזירה שמא יאמרו לע"ז שחיט, והקשו דהרי ההיתר מפורש בחורה דכ' ושחט וגו' אל כלי חרס על מים חיים, ולהנ"ל ניחא דמשום מיגדר מילתא שרי.

לד ע"א בגדר גילוי דעת איפלגו אמוראי אס גלוי דעתא לבטל הגט הו גלוי דעת וז"ל טעם המחלוקת, והנה לגבי כתיבת הגט משמע שמועיל גלוי דעת, גבי מי שנשחח ומנענע בראשו או מי שנשחט צו רוב שניים ורמזו תנו גט לאשחי כותבין ונומנין, ודוחק לומר דהו טפי מגלוי דעתא שמוכר כאן בגיטין, ואולי י"ל דכתיבת הגט שאני עפ"י המצואר בר"ן דלכן אין חזרת תוכ"ד גבי גיטין, משום דהו מעשה שאין האדם עושה בלא להתיישב בדעתו מקודם, ואולי ע"כ סגי בגלוי דעתו.

דביאה ארוסין עושה ועגמ' מספקא לן, אלא ע"כ דקדושי שטר הו דאורייתא וק' האיך הפקיעו. **אשר** ע"כ נראה לצאר, ובהקדם נאמר מה שיש להסתפק במה שכ' הט"ז סי' תקפ"ח וכן יתר אחרונים, דדבר המפורש בחורה ההיתר לא אסרו חכמים, ויש להסתפק אם הכוונה דאין צידם כח לעקור דבר המפורש, כדוגמת שאין צידם כח לעקור מצוה מה"ת בקום ועשה, או שחכמים עשו סייג שלא לעבור על מה שנכתב מפורש, עוד יש להסתפק אי דבר זה הוה גם למה דנלמד מדרשה או גז"ש או רק מה שנכתב בחורה אבל מה שצא בלאחד מי"ג מידות לא חיל אהאי כלל, ובחקירה זו השמיה כבר חקרו באמת גדולי האחרונים הגאונים הקדושים השדה חמד והמלא הרועים, ובאמת החקירות תלויות וז"ל דאי משום שאין צידם כח לעקור דבר המפורש, אז אין נ"מ בין מפורש בחורה לאחד מי"ג מידות, משא"כ אי הוה סייג זה שיך רק בדבר המפורש ולא במה שצא מדרשת חז"ל, וראה בלשון הט"ז שכ' שחכמים לא רצו לעקור דבר המפורש בחורה משום סייג הרי לך שהטעם משום סייג, וא"כ זה שיך רק בדבר המפורש ולא במה שצא מדרשה, ויש לזה ראיות רבות ואחדים נזכר והם, א. דרשו רז"ל על מעשר שלקות פטור מה"ת שני' זרען ולא לקוח ואפ"ה מדרבנן חייב, במה"ת מעות קונות וחז"ל אמרו שאינו קונה, וכן יש להביא ראיה דדרשת חכמים לא הוה כמפורש לענין כלל דהט"ז דהרי קיי"ל דחכמים גזרו על ק"ש ערביה עד תלות והרי בחורה כ' כל זמן שריבה. וכהנה רבות, הרי לך שדבר שצא מדרשה לית לן האי כלל דט"ז, וזה סרו כל קו' האחרונים על הט"ז מכמה מקומות דהתם הוה רק דרשה ולא שיך סייג כלל.

ומעתה יאיר לן כאור נוגה דברי רבותיו של רש"י, דודאי זה לא עלה על לב כלל דהו דין דרבנן, ודאי שהמקודשת בכסף קדושין גמורין הן ומהחורה, רק זו הייתה שאלת המקשן דבשלמא כסף כיון שלא כתוב מפורש בחורה כלל מני חכמים

ר"ה כ"ט שחייב בתקיעת שופר אפי' שהוא אינו מוציא את עצמו, ואולי שם חייב מזל שהצ"ח שבו מתחייב ולו ישתחרר יהא חייב ודו"ק היטב.

זו ע"א דין שביעית בשדה עכו"ם בירושלמי סוף פ"ט דשביעית איתא שריב"ל היה מזה להלמידיו שיקנו לו פירות שביעית מגנה של עכו"ם, מצאנו דמותר לקנות מעכו"ם פירות שביעית, (ועין חוספתא שביעית פ"ו י"ב לוקחין פירות שביעית מהנכרי) ויש לברר אם יש על אלו הפירות קדושת שביעית, דהרי הרמב"ם זכמה דוכחי והשו"ע צ"ח"ד (ס' של"א) פסקו, דאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מקדושתה לענין תרומה ולכאורה הכ"נ לענין שביעית, ומלאכי צידצ"ז צפי' על הרמב"ם פ"ד מהל' שמיטה שכתב דכיון דשביעית חז"ז דרבנן סמכין אמ"ד יש קנין, ותמיה דהרי תרומה חז"ז היא ג"כ דרבנן ואפ"ה איפסקא הלכתא דאין קנין, ונדברי הכ"מ זל"ע דלכאורה יש כסחירה בדבריו, דנפ"ד משמע דס"ל דאין על הפירות קדושת שביעית, וכן משמע מדברי הרמב"ם צפ"א דתרומות דאין קנין לגוי להפקיע משביעית, וכן כתב צם' כפתור ופרח ס' מ"ו, וכן נראה בצבורות דף יא: ברש"י בהגהות שיטה מקובצת שם, ואף שמתיר לקנות מעכו"ם אין מזה קושאל, דכל הדין דאין קנין דוקא כשחוזר ליד ישראל, אבל כל זמן שהיא ביד עכו"ם מופקעת היא מהמנות, ודיותר י"ל לפי הידוע מחלוקת הב"י עם המהרי"ט בעצב ולא הפקיר בשמיטה, אם ממילא הו' הפקר מכה אפקעתא דמלכא או שהיא מ"ע אגבא ואם לא הפקיר אין הפירות הפקר. (ויל"ע) חז' ממה שמצינו בשמיטת כספים דבגמ' משה שמיטת קרקע לכספים, ועין היטב לעיל דף ל"ט דמשמע דאפילו בלא הפקיר הו' מופקר, וז"ל דשאני שמיטת כספים דכל המזה על הלוה להחזיר מכה מנות פריעת חוב ושעבוד, וברגע שיש מנות

מ"א ע"א מבואר דנכרי יכול לתרום את שלו והכרי מחוקק כשנא אח"כ לדיי ישראל, ועי' צפיהמ"ש להרמב"ם צפ"ג דתרומות דכתב דכיון דמקבל שכר ע"כ שייך חז', והר"מ חז' לשיטתו גבי שמיטת עכו"ם דמה"ת מטהר מידי גבילה, ועפי"ז נראה לחדש דבר חדש דתרומה א"ל דוקא שיהי' מלווה על הדבר, סגי בשייכות כמו עכו"ם ששייך בשכר, ועפי"ז א"ש היטב שיטת ר"י דקטן שהגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה, ותמיה דאינו בר מזה לשום דבר והיכן מצינו כזה ומוכת כדברינו ודו"ק.

מה ע"ב בבק' השאג"א, מדוע נשים פטורות מכתיבת ס"ת נ"ל, לפי שנשים אין יכולות לכתוב ס"ת וכל המלוה היא לכתוב, ול"ד למזוזה דעיקר המלוה שיהא צדית. [וע"ע מנ"ח מלוה תרי"ג].

בק' השאג"א דהיכי ילפינן מועתה כתבו לכם את השירה הזאת מנות כתיבת ס"ת עי"ש, נראה ליישב שהמלוה שיהא השירה כתובה בס"ת כשר, ונראה לחדש דהטעם דנשים חייבות צד"ה לאו משום ת"ת רק ברכת הודאה, ולזה יש להם שייכות לצד"ה, וראה ירושלמי סוכה והרי ת"ת דנוהגת לילות כימים ומצרכין, משמע שבגלל ת"ת הוא, ובאמת זה שמצינו צ' ברכות צד"ה"ת הוא, אקב"ו לעסוק הוא ברכת המלוה דת"ת, ואשר בחר הוא שבת והודאה, וזהו דאיפלגו אמוראי איזה מצרכין כלומר אי הוה ברכת המלוה או ברכת הנהנין, ולכן בס"ת דהו' רק הודאה מצרכין רק אשר בחר.

בתבנו ליישב קו' השאג"א דמדוע נשים פטורות מכתיבת ס"ת, ומי' כיון שלא שייכי בכתיבה אי אפשר לחייב אדם בדבר שאינו שייך בזה, ושם מלאכי כן צידצ"ז לגבי סומא שפטור משמו"ת, ויש לעיין חז' דקשה מחליו ב"ח וחליו עבד דאי

לומר דהמירה לישראל חסוף ע"ז דין שציעת,
ועיין ב"ק בסוגיא דעדים בפרש"י וממלא כזה.
ולפי"ז יש להסתפק אם יקנה בשציעת פירות
הגוי קודם המירות אם יתחייב בחרו"מ,
כיון שאין עליהם דין הפקר כלל ופטור מעשרות
בשציעת משום הפקר הוא.

גדר כעש וארץ ישראל מחלוקת צמרא אם כעש
יחד שמיה כעש, אבל כעש רבים לכו"ע הו
כעש ומכא הכעש מתחייב בחרו"מ כמבאר
במסכתין, והנה צמרא הכעש יל"ע אם עי"ז נעשה
כאר"י ממש לכל מילי או דדוקא לענין חרו"מ, לפי
מה דבארנו והוכחנו במק"א דיש ב' ענינים באר"י
יש חיוצ חרו"מ וכיו"צ מצוות התלויות בארץ וזה
תלוי בקדושת הארץ אם בטלה, אבל מצוות היסוד
באר"י וכן הא דאין סומכין אלא באר"י זה אפילו
בזמן שקדושת הארץ בטלה דזה אין תלוי בקדושת
הארץ.

ובבבב"ש רבים י"ל אם רק לענין מצוות התלויות
בארץ נאמר, או ג"כ לענין מצוות יסוד
הארץ והסמיכה ושאר דברים התלוים בה. ונראה
כך דב' הענינים בארץ נחלקים מכא ב' גדרים גדר
כעש שע"ז בא חיוצ חרו"מ והמצוות התלויות
בארץ, כמפורש ברמב"ם והארכתי במק"א דהמצוות
התלויות בארץ באו מכא כעש, אבל מה שהסמיכה
רק באר"י וכן לדור שם זה מחמת מה שהקצ"ה
הצטיח לאצטניו הארץ וזה אין תלוי בכעש כלל.

ומעתה נראה דגדר כעש רבים הוא מכא מ"ש
הקצ"ה כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם
לכם יהא, וזה הכא דכעש שמכוחו מתחייב התלוי
בארץ וכדבארנו, וזה בכעש אבל שאר דברים התלוים
בצמיח הקצ"ה להארץ זה רק חל על מקום שהצטיח
הקצ"ה והם הגבולות שצמורה וכמ"ש אבל ע"י
כעש אין משיגין זה.

ודע עוד דהמקומות שניתן לצניי יש בהם קדושה
לענין סמיכה וכיו"צ אפי' ללא כעש, וכדבארתי

שמיטה פקע ממילא החוב, משא"כ בשמיטה קרקע
אם לא הפקיר לא נהי' מופקר ודו"ק.) ואי ס"ל
דאגבא ודאי אין על העכו"ם שום מצוה להפקיר
ולכן שרי לקנות ממנו.

אבל יל"ע אי"כ לא יפטור מתרו"מ כיון שכל
הפטור בשציעת מתרו"מ הוא משום הפקר,
ואולי הטעם שפטור מתרו"מ כיון דבשעת הצטור
נריך לצערם לא נחשב כשלו ממש ול"ע, ולפי"ז
גם ליכא כלל ההיתר דמכירה שימכור שדהו לגוי,
דאפילו אם מוכר עדיין השדה בקדושה עומדת
דאין קנין וכן דעת רוב פוסקים.

עוד מבאר בירושלמי הג"ל כדברי הזכור לטוב
דכ"ז דוקא בקרקע שקנה הגוי אבל מה שגזל
יש מקום להחמיר, ועיין לעיל דף ל"ט אם יש
לעכו"ם חזקת כעש, וי"ל דבאר"י שאני, ולפי"ז היה
מקום להחמיר בשדות שלא נקנו מישראל בקנין
גמור דילמא הם גזולים.

ולענין אם נאמן הגוי לומר שאלו הפירות משדהו.
עיין צו"ד סי' נ"ח דעכו"ם נאמן בטעמיה,
והנ"כ הקשו מפ' הגזול דאין עכו"ם נאמן אלא
לעדות אשה, ובש"ך ובט"ז מתרצים דבאסורים
אף עכו"ם נאמן, אמנם ברמ"א כתב דאין לסמוך
היום על טעמיה עכו"ם ואפשר דרק לענין טעמיה
מתמיר הרמ"א כיון דאפשר לשער צמ' אך היכא
דאר"א סומכין אעכו"ם.

עוד נראה דהא דאין קנין מתחייב בחרו"מ דוקא
בשקונה הישראל קודם מירות, וכיון שבשעת
מירות דהיינו בשעה שחל החיוצ הרי הוא ביד ישראל
ע"כ חל עליהם חיוצ בחרו"מ, אבל אם בשעת חיוצ
המעשרות היו עדיין ביד עכו"ם פטורים מתרו"מ
ואפילו באו אח"כ ליד ישראל, ולא אמרינן אין
קנין וליחייב אח"כ כשבא ליד ישראל אלא הדיו
כמו פירות שנאו מחו"ל, וה"נ י"ל בשמיטה כיון
שהפירות נורעו וגדלו ביד עכו"ם שוב אין שייך לומר
אח"כ שיחייב בדיו שציעת דכיון דביד עכו"ם אין
עליהם כלל דין קדושה כמבאר לענין חרו"מ, אי"א

במק"א (ואין להוכיח איפכא מהא דלעיל דעיין מ"ש בגדר סוריא ותצין).

מח ע"א קנין פירות הקשו על הרמב"ם דפסק קנין פירות לאו כקנין הגוף, וא"כ מי שיש לו קנין פירות אין יכול להביא ביכורים, דהרמב"ם פסק דהאחים שחלקו הרי הן כלקוחות ומחזירין זה לזה ציובל, וא"כ לא מלאנו שיצאו ביכורים רק בן יחיד אחר בן יחיד עד יהושע בן נון, כדמקשה הגמ' על רש לקיש, ויש לישב עפ"י מש"כ הרמב"ם דאעפ"י דהאחין מחזירין זה לזה ציובל, מ"מ החלוקה לא בטלה ואחר גמר הציובל חוזר כל אחד לחלקו, והיינו שאם ירצה אחד מהאחין להחליף אחר יוצל לא יוכל, ומעתה יש לומר דאף דקיי"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דוקא קנין פירות לזמן מסוים, משא"כ כאן שנשאר צידו לעולם רק שציובל מחזיר ואח"כ חוזר לידו כה"ג הוה שפיר כקנין הגוף, עיי"ל דלר"ך להבין ענין החזרה ציובל מהו, דאם נותן לאחיו חלקו מיד נר"ך אחיו להחזיר לו בחזרה, דגם הקונה ציובל מחזיר וא"כ במשך כל הציובל יתנו אחד לשני, ומוכח וודאי שאין אחד מהן קונה השדה ציובל רק ציובל אינה של אף אחד מסוים רק דינם כשותפין וא"כ לא פסק ממנו כוחו ג"כ בשנת הציובל והבן.

סד ע"א בנו"ב חלק יור"ד סי' ו' הביא דברי הרמב"ן שאין חזקת אשה זו מועיל לאשה אחרת, ומקשה דאשכחן גבי המביא גט ממדה"י ע"י שליח והניח הבעל זקן וחולה, נותן בחזקת שהיא קיים וניתרת האשה ע"י חזקת חיים דהבעל, וכן בית המנוגע מטמא אדם הנכנס וטומאתו מכה חזקה ואדרבא כל דין חזקה נלמד מבית המנוגע, ויש להביא ראיה לשיטה זו מהא דכתובות דף י"ג דאין חזקת כשרות האם מועיל לבת אף דהיא ממילא וע"כ שאין חזקת אדם זו מועיל לזו.

אבל באמת אין הפירוש ברמב"ן כן דהרמב"ן קאי בגיטין, על הדין דהעושה שליח לקדש ומח השליח אסור בכל הנשים שבעולם שמה הן מהקרוצות, ומקשה דא"כ כל הנשים יאסרו שמה זו היא שקידש השליח, ואפילו אומרת שלא קידש שמה אביה קיבל קדושין, וצחוס' נזיר למדו מכח קושא זו דהדין דאסור בכל הנשים שבעולם הוא רק מכח קנס ורק לדידיה קנסו, אבל הדבר נ"ע דנזיר מקשה ע"י ממשנה דקנין ואי הוה קנס מאי מקשה מקנין דשם אין מקום לקנס, וע"כ לומר הרמב"ן דלא משום קנס רק מדין נאסר, וע"י מקשה דכל הקטנות יאסרו ומתוך שיש לה חזקת פנויה, ושם מקשה א"כ למה הקרוצים יאסרו, וע"י מתוך דאין חזקת הפנויה של זו מועיל לקרוצים, ואין הפשט דאין מועיל חזקת אדם לחזירו רק כוונת הגמ' לומר דבשלמא אם היו לפנינו צ"ד כל הנשים וודאי שהיינו מחזירין מכח חזקה דפנויה וכנ"ל, אבל כאן כשצא לקדש אשה זו שמה יש אשה במדינת הים שקרוצה והיא באמת יודעת ממעשה הקדושין ואין עליה חזקת פנויה כלל, וע"כ אמר דאין מועיל חזקה מזו לזו כיון שאין צפנינו, ומסולק קושית הנו"צ (והנו"צ י"ש צדך אחר ודבריו נ"ע) ובאמת מהנ"ל משמע דחזקת פנויה סותרת חזקה דשליח עושה שליחתו, אך י"ל דשליח עושה שליחתו אינה חזקה דדוקא זו קידש ופשוט, וע"כ שפיר דוחה אותה חזקת פנויה.

עג ע"א בדין תנאי בגיטין בשו"ע סי' קמ"ה פסק ה"י גיטין אם מחי מחולי זה ונפל הבית והיכשו ארי אינו גט, ה"י גיטין אם לא אעמוד מחולי זה ונפל הבית ה"י ספק מגורשת, והוא מדברי הגמ'. וענין הספק נ"ל בהקדס קושית הבית שמואל שחמה מדוע צאס לא אעמוד הוה ספק גרושין, הרי דעת המחבר בסי' קמ"ד דבאונס דלא שכיח יש אונס בגיטין וחשוב כקיים התנאי, עיי"ש לגבי מי שאמר ה"י גיטין אם לא אצא בחוך

רוצה שימחול רק רוצה לשלם צכה"ג מאי, אם נשאר החוב או לא דהנה נחלקו הראשונים אם מחילה נריכה קנין או לא ובמק"א בארתי דלפי לשון הרמב"ם משמע דאף למ"ד אין נריכה קנין היינו שקונה בדבר אבל מ"מ קנין הוה ואם הוה קנין א"כ לא מועיל צע"כ של הלה.

ובגוף הדבר אם מחילה נריכה קנין יש לבאר ובהקדם נבאר דברי הגמ' גיטין אמר לה ה"ו גיטין ע"מ שחתי לי מאתיים זו וחזר ואמר מחולין לך ומסתפק שם אי הוה מגורשת ובאור הספק דמסתפק בגדר מחילה אם זה נקרא כמו שנחנה כבר הכסף דגדר מחילה הוה כאלו התקבלתי והבאור בזה דדיני ממונות יכול לומר כאלו התקבלתי דודאי בשאר תנאים כגון ע"מ שלא תשתי יין וכיו"צ לא היה מועיל מחילה משא"כ צד"מ כיון דמוחל הוה כאלו נתנה או דגדר מחילה שא"ל ליתן אבל לא שנחשז כנחנה ואף שצמ' פושט שם דחינה מגורשת אין לפשוט זה הספק דהרי צמ' נתן טעם דלגמרי קא מכוון עי"ש דזה טעם מיוחד בגיטין אבל בגדר מחילה הספק צעינו קיים ואולי זו מחלוקת הראשונים בגדרי מחילה אם נריכה קנין. ובה"א ענין יש ג"כ לבאר אם סילוק הוא אותו גדר דמחילה או גדר אחר ולפי הנד שרצינו לומר דמחילה הוה גדר שכבר קיבל א"כ האין נפרש כן בסילוק דהיינו שמוחל על דבר שעדיין אינו צעולם וכי האין שייך לומר שקיבל כבר הדבר כיון שאינו צעולם ובאמת עיין ברמב"ם הל' אישות פי"צ ה"ט דכתב דהאומר לאשתו צעם שמקדשה ע"מ שלא ירשנה אינו כלום לפי שאין תנאי מועיל צירופה ובראב"ד משיג דמה נריך טעם דאין מועיל צירופה חיפוק ליה דהיאך מהני סילוק לדבר שאינו צעולם ושיטת הראב"ד מצאנו כנ"ל דאין שייך מחילה וסילוק למה שאינו צעולם, ושיטת הרמב"ם י"ל דס"ל דמהני מחילה וסילוק אף לדבר שאינו צעולם דדוקא קנין ממש אינו חל על דבר שאינו צעולם

לי יום ואכלו ארי וכדומה בטל הגט דחשיב כאלו בא, וא"כ הכ"נ נימא דקיים הגט, ותמוה לי על הב"ש דאוחה קושיא יש להקשות גם על דין קמא דאינו גט דנאמר דיש אונס בגיטין.

וראשונה נראה לחלק פשוט דיש נ"מ בין תנאי שצדו לעשותו לתנאי שאין צדו לעשותו, והחילוק מובן עד מאד, דהנה שם שצדו לבוא ורצה לבוא רק מהשמים עכב אותו לבוא, אמרינן ודאי צכה"ג עכ"פ רצונו ודאי לבוא ולבטל הגט ומוכן היטב מדוע בטל הגט, משא"כ כאן שהתנה שאם לא יעמוד מחולי זה יהא גט, והיאך נימא שהארי או האונס שהיה לו אינם כלום ונאמר שיהא גט, ודילמא אפילו לא היה עכשיו ארי ג"כ היה עומד מחולי זה והגט היה בטל, ודילמא לא גזרו עליו משמים כלל שימות מחולי זה והבן, אשר ע"כ ודאי אין סברה כלל צעולם לומר שצכה"ג יהא גט, ועכ"פ מגדר ספק לא נאז דאין אנו ידועים איך היה לולא הכישו הארי או נפל הבית, ואולי זה באמת הספק.

ועי"ל דהספק הוא כן דמאי כוונתו באם לא אעמוד, אם לשון זה משמע כל מה שיהא שלא יתן לו לעמוד מחולי זה, או כוונתו דוקא אם יצריא מחולי זה או לא, ובה מובן מדוע צרישא ליכא לספק כלל, דשם ודאי אם מחי הכוונה שימות מחוך החולי ולא משום סברה נדדית והבן.

ועיקר השאלה שאמינא עלה הוא באם אחד אמר שאם לא אצריא מחולי זה ונהרג בתאונת דרכים רח"ל האם לא אצריא דמיא לרישא, ובפרט לפי הבאור הנ"ל והוא יסוד חדש בדין אונס בגיטין.

עד ע"ב יש להסתפק אם מחילה מהני צע"כ כגון הרוצה למחול חוב לחבירו וחבירו אין

פב ע"ב בגמ' איבעיא אם יכול לקדש חוץ מאחד
ונשאר בספק וכן נפסק
בש"ע שזה ספק ובגמ' אמר ע"ז אבי דאח"ל
דמותרת לפלוני אפ"ה אם צא ראובן וקידשה חוץ
משמעון אחיו וצא שמעון וקידשה חוץ מראובן
ומתו מחייצמת ללוי ואין נקראת אשת שני מתים
כיון דקדושי שמעון לא אהני מידי דעל כו"ע
ממילא היתה אסורה ועל ראובן הרי לא אסרה
(והדבר נרץ באור דנהי דלא אהני מידי לענין
לאסור ולהחיר מ"מ אהני לענין שאר דיני קדושין
שהם שאר כסות ועונה וקא חזין דעיקר הקדושין
היא מה שאוסרה על אחרים ודו"ק, עוד נסתפקתי
אם אחרי קדושי שמעון תזנה עם אחר אם מחייב
חרי חטאות כשני אשת איש או אחד וי"ע) וקאמר
אבי אצל אם צא שמעון וקידשה גם על ראובן
הרי אהני קדושין לאוסרה על ראובן ונקראת אשת
שני מתים אלא דתמוה לי דאיך יכול שמעון לקדש
והרי היא אשת אחיו דלא תפסי קדושין כלל ושמה
חאמר דקדושי שמעון מפקיע לגמרי קדושי ראובן
מלבד מה שיש על זה כמה סמירות אדרבא תיקשי
א"כ אין זה אשת שני מתים ושמה יש לומר דכיון
דעל שמעון לא אסרה א"כ לגבי אין זה אשת
אח כיון שלגבי לא תפסו הקדושין וכמו שמוחר
לישא אותה כמו כן לא נחשב אצלו משום אשת אח
ומכאן אמה למד דגדר המקדש חוץ מאחד היינו
דאצלו כאילו כלל לא קידש הנ"ל את אשתו ועוד
תשכיל אשר כתבתי במק"א דגדר יצא דיש צאשה
ב' חלקים מה שקנינה לו וזה אצל במיתה ויש
מה שאוסרה אכו"ע וזה אצל יצא לא נסתלק ולכן
מוכן בגמ' קדושי שמעון לא אהני היינו לאוסרה
אכו"ע שמכאן זה מקודשת ליצא ולכן לא שייך אשת
שני מתים והבן.

בש"ע סי' ל"ח סעיף ל"ט דבר נפלא דהמקדש
חוץ מאחד הי"ז ספק מקודשת וקא חזין
מציאות דתהא מקודשת ואשת איש גמורה ומהיה

אצל מחילה חלה והוא או לפי דס"ל דמחילה אינה
קנין ממש או אפילו הוה קנין מ"מ כיון שאין זה
גדר קנין כ"כ מהני אפילו אינו צעולם.
ובהנ"ל יש לבאר דברי הרא"ש ב"צ פ"א סימן ב'
שכתב דאם יש עדים שמחלו השותפים זה
לזה על היזק ראייה מחול ואין יכולין לחזור ומקשה
דהרי אומר קרע כסותי או שבר את כדי יכול
לחזור צו ואם יזק אחר יתחייב ומתוך דשאני הכא
דחביעת ממון יש ציניהם שנתחייב כל אחד לכייע
צננין הכותל והוה כמי שנתחייב מנה שזכה הלה
במחילתו צלל קנין ודבריו נרצין באור והנראה בזה
דס"ל דגדר מחילה הוא כמו שמחזיר וכנ"ל. ולכן
ס"ל דא"ל קנין דלהחזיר המנה א"ל קנין והו"ל
גדר כאילו התקבלתי ולכן אין זה מועיל גבי שבר
כדי דאין שייך שם מחילה ועל מה ימחול דהרי
אף אם ימחול אכתי לא נקנה הכד לשני ושם הוה
רק גדר רשות להזיק ולא שמקנה אצל כאן מחדש
הרא"ש כיון דיש היזק ראייה היזק ראייה זה מחייבם
לצנות כותל וה"ז כאילו חייבים זה לזה מעות שמועיל
על זה מחילה והיינו שאין המחילה על ההיזק רק
המחילה על החוב לצנות הכותל ואף דהחוב לצנות
הכותל מה שייך ע"ז מחילה לזה מבאר דכיון דחייב
לצנות הכותל ה"ז כאילו מחויב מנה לחבירו.
והנה צה"מ סי' רמ"א מוצא שיטה דלא מהני
מחילה במשכון ועיין בקנה"ח שנדחק
להסביר הטעם ולהנ"ל י"ל דאפילו אם ימחול אכתי
שוב הוא שלו ועי"ל דלא מהני מחילה רק במה
שהוא שלו ויכול לתתו לאחר בזה שייך מחילה
משא"כ משכון שאין יכול לתתו למי שירצה א"כ
אין שייך מחילה שהוא מגדר נתינה כנ"ל.
ובזה י"ל הגמ' ב"צ מג. דאי אפשר לעשות קנין
סילוק מס"ת ובגמ' שם דלשמיעה קאי ומה
בכך ועיין רש"ס ומפרשים ולהנ"ל הכוונה דאין
אפשרות בס"ת של בני העיר לעשות כלום ולתתו
למי רק לשמוע יכול א"כ אין שייך בזה סילוק
וכנ"ל.

בעל חנאה ולא בעל גיטא למפרע, והיינו שבעת
אין בעל בעל הגט, והחילוק בין גט לשאר דברים
נראה לי כך, דעבט לא יתכן לבעל הגט לאחר
מיטה, דכיון דמת כבר פקע השייכות של הבעל עם
הגט וכבר אין לריכה עתה האשה לגט כיון דברגע
הגרושין פקע האישות ביניהם, וממילא כיון דאי
אפשר לבעל הגט למפרע ע"כ אם עברה ובעלה
אין הגט בעל, ומדויק היטב בלשון הבה"ג, מה
שאין כן בשאר חנאים ועד"מ דייני ממונות אין
נ"מ בין מי המתנה או מת, כיון דהקנין נלכך גם
לאחר מיטה ובלא הקנין לא יהי' החפץ ברשותו,
ודאי שיך לומר שיבעל הקנין אפילו לאחר מות
המקנה והבן, ועם הנ"ל מיושב מה שהקשו על
הבה"ג הרשב"א וחוס' רי"ד מגמרתינו, דאמרין
כל ימי חי' או חי' פלוני הרי זה כריתות שמא ימות,
כל ימי חי' אין זה כריתות שעד יום המות אגידא
בו, ולשיטת הבה"ג גם בכל ימי חי' ה"ז כריתות
שמא ימות, ועם הנ"ל מתבאר דבאמת התנאי קיים
גם לאחר מיטה רק שאין בו כח לבעל הגט, אבל
התנאי קיים והתנאי היא לכל חייה ודו"ק.

פ"ע א"א בענין פרסום קול בגיטין באהע"ז קל"ג
נפקק שנתינת גט בעי עשרה
לפרסם שהיא גרושה (כ"כ הל"ש), ונ"ע שבעליה
סגי בה' לפרסומי קלא, וי"ל דיש כמה מיני פרסום,
וראה חוס' לעיל פ"ב דגם שנים עושים קול לפרסם
שהוא פנויה, וכן לגבי קנין קי"ל דב' מפרסמי
וע"כ שיש כמה דרגות בה, ולגיטין נר"ך להתמיר
יותר מחליה.

מוותרת לאחד וקא חזין דגדר קדושין אינה צהכרת
לכל העולם רק גדר קדושין שמקודשת לו וממילא
נאסרה על כל העולם ולכן יכול להחירה לאחד
וביתר צורך דבגמ' מצאריס דהנ"ל דיהא קדושין
דדוקא בעט בעי כריתות לגמרי אבל קדושין קנין
כל דהו והיינו שקדושין נאסרת לעולם מלד קנין
היינו שהאיש קונה אותה ולכן יכול לשיר בקנין
ועד"מ קונה חפץ שיכול להשאר זכות קנין בחפץ
גם לאחר ויש להביא ראיה לזה דעיקר הגדר הוא
שנקנית אליו ועי"כ ממילא נאסרת על אחרים והוא
דבגמ' מצאריס דאם קידשה חוץ משמעון יכול שמעון
לקדשה ולאסרה על ראובן ותמוה דהרי ראובן לא
החיר לו אלא שגם הוא יקדשנה אבל לא שיאסרנה
עליו ועי"כ נ"ל כנ"ל דכיון שנתקדשה לשמעון
ממילא נאסרה על ראובן ועיין במקום אחר הוכחתי
בעוד ראיות ברורות דכך גדר הקדושין שהוא נקנית
לו ועי"כ ממילא נאסרת על העולם. והחדוש שבארנו
דהו גדר קנין הוא יסוד גדול למחן הרבה דברים
עמוקים בהלכות קדושין.

פ"ע ב' הרשב"א וחוס' רי"ד הביאו שיטת
הבה"ג, דאם התנה עם
אשתו בעט שלא תינשא לפלוני לאחר שמת בעל
התנאי עיי"ש, דס"ל דכל תנאי בעל עם מיטה
המתנה, ונלפע"ד דהבה"ג לא קאמר להא חידוש
אלא בעט, אבל בשאר חנאים כגון ממונות ודאי יכול
להתנות לאחר מיטה, דודאי יכול אדם להקנות חפץ
לחבירו (אפילו לאחר מיטה) ע"מ שלא יתנו לפלוני
והתנאי קיים אף לאחר מיטה כדמשמע בכמה וכמה
דוכחי, אלא ודאי נ"ל דבה"ג לא מיירי אלא בעט
וכך גם מדויק בלשון הבה"ג, וי"ל "כיון דמת ליה

מסכת קידושין

ב ע"א קנין אישות יש צו צ' דברים, א' מה שנקנית
לבעלה וצ' מה שנאסרת לכו"ע, וזה
פי' דעמין ארוסה שנאסרת לכו"ע אבל אינה קנויה
אליו וכמ"ס רש"י דאסור ארוסה דעוד מיקרי
פנויה, ולזה אמרו כלה בלא ברכה אסורה כנדה,
דיוקא כנדה דאסורה לכו"ע ולו מותרת לאחר זמן.

בתום ד"ה האשה עיין תוס' כחוצות צ שכתבו
למסקנא שגבי איש ואשה כתיב ה'. ולרין
הטעם למה גביהם נזכר ה', גם דחית התוס'
אללנו דגבי יבמה כתיב ה' אע"ג דלא הו' גבי איש
ואשה, ונראה לפי מאמר תו"ל וכו' שכינה ביניהם
ידוע דשכינה הוא ה' אחרונה ולזה גם יבמה נזכרה
עם ה' שיש לה עדיין שייכות ע"י יבם (ולישב קו'
תו' יג' דיצט לא מקרי אחר וגבי שדה אחוזה מקרי
אחר כי דוקא לגבי נשואין בל במקום אחיו ולא
מקרי אחר), דו"ק ותמנא שאלמנה כתיב בלא ה'
כי אין לה בעל, ולתוס' אללנו קשה דהא הוזכר
בקרא, גם קו' רד"ק מקרא כי אם במולה צעמיו
יקח וגו' יש לתרץ דה"ק במולה היינו קודם נשואין
יקח אשה.

ב ע"ב הנה מנינו באשה צ' דברים א. מה שהיא
אסורה על כל העולם, צ מה שהיא
קנויה אליו למעשי ידיה ולירושטה. ובאמת מן
המורה כבר בארוסין הרי היא נקנית אליו לענין
אכילת תרומה ולבוא אליה, רק רבנן גזרו על

ביאת ארוסה ואכילת תרומה, וע"כ נמנא דמדרבנן
הארוסין רק אסורה על כל העולם ותו לא מדי
ונשואין מקנה אותה לבעלה. וזה יסוד דברי
הגמרא בסוגיין מעיקרא חני לישנא דאורייתא ולבסוף
חני לישנא דרבנן ומאי ניהו דאסר לה לכו"ע
כהקדש, ולמה היה להם לתכמים לחפש לשון אחר
ומה חסר בלשון מורה, רק שלשון מורה נקנית היא
שנעשה קנין לבעלה, וכיון שמדרבנן בארוסין אינה
כי אם לאסורה על כל העולם, ע"כ לקחו ללשון
קידושין, וזה שאמר שאוסר על כל העולם, וזה כוונת
רש"י במשנה נקנית לבעלה, ר"ל שמהמורה לשון
קנין דנקנית לגמרי, רק מדרבנן אינה נקנית, ומ"מ
נקט לשון נקנית שגם לבעלה היינו גדר קנין.

ב ולקחו רבנן לשון זה שידע שנאסרת עליו
בארוסין עד הנשואין, על דרך דכחצו
המפרשים דלכן אומרים בצרכי ארוסין ואסר לנו
את הארוסות וגם מזכירים תופה וקידושין תופה
לפני קידושין, לומר ולהזכיר שעיקר המתיר הוא
נשואין ולא הארוסין, ולכן נקטו לשון שנאסרת
לומר שנאסר, וזה מחייב דקדוק התוס' דהרי
אומר הרי את מקודשת לי משמע שנאסרת עליו,
ולנהג"ל הכי פירושא שגם עליו נאסרת עד הנשואין,
ועי' להלן צגמ' ד: היכא דייחצה לדידה וקדשמו
ופרש"י שאמרה הרי אתה מקודש לי, ותמהו בתוס'
דאיש אינו נאסר לשאר נשים, ולהג"ל א"ש דה"ק
שהאיש נאסר על האשה עד הנשואין.

(ה) ובוזה תמורץ קר' האצנ"מ דמדוע צאמר לאשמו היום את אשתי ולמחר אי את אשתי מדוע אמרינן פשטה קדושה צבולה, והא לקמן דף 1. קאמר דצאשה לא אמרינן פשטה קדושה צבולה, וכחז שחזר על כל הנדדין ולא מצא ישוב נכון לזה, ולהנ"ל הדברים פשוטים דהתם לאו משום פשטה קדושה, רק דדצר אסור על כל העולם אינו נפקע צלא גט כמו לאחר מיתה דשקיל וטרי צגמ' מנלן דמתיר, דהרי עריות אפי' לאחר מיתה אסורין, וכן

נישואין דכיון דהוי ספק הוי חופה שאינה ראויה לציאה ושוב לא קני, או נימא דיכול לצוא לשום קדושין אח"כ ממ"נ, וזה יתיישב דברי רש"י לעיל ג. למעוטי חופה שאם מסרה לו אציה לשם קדושין אינה מקודשת, כי אז אינו יכול לצוא מספק כי קדושין בעי דעת אציה וע"כ פשיטא דחופה אינה קונה, משא"כ רב הונא דאלול פשיטא דהוי ראויה לציאה, וזה תתיישב קו' הפוסקים מגמ' הג"ל.

ה ע"ב ספיקא היא ותיישינן מדרבנן, וקשה לשיטות הראשונים דספיקא מה"ס לחומרא היה לו לחשוש מדאז, גם הק' הר"ן דמ"ש מלהלן שכ' הרי"ף דתיק"ו עדיין לחומרא דהוי ספק קדושין מן המורה, ונראה דכל ספק קדושין כיון דהוי ספק הוי ספק גם על כסף הקדושין, וכשמחזרת הכסף שוב אין על מה לחול הקדושין ולכן לא חששו, ושאני התם גבי צעיר דכלב רץ שאינה צריכה להחזיר, וכן גבי חנם לאצין וכו' ספיר חיישינן לקדושין.

לבאורה צריך להיות דהך דינא דקדושי ספק דחייס מדרבנן, הוא רק להלכה דקיי"ל קדושין שאין מסורין לציאה הוו קדושין, משא"כ אי ס"ל דלא הוו קדושין, א"כ קדושי ספק אינן קדושין כלל.

בענין חופה

(א) צענין חופה קונה יש להבין טענת רצא וכי גמרינן חופה שע"י קדושין מחופה שלא ע"י קדושין, ואמאי לא, הא כל ק"ו הכי הוי, ומשובת אציי רב הונא נמי ה"ק, וכי לא ידע זאת רצא, ע"כ נראה דאציי ורצא פליגי צהא דלרצא גמר קנין דאישות חל מתחילת קנין, ולכן סבר דאפילו דחוינן דחופה גומרת לית לן למימר שתקנה תחילת קנין, ואציי סבר דגמר קנין עדיף ואם גומר כ"ש שקונה (ועיין במקנה שכתב כזה).

(ב) ואם נכון דרב הונא שלומד דחופה קונה מק"ו ס"ל דגמר עדיף, תתיישב קו' מהר"י בן

(ט) ובוזה חסור תמיהת הגה"ק מרוגטשוב דהאיך מקשי ונפשטא קדושי צולה, בשלמא התם חל על אצר אחד, ולהנ"ל כיון שנאמר פשטה שוב לא הוי שיעור בקנין.

(י) וראה עוד סוטה כד. מחלוקת אם שומרת יצם עדיפא מארוסה, והוא כנ"ל שחולקין איזה קנין עדיף.

ואב"א אי תנא קונה הו"א צע"כ. והק' תוס' הא תנן האיש מקדש לכאורה היה אפשר לתרץ דכיון דחייס התם בשלותו מוכרת דלא איירי צע"כ, דבאמת הק' הנו"צ איך מועיל שליח בקידושין הא הוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים, ותי' דכיון דהוי מדעתה ע"כ לא שייך חב, אולם אי הוה צע"כ היכי מצי שווי שליח וכ"כ צחי' הרי"ס כאן אך אחר עיון אינו כן, דבאמת ק"ל על נו"צ שכתב הטעם מגו דזכי לנפשיה, דמי יימר דתתיראי האשה ועל הטעם שכתבו דכיון שהאשה מתרצית לא הווי ליה כתב לאחרים, הרי צגמ' קרי למקדש חב לאחרים, ע"כ נ"ל לפי שאמרו בת קול אומרת בת פלוני לפלוני ע"כ לא הוי חב לאחרים. ואין אלו דברי אגדה, ראה צמו"ק יח: דמזד הדין כן, משא"כ להלן צגמ' התם צעי אי הוה קדושין באמת כלומר אם זאת המיועדת לו.

בתוס', קדושין לשון הקדש שנאסרת על כל העולם. אף דלשי' הרמב"ם גם מקודם היא אסורה משום זונה, אך מקודם היתה אסורה משום פחיתות וכעת נאסרה משום קדושה שנחוסף צה.

ג ע"ב יש להסתפק צהא דקטנה מעשה ידיה לאציה אם יכול צעל כורחה להכריחה לעבוד, או שאם עשתה שייך לאציה, ועיין כתובות מ"ז והא קא מצטל לה מעשה ידיה.

ה ע"א מה שלא הציאו הפוסקים דינא דרב הונא דחופה קונה, וכתב הר"ם דהוא ספק

וכתבו למתן דר"ה ס"ל דעל ק"ו לא פרישין פירכא כל דהו, וא"כ מה לאמה שכן אינה לשום אישות הו נמי פירכא כל דהו.

(ז) ובזה יש למתן קו' החוס' על רש"י צינמות נז: ע"מ שכתב שם רש"י דחופה קונה לפסולות משום דרב הונא הוא, והק' הרב שמואל מניומי דא"כ מיפרך ק"ו דרב הונא דמה לחופה שכן קונה בפסולות חאמר צהנך, ולהנ"ל י"ל דלר"ה חשיב פירכא כל דהו דעכ"פ צכשירות אין חלוק, ועל ק"ו לא פרישין כל דהו.

(ח) והנה לענין פסק הלכה מחוס' משמע דלא פסקינן כר"ה (שכתב ז"ל לדיון נימא), וכן כתבו צפי' צינמות דף נז: ד"ה יש חופה, וכן פסק הרא"ש, ור"ח כתב שהרי"ף מסופק אם הלכה כרב הונא או לא מדלא כתבה, ונראה לפי הנ"ל לבאר מה הספק וגם מדוע לא הזכיר הרי"ף דספק הוא רק העלימה לגמרי. ונראה לפי הנ"ל דק"ו דר"ה הוא משלשטן מכסף ושטר וביאה, והנה אם נאמר דביאה נשואין עושה שוב אין ק"ו דר"ה קיים, רק אם נימא דס"ל ביאה ארוסין עושה ולקמן דף י. הו צעיא דלא איפשטא אי נשואין או ארוסין עושה, ולכן מסקו הפוסקים רי"ף ור"ן ר"ח דהו ספק, ולכן לא הזכירה הרי"ף שכן דרכו צעיא דלא איפשטא, ולכן לא הזכיר צינמות אם יש חופה לפסולות דלשיטת רש"י קאי התם אליבא דרב הונא, וכיון דלא איפשטא אי הלכתא כוותיה לכן לא הזכירה.

(ט) והנה החוס' והרא"ש כתבו כמה טעמים אמאי לא פסקינן כרב הונא, א. דאפשר למיפרך דיו, וע"כ דר"ה ס"ל כר"ט דאמרינן היכא דמיפרך ק"ו לא אמר דיו, אולם אכן דלא קיי"ל כר"ט ליחא להאי ק"ו כלל. ב. כתב הרא"ש דאצי ס"ל כר"ה ורבא פליג על ר"ה וקיי"ל הלכתא כרבא, וא"כ יקשה על הפוסקים המסופקים אי כר"ה והרי ע"כ אי אפשר לפסוק כר"ה.

לב שהק' על ר"ה נימא להיפוך, ומה חופה שאינו קונה גומרת כסף שקונה אינו דין שיגמור, ולהנ"ל מצאנו שפיר שאי אפשר לומר כן דגמר עדיף מתחילת קמין (ועיין במהרש"א).

(ג) רק שעם זה יש להעיר על רב אשי דלעיל, דאמר מעיקרא דדינא פירכא מה ליצמה שכן זקוקה ועומדת, ופי' רש"י וחוס' שכוין שמאנו שגומר לית לן למימר שיקנה תחילת קמין, ולסברת רב הונא אדרבא כיון שגומר כ"ש שקונה בתחילה, וכבר העירו בזה המפרשים.

(ד) ומה שנראה שרב הונא ע"כ לא ס"ל כל סוגיא דלעיל, דאמר התם מה לאמה שכן אין קנינה משום אישות, ולהכי דין הוא שאין קנינה צביאה, ולקמן דף ט: צעי למילף מהיקש דאחרת שאמה נקנית צביאה והא אין הקנין לשום אישות, ונ"ל דלקמן טו. פליגי אמוראי אי מקשינן אשה לאמה או לא, וי"ל דרב הונא דס"ל לקמן דמקשינן לאחרת, ע"כ לית לן למימר מה לאמה שאין קנינה לאישות, ואין משיצין על ההיקש שכן נזרך ע"ו מעוט מיוחד לקמן דף ט: מוצעלה למעט אמה ושפיר הו יוכיח (ואין לתפוס דא"כ יקשה על רב הונא כל הברייתא, דהנה הברייתא למדה וצעלה לקנין ביאה, ולקמן יליף רבי יוחנן מצעלה צעל וע"כ דלאו אליבא דכו"ע אולא).

(ה) ובזה יתורץ קו' החוס' דאין נעשה יוכיח מאמה הא אי הוה שתיק מצעלה הוה אמרינן דאמה נקמה צביאה, דלקמן אינטרין לכך למוד מיוחד, ולהנ"ל יתורץ דהתם אליבא דמאן דס"ל היקש דואם אחרת יקח לו קיימינן ואין משיצין על ההיקש.

(ו) עוד יש למתן צדך אחרת, לפי מה שכתבו המפרשים ע"מ שהקשו גמ' על ק"ו דרב הונא מה להנך שכן קוין צע"כ ור"ה כסף באישות לא אשכחן, והקשו והרי צעלמא אשכחן,

דרב ושמואל לאו אדר"ה קיימא, א"כ ע"כ הלכתא כרבא ולא כר"ה משא"כ לרי"ף ורש"י דרב ושמואל אליבא דר"ה שוב הלכה כרב, והנה צדעת הרא"ש כחב המלא הרועים דס"ל דאפי' היכא דפליגי אמוראי קדמאי הלכתא כרבא ע"כ פסק כרבא, והרמב"ם לשי' שכ' דרב ושמואל לאו אליבא דר"ה איירי, ע"כ לא פסק כרב הונא.

(יד) וחדא צדא תליא דהנה צמוס' הקשו איך אמרינן דרב ושמואל אליבא דרב הונא קיימא א"כ מיפרך ק"ו דר"ה כנ"ל דמה לחופה דאינו צפסולות, ומירצנו לעיל דר"ה ס"ל דעל ק"ו לא פריקין כל דהו, אך יש להקשות ע"ז דהנה ר"ה אמר מה לכסף שכן פודין צ הקדשות תאמר צבאה, והק' מהרש"ל הא על ק"ו לא פריקין כל דהו, ותי' כיון דאיכא למימר דיו הו' ק"ו גריעא ושפיר פריקין כל דהו, אך לפי הנ"ל דרש"י ס"ל דהכא לא שייך דיו כמ"ש צס' הכריתות, א"כ שוב לא פריקין כל דהו, ותוס' לשי' שפיר הקשו.

(טו) והנה הרא"ש הקשה דאיך אמר אבי דלכן לא הוזכר חופה צמתינית כיון דלא כתיבא צהדיא, והרי מיסת היצס הוזכרה צמשנה אפי' דלא כתיבא צהדיא וגמרינן לה מק"ו לקמן, ועיין צקרצן נחנאל צסס הגאון מצראד ז"וק"ל דצסוטה דף מח. אחא פן ימות צמלחמה ואיש אחר לרצות ארוסה נשואה שומרת יצס, ומשס יליף אציי, ומה שלא הוזכר אללנו צס"ס, כי צאמת יש להקשות אימא מאן אחר יצס, רק דצ"ל דאציי ס"ל יצס לא מיקרי אחר ולקמן דף יד. אחא כמ"ד דיצס מיקרי אחר עכצ"ד. וצאמת עיין שס צגמ' דרב אשי הוא מאן דיליף מק"ו, והא הוא ס"ל דיצס לא מיקרי אחר. ומלכד זאת איני מצין צכלל דברי הגאון ז"ל, דהתס מריצין כמה דצרים גס נשואה ועוד עיין שס והלמוד הוא מדכתיב ארש אשה אשה כל דהו וא"כ כ"ז רק לאחר שיש לנו למוד שמיסת היצס מתיר אמרינן דאחא נמי ליצס, משא"כ אי לית לן למוד ליצס הו' אמרינן דהאי קרא אחיא לרצות ארוסה ותו לא.

(י) והנה צצמות דף נו: כתב רש"י דרב ושמואל דפליגי אי יש חופה לפסולות ס"ל כר"ה דחופה קונה עי"ש, והק' התוס' דא"כ רב ושמואל דלא כהלכתא אחו דלא קי"ל כר"ה, דהא הקשו דלשמואל דס"ל יש חופה לפסולות מיפרך ק"ו דר"ה, דמה להנך שאין קונות צפסולות תאמר צחופה שקונה צפסולות.

(יא) וליישוב כ"ז הנה צפסחים דף יח: צד"ה שלישי צקודש פליגי רש"י ותוס', ועיין צמהרש"א צביאר דרש"י ס"ל דמתי אמרינן דלר"ט היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו, דוקא היכא שיש פסוק ואס היינו אומרים דיו הי' הפסוק מיותר דאחא מק"ו, ודוחק לומר מילתא דאחא צק"ו טרח וכחב קרא, ולכן כיון שהפסוק מיותר אנו אומרים שהתורה גילתה שכאן נלמד ק"ו ללמד אפי' מה שלא נמא צמלמד, אצל איפה שאין פסוק אף ר"ט מודה דאמרינן דיו עי"ש היטב, ותוס' פליגי צה על רש"י, וא"כ ליכא לתרץ הכא צשמעתינן גבי חופה שמשו"ה לא אמר דיו משוס דמיפרך ק"ו, כיון דהכא ליכא קרא ואז אמרינן דיו אפי' היכא דמיפרך ק"ו לשי' רש"י, וכבר העירו כן המפרשים, וע"כ דרש"י ס"ל דהכא לא שייך כלל למימר דיו כמ"ש הגאון ר"ש מקינון צספר הכריתות, עיין שס צכללי ק"ו.

(יב) והשתא דאחינן להכי יצואר צפשוט, דתוס' לשי' צפסחים ס"ל אליבא דר"ט וע"כ לית לן למיפסק כר"ה, ולכן גס אי אפשר לומר דרב ושמואל אליבא דרב הונא קיימי כיון דלית הלכתא כוופיה, משא"כ רש"י לשי' צפסחים אפי' דאחיא אפי' כרצנן ושפיר אפשר לפסוק כר"ה, וגס רב ושמואל אפי' דאחי אליבא דרב הונא.

(יג) וחדא צדא תליא דהנה הקשינו איך אפשר לפסוק כר"ה והא פליגי צהא אציי ורבא והלכתא כרבא, ונראה דהכלל דהילכתא כרבא הוא רק כשרצא ואציי לחודיהו פליגי, משא"כ הכא דרב ושמואל ג"כ ס"ל כאציי והלכתא כרב לכן פסקינן כרב, והנה זה צה תלוי דהנה תוס' דס"ל

ממעט ומוכתב לה, ובאמת היה נ"ל דהך מ"ד דס"ל היקש מיחה לגרושין לא ס"ל הך מסברא דוכתב לה למעט כסף דלעיל דף ה. פליגי זה אמוראי אס לומדים מוכתב לה או מסברא דאין קטיגור נעשה קטיגור, אולם עיין בתוס' סוכה כ"ד: שכתבו דאפי' למ"ד מסברא דאין קטיגור ע"כ ס"ל גם מעוט דוכתב לה שאל"כ למעט חליצה מנ"ל, וא"כ שוב יקשה איך נקיש מיחה לגרושין, רק יש לתרץ דבאמת אפ"ל היתר מיחה הבעל מאלמנה שאסורה לכ"ג הא לכונ"ע שריא, אך צמ' דחו דלמא לכה"ג בלאו ולכונ"ע נעשה, והקשו ע"ז צמ' האי עשה מאי עבדתיא, כל' אס מיחה הבעל מחיר יתיר לגמרי אפי' מעשה ואס אינו מחיר יהא חייב מיחה כעריות, וחי' שמיחה הבעל מחיר ומפקיע מיחה ב"ד ומשאר רק עשה עי"ש, היולא מכל זה שזה שמיחה הבעל מחיר קנא זה כבר ידענו מאלמנה, רק שהגמ' רוצה להוכיח שמחיר לגמרי, וא"כ אין להקשות כמו שהקשנו שנמעט ומוכתב לה שאין מיחה מתרת, דמקרא דאלמנה שמענו כבר שמחיר רק לא ידענו אס לגמרי מחיר, וע"ז אחי היקש לומר שמחיר לגמרי, והנה כ"ז א"ש לרבא משא"כ לאבי.

יב) דהנה הק' הפמ"ג בספרו ראש יוסף וספרו גינת ורדים דאין צעי למילף מאלמנה דמזה שזריך קרא לאוסרה על כה"ג ש"מ דשרי לעלמא, דלמא לכונ"ע נמי אסורה ואיטריך קרא לומר שקידש לבד לוקה אפי' לא בעל והניח בקושיא, וזה קושיא עצומה. ולהנ"ל יתורץ שפיר, דהנה קידש ולא בעל פליגי אמוראי בקדושין, רבא ס"ל דלקי ואבי ס"ל דלא לקי, והנה לרבא ליכא שום קושיא שנאמר שהפסוק בא אפי' לא בעל דהא בכל קדושין נמי לקי ואבי מוכרח לומר שבאמת אינו יכול ללמוד מאלמנה וא"כ ליכא למילף שוב ממיחה לגרושין דאיכא למיפך מוכתב לה דוקא בכתיבה ולא במיחה כמו שממעטים חליצה, וע"כ כדברינו שלומד מירושלמי ואבי ורבא לשיטתם.

יז) אשר ע"כ נראה דאבי יליף מהאי למוד שהחכר בירושלמי, דהנה בירושלמי צענין מיחה הבעל יליף מיצמה דמנינו שאסורה לשוק באין לה צנים הא יש לה מותרת, ומשם למד אבי דגם מיחה היצם מחיר דאס מת היצם לאחר שבא עליה מתייצמת לאח השלישי, וע"כ שמיחה היצם מחיר והוי מילתא דכתיבא בהדיא, וא"כ אבי ורבא לשיטתם דרבא דיליף מיחה היצם מק"ו פריך שפיר מדוע לא הוזכר חופה, וליכא לתרץ דמילתא דלא כתיב לא קתני דהא קתני מיחה היצם, משא"כ אבי לשיטתו שמיחה היצם נלמד מפסוק שפיר אפשר לתרץ.

יח) ורהנ"ל יתיישב מה דא' בספרי צפ' יצמין כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם, אין לי אלא אחד מנין שאפי' מאה ת"ל מהם, פירוש הפשוט שאפי' נשארו מאה אחין על האח לייצם, והנה מלבד הדוחק דמהיכי תיחי לומר שיהא פטור צ"ש עוד אחין דאיטריך קרא לריבוי מלבד זאת קשה גם קושיא הגאון מאוסטרוונא דהיכי ס"ד למימר דצ"ש לו אחין פטור מיצם וכל דין יצם נאמר כאשר נשאר רק היצם, א"כ למה לי קרא שהיצם יורש והרי פשיטא שהוא יורש שהרי אין לו עוד אחין, ולהנ"ל יש לבאר באור חדש בספרי שהכוונה הוא כך דהנה לעיל כתבנו עפ"י הירושלמי שמיחה היצם נלמד מזה ואס מת היצם צריכה להתייצם לאח השלישי, וע"כ דמיחה היצם מחיר, והנה קשה מנ"ל שהדין כן דלמא באמת אח שלישי אינו מיצם לכן אמרה חורה מהם כלומר אפי' מת אחד מהמיצמים חייב השני לייצם מת השני חייב השלישי וכן מאה.

יח) ונראה דיש להכריח עוד דאבי יליף מיחה היצם ומיחה הבעל שמחיר מפ' יצמין כדברי הירושלמי ולא כלמוד שאכלנו מהיקש מיחה לגרושין, והוא כך, דהנה על הא דיליף מיחה מגרושין קשה קושיא עצומה, דהא לעיל אמרנו וכתב לה למעט שלא נלמד מהיקש שמתגרשת בכסף, וא"כ איך נקיש מיחה לגרושין שמחיר והרי יש למעט מיחה מוכתב לה, ועיין בתוס' שחליצה באשה

ש"י הרמב"ם כן, רק נזכר להבין מדוע לא נקיש
הויה ליציאה.

(ד) והנה הדבר צרור ללא לכל מידי איחוקיש
הויה ליציאה, ראה גמ' דף מד. וזווח

ר"ל ובתוס' ד"ה וזווח ועיניך תחזינה ללא לכל
מילי איחוקיש, והנה יש לומר דאפי' בקדושי שטר
בעינן שהבעל יתן לאשה, אבל קדושי כסף לא בעי
שיתן לה הכסף לידה ממנו, רק שיגיע הנאה לידה,
דהרי הנותן מנה לאשה ואמר לה התקדשי לפלוני
מקודשת אפי' שאין הבעל נותן כלום, וכן בקדושי
אדם חשוב אין הבעל נותן ללא בעי נתינה כי
אם בשטר, והנה כל פסול המחזור הוא בנתינה,
משא"כ בכסף ללא בעי כלל נתינה אין שייך לפסול
מחזור, ומיושב ש"י הר"ן דדוקא קדושי שטר פסול
במחזור, ותדע דהרי לריה"ג דבעי דוקא אין זו
רוח חיים ואינו אוכל אטו מי נמא דה"נ בקדושין.
והא במחני' נז: אי' צפי' המקדש בחלקו שקבל
מקודשת אליצא דריה"ג אעפ"י דהוה אוכלים ואין
כוחים עליהם גט, וצודאי דדוקא בגט דבעינן
ספר דמשס דריש ריה"ג דבעי אין זו רוח חיים,
משא"כ קדושין ללא בעי ספר.

(ה) אלא דליסוד הנ"ל דבכסף לא בעי נתינה,
יתחדש לפי"ז דאם א"ל טלי קדושין

מעל גבי קרקע שפיר דמי, ואין לפסול משום
דליכא נתינה ללא בעי נתינה, ובאמת דבר זה
במחלוקת הפוסקים שנויה, דמהרי"ל כתב דפסול
והצ"ש ובש"ך ועוד כתבו להכשיר, ודוע שאחרונים
הביאו הרבה ראיות ללא כמהרי"ל, ואני תמה
מתוספתא פ"צ הלכה ז' וז"ל: התקדשי לי בסלע זו
צפרה זו בטלית זו כיון שלקחה את הסלע ומשכה
את הפרה והחזיקה בטלית ה"ז מקודשת, וכוונת
התוספתא ברורה דזה קמ"ל דאפי' שלא נתן כ"א
האשה לקחה מעצמה הוה קדושין (והרצ בעל מנחת
צבורים כ' בדברי התוספתא דברים שאינם), אך
מה שיש להעיר מתוספתא פ"ג הל' י' דדינר של
כסף ונמצא של זהב אינה מקודשת כיצד יעשה
יעלו הימנה ויחזור ויתנו לה ויאמר הרי את

(ב) ובזה יתיישב קו' עזומה על הפנ"י שכ' שאין
מיחה הבעל מחיר צ"ג, והרי גמ'

מפורשת בטהרה דף נז. עיין שם ודעק באשמו
ולא באשת חצירו, והק' בגמ' א"כ למה לי קרא
דעל כן יעוצז את אביו ותי' לאחר מיחה הרי
שמיחה מחיר, ולהנ"ל נראה שחלוי מהיכן לומדים
מיחה הבעל, דאם מהיקש מיחה לגרושין צ"נ כיון
שאין להם גירושין אין להם מיחה מתרת, משא"כ
אם נילף כצ"י וירושלמי הרי אפ"ל דליכא מידי
דלצ"נ אסור ישראל שרי, ובגמ' קאי אליצא דמאן
דס"ל הכי.

בענין היקש הויה ליציאה

(א) צכמה וכמה מקומות בש"ס מקיש יציאה
להויה, ולמדו מזה כמה הלכות כגון שליחות
לשמה, קדושי שטר. וכן אמר צכמה מקומות
דמקשינן הויות להדדי, ומזה למדו כמה הלכות
כגון קדושי שטר וציאה שייך לאציה מכסף, וכן
למדו שצציאה אפשר על תנאי מכסף ושטר.

(ב) ובזה יא' להקשות על ש"י הר"ן ועוד כמה
פוסקים דרק קדושי שטר פסולין

במחזור ואלו קדושי כסף כשרין במחזור (וראה
ברש"א ובר"ן שהביאו ראיה מתוספתא דהמקדש
באשרה, ובאמת ה"נ תניא לגבי לולב אפי' דלכמה
פוסקים פסול במחזור), וראה רש"י גיטין יא.
שמשמע מלשונו כש"י הר"ן שכ' ושטרי קדושין
פסול במחזור, ולהנ"ל יקשה דהרי איחוקיש הויות
להדדי והוה לן לאפסולי גם קדושי כסף מה"ט.

(ג) והרמב"ם כתב וכותב על הגיר או על התרס
או על העלה על כל דבר שירצה,

מה שהוסף "עלה" וגם מה שכתב על כל דבר
שירצה, משמע מלשונו שסובר שמחזור כשר גם
בקדושי שטר, וכן היא ש"י הרש"א בתשובה להכשיר
אפי' קדושי שטר במחזור, וראה בגר"א מה שהק'
דהא מקשינן הויה ליציאה והיה לו לפסול מחזור
ותמה על הרמ"א שהביא י"א שכשר במחזור, ותמה
דהרי הרש"א חזר בו, ולהנ"ל הרי התבאר שגם

מקשינן הויה ליציאה לפסול לשמה או לכסף ושטר
שלא לשמה, ואינו מוכן דכל היכי דליכא לאקושי
לקולא ולחומרלא לחומרלא מקשינן (ואל תאמר דרבי
קנינן גמיר מהיקש ולא מעוט כמ"ש התוס' לעיל
ג: דהכוונה רק ללמוד קנין חדש ולא צאצא אופן
יהיה הקנין, ובה מתיישב קו' האצני נזר על התוס'
הנ"ל דאיך יליף ב"ש מקדושי יעוד דצעי דינר,
דהתם יליף רק נזירות הקנין יש לזה ראיות רבות),
ולהנ"ל הספק הוא אם לשמה הוא ממכשיר השטר
ושייך שפיר למילף מגט דצעי לשמה או שהוא דין
פרטי מגט ולא שייך לקדושין.

(ח) ב"ה ש"ס להעיר מירושלמי דא"י פ"ג דהמקדש
אשה לל' יום מקודשת משא"כ בשטר לא
הו' מקודשת דמקיש יציאה להויה ובטל לא מהני
דצעינן כריתות וליכא ה"נ בקדושין, ויש להצין דהרי
בקדושין לא צעי כריתות, וא"נ דצעי כפסק הערוך
השולחן, עדיין קשה דניקוש נמי הויה ליציאה, (ודרך
אגב אומר שזה קו' עיומה לפ' הרא"ש נדרים כ"ט
דמקשה והאמר לאשה מקודשת לעולם, וברא"ש
ותוס' משום היקש הויה ליציאה והרי צירושלמי
מקיש להיפוך ובכלל יש להצין דברי הרא"ש דא"כ
משום היקש מאי מקשה אבר פדא). והנראה לפי
דברי הר"ן ט: דבשטר האשה מתקדשת ע"י לשון
השטר, ע"כ צעינן שבשטר יהא מצורר שמקדשה
לחמיד, ואם כחב ל' יום אין חלות קדושין כלל,
משא"כ בכסף חיה שמקיש לגט ר"ל דהירושלמי לא
ס"ל כחלמודא דידן כיון דפסקה פסקה רק דבכלל
לא מיקרי גט ולשיטתו מחלק בין גט לקדושין,
משא"כ לבצלי דאית ליה כיון דפסקה פסקה ע"כ
לא שגא בין כסף לשטר, וזהו ש' הראשונים ז"ל
חיה הכוונה דמקיש הויה ליציאה.

(ט) ודגה באמת הקשה הקו"ש דמאי פשיטא
לן דצט פסקה פסקה עד שנלמד מזה על קדושין
אולי להיפוך קדושין פשיטא דפסקה ומשם נלמד
לגט ומדוע גט פשיטא כ"כ דפסקה פסקה, ולענ"ד
דבר פשוט הוא דזה ודאי שאם קנין אישות נפקע
אז אין לו מה לחול בחזרה, אלא שאנו לומדין מזה

מקודשת לי, ולמה נריך לחזור וליתנה יאמר הרי
את מקודשת כדינר שצריך דהא לא צעי נתינה,
חיה לכאורה רחיה לדברי המהרי"ל, אך באמת
זה קשה גם למהרי"ל, כי המהרי"ל עצמו כתב
בתשובתו דקשה עליו מהא דהתקדשי לי בפקדון
מקודשת, ומי' דכיון שמתחילה היתה נתינה אפי'
שלא לשם קדושין, שפיר מיקרי נתינה, ולדבריו ינא
חידוש דאם לא היה נתינה כגון שלקחה מעצמה
הפקדון לא נחשב נתינה ואינה מקודשת, א"כ יוצא
דאף למהרי"ל קשה דברי התוספתא, דהא התם
היתה מתחילה נתינה וכה"ג שפיר דמי, ובכלל יש
להקשות על דין התוספתא מהא דא' צירושלמי
ובגמ' מח. דהמקדש בשטר ונמצא פסול אם יש
בו שו"פ מקודשת, ומשמע מירושלמי וגמ' גיטין
דף מח. דאין נריך לחזור וליתנה, דא"ה פשיטא
ומה קמ"ל, אלא ודאי דקדושי טעות לא צעי נתינה
מחדש. וראה זה דבר חדש מלאכי ברסב"א דהיכא
שנותן לה יותר היא מקבלת בחזרה מתנה, ומיושב
הכל דלכן צעי שיתן מחדש שהיא סברה שלא קבלה
כלום כיון שקיבלה מתחילה בחזרה מתנה, ומיושב
הקו' מירושלמי דהתם לא קבלה בחזרה מתנה,
וגם מיושב קו' הב"ש דמ"ש מגט דלא צעי נתינה
מחדש.

(ו) ובעתה חל עלינו לבאר ש' הרמב"ם ור"א
שהוצא ברמ"א דאף שטר כשר
במחזור, והק' הגר"א דהא מקשינן הויה ליציאה,
וראה ברמב"ם שכתב שבשטר א"י שהאשה תלויה
לכתבו, והק' הרמב"ן דמ"ש מגט דצעי נזר הבעל,
ונראה דדוקא התם דלפינן מוכחב משא"כ בקדושין
לא צעי וכחב, וראה לשון הרמב"ם לגבי פסול מחזור
שהפסול הוא מה שמחוסר מעשה בין הכתיבה
לנתינה, משא"כ בקדושין לא צעי כתיבה וליכא
פסול מחזור כלל ולא שייך לאקושי יציאה להויה.
עוד אפ"ל עפ"י מה שכתב הרשב"א דפסול מחזור
ילפינן לה מספר וקדושין פשיטא דלא צעי ספר.
(ז) ובזה יובן ספיקו דר"ל דף ט. ולקמן מח.
אמרין דפליגי בזה תנאי וספקו אי

חדוש דאפי' צהמחלת חלות הקיץ גם כן כיון שחל שוב לא פקע, ושפיר מקשה לזר פדא דה"נ צהקדש נאמר כיון שחל הקדש שוב לא פקע.

ו ע"א מיועדת מהו. אע"ג דנאמה עזריה מהני לכאז', מ"מ התם הם סוג אחר של קדושין וכמו שפירשתי.

ו ע"ב אגמ' צללו קני לזר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין. חוס' וראשונים פירשו גזירה שמא יאמרו אין אשה נקנית בחליפין, ורמב"ם פירש שאין לאשה צמה להתקדש, נ"מ לדינא אם קדשה צהנאה שיש לה עד שמחזרת התפץ אם יש צו שו"פ לר"מ מקודשת, לחוס' לא. רק יש לעיין מה הפירוש שאין נקנה בחליפין, צמאי דמו לחליפין הא חליפין גופיה אמר רב אשי דאי חפס מיתפס, ולכן מכח קושיא זו הכריח חוס' פירשו דהו גזירה, אולם להר"מ יש לעיין. גם הוכחת חוס' דאי מתנה ע"מ להחזיר הו בחליפין, האין מהני צפדיון הבן הא כסף כחב ולא חליפין, וגם צמכר הרי אין מטבע נעשה חליפין.

ב) בסמ"ע סי' ק"ץ כתב שקנין כסף הוא שווי דוקא, והק' הנתיבות קו' עזומה דא"כ האין מהני צמחנה ע"מ להחזיר.

ג) הגה' יש לתקור אם קנין חליפין הוא קנין כסף, פי' דיש צ' מיני קנין צכסף או שזה קנין צפ"ע, וכבר חקר כן הגר"ח מצריסק והסיק מדברי הראב"ד דחליפין מדין כסף, והאמת היא שנעלם מהגר"ח שכבר הסתפק כן צשו"ת רשצ"א סי' ר"ב, ראה שם שהציא ראיה מדברי הגמ' ס. צכסף הוא נקנה ואינו נקנה בחליפין, אולם לענ"ד דבר זה שנוי צמחלוקת ראשונים, ראה רש"י וחוס' גיטין לו: דחליפין צעבד כנעני קני דכל היכא דכסף קני חליפין נמי קני משמע שמדין כסף, אולם שו"ת הרשצ"א הנ"ל וכן חוס' קדושין ג. כתבו דחליפין לאו מדין כסף אלא קנין אחר, ואל תחמה מסתירה חוס' גיטין לו: דס"ל דחליפין מדין כסף אחוס'

צקדושין הנ"ל, דצל"ה פליג על חוס' דגריס נפשה, וזה צה חלוי כאשר יפורש לקמן צע"ה, אך דיש להעיר על זה קו' הרשצ"א, דלקמן אי' צכסף נקנה ולא בחליפין ולקמן יתורץ צע"ה.

והנה אם נכון הדבר דש"י רש"י דחליפין הו סוג קנין כסף, יתורנו צ' קושיות הראשונות של חוס' על רש"י דמדוע לא יליף לשטר וכן לחזקה, דדוקא לחליפין משום דדמי לכסף, וזה כוונת הרא"ש גיטין מר"ת דחליפין מדין כסף, וזה נשאר לש"י הרא"ש ורש"י אף למסקנא וסרה תמיהת קרבן נחנאל שחמה מה הציא הרא"ש מר"ת וצכ"ז גרס נפשה עי"ש, אמנם החוס' ס"ל דזה היה רק ס"ד דמקשן אולם למסקנא חליפין לא מדין כסף וזה צה חלוי, דהנה יש לבאר מה הכוונה דחליפין מדין כסף, דאם כן מדוע כסף צעי פרוטה וחליפין צעי כלי, ויש לבאר לפי הסמ"ע דכסף צעי שווי וזה יסוד הקנין דכסף שפורע החוב, והט"ז פליג וס"ל דכסף הוא קנין, והנה צ"צ דגם לסמ"ע הו קנין רק שמוסיף גם שווי, וזה החלוק מחליפין שהוא קנין לצד ולא שווי, וזה הבאור צרמב"ם שכתב דמתנה ע"מ להחזיר היא מדין חליפין כי ע"מ להחזיר הו קנין ולא שווי, ולכן צאשה לא מהני דשם לא מהני חליפין, וסרה תמיהת הנתיבות על הסמ"ע דאעפ"י דמתנה עמ"ל וחליפין הו קנין, מ"מ אין צהם שווי וקדושין צעי שווי, ולכן הרמב"ם ס"ל דעיקר הדין מתנה ע"מ להחזיר לא מקני צאשה דהו בחליפין כלי' דהו קנין. ומה שחמהו החוס' על שיטה זו דא"כ צפדיון הבן אמאי מהני לפי מה שצארנו לעיל דס"ל לר"מ דחליפין קני מדין כסף שפיר מהני, וגם קו' חוס' שהקשו צמה דמי לחליפין מחייצת צטוב, משא"כ חוס' לש"י דחליפין הו קנין חדש וע"כ הקשו צמה דמי לכסף, וא"כ ק' מדוע ע"מ להחזיר מהני הא לא מקניא נפשה, וע"כ חוס' לש"י דל"ג נפשה, משא"כ לרש"י ע"כ דמה"ת ל"מ דלא מקני נפשה. ומה שהק' החוס' דאי בחליפין הרי אין מטבע נעשה חליפין, זה צאר צרמב"ם דהכא מיירי צכלי דו"ק.

זה, וחמיהם המפרשים דא"כ ל"ל למילף מערב
הא כל הנאה מהני בנאשה, איני יודע דבאמת מכאן
לפינן שהנאה נחשב כאלו נתן לה ממנו.

(ו) נחזור לראשונות, לכן אין אשה נקמת בחליפין
שאינה מקבלת שום דבר, ולכן ה"ה אף
שיש צ"ע ש"פ, וזה הוכחה הגמ' דמיון דליתנהו
בפחות מש"פ ע"כ דאין לזה שווי ונתינה, ולכן לא
מהני דבאשה צריך שווי ונתינה ממש, משא"כ שטר
אין צריך נתינה כיון דאינו נלמד מקיסה קיסה. ובה
מיושב גם קו' תוס' דפסטה ידה נימא תתקדש,
דאין זה תלוי בדידה דגז"כ שצריכה לקבל, וכוונת
רש"י דגנאי לומר שאין זה קבלה ולכן פריך מבגתיה
דר' ינאי, משום שאנו קובעים שדבר זה לא מיקרי
נתינה, וזה"פ שאני ממנוא דיתן למחילה משא"כ
קדושין שצריך נתינה.

בַּקְצוּהָ"ח ס"י רמ"א מביא שיטת הראשונים
דמתנה ע"מ להחזיר הוא הקנאה
עולמית, רק שאח"כ מכת תנאי חייב להחזיר ונרץ
אז הקנאה מחדש, ושיטת הקצות ומסתמך על
ר"א כהן דמתנה ע"מ להחזיר הוא קנין לזמן עד
אותו יום ואח"כ ממילא פקע קנין, ועיין תשובת ר'
עקיבא איגר סימן ל"ה שמאריך בכל זה, ולשיטת
ר"א כהן ל"ק קו' תוס' באתרוג דלאו הוא תנאי
כפול, עיין בסוגיין דא"י תנאי כלל כל שלא הקנה
יותר מאותו זמן, אבל קשיא לי על שיטתו מהא
דקיי"ל באתרוג דאם לא החזירו לא יאז מהטעם
משום דצעי לכם, והנה לשיטת הראשונים א"ש
דאם לא החזירו אח"כ בטל תנאי המכירה ולא
חלה המכירה אף פעם והיה גזול (ועכ"פ לא
הו"ל לכם), אבל לשיטת ר"א כהן הקנין לזמן הוא
טוב רק שאחר זמן פקע הקנין, ולכן אם לא
יחזיר אז מאותו זמן והלאה הרי הוא גזול, אבל
עד עכשיו הרי ה' קיין טוב ושפיר יאז, ואליבא
דמרווהו קשה לי דהא דמתנה ע"מ להחזיר קיי"ל
דמהני בפדיון הק' ובתרומה, ואף באשה לקדשה
היה מועיל אלא משום גזירת חליפין אינה מקודשת,

(ד) אולם נחזור לראשונה דא"כ יש להבין מדוע
צאשה ל"מ חליפין ופרש"י לא מקמיא
נפשה, ותוס' תמהו דא"כ פשטה ידה וקבלה יהי,
גם תמהו הראשונים דעכ"פ בחליפין דשוה כסף
יהי, ועוד דגם בשטר חזין דמקני' אפי' בנר
שאין בו שו"פ. והנה צאמת חזין שיש חלוק בין
קנין קדושין לקנין דשדות וכו', דיש להבין מה
הפירוש לא מקמיא והא חזין שמקבלת הפרטה,
וגם דא"כ מדוע צתתם קנין מהי, אמנם יסוד
הענין דצקדושין צעי שיהיה לה הנאה צפרטה
כאשר ידוע, וכן הרמב"ם פי' גבי ערב שחזר ואמר
לה צהנאה זו וגבי מכר לא פי' כן ומנא לן הא,
(ומה שהקשה הר"ן דמדוע לא כתב הרמב"ם
דינא דעבד כנעני גבי מכר, ותמיהת הלח"מ אין
לה מקום, דהנצי"ב צאה רק לערב ותו ל"מ).
ואולם יש לעיין דבפ"ז דמכירה כתב שם דינא
דעבד כנעני ומ"ש ממכר, והנראה דזה ילפינן מצי
יקח כלומר שצריך הוא ליתן לה דבר והיא תקבל,
ושאני משאר קנין דשם העיקר היא גמירות דעת,
וזה עומק דברי רש"י המקדש צמלוה אינה מקודשת
דקיסה קיסה יליף ולאו מידי יהיב לה, ותמה הנצי"ב
דה"נ היה הדין אז הוה יליף מאין כסף, ואמאי
כתב רש"י הילפותא דקיסה קיסה. ולהנ"ל ניחא
דהא קמ"ל דבעינן שיתן הוא, וזה ילפינן מצי
יקח שיעשה צדוקא מעשה קיסה, וזה גם תמיש
קו' הפנ"י על הגמ' דאמרין דלכן צריך קרא
דצי יקח דהיכא דיהבא זיהי לדידי' האשה לצעל
לא הו קדושין, ותמה דפשיטא, וכן מש"כ רש"י
מה לי כסף דידה' מה לי כסף דידה, אך הפי'
הוא דהו"א דהוא ככל קנין קמ"ל הפסוק דצריך
נתינה, וזה פירוש התוס' דהו"א דקדושי כסף לא
צעי נתן היא, ותמוה מאד דמ"ש מצאה, ולהנ"ל
ה"פ דהו"א דקנין כסף צקדושין הווי ככל קנין
כסף צעלמא דעיקר הוא קבלת הלוקח.

(ה) וזה ודאי שגם בערב ועד כנעני מתקדשת מכה הגאה שמקבלת, ולא כמ"ש צברי"י דמשום נתינת הכסף והטעם פשוט שאיך מתקדש

ג) בתמורה פי' רש"י דאיבעיא אי אמרינן צעוף פשטה הוא רק אליבא דר' יוסי דס"ל דאפי' באבר אחד פשטה, והוא פלא דהרי גם לר' יהודה אפשר לעשות איבעיא היכא שהקדיש אבר שהנשמה תלויה בו, וכן פירש הרמב"ם פט"ו ממנה"ק דה"נ איבעיא לר' יהודה היכא דקדיש דבר שהנשמה תלויה ודברי רש"י נע"ג.

ד) והנראה דיש לחקור במהות פשטה אם הוא גזה"כ או שאנו מפרשים כוונתו שיהא חל הקדש על כולה, וראה ראשונים אצלנו ומוס' ר"י הזקן, וז"ל החם צבהמה כיון שהקדיש דבר שהנשמה תלויה כולה רוצה לקדש, הרי דהבאור דפשטה הוא שאנו אומדין כוונתו על כל הצהמה, וא"כ לכאורה קשה מה הספק צעוף, מדוע לא נאמר גם שם שכוונתו על כל העוף. והנראה לומר שאפי' שאנו חולים שכוונתו על כל הצהמה, אבל עדיין צריכין לגזה"כ דאפי' שהוא כוון לכל הצהמה אפי"ה הרי אין הקדש חל ללא דבורו, וכיון שהוא אומר לחצי איך מחול קדושה על כולה ורק מכת גזה"כ חל על כולה, והו' כוונת רש"י צתמורה דהאיבעיא צעוף רק אליבא דר' יוסי, דלשיטתו קדושה פשטה אפי' באבר אחד וע"כ דהו' מגזה"כ ושפיר איבעיא צעוף, משא"כ לר' יהודה דהוא ס"ל דדוקא דבר שהנשמה תלויה, והבאור דכיון דהו' דבר שהנשמה תלויה ע"כ אמרינן כוונתו לכולה, שוב ליכא לאיסתפוקי דמאי שנא בין עוף לצהמה, והרמב"ם דכתב דאפי' לר"י מיבעיא הוא כנ"ל, דהוא ס"ל דאפי' לר' יהודה מכת גזה"כ אחינן עלה דנהי דכוונתו על כולה מנלן לומר דדבורו חל על כולה, ולזה צריך קרא, וזה דוקא בקרבן, משא"כ באשה דס"ד דגמרא כיון דבאשה ליח לן האי דינא שצריך דבור והפרשה כהקדש, ע"כ ס"ד דתפשוט קדושה בכולה כיון שכוונתו לכל האשה ולא הו' שיעור בקיין, ובה מיישב קו' האצנ"מ מעוף וקו' הגה"ק מרונטשוב, דהכא אין הפירוש שתפשוט ע"י שתחול על אבר אחד רק שכוונתו לכל האשה, ובה ימיישב

ולא הצנתי ללכאורה צפדיון הבן צריך שיחן לכהן דבר השוה ה' סלעים וצריך שיות דה' סלעים, וכן באשה בעי שיהא לה הנאה ושוות דפרוטה כמבואר כל זה וצריך לכל יודע ספר, וא"כ צתמנה ע"מ להחזיר בין אם צריך להחזיר משום חנאי ובין דממילא פקע מ"מ אין לזה שוות דה' סלעים או דפרוטה כיון דצריך להחזיר ואין לזה שום שוות רק הנאה והשוות שיש בזמן עד שמתחזר ומו' לא ואי"ל דבה מקדשה דא"כ הול"ל צפירוש דבה מקדשה, ובשלמא צפדיון הבן י"ל דאין הכוונה שיהנה הכהן בה' סלעים רק שיחן לו חפץ השווה ה' סלעים, אף שהוא לא יהנה פרוטה מזה, וכן יש לפרש צתחינת תרומות ומתנות כהונה שגם בהם מהני נתינה ע"מ להחזיר, אבל צקדושי אשה צודאי ליכא לפרושי כלל הכא, וצתחינת הקשה מגמ' דאם נתן ע"מ להחזיר והקדישו קדוש ואח"כ מוחזר, ומה דבשלמא אי הוה קנין לזמן ואח"כ ממילא מוחזר א"ש, אך אם צריך שוב להקנותו האין יכול להקנותו והרי אין אדם מקנה עולה ושלמיו שאינו צרשמו ואינו שלו. וי"ל דכיון דאם לא יחזיר יהא גזל צידו וי"ל דלמפרע הו' גזל וצטל ההקדש, א"כ ע"כ יש לראשון צעלות ולכן הקנאה שמקנה לו שפיר יכול להקנות אפילו אי הוה של הקדש והבן.

בסוגיא דפשוטא קדושה

א) וזה ינא ראשונה, קו' האצנ"מ דהאין הקשה נפשטה קדושה בכולהו, דאפילו צעוף איבעיא להו צתמורה יא: אם צעוף אמרינן פשטה קדושה בכולהו וסלקא צתיקו, והאין נאמר באשה וזו קושיא עומה.

ב) קו' הגה"ק מרונטשוב דהאין ס"ד לומר פשטה קדושה, צשלמא צקרבן כיון שחל על אבר אחד אמרינן פשטה על כולה, משא"כ באשה דחצי אשה כלל לאו צר חפיסה היא, וא"כ מדוע תפשוט בכולה והו' חמיה גדולה.

ובחזו"א חירץ דאירי במהנה את העד וקונה
בשזה כסף אמנם בר"מ אי' דנע"כ נקנה בכסף
ובשזה כסף, וי"ע.

לפי מה שז' הרש"א דעיקר החסרון דעת אחרת
הוא משום דמיא לזי חקת, כל"ע אי"כ מאי
מייתי ראייה מזהמת שני שותפין.

ז' ע"ב בסוגיא דשומא חידש הר"ן שאם אין
העדים יודעין אם ש"פ לא

מיקרי קדושין, והק' השאג"א מהא דאי' ע"מ שאני
לדיק חוששין שמא הרהר תשובה בלבו, והרי העדים
לא ידעו, וכן הק' דכל תנאי אין העדים יודעים אם
מקוים התנאי, והוא הוכיח שיעמו מדברי הרמב"ם
בתשובות מימון ה' אישות סי' א', בורק לאשה
לחוד חיקה ואין ידוע אם קבלה, וכתב שם שאינה
מקודשת כי אין העדים יודעין ומוכח כנ"ל. ויש
ליישב דדוקא במעשה שהחזרה הקפידה כגון שיצא
לידה וכן שיהיה ש"פ, בזה נרמז העדים לראות,
משא"כ בתנאי שהוא לבדו עשה בזה לא נרמז.

אמר רב יוסף מנא אמינא לה וכו', ובחזו"א
דללישנא קמא מייתי ראייה, וראה מהרש"א
ופנ"י שנדחקו טובא דמדוע לא הווי אפי' ללישנא
בתרא. ולענ"ד פשוט דללישנא בתרא הרי הטעם
דש"פ ילפינן מכסף ע"כ נרמז להיות דומה לכסף,
משא"כ בפדיון הבן שהציא חוס' ב' דמהני כל דבר,
וא"כ ש"פ לאו מחזרת כסף אחרצ' רק כמו דמהני
כל דבר וצודאי דלא צעין קיין ודו"ק.

עוד צ"י הרמב"ם, דאפי' אם שמו לאחר קדושין
מקודשת, ונרמז ציור הסבא. ואולי הוא ע"ד
שאמרו צדק ח. ה"ז מקודשת ושלם דכמאן דאמר
לה ע"מ דמי, הכי נמי הרי זה כאלו נותנו על
תנאי, ולשי' הרמב"ם תשייב קו' המקנה, דהא
בצ"מ מזו. אי' מכור לי באלו קנה אעפ"י שאינו
קיין. ומה שז' לחלק בין מכר לאשה לא נהירא,

דברי רש"י והחוס' שכתבו דהא בלשון הקדש קאמר
לה, ותמהו עליו דלכו צ"י מיני קדושין יש, ולהנ"ל
יחא דאז אם אמר בלשון הקדש צודאי שכוון
לכולה כיון שהקדש לשון אסור לאוסרה על כל
העולם, ובה תשייב התמיהה דהר"מ לא מחלק
בין לשון קדושין לשאר לשונות, וא"כ הדרא קו'
חוס' לדוכחא דבאשה ליחא קראי כנ"ל, אך הר"מ
לשיטתו דלא אוליין בחר אומדן דעתו אלא מדינא
דחלות הקדושה, ובה אין נפק"מ בצידיה לשון אחר
ודו"ק.

יצאית עד כנעני בכסף, צגיטין דף ל"ח ודף
ל"ט ודף נ"ב נחלקו רבי ורבנן בעד
שהוקדש להקדש או עד יחומים שניתן לאפטרופוס,
דלרבנן אין אפשרות לגזר או לאפטרופוס לשחררו
אלא על ידי מכירה שימכור העד לאחרים, ורבי
אומר שאם העד נותן כסף לגזר הרי זה ענינו
מכירה. והנראה דפליגי בגדר יציאת עד כנעני
בכסף, דלרבנן זה דרך פדיון ולא בגדר מכירה,
ולכן לא שייך בהקדש וכן האפטרופוס אינו רשאי
לפדותו, ולרבי יש בזה גם הגדר של מכירה שהוא
נמכר לענינו בכסף.

והנה בסוגיא למדו בגמרא מהא דעד כנעני קונה
ענינו בכסף על ידי אחרים, שיכול אחד ליתן
כסף ועל ידי כן האשה מתקדשת לאחר, ונחלקו
הראשונים ז"ל אם כן הדין לענין ממון שיכול
לקנות על ידי כסף שאחר נותן עצמו, עיין בר"ן
כאן. ונראה דתליא צהנ"ל שאם יציאת עד בכסף
הוא גדר פדיון אין למילף מזה לענין קנין כסף
הרגיל שהוא מכירה, משא"כ אם הוא גדר מכירה
שפיר ילפינן ודו"ק.

ויש לעיין בקניית עד כנעני בכסף, כיון שבגמרא
הכסף נקנה לרצו אם כן מה קנין זה לדעת
הקוה"ח סי' ר"מ דאף נכסיו הקודמים לאדון.

פחות משלישית השקל לשנה לא קיים מ"ע לדקה,
ועיין בשפ"א על יור"ד שחמה מהג"ל.

יג ע"ב ב"ה דמיחת הצעל מחיר יל"ע אם הוא
גדר מציאות דאין לה צעל וממילא
אין מה שיאסרה, או שהוא דין שכיון שאין לה צעל
מותרת, והנה צגמ' בסוגיין מנלן דמיחת הצעל מחיר
ומתוך סברא הוא הוא אסרה והוא התירה, ומקשה
והרי עריות לאסר ולא התיר, ומסיק דמילף מקרא
ומשמע שבה נחלקו הס"ד והמסקנא דנפ"ד היה
הו"א שהוא מציאות והמסקנא שהוא גדר דין, אך
באמת י"ל דהמסקנא מגלה שהוא מכח המציאות,
ויותר י"ל דהנה בקדושין יש צ' חלקים מה שנאסרת
על כל העולם ומה שקנייה לו דוקא בחלק הזה
שנאסרה על כל העולם לזה צריך קרא להיתר אחר
מיחת הצעל, אבל מה שקנייה לו פשיטא כיון דמת
צטל הקניין.

כו ע"א שעבודא דר' נתן, צגמ' צכמה דוכתי
מנין לנושה צחצרו וחצרו
צחצרו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל ונתן לאחר
אשם לו, וזה הנקרא שעבודא דרבי נתן. והנה
נודע מראשונים הוא ר"ת דס"ל דיש צ' שעבדים
של לזה למלוה, שעבד הגוף ושעבד נכסי. ויש
לחקור בשעבודא דר' נתן אם שעבד הגוף של
הלוה עובר לנושה או רק שעבד הנכסי ולא שעבד
הגוף, והנה עיין צגמ' כחוצות פ"א ע"צ שם לא
אשכחן חנא דמחמיר תרי חומרי צחצורה דאם גביא
ממטלטלי ליכא לשעבודא דר' נתן עי"ש, וצ"צ דמאי
אולמא והכרח שאם גובה כחוצה ממטלטלי ליכא
בה לשעבודא דר"נ שהוא דין צכל החורה, ולהג"ל
א"ש כמין חומר דאם ס"ל דכחוצה גובה ממטלטלי
ואחר מיתה, ע"כ דאין זה שעבד הרגיל שצכל
החורה שהרי שעבד הרגיל אינו גובה ממטלטלי
לאחר מיתה, וע"כ צ"ל שהוא שעבד מיוחד שהטילו
חכמים ואם הוא שעבד מיוחד שהטילו חכמים על

דהרי כל ראייתו דרבי יוסף מפדיון הבן וע"ע גמר
לה. חזינן דליכא שום חילוק אך לש' הרמז"ס דגם
בקידושין כששמו אח"כ מהני אחי שפיר ודו"ק.

ח ע"ב ע"ד הספק שהסתפקו השפ"א צו"ד ועוד
אחרונים אם פחות מש"פ הוא צכלל
לדקה, הנה נראה פשוט לדקה מקיים גם צפחות
מש"פ דהגם דפחות מש"פ לא הוו ממון, מ"מ
לדקה א"ל דוקא ממון, והגם דכחצי נחון מתן
וקי"ל אין נתינה פחות מש"פ, מ"מ היינו דוקא
ג"כ בדבר שצריך ממון, משא"כ למשל גט אעפ"י
שכתוב ונתן בדה מ"מ סגי אף צפחות מש"פ משום
שאין כאן גדר דממון, וצפרט צלדקה שעיקרה
שמהנה העני ואין נ"מ אין ומה, אמנם עיין גיטין
י"ב: מחלוקת רש"י ותוס' אם חל הקדש על פחות
מש"פ ולדקה מדין הקדש, ומ"מ יש לחלק בין
הקדש ללדקה דהקדש דבעי חלות אין שייך שיחול
על פחות מש"פ משא"כ לדקה.

אך יל"ע אם עובר על צל לאחר צלדקה דפחות
מש"פ, דהטעם דעובר על לדקה צכל לאחר
כיון דהלדקה צכלל הקדש כמבואר צגמ' ר"ה ו:
וצב"ע וא"כ פחות מש"פ אינו צדין הקדש, ויש
לדמות. ומכל הני מקומות דהייצ פרוטה לעני,
ליכא שום ראייה דשם לא רצה לומר דין פרוטה,
רק רצה לומר פחות צצמטצעות ואינו צהכרח שיה
פרוטה. וכן מבואר דגם צהלואה יש לדקה אף
שודאי אין על זה דין דשוית פרוטה. וכנ"ל לדקה
וגמילות חסדים גדר אחד להם שכל מה שעושה
לטובת הנזקק ה"ז לדקה ואפילו דבר קטן. אמנם
מגמרתיו יש לכא' לפשוט לאידך גיסא, דאמרינן
אם אינו קונה (אם המשכון) לדקה מנין, הרי שדין
לדקה דוקא על דבר שקני לו ומיקרי שלו, ולפי"ז
קצת משמע דבעי דין ממון, עפי"ד רש"י סוכה
כו: דמה שאינו שו"פ לא מיקרי שלו, אך לכא' משה
מסנה מפורשת לפנינו אלו דברים שאין להם שעור
גמילות חסדים ואין להם שעור היינו למעלה ולמטה
וצכל דהו הוו לדקה, ועיין צטור ושו"ע דאם נתן

לרעצ"א דחסר צבעלות כדי להפקיר, ומוכח דכדי להפקיר נריחם צעלות, וחדוש.

בב ע"ב קנ"ן משיכה. צעירים דרב האי שער ט"ז כתב דמשיכה צעי שימשוך כל החפץ ממקומו, ומציא ראה מהפסוק וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור. וכ"פ השו"ע צמ" קנ"ח גבי מטלטלין, וגבי צהמה פסק דדי עקירת יד או רגל והחילוק נראה דצהמה דרכה שעי עקירת יד ורגל נעקרת כולה, והיינו דהא דצעי עקירת כולה לא שהקנין נגמר רק אז, רק שכן הדרך וצנהמה הוי הדרך צד ורגל, משא"כ צשאר מטלטלין ע"כ צעי משיכה כולה, וצנהמה נראה דלא צעי רק שיגביה ג"ט או טפח מן החפץ אבל לא צעי הצנהמה כל החפץ כמשיכה, וצאחרונים נחלקו בזה.

בח ע"א י"ש להסתפק צבא עד אחד וחייב שצעה ומכח זה גלגל עליו עוד שצעה מדין גלגול ואחר כך צאו עוד עדים וצטל חיוצ השצעה, אם צטל גם גלגול השצעה, ועיין צמק"א לענין שילס ולא רצה לישבע אם יכול לגלגל עליו. בענין ת"ת קודם ל"ו

(א) בגמ' ורמב"ם לעולם ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה. וצרא"ש תמה דאין קצבה ללמוד תורה וא"כ מתי ישא אשה, וצמ" כיון שעצרו עשרים ולא נשא הקצ"ה אומר תיפח עצמותיו. ויש לבאר למה דווקא עשרים, וצטור שאחר עשרים כופין אותו לינשא, ואולי אפשר לפרש לפי דברי הרמב"ם שמקודם על האדם ללמוד כל התורה וכל היום ואח"כ אחרי שלמד מקרא משנה וחלמוד יכול ללמוד לזמנים ידועים וקצועים ושאר היום לעיין בצצרא. ואולי הזמן לזה הוא עד עשרים לפי המשנה צן ט"ז לחלמוד, וא"י כל חלמיד שאינו רואה סימן יפה צמשנתו חמש שנים שוב אינו רואה. וגם א"י שם חמש שנים למשנה וה"נ חמש שנים לחלמוד

הצטל, א"כ אין זה יכול לעצור למלוה צשאר שצצוד כיון שהוא שצצוד מיוחד שנתנו חכמים על הצצל, ועי"ש צגמ' והוא כפחור ופרח צגמ' שם דמכח זה דוחה שם משנה שלימה וצהנ"ל מצואר. וצהנ"ל י"ל גמ' קדושין גבי הענקה דנותן רק להצצד ולא לצצל חוצו, ומדוע. וצהנ"ל א"ש דרק שצצוד נכסי יש צשצצוד דר"נ אבל שצצוד הגוף ליכא וכמוצן לכל צד שכל ולכן צהענקה דיס רק שצצוד הגוף ולא נכסי ממילא ליכא דינא דרצי נתן. וצה א"ש חוס' קדושין פ"ק דצשצירות ליכא לשצצוד דר"ג, והטעם כנ"ל דצשצירות ליכא שצצוד נכסי רק שצצוד דגוף. וכן י"ל איפכא דצהענקה ליכא רק שצצוד נכסי דלכן רק אם יש לאדון נריך ליתן ולכן לא יתן ליורשי העצד, ויורשי האדון נריחים ליתן.

צו ע"א דהפנ"י צקשה על דברי החוס' דמהני הפקר צע"ע, דהרי קי"ל הפקר שהוא רק לעניים או רק לעשירים לא הוי הפקר, וכאן ג"כ לא שייך צו הפקר לכל העולם כיון דאין אף אחד יכול לזכות צו שהרי הוא חפוס צעצמו וא"כ מדוע מהני הפקר עי"ש שצשאר צקושיא, וע"ע צפנ"י גיטין מ. מש"כ צקו' זו. והנראה דהא דצעינן הפקר לעניים ולעשירים היינו מצד הצעלים שלא ישאר מהם שום כח צצבר המופקר, אשר לכן המפקיר רק לעניים נמצא נשאר כוחו מצד זה שאין עשירים זוכים צו, משא"כ גבי ע"ע דהוא מפקיר כל מה שיש לו צצצד, ומה שאין אחרים זוכין צו, אין זה מצד המפקיר שלא הפקר הכל רק מצד הדצד המופקר אשר לכן הוי שפיר הפקר. וצריצצ"א כתב די"ל דשמא לא מהני הפקר צע"ע כיון דאין יכול למוכרו לא שייך להפקירו דלא עדיף הפקר ממחילה ומכירה, ציאור דצריז דהפקר שייך דוקא על דצד שיש לו צו קנין של מכירה יכול ג"כ להפקיר משא"כ דצד דליחא צמכירה א"כ חסר צצצלות וכשם שחסר צצצלות למכור, כך ס"ל

באה לעזרה, ורש"י נדחק מה המקור שהחיוז על בעלה וא"ש.

חיוז שמחה באשה בגמ' ר"ה ו': בחוס' מבאר דהא דאמרו דאשה בעלה משמחה היינו שאין עליה חיוז כלל רק על בעלה יש חיוז לשמחה, ועיין בסוגיין שגם רש"י וחוס' פירשו כן דאין החיוז רק על בעלה, ולפי"ז ז"ל דמ"ש בחגיגה ו': דשמחה נוהגת באיש ובאשה, לאו למימרא דהאשה מחויבת רק שנוהג בה מכח חיוז הבעל, והנה הרמב"ם צהל' ברכות כתב דכל מ"ע שהז"ג נשים פטורות זולת קדוש היום ושמחה והקהל, ש"מ דשמחה החיוז עליה ממש, ולפי דעתו ז"ל דמה שאמרו אשה בעלה משמחה וכן מה שאמרו חייב לשמח בני ביתו וכו', היינו כיון דהאשה ענמה אין לה ממון לצגדים ומאכלים חייב הוא לקנות, אבל החיוז עליה, אך ז"ע אין יפרש סוגית הגמ' בקדושין ושמה ס"ל דלמסקנא א"ל לומר כן ולל"ע.

זה ע"ב ב"ד"ן פאת הראש כתב הרמב"ם דשמענו מוקיננו השיעור ארבע שערות, ובטור הגירסא ארבע שערות ואין לזה טעם, והסמ"ג מקשה על הרמב"ם מהא דא' צבריתא דיש חולש שנים ומחייב משום מקיף. ול"ג דל"ק כלל דוודאי אפי' לדעת הרמב"ם אם כבר חלש מהארבע (או ארבעים) והשאר רק שנים, לא נאמר כיון דכבר לא נשאר השעור יכול לתלוש הכל, וודאי בזה ע"י שחולש עוד שנים עובר על אלו דהקפה, וזה פשוט נמצא שאין בזה השגה על הרמב"ם.

מג ע"א ברמב"ם הלכות מעילה כתב דאע"ג דבכל החורה קי"ל אין שליח לדבר עברה במעילה שאני וחידוש שחדשה תורה דיש בה שליח לד"ע. והנה לשיטת חוס' דבסוגג יש שליח לדבר עברה א"כ כיון דמעילה בסוגג אין חידוש מיוחד במעילה מכל החורה, ומה שזריך למוד מיוחד

ואח"כ עליו לישא אשה ומיושב קו' הרא"ש, ומוסבר היטב מ"ט כופין מען כ' ומעלה דאז סייג הלימוד היסודי דתלמוד דו"ק. והנה בעמק שאלה הק' מפני מה דחין מצות פ"ו מפני מצות ת"ת, ולהנ"ל יש לפרש דהדחיה הוא רק עד עשרים שנה, וא"כ יש לו שהות לקיים אח"כ המצוה, וכה"ג לא מיקרי דדחין דאפשר לקיים שניהם דו"ק.

ב) ובוזה אפשר לפרש הגמרא מה שאמרו הא לן והא להו, כי באמת מצינו לחז"ל שסדרו קודם למוד מקרא ואח"כ משנה ואח"כ חלמוד, חולם בקדושין דף ל'. מצינו שאמרו שכל יום ישלש שליש למקרא שליש למשנה ושליש לחלמוד, וא"כ אפשר לפרש דהכוונה אחר שגמר לחלמוד כסדר המשנה אז ישלש ימיו, כי הרמב"ם כתב שאחרי שלמד כבר משנה ותלמוד אינו חייב לשלש עוד אלא יעיין כל היום בסבא (עיין שם ברמב"ם הל' ת"ת), והאמת נראה שהם ב' שיטות וראה מהרש"א סנהדרין דבני צבל נהגו לשלש הימים כנו' בגמ' קדושין, וא"כ להם אין חלוק בין כ' לאח"כ משא"כ בבני א"י (פי' דלבני צבל אין להם קצבה משא"כ לבני א"י יש לזה קצבה).

זה ע"א יש להק' לש"י הרמב"ם דהיכא דלאו כולל יותר מעשה למשל כשהעשה אינו שוה בכל והלאו שווה בכל, לא הו' ניתק לעשה, והרי כל לאו ניתק לעשה למדו מנותק, ועשה דילה אינו נוהג בנשים כי אין שורפין קדשים בשבת ובלילה וצו"ט, והנ"ל דאפ"ה יש להם תקון בשריפה מער"ש ומצו"י, כי הטעם בלאו הניתק אינן שהוא קל רק שיש לו תקון, ולכן אם לא שוה בכל לא מיקרי תקון [וראה דכן ש"י הרמב"ם פי"ג משחיטה שזריך שדוקא הוא יקיים העשה].

זה ע"ב **אשה** בעלה משמחה. מכאן ראה לם' הרמב"ם דאין יכולין לחייב מי שאינו יכול, ה"ג החובה על בעלה כי היא אינה

מחייב המשלם, מה שאין צוה הצנה כלל, וצפרט דשליחות ילפינן מתרומה ושם צעי צר דעת, וצגמ' מעילה מקשי לה ומתוך דכמו דמצינו צהכשרת פירות שאם ניחא ליה מהני הכ"נ כאן, ולריך ציבור החירון דפלגי מאד, דמה ענין זה לזה, וכי שם מירי בשליחות ועוד בכל שליחות ניחא כן, עוד מדמה לזה צגמ' כמו קוף שהניח עירוב כיון דניחא ליה הוי עירוב הכ"נ חמוה דשם אינו מדין שליחות רק הגדר שלא יתכן שנחחדש דמהני החלות נגד רצון התורה וצ"כ דהחלות אינה חלה אלא שמתחייבים גם צלי חלות וצלי חלות יכולה גם לעזור שליחות דתש"ו, ודו"ק.

מט ע"ב בגמ' שמה הרהר משוזה בלנו. הרי דמשוזה בלג, וצפמ"ג הקשה מהרמב"ם שמשוזה הוא ודוי דברים והרי אן קיי"ל הרהור לאו כדבור, וכן הקשה המנ"ח וגשאריו צ"ע. ובאמת כבר בארתי צמק"א דהא דהרהור לאו כדבור היינו היכא שצריך דבור ע"ז אמרו דהרהור אינו דבור, משא"כ צמה שלא נגרך דבור אז אין עדיפות לדבור על הרהור, וצפרט משוזה דהדבור ללא הרהור לצד לא סגי, ע"כ הרהור עיקר וסגי בהרהור לצד, וכן בארתי לענין צרכת התורה והיינו היכא דהרהור עיקר אז הרהור כדבור ומשוזה צעי הרהור ולא סגי צדיצור בלגד כמבואר צרמב"ם. עוד יש לומר דאע"ג דצעי ודוי מ"מ הכפרה ושיקרא צדיק סגי בהרהור משוזה בלג, וכן משמע צמקומות הרצה רק חוק מזה צעי ודוי, ורואיה לזה דוודוי אין מלוי צכפרה דהרי קיי"ל עצירות שהמודה עליהם יו"כ זה חוזר וממודה יו"כ אחר אע"פ שיו"כ מכפר, וכן מהא דמבואר דכיון שלקה הוא כשר לעדות אפי' שעדיין לא עשה משוזה.

ובזה י"ל קו' הראשונים דכל לאו הוא יתק לעשה דמשוזה, וצגמ"ל יש לומר דיש לחדש דלאו היתק לעשה הוא דוקא כשהלאו קיים עד שיצא

דמעילה יש שליח כבר תי' צחוס' צסוגיין דמיייר צנזכר השליח שהוא מויד ואפ"ה מעל צעה"צ דיש שליח לדבר עצירה, ואולם לשון הרמב"ם משמע דגם צסוגג צריכים גזיה"כ, ומייצים לומר דהר"מ פליג אצחוס', וס"ל דגם צסוגג אין שליח לדבר עצירה, והנה שיטת צחוס' דצסוגג יש שליח לדבר עצירה היא משום דכל הסצרה דאין שליח לדבר עצירה דדברי הרב וצלמיד מי שומעין, ומבאר רש"י וצחוס' צכ"מ דר"ל דהיה דעת המשלה דלא ישמע לו, ולפי זה צסוגג דליכא לסצרה זו שפיר מתחייב, אך הרמב"ם טעם אחר עמו צביאור דברי הרב ודברי הצלמיד, דעיי' צמורה דף כ"ה גבי יציאת לקט וצבור עיי"ש דברי הרב וכו', ושם ר"ל לא כהנ"ל רק דאין צכח אדם שיהא החלות והרצון שלו יומר מהרצון והחלות שהקצ"ה עושה ועיי"ש צגמ', ולפי"ז ה"נ יפרש צדברי הרב ודברי הצלמיד כיון דשליחות הוא ענין דחלות ע"כ לא שייך שיחול היכא שיהא הפוך רצון הצורא, ולכן אפילו אם השליח שוגג שאז ליכא הסצרה דרש"י, אצל הסצרה השניה קיימת, ולכן לפי הרמב"ם אין שליח לדבר עצירה אפילו צסוגג.

ובזה מוכן מה שכתב הרמב"ם צהלכה שאח"כ דאם היה הצצר עולה אז ליכא שליח צמעילה, לפי ששליחות לדבר עצירה צמעילה חידוש הוא מה שאין כן בכל התורה, ולכן דוקא צמעילה הוי שליח ולא כשצמטרף עמה איסור אחר, ולריך ציבור דמאי נ"מ אם נוסף עוד איסור, אך להג"ל מצואר שפיר דכיון דאין לעשות שליחות נגד רצון התורה ורק צמעילה חידשה חורה, ולכן כשנוסף איסור מכח זה האיסור אין יכול לעשות שליח (וימתן הטעם דמעילה יש שלד"ע דכל מעילה הוא צסוגג ואז ליכא איסור כ"כ ואפילו הכי סייצה התורה, וא"כ אין החיוב מצד האיסור כ"כ).

ובזה יוכן מה שכתב גם הרמב"ם ומקורו צגמ' דאפי' שלח תש"ו דלאו צמי שליחות אפ"ה

העשה, אבל אם הלאו הלך לו ועדיין העשה לא בא
אין זה ניתק לעשה, וזה הלשון ניתק לומר שהוא
קיים עד העשה, ולפי הנ"ל המהרהר משוזה כבר
נחסר לו ואזיל הלאו, אולם המ"ע לא יקיים עד
שימודה ולכן לא הוא ניתק לעשה וז"ע.

בתום' הביאו ש' הרשב"ם דהא דצעי כחנאי בני
גד ובני ראובן ה"מ באסור אבל בממון לא
צעי, והקשו תוס' דהרי בני גד וראובן היו דבר
שצממון, יש לישב דלא היה דבר שצממון שכן
המנה הקב"ה, והוא ככל מילתא דאסורא לקיים
רזונו יחצרך, ועיין גמ' ב"מ נד. וז"ע דהתם מיירי
בדבר שצממון.

ג ע"א בגמ' תרי לישנא אי אדעת' למסק או
למידר, זה תלוי במחלוקת הראשונים
אם עליה לארץ ישראל אפי' שלא ישב בה היה מלוא
או לא.

גא ע"א ד"ד אי דאמר כולכם אתם וסמור לא קנה.
והק' הראשונים דקיי"ל דאת וסמור
קנה, ועוד הק' ר"ח על הרמב"ם דפסק את וסמור
קנה ובאישות פ"ט העתיק שאם אומר כולכם אינה
מקודשת, והלא למ"ד קנה מדוע אין אחת מהן
מקודשת, וי"ל דהרמב"ם ס"ל דאפילו דאת וסמור
קנה בקנין אולם בקדושין לא יועיל, דקנין אישות
מהותו יחוד לבד, ע"כ אעפ"י שבעלמא את וסמור
קנה הכא שאני ודו"ק.

נד ע"א מש"ב הרמב"ם דהיתר כלאים בשעת
עבודה דהווי כעשה דוחה ל"ת,
א"כ קשה אדיליף מצחים זו: משכרת ענש דאין
עשה דוחה ל"ת במקדש מלף מצדים דדוחה וז"ע.

גח ע"א טובת הנאה ממון, הנה צריך לפרש
המחלוקת הנמנעת בכמה
מקומות בש"ס אם טובת הנאה ממון או לא, וי"ל
בה צכמה דרכים י"ל בה דפליגי אם יש בה הנאה
דיכול ליתן למי שירצה אם דבר זה שיהיה פרוטה
אך זה הרי תלוי צמיאות שאפשר לשום ולצבר,
וי"ל המחלוקת דטובת הנאה היא מה שהתורה
נחנה רשות לצעלים ליתן למי שירצה, ונחלקו אם
הגדר בה שיש לו חלק בגוף הדבר רק שאין יכול
להחזיק לעצמו, או שאין לו כלל חלק בגוף המחנות
רק רשות ליתן למי שירצה, ועיין בנדרים דף לו:
איבעיא צבמ' התורם משלו על של חברו טובת
הנאה של מי של התורם או למי שנתרם עליו, וג"כ
י"ל דאם הוא גדר שיש לו בעלות בגוף התרומה
וודאי שאין שייך לומר שט"ה תהיה למי שנתרם,
כיון שבגוף התרומה אין לו כלל חלק, רק האיבעיא
כיון דאין ס"ל טובת הנאה אין ממון ואין לו
רק רשות בה, וע"כ איבעיא לן אם הרשות ניתנת
לתרומה דהיינו מי שהוא בעל התרומה לו יש רשות,
או שהרשות ניתנת לצעלים שעליהם החיוב לתרום
והבן, והרב בעל מחנה אפרים האריך בענין טובת
הנאה וכתב מימי חורפו, ואמת כן שמה שהקשה
מדוע המקדש צט"ה אין מקודשת והאריך בדחוקים
הדבר פשוט מפני שאינו ממון, ומה שהקשה א"כ
אין מוכר ט"ה שצאמת לא מצינו שיהא ט"ה
צמירה, והרמב"ם שהביא מהרמב"ם אינה ראויה כלל
עיי"ש ותצין, ומצואר ג"כ שט"ה אינה צרושה
עיין חו"מ ריש הלכות נחלות דס"ל שאינה צמירה
ודו"ק.

גח ע"א לא מסמנא מילתא, יש לעיין דלפי' הו
לא נחששו ועי' חולין דף נה:

שאני נתינת גט דכמעשה דמי, ויתכן דזה הטעם
דאין חזרת חוץ כדי דיבור בקידושין ובגיטין
דכמעשה דמי, ולא אחי חזרת חוץ כדי דיבור ומצטל
מעשה.

גמ ע"ב בדבר שזממון אפי' התנה ע"מ ש' צמורה תנאו קיים. ופרש"י דניתן למחילה אבל נערה דגופא לא אחייהב למחילה. והוא פלאי דמדוע לא ניתן למחול על נער גופו, ואפ"ל לפי דברי היריד"ז דמקשה מדוע הודאת בע"ד מהני רק לממון ולא למכות ועונשין, ופי' דהגוף שייך להשי"ת ועל זה לא יוכל להודות אבל ממון הוא שלו, ולפי"ז הוא שפיר הכי.

סב ע"א הרמב"ם פסק דמקדש עוצרה מקודשת, ויל"ע דהרמב"ם גופא פסק דהמזכה לעובר הוא דבר שלא בא לעולם, וא"כ הכ"נ האי וולד אינו בעולם מיקרי, ולכאורה קדושין נריך דוקא על דבר שצא לעולם דמאי שנא מקנין, והיה אפ"ל כיון דמקבל הקדושין הוא אבי העובר והוא כבר קיים בעולם, ואולי לכן פסק הרמב"ם דאח"כ כשנולד נריך לחזור ולקדשה דאז מועיל רק לאסרה אכו"ע, אבל לזכות לעובר אין יכול עד שחל לאחור העולם, אלא דיל"ע דשעת הקדושין הרי לא הוצרר אם היא זכר או נקבה ואין ממש בקדושין ואין יכולו הקידושין, ולכאורה חלו דין נרירה אך זה שנוי דנרירה דוקא אם יש אפשרות לזה או זה משא"כ כאן הרי על הצד שהוא זכר לא היה כלל מעשה קידושין ועמיד להחזרר דמחילה בשעת קידושין היה נקבה והבן.

סו ע"ב הודאת בע"ד כמאה עדים, ומ"מ קי"ל בכל הש"ס דאם חב לאחרים אינו נאמן. וק"ל ע"ז א' מס' קב"ט בערב צמלוה ע"פ דאי אפשר לחצו ממנו דשמה כבר שילם הלוי, אלא אם הלוי מודה שלא שילם אז חייב הערב ואין יכול הלוי להודות ולחייב הערב, וכן בסעיף הקודם צלוי שאומר שלא לוי דחייב הערב דכל האומר לא ליתי כלל פרעתי וע"כ חייב, וקשה ע"ז דאין יכול להודות ולחייב הצע"ד.

קו' האחרונים דמדוע במקדש בע"א אפי' מודה לא הו' קדושין, דנימא פלגין דיצורא והוא אומר שנתקדשה לו, ונימא פלגין דמ"מ נתקדשה יחד עם העד הנוסף תיחסר לעלמא, כמו צלוני רצוני סנהדרין י', והנראה דלק"מ דהנה צרובע ונרצע אפי' ללא עדים הו' עברה, וכמו כל עבירות, ועד"מ קרבן חטאת מצא בש"ק אף אם חילל ללא עדים, אבל מקדש ללא עדים אינו כלום דא"ל ניתן גט והיא נשאת לאחר אפי' יודעין צרור שהיה קדושין דאינו מעשה קדושין כלל ללא עדים, והנה הא דפלגין הוה רק דלצ"ד נחשב כשנים ושייך לחייב מימה, דחיוצ מימה גם ללא עדים על מעשה העברה והעדים רק לצרר הדבר, אבל קדושין דללא עדים אינו כלום לא שייך פלגין דיצורא ודו"ק. ולמשל צאז שאמר קדשתי את צתי נאמן אפי' ללא עדים כלום יעלה על הדעת שאם יאמר שקדש צלוי עדים חבי' מקודשת, ונימא דכל הא דצעי עדים משום נאמנות וכאן הרי נתנה לו תורה נאמנות ודאי שלא, ומסתבר דלא הוה מעשה קדושין כלל משום היסוד הנ"ל ודו"ק.

בבב"ה דוכתי מתבאר דיש צ' סוגי עדות יש שהעדות צאה רק לצרר הדבר אם הוא אמת, ויש שהעדות הוא צענס פועל המעשה וכמבאר בראשונים, והארכתי במק"א. וגדר עדי הגט משמע צגמ' שהם המקיימים המעשה שצ"ז אמרו אין דבר בערוה פחות משנים, וגבי עדי קדושין יש לחקור, והנראה צוה דבסוגין משמע שמהני צוה שמעיקר הדין היה מהני הודאת בע"ד היינו המקדש לחודא רק שצריך עדים כיון שהוא חב לאחרים משמע שמעיקר הדין א"ל עדים, וכן יש להציא ראה מהא דמבאר צכמה דוכתי (והארכנו טובא במק"א) דמהני בקדושי צאה חזקה דאין סהדי דמסתמא צאו זה על זה, והנה אם היה זה עדות צענס אין מועיל אן סהדי וע"כ שהוא רק צרור הדבר וע"כ מועיל אן סהדי, אך צאמת אין

רציה מהג"ל דבגמ' קדושין הנ"ל דחב לאחרים הוא דבר הקשה להצגה, דרש"י מפרש חב לאחריי שאסר לה על הקרובים, וברטנ"א מפרש שכן אסרה על כל העולם, ולכל הפרושים הדבר קשה דבכל דוכמי בש"ס הכוונה דחב לאחריי הוא שש"י שמודה מפסיד האתר ולזה אין לו נאמנות, משא"כ כאן שהאשה אומרת שמרוצה להתקדש לו, וא"כ מאי חב לאחריי איכא, וקושיא זו כבר הקשו הראשונים ועוד קושיות, אשר לולא דמיסתפנא היה אפ"ל פירוש חדש בדברי הגמרא חב לאחריי, שהוא צאמת לא כשאר דוכמי, דכאן הכוונה כיון שיש על ידי אלו הקדושין מעשה אסור לאחרים כגון לקרובים ולכו"ע, על כן יצירת המצב הלזה לאסור על העולם אין יכול לצא אלא ע"י העדים שזולת זה אין באפשר לאוסרה על אחרים, ואם לא תאסר לאחרים הרי חסר כאן הגדר דקדושין שהוא לאוסרה על כו"ע אשר לכן צעי עדים.

ס"ו ע"ב נשאלתי צהא דכתבו תוס' הוכחה דקנין א"י עדים ולא איברי סהדי אלא לשיקרא. מהא דב"מ מ"ה היה עומד צבורן ואין בידו מעות מקנה פרות לחבירו, ומקשה בגמ' דלקני המעות לחבירו אגב סודר, ומוכיח תוס' דכיון דלא משני דליכא עדים ע"כ דגם בלא עדים מהני קנין, ותמוה מאד דמה הראיה והאיך יכול לשנות דמיירי בלא עדים, דא"כ גם הפירות האיך יקנה ללא עדים. וג"ל באור הדבר דאפי' לפי הס"ד דאין קנין ללא עדים, ודאי אם נותן חפץ לחבירו היה מהני ללא עדים, כיון שעמה החפץ של חבירו ולא יוכל שוב להוציא ממנו החפץ, דחזקה מה שחתם ידו שלו וע"ז לא נריך עדים, וההו"א דנריך עדים לקנין הוא דווקא בקנין שהחפץ נשאר ביד המוכר כגון מעות, שהרי אכ"כ יכול לחזור ולומר לא הקנתי לך המעות ולא יוכל הלה להוציא ממנו. וס"ד דבה אינו קנין כלל בלא עדים הכרח שיקבל הפירות אכ"כ, וע"ז משני בגמ' לא איברי סהדי

אלא לשיקרא, דמ"מ הקנין חל ואין מציאות העדים מוסיף או גורע צמעשה הקנין, והנה ז"ע דאין פסקין לא איברי סהדי אלא לשיקרא, ומשמע דהקנין חל ואפי' ללא הודאת בע"ד דמלך ע"ס מעשה הקנין קונה, וא"כ מדוע בקדושין לא מהני ללא עדים, דמה שמירצו בגמ' דכיון צהודאמו חב לאחריי הנה משום כך אין מועיל הודאת בע"ד, אבל ללא הודאת בע"ד יקנה מלך ע"ס מעשה הקנין, ורחוק לומר דאה"נ כל קנין אינו קונה רק אם הודאת בע"ד, דלפי"ז אם מת הבע"ד בטל הקנין, וז"ל דקדושין הוה פשיטא לגמ' דנריך באופן שלא יוכל הוא והיא לחזור ואם חוזרין א"כ לא הוו קדושין כלום וכבר האריכו בזה האב"מ והנתיב"מ.

סו ע"ב עבודת חלל, ברמב"ם עבד על המוצח ונדע שכן גרושה עבדו כשירה שנאמר ברכ' ה' חילו. ותמוה דאין דרך הרמב"ם להביא פסוקים שמהם נלמד הדין, וג"כ דבגמ' דרשו מעוד פסוקים, רק י"ל כך דיש לספק אם עבד בשבת אם חייב להביא חטאת דחשיב כחלול שבת, ולכאורה יש לתלות בזה פלוגתת רש"י ותוס' כתובות דף כ"ג, ותלוי מה גזיה"כ אם דהכהן נכשר או הקרבן, וזה הנ"מ בגמ' אם דורשין בין זרע פסול לכשר א"כ הכהן כשר ואם מהפסוק ברכ' ה' חילו הו' רק הכשירא דהקרנן אבל לא הכהן וחשיב כחלול שבת, וז"ש הרמב"ם הילפותא דנפק"מ לשבת כמבואר, וג"כ יצא נ"מ אם עבד ללא צדדים או צמונה צדדים, דאם הכהן הוכשר עכ"פ דוקא בצדדים, אבל אם הילפותא הוא על הכשר הקרבן אעפ"י שהכהן פסול, א"כ מה לי חסר או יתר צדדים, וז"ע בזה.

עד ע"א שורא דדימי, פרש"י לפי ראות עיני הדיון. והק' בתוס' דא"כ אמאי לא יחזור וידון, וז"ל לפי דברי הכס"מ צטעם

מיירי היכא שהחזקה ע"י הבגדים, משא"כ היכא שהחזקה על ידי פיה אז יש לן להתיר מכת הפה שאסר וכו', וכראיות שהביא הרמ"א, ומ"מ צהיכא שהיא אמרה על עצמה ומוכיח כן דהלל ק"ו דאשה שאמרה לצעלה טמאה נאמנת בעצמה לחזור ולא אמרינן החזקה, ומועיל אמתלא אף לפי דעת הרמב"ן.

ועיין כתובות דף כ. בחוס' ד"ה אלא, פי' הרשב"א, דהא דכתי עדים המכחישות זו את זו כל אחת מעידה בפני עצמה ומבאר בחוס' דהוא גדר חזקת כשרות דיש לכל אחד, ע"כ כתב החוס' דאם הכת עדים ממה לית לה חזקה דכשרות, ואין מוכח דמה בכך דמתו, והביאור בחוס' כיון שאלו היה בפנינו דילמא הווי מודה לכת המכחישה אותם, והיינו כנ"ל דגדר חזקה דוקא כשטוען בפנינו אבל כשאין טוען מנלן דהוא נודק וכנ"ל בדברי הרמב"ן.

ועיין כתובות דף ע"ז הדין דעודה צרשות אביה דעל האב להביא ראיה ובהוס' מבאר הטעם דאין מועיל חזקת הגוף דבת לאביה, אף שלה עצמה מועיל כגון צבית צעלה מ"מ לאביה אין מועיל, וא"כ משמע כסברת הרמב"ן דאין מועיל חזקה דאדם זו לאדם אחר אפי' באותו ענין שלה מועיל, וזה חדוש ונ"צ הסברא.

דהרגו אין נהרגין דא' נצב בעדת א"ל, דצאמת תמוה שיפסק הדין לפי סתם ראית עיני הדיין, אך הפירוש שהשי"ת מסייע לדין תורה וכאשר נפסק דין תורה כן צריך להיות, וזה הסברא דכל דאלים גבר כיון שצא מכת דין תורה ולכן אין הדיין יכול לחזור ולדון. ומה מיושב גם קו' החוס' השניה על רש"י דלמה צריך דין קטוע כי אז ה' אלוקיו עמו.

עו ע"א בערבי הישנה של צפורי, רש"י נדחק, וק"ל למה לא רצה לפרש כפשוטו דערבי הישנה ר"ל צטורי המשפט הישנה של צפורי, וא"ש הלשון של.

פ ע"א בענין החזקה נדה, הרמ"א בשו"ת סי' צ' דן באשה שהסכימה עם בעלה לומר שהיא טמאה כדי שלא יהא לה עה"ר משכנה, ורצה לאסור מכת דינא דהחזקה נדה כדאי' בסוגיין והביא ראיות להתיר. ולענ"ד יש לחלק דבהחזקה נדה לא היה האיסור על פיה, וכמו שדייק שם רש"י שראויה השכנים בצגדי נדתה אבל באמירת פיה יש להתיר מכת הפה שאסר הוא הפה שהתיר, (נ"ע ע' אי שייך הפה שאסר כו' צגוונא דחוזר בו ואינו מפרש דצריז אלא אמתלא.) ואף שהרמב"ן כ' דבהחזקה נדה אין מועיל אמתלא והרמ"א שם נדחק ליישב, ולהג"ל החילוק פשוט דהרמב"ן

מסכת בבא קמא

ואל תחמה מחיוב כופר שהוא כפרה ולא ממונא,
וא"כ נימא דאין עונשין מן הדין, וראה גור
אריה צפ' משפטים שהביא ראיות דכופר אין
עונשין מן הדין, והסבירא כנ"ל ששם אין זה ממון
שחייב לחצרו ורק גדר כפרה וקנס.

ועדים זוממין למאי דקיי"ל עדים זוממין ממונא,
היו גדר ממון שחייב לחצרו, ושפיר כתב
התוס' לקמן ד: ד"ה ועדים דשם עונשין ממון
מהדין, (והחולקים על זה, אין הכרח שחולקין על
עצם היסוד דממון עונשין מן הדין, די"ל עדים
זוממין שאני, לפי הסבירא שבארנו דשם בכל אופן
היו עונש). ולר"ע דס"ל עדים זוממין קנסא, שם
אמרינן דאין עונשין מן הדין, וראה בגמ' לקמן ד:
דחשבינן עדין זוממין כמוזק.

ב ע"ב תשלומי נזקין וספיקא בנזקין כתב הרשב"א
(ד"ה אבל במחצית) דבנזקין לא
היו כשאר ממון שספיקן להקל אלא אזלינן ביה
לחומרא, וראה בגמ' לקמן ג ע"א מכדי שקולין
הן ויבאו שניהם, דזה ראייה לפי' הרשב"א דבנזקין
אזלינן לחומרא בספק. אבל יש לעיין מסוף פרק
המניח (לקמן לה). זה אומר שורך הזקן וכו' דכל
הסוגיא שם ק"ל המע"ה, וכן קיי"ל המוציא מחצירו
עליו הראיה לקמן בפרק שור שנגח את הפרה (מו).
וראה שם בגמ' דכל המוציא מחצירו עליו הראיה,
ומכאן קשה לשיטת הרשב"א. וי"ל דעיקר טעמו
של הרשב"א דשאי ספק נזקין מספק ממון, דסתם

ב ע"א תוד'ה ולא זה: וקנת משמע דעונשין ממון
מן הדין ובמחלתי תמא וכו', ראה
בגל' הש"ס לרעק"א מה שאין עוד למחלתי שכתב
כן גם לגבי חיוב ד' וה', ונריך ציבור הטעם דבממון
עונשין מן הדין. והנה ראה ברש"י בחגיגה יא:
ד"ה לכתו שכתב דיני ממונות ופסולי קדשים וכו'
אחיה למד מן הדין אבל לא אזהרות ועונשין. ונראה
דהציבור הוא דממון שחייב לחצרו לא מיקרי עונש
ושפיר למדין מן הדין, וזה אפ"ל כוונת התוס'
לקמן קה: ד"ה מאי דבממון עונשין בלי אזהרה,
וראה בגמ' כתובות לג. דלא בעי אזהרה בעונש
ממון, והסבירא כנ"ל דכיון שחייב לחצרו, כגון כחש
בפקדון, ודאי נריך להחזיר גם ללא אזהרה, אולם
בממון שמתחייב משום קנס ע"ז יתכן לומר שנריך
אזהרה. וזהו כוונת המחלתי לגבי קנס דד' וה'.
ולפי"ז א"ש דלא הביא התוס' ממחלתי הזאת,
וגם הרשב"א (בדף ב' ע"ב ד"ה אבל
במחצית) לא הביא כי אם המחלתי דבור ולא
לגבי ד' וה', דהתם שפיר אין עונשין מן הדין,
דהוא קנס, ולא היינו יודעים משם דגם בחיוב
ממון דכאן אין עונשין מן הדין, דבנזקין לא היו
החיוב משום קנס אלא שחייב לחצרו ולזה לא בעי
אזהרה.

ואל תשיב למאן דאמר (לקמן טו.) פלגא נזקא
קנסא, א"כ נזקין נימא דאין עונשין מן הדין,
דבאמת כך מצינו לקמן ה: בתוד"ה שכן, שכתבו
דלמ"ד פלגא נזקא קנסא אין לומדין קרן מהדין,
זה ברור והטעם כנ"ל.

ספק ממון הו' הספק של מי הממון, וכמ"ש מהר"י באסן דלכן אזלינן דקולא דגם אם יתן לחצירו ישאר שוב הספק אצל חצירו, משא"כ נזקין דיש עליו חיוצ מהתורה לשלם, ולא משלם מזד הממון של חצירו כי אם מזד דין תורה שעליו לשלם, וזה לא שיך אצל חצירו, וזה דוקא היכא שצורר לן שהזיקו רק הספק בכוונת התורה אם חייב משא"כ אם יש ספק במציאות אם הזיק כלל או לא, שוב אינו יכול ליתן לחצירו דעליו להחזיר לו דדילמא לא הזיק כלל, והו' אצלו ממון גזול.

וזה שצארנו דשאני חיוצ נזקין משאר חיוצ ממון זה לכאורה תלוי מעט בספיקת האחרונים ביסוד חיוצ תשלומי נזקין אם משום שממונו הזיק או בגלל שזה שממונו הזיק מיקרי פשיעתו. וראה בגמ' פ' ביצד הרגל י"ט ע"ב וזי יאחזה בקרן וילך כלומר דאי אפשר לו לשמור ואעפ"כ חייב, ולכאורה מכאן יל"ע על מה שכתב הר"ף (הביאו הרא"ש סי' א' במסכתין) דטעם דשן ורגל פטור ברה"ר משום שאין הצעלים יכולין לשמרו הם, ולכאורה ח"נ בקרן נמי א"א לשמור, ונריך לומר שיש חלוק בין שן ורגל לקרן, ועיין עוד תוס' כב. ד"ה גדי וכלב שחמיר שכוון ששמר לא הטריחו חכמים יותר, וכן משמע בגמ' י"ט ע"ב שהשמירה עושה פטור, ועיין דף י"ט ע"א גבי מהלכת במקום שא"א אלא אל"כ מנחות שגם זה באמת הספק באם העיקר השמירה פטור משא"כ אם החיוצ משום ממונא ועדיין ממונו הזיק.

וסברת הר"ף שטעם פטור שן ורגל משום ברה"ר אי אפשר לשמור, לכאורה זאת האיצעיא גבי התחיה ברה"ר והזיקה ברה"ר, וראה מחל' רש"י ותוס' כ. ד"ה צנטלה ברה"י ואכלה ברה"ר, דבזה פליגי דאם משום שאפשר לשמור ולכן חייב אף שלבסוף אכלה ברה"ר, משא"כ אם הוא גזירת הכתוב אפ"ל דגם האכילה צריכה להיות ברשות הניזק. וע' תוס' כ"ג ע"א. ד"ה תפשוט, וראה דף י"ט ע"ב איצעיא כשכשה צנעה דקרן

אפי' שאי אפשר לשמור מחייב משא"כ שו"ר באם אי אפשר לשמור פטור, ור"ל כמו שכתבנו לעיל דסיבת חיוצ קרן משום ממונא, אבל שן ורגל משום שפשע ולא שמר, ולכן שן ורגל מיפטור ברה"ר, וז"ש פלגא ניוקא קנסא, וקצת יש לתלות בזה הפלוגתא בכמה מקומות, ולקמן דף ט"ו ע"א בנזר המיוחדת רק לפירות ולא לשוורים דלכאורה פליגי בצרת פטור שן ורגל.

ג ע"א קיי"ל כל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא, לחומרא, לחומרא מקשינן. ויל"ע היכא דאף דעיקר ההיקש לחומרא מ"מ נפיק מזה איזה קולא אח"כ, אם אמרינן הא כללא, ולכאורה תליא בחקירה אם הא דלחומרא מקשינן שכן המדה בתורה, או שהוא מדין ספק שמספקא לן ואזלינן לחומרא. ושוב י"ל דלמ"ד דאין אדם לומד היקש מעצמו אח"כ קבלה מרבו א"כ וודאי שכן המדה, אך לשיטתו קשה יותר מאי שיך כל הכלל הזה והלא תלוי אם קיבלה ונע"ג בזה, והנה אם הוא מדין ספק, א"כ במילי דממונא הו"ל למיזל לקולא ומפורש כאן דאזלינן לחומרא, ומוכח דכך היא המדה.

ד ע"א **מקשינן** העולם בזה דאמרו שעבדו שהדליק הגדיש פטור לשלם משום דאל"כ ילך וידליק גדישו כל יום, ומקשינן דל"ל טעם זה חיפוק ליה משום הא דאמרו בדף כ"ב דכלבו שהדליק פטור משום דלאו ממונו וא"כ הכ"נ עבדו שהדליק. ונראה בזה דשם תלקו תוס' על רש"י דאע"ג דאשו משום ממונו, אין הפרוש כמ"ש רש"י דבעי שיהא ממונו ממש שהכ"נ אם הדליק באש שאינה שלו ג"כ חייב, רק הכוונה שיש בזה גם חיוצ ממונו.

ונ"ל באור דבריהם דשני חיוצים יש בנזקין אחת על מה שהוא עצמו עשה, וא' אפי' שהוא עצמו לא עשה כלום רק דבר שהיה לו לשמורו הזיק

ללא כוחו, וז"ש דבאש יש חיוב ממונו היינו שיש לו כח היזק גם ללא גופו, ולכן באש של כלבו פטור הכוונה דדבר שיש לו היזק מעצמו לא מזניו שיחייב כשכלבו עשה זאת, וכן מוכח מהא דשומר ושאל חייבין בשמירת הבהמה אף שאין זה ממונו, ע"ש דדבריו ויזן לך היטב ההבדל בין אש לבור.

ו ע"ב גדר מוזק בהקדש, בגמ' וק"ו להקדש, ומקשה שם בגמ' איזה אופן מדבר ק"ו להקדש ודוחה כמה אופנים, ומקשה הרש"ש שם דמדוע לא נוקמא צנהנה מהקדש, ומכח זה י"א לחדש דנהנה מהקדש אין יכול לשלם מקרקעות. ותמוה, ונראה דהא דנהנה מהקדש משלם אינו מדין מוזק, דהרי חייב אש נהנה אפילו לא היזק להקדש כלום כגון מתחמם בגידי עולה וזל של היכל וכל כיו"ב, וכן מצאנו בתוס' דאין דין מוזק בהקדש, ומה שחייב לשלם צנהנה הוא גזה"כ ולא מדין מוזק שליכא כלל בהקדש, א"כ הוא בכלל קו' הגמ' דאומר מנה לבדק הדין.

ט ע"א בדין שדה שינאו עליה עסיקין, עיין בתוס' דדוקא בלא נתן מעות ועיין בגר"א מה שהביא רמב"ם דס"ל דאפי' צנתן מעות, ופליגי דלתוס' עיקר הטעם דקינן הוא ענין של סמיכות וגמירות דעת לקנות ולכן דעתו לחזור אש יהא עסיקין משא"כ צנתן מעות, ולרמב"ם כדמשמע מלשוננו הו' ענין של נמלא טעות במקח ובטול מקח חוזר אפי' צנתן מעות.

יא ע"א בדין דאין שמין לגנב פליגי צה הרמב"ם והראש"ד, דהר"ם ס"ל דהוא הדין לקרן והוא הדין לכפל ולראש"ד הדין רק על הקרן, והק' עליו דהרי מגזה"כ דחיים שנים ישלם משמע גם קרן וגם כפל, וראה פרק מרובה דדריש חיים שנים ישלם לקרן כעין שגב, וז"ע דהרי אפקיה לענין שמין לגנב אך הכל ענין אחד.

זה הנקרא חיוב ממונו שכתבו התוס', וזה פליגי שם אש אשו משום חיליו או ממונו, היינו אש החיוב שלו משום דבר שהוא עצמו עשה או משום דבר שהיה לו לשומרו, אבל לא דוקא שיהא ממונו, ורש"י מפרש כפשוטו דבעי שיהא ממונו ממש. ודגה שם בגמ' גבי כלבו שהדליק האש לאו ממונא דבעל כלב וכן אמרו גבי גמל, ובשלמא לרש"י א"ש בפשיטות כיון דלאו ממונו ממש. הוא פטור, אלא לתוס' דהגדר ממונו שהיה לו לשומרו א"כ מאי הכוונה לאו ממונא דבעל כלב, וכתבו התוס' וז"ל דהוא לא הדליקו ועל אש של כלבו לא חייבתו תורה, פי' דאה"נ שהחיוב בא משום שהיה לו לשמור דבריו שהם ברשותו, מ"מ דוקא כשהוא עצמו גרם ההיזק, משא"כ כשכלבו היזק כיון שלא מזניו שגם צה חייבתו תורה אש יזק ע"י אש ממילא פטור, ואף שגבי קרן שן ורגל חייב משום ממונו גם צנהמתו שהיזקה, שאי התם שכתבה התורה בפרוש משא"כ גבי אש, וכמ"ש התוס' עצמם דפשיטא ליה לגמ' דג' אצות נאמרו בשור ולא יותר, עד שהתוס' מקשים דל"ל מעוט למעט אש שור ולא שור צור חיפוק ליה מהנ"ל. אלא שדברי התוס' תמוהין בשנים, חדא מה שכתבו דפשיטא ליה לגמ' דלא שייך חיוב אש בשור, והא ר"ל עצמו קאמר בגמ' דחייב על אש כלבו, וג"כ אש לפי"ז פשיטא ליה לגמ' דלא שייך יותר מג' אצות בשור, ל"ל מיעוטא דאש שור ולא שור צור, חיפוק ליה כמו אש דליכא יותר מג' אצות בשור, (שוב מלאתי שהמהר"ם עמד בשני הקושיות). והנראה לפי הנ"ל דיש תרי ענין חיובי צנוקין חדא על שלא שמר דבר שהיה לו לשמור, וחדא על מעשה שעשה שהיזק, ובצור החיוב על מעשה שעשה וגם על שלא שמר שכן הצור נק' ממונו, והיה ס"ד דאש הצור מיקרי מעשיו וממונו יתחייב גם ע"י שורו ודו"ק.

עוד נ"ל עפ"י דברי הר"ר צונז' נקול שמחה, דנוקי גופו הכוונה דבר שללא גופו לא היה מוזק כלל, ונוקי ממונו הגדר שיכול להזק אפי'

ופטור, או"ד כיוון שעיקר החיוב עפ"י עדים יכול להוסיף גם קנס, למשל ראו שגנב והוא מודה שגנב וטבח דתשלומי דו"ה הם תוספת על כפל דללא כפל ליכא ד' וה', ובעיקר חיוב הגניבה יש עדים והודאתו מוסיפה תשלומי ד' וה' האם פטור או לא וז"ע.

י"ב ע"ב רבא עגלה מושכת בקרון אחא לאשמעינן, וברש"י דבז טמא אם הלכה קרון שזב עליה ע"ג כלים טמאים משום מדרס הזב, ובנוקין נמי עגלה שמשכה בקרון ע"ג כלים כגופה דמי ולא כנרורות ואם התז נרורות מקרון הוי גופו. לכאורה נשמע מזה דאף דבר המחזור לדבר ומניע אותו נחשב כגופו ולא ככח כוחו, ונ"מ להלכתא רבותי גבי שבת, אך באמת יש לדחות דהנה צריכתא שם הרגל מועדת דרך הלוכה, באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומצא שצפיה צווג שצנווארה וחמור במשאו, וא"כ שמעינן כאן חדוש דגדר נוק צרגל הוא לאו דוקא בגוף הבהמה רק גם בדבר המחזור לה, ובתוס' שם דנקט חמור לאשמעינן דאפילו חמור דאין משאו שעליו מדיק כ"כ סד"א דלא הוי כגופו, וא"כ י"ל דלענין שבת ושמיטה ורמיזה דבר המחזור לדבר והדיק ככח שני נחשב ככוחו ולא כגופו, רק כאן לגבי נוקי רגל שנתבאר בהג"ל דכל המחזור לה הוי כגופו. והסברא צו דגדר נוקי רגל הוא לאו דוקא על גוף הבהמה רק על מה שלא שמר ממונו, וכל המחזור לבהמה נחשב ככלל. והחדוש דרצא גבי עגלה הוי דוקא גבי נוקי רגל, (ולכן כתבו צמ' רק כאן).

ובזה מיושב קו' הראב"ד הוצא צ"מ דמ"ש עגלה מדליל הנזכר בדף י"ת, וי"ל כנ"ל דדוקא על מה שדרך ליקשר צבהמה כגון משאו ועגלה אבל דליל שלא דרכו אין נכלל בכלל גופו.

ובזה מיושב קו' תוס' דמדוע נקט דוקא חמור במשאו, ולפי הג"ל דוקא מה שדרך לחבר למשאו היינו חמור שדרכו לשאת משאות אבל פרה שאין דרכו במשאו אין נכלל בכלל גופו, אבל בשבת

יב ע"א בענין פרחצול קי"ל אין כותבין פרחצול אלא על קרקע, וקי"ל דכותבין אפי' על ענין נקוב וציתומים שאין להם קרקע תקנו להם צ"ד עיין ריש פ' שור שנגת, ויש לעיין לשי' הגאונים צבא צתרא דלכל אחד יש ד' אמות צא"י ועל ידיהם יכול לקנות צקמין אגב, א"כ כל אחד יכול לכחוב פרחצול ולמה הוצרך לתקנת יתומים וכו', וי"ל דצעי שידע איפוא הקרקע שלו. אך זה א"ש לפי המפרשים בטעם דאין כותבין אלא על קרקע כדי שיוכל לגבות ממנו וצריך שיהא מבורר חלקו, משא"כ לאינך השיטות ז"ע.

יד ע"ב נסתפקו בתוס' אם חליפין קוין בשטרות אפי' שכסף אינו קונה, ראה בחדושינו למס' קדושין באריכות אם חליפין הם מדין כסף, ושי' התוס' מוצאת שם דלאו מדין קנין כסף ולשי' שפיר נסתפק לה, אבל לשי' רש"י ועוד שהנאחזי שם דס"ל דחליפין מדין כסף וכל היכא דכסף קנה חליפין קנה וכמבאר שם ליכא להסתפק כלל.

טו ע"א בגמ' עושה צריכתא למה לן למימר שעבדים ועכו"ם פסולין לעדות מה"ת, ועיין שי' הרדכ"ז צפ' על הרמב"ם פ"ז מהל' עדות דרש"י ס"ל דעכו"ם מה"ת כשר לעדות, וכבר קדמו צה התוס' צ"ק פ' החובל דף פ' שכתבו שכן דעת רש"י, ופלא שהרדכ"ז ציין לאותו מקור שבתוס' וכתב בדרך נראה לי וכן מפורש בתוס', ולשי' זו צריך לעיין א"כ בפשיטות צריך לומר שעכו"ם פסולין וודאי דעבדים פסולים מה"ת רק החדוש דעכו"ם כשרים מה"ת וכן היא שי' הרשב"א בשו"ע, א"כ יימא דקראי איצטרכי להכי וז"ע.

טו ע"ב בענין מודה בקנס יל"ע אם יש עדים בעיקר החיוב וע"י הודאתו רק נוסף קנס אך לפטור האם מיקרי מודה בקנס

ורמייה וכיו"צ דהחיוצ על הגוף ממש דבר המחובר לגופו ונחשב ככוחו ולא כגופו ודו"ק.

ועיין רבינו חננאל שפי' לפרוש אחר בגדר עגלה המושכת, ומדבריו י"ל דהנוסע במכונית בש"ק אין חשוד בגרמא רק מתחייב ממש דאל"ה גם בנזקין היה פטור היושב בעגלה כדין גרמא, ועיין עוד במג"א סי' רנ"ב לענין נתינת מים דהוי רק גרמא, ועיין מה שחולקין עליו ועיין בהל' מה שנ"ב.

ברמב"ם הלכות ממרים טבע כלל, דכל דבר שהוא הללמ"ס אין שייך בו מחלוקת ואם תפול בו מחלוקת צידוע שאין זו הללמ"ס, והדבר נ"ע מכמה דוכתי בש"ס דמצינו מחלוקת בדבר שהוא הללמ"ס, עיין חגיגה גבי נסוך המים אם ו' או ח', עיין ב"ק גבי נדרות אי ח"ג או נ"ש. ואפ"ל כוונת הרמב"ם דודאי שייך שיחלקו אין הללמ"ס אם ו' ימים או ח' אם נ"ש או ח"ג, אבל שזה יאמר שיש כוונת הללמ"ס וזה יאמר שאין כוונת שייך, ואכתי נ"ע מכמה דוכתי. 333 ע"ב דהק' התוס' על רש"י דאפילו יקבע הקורה צנין לא יהיה שנוי דיכול לחזור ולעשות קורה, וי"ל דעת רש"י דקורה הוא כמו לצינה דקיי"ל שם דאי אפשר להחזירה כמות שהיא.

ב"ב ע"ב ידועים דברי הנמוק"י בשם הרמ"ה בב"ק פ"ב שהקשה למ"ד אשו

משום חציו וכל הפעולה שמעשה מזה אש"כ נחשבת כאילו עשה הוא, א"כ האין מותר להדליק נרות בע"ש ודולקין בשבת הלא חשוב כאילו הוא עושה זאת בשבת, ומזה מחדש דאף דלמ"ד משום חציו דחשבינן הכל כאילו עשה זאת האדם, מ"מ נחשב כאילו נעשה הכל בשעת עשיה דהיינו בשעת שהדליק האש, והציא ראיה לזה שהרי בשעת שכבר נזרק החץ הוא אנוס ולא שייך לחייבו כלל, וראה קצוה"ח סי' ש"ז שהאריך בדבר, וכתב דלפי התוס' לעיל י"ז ע"ב ד"ה זרק מוכח דפליגי על סברת הנמוק"י

הנ"ל, וכבר הארכתי בזה במק"א דאלו דברי תימא דהנמוק"י גופא בשם הרמ"ה מציא דברי התוס', וישבתי לפי דברי הגה"ק מקולק דאין סותר כלל, דהגה"ק מקולק חידש דדברי הנמוק"י אמורין רק כלפי הזורק את החץ, אבל כלפי החפץ גופא נחשב רק בשעת מעשה ולא קודם לכן וממילא אין דברי התוס' סותרין כלל, ועוד נראה בזה כשנתבאר בדברי הנמוק"י שכתב דבשעת זריקת החץ אין לחייבו דהוא אנוס, ותמוה דהלל הוא הציא עצמו לאנוס זה וכמו תחילתו בפשיעה וסופו באנוס, וכמו שכתב הרמב"ן צמי ששכר גויס שיאנסהו לעבור דלא חשיב אנוס, והנה בסוגיין כתבו תוס' דלא אמרינן תחילתו בפשיעה לגבי קרן לחייבו בסופו לאנוס דרגל ול"ב הסבירא, רק י"ל דהא תחילתו בפשיעה וסופו באנוס חייב אינו מתחייב על שעת האנוס דאז הוא אנוס אף שצא בפשיעה, רק מחייבין אותו על התחילה שאז היה בפשיעה ולכן אם הפשיעה הייתה לגבי קרן לא שייך לחייבו לגבי רגל, וזו כוונת הנמוק"י דודאי לא שייך לקרות לזה אנוס רק כוונתו דאי אפשר לחייבו אלא על שעה ראשונה, א"כ לפי"ז אפ"ל דגם הנמוק"י ס"ל דהמעשה נחשב בעת שנעשה רק כוונתו שחיוצ על האדם אי אפשר רק על שעת הדלקה, וא"כ ממילא אין זה שייך לדברי התוס' בדף י"ז, ובדבר זה יתורנו הרבה קושיות על שי' הנמוק"י (עיין צ"ח קהלות יעקב) דביחס לנר וודאי נחשב כדולק בשבת רק אין חיוצ על האדם רק על שעת הדלקה ואז הוא ע"ש.

והג"ה הרשב"א מקשה במדליק הגדיש ונשרף העצד דפטור על העצד משום קל"ב"מ, והק' שבשעת הדלקת הגדיש לא נשרף עדיין העצד וא"כ לא צא כאחד ולא שייך קל"ב"מ, והנה לפי דברי הנמוק"י אפ"ל דכיון דנחשב הכל בעת הדלקה א"כ צא כאחד, אולם לפי מה שצארכי דבאמת המעשה נחשב לאחר מכן רק החיוצ הוא על אותו שעה א"כ יל"ע בקל"ב"מ שהמעשה היה לאחר מכן רק החיוצ צא כאחד, ועיין בזה לקמן ע' ע"ב גבי זרוק

שורו ולכן הוא פטור כיון שהניק צא לרשותו, אבל מיתת השור הוא מפני שלא היה לשור להמיתו כי אם להדיקו ואם הדיקו פטור ככתוב בסוגיא, אבל סברא זו דתשלומי כופר משום שלא שמר שורו ז"ע, דהרי עיקר תשלומי כופר הם בקרן וצרגל מספקא לן, ובקרן הרי לא היה לו לשמור ראה דף י"ט ע"ב וכי יאחזה בקרן, רק הוא קנס, ואם כופר משום קנס לכאורה כ"ס גבי שן ורגל, רק יותר משמע שהוא צלל ממונו שפסע ולכן בקרן שכוונתו להדיק חייב ולא בשור"ר וראה גמ' דף כו ע"א וז"ע.

הרא"ה ז"ל חקר אם שור הכוונה שע"י גיחתו שלש פעמים נהפך לשור נגחן, או שזה סימן שאם נגח ג"פ הרי הוא שור נגחן, ולכאורה זהו המחלוקת בין ר"מ לר"י בקירוב גיחתו צבת אחת, וראה צא בתרא דלמדו חוקה ג' שנים משור נגחן ושם הרי זה רק ראיה, וראה ב"ק ד' כיון דאיעד אורחיה הוא.

דנחתין לעילא ודסלקין לתתא. דא' בסוף מרובה דאסור לגדל עיזים בארץ ישראל והוא אמינא דשם יש יותר להקפיד, או דר"ל דדוקא צלל וא"י יש אסור כמבואר בגמ' מרובה לגדל עיזים ודוקא שם שוחטין.

בה ע"ב פכ"ב קטנים חז צמ' בסוגיא ושבת פ"ד מנין לפכים קטנים שטהורין חז ומקשה בתוס' דבשלמא נגיעת בשר לא שייך בזה, ונגיעת שער נמי לא שייך דכיון דשער יליף מבשר שמטמא ע"כ צ"ע ראוי לנגיעת בשר וכל שאין ראוי לנגיעת בשר אין מטמא בשער, אלא במעיינות חז כרוק וכיו"צ מדוע לא מטמא הלא זה לא ילפינן מבשר וא"כ יש קרא מפורש על זה וא"כ מדוע טהורין והניחו בקושיא, וע"ד הדחק יש לומר דכוונת הגמ' דטהור חז קאי רק על נגיעת בשר, דהרי לומדים מזה ק"ו על מח וצמת לא שייך נגיעת

גניחוץ וחס' כתובות ל"א גבי זרק חץ ועקירה נורח הנחה עי"ס, וסברא הג"ל דנמוק"י יש לעיין בכל מלאכת שבת אם החיוב צא בשעת עשיית האדם או אח"כ כשנעשית הפעולה, וכגון מבשל אם צעת שנתן על האש מתחייב או צעת שמחבשל וכן באופה וכן בזרע אם בשעת זריעה או כשנזרע וכל כיו"צ, ועיין שבת דף ד' החירו לרדות קודם שיצא לידי סקילה משמע דאם לא נעשית הפעולה אינו מחויב, ומ"מ יל"ע אם החיוב חל בשעת עשייה או אח"כ כשנפעלה הפעולה, וע"ע בחקירת האחרונים בהניח קדירה ונתבשלה צמו"ס ואכמ"ל, וע"ע בסוף הכונס לימא מר שמעתתא אשו משום חליו, ופי' צמק"א לפי הנמק"י הג"ל ואכמ"ל, וע"ע זבחים ט"ו גבי נקטעה ידו של זה אחר ההזאה קודם שצא למזבח.

בג ע"א ע' צמ' דלמ"ד משום חליו הוי אדם המזיק וחייב צד' דברים וגם בטמון יש לו להתחייב, וז"צ דא"כ חייב גם ברוח שאינה מנזיה כמו אדם דחייב אפי' באונס והרי ההלכה דפטור, ויש ליישב או דזה לא מקרי אש מה שצא ברוח שאינה מנזיה, דגדר אש דוקא מה שרגיל לצא ברוח מנזיה כמבואר צפ' הכונס בתוס', או אפ"ל לפי מה שאמרו צמ' ריש פ' הכונס דאש מיעטה התורה בשמירתה, א"כ מיעטה דפטור מרוח שאינה מנזיה ודו"ק.

כ"ג ע"ב דאמרינן מאי צעית ברשותי, ומיפטור מתשלומי כופר אבל השור חייב מיתה, ונריך באור דמ"ס בין מיתת השור לפטור תשלומי כופר, וברש"א צמק"א בסוף הפרק גבי הכהו"י בני אדם פ' שזהו חומרא שמחמירין במיתה וכן האריך שם שמחמירין במיתה, האמנם דברי הרשב"א ז"ע דקיי"ל והלילו העדה ונריכים להקל, שהרי הרשב"א מדבר לענין מיתת אדם ובכלל אין זה ענין למיתת השור, ואפ"ל דתשלומי כופר הפי' שהוא קנס לזעלים על שלא שמרו

דאף אס לנשו צגדים אחרים צימות החול לא מהני
וכמו לפירוש הקונטרס וז"ע צה.

ובי מועד לעכו"ס הי מועד לישראל. פי' וכי לשון
תמיה ללא הוו מועד, ועיין רמב"ם שם' בנחותא
דמועד לעכו"ס הי מועד לישראל, ועיין תוס' לעיל
לדשיה מועד צעי דוקא בני חיוב ויש להביא לתוס'
ראה מכאן.

מב ע"א התורה ויכחה דמי וולדות לבעל, ויש
להסתפק אם הכוונה שזוכה
מתורת בעל אף שאינו כלל אז דוולדות, ומשכחה
לה בנחגרה ונישאת צמי עברה או דווכה רק
מכח דין אז הוולדות ג"כ ואם אינו אז אינו
צדין וולדות, ומהא דא' בירושלמי דבא עליה צנות
דווכה צדמי וולדות מוכח לכאורה דהוא משום
היותו אז, דהרי אין לו כלל דין דבעל האשה. אך
באמת הרמב"ם השמיט זה הדרשה ותמהו עליו,
(עיין בתורה תמימה) ויתכן דבאמת קשיא ליה ע"ז
מהא דדרשינן בירושלמי דבא על אמו ואחותו אינו
לוקח דמי וולדות, והטעם משום שאינו בעל דאין
לו תפיסת קדושין, ואם החיוב משום אז מאי נ"מ
אם אינו צדין בעל, ע"כ דהגדר משום בעל ולכן
בא צנות דאין לו דין בעל אינו זוכה באמת צדמי
וולדות, ונראה מצוה דעיקר הזכיה לאשה ורק
הבעל זוכה על ידה, וכדחזינן מפסק הרמב"ם דאם
מת הבעל ניתן לה והראב"ד ס"ל דניתן ליורשין,
והיינו הפלוגתא דהרמב"ם ס"ל דהזכיה מגדר
בעל וכנ"ל, ולכן אם אין בעל הרי היא זוכה שהרי
הוא זכה מכוחה משום הבעל שצו ולא משום האב,
ולראב"ד הזכיה מגדר אז ולכן אם מת ניתן ליורשיו
דגדר אז שייך לאחר מיתה משא"כ גדר בעל, ולשון
הפסוק כאשר ישיט עליו בעל האשה משמע דמדין
בעל זוכה. ועי' בדברי הנצי"צ בפרוש העמק דבר
לפרשת משפטים ופלא שלא העיר מדברי הירוש'
והרמב"ם.

מעיינות, וע"כ שפיר יליף ק"ו מנגיעת בשר כך היה
אפ"ל, עוד י"ל דהא דמטמא מעיינות זה ג"כ מכח
טומאת בשר, וכל שאין ראוי לנגיעת בשר כ"כ לא
מטמא במעיינות, וראה לזה דקרא דמעיינות נזכר
רק גבי נגיעת זב בלדס אבל גבי טומאת כלים לא
נזכר רק נגיעת בשר, וע"כ דמעיינות בכלל נגיעת
בשר ועכ"פ בכלים צעי ראוי לנגיעת בשר דשם אין
לך קרא על מעיינות.

כו ע"ב ובין בנפלה מחיקו נחזיון לזרוק צ' זורק
ד' פטור דמלאכת מחשבת אסרה
תורה, והנה שמעתי לשאל א"כ יהי' כך הדין
בנחזיון להעביר צ' אמות והלך ד' אמות, כגון
שכח לעזור או שטעה, והנ"פ דבה הי מלאכת
מחשבת כיון דאף דטעה או שכח מ"מ הרי כוון
להניח בשעת הנחה רק שסבר שכאן כלו הצי' אמות
ובאמת כלו כאן הדי' אמות וכיו"צ וזה טעות אבל
לא חסרון במלאכת מחשבת, משא"כ זורק שהחפץ
נזרק יותר מצ' א"כ הוא כלל לא כוון בעשייתו
לעשות ד' אמות והבן, דבזריקה החסרון בכוונתו
במעשה משא"כ מעביר בטעות ד' אמות אף שחסר
בכוונה מ"מ בכוונה המעשה כוון להניחו שם והבן,
וכן בנפלה מחיקו שלא כוון כלל להפיל האבן וחסר
בכוונה העשי' ודו"ק.

לב ע"א ופורה איסי צע"ש צין השמשות מאי
מזוה וכו', נ"צ דאמנם מוכח
דמזוה ללאת לרה"ר וכי בשביל זה צריך לרוץ.

לו ע"א גבי מועד לשבתות, ובתוס' הק' מה החדוש
ומי' לפי' הקונטרס דהטעם משום
שזכה דעתו עליו ששבת מלאכה, וקמ"ל דאם שבת
ממלאכה צימות חול לא מיקרי חזרה דדוקא אם
שבת צום ש"ק אז מיקרי חזרה, ויש להסתפק
אם שבת צו"ט מה יהא דינו, ולפי"ז גם לפ'
הירושלמי שהוצא בתוס' שלושין צגדים חשופים
ונראים כנכרים צעיי השור, צריך לומר דקמ"ל

ממ ע"ב בענין דעתיה נמי אפרוטה בגמ' המתחיק
בשטרותיו של גר אם דעתו גם על
השטר, ועיין כתובות ע"ד: (בכתובות שם איירי לגבי
מלוה ובעילה אולם בסנהדרין יט: אי' לגבי מלוה
ופרוטה) מלוה ופרוטה דעתיה גם על פרוטה ועיין
מהרש"ל כאן.

נה ע"א וגר' ואז עם כבש. ל"ע לש"י הרמב"ם שכ'
אין בין ימות המשיח להעו"ז כלום,
ועוד כ' שאין הוא צא להחיר האסור, א"כ היאך
נאמ' שם ונער קטון נוהג בם היינו שינהיגם יחד
והא' הו' כלאים, ואולי לכן אמר נער קטן דהו' כפל
לשון ואולי הכוונה לקטן הפטור מן המלוות ודו"ק.

נו ע"א א"ב לא יגיד ונשא עונו. בתשצ"ץ ממחר"ם
מרוטנברג כתב שבמדרש "כשהאדם
מקדש צא מלאך ואומר לו סר עונך וחטאך יכופר",
וקשה מה שייך זה אלל קדוש [הגם שאפ"ל שעדות
נריך להיות שלא יהיה עד חמס וכשצא להעיד על
צריאת העולם נריך להרהר בתשובה ע"כ כתיב סר
עונך] וי"ל דקיי"ל היודע עדות לחצרו ואינו מעיד
לו עובר צאם לא וכו', וע"כ כשמעיד על צריאת
העולם שייך לומר וסר עונך, ועפ"י מיושב מה
שאמר כ"ק א"ש המשך הפסוקים והוא עד, על
שבת ששבת היא עדות והוא ראייה וכו'.

נו ע"ב פרוטה דרב יוסף ק"ל על ע"ס היסוד
דהרי קיי"ל נחמא ליה לאינש
למענד מלוה צממוניה, וא"ל שנהנה שנפטר
מהחוב דהרי קיי"ל דגדול המלוה ועושה, ועיין
בהחובל שרצ יוסף ע"ז מודה לזה.

ס ע"ב ל"מ' צאצ וצנין ציהמ"ק בגמ' צ"ק פ'
הכונס רב אמי ורב אסי יחבי קמיה
רבי יצחק נפחא פתח האי למימר אגדתא ולא
שביק מר פתח לומר שמעתא ולא שביק מר אמר
משל וכו' נמצא קרח מכאן וכאן, לסוף אמר אימא

מילתא דשוויא לתרוויא, כי תלך אש ישלם המצעיר
את הצעירה אמר הקב"ה אני הנחי אש צליון אני
עמיד לציתו וזו אגדתא, שמעתא פתח צנזקי ממונו
וסיים צנזקי גופו לומר אשו משום חציו. ואין מוכן
דמאי מילתא דשוויא לתרוויא הלא דרש דרשה
באגדתא ושמעתא רק צפסוק אחד ומה הוסיף יותר
מפסוקים הקודמים, והנראה דרש לומר להם דכאן
יש פסוק שהאגדה וההלכה נזכרים זל"ז שהאגדה
מסברת ההלכה וההלכה מסברת האגדה ודו"ק.

ס ע"ב אסור להליל ע"ז צממון חצירו, יש שסוברין
שאסור להליל ע"ז צממון חצירו
הכוונה אפי' אם ימות ועיין מהר"ץ חיות כאן,
ול"ע דפקוח נפש דוחה כל התורה ועיין כתובות
דף י"ט ע"א, ויש לדמות דשם הכוונה שאין נעשין
רשעים בשביל זה, [הגם דמלשון הגמ' אמר' להו'
אלו חתומו משמע דהו' לכתח"י, וע"ע בחי' הרי"ם
שם שעמד בצמירת הסוגיות] ואולי י"ל לפי הגמ'
ופסק כן הרמב"ם דהגזול חצירו כאלו נוטל נשמתו
ופקוח נפש אמרינן מאי חזית, ואולי זה המקור
לפסק הצי"ס' שכ"ט דבגויס שבאו בשבת אפי'
על עסקי קש ותבן מחללין שבת ומסכנין נפשות,
שממון דרבים לא שייך ויותר כי אינו שלו והו'
כפיקוח נפש שמחללין שבת (וכן יש ש"י צצה"ג
(עי' צר"ח וצר"ן וצרשצ"א שבת מ"צ) דהיזק ממון
דרבים תשוב פקו"נ) אבל פשטות זה הוא רק מידת
חסידות ומעיקר דין שרי, ועיין צ"ק פ ע"א דמעשה
דאותו חסיד וצמהרש"א ובש"מ שהיה צו סכנה
ואפ"ה אסור [משום פסידא דרבים] ול"ע [ע'
קובץ שעורים שם] אך נ"ל משום היזק דרבים נריך
להחמיר ולא היה ממש עוון.

סב ע"א דין פקדון, ע"ד המעשה שנתן אחד לחצרו
להביא מחו"ל לא"י קופסת קפה והיה
בחוכה מוטמן אצנים טובות ומרגליות והשומר
לא ידע ונאצד ע"י שכתה ששכח במקום אחד
את הקופסא מה הדין. ועיין בחו"מ סי' רנ"א

לקרקע, והבאור בזה דוהו כעין גזה"כ ולא מסבירה וע"כ דווקא במילי דאורייתא, ועיין בסוגיין דנרץ לעבד וקרקע מעוט בנפרד והיינו כנ"ל שזהו גזה"כ ע"כ נרץ מעוט נפרד דלא ילפינן מסבירה חדא מאידך, ועי' שפ"א בכורות נ"א. ד"ה עבדים ודו"ק.

בפוס' דכל דבר שהוא לשון זכר שיך לומר איש, עיין בפ"ק ט"ו. ד"ה השוא הכתוב אישה לאיש.

סו ע"א בנתיב"מ סי' רס"ג קבצ דאין יאוש מפיקע מרשות בעלים עד דאחי לרשות זוכה, ועיין חזו"א שנחלק עליו, וגם לענ"ד קשה מגמ' גיטין ל. במשנה המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ואת עני כד' שיפירש עליהן מחלקן, ועגמ' אע"ג דלא מטי לדייהו ומתחן במכרי כהונה ופרש"י דנתייבשו מזה שאר הכהנים, הרי דאפילו לא אחי לרשות זוכה נקרא יאוש, ועוד יותר קשה מגמ' שם נתייבשו הבעלים שוב אינו מפרש ועי"ש, הרי דאפילו כשנתייבשו הבעלים לא היה מי שיזכה כלל מ"מ נפקא מרשות בעלים, והנה ביותר קשר לפי מה שבארתי במק"א דעיקר גדר יאוש הוא מה שהבעל מסלק רשותו, א"כ ודאי אף שלא אחי לרשות זוכה נסחלק רשותו והוא ק"ו מהפקר והבן.

סו ע"א הפועל ונפעל בחד, בכמה דוכתי מצינו שהפועל ונפעל כאחד, עיין בבא קמא פ' מרובה גבי גזלן שמקדיש דקני לחפץ ביאוש ושנוי רשות דע"י הקדש נעשה שנוי הרשות ואין יכול להקדיש רק ע"י שקנה בשנוי רשות ועיין תוס' דלא בכל מקום מהני זה, ועיין שטעמ' ט"ו בתוס' גבי קדוש ביהמ"ק דמקדש בתורה ומקשה דאין תורה קריבה בצמה ומתחן דע"י הקדוש אין זה צמה ובאין שניהן כאחד, והנה עיין במגיד משנה פי"ז ה"ד מהל' אישות בשם הרשב"א דאם עשה שליח למכור שדהו אין השליח יכול למכור

סעיף ד' דמצאנר בכה"ג אינו חייב רק כפי מה שקיבל עליו לשמור, כגון אם קיבל בכסף אפי' פשע אינו חייב רק כסף וכ"ש גניבה ואצילה, ואפילו יהא שומר שכן נראה פשוט שיכול לומר כן שלא קיבלתי אלא שמירה דקופסא פשוטה, ונראה דאפילו דבשו"ע מירי שאמר לו מפורש כגון שנתן לו דינר של זהב ואמר לו של כסף, וכל נראה פשוט דהכ"נ כשנותן לו בסחמא הרי מסחמא דעתו רק על מה שנראה לו בסחמא ולא קיבל עליו רק זאת, וכיון שכן אפילו נאבד בפשיעה אין חייב רק כשווי דקופסת קפה, ועוד עיין ברמ"א דהיכא שאל' שדבר זה פטור ממכס ובסוף נלקחו במכס פטור מממון, כי אומר כי לא היה מקבל עליו שמירה של דבר שיש בו טורח במכס, ואולי לפי"ז היה כאן מקום לפוטרו ואפילו משווי של קופסת קפה, כיון שאומר שאלו היה יודע שיש בו אצנים טובות ומעבדין על ידו במכס כלל לא היה מקבל השמירה על זאת הקופסא ונ"ע לדמותו, והבן כי יש לחלק.

סב ע"ב בתוס' משמע דהא דאין קרקע נגזלת אף דבמציאות שיך בזה גניבה אבל ממעט מדין גזילה, ונפק"מ בזה לעצק נקוב שדינו כהרקה ודו"ק. שפיר דאין גופן ממון, עיין פ' שור שנגח את הפרה דחזי לזור ע"פ ללוחיתו א"כ גופן ממון ונ"ע.

בפ' הוציאו לו צימא סו: דקאמר ערוב והוצאה לשבת ולא ליו"ב, ותמה הרשב"א דבמשנה דאין צין שבת ליו"ב במגילה מדוע לא הוזכר זה, ועיין תוס' ר"ש מרובה ששם איירי רק לעיני חומר האסור וגם לא הזכיר איסור אכילה ומיזבז שפיר בע"ה גם קו' הרשב"א ודו"ק.

סג ע"א בתב' הפוס' וראשונים בפ"ק דדוקא למילי דאורייתא איחיקש עבד

בלה"ק, ועיין ירושלמי סוף פ"ג דשקלים הדר בל"י
והמדבר בלה"ק ה"ז בן עוה"ב

פג ע"ב בגדר תשלומי נזקין, הנה צדין תשלום נזק
דקיי"ל פ' החובל דמשלם כעבד, יש
לעיין דמדוע לא ישלם כמו שהפסיד בעצמו וכן
שחייב לשלם דמי שבת כמו כן ישלם מה שהפסיד
ממלאכתו, ואולי נק' גרמא ע"ז ודוחק, ועיין פה:
דמקשה גמ' מדוע גבי שבת משלם רק כשומר
קשואין, ומת' כיון שכבר נתן דמי ידו ורגלו, וא"כ
טפי ז"ע מדוע ישלם רק כעבד ועיין בתוס' שם
ויותר ז"ע, ועיין בגמ' לעיל נ"ח. ועיין רא"ש
שלומדין להקל בכל שומח נזקין ועדיין ז"ע.

פר ע"ב חז"נן בכמה דוכתי דהא דב"ד דן בזה"ז
דיני הלוואות אף דצעי סמוכין
ולכא סמוכין עבדינן שליחותא דקמאי שהם היו
סמוכין, והבאור בזה דלף דלא מנו אותנו בפירוש
כשלושים מ"מ וודאי היה נוח להם שגם אחר
שחפסיק הסמיכה שיהא מי שידין דיני הלוואות
יותר דברים הנצרכים והיו כאלו מנו בפירוש לכך,
אלא דעדיין צריך להבין דאם ב"ד מומחין יתנו
רשות להדיט לדון מה צדק הלא צעי מומחין ומה
מועיל שליחות בזה, וגם כן קשה דהאך מועיל
שליחות לאחר מיתה, אשר ע"כ נראה דזהו גדר
סמיכה שיש לו רשות ג"כ לסמוך אחרים ולתת
רשות למי שיראה צעניו כשר לדון יש לו הכח ליתן
לו רשות לדון ואין זה ענין שליחות רק ענין נתינת
רשות דקמאי נתנו לב"ד שאחר מהם רשות לדון.
ויאל לפי"ז חדוש דהא דלדין צעי סמוכין הכוונה או
סמוכין ממש או מי שהסמוכין נתנו לו רשות, ואל
יפלא דבר זה צעיר דכן מצינו להרמב"ם באמת
לענין עבור חדשים ושנים דס"ל דהדבר נמסר רק
לסנהדרין גדולה שבא"י מ"מ לאו דוקא הם רק כל
מי שהם יתנו לו רשות, והוא כנ"ל שאף שהדבר
ניתן לסמוכין ה"ה כל הבא מכחם.

שדהו לעצמו אף באותן דמים כי ענין המכר הוא
שהמוכר נותן ללווקח, ויואל מרשותו משא"כ כאן
נשאר ברשותו שהרי שליח במקום בעלים עומד עד
כאן תוכ"ד והיינו הבאור כנ"ל דאין שייך שיהא
מוכר וקונה כאחד, וכן אי' בתוס' ב"ז פה. דאין
אדם מקנה רשותו לאחרים ע"י עצמו, וע"ע ריש
מכשירין לאדרבא היכא דטומאתו והכשרו באין
כאחד לא צעי אפילו רבון וע"ע זבחים ז"ג מי
חטאת שטתהו ונטמאו כאחד, (וצריך באור מתי
נאמר הדין דבאין כאחד ומתי לא).

ע ע"ב אמתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו,
ומקשה בתוס' דמנ"ל עי"ש מה
שמתרץ, ועיין עוד בגמ' תמורה דאמתנן אפי' החייב
ליתן אחד ונתן מאה כולם בגדר אמתנן, והיינו דאמתנן
אינו דוקא על מה שחייב ליתן רק כל מה שניתן
בשיל העצירה ואפי' אינו חייב, וממילא מוכרח
דאפי' בא על אמו דאינו מחויב מ"מ כיון דניתן
לה חל ע"ז הגדר דאמתנן, ואין להקשות מנ"ל זה,
דלפינן מחיבת אמתנן דאין פרושו דבר המחויב ליתן
רק כל דבר שניתן בסיבת החטא ואפילו בלא החייב
ליתן.

עא ע"ב בדבר הגורם לממון ותשלומי כפל ע'
בגמ' דלמאן דס"ל דגורם לממון
כממון מחייב לשלם תשלומי כפל בגונז דבר הגורם
לממון, וז"ע מריש הפרק ס"ג: יאלו שטרות שאין
גופן ממון, ולכאורה לא גרע מגורם לממון וז"ע.

פ ע"א בענין נדרים, בגמ' באם נדר כל מי שיבוא
ואח"כ בא אינו הגון אמרינן שלא
נכתוב לזה, עיין תענית דף ד. גבי שאלו שלא
כהוגן וז"ל, וגם יפתח מדוע הוצרך להחיר נדר
הרי לא כיון רק להגון.

פג ע"א בדין לשון הקודש בגמ' בארץ ישראל לשון
סורסי משמע דאסור לדבר רק

והנה כתב הרמב"ם בפ"ד מהל' סנהדרין וכן הוא בפירוש המשנה להרמב"ם דאם יסכימו כל חכמים שצ"י להסמיך אחד ודאי שהוא מוסמך, ועפ"י ר"ה הגאון מהר"י די ר"צ ז"ל לחדש הסמיכה בזה"ל ולא עלתה בידו, והנה דברי הרמב"ם נראה דס"ל דגדר זאת הסמיכה כיון שאלו הסכימו כל החכמים לכך ודאי שגם אלו היו הסמוכין יודעין מכך ודאי שהיו מסכימין לזה והוא כעין אומד הדעת שלזה ודאי היו מסכימין לסמוך, ובה מיושנת קו' מהר"י די רב דמדוע דוקא כל חכמים והלא בכל המורה וסנהדרין וכל כיו"צ הרבה מקומות סגי ברוב והרי צעי כולם, ולהנ"ל יתח' דאין הפירוש בזה דע"י הסכמת החכמים דעכשיו נעשה זה סמוך דהלא כלל גדול הוא בסמיכה דצעי סמוך מפי סמוך מפי נסמך אלא ודאי דכיון שכולם רואין זה כראוי הרי זה כנסמך ע"י דורות הקודמים ששללת הסמיכה היחה קיימת, ולכן צעי דוקא כולם דאז ידעין צבור דאין שום מקום לספק משא"כ אם אחד אינו מסכים א"כ מאן לימא לן דהסמוכין היו מסכימים לסמכו דילמא הם יסבירו כמיעוט שאין רוצה לסמכו כך נראה צבאור ענין זה.

והנה הרמב"ם כתב זה מסבא דנפשיה ולא כתב מאין יצא לו זה, ור"ד ז"ל ומהר"י בר רב הביאו תשובת הרמב"ם ורמו לזה בפירוש המשניות דראיתו דאל"ה היכן תתחדש הסמיכה דהלא הסמיכה תתחדש בודאי כמבאר בפוסקים, וגם כן מוכרח לזה להרמב"ם דהסמיכה תתחדש קודם תחיית המתים וא"כ האין תתחדש וע"כ כנ"ל, ולכא"י אי משום הא לא אירא ד"ל דהמשיח גופיה ודאי יכול לסמוך אחרים דאין סהדי דניחא ליה לסמוכין לסמכו בסמיכה ושזי יכול לחדש הסמיכה, א"י על פי הדבור, א"י הסמיכה תתחדש לאחר תחיית המתים. והנה הא דצעי דוקא חכמי א"י שיסכימו לכך נראה דכיון דהסמיכה דוקא צ"י היא וע"כ משום דאירא מחכים ודוקא שם ולכן שואלין רק לגבי ארץ ישראל.

פה ע"א בגמ' דהיכי משכחת חומש עולה לו בכפל כגון שחזר ונשבע ד' פעמים נמצא חומש שזה לכפל שהיא ד' וזו עי"ש, וז"ע דהרי בכל פעם הקרן עולה דיש צו ג"כ חומש, וא"כ בד' פעמים שזי הוי יותר מד' וזו דהא יש חומש מחומש ושם בגמ' צעי דדיוק ד' וזו עי"ש, ומבאר דג"כ על כפירת חומש משלמין חומש, וז"ל דדוקא בכפירת חומש אצל כאן שאין רק קרן אעפ"י שמכחיש וממילא מכחיש חומש לא נקרא דחייב ע"י, עד שיחזר חומש ונשבע הן על הקרן והן על החומש וז"ע בזה ועי' בחי' הרשב"א כאן.

פז ע"א בהגהות אשר"י כתב חידוש בשם א"י דהמלקה חבירו ביו"כ או בשבת ילקה ויזום ירח ימים עי"ש, וגם כתב שיגלה והוא בשם ספר המקצועות.

צב ע"ב ברא"ש כתב חידוש בסוף הפרק דהחובע חבירו לדין ומסרב לטא יכול לחובעו בערכאות, וליף מהא דאמר אינשי קריח לחצרך ולא עמי שדי גודא בתריה

קד ע"ב בש"ס צכמה דוכתי דאין כפרה למתים, ע' תוס' צ"ק מג. ד"ה מאי לאו כופר ורש"י בסוגין ד"ה ופטורין מן האשם, וראה גמ' סנהדרין דקטורה משום כפרה ואולי רק קטורה, וראה מד' כפר לעמך ישראל בעגלה ערופה על חיים ומתים, וז"ל דצבור שאני דצכלל הצבור לא שייך מיחה, וראה גמ' תמורה לגבי חטאת צבור דאין צבור מתים, וכן קי"ל גמירי דלא כלל שצטא וצכלל ישראל יכול לכפר גם על מתים, (וכמ"ש בשם הרב מקולק דחזרת הש"ץ לעם שנשדות היינו המתים ודוקא חזרת הש"ץ כח הצבור)

קי ע"א דא"הו לא מצי עבד שליח נמי לא משו, וראה קדושין כג. דעבד כנעני מוכה ע"י אחרים אפי' דאיהו לא מצי, ועוד אינו מקשה מגמ' ר"ה כט: מצי עבד וחזיו צ"ח אינו

ק"ח ע"א הלכות פריעת חוב נראה דפריעת החוב מהני אפילו שלא מדעת המלווה, כגון שנתן לו בחצירו המשתמרת ואין צריך דעת. ובגל מהקדש יש לעיין דהגם דמצוה דבגל הדיוט צריך דעת בעלים בהשבה בהקדש יש לעיין. ועיין בבא קמא כ' דעת שכינה איכא. וצריך עיון בטעם דצעי דעת בעלים דצ"ע דהגזל ועוד משמע דלא מיקרי השבה כדליכא דעת בעלים, ומעור דוכתי משמע דהיינו משום שעל ידי כן יזהרו לשמור החפץ וע"ע ברמב"ן במלחמת סוף ב"ק. וגם יש לעיין אם מציק כשמשלם הנזק צעי דעת בעלים, דלכאורה מציק גם כן דין גזלן לו הגם שלא כוון לקנות ול"ע.

מוציא עצמו כי אם אחר מוציאו הרי דאפילו אם הוא לא מצי שלם מצי משוה, ואולי יש לחלק בין היכא דלא מצי עבד צפועל להיכא דמציאות עבד רק שאין לזה חלות.

חלוק בין תשלומין דמעילה לגזל הגר, ברמב"ם דאם המועל אין מציא קרבן כמו כן פטור מתשלומין, ול"ע מסוגיין דמצוה דגזל הגר משלם אפילו כשאין מציא קרבן, ול"ל דשאני תשלומין בגזל הגר דהוה מגדר תשלומי גזילה רק שאמרה תורה דבמקום לשלם לגזול ישלם לכהן, משא"כ תשלומי מעילה אין זה מגדר תשלומי גזל וכדבארתי במק"א מד' החוס', אבל צ"ע ד"ק הנ"ל משמע מטעם דרק כסף מכפר ול"ע.

מסכת בבא מציעא

שעבוד קרקעות, ומתחילים דמיירי בשמחל לו על השעבוד או ליתכא [קרקע] עיי"ש וכ"כ בסוגיין ועוד. והנה הרמב"ם פסק דשעבודא דאורייתא וכחב מודה במקצת חייב שבויה, ולא חילק בין מחל לו או ליתכא קרקע וא"כ נריך ליישב קו' החוס', ונראה כך דכל שעבוד קרקעות הוא שקונה גוף הקרקע לשעבוד החוב דזולת זה לא היה נקנה השעבוד, וכמבואר זה ברש"י ב"ב ג. וחוס' נכמה דוכתי, וכל זה היכא שהשעבוד מכח שטר וכיו"ב, אבל שעבוד החורה אינו קונה גוף הקרקע לשעבוד אלא שאמרה חורה שיכול לגבות גם מקרקעות וכמ"ש בגמ' דהוא מדין ערב, אבל אין צוה קניית גוף הקרקע לשעבודו.

ומערתה הא דקיי"ל אין נשבעין על כפירת קרקעות מיירי דוקא בקניה של גוף הקרקע לשעבוד, משא"כ כאן שהוא רק נתינת רשות לגבות קרקע א"כ אין זה בכלל נשבע על כפירת קרקעות. וצ"ח צ"ח דדין זה דשעבוד קרקע אינו חל רק עד אחר שיתחייב הלוה או משתעבדין קרקעות שלו, ולכן מקודם אין שעבוד כלל ולא הוא כנשבע על שעבוד כלל וכמוכח, משא"כ בסתם שעבוד החל בשטר וכיו"ב חל משעת כתיבת השטר וכשנא ליטבע על זה הוא נשבע על שעבוד קרקע.

ה"ב לא תחמוד יש להסתפק אם גם בהקדש יש אסור שלא תחמוד, כגון לקנות בית עבור הקדש או לקנות בית מהקדש וי"ע.

ג ע"ב ע"ד המסייע פוטר משבויה, ובאופן דאין יכול לישבע ומשלים כחב הש"ך דאז אין עד המסייע פוטר, דאז כבר נעשה חיוב ממון ואין עד המסייע פוטר רק משבויה וכאן דינ חיוב ממון אינו פוטר, ובקלות החושן חלק וס"ל דפוטר ממון, וז"ל דפליגי בזה דמתוך שאין יכול לישבע משלים, אי הוה חיוב שבויה אכתי ונפטר ע"י ממון או דנעשה חיוב ממון, ונ"מ אם אכתי יכול לגלגל שבויה, ומהא דאין מגלגלין שבויה צאינו יכול לישבע ע"כ דהוי חיוב ממון, אפי' במתוך שאינו יכול לישבע דמבואר שם דאם אינו רוצה לישבע סתם ומשלים אז מגלגלין דעדיין יש חיוב שבויה, אבל אם היא צדין שאינו נשבע לא מהני גלגול וע"כ דנעשה חיוב ממון, וחכ"א הערני מדברי קה"ח ע"כ ע"כ שכתב דנ"ל דאם היה חשוד על השבויה דאז צ"ל לשלם וגלגול שבויה אינו גלגול אז, ואח"כ חזר לכשרותו שוב מגלגלין על העבר, וע"כ דאפי' חשוד מ"מ מקרי חיוב שבויה ולא ממון וע"כ ג. וצ"ח. ועי' בחור"ד בחובות פה. דכתב דשבויה במקום תשלומין עומדת ולכא' מוכח כ"ד הזה, אך יש לדחות דכוונתו דהעד הוי רק כעין גרמא דממונא, עיי"ש היטב בדבריו ועדיין ז"ע.

ד ע"ב **שעבודא** דאורייתא, בחוס' ב"ב ע"ד ע"ב מקשים למ"ד שעבודא דאורייתא א"כ האין מודה במקצת חייב שבויה, הא נשבע על כפירת שעבוד קרקע וקיי"ל אין נשבעין על כפירת

ו ע"ב קפ"ז לתוך הדיר אחד מן המנוין כולן פטורין משום ספק, ובתוס' מקשה שיצטל דרוב, והנלענ"ד עפ"י מה שנתבאר בגינת וורדים ובעוד אחרונים דעמין צטול שמסלק מה שיש בדבר, אבל אין יכול להוסיף. ולחדש עליו דייט שאלו צו, כגון חוט שנטווה שלא לשמה שלא יתצטל דרוב כלשמה וכדו', והכ"נ אין לומר שהשה שקפץ מהמנוין לחוכו יתחייב במעשר ע"י צטול, דצטול יכול לפטור וכנ"ל לצטל החיוב, אבל הכא צריך הרוכז להטיל על השה שהיא מחויב בדבר וזה הוא כלשמה וכדו' וזהו א"ש קו' התוס'. וכן מה דאיתא בגיט' י': דאם נתערב מוקצה שאינו מוכן בדבר שהוכן לא צטול, ומקשים מדוע, ובהנ"ל א"ש דהכנה הוא חלות ולא שייך ע"י צטול שיצא חלות.

ז ע"א ע"שירי וודאי ולא עשירי ספק, ולכא' היכן כתוב מיעוט זה בפסוק, רק ר"ה לומר דגדר ספירה ומנין לא שייך אלא על וודאי, וזה מיושב קו' תוס' וכי איננו קרא למעוטי ספיקא, דאין צה יתור מיוחד וכנ"ל, רק דגדר ספירה לא שייך אלא על וודאי.

וזוהי ג"כ כוונת הרא"ש שכתב ליישב דרוב הוא צלל ספק, וכיון דבעי עשירי וודאי ולא ספק אפילו צתר רוב ליכא למיזל, והרבה קושיות הקשו עליו האחרונים דאין אפ"ל דרוב הוא ספק, ולהנ"ל א"ש דכוונתו דוקא במנין דבעי גדר וודאי, ורוב הוא צרור שצמקום הדין כך אבל לא הוא גדר וודאי לענין מנין, וזה מיושב מדוע בספירת העומר אין צה ענין דספיקא דיומא, דהיכא שהוא ספק אין זה מנין כלל. ונא לפי"ז חדוש דין דהיכא דמסופק איזה יום אין מועיל מה שיאמר מספק כמה ימים וכן חידשו הדבר אברהם ועוד אחרונים.

ט ע"ב לקו"מ פאה לעצמו, בגמרא צבא מניעה מי שליקט פאה ואמר הרי זו לפלוני עני וזה לו, וברש"י שליקט אחר ולא בעל הבית,

והטעם שאי אפשר לפרש שהצטל הבית ליקט, לפי שהטעם שזכה לאחר כמו שאמרו בגמרא הוא מטעם מגו דמפקיר לנכסי' והוי עני ומגו דזכי ליה זכי לחצריה, ובעל הבית אסור ללקט לעצמו אפילו הוא עני שלמדו זה מקרא, ולכן לא שייך לפרש בצטל הבית דלא שייך מגו דזכי ליה, והרענ"א הקשה על פרש"י שהרי אנו צאים מכח מגו דאי בעי מפקיר, ואם יפקיר שוב אינו בעל הבית ויכול ללקוט אפילו לעצמו, ונראה ליישב פרש"י דס"ל כיון שאנו צאים מכח מגו דזכי לנפשיה ואם כן על כרחך שאת הפאה עצמה אינו מפקיר שא"כ לא שייך זכיה, והכוונה במפקיר נכסיו היינו חוץ מהפאה, וא"כ כלפי הפאה הוא בעל הבית ואסור, ללקט לעצמו.

י ע"א יד פועל כיד רצו, בגמרא איתא דיד פועל כיד רצו, ויל"ע בפועל עכו"ם אם הוא כיד רצו, ומסתברא דכ"ש בפועל עכו"ם דבגו ג"כ גופו קני, אך לענין לחזור בחצי היום מסתבר דעכו"ם אין יכול לחזור בחצי היום.

ב"ה דק"ל יד פועל כיד רצו, כתב המחנה אפרים דאם עשה מעקה מנרץ אפי' בפועל עכו"ם, ומהרי"ט אלגאזי מקשה עליו דא"כ מדוע צעזע אינו נעשה שליח לגיטין כיון שאינו צתורת גיטין וקדושין, עכ"פ יהי מדין יד פועל, וי"ל דהא דיד פועל כיד רצו הוא מדין קנין, ולא גלוי מילתא צתורה דמהני כשליחות דלפינן מקרא, רק הוא קנין ודין ממונא, ולכן לא שייך זה רק דין ממון כגון גצי מגביה מציאה לחצרו שהוא ענין ממון, אבל קבלת גט שהוא ענין דין דתורת גיטין וקדושין לא שייך ע"ז כלל יד פועל כיד רצו.

י"ש להוכיח כן דהנה צבא אמרינן, דאע"ג דהמגביה מציאה לחצרו לא קנה חצירו בפועל קנה משום יד פועל כיד רצו, וי"צ דהרי כל מגביה לא קנה משום תופס לצ"ת ומ"ש פועל,

ובשלמא לשי' רש"י דבעשאו שליח קנה א"ש דפועל
הו' כשליחו, אבל לשי' דאפילו שליחו לא קנה בעצורו
א"כ מאי עדיפא פועל, ולהנ"ל א"ש דשליחו דמנד
דין אחא לא מהני כשחופס לחצירו, משא"כ יד
פועל כד רצו שאין זה מנד דין דהרי מהני גם
בפועל עכו"ם כדמוכח מהמחנ"א הנ"ל, (וכ"מ
לקמן נ"ו גבי עבד) לכן מהני גם אם עי"ז חד
לאחרים והבן.

ויש להוסיף, דהרי כתבו הראשונים דהטעם דחופס
לבי"ח לא קנה דלאו כל כמינה לחפוס לזה
ולזכות לזה, והיינו דדוקא שנתמנה לזה בלבד, אבל
פועל שלכל דבריו הוא כבעלים ממילא גם לענין
זה הו' כבעלים ולא שייך לומר לאו כל כמינה,
וכן הציור בגמ' לקמן נ"ו, וכ"פ הרמב"ם בזה
דשאלה כבעלים פטור דבשלוחו לא נפטור, אע"ג
דקיי"ל שלוחו של אדם כמותו, ומ"מ בעבד הו'
כבעלים דיד עבד כד רצו, היינו לפי שאין זה
ענין חלות רק הוא מציאות כבעלים אבל לא שייך
זה במצוות ובענין גיטין וקדושין ודו"ק.

י ע"א קב"ן ד' אמות, יל"ע בזה דתקנו רבנן
שחצרו קונה בד' אמות, אם צעי
דוקא שיעמוד ברגליו על הד' אמות או אפי'
מעליהם כגון בשדה חיה קונה.

קיי"ל ד' אמות של אדם קוין לו במציאה והפקר
ובשו"ע חו"מ סי' רס"ח אי' דקונה אפי'
שלא מדעתו, ויל"ע דאם הקינן מגדר חצר א"כ
כמו חצר דשלא מדעתו צעי דוקא משתמר ועומד
בנד שדהו גם בד"א לא תיהי בלא משתמר לדעתו,
יש לישב דאע"ג דחצר צעי משתמר מ"מ כאן
כיון שהוא תקון חכמים קונה אפי' בצינו משתמר,
דעיקר הטעם בחצר שאינה משתמר, דלא קניא
לא משום שאין בזה גדר חצר, שהרי עומד בנדה
קונה אפי' בצינה משתמרת, ומוכח דהוא משום
דלא סמכא דעתיה שיקנה כשצינו משתמר, ולכן
כאן שהוא קיין דרבנן לא שייך לא סמכה דעתיה

שפיר קנה אפי' בלא דעתו, דחצי משתמר לדעת
חכמים מתקני התקנה ודו"ק.

י ע"ב שליחות לעצירה, מפורש הטעם דאין שליח
לדבר עצירה דדברי הרב ודברי
התלמיד דברי מי שומעין, ולפי"ז בשוגג שהשליח
אינו יודע האיסור היה צריך להיות שליחות, ויש
בזה אריכות ועיין במק"א, ובתוס' ד"ה אי צעי,
משמע בלמח דהיכא שאין השליח יודע שזה איסור
הו' שליחות, אך מגמ' יש להוכיח איפכא מכמה
דוכתי.

וגר"א דהציור בזה דדברי הרב ותלמיד היינו
ששליחות הכח שלה מדיני תורה, ולכן
עכו"ם או מי שאינו במצות או חש"ו אינן ציי
שליחות, (ואפי' עבד שחייב במצוות מ"מ במצוות
שאין חייב לא נעשה שליח) ולכן כל שליחות שמדין
תורה אסורה אין שליחות בזה חלה כלל.
ובזה מוכן מה דאי' בגמ' שם כהן שאמר לישראל
קדיש לי גרושה וכן לאשה להקיף קטן דחל
השליחות, אף דעדיין יש בזה איסור דלפני עור וכפי
שמקשין התוס', רק נ"ל כך דענ"ס השליחות אין בזה
איסור לשליח, ומה שאסור משום לפני"ע הו' לאו
פרטי שלו ולא שייך לגוף השליחות ולכן חל, ולפי"ז
א"ש דאפילו בשוגג לא חל לדב"ע, ולפי"ז י"ל דאם
האיסור מדרבנן י"ל שלד"ע והארכנו במק"א.

קב"ן חצר בש"ך סי' קנ"ח סק"ו הציא מריטב"א
דאם קנה החצר רק לדריסת הרגל, אין זו
כחצרו לענין שתקנה לו רק דוקא כשהחצר שייכת לו
לשמוש בכל מילי. ויל"ע מגמ' ב"ב פה: וגיטין עח.
כגון שהיה בעלה מוכר קלחות, ורש"י ורשב"ם
דלכן אין מקפיד על מקום הלך, וודאי דשם לא
קנה רק לדריסת הרגל ומ"מ קנה לענין חצר, וי"ל
לפ"מ שבארתי במק"א דתרי גווי חצר איחנהו
ובגיטין משום יד הוא, ושם אז קני אפילו רק
שלדריסת הרגל לבד, וכ"כ מסבירא דמשום יד לא
צעי חצר ממש.

שליחות היינו שאינו עומד בצד החצר, אבל עומד בצד החצר שאז קונה מתורת יד גם הש"ך מודה שקונה, וממילא ל"ק כל קושית הג"ל מסוגיות הש"ס דמיירי בעומד בצד שדהו.

והמעם דבחצר שאין משתמרת אינו קונה, נראה דאז אין סמיכות דעת שיקנה ולכן לא שייך צוה שליחות רק יד אם עומד בצד שדהו, וצוה מצוהר מה שא"י בסוגיין דאע"ג דחצר שאינה משתמרת ל"ק אבל בדעת אחרת מקנה אז קונה, וקשה מה הסבירא וברש"י כתב דמתנה זו נוחה לקנות וקשה מה הפירוש (ורמב"ם דנליכא דעת אחרת מקנה וכמו מציאה, הו"ה החצר מגביה מציאה לחצירו דלא קנה) ועפ"י הג"ל א"ש דחצר שאין דעתו לקנות לא קנה, ועיין בתוס' דף כ"ו שכתב כן בד"ה דשחין.

כו ע"א ב**חלום** ליל ח' שבט יל"ע בקנה מקח ומנא צו מוס, וידוע עפ"י עדים שהקונה עצמו אינו מקפיד על המוס אם יכול לבטל המקח, דמ"מ חזין דתלמידי דדעת רוב אינשי, דעד"מ אם רוצה לא מקפידין אינו יכול לומר דמקפיד, וא"כ אם רוצה קפדי אעפ"י שהוא אינו מקפיד האם יכול לבטל המקח או לא, וראיה מהא דמכר בחזקת גדיל ונמנא צו כסף, דכתבו המרדכי וכ"ה בשו"ע חו"מ סי' רלז סי"ח עי"ש דבטל מקח דלא עלה בדעתו שיקנה, א"כ י"ל איפכא נמי, ע"כ מהחלום.

ל ע"א ב**גמ'** אימא שאם מלאכתו מרובה משל חצירו אין נזקק לו, וליף משלך קודם לכל אדם, לכאורה קשה א"כ יהא הדין דאפי' מלאכתו מעוטה משל חצירו, ועיין תוס' ע"ז דאם לחצירו יהא הפסד מרובה ולא מועט חייב להפסיד מועט ואז לא שייך שלך קודם ומיושב, אולם ראה דעת רמב"ם ד"ב י"ג דכופין על מידת סדום הו"ה דרבנן, לכאורה משם משמע דהו"ה דאורייתא דליף מנבילה לגר.

יא ע"א קנין חצר בש"ך סי' קצ"ח דחצר קונה לבעלים רק מטלטלין שנפלו אח"כ, אבל מה שהיה צעת קניית החצר לא נקנה לבעלים, והקצות החושן מקשה ע"ז מכמה דוכתי ועי"ש מה שמציא שכן דעת השיטה המקובלת והריטב"א עי"ש, רק שהם כתבו דוקא צמציאה וי"ל צין מציאה לקנין וכאשר יצוהר לקמן, ועיין ד"ב פ"ד ע"ז צמציאה ואם היה פקח שוכר את מקומו, והפקחות הכוונה לכאורה שא"צ לטרוח ולמשוך הפירות, ולש"ך הג"ל מה הועיל חכמתו ופקחותו והלא שוב צריך למשוך, ואדרבא צריך למשוך פעמים להוציא ואח"כ להכניס ותמוה.

וליישב דברי הש"ך הג"ל אפשר צממה אנפי, ובהקדס ש"י הראשונים הג"ל דצמציאה שהיה קודם שקנה החצר לא קנה, ויש לבאר החילוק צין מציאה לסתם קנין, דאם קונה החצר על דעת לקנות המטלטלין שבחצר אז ודאי נקנין לו המטלטלין, רק אם קנה החצר בסתמא ואח"כ מנא צו מציאה שנפלה מקודם, כיון שבשעת קניה או שכירות החצר לא עלתה על דעתו שיש צוה מציאה לא קנה. והבאור צוה כך דהא דחצר קונה אף שלא מדעתו הוא מדין שליחות או יד והיינו ששולח החצר לקנות לו, וכ"ז צידוע שיפול אבל על מה שכבר נפל ואז לא היתה החצר שליחו או ידו אין תקנה לו עכשיו, משא"כ דעת אחרת מקנה דאז לא צעי כוונת קנין וכמציאר בקצות והוכחנו צמק"א לכן קונה צוה אף מה שהיה קודם.

עוד יצוהר, דבחצר יש חרי גווי מה שקונה משום יד ומה שקונה משום שליחות, ויד שייך דוקא בעומד בצד שדהו ושליחות שייך כל מה שמשתמרת אפי' אינו עומד בצד שדהו, ומעתה מה שקונה משום יד קונה חיקף הבעלים, אבל מה שמשום שליחות קונה החצר ואח"כ ע"י דין שליחות קונה הבעלים, ולכן מציאה דאין שייך צוה יד רק חצר קונה מכח שליחות לכן אין קונה מה שקודם, משא"כ מתורת יד, ולפי"ז מיושב הש"ך הג"ל ד"ל דהש"ך ג"כ לא כיון רק הכא שקונה מתורת

לה ע"ב שומר שמסר לשומר, שוכר שמסר לשואל ומתה ישלם השואל לשוכר, ור' יוסי אומר כיצד הלה עושה סחורה צפרתו של חצירו, צאור דברי ר' יוסי ללכאור' קשה וכי מה צך שעושה סחורה צפרת חצירו, גם לצאר צמה פליגי רק י"ל כך, דש לעיין האי שואל ממי שאל מהשוכר או המשכיר, ואפשר לומר דצמה פליגי היינו דברי יוסי ס"ל דאין צכח השוכר להשאל רק מכח המשכיר וא"כ הרווח למשכיר, וזה רצה לומר צפרתו של חצירו היינו שאין הפרה כלל שלו שיכול להשכירו, ולרבנן ס"ל דשכירות קניא שיש צו כח להשאלה.

מה ע"ב בגמ' פ' הזהב דמטבע אין נעשה חליפין מ"ט דדעתו על הצורה שעמידה ליצטל, וצרי"י דכיון שצטל הי' כדצר שאינו מסויים, וצ"צ דדצר שאינו מסויים היינו שאינו שלם וכמ"ש פרש"י עפ"י הגמ' להלן מו. חצי אגוז ורמון ומאי שייטא להכי ומהו הדמיון בין חצי אגוז לבין מטבע ללא צורה, וי"ל דלכן נקרא חצי אגוז וכיו"צ דצר שאינו מסויים כי דצר שלם אם משתנה אינו שלם ונאצד שמו משא"כ חצי אגוז דאין זה דצר מוגדר וגם אם יהפך מחצי לרבע לא ישתנה כלום וכן צורה שיכולה ליצטל א"כ אינה דצר מוגדר והכן.

היה עומד צגורן וכו' הנה מתצאר שכשפודין מע"ש אם הצעלים פודין אז צריך להוסיף חומש, והנה הנוסח דהפרשה שנתקן ע"י החזו"א ז"ל וכן נדפס בצדורים וכן מנהג כל ישראל לומר כך, יהא הוא (היינו המעשר) וחומשו מחולל על פרוטה, ויל"ע טובא צנוסח זה דלפי"ז לכאורה הקרן הוא מחולל על פחות מפרוטה, דאם הקרן מחולל על פרוטה א"כ צלל החומש היה צריך להוסיף יותר מפרוטה וע"כ כנ"ל, וא"כ יל"ע אם הוא פעם ראשונה שמחולל על המטבע שאז אין מחוללן על פחות מש"פ א"כ איך יכול לחלל הקרן

על פחות מפרוטה, וראיתי פה בצדור הנקרא מנחת ירושלים שהביא דלפעם ראשונה שמחולל על המטבע יקח פירות השווים ארבע פרוטות שאז החומש שזה פרוטה ויכול שפיר לחלל אך צאמת לא הועיל כלום מחרי טעמי, חדא משום הנלע"ד והארכתי בזה צמק"א מה שיש לחקור אם החומש הוא חומש מהפירות או חומש מהקרן, והארכתי שהוא חומש. מכפי ששמו הצעלים את הקרן, וא"כ עד"מ צענינו כיון שהצעלים שמו את הקרן לפרוטה ע"כ החומש ממילא פחות מש"פ ואין מועיל מה שהפירות שווים ארבע פרוטות, זאת חדא, ועוד דצשלמא אם היו מחוללים על צ' פרוטות הקרן על פרוטה אחת וחומש על פרוטה היה הכל א"ש, רק שצאופן זה אין צריך לכל זה כיון שהקרן מחולל על פרוטה ראשונה שוב מכאן ואילך יכול לחלל ג"כ על פחות מש"פ כנודע מהלכות חרו"מ, אבל מנהג ישראל כנ"ל לחלל הקרן וחומש על פרוטה אחת אשר לפי"ז כנ"ל הקרן על חצי פרוטה וחומש על חצי לפרוטה, ושוב קשה דהרי על פרוטה ראשונה אין מחוללן על פחות מש"פ כנזכר צשו"ע והוא מירושלמי.

והנראה לי בזה דכשהצעלים מוסיפים חומש הוה על הצעלים שני פדיונות פדיון קרן ופדיון חומש, רק כל זה נקרא פדיון אחד קרן וחומש, והא דאין מחוללן על חצי פרוטה הוא דוקא אם כל הפדיון הוא פחות מפרוטה אבל צקין וחומש שכל הפדיון ציחד מצטרף לפרוטה פודה שפיר על פרוטה ואפילו פרוטה ראשונה, כך נ"ל בצאור ענין זה. ומוכרח הוא, שזולת זה כלל אין להצין דאין פודה קרן וחומש על פרוטה אחת, דהנה כל העיין דמחוללן אפילו שזה מנה על פרוטה הוא מצח דינא דשמואל דהקדש שזה מנה שחללו על פרוטה מחולל, א"כ הוא דוקא על פרוטה ולא על פחות וכמציאר צמ', וא"כ הקרן מחולל על פרוטה ואח"כ לחומש צריך להוסיף חומש פרוטה ואין זה מחולל קרן וחומש על פרוטה אחת, רק העיקר כך דצאמת בזה"ז צארכי צמק"א דצאמת

ישראל ירוח צה, משא"כ אם יהא צה הפסד
למוכר א"כ שוב הפסיד ישראל מכספו ומה לן
מוכר או קונה.

גו ע"ב גדר שכירות ושאלה, אי צסוגין דשכירות
יש אונאה דחשיב ממכר, וצחוס' מקשה
מישראל ששכר פרה מכהן וכן מע"ז דמשמע
דשכירות לא קניא, יש למחך דשכירות קונה וחשיב
ממכר אבל אינו כממכר ממש, דממכר קונה צגוף
החפץ אבל שכירות יש לו קנין אבל לא צגוף הדבר
ממש, ולכן לכהן וע"ז דלררך להיות דוקא צגוף
החפץ שכירות לא קניא, אבל לענין אונאה אין
צריך שיהא קנין צגוף החפץ, דאונאה יש אפי'
דבר שלב"ל וכמו שהארכתי בצמק"א, וצה י"ל
מה שאי צחוס' לעיל י"א ע"ב דבצליפין ליכא
בשאלה ושכירות, ויחנן דחליפין חל על גוף החפץ
שמחליפו צאחר ולא שייך בשכירות ושאלה וכנ"ל,
וצה מוכן דברי ר"י לעיל ל"ה ע"ב וריצד הלה
עושה סחורה צפרחו של חצרו ואף שהשכירה מ"מ
אין לו חלק צגוף הפרה, וטעמיהו דרבנן י"ל יש
לו צ קנין (ועמ"ש שם).

גו ע"ב בגב' דעת ר"י מעות קונות ד"מ ומשיכה
דרבנן ולר"ל משיכה דבר תורה,
וצרש"י כתב דנ"מ אם קידש צ אשה לר"י מקודשת
דמד"ת מעות קונות ולר"ל צלא משיכה אינה
מקודשת, וצריך צאור דאף אם לא קנה המעות
מ"מ האם עליו להחזיר דוקא צאותן המעות שקיבל
הלא יכול להחזיר אחרים וצאלו יקדש אשה, ואפ"ל
דהוו מעות פקדון וכמו כל מקח טעות וכדומה,
אלא דקשה לי דהרי אף לרבי יוחנן דמה"ת מעות
קונות ג"כ לא להו קדושין, דכיון דמדרבנן אינו
קונה והפקר צ"ד הפקר ממילא אינה מקודשת,
ותכ"א תי' דרש"י ס"ל כשיטת צעה"מ דכל זמן
שלא חזר עדיין ה"ז קונה, ועוד נ"ל דקדוק
לשון רש"י וקידש צ אשה היינו שלא קידש צמעות
רק הקונה הלוקח קידש צחפץ, אלא דהקשה ע"ז

יכול לחלל על פחות מפרוטה, דצחמת אין הפירות
שוים כלום דלא צוד אזלי אם לא יפדם, רק שצריך
פרוטה שלא יאמרו הקדש יוצא צלא פדיון וכמציאר
זה מדברי רש"י וראשונים וע"כ צע' שכל הפדיון
יהא שוה פרוטה, וכיון שצארתי דקרבן וחומש הם
פדיון אחד ע"כ סגי שפיר אם מחלל הקרבן וחומש
על שוה פרוטה ואף שלפי"ז הקרבן פחות מפרוטה.
שוב עיין צשו"ע ס' של"א דמצאר הטעם דאין
פודין על פחות מש"פ דהוי כמו אסימון
ולכן אם סך כל הפדיון הוו פרוטה שוב אין זה
כפודה צאסימון, והבן דעיקר החסרון הוא אם
המטבע פחותה מפרוטה אבל לא עיקר החסרון
שהפירות פחות מפרוטה.

עוד כתב צשו"ע לחדש דבר גדול מעצמו, דצה"ז
שאין מעשר שני נאכל אין צריך להקפיד לחלל
על מטבע היוצא ומעות צרשותו ומ"מ יש לחוש
לכך, וכוונתו נ"ל דכיון דאין מע"ש נאכל ע"כ
צחמת לא שויה זה המעשר אפילו פרוטה וכל דין
החלול הוא ספק שלא יהא הקדש יוצא צלא פדיון
וכנ"ל, וע"כ אין עליו גדר דיני פדיון מע"ש רק
פדיון קדשים סתם והבן.

ושוב יל"ע צכל הנ"ל, מדין אחר המוצא צנ"מ פ'
הזהב דמע"ש שאין צחמטו שו"פ אין פודין,
ונחלקו רש"י ורמב"ם דלרש"י הצאור דלא אליס
למיחפס פדיונו ולרמב"ם אין צריך להוסיף חומש
וצשו"ע לא הזכיר כלום וצ"ע, וא"כ י"ל דפסקינן
כרמב"ם וא"צ לגמרי ליחן חומש ול"ע צכל זה.

צו ע"ב בדין דקנה מעמיתך, דרשו חז"ל או קנה
מיד עמיתך שיש מצוה לקנות
מישראל ולא מהגוי, ודנו צפוסקים אם הגוי מוכר
צול אם חייב לקנות מישראל, או להיפוך כשהגוי
משלם יותר אם חייב למכור לישראל, והקשה מו"ח
דהלא על מ"ע חייב לצבא לכה"פ שליש ממונו, וכל
מצוה לכה"פ צריך לשלם מעט ממונו וא"כ מה לן
שיפסיד המוכר ויקיים מצוה, וי"ל חדא דלא הוי
מ"ע רק דין דאורייתא, ועי"ל דטעם התורה הוא

אבי מורי שליט"א דא"כ כבר קנה במשיכה כשהגביה
החפץ ליתן לה ואפי' לר"ל מקודשת ונ"ל דכל זמן
שלא התכוון לקנות במשיכה לא קנה, וע"כ לר"ל
אינה מקודשת ודו"ק.

ונ"ל לחדש דאף אם צעת קמין לא קנה כדין,
עד"מ לשי' הראב"ד דצעי עדים בשעת קמין
וכיוס רוב קמיים אינם לפני עדים, או למ"ד מעות
אין קונות והקונה נתן רק מעות, מ"מ אחרי
שנמצא אצלו זמן מה נקנה לו מכח חזקה דמה
שחת יד אדם הוא שלו, וכ"ש צעת שהמוכר אינו
מכחישו הרי ממילא נעשה הקמין ככח החזקה והבן,
ואף שלכאורה י"ל דחזקה זו אינה חזקת קמין אלא
חזקת ראוי ולא מהני רק בספק, משא"כ כאן
כשיודע צודאי שלא נעשה קמין, מ"מ נ"ל דכיון
דקמין לא הוה רק גדר הסכמת מוכרים וקונים
מועיל ע"ז עמין החזקה, דעיקר הקמין הוה כלפי
עלמא.

סא ע"א לשון הרמב"ם, הגזל אעפ"י שעובר בלא
עשה מ"מ אינו לוקה מפני שניתק
לעשה דהשיב הגזילה, ואפי' שאין הגזילה קיימת אין
לוקה מפני שחייב לשלם דמיה ולא שניתן לתשלומין
אין לוקין עליו, עיין שם ב' הרמב"ם ריש הלכות
גזילה, ויש לספק היכא שאין הגזילה קיימת שחייב
לשלם דמים אם הוא מכלל מ"ע דהשבת הגזילה
או שהוא עמין צפנ"ע שחייב לשלם אצל לא מקיים
בזה מ"ע דהשבת הגזילה ולשון הרמב"ם נוטה כד
השי עיין בלשונו ותרצה.

והנה קשיא לי דהגזל חזירו פחות מש"פ ילקה
כיון דפחות מש"פ ליכא מז"ע להשיב
הגזילה, וא"כ ליכא ניתק לעשה וכמו דקיי"ל כן
במובל דאם הוה הכאה דפחות מש"פ לוקה כיון
שאינו בתשלומין, ולכאורה היה אפ"ל דהא דפחות

מש"פ אינו בתורת השבת כיון דמוחל והוה כהשיב
לו כבר והיינו דאין הענין דפחות מש"פ פטור
מהשבת רק שאין צריך להשיב והבן, אך בגמ'
וברמב"ם צפ"א דהל' גזילה מצאנו דהיינו דאינו
בתורת השבת אפילו שעובר על לאו דגזילה, וקשה
מדוע לא ילקה, והנה כד דייקין ב' הרמב"ם יש
תמיה דפתח הגזל את חזירו שוה פרוטה עובר
בלאו תגזול והלשון תמוה א. דלאו דוקא חזירו
דהרי גם עכו"ם עובר בלא תגזול כמ"ש הרמב"ם
בהלכה ב' ב מה שכתב שוה פרוטה שהרי גם על
פחות מש"פ עובר על לא תגזול כמ"ש הרמב"ם
בהלכה ב' ואסור לגזול כל שהוא דין תורה וכן
לעכו"ם.

ובאמת תמיהו על הרמב"ם שכתב אסור לגזול כל
שהוא דבר תורה, דהרי קיי"ל ישראל
מחיל על פחות מש"פ, וא"כ לכאורה אין זה גזל
כלל והנראה בזה דגזול איכא תרי מילי יש גזילת
ממון וחזק מזה יש עמין דאסור גזל כלפי שמיא,
וביתר צורך דיש חקירה בס' יד המלך במהות
האסור דגזילה אם העיקר שלא יהא זה גזול או
הגזל בעצמותו אסור ולהנ"ל יש בזה שניהם.

סא ע"א גדר שירות, קיי"ל שירות אין משתלמת
אלא לבסוף, ונ"ב אם הפירוש דענש
החיוב חל רק בסוף או דהחיוב יש מתחילה רק זמן
התשלום הוא לבסוף, ונראה דאם השכיר ונתקלקל
החפץ מצאנו בגמ' פ' המקבל, דאם היא מכת
מדינה מנכה לו מדמי חכורו ואם היא נפסד רק
אצלו אז אמרין מזלו גרם ומפסיד השוכר, והנה
במכירה מפורש צ"ק ועוד דאם נתקלקל אח"כ
הפסיד הקונה אפי' במכת מדינה, ונ"ע דמ"ש
שירות, ונ"ל דשירות שאני דעדיין החיוב לא בא
לגמר רק צעת השירות גופא, ועיין בגמ' בסוגיין

וברש"י דמשמע דהחיוצ יש ורק השעבוד חל בסוף, ועיי"ש ועיין בתוס' ד"ש ב' דברים בזה יש שכירות משתלמת בסוף ויש ג"כ ישנה לשכירות מחילה ועד סוף עיי"ש.

ודע עוד דנמק"א פרשמי דהא דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף אין זה גזיה"כ רק דרך התשלום כך והיה כהנה, ומה שבגמ' אמר ע"ז דילפינן מקרא, ל"ק דעיין ברש"י שמפרש דזהו רק אסמכתא וכן לשון הגמ', וע"ע רש"י פ' המקבל גבי שכיר גובה דיוס.

בחלום לילה יל"ע אם התנה שישלם השכירות מחילה אי הוה מחנה ע"מ שכתוב בתורה ע"כ מהחלום, ונראה דהא דאין משלם אלא בסוף לא הוה דין וגזיה"כ רק דל"מ קרא רק מנהג וסדר העולם ולא שייך מחנה ע"מ שכתוב בתורה, ובה מיושב דאף דאכלת פועל אמרו בגמ' דהוה חוספת שטר וחזין דמשלם בתחלתו, וע"כ דשם הוה כהנה עם הצע"כ כך...

סו ע"ב בגמ' דמחילה בטעות הוה מחילה, ונרין להבין דהרי באמת קיי"ל דכל קנין בטעות אינו קנין וא"כ מאי שנא מחילה שיועיל בטעות, ובפרט לפרש"י בסוגיא שכן נשאר למסקנא דמחילה בטעות הוה מחילה, אשר ע"כ נראה דיש לחקור בגדר קנין מחילה אם הוא מדין קנין שמקנה לחצירו או גדר דין יאוש והפקר, ונמק"א הארכתי דבאמת חזין דשאני קנין מחילה משארי קנינים שמועיל בזה דצור לצד שאומר לחצירו הריני מוחל לך מה שאין מועיל כן בשאר קנינים וע"כ דשאני קנין מחילה.

והנה היה נראה לי דבר חדש דביאוש אף בטעות הוה יאוש, וכ"מ קל"ח מדיני הגמרא, עד"מ דבר שאין בו סימן דאין חייב להכריז ולהחזיר לצעל

אבדה אף שודאי אם ידע שימצא לא היה מייאש והוה יאוש בטעות, וכן המזיל מזוטו של ים דהוה מכח דין יאוש וודאי אם ידעי הצעלים לא הוו מייאשי, וכן יש להוכיח מעוד דוכתי, (והנה באמת גם בהפקר משמע בכמה דוכתי טובא דהפקר בטעות הוה הפקר ולא עם האסף פה ובמקום אחר נאריך בזה).

אשר ע"כ נראה דכלל היכי דלא צעי כוונת קנין ולא שייך מעשה קנין גם בטעות מהני, דהא בטעות לא מהני דוקא היכא דצעי מעשה וכוונת קנין ובטעות לא הוה כוונה והבן אשר ע"כ ביאוש דלא צעי מעשה קנין מועיל אף בטעות, וזה הסביר הנ"ל ג"כ במחילה דהוא דבר דא"צ קנין רק גדר הפקר בלי קנין אשר ע"כ גם בטעות הוה מחילה, ובהנ"ל עיין ב"ב ז"ה דמצויר דהא דפחות משתות ליכא אונאה הוה משום מחילה ואפילו שלא עשה שום קנין ע"ז וע"כ דמחילה א"צ קנין

פו ע"א במשנה נגעים ובגמ' בסוגיין צהרת קדמה לשער לבן טמא, שער קדם לצהרת טהור ספק חכמים מטמאים ור"י כיהה, (פי' מטהר וכדלקמן) ובגמ' קוב"ה אומר טהור ופמליא של מעלה אומרים טמא אמרי מאן נוכח רבה אמר טהור וכו', והרמב"ם פסק טמא והוסיף ויראה לי שטומאתו מספק, ונ"צ דפשיטא דהוה ספק ומאי ס"ד איפכא, ונ"צ דמאי פליגי, ועיקר הפלא דאם קוב"ה אומר טהור מה שייך לטמאות ומדוע פסק הרמב"ם טמא, ונרין לומר דס"ל דכיון דבמשנה הוא מחלוקת חכמים ור"י והוה יחיד ורבים ופסק לחכמים והתורה נמסרה לחכמים שיכריעו עפ"י רוב ותורה לא צשמים היא עד כדי כך, אלא דנ"צ במאי פליגי, וג"כ קשה דהרי משנה בדינו ספק נגעים טהור וכבר הקשו כן הראשונים, ומירן ר"מ

צב ע"א הפועל רשאי לאכול ואין צעה"צ יכול לחסמו. והנה יש לספק אם רשאי צעה"צ להתנות עמו שלא יאכל אם הוא תנאי עמש"כ בתורה, ולכאורה קי"ל כל תנאי שבממון תנאו קיים, אך יש לספק בזה דהנה בגמ' נסתפק אם פועל משלו אוכל היינו שזו תוספת על שכרו או משל שמים היינו כמתנות עניים, ונ"מ מפרש בגמרא דאם משלו אוכל רשאי ליתן לצניו ואשתו ואם משל שמים אין יכול ליתן לצניו ואשתו כיון שהתורה זכתה לו וכל זמן שלא זכה אין יכול ליתן לאחר, ופסקו הרמב"ם ושו"ע כמ"ד משל שמים הוא זוכה, וא"כ נזכר לי עיון מעט על מה שכתב דאם חסם צעה"צ את הפועל דאין לוקה רק משלם לו כפי שעור אכילה, דלכאורה אם הוא מתנת עניים הנה מעולם לא שמענו דאם לא הניח פאה דחייב לשלם לעני פאה, וכן תרו"מ דנתנה תורה לכהן דיהא נריך לשלם, כיון דאכתי לא זכה כל כמה דלא נהיה פאה או תרו"מ, ואולי כאן כיון דהפועל כבר נמאץ בשדהו ועובד כבר זכה בזה והוא שלו, ועכ"פ כיון דס"ל דהוה מדין שמים א"כ אין יכול להתנות על זה, ואף אם התנה מה מועיל כיון דאכתי זוכה מדין שמים כך נראה פשוט, אלא דבסמ"ע משמע שיכול להתנות עמו שלא יאכל וצ"ע.

והנה הגרש"ק בחכמת שלמה חמה, דאין אפשר כלל לומר משלו אוכל וכאור רש"י דהוה תוספת שכירות, הלא אין שכירות משתלמת אלא לבסוף וכאן כבר אוכל בשעת העבודה, ונ"ל ליישב דהנה באמת מה הבאור דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף, ונ"ל דהוה כעין מנהג העולם, ראונו לומר דבדיני ממונות אוליין כפי אומד דעת בני"א וכיון שדעת בני אדם לשלם בסוף ע"כ אמרו דאין משלם אלא לבסוף וכמוכן, א"כ כאן שהוא גזיה"כ

דמיירי צנוק לטומאה אך הרא"ש דחה פירשו וגם ברמב"ם סתם בכל גווני, גם קו' הראשונים דמדוע לא יזיל בחר חזקה לטהר, גם מה שפי' רש"י דר"י כיהה לשון כ"הה הנגע וטהר, ומקשה ע"ז בתוס' דא"כ מאי פריך בנזיר דילמא כיהה וטמא הלא כיהה פירושו בכל מקום טהור גם דעת רש"י צ"צ דמה זה שייך לכהה הנגע הלא כל שער לבן מכהה הנגע ואפ"ה מטמא ונ"ב.

והנראה כן דאפילו אם השער קדם לבהרת שאז אין טמא מוחלט מ"מ אינו טהור עדיין רק נריך להסגר כמבאר ברמב"ם, וא"כ האי גבירא כבר נפק מחזקת כשרות וטהרה כיון דצעי הסגר והסגר ג"כ יש עליו דיני טומאה, ויתכן דבה פליגי אם זה שנירץ להסגירו כבר מוציאו מחזקת טהרה או לא, ויתכן דלכן קוצ"ה אומר טהור דאלו עבר הוה ועמיד אחד ואין שייך הסגר, ועוד דהרי כתב הרמב"ם דטמא מספק וכל הספיקות מדרבנן כידוע ולכן קוצ"ה אומר טהור.

וביתר צורך דהשער לבן אחר בהרת שטמא אין השער טמא רק סימן טומאה לטמא הבהרת והבהרת טמאה ולא השער, ולכן אף אם השער קודם לבהרת אז אין ראיה על הבהרת אבל הבהרת עדיין יכולה לטמא מצד עצמה, ולכן אין כאן חזקת טהרה ולכן לא אמר כאן ספק נגעים טהור, ועיין לקמן בגדר מוחלט ומוסגר אם ע"י מוסגר חשוב טמא ממש, וכך דבמשנה פי"א דנגעים דבגד מוסגר שנחערב באחרים בטל, ומוחלט לא בטל, והחלוק צ"ל דמוסגר כ"ז שא"א להחליטו מאיזה סיבה כגון שנחערב ממילא בטלה הטומאה משא"כ מוחלט, דאפשר להחליטו אפילו מכח ספק ע"כ לא שייך חזקת טהרה.

צח ע"ב שליחות על מה שכתבתי בכמה מקומות
דדין שליחות הו' רק לדיני תורה
ולא לסתם מעשה, ויש להביא ראיה מכמה דוכתי,
א' מהא דסוגיין גבי האומר לשלוחו לא והשאל דלא
חשיב שאלה בצעלים אף דשלוחו כמותו, ומ"ט וע"כ
כנ"ל דהו' קנין ולא מדיני תורה, וכן צהא דהפרת
נדריס אין שייך שליחות לזה והיינו טעמא.

קיא ע"א בא"סור הלנת שכר שכיר הגה י' צה
מ"ע דבימו חתן שכרו וגם
לאו אם מאחר שכר השכיר ומצאנו דלאו דוקא
על שכר פועל רק גם אם שכר צהמה או כלים
וכל כיו"ב. והנה נסתפקתי בסוד דין זה דגם
על שכירות כלים וכיו"ב אסור להלין השכר, אם
הוא דוקא כששכרם לעבוד צהם ואז דמיא לפועל
ועובר על שכר שכיר או אפילו כשאין עובד צהם
אלא כל שנחמייב ע"י שכירות חייב לשלם לו, ועיין
ברש"י פ' קדושים ולא תלין פעולת שכיר כתב
ולא תלין לשון נקבה מוסב על הפעולה ומשמע
דוקא היכא דשייך פעולה, וכן לשון הפסוק ולא
תלין פעולת שכיר, וגם צו"ע הכניס זה צהלכות
שכירות פועלים, אך י"ל דהעיקר בשכירות פועל
אבל יש גם בשוכר סתם לא לצורך פעולה, והג"מ
בכל הג"ל אם בשוכר דירה יש ג"כ לאסור דהלנת
שכר שכיר, דאעפ"י דיש מ"ד דשכירות קרקע
לא מחייב מ"מ פסק בקצות החושן דבצית שחלוש
ואח"כ חזרו דיש צה מחלוקת אם יש לזה דין
קרקע או לא ופסק בקצות דלענין אסור דאורייתא
יש להחמיר, להג"ל יל"ע בשוכר סתם אם דוקא
כשעושה פעולה צה החפץ או לכל מילי. והנה
מצאנו דאין צה"כ עובר משום כל תלין אלא
א"כ תצטו הפועל, ויל"ע אם לא תצטו דאין עובר

זה השכר ולא הוה מכח דעת צנ"א ע"כ משלם
כבר מחילה דאין נ"מ צה בדעת צנ"א כיון דהוא
שכר מכח גזיה"כ.

צו ע"א ע"ד שנסתפקתי, אם שותפין משאלין חפץ
אם זה ככל אחד מלוה חצי חפץ או
שניהם משאלין כל החפץ וכן צהלוואת מעות
וכיו"ב צפקדון וכל מילי, ועיין בסוגיין שותפין
שהשאלו וא' מהן נשאל עמו אם מקרי שאלה
בצעלים, ומיצעיא צגמ' אם כולא משאיל צריך או
לא, ומשמע דכל שותף נקרא חצי משאיל ולא שכל
אחד משאיל חצי פרה, דא"כ פשיטא דעל חצי פרה
נפטור ועל חצי לא וע"כ כנ"ל, וצה סרה קו' חוס'
מ"ש מחמשה חלצי צקר דאם צאמת היה כל אחד
חצי לא היה ספק רק הספק כיון דהפרה שייכת
לשניהם, ועיין עוד צדף ח. דמשמע שם דשותפין
אם אחד עשה אין זה כשליח חזרו רק חשיב כאילו
שניהן עשו עי"ש ודו"ק, וצה מוסבר הגמ' צדף
ח. דאפי' דהמגביה מציאה לחזרו לא קנה אבל מגו
דזכי לגפשיה זכי לחצריה, וקשה מה הסברא צה,
וכן איתא דאפילו שליח לדבר עברה אינו שליח
מ"מ בשותפין הוא כן שליח, וההפך צכל זה כנ"ל
דשותפין אין זה שליחות, והטעם דמגביה מציאה
דאין יכול לעשות שליח לתפוס אבל כאן אינו שליח
והכן, וכן נראה דשותפים שקונים חפץ סגי שאחד
יעשה קנין בדבר וכנ"ל.

דיושב על כסא ששייך לישיבה ונשבר הכסא יש
לעיין צה אם יש לו דין שואל, ומה דין
שואל צהקדש דרעהו כחצי ולא הקדש, ואם זה
חשוב ממה מחמת מלאכה, וגם כן יש לעיין אם
ישוב לזמן קצר הווי כשואל לפחות משה פרוטה.

צבל חלין אס עכ"פ אס משלם אס קיים למ"ע
דביומו מתן שכרו או כיון דליכא ללאו ליכא לעשה,
וצפוסקים הביאו בשם זוהר דאפילו מוחל להשכיר
אין לו לעכב בדיו השכר והוא חדוש וחומרא אלא
א"כ נתנו לו הפועל בחזרה אז שרי עי"ש בזהר

קדושים, ונ"ל עוד דבני כולל אינם בכלל שכיר דאין
שכירין רק התחייבות לשלם להם, עוד נסתפקתי
בשכר שחייבים להקדש או שהקדש ע"י גזבר חייב
לאדם אס יש בזה כל חלין. ועיין בדעת זקנים מבעלי
החוס' עה"פ כל חלין.

מסכת בבא-בתרא

ב ע"ב וג ע"א בענין היזק ראה כמה שיש להקשות בסוגין, וראשונה בקושיה

הגאון אחי רעק"א שהק' על שיטת הרא"ש דפסק

דיכול לכווס בשלו בהוצא ודפנא, והקשה א"כ מה הוכחת הגמרא טעמא דרזו דילמא אפילו בלאו רזו חייבין דשמיה היזק רק דנלא רזו סגי בהוצא ודפנא בשלו, גם יש להתבונן ללישנא קמא החילוק בין היזק דרבים דשמיה היזק ליחיד וכן בין חצר לבית, דממ"נ אי נקרא מזיק הי' ז"ל מזיק תמיד ואם לא לא, וביותר צריך ביאור הסברא דנפל שאני, ועיין רש"י ותוס', ויש להבין וכי מאחר שהורגלו לכן אפשר לחייבו, ואחרון חביב מה שהקשו על הרמב"ם שפסק דבגנה לא בעי לגדור, וכחב בתשובה לחכמי לומל דהך שינויא גנה שאני אינה אליצא דהילכתא ועיין בב"מ ולח"מ מה שהקשו בזה, וליישב נראה דיש ג' דינים, יש דין מזיק והוא דין קציע בלתי משתנה בין יחיד לרבים גינה חצר וכדו', ויש גדר תקנת חכמים בהלכות נזקי שכנים שאז אעפ"י שאינו בגדר מזיק רי"ז בגדר תקנת חז"ל בשיעור של עולם, ובגדר זה יש חילוק בין היזק דרבים דאז חכמים חייבו בו וכן בגג ראו צורך לחייב והוא הסברא לחייב בנפל, ולכן סבר הרמב"ם דכל הטעם דעין הרע אפשר לחייב רק מטעם שכנים, ואז יש חילוק בין גינה שכל השנה לבין בקעה שרק חודש אחד, משא"כ למסקנא דמטעם מזיק אין סברא לחלק בין חודש אחד לכל השנה וע"כ דלא חיישינן לעין הרע, וגם דין הרא"ש דיכול לכווס בשלו הוא רק לטעם מזיק, משא"כ להו"א דלא ידעינן אי חייב משום

ה ע"א בתוס' שאין לדיון לומר אדרוש לך כפלוגי אם אין הלכה כמוהו, ובסוכה גבי מעשה דשמואל שאמר אדרוש לכם כר"ט, נראה דהתם ליכא למימר שיגבה מנכסיהם דליכא שום שעבוד וחרם, וביותר נראה לפי המבואר בהלכה שאין מטילין חרמים בחודש תשרי והתם הוה בתשרי, אולם עיין פסחים ל. ואי לא דרישנא לכו כרבי שמעון, ז"ל כחירוק קמא.

ג ע"א קבין דברים, לכאורה קנין הוא רק על חפץ וכיו"צ שרואה לקנות או להקנות, אך מצינו ג"כ קנין על התחייבות או על סתם דברים בכמה דוכתי, כגון קיי"ל דיכול לקבל על עצמו עדות דקרוב או פסול או שידון אותו קרוב או פסול, ואם רואה יכול לחזור בו אחר שקיבל קודם גמר דין, אבל אם קנו מידו בקנין שלא יחזור בו אין יכול לחזור וזה הוא מדין קנין דמבואר ברמב"ם כמו כן לענין שבעה שאם רואה יכול לקבל על עצמו כשיסכים לשבעה, וג"כ בזה הדין דאם חוזר בו יכול רק אם קנו מידו, ואם חייבו שבעה בטעות כתב דחוזר דהוה קנין בטעות וקנין בטעות אינו קנין. ועיין בסוגיין בשקנו מידו, ומקשה וכי קנו מאי הוה הא הוה קנין דברים בעלמא, וברש"י מבאר דאין חליפין קוין אלא דבר הנקנה או מכר או מתנה או שעבוד קרקע שהקנין חל עליו או מטלטלין,

הילכתא הכי, והג"ל דהא דשנים שעשו רק פטורין
אבל אסורין וא"כ איך יעשו שנים ויעבדו על אסור
שבת מדרבנן, ואפשר שאין שבת במקדש וז"ע.

בג ע"ב ר"ב וקרוב וחזקה, צמ' רוב וקרוב הלך
אחר הרוב, ויל"ע מנ"ל הא, וי"ל
דאף דאמרה תורה דנלך אחר רוב וגם אחר קרוב,
מ"מ ברוב יש מעלה יותר דברוב המועט מתבטל
להרוב מה שאין כן בקרוב לא מצינו כן, ולכן עדיף
הרוב שגלך אחריו מקרוב.

אך עדיין יל"ע צמ"ש בקדושין רובא עדיף מחזקה
ובצ"ב הוא צעיא ויש בה אריכות, והנראה
לחלק בין החזקות דיש חזקה שהוא צאה מכח
הרוב, עד"מ אין אדם פורע חוך זמנו או אין אדם
מציז פמיו צפוי צע"ח וכיו"ב, שכל כח החזקה הוא
מכח רוב שרוב בני אדם מתנהגים כך ובה י"ל
דהחזקה עדיפא, ויש חזקה הצאה מכח העמד דבר
על חזקתו היינו שאם היה כן מסתמא הוא כך,
ובה י"ל רובא עדיף.

ותו יש לעיין בה מהא דאמרו אין הולכין בממון
אחר הרוב, וכחצו התוס' בכמה דוכתי דהטעם
משום חזקת ממון שיש לנחצב, וקשה ע"ז דהרי
רובא עדיף, ולא שייך המירוח הנ"ל דכאן הוא חזקה
מכח העמד על חזקתו וכמו שהק' הפנ"י ורש"ש,
לכן נראה דאין הכוונה בה דהחזקה עדיפא, רק
הכוונה דלהוציא ממון אין יכול כשיש חזקת ממון
בשום דבר, רק צעדים או ראיה ברורה אבל לא מכח
רוב דהוא ספק, ולכן דוקא להוציא ממון אינו יכול.

לג ע"א בקצרות החושן סי' ל' חקר צדד הדאמ
צע"ד אם הוא נאמנות דאדם
נאמן מה שמעיד על עצמו או דהוא גדר מחנה
כיון דאדם יכול ליתן למי שירצה ע"כ הדאמ

והיינו שרש"י מבאר דאין קנין יכול לחול אלא על
חפץ, ומה שמצאנו קנין דשעבד קרקע הבאור בה
דחל הקנין על הקרקע, וברש"י מקשה מר"מ דף
זד. דאי' מתנה שומר חנם להיזת כשואל ומוקי לה
כשקנו מידו, ומתוך צחוס' דהתם לאו קנין דברים
הוא אלא קנין גמור הוא שמעבד עצמו שאם יאנס
ישלם, ועיין חוס' כחוצות נד: ד"ה אעפ"י באריכות
באור עיני זה דשעבד הגוף. ועיין רמב"ם בהל'
מכירה שכתב דלא שייך קנין רק על דבר ממש,
עי"ש דכתב דאפילו למכור אכילת פירות או בית
לגור מיקרי דבר שאין בו ממש, ולא נקנה אלא
במכר גוף האילן לאכילת פירותיו וגוף הבית לדור
בו עי"ש, ועיין עוד במק"א באור דברים אלו.

ח ע"ב קו' הדרישה על חוס' דמוכרין ס"ח לפדיון
שצויים, והא קיי"ל דאין מוכרין צ"ה
לפדיון שצויים וקדושת ס"ח חמורה מציית הכנסת,
ויש לישב דס"ח אפי' מוכר לאחר אינו מחולל
מקדושה משא"כ בית הכנסת יעשו בו דברי חול.

י ע"א תוס' הק' דלייתי עשה דפ"ו ולדחי ל"ח
דלא יהיה קדש וח"י כיון דאפשר
ע"י כפיה, והק' בשו"ת חת"ס הא האדון נמי עבר
על לעולם בהם מעבדו ומאי אולמא, ונ' דלעולם
בהם מעבדו ע"י כפיה לא חמור כל כך דצ"ד
יכולים להפקיע השעבד וח' ליכא מצוה משא"כ
צל"ת דקדש ולכן עדיף כפיה מדחיית לא חעשה.
קו' העולם על הכ"מ פ"ב דשבת דעצדה דחיה
בשבת ולא הותרה, ומקשין א"כ יעשו שנים
ביחד דקיי"ל שנים שעשאוהו פטורים, וקיי"ל בדבר
הנחה דאם אפשר לקיים שניהם אין דוחין, ולכאורה
י"ל דלרצ יוסף ס"ל שאין שנים שוחטין, אך זה נדחה
א. דזה דוקא שחיטה ב דקדשים לא מעכב ג. דלית

מסייבת. ובמק"א הארכתי בס"ד, ועתה נאמי מה שנחדש לי דלכאורה צה פליגי אמוראי בסוגיין, בשמים שנחלקו כל אחד אמר שהוא קרוב יותר, ולבסוף גבר אחד ואכל הפירות ואח"כ הודה שהוא אינו קרוב כ"כ ונתן האילן לשני, וחזר השני ותבע ממנו הפירות שאכל עד עכשיו, ונחלקו שם דלחד מ"ד אין יכול לתבע ממנו הפירות שאכל עד עכשיו כיון שמה שקיבל האילן עכשיו הכל מכח הודאתו, (נאור הדברים כיון שהוא מחנה ולכן הוא מה שנתן לו), ולחד מ"ד יכול לתבע ג"כ מה שאכל הפירות עד השמא, והנאור דס"ל שהוא נאמנות ונרור ולכן הוצר שחמיד היה שיך לו ודו"ק.

ב ע"א בריש הל' מכירה כתב הרמב"ם דאין מועיל עדים לעשות קנין, ובפ"ה דמכירה כתב דאין צריך עדים, ולפי"ז יוצא דהודאת בע"ד שאלמו ע"ז גמ' כמאה עדים תהיה יותר מעדים, שהרי הודאת בע"ד עושה קנין כמבואר בכ"מ מה שאין בכח עדים, יש לבאר דגדר הודאת בע"ד הוא גדר נאמנות או כעין מחילה ואין זה גדר קנין. ובראב"ד חלק ואמר אין הכל מודים בקנין, ונ"ל דאפילו לדברי הראב"ד א"צ בכל קנין עדים רק כיון שמודה המוכר הוא של הלוקח מדין הודאת בע"ד, דאל"כ יצא לשיטת הראב"ד כשקומין לולב או ד' מינין וכדומה וכל דבר שצריך להיות שלו וקני לו בקנין, יטורף להעמיד עדים על הקנין דזולת זה לא קנה ולא מיקר שלו, ואולי כיון שממילא נסתלק מזה המוכר שוב אפילו אם לא קנה הוא הפקר חוכה צ, וכמבואר לגבי ישראל הקונה מעכו"ם ודו"ק.

ב ע"א גדר סילוק רשות גמ' ושו"ע סי' ל"ז דמי העיר שנגנב להם ס"ח אין דנין דמיני אותו העיר, ומקשה גמ' דהרי יכולין אותן דמיני העיר לסלק עצמן מהס"ח, ומקשה ע"ז בקלות החושן סי' ל"ז דאין יכולין לסלק עצמן מהס"ח הרי הס"ח נגנב ואינו צרשותו, וקיי"ל סי' שני"ד דאין יכול להקנות ולהפקיר דבר שאינו צרשותו, וא"כ אין יכול לסלק עצמן מהספר. ולכאורה היה אפ"ל דסילוק רשות אינו דומה להפקר, דאף דהפקר אין יכול כשאינו צרשות מ"מ סילוק רשות אפשר ג"כ כשאינו צרשותו, אך יל"ע צה מכמה דוכתי, ראשונה מחמץ דמבואר דאחר זמן אסורו אין יכול לבטל אף שהוא רק סילוק רשות מ"מ אין יכול, ומבואר הטעם דאינו צרשותו, ועוד יש לדחות מגמ' כחוצות פ"ג ע"א נחלה הצאה לאדם ממקום אחר מתנה שלא ירשנה, אבל נחלה של אביו וכיו"צ שאין צה ממקום אחר עיין בתורי"ד דזה אין יכול לסלק עצמו ממנה, וכחצ בתוס' רי"ד הטעם דכיון דאינו צרשותו כמו דאין יכול למכור כך אין יכול לסלק עצמו ממנה, חזינן דגבי דבר שאינו צרשותו אין יכול לסלק עצמו ממנה.

והג"ל צה דעגדר סילוק רשות יש לחלק, דיש חפצים שאחר שמסלק רשותו ממנה הרי החפץ נקנה לעצמו, וכמו עבד דאם האדון מסלק רשות ממנו וזה העבד בעצמו וכמבואר בש"ס, ויש חפצים עד"מ סתם שזה וזהמה דאף אם האדון סילק רשות אכתי לא זכו החפץ בעצמו, ועיין בתוס' כחוצות פ"ג ע"צ ד"ה אין לי עסק כך, וכן בס"ת הנ"ל אף אחר שסלקו הדיינים עצמן אכתי נשאר הס"ח צרשות בני העיר.

ומאינו כן בש"ס להרבה דברים ולפי"ז נמצא ששייך
ענין בעלות על חפץ לשני בני אדם ומ"מ יכול אחד
למכור וכנ"ל, וכן גבי משכון.

פה ע"ב דבר שאין מקפיד לענין כליו של לוקח
ברשות מוכר בגמ' וכן בגיטין עח.
דאע"ג דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה מ"מ
בעל שנתן גט לאשתו וישנה על מקום שרגילה לישב
קנחה, והבאור בזה דכיון דאינו מקפיד שהרי חמיד
יושבת שם הרי מקומה קנוי לה וכאלו היא ברשותה,
ולכאורה מזה יש להביא ראיה למחלוקת הנו"ב
ואצנ"מ אם הלוקח דבר שאין הבעלים מקפידים
עליו אם מיקרי שלו או לא, ולכאורה מכאן משמע
דהוי שלו ממשי, שהרי כאן כיון שאין הבעל מקפיד
נקנה לאשה והוי כרשותה, אך יש לדחות דהנה
האסתפקתא בכליו של לוקח ברשות מוכר אם קני,
מצאנו ברש"ס דהספק דיש לומר ברשות הלוקח
בעלה לגבי רשות המוכר (וכדמצינו בכמה דוכתי
דרשות בעלה לגבי רשות אחרת) או לא, וא"כ כל
דאין הבעל מקפיד על רשותו ממילא אין רשות
הלוקח בעלה לגבי רשות מוכר, אע"ג שבאמת לא
נקנה לו רשות המוכר אלא שזו רשותו העצמית
שאינה מתבטלת לבעלה משום שאינו מקפיד, ובה
מיושבת ג"כ קו' חוס' דמה צריך דאין הבעל מקפיד
אכתי לא קנתה האשה הרשות ללא חזקה ובהג"ל
מצאנו, ובאמת שגם בחוס' מתבאר כן עיי"ש רק
כאן הוספנו הבאור לזה ועיין בדף קנ"ח בקנין
חזקה.

קיא ע"א מה שהקפידו כל כך חכמים שלא יפסקו
הלכה כר' זכריה שאמר כן ובה שוין
בנכסי, אולי יש לפרש דידוע דכל מחלוקת הוא שא'
מלך רחמים וא' מלך הדין כידוע מצ"ש וצ"ה, וזהו

מה ע"א קיי"ל חליוהו וזבין הוי מכירה שמפני
אונסו גמר ומקנה, אבל במתנה
לא שאין הולכין במתנה אלא אחר גילו דעת המוכר,
שאם אין רוצה להקנות בכל לב לא קנה המקבל
מתנה, והמחילה מתנה היא, וכ"ה לי הרמב"ם פ"ו
ממכירה, ויש להבין אם התסורן במתנה מאונס,
משום שדין הוא במתנה שצריך כל לב משא"כ
במכר שסגי ברצון אפילו לא בכל לב, או שבמתנה
אם הוא מאונס אין אומצין כלל הסביר דגמר
ומקני דאם אין זה בכל לב שוב אינו רוצה כלל
ליטן, ולשון הר"מ משמע כד ראשון.

סג ע"א בענין קנין נמצא בש"ס לכמה דברים
דיכול לעשות קנין, ולא שיהא
החפץ קנוי לו לגמרי רק לענין מסויים בלבד, וכמו
שאמרו בגיטין נ"ג מכר שורו לקנס, ובמק"א בארנו
דעכ"ל כן במכירת שדות בזמן היובל, ובאמת נראה
שזה ענין דקניית משכון שאינו קנוי לו לגמרי רק
לגבות חוב מזה, ובה מובן הגמ' בסוגיין סג.
ח"ר בן לא שמכר שדה לישראל ע"מ שמעשר
שלו מע"ר שלו, ומקשה בגמ' דהרי הוי דבר שלא
בא לעולם ומתוך ששייר למקום מעשר, וברש"ס
מפרש דמקום מעשר קנוי ללו', ותמוה דא"כ שוב
אין מועיל לפטור המעשר דישראל דאין שדה דלוי
פוטרי שדה דישראל, ונ"ל דהכוונה לא דשייר לגמרי
רק כנ"ל שקנה לענין מעשר, ובה מובן מה שאמרו
בגמ' ומפרש ברש"ס, דאם מת הלוי אם פי' שיהא
לצניו אחריו הרי זה לצניו ואם לא אין נוחנין לצניו,
ותמוה דאם הוא של הלוי ממילא הוי לצניו ולמה
דוקא צפירש שיהא לצניו, וע"כ דאין קנוי לו לגמרי
רק לענין מעשר, וכן מה שאמרו דאם מכרו ישראל
לאחר פקע זכות הלוי, והאידך יכול למכור חלק הלוי
וע"כ נ"ל דאין קנוי לו לגמרי רק לענין הנ"ל.

שיהו שוין קן וצח היינו חסד ודין, ועי"ו יתעורר
הדין כי צריך להרבות צרחמים, וזהו פשט הלשון
לחוב בעצמך שעצרת על דברי צ"ה ועשית כצ"ש,
לחוב הוא לשון דין ודו"ק.

קלז ע"א רבא אמר מחנה שכיב מרע קונה לאחר
גמר מיתה, ולכאוי ק' הא קי"ל
אין קנין לאחר מיתה, אך עיין חוס' פ"ק דגיטין
דירושא הוא מה שהמח מקנה, הרי שיש קנינים שיש

לו כח לאחר מיתה, ועיין חוס' גיטין סוף פ"ק יד:
חוד"ה הא דליחא למקבל שכחז כן דשכ"מ מחנחו
לאחר מיתה, ועיין בר"ן סוף הפרק מה שחמה
עליהם ועיין ברש"א, וה"נ מחנה שכ"מ כירושא.
ועיין בגמ' גבי עובדא דאסור גיורא דמחנה שכ"מ
קני רק היכא שירושא קני וצ"ב, אך כנ"ל דאלו
הקנינים דלאחר מיתה אינן יכולין לזא כי אם מכח
ירושא, דכלא"ה אין קנין לאחר מיתה רק ירושה
דחידשה תורה דקונה לאחר מיתה.

מסכת מנהדרין

ולכן אם הצ"ד עצמן ראו מהני, משא"כ צדיני נפשות והעדות הוא חלק מהדין שצריך עדות אף אם צרור לצ"ד וכמ"ש בתוס', ולכן ראוי צלילה לא מהני דאף צרור זה של צ"ד צריך שיהא ציוס כמו שהעדים מעידים ציוס, והיינו שהצרור צריך לצוא ציוס כיון שהוא חלק מהדין עיי"ש.

ד ע"א בזה שגות הראב"ד הל' טומאת מת פ"ד הי"ג כתב דרביעית צריך דוקא כולו שיהא נקרא נפש, וכן מצינו אלל ר"ע אהלות כ"ב מ"ב שדס קטן מטמא אפי' שאין רביעית, וכן ס"ל בסוגיא דמטמא אפילו משני מחיס אפי' שאין נפש, וחכמים ס"ל דלא שייך טומאה צב מחיס כיון שאין נפש לאחד, ומיושב קו' תוס' יומא פ"א. ד"ה כל דמ"ט דרבנן ומה צריך ר"ע קרא עיי"ש, וראה תוספתא אהלות פ"ג שר"ע אומר ומשוה טומאת דס לעצם, וכן הרמב"ם פליג אראב"ד ראה צפיה"מ שכ' כי מי שיטמא רוב צנינו ורוב מנינו.

ז ע"ב שיבת רב סעדיה גאון הביאה הרמב"ן צפי' התורה, דאע"ג דצעי צ"ד של כ"ג לדיני נפשות קבלת העדות סגי בשלשה, ומציא ראה מסוגית הגמ' ופרש"י בסוגיא ורמב"ן דחה דצרו צשתי ידיס. ויש לבאר שיטת רס"ג דעיקר הענין דכ"ג הוא משום קרא דשפטו והצילו וצריך רצוי דיעות למזכרס ומחייבס, משא"כ גדר קבלת העדות דבזה אין דין דושפטו ע"כ סגי צב', אף יל"ע דהשלשה ששמעו יטערכו לחזור ולהעיד

ב ע"א בפ"י הרמב"ן עה"ח פ' שופטים הביא דברי רב סעדיה דס"ל דהא דצעי כ"ג צב"ד להריגת אדם היינו דוקא להחליט הדין אבל קבלת העדות סגי לה בשלשה. ובמק"א הקשתי ע"ז דלכאורה הו' עד מפי עד דאלו השלשה צריכין להעיד אח"כ צפני הכ"ג, וצריך לומר שצב"ד ליכא הענין דעד מפי עד דכיון דצ"ד של שלשה יודעין אין בזה כלל מענין עדות יומר והו' כנגמרה העדות, אלא שיש לעיין ע"ז מגמ' ר"ה כ"ה ע"ב גבי ראוי צלילה דלמחר צריכין הצ"ד צעמנן כמה מהן להעיד צפני חצריהן, הרי דגס צ"ד שייך גדר עדות אף שצרור לצ"ד וכולס ראו מ"מ צעינן עדות, וא"כ הכ"ג צהנ"ל אף שצרור להס מ"מ צריך עדות, ואולי יש לחלק דהתם לא היה כלל גדר עדות וכיון דצעינן מגזיה"כ שיהא עדות ע"כ צריכיס אלו השנים להעיד כדי שיהא צכלל עדות, משא"כ הכא דהיה עדות רק לא צפני הכ"ג ועכ"פ דין עדות היה, והנלמד מזה דצכל מקום אף שצרור לצ"ד מ"מ צעיא עדות, ולפי התוס' א"ש דפי' דלכן ראוי צלילה צעי עדות למחר היינו לא משום שצריך עדות דבאמת סגי בזה שצ"ד יודעין הדבר, רק הא דצעי עדות למחר דאס יסמכו על ראיהתס צלילה הרי נחצר הדין צלילה והו' כקצלו עדות צלילה והיינו שאסור שהצבר יחצבר לצ"ד צלילה. וביתר צאור דרש"י צר"ה שס כה ע"ב ודף כו' ע"א מחלק צין קדוש החודש לדיני נפשות, דהיינו דצקדוש החודש ס"ל לרש"י דלא צעי עדות כלל רק שהעדות צאה לצר לצ"ד ראיח הירח

צפני הכ"ג על קבלת העדות והו' עד מפי עד,
אך י"ל דאזתן השלשה הו' גדר ב"ד ואין צריכין
לתזור ולהעיד צפני הכ"ג, כנ"פ.

זו ע"א בת' תכ"ז נסתפק ועלה דצהמת נכרי ג"כ
נהרגת בכ"ג דיינים, אף דנכרי ענמו
נהרג בעד אחד ודיין א', והביא רביה משור של
הפקר דמיחתו בכ"ג, והמעין שם יראה דאין ע"ז
שום מקור נאמן, דשור הפקר נהרג בכ"ג, ומכיון
דעיקר הלמוד דשור מיחתו בכ"ג הוא מכמיחת
בעלים כך מיחת השור, ע"כ נראה דאפילו נימא
דשור של הפקר צעי כ"ג, היינו משום דאין כאן
כלל בעלים וא"כ לא שייך כאן כמיחת בעלים בשל
הפקר ע"כ אזלינן כמו שור של בעלים, משא"כ
שור של נכרי ששייך אללו בעלים והבעלים דינס
ליהרג דדיין א', שוב אמרינן כמיחת בעלים כך
מיחת שור צע"א ודיין אחד ורביה לזה מהא דצעי
צגמ' שור של כה"ג אס צע"א או בכ"ג רביה
צורה דלא כח"ז אלא דאזלינן אחר בעלים דדי'
ודו"ק.

כא ע"א בגמ' מצאנן דלר"י אע"פ דס"ל לא דריש
טעמא דקרא כשמפורש צחורה
הטעם דריש טעמא ולר"ש להיפוך, ועיין יצמות
מואצי ולא מואצית עמוני ולא עמונית, וצגמ'
דילפינן זה מהטעם שנאמר צחורה ע"ד אשר לא
קדמו אחכס ודרכו של איש לקדם, וג"כ ז"ל דלא
הו' דריש טעמא דקרא כיון שמפורש הטעם, אולם
שם צגמ' גופא משמע דר"י לא דריש זה ממה
שאין דרכה לקדם, ועיין קדושין ס"ח ע"ב כי יסיר
אח צנך.

זו ע"ב בתב' הרא"ש צסוגיין וכן נפסק צשו"ע
סי' לג' סעיף י"ד בעדים המעידים
על זוואת שכ"מ אף שלצמו אינן קרובים, מ"מ
כיון שקרובים לשכ"מ פסולין משום קורבה יש מי
שמכשיר, וז"ע דלכאורה השו"ע סותר דברי ענמו
דלהלן סעיף ט"ז כתב צרמ"א מהראשונים דקרובי
הנרצח יכולים להעיד כיון דאין להם נ"מ צמה
שימות הרוצח, ואני רואה הדברים ק"ו ומה שם הם
כשרים ק"ו כאן שאין העדות נוגע רק לצמי השכ"מ,
ומה להם בפסול קורבה, וי"ל דכיון דלשכ"מ ג"כ
נ"מ איך תחלק קורבא ע"כ חשיבין שפיר נוגעים,
אך אכתי ז"ע דהרי השכ"מ מת ומה נ"מ לו, והנה
גוף דברי צרמ"א מהראשונים שכתבו דקרובי נרצח
יכולין להעיד כיון שאין נ"מ להם צמות הרוצח,
חמיה דא"כ אח יעיד על אחיו שחילל שבת ונחייבו
מיחה כיון דאין לו נ"מ צמות אחיו, חולת זה קשה
דהלא הנקמה צרצח חועלת היא לו וז"ע.

זו ע"א ע"ד האסור לדיון שיפסקו צגלל שהגדול
פסק כן ונכלל צלא חענה על רב,
נראה דדוקא צצ"ד הוה האסור אצל צסתם יכול
לפסוק ולומר שפוסק צגלל שגדול פלוגי פסק כן.

זו ע"א עכו"ם וגדר כצוש צגמ' עכו"ם לאו צני
כצוש נינהו, עיין פרש"י, ואפ"ל
דאין גדר כצוש אלא צצור כמו שנתלקו צגמ' אס
כצוש יחיד שמיא כצוש, דגדר כצוש דוקא צצור
דודאי מה ששייך לישראל קדוש, רק פליגי אס
ישראל יכול לכצוש, וצעכו"ם אין שייך גדר צצור.

זו ע"א ע"ד השאלה צאחד שנשבע ששמע דבר
מסרים, והאמת שלא שמע מוולתו
אלא שהוא אמר אח זה לענמו אס נקרא שבעת

ב"ב קס"ד ע"ב דמקושר דחמר עדים מה"מ לא
הו גט אף דהוא מדרבנן.

עב ע"א נסתפק המנ"ח צהך דינא דנא צמחמת
שהרשות ניתנה לכל אדם להורגו,
מ"מ אם יכול להצילו צא' מאצרו צריך לעשות כן,
אם גם לגבי הצעה"ב הדין כן, ועיין רא"ש ונמוק"י
פ' המיח שר' דהמכה חצירו מותר לחזור ולהכותו
כדי שלא יכנו, מ"מ כתב שאם יכל לפוטרו צהכא
מועטת והציל עצמו צהכא מרובה חייב דומיא
דיכול להצילו צא' מאצרו והכהו נפש שחייב משמע
שהדין כן גם לגבי צעה"ב, ומשמע דגם הנרדף שייך
בדין להצלה צא' מאצרו.

עג ע"א בענין הריגת רודף מצינו צראשונים
טעמים מחולקים אם הוא משום
הצלת הנרדף או הצלתו של רודף מעצירה, ועיין
צרמב"ס בס' המלוות, ואפ"ל שהם טעם א', דעיקר
הטעם משום הצלת נפש, אך דאכתי קשה מאי חזית
דלמא דמא דהאי קומק טפי שהוא סברא, ועל זה
כתב שכאן לא שייך מאי חזית דע"י הריגת זה
יגיל מן העצירה, ונפשוט צה ספיקת המל"מ אם
צצנת שרי להורגו, דצצנת לכאורה כיון שגם הוא
יעצור שוב לא הרויח ומאי חזית. ועיין בקול שמחה
שר' מילין צה.

עד ע"א קיי"ל על ג' דברים מחייב למסור נפשו
ויהרג ואל יעצור ע"ז וג"ע
ושפכ"ד, ויש להסתפק צאם עצר ולא מסר עצמו
להריגה אם נקרא שעצר ע"ז ורואה צאונם, או
שעל ע"ז וכו' לא נקרא שעצר דנדחה משום פק"י
רק עצר על מ"ע דנקדשתי, והנה צלשון הרמב"ם
באגרות חיתן משמע מינה דעצר רק על המצוה

שקר, כלומר אם השומע מפי עצמו חשיב שמיעה,
עיין צסוגיין דהעדים כשמעדין שפלוגי הזכיר שם
כל השומעין חייבין לקרוע, וקשה מדוע העדים ל"צ
לקרוע הרי גם הם שומעין צשעה שהן אומרין,
ומשמע דשמיעה מפי עצמו לא חשיב שמיעה, אמנם
צגמ' מייתי מקרא דאין העדים צריבין לקרוע,
ולכאורה משמע דמסקנת הגמ' דלא חשיב שמיעה.

ואולם חוספתא מפורשת היא צצטעות פ"ג ה"ד
שומע מפי עצמו כשומע מפי אחרים
עיי"ש, וצ"ל דגבי הזכרת שם שאני שלא חייבם
לקרוע שוב, ועוד דצטעה העיקר כפי דעתו, דעיין
רמב"ם שאם נצצע שראה השמש קטנה מהארץ
אינו לוקה, אף שזה שקר מ"מ לפי ראייתו הרי
צאמת השמש קטנה מהארץ, והכ"נ דעתו של זה
שנצצע שחשיב שמיעה, וא"כ שאעפ"י שהאמת אינו
כן מ"מ אינו לוקה.

ע"ב יל"ע צדין בן סורר ומורה דמחויב דוקא
על אכילת רשות אבל אכילת מצוה
או עצירה פטור ונלמד מהפסוק, והדין הוא דהוא
הדין אכילת מצוה מדרבנן פטור אף שהו מדרבנן
פטור לדאורייתא. וכמו כן יש לעיין איפכא אם
דאורייתא מועיל לדרבנן, והיינו שהרמב"ם כתב
דיראה לו דאם מכר כהן פרתו לישראל צקנין דמיס
ולא משך אפ"ה אסורה לאכול צתרומה שכצר קונה
מדברי תורה שד"ת מעות קונות, ותמוה דהרי
הרמב"ם כתב דתרומה צה"ז דרבנן וא"כ מאי נ"מ
אם קנה מה"ת והרי כל התרומה מדרבנן ומדרבנן
לא קנה, ויש מכאן דכה דאורייתא מה שקונה
מה"ת מועיל להווי קנין מדרבנן אף דמחכמים לא
קנה, ועיין חוס' סוכה דף ג ע"א כיון דמדרבנן
לא הו מצות סוכה הכ"נ לא קיים מה"ת ועיין

עט ע"ב קיי"ל חייב מיתות שנתערבו נדונין בקלה שצנה, ויש מקשין דהא קיי"ל נקטעה יד העדים פטור דנעיין יד העדים בראשונה, ואם אין מכירין היאך ידונו, ובדוחק י"ל דיש אותם עדים על כל הנידונים, א"נ דוקא נקטעה שאין ראוי לכך אבל אם יש להם יד הוא ראוי לבילה שאין בילה מעכצת אעפ"י שאין מכירין, גם י"ל דדוקא בסקילה צעי יד העדים תהיה בראשונה, עוי"ל דכל העדים ישתתפו בהריגת כל הנידונים, שאי"ז מעכצת אם נוסף לעדים יש יד נוספת (ול"ע) אם י"ל עוד, דמקרא דמות יומת והכה חכה ילפי' דא"ל במיתה הכתובה י"ל בכל מיתה שהיא, ובנמערב א"י להמיתו, משא"כ בנקטעה יד העדים).

פב ע"א ברת' צ"י דיני גיטין סי' י' כתב דדוקא הבעל ארמית קנאין פוגעין בו אבל ישראלית שנבעלה לארמי לא, ותמה ע"ז שם דמאי שנא, ומי' צכמה אנפין חדא לשי' ר"מ דביאח עכו"ם רחמנא אפקריה לזרעי' ולא נחשב ביאה, ואף ששיטת ר"מ נדחה מ"מ ז"ל דדוקא לענין זנות נדחה, דאשמת ישראל נאסרת לבעלה אפי' ע"י עכו"ם, אך גבי הדין דקנאין דהוא הלכה ואין מורין כן לא הוי גדר דמעשה עצירה ע"י עכו"ם, ובת' צ"י ר"ל דאשה קרקע עולם, ובגנ"י מהדו"צ אהע"ז סי' ק"ג תמה דהנאה נחשב כמעשה, ועיין צ"ק לג. דמפורש כן דהנאה אשה נחשב כמעשה ודוקא באונס אמרו קרקע עולם, ומה שחמה בגו"צ דאין שיך באשה פוגעין בה דהלא דוקא בשעת ביאה שרי כמבואר בגמ' ובר"מ, והלא בשעת ביאה אנוסה היא כנוצר בגמ' כתובות נא ע"ז לענין תחילתה באונס וסופה ברצון, ולענ"ד פשוט דדוקא תחילתו באונס וסופו ברצון אמרו דל"מ רצון לבסוף כיון שאנוסה, אבל אונס שבה ע"י פשיעתה לית מאן דפליג דנקרא

דנקדשתי, ובלשונו צמ' משנה תורה ה' יסודי התורה וסנהדרין כתב דאין צ"ד עונשין על האונס וילף לה מלגעה לא מעשה דבר, מבואר דבאמת עובר על אסור דע"ז וג"ע רק שאין צ"ד ממיתין כיון שהיה באונס שאין עונש רק על מויד ולא על אונס אף דהיה מחוייב למסור עצמו, היינו דהפטור לאונס לא משום שלא היה לו מה לעשות רק שבאונס אין העצירה מחייבת מיתה, והנה כתב הרמב"ם דפקוח נפש דוחה אסורין ומתרפא באסורין אם נריך אבל אין מתרפאין בג"ע ע"ז ושפכ"ד אבל אם עבר ונתרפא הרי צ"ד עונשין אותו עונש הראוי לו, ולכאורה הדברים סותרין מה שכתב גבי מי שאנוסה, ול"ל דהבאור כנ"ל דהפטור כיון דהיה אונס ומתי נקרא אונס שפוטור דוקא כשאחר מאנס אותו אבל כאן ששום אחד אין אונס אותו רק בגלל רצונו לחיות לוקח מאסורין אלו א"כ אין כאן הפטור לאונס והוי כעובד ע"ז ממש, והנה היכא שחייב למסור עצמו גם על שאר מלוות כגון צפרהסיא ומתכוון להעביר על דת שם וודאי אם עבר ולא נהרג צ"על רק מצוה דנקדשתי אבל העצירה של האסור אין עליו.

עד ע"ב בב"נ וענין ומי צהם צד"ה כן נח כתב המוס' דומי צהם לא נאמר צד"ה, והק' דצד"ק לח. כת' דאשר יעשה האדם היינו גם צ"ה (וראה בתוס' שזה רק אליבא דרבנן ולא כרשב"י) וי"ל דבגמ' צ"ק קאמר דיש להם רשות לעשות המצוה אבל לא שיהא להם רשות לעצור התורה, ופיתר באור דמי צהם ההיתר הוא דיחיה כדי שיקיים יתר המלוות, והוא דומיא דחלל שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה, חה לא שיך צד"ה שאללו התורה הוא רק רשות ועל ז' מלות צ"ה לא שיך האי סברא ודו"ק..

יש דין סורר ומורה ואשר לכן אס מוחלין ליכא כלל לדין סורר ומורה, אלא דב"ד לזקן ממרא יל"ע דמה חלי זהם כיון דחלק עליהם א"כ איך ימחלו לו ומה זה חלי זהם. ואולי לפי"ז יתבאר דכל הדין דזקן ממרא חייב מיחה רק משום כבוד הב"ד ולכן אס רוצים יכולים למחול וא"ש לפי"ז, אך א"כ טפי ז"ע דאיך ב"ד יכול למחול על כבודו וז"ב ואפשר ע"כ לא איפסיקא הילכתא כך ודו"ק.

ז ע"ב בתמיהות הרב צעל פרשת דרכים דלע"ל יטלו כהנים חלק בארץ, וא"כ אין למת להם תרו"מ שהרי חלק הארץ קבלום, וגמ' מפורשת דלע"ל יתנו תרו"מ דאי' בסנהדרין ונתתם תרומת ה' לאהרן מכאן לתמיית המחס מן התורה, ז.א. שבתחה"מ יתנו תרומה לאהרון ממש ומוכח דלעת"ל ינהגו תרו"מ ע"כ קושיתו, והג"ל ציטוט קושיתו, ז.א. דהקדס קו' חוס' על רש"י צרכות כ ע"א דמשו"ה נשים פטורות צבה"מ שאין להם חלק בא"י, וחוס' הקשו דא"כ כהנים ולוים נמי יפטרו, והיה נראה לתרץ דטעם שאין לנשים חלק משום קטנות מעלתם, משא"כ צה שאין לכהנים ולוים חלק הרי זה לגדל מעלתם, וחלק הגמלה קבלו תרו"מ וע"כ לא שייך לפוטרו מצה"מ, ועי' בדברי הרמב"ם סוף שמיטה ויזל צלשונו הזהב שמוכח כדצרינו, וצוה יש ליישב תמיהת הפרשת דרכים דבאמת צריך להדין מה טעם לע"ל ימחלו כהנים בארץ, והנראה דלע"ל דיהא הכל צשפע כמ"ש עתידים חילנות וכו', ע"כ שפיר ימחלו כולם בארץ דחלקם לא ימעט בחלק הישראל, אך מעלתם לא תיפגם וימשיכו לקבל תרו"מ, ודו"ק.

רצון ופשיעה וחייבת לפרוש וע"כ שפיר שייך קנאין פוגעין צ ודו"ק.

ונ"ל עוד טעם לחלק, דבאמת צריך ביאור הדין דקנאין פוגעין צ הלא מהתורה ליכא אסור כלל רק דרך חתנות ואיך שייך ע"ז קנאין פוגעין, ונ"ל דגזרו שיצא לחתנות וצוה ירדה תורה לסוף דעתו דע"י ציאה אחת יצאו גם לחתנות, משא"כ בישראלית הנצטלה לכותי דליחא להאי חששא דאיש מחזר על אשה ולא להפוך ע"כ ל"ש קנאין פוגעין, וצוה מובן מדוע ל"מ קנאין פוגעין צביאת וזכר ודו"ק.

פו ע"א ברמב"ם דהחולק על ב"ד הגדול שיצאו חוץ למקומם צירושלים פטור, משום זקן ממרא שנאמר עפ"י המקום אשר יורוך שהמקום גורם, וכן ד' הרמב"ם לענין עזר וקדוש החודשים שדוקא ב"ד הגדול מקדש והיינו שהמקום גורם, וזה הביאור בדברי הרמב"ם שכתב דהמקום אחרון דסנהדרין היה צטצריא וקבלה צידנו שמעם עתידין לחזור ומה רצה צוה, אך רצה לומר דנתבאר דמקום ב"ד גורם ע"כ כיון שהאחרון היה צטצריא נשאר שם קדושת המקום.

פח ע"א ג' מוחלין סורר ומורה מוחלין לו אציו ואמו, וצעל מוחל על קנוי אשתו, וב"ד לזקן ממרא. והנה צעל מוחל לקנוי אשתו מוכן דהרי כל הקנוי צא רק אס רוצה לקנאות ואס אינו רוצה לקנאות ליכא כלל דין קנוי וכיון שחלו צו ע"כ יכול למחול, וכן הכ"ז בן סורר ומורה כיון שדוקא אס אציו ואמו חופסים צו ומציאין לב"ד וצרכונם אז

מסכת מכות

ולא כשהעידו על דבר מדבריו שהוא אסור שלא
חייבו אותו כלום.

ולראיה הלא דברי הרמב"ם פרק כ' מעדות,
שגם הקלות עצמו העיר מזה, שאם
העידו על שורו שהרג שלוקין ואין משלמין כופר
לכאור' קשה מדוע לא ישלמו דמי שור לבעלים
ומכאן הוכיח שיטתו.

ויש להעיר על הני גאונים דלכאורה צדדון זה לא
שייך כלל דין הזמה מטעם אחר, דנראה דגדר
הזמה דוקא על עדות ודבר שצריך עדות, אבל
לאסור יין שגם עד אחד נאמן ואפילו רשע הפסול
לעדות נאמן באסורים, לא שייך כלל הזמה בעדותו.
כך נראה פשוט.

ד ע"ב בתב הרמב"ם דאין לוקין על לאו דלא
תחמוד לפי שאין בו מעשה והראב"ד
תמה עליו שהרי הרמב"ם פסק דאין לוקה על
לאו דלא תחמוד עד שיקח החפץ ואין לך מעשה
גדול מזה כלקחת חפץ ולכן פי' הראב"ד דהטעם
דאין לוקין על לא תחמוד לפי שניתן לתשלומין
שישיב החפץ לבעלים והנה הרמב"ם אין יכול לומר
כראב"ד שהרי ממ"נ אם הסכים ליתן לו החפץ א"כ
מאי צריך להשיב ואין זה מתקן הלאו דלא תחמוד
ואם לקח בחזקה צריך להחזיר מדין גזל ואין זה
ענין ללא תחמוד, וקושיא הראב"ד על הרמב"ם
נראה לתרץ דס"ל דאעפ"י שאין עובר על לאו

ד ע"א חציצה בדבר לח, בגמ' חצית שנפלה לים
הגדול וכו' שלשה לוגין שאובין,
הטובל לא עלתה שמה כל הלוגין במקום אחד, ובגמ'
דדוקא בים הגדול דקוין וקיימי וקשה ע"ז דהרי דבר
לח אין חוץ וא"כ מה צריך לטבול בהם הלא אח"כ
יש מים כשרים והשאובין לא היו חציה ושמה י"ל
דכיון דראשו ורובו צמיס שאובין ע"כ לא אמרינן
דבר לח אין חוץ רק כשהוא מעט עו"ל דהא דדבר
לח אין חוץ הטעם כיון שיכול להתערב ולעבור ולכן
אינו חציה אבל ים הגדול שאין מתערב כזכר בגמ'
שוב לא היו טבילה רק חציה כדבר יבש, אך שוב
יל"ע מפ"ו דמקואות כלי מלא משקין שהטבילו
אינו טהור והטעם דהמשקה חוץ וצ"ב דדבר לח
אינו חוץ וצריך לומר דדוקא כשהוא מועט ויל"ע.

עדים וזממים בקלות החושן סימן ל"ח ד' כתב,
דאם העדים וזממין העידו שיינו יין נסך
והזממו דחייבין לשלם דמי היין, הגם דבקרר כחיצ
כאשר זמם לעשות לאחיו משמע שרצו לחייבו ממון,
וכאן רק העידו על יינו שהוא אסור ולא רצו לחייבו
כלום, מכל מקום צריכין לשלם דמי היין, וראה
לזה הלא מה שאמרו צפ"ק דסנהדרין דף ט. דאם
העידו ששורו רבע דמשלמים דמי שור לבעלים כיון
שרצו להזיקו הגם שלא העידו עליו לחייבו כלום.
ועיין בספר קול שמחה מהר"ר צביה ז"ל שחלק
על הקלות, וסבירא ליה שפטור דליכא דין
הזמה רק כשצאו לחייבו מיתה מלקות או ממון.

סמוכין דוקא היכא שהוא מכחיש ולכופו על המלקות
אבל בהודאת עצמו כל שמלקין אותו דנפטר עי"ז
מלקות של תורה וחדוש הוא ומהרמב"ם הנ"ל
מתבאר איפכא.

ה' ע"ב בת' רעק"א חקר, בעדות אשה דנאמנים
כל הפסולים מגזיה"כ זולת גולן
לאורייתא דחשוד לשקר, האיך הדין צנאטרף עם
העדים ג"כ גולן לאורייתא, אם שי"ך הכלל דנמצא
קרוב או פסול ובעלה עדות, או כיון לעדות אשה
כשר כל הפסולין ממילא לא שי"ך נמצא קרוב או
פסול, כיון דהפסול דנמצא אחד מהם הוא פסול של
גזיה"כ ובעדות אשה כשר כה"ג, והנראה, דהארכנו
לבאר במק"א גדר פסול נמצא קרוב דהוא לפי
שהעדות מתחלקת על העדים ולכן כשאחד קרוב
חסר חלי עדות, דאעפ"י דקגי צב" עדים מ"מ
כשיש יותר מתחלקת העדות לפי מנין העדים, והנה
יל"ע בעדות אשה שכשר ע"א ובאו שנים, האם אנו
אומרים דכמו בעדות רגילה דבעי שנים מ"מ כשבאו
מאה מתחלקת העדות ע"פ כולם, הכ"י עדות אשה
אפי" שכשר אחד מ"מ כשיש שנים כ"א מהם מחיר
חלי וכשאחד פסול חסר צהיתר, או דעדות אשה
כיון דע"א מחיר שוב אין מסתכלים כלל צריצו
העדים וקגי צבד מתוך כת העדים, ואפשר שזה
גופא ספיקו דהגרע"א ול"ע.

יב ע"א בבו"ד זקינו, צשו"ע יור"ד סי' ר"מ הביא
רמ"א דעת מהרי"ק דא"ל לכבד
זקינו, ומקשה עליו מדברי המדרש, ועי"ש צט"ז
ונקה"כ ובגר"א, והנה רש"י בחומש שכתב דלר"ך
לכבד זקינו מקשין מהא דסוטה מ"ט וכן ממכות
י"צ עי"ש, וי"ל דכבד זקינו ליחא בתורה רק לר"ך
לכבדו מכא אציו, ולכן דווקא כבד אצל מאכילו
ומשקו לא, ולכן א"ש הא דסוטה, וגם הא דמכות
י"צ י"ל כיון דהרג לאציו א"כ אדרבא מכא כבד
אציו חייב להורגו, וא"ש ליישב הקושיות על שי'
רש"י.

ללא תחמוד עד שיקח החפץ מ"מ עיקר האסור
ללא תחמוד הו' מה שחמד בלב זה אין צו מעשה
והבן כי זה דבר נכון דהא דקיי"ל לוקין רק על
לאו שיש צו מעשה הכוונה שהלאו והעצירה צא על
המעשה אבל אם המעשה הוא רק הנאה ועיקר
הלאו הוא הרצון לקחתו וצו אין מעשה אין לוקין.

ה' ע"א רש"י ד"ה מ"ט, ברמב"ם סוף פי"ד
דסנהדרין כתב, דאף אם צא אדם
לצ"ד והודה שהוא חייב עצירה שמינת צ"ד צה
אפי"ה אין ממיחין אותו, ונתן טעם לדבר דחוששין
שמה רוצה לאצד עצמו לדעת או שמה נטרפה דעתו
עי"ש ומשמע מדבריו דאם לא החשש הזה היינו
ממיחין אותו על פיו דכל זה שר"ך עדים הוא רק
לברר האמת אבל היכא שידועין שכך האמת מותר
להרגו אפילו שלא עפ"י עדים והרמב"ם סיים דבריו
כללו של דבר גזירת מלך היא ומשמע סיום דבריו
איפכא דהוא גזיה"כ דבעי עדים ואפילו ידוע לנו
שדובר אמת ועיין ברדב"ז שהוסיף טעם דהנפשות
לה' הנה ואין האדם בעלים על גופו להמיתו או
להלקותו והנה יש עוד לעיין דלכאורה מטעם אחר
אי אפשר להלקותו או להמיתו עפ"י עצמו וללא
עדים דהרי צבי התראה וללא התראה אינו מחויב
ונ"ל דאפילו צלי התראה אם מודה שידוע היה
חומר האסור חשיב כמותרה ולפי"ז יהא חדוש
דיכא שהעדים המעידים לא התרו אותו, אבל הוא
אומר שידוע האסור יחייב מיתה ואין זה כממית
עצמו,

והנה צדיני ממונות קיי"ל הודאת צע"ד כמאה
עדים, וי"ל דהיינו טעמא דממונו צידו
לתמו לכל הרוצה משא"כ גופו, והנה צשו"ת ר"י
צי רב צסופו רצה לומר דאם צא לצ"ד לצורך תשובה
ומודה שחייב מלקות ה"ו מלקין אותו ומייתי שם
מדברי הגאונים דיש למי שעבר על חטא שחייב
מלקות שילקו אותו בהודאתו עי"ש שרצה לומר
דאפילו אין צ"ד סמוכין, והיינו דהא דבעי צ"ד

בב ע"ב מלקות, בגמ' שלית ב"ד שהוסיף רצועה אחת ומת ה"ז גולה, ויל"ע
 דהלל ברצועה אחת לצדה אין זה כדי להמית,
 ועכ"פ לא נאמר בשום מקום שצריכים לאמוד
 הרצועה האחרונה ומשמע שאף באין זה כדי להמית
 גולה וצ"ב מדוע גולה, אך י"ל דכיון דהוסיף לו
 על המזין בטל כל השליחות ב"ד, והרי מעיקרא
 לא היה שלית, דהמלקות הכתובים צמורה דוקא

כשאינו מוסיף עליהם אצל אס מוסיף אין זה
 כלל מדיון מלקות ולכן מנרפים גם את המלקות
 הראשונים וצ"ל המלקות וודאי שיש כדי להמיתו
 וגם י"ל דב"ד מצטל השליחות, וכ"מ דאס נהרג
 ע"י המכות שאמדוהו צ"ד אז צאמת אינו גולה,
 כמ"ש שלית ב"ד פטור וההסבר כנ"ל דאז אין בטל
 השליחות והבן.

מסכת שבועות

נאמרים כליל ואינה נאכלת, והמדריך בל' ר"י מיגש
יראה שכ' לשון יחיד דקאי על תודה, גם פחת
בקרנן תודה ומה שהזכיר נאמרים ל"ע. [וכבר תמה
מה במכתיב מורה לאמרי אמת, מכתיב קכ"ג אות
ו' בשם השפ"א בכתיבו].

טו ע"ב ובשירי דוד ענדך הנשמעים בעירך
האמורים לפני מזבחך, כ"ק
לאז"ל דקדק על הלשון בעירך, גם יש לדקדק דאם
לפני המזבח מדוע כפל לומר בעירך שהוא כפל,
וי"ל לפי הידוע דלע"ל ביהמ"ק יתפשט על כל
ירושלים, וזהו הנשמעים בעירך וזה לפני מזבחך.
ע"ל שמכוון לפי מאמרו ז"ל (הוצא ב"י) שכל
השירות בטלות לע"ל חוץ ממזמור לתודה,
וזהו שאמר איזה שירות ישמע הנשמעים בעירך,
דמדת יחיד אין זה שיר ותודת לצור בזה אס
מוסיפין על ירושלים וזהו בעירך, ויתכן דלזה הטעם
אי' ברבנו בחיי שחתן מביא תודה, כי על חתן אמרו
במסכת ברכות כאלו בנה אחת מחורבות ירושלים
והרי זה כמובן.

כו ע"ב קבלה בלב יש להעיר לענין קבלת שבת או
קבלת חנוכה במנחה, וכן קבלה של
סעודה המפסקת בערב ת"ב, אס מהי קבלה בלב
ונראה כך דלכאור' יש להעיר מהא דקיי"ל דברים
שבלב אינן דברים, אבל י"ל דזה דוקא כלפי חבירו
אבל כלפי עצמו מהני, והנה מלאנו סמירה בזה,

טו ע"א הפועל ונפעל באין בחד, במה דוכתי
מנינו שהפועל והנפעל באין
כאחד, ע"ן בנא קמא פ' הגזול גבי גולן שמקדיש
דקני לחפץ בלאו ושנוי רשות, דע"י הקדש נעשה
שנוי הרשות ויכול להקדיש ע"י שקנה בשנוי רשות,
וע"ן חוס' דלא בכל מקום מהני זה, וע"ן בחוס'
גבי קדוש ביהמ"ק דמקדש בתודה ומקשה דאין
תודה קריבה במה, ומתוך דע"י הקדוש אין זה
במה ובאין שניהן כאחד.

והנה ע"ן מגיד משנה פ"ז ה"ז מהל' אישות בשם
הרשב"א, דאם עשה שליח למכור שדהו אין
יכול השליח למכור שדהו לעצמו אף באותן דמים,
כי ענין המכר הוא שהמכר נותן ללוקח ויולא
מרשותו משא"כ כאן נשאר ברשותו שהרי שליח
במקום בעלים עומד עד כאן דבריו, והבאור כנ"ל
דאין ש"ך שיהא מוכר וקונה באחד, וכן אי' בחוס'
ב"ב פה. דאין אדם מקנה רשותו לאחרים ע"י
עצמו, וע"ע ריש מכשירין דאדרבא היכא דטומאמו
והכשרו באין כאחד לא בעי אפי' ר'נן, וע"ע זבחים
נ"ג מי חטאת שטהרו ונטמאו כאחד.

באור בדברי הר"י מיגש בענין שיירי מנחה דבר
פלא כמו בדברי מיגש על הא דאין מקדשין
המקדש אלא בשיירי מנחה הנאכלים, וכי' דהיינו
בשיירי מנחת נאמרים, וזה תמוה דהרי קיי"ל דמנחת

לענין קבלת תענית במנחה מפורש בשו"ע דמהני קבלה בלג ומשמע ברמ"א ה' שבת דה"ה לענין שבת, ולענין אכילה אחר סעודה מפקקת כתב רמ"א דאם קיבל בלג שלא לאכול אין בכך כלום וז"ע, ושם יש לחלק בין דברי מזה כשבת ותענית לסתם שלא לאכול מצו"י דאין בה מזה, אך ז"ע מיו"כ דהו' מזה דתוספת, ואפ"ה כתב רמ"א דלא מהני קבלה בלג.

גדר בשעת מי שצריך נהוג לעשות מי שצריך לעולה למורה ואומרים בעצור שנדר סך מסוים לדקה, והנה אם העולה למורה לא הוציא בפיו רק הנהן בראשו אין בה שום נדר, אם לא קיבל עליו במחשבה וכדלקמן, ואם אמר רק הסכום כגון עשרה שקל וכיו"ב יש להסתפק אי הוה נדר, דמצאנן דהנודר מפי אחרים אם ענה אמן או כל דבר שמשמעו שקיבל הנדר הו' נדר. אלא שיש לעיין אם קיבל על עצמו במחשבה אי הוה קבלה, עיין בה בחושן משפט סימן רי"ב ויורה דעה סימן רנ"ח ובמה שכתבתי לקמן.

גדר במחשבה מי שקיבל על עצמו במחשבה ליתן דקה ועכשיו רוצה ליתן לפני אחר, הנה עיין בחושן משפט סימן רי"ב וביורה דעה סימן רנ"ח, שהוצאו הדעות אם ילפינן דקה מהקדש שקונה במחשבה, והיה מקום לומר (ומלאתי כן באחרונים בשו"ת בית יצחק ובית שלמה) דגם לדעה שנתחייב לדקה במחשבה, מכל מקום אין הוכיה להקדש ואין בה אמירתו לגביה כמסירתו להדיוט עד שיציא בפיו, ומדויק בה לשון אמירתו לגביה שדוקא על ידי אמירה נעשה מסירה לגביה, אבל קודם אין עליו רק חיוב לקיים נדרו ולא שנקנה הדבר להקדש, והסבירא בה דלא שייך קנין ממון במחשבה בלעד, (עיין בה קטוה"ח סימן רס"ט) ונפקא מינה שאם חשב ליתן לפני זה כיון שהוא רק במחשבה מותר לשנות וליתן לפני אחר, אלא דמרא דהא שמעתתא הוא המרדכי

בפ"ק דקדושין, ומדבריו משמע דגם במחשבה נקנה הדבר להקדש, ומה שאמרו אמירתו לגביה תירץ שם המרדכי דללא זה ליכא כפיית בית דין.

כח ע"ב ברמב"ם ה' שבעות כתב דהנשבע שפלוני יזרוק חפץ לים אין לוקה משום שבעות שוא, דהו' התראת ספק דשם יזרוק פלוני החפץ, ואין לוקין בהתראת ספק רק אם הלוא מפורש במורה כמו שבארתי בהל' סנהדרין עכ"ל ד, ומקשין עליי קושיות רבות, חדא דגם בשבעה הלוא מפורש במורה, ועוד דמנ"ל חלוק זה, ועוד קושיות, ועוד הקשו שמ"ש דכן נמצא בהל' סנהדרין לא נמצא כן, רק כתב דאם עבר על לאו הניחק לעשה לוקה אם ביטל העשה, אף שבשעה שעבר הלוא לא ידעו אם יבטל העשה, ונ"ל באור שי' הרמב"ם, דאזיל לשי' דס"ל דמה"מ ספיקא שריא, ולכן ספק לאו פטור דאין זה חשוב התראה, אולם בלאו הניחק לעשה דודאי עבר על לאו רק ספק אם יתקנו או לא אבל האסור וודאי עבר בה וודאי לוקה, וזה כוונת הרמב"ם לאו המפורש במורה היינו שהאסור מפורש, משא"כ ספק אסור דלדעת הרמב"ם לא דברה מזה המורה, ממילא לא שייך לחייב על התראה דבעת התראה עדיין היה ספק ודו"ק בכל זה.

והנה בירושלמי ריש ברכות איתא עשה מלאכה ביום ששי ביה"ש ובשבת ביה"ש חייב סקילה, דאם הראשונים יום א"כ בשבת הו' יום ואם האחרונים לילה א"כ עבר על הראשונים, ומפרשים שם דאין זו התראת ספק דממ"נ עבר, וספק הו' רק אם ספק אם יעצור כלל, אלא דהדבר ז"ע מירושלמי מס' יבמות והוא גם בצבלי, גבי ספק בן ט' לראשון או ו' לשני והכה זה ואחר זה פטור דהו' התראת ספק, אף דממ"נ חייב וכמו ביה"ש, וז"ע לחלק ביניהם.

אמת

שבועות

ליהודה

קפג

לה ע"א הש"ך ציור"ד כתב דשם הנכתב בלשון
לע"ז מותר למוחקו ומקשים מהא
דמבאר בהל' שבועות דהנשבע בשם אפי' בלשון
לע"ז הו' שבעה וכן מבאר לענין הזכרת ש"ש
לבטלה דהאסור גם בלשון לע"ז ול"ל דהש"ך מחלק
דאסור מחיקת השם הו' דוקא על הני ד' שאין

נמחקין ודוקא בלה"ק יש עליהן זו הענין וקדושה
משא"כ בלע"ז אצל הזכרת ש"ש לבטלה אין נ"מ דכל
דמיוחד לש"ש אסור להזכירו והו' מדין מורא השם
וכן לגבי שבעה דסגי בכנוי היינו בכל לשון דשמו
יתצרך.

מסכת ע"ז

ג ע"ב ב' הרמזם [ה' ח"ט פ"ג הי"ג] דאין
חכמתו של אדם נקנית אלא בלילה,
ו"ל צאור ומקור לדבריו שהוא מה שאמרו אין
המורה נקנית אלא בלילה.

ג ע"ב קדושת ירושלים והמקדש בזה"ו, בענין
הזה יש להאריך הרבה, ונפתח
בסמירה העלומה בגמ' ופסקי הרמז"ס בזה"ל אסורי
מוצא פ"א שפסק דהמטיל מוס בזה"ו בקדשים אינו
לוקה לפי שאינו ראוי להקרבה, והוא לפי הגמ'
בסוגיא, והרי הרמז"ס גופא פסק דמקריבין בזה"ו
אפילו שאין בית, וכל הטעם דבגמ' אמרו בזה"ו
אינו לוקה לפי שאין ראוי להקרבה, והרי לפי ד'
הר"מ הו' ראוי להקרבה, ותרצ הסמירה ותגדל
התימא שהרי הרמז"ס גופא מהלי מעשה קרבנות
פ"מ, דהשוחט בזה"ו קדשים בחוץ חייב שהרי ראוי
להקרבה שלא בטלה קדושת ירושלים, והוא לפי דברי
הגמ' בחולין.

והנה יש להבין בזה דמקריבין אפילו שאין בית
מה גדר קרבן זה, ולולא דמיסתפינא הו"ל א'
דבר חדש הנראה נכון, דהא דמקריבין אפילו שאין
בית וודאי שאין זה חשוב כקרבן בבית המקדש,
רק שאין ע"ז אסור דשחוט חוץ, דכיון שקדושה
ראשונה קידשה לע"ל ע"כ אין בזה אסור דבמה,
אבל אין על זה החשיבות של קרבן הקרב בביהמ"ק.
וביתר צאור, דמי שנתחייב קרבן לא יפטר עי"ו
שיקריבו בזה"ו, רק הא דמקריבין אפילו שאין
בית היינו היסור להקריב, אבל לא שיש חיוב ולא
שזה חשוב ממש כקרבן.

ובזה מתיישב מה שהקשו בראשונים הוצאו בם'
כפתור ופרח שיהי' צריך להקריב בזה"ו
קרבן פסח, כיון דטומאה הותרה בציבור ומקריב
אפילו שאין בית, ולהנ"ל א"ש דבזה"ו זה רק היסור

לד ע"א נרא' לח' קו' חמורה על חוס' בסוגין
גבי מתענין לשעות שכתבו בשם
ר"ת דהו בכלל נדיב לב, ותמחו האחרונים על
דבריו דנשבעות כו: אמרין דדוקא גבי תרומה
וקדשים אמרין נדיב לב ולא לגבי שאר דברים, וי"ל
דתענית הו' מעוט חלבו ודמו כקרנן ונחשז כקרנן
וע"כ מהני בי' מחשבה.

ג ע"א בשו"ע סי' קמ"ו סעיף ז' דהנצול דוקא
ע"י שקטע מראשה או כיו"צ אבל
השחין או רקק צפניה אין זה בטול, ולפי"ז כ"ש
באמירה לחוד שאין זה בטול, ורמ"א חולק דמהני
בטול באמירה וכ"ש צהשחין ורקק, אלא שכתב דכ"ז
דוקא במצטלה מדעתו אבל אם כפו אותו לצטל לא
מהני עד שיעשה מעשה בגופה. וי"צ דמ"ש דכיון
דקי"ל דמהני בטול אפילו ע"כ א"כ מ"ש אם
אמר או עשה מעשה, וגם דעת המחבר דלר"ך
דוקא מעשה בגופה ולא מהני שאר בטול, תמוה
ממ"ש בסעיף י' דאם הניחו עובדיה והלכו להם
מותרת והיינו אפילו ללא אמירה (ולכא למהמר
דשאני החס שמיאש דעין דף מ"ג ע"א דלא מהני
יאוש אך לפימ"ש שם החוס' יל"ע די"ל דחושש
שימאל עכו"ם עי"ש ויל"ע) וא"כ סותרין דבריו,
אך י"ל דעיקר הגדר דבטול הוא מה שמחליט שלא
יעבוד יותר את הע"ז והנה צהא דהשחין ורקק
דאינו בטול יליף מקרא וקלל מלכו ואלוקיו אעפ"י
שקלל הוא מלכו ואלוקיו, והיינו דאפי' אם רקק
או מקלל אין צו הוכחה דדעתו שלא לעובדה יותר
דאח"כ יתפייס ויחזור לעובדה, משא"כ כשהניחה
בשעת שלום א"כ וודאי גמר בדעתו שלא לעובדה
עוד כלל ולכן מהני, ו.א. שזריך להיות אומדנא
דמוכח שלא יעבוד עוד ואומדנא זו יכולה להיות
אפי' ע"י עובדה בשעת שלום. אלא דלפי הנ"ל זריך
ציאור מדוע מהני בטול בע"כ דגוי הלא אז וודאי
לא גמר בדעתו שלא לעובדו יותר רק דהישראל
כופהו לכך אבל עדיין רלונו לעובדה ומאי מהני,
יתכן לומר דנחסר צורחה שעבד מעשה בגופה

ולא חיוב להקריב, ולכן א"צ להקריב פסח צה"ז,
וכן א"צ לזאת מירושלים בע"פ.

ומיושב צה החדוש כמה דברים, א. מה שהקשינו
מהדין דשלמים שנשחטו קודם דלחוח
היכל פסולים, שזה סותר למה שכתב הרמב"ם
דמקריבין אפילו שאין בית, דסו"ס לא עדיף
מהשוחט בזמן הבית קודם פתיחת הדלתות וכן
הקשו האחרונים, ולהנ"ל ניחא דהיכא שציהמ"ק
קיים וצעי קרבן ממש שירצה ויזיח הצעלים י"ח
נפסל אם אין דלתות היכל פתוחות, אבל צה"ז
שהוא רק היתר להקריב א"צ דלתות היכל פתוחות,
ומיושב ג"כ מה שכתבתי במק"א להקשות לענין
פדיית מע"ש צירושלים צה"ז כי לפי הנ"ל אין זה
חובה רק רשות.

תבנא לסחירת הרמב"ם דפסק דהמטיל מוס
צה"ז אינו לוקה לפי שאין ראוי לקרבן,
וקשה ע"ז דהרי מקריבין צה"ז אעפ"י שאין בית,
והנה הא דצעי ראוי לקרבן יליף בגמ' מהא דאמר
תמים יהיה לרצון, והיינו דוקא בזמן הבית, דיש
ע"ז ענין הרצון וכל קדושת הקרבן ע"ז לוקה
במטיל מוס, משא"כ צה"ז דהו' היתר הקרבה
אין זה נקרא תמים לרצון, וצוה מיושב הסחירה
דמ"ש בשחוטין חוץ דחייב צה"ז, והיינו דשחוטין
חוץ עיקר האסור מה ששחט במקום האסור ולא
במקום היתר, ולכן כיון שצה"ז יש מקום היתר
להקריב א"ש, שאעפ"י שאין ע"ז ממש שם קרבן
מ"מ מקום ההיתר הו' והוא שחט במקום האסור
ע"כ חייב, משא"כ לענין מטיל מוס דאף צה"ז
לא מתקיים במקום המקדש תמים יהי' לרצון ע"כ
פטור, כן נ"ל לישב כל ענין הלזה.

ורא'י לדבר מהא דא"י בנצחים ק"ו. דהשוחט על
גגו של היכל אף שהוא פסול להקרבה מ"מ
לא מתחייב משום שחוטין חוץ, דאין זה נקרא ואל
פתח אוהל מועד לא הביאו, חזינן מזה דעיקר החיוב
דשחוטין חוץ אינו משום שהמקום ראוי להקרבה
או לא, רק אם הביאו אל אוהל מועד או לא,
ולפי"ז גם צה"ז נקרא לא הביאו אל אוהל מועד.

לעובדה משא"כ באמירה לבד עדיין חוזר לעובדה וכנ"ל, וזה א"ש מה שמקשין מדף מ"ג דבאבדה ע"ז לא חשוב בטול דחושב שעדיין מי שימצא יעבדנה ומ"ש מגבי הניחיה בשעת שלום דמוחרת, (שוב מצאחי קושיא זו בירושלמי והתירוח אין לו מובן) ולהנ"ל א"ש דשאני אבד דעדיין לא גמר בדעתו שלא לעבד רק שאין יכול משא"כ מניחה א"כ וודאי אין רצונו לעבדו יותר, והרחמן יזכנו לראות באבד אלילים ולהפוך לב כולם לעבדו יתברך שמו אמן.

אז לא יחזור שוב לעובדה ואפילו אם עשה זו באונס מ"מ כיון שחסרה נזרתה שוב לא יעבדה וכמ"ש בסעיף ו' גבי שפאים וברש"י דכיון דזריק חו לא פלח ולכן זה מהני אפילו באונס ולפ"ז א"ש דברי הרמ"א דדוקא צמעשה דגופה מועיל אונס אבל אמירה לא מהני באונס כיון שישוב לעובדה, ואין להקשות א"כ גם צע"ז שנשתברה מאליה תהא מותרת דשוב לא יעבד, אין זה קושיא דלר"ך שמה שלא יעבד יותר יצא ע"י מעשיו שהוא גרם זאת ולכן זה החלוק כנ"ל דבעשה מעשה אין חוזר

מסכת הוריות

יש לחקור בענין רוב כולו, אם הפירוש שהמעוט מתהפך להיות כרוב או שהמורה לא הקפידה שיהיה כולו, וזה יש ליישב קו' המפורשים דמ"ש בשעורין שני רוב כוס כולו דהשומה רוב של כוס שפיר דמי, ואם יש רוב רביעית בכוס ל"מ, וכן בתפילה אם יש ט' ל"מ אבל עם ו' מתפללין שפיר דמי, ולהנ"ל א"ש דהשומה רוב מתבטל המיעוט, אבל אין הפסד דל"צ יותר מרוב ודו"ק, וראה חוס' פרק המניח לגבי צ"ד דגם המעוט נתהפך להיות מהרוב.

ג ע"ב בענין רוב כולו, יש לחקור אם הכוונה שהמורה לא הקפידה על כל המעשה, או שגם המעוט בטל ונחשב כעשה, וראה חוס' שר' שאם רוב צ"ד אומר כן גם המעוט בטל ונחשב ככל הצ"ד, וזה תחייב קו' העולם דנימא כן גם בשעור, שאם אין רביעית ממש נימא רוב כולו, וכן אם יש רוב דמ' סאה, ולהנ"ל ניחא דזה שייך רק אם רוב כשר ומעוטן שאובין. אז אמרנו דמעוט בטל לרוב והפך.

מסכת זבחים

שחשכ לאכול בחוץ והקטן. וזהו ח' צמ"ד עוד כמה דברים עיין במק"א ובשפ"א כאן.

גמ ע"א ברמב"ם פ"ג מהל' פסו"מ כ' דמוצח שנפגס פסול משום שני חצות, וז"ע דהלכות בית הבחירה פ"א הי"ז כ' משום דבעי אברים שלמות, ועיין חוס' מנחות נט: ד"ה כל שצדו שהקשו דמדוע פסול הא צדו לתקן, ואפשר להכי נקט הר"מ קרא אחרינא וז"ע.

פה ע"ב בגמ' דהעצמות וגידים וקרנים צמן שהם מחוברין מקטיר ולקמן ז"ו ע"ב צבירה ולא צגידין צעצמות משמע אפי' מחוברין, וכן צמו"כ דריש והנותר מצטרף למעט קרנים וגידים וע"ע צמ"ח ע"א ובחולין ז, וז"ל דאפי' דמקטיר כשהוא מחובר מ"מ אין מחשבת פגול פוסלת צו דאין צוה דין הקטרה צפני"ע, אלא הוא טפל לשאר ההקטרה ולדין פיגול צריכים דין הקטרה עצמית ודו"ק.

צא ע"ב הבהתנב"ב יין מביאו ומולפו ע"ג האשים, ומקשה שם שהרי מכבה אש המוצח ומתרחץ כצו דמנוה שאני, והדבר צריך צאור דמאי שנא איזה כצו הוא ומאין נלמד זה וכי מותר לעצור אסור צבצל מנוה, ולכאורה היה אפשר לומר דהוי גדר עשה דוחה לא מעשה, אך זה אינו דהרי קיי"ל לקמן ז"ו ע"ב אין עשה דוחה ל"ת צצמקדש ועוד דהרי אין עשה דוחה חרי לאורו והמכבה עובר

בו ע"ב בגמ' פנימי מקדש צין ראוי לו צין שאין ראוי לו, משא"כ חיצון שמקדש רק ראוי לו, וצריך צאור מה ההבדל, וברש"י כתב שזה נמשך ככלי שרת, משא"כ חיצון מצנין אברים שלא נמשת, ואין לפרש כוונת רש"י צצמשכן לא משחו מוצח העולה, שמפורש צקרא צפ' כי משא וצפ' פקודי שנמשח גם מוצח העולה, וז"ל דכוונתו צצנין אברים היינו על ציהמ"ק ששם לא משחו המוצח, רק דא"כ גם מוצח הזהב לא משחו כמ"ש שצעות טו: דרק צימי משה משיחתן מקדשן משא"כ אח"כ עצדתן מקדשן, ודוחק לומר דמ"מ משחו אפי' שלא צריכין, עיין צצקו"ט דגמ' שם וגם דלפי"ו צ"ע דצמן משה יהא הדין דגם מוצח העולה יקדש אפי' אינו ראוי, ועיין פ' נו וזו על המוצח וברש"י שעל מוצח הפנימי גם הזה משמן המשחה, ושמה זו הכונה צצברי הגמ' ועדיין צ"ע.

כמ ע"א קו' הפני"י ושאג"א על הגמ' צצוגיין דמחשכ צקדשים אינו לוקה דהוי לאו שאין צו מעשה, והרי צצטרו איחעציד מעשה שנפסל הקרבן וכתמורה שלוקה משום דצטור איחעצד מעשה, וז"ל עפ"י היסוד צצארחי צצוה"י, דהא דצצטרו איחעצד מעשה היינו שהמעשה הוא עיקר האסור כגון צתמורה שעיקר האסור מה שרצה להעציר הקדושה על צהמה זו וכיון צצצטרו נעשה מעשה לוקה, אצל צצמחשכ צקדשים אף שנפסל הקרבן ונעשה מעשה מ"מ אין זה עיקר המעשה, דהללו אינו מה שרצה לפסול הקרבן רק עצם מה

מי' טפחים צרה"ר ל"א קלוטה כהונה שיהא נחשז נח צרה"ר, וכמ"ש הרמז"ס עלמו צפ' המשניות דשבת, וא"כ קשה דמאי מדמה כלל הא דמינן במס' פרה לקלוטה כהונה, הלא שם אינו באריר דתנור והיו כלמעלה מעשרה, עו"ק לפימ"ש החוס' שבת ג' דכשמחזק הדבר צדו לא שייך קלוטה כהונה, וא"כ במס' פרה שמחזק הדבר צדו מאי שייך קלוטה כהונה, והנראה בזה דבקלוטה כהונה שייך תרי אנפי א' להחשיבו כנמצא ברשות מסוימת, ב' אם החפץ נמצא ברשות אלא דלא נח אמרין קלוטה כהונה דחשיב כמונה, וגם יש בזה תרי ענייני או דחשוב כמונה ע"ג קרקע למטה, או דבמקום שהוא חשבינן ליה כמונה ואפי' שהוא באריר חזין לה כמונה על איזה דבר למעלה, והנראה בזה לומר דגבי שבת דאמרין קלוטה כהונה היינו כהונה ממש על גבי קרקע, ולכן לא שייך זה רק כשנכנס עכ"פ לאריר הרשות, וגם כשהוא צדו לא שייך קלוטה כהונה כמונה ממש דהרי הוא מונה צדו, ואיך נאמר שחשוב כמונה על הקרקע כיון שהוא מונה במקום אחר, משא"כ בזבחים דא"נ הנחה דוקא בתנור רק שיהא באריר התנור, זה שייך אפי' הוא צדו כיון דלא צעי הנחה דוקא אין מה שהוא צדו מבטל הנחה, וכן לא איכפת לן שהוא למעלה מאריר התנור.

צ"ע ב"א אין עשה דוחה לא מעשה שצמקדש, הטעם נראה לפי דברי הרב בעל התניא, שצמקדשן הלאו גדול מעשה וצית המקדש הוא התגלות השורש כנודע ולכן אין העשה דוחה לא מעשה, ויש לעיין דהגמרא לא הביאה מקור לזה, גם יש לעיין אם גם העשה וגם הל"ת צריכים להיות שייכים למקדש, או"ד דסגי בחד מיניהו שיהי שייך למקדש וכבר אין עדל"ת.

מנחה שנפסלה, צמ' גבי קדשים קלים או מנחה שנגעו במנחה פסולה דכתיב כל אשר יגע

בתרי לאוי כמבאר התם, ואריך לומר דחז"ל דרשו דלא תכבה דוקא שלא לצורך אסור לכבות, אבל לצורך ובפרט לצורך אכילת מזבח אין זה בכלל האסור. ועוד אפ"ל דעיין בסוף פ"ד דיומא מה שהקשו חוס' אהא דמוריד גחלת וכיבה חייב ומ"ש מגחלת שפקעה לא יחזיר, ותירצו דאחר שנעשה המנחה מותר לכבות, ויזיל מדבריהם דהא דמוריד גחלת חייב דוקא כשעוד לא נעשה המנחה, ולפי"ז י"ל דהכ"נ אם בשעת הכתיב נעשה המנחה וודאי שרי מק"ו מנעשית מלוחו דשרי.

במנ"ח ואבנ"ז ונפ"ס ועוד האריכו בכותב השם אם צעי כסדרן עיי"ש, ועוד הקשו דלכאור' אם כותב כסדר א"כ הרי הוא מוחק דאחר כתיבת אותיות י' וה' יאסר לכחוב חוספת ו', ונראה דלק"מ ואין זה מוחק כלל כיון שאח"כ נוסף קדושה על זה ונחזק יותר, ודומה למה שחדש מהר"י קורקס בזה אסור לכבות אם על מזבח שאם שופך שמן וכיו"צ שמכבה קצת ואח"כ מצעיר יותר אין זה חשיב מכבה, והכ"נ נראה לגבי מוחק דצעי מחיקה גמורה אבל מוחק שאח"כ תחוסף קדושה אין זה מוחק ודו"ק.

צ"ע ב"א ב"מ פרה נטל את הלגין חוץ לתנור ר"ע מטמא וחכמים מכשירין, ובפ' המשניות לרמז"ס וכ"פ הרע"צ דר"ע לשיטתו דס"ל קלוטה כמי שהונחה דמיה, ובפ' הר"ש והרא"ש כחבו דהכי הו"ס דגמ' צמקדשן דטעמא משום קלוטה כהונה, אבל אבי פריך מהזאה ולכן חזרו מזה הטעם אלא הטעם משום גזירה, וצ"ב דמדוע צאמת לא ימא משום קלוטה כהונה, ולהרמז"ס קשה מסוגיא הג"ל דמוכח דאין הטעם משום קלוטה כהונה, והנראה דצאמת לכאורה אין שייך כלל לומר קלוטה כהונה, דקלוטה כהונה אמרין דוקא כשהיא באריר הרשות דר"ה או דר"י אלא שלא נח דצחי חשבינן ליה כנה, אבל למעלה

אמת

זבחים

ליהודה

קמח

זהם יקדש שנפסל כמומו, מקשה ונייתי עשה ונדחה
ל"ת, ונייתי עשה דאכילת קדשים ואכלו אותם וידחה
ל"ת דאכילת לפסול, ואריך עיון להדין דברי הגמ'
דאם נפסלה שוב ליכא עשה דאכילת קדשים כלל,
וז"ל הנאור בזה דאם נגעה מנחה כשרה בפסולה אז

אין נפסלת המנחה, דהרי הקדושה שבה לא נסתלקה
אלא שנמוסף בה פסול, ואין לאכלה משום הפסול
שבה דכעת יש על המנחה זו דין דכשר ופסול
ביחד, וע"ז מקשה שפיר צ"מ דנייתי עשה ונדחה
ל"ת והבן.

מסכת מנחות

מתבטלת משא"כ בדבר העומד בפני"ע לא בטלה הטומאה, וכן מפורש בתוספתא פ"א דמקואות (הביאו זאת הר"ש והרא"ש והמאירי, והראב"ד בנה ע"ז פרושו) דהטפה כשיוצאת מפי הטמא ונופלת למים בטילה, רק אח"כ כשמדיח בה ככר וחוזר להחשיבה ע"כ חוזרת ונעורה ומטמאה הטיפה, וז"ל דברי התוספתא ופסק כן הראב"ד דאם בטלה למה חזרת ונעורה כלל, ומ"ש אסור מטומאה דבאסור נאמר שצול משא"כ טומאה, והנראה בה דהנה אסור אין כח בחתיכת אסור לאסור החתיכה השניה, משא"כ טומאה דטיפה טמאה מטמאה כל הטיפות וכן כל כיו"ב, ולכן לא שייך בטול דאדרבא היא מטמאה כולם, משא"כ כשאין יכולה לטמא אז שפיר בטלה, וא"כ א"ש דברי התוספתא דכ"ז שהטיפה צבא והמים מחוצרין ואין מקבלין טומאה הטפה בטלה, רק אם חזר להחשיבה אז להיפוך היא מטמא כל המשקין, משא"כ באסור שאין בכוחו לאסור היתר, ובה אזלין בחר רוב ואינו חוזר וניעור ודו"ק.

בב ע"א לר"י כל הד' ציטות ד' מנאות ומקשין העולם דא"כ נוסף לו על תרי"ג מנאות, אך באמת אין זו קושיא כלל דבגמ' אמרו דלר"י צ"ש ה' כנפות מטיל ה' ציטות וודאי לא נמנה לה' מנאות נפרדות דא"כ אפשר למנות גם עשר רק הפשט הוא שבמנין המנאות נחשבה ציטת למנאה אחת גם אליבא דר"ש וכמו שלדידן אם לובש צ' בגדים שכל בגד מנאה בפני"ע צ"ז וודאי

כ"ג ע"א גבי נפילה שנחפרצה בשחטה דאינה מטמאה במגע אבל מטמאה במשא וכן פסק הרמב"ם, והחלוק ז"ל דמאי שנא מגע ממשא, עוד קשה דמ"ש מחררת דם שיצאה מהנהמה דפסק הרמב"ם דטהור, ואפי' אם יצא בשר בטל ברוב דם, ופסק הרמב"ם דטהור אף ממשא ומ"ש. ועל ענש הדין אם יש בטול בטומאה, הנה מפרשי המשנה בפ"א דמקואות, מקשים על המשנה שמה טמא ואח"כ שמה טהור טמא משום הטפה שנגעה או שנפלה מפי הטמא, הלא היא מתבטלת ברוב מים, ועכ"פ מה דפשיטא ליה דיש בטול לטומאה אין פשוט כ"כ, כדמוכח מהבגמ' הנ"ל ואדרבא חזר וניעור לכו"ע אמרינן. והנה אחרונים ראו להוכיח ממשנה פ"ב דמכשירין מ"ג, דאי שם צרול טמא שצלו עם צרול טהור אם רוב מהטהור טהור ואם רוב מהטמא טמא, אמנם אין שום ראיה, דאין הטעם משום בטול ברוב רק משום דטומאה חלה רק על חשיצת של כלי, ולכן אם רוב מהטהור נמצא דהטמא בפ"ע אינו כלי, וא"כ אין כאן כלי טמא ולא שצטל המעוט ברוב, אולם מהסיפא דמשנה בגיטרא ומי שפיכות שאמרו שאם רוב מים טמאים טמא ואם רוב מהטהור טהור, חזין דשייך בטול בטומאה, ויש לדחוק ולומר דמיייר כשצטל מהמים וחליטן שמסתמא לקח מהרוב שהם מים טהורין אבל אחי יש כאן מים טמאין, אולם זה דוחק, ויותר נראה דמכאן ראיה למ"ש מהר"י הוצא צ"מ ליישב דברי הרמב"ם דבחררת דם הכל טהור, דבדבר לא וודאי אמרינן שטומאה

דלא נחשיבו לבי מצוות במנין המצוות כן לר"י
כל כנף מצוה נוספת אבל לא שנמנה כבי מצוות
ופשוט.

ל ע"א הרא"ש כ' דבה"ז יוחר מצוה לקנות
ספרים מאשר לכחוב ס"ת כיון
דעיקר המצוה ללמוד תורה, וכ' דהוי כעין דרשינן
טעמא דקרא, וי"ל כיון שבי מפורש בחורה שבי
למען תהיה השירה הזאת לעד ור"ל למד התורה,
כמו שמפורש בסוף הפרשה ויכל משה לכחוב את
דברי התורה, (ובזה מיושב ק' השאג"א דלמה לן
לכחוב כל התורה יכתוב השירה וסגי רק הכוונה
על כל התורה) וראה סנהדרין דלמ"ד דלא דריש
טעמא דקרא היכי שמפורש הטעם דריש.

הת"ח כתב והביאו הרעק"א דהיכא שנותן ללצור
לא יא, ורעק"א דייק מזה דס"ל דלא
מהני שותפין ונריך טעם מנא ליה, ומה שרצה
לפרש מדכתיב לכם דמשמע כל אחד לבדו, עדיין
נריך ביאור דלא מצינו דיהא אדם מתדש ודן דין
מעצמו, ואולי ההוכחה מהא דא' אפילו הניחו לו
אבותיו אינו יוצא אפי' שהוא שלו, ומוכת דעיקר
המצוה שיכתוב לבדו וכאן מיקרי שלו ושל אבותיו,
ובזה קרה חמיהת השאג"א דלדברי הרא"ש דעיקר
המצוה ללמוד זה מדוע אינו יוצא בשל אבותיו,
והטעם כיון דהוי של שותפין, וגם אפ"ל להנ"ל
דכיון דמפורש הטעם בחורה דמשום למוד תורה
ואפשר ע"י שכותב הוא לבדו וזכר ציור, לכן
דייק ציור הרמב"ם וכ' דלכתחילה הוא ואם לא
שלוחו, ר"ל דודאי לכתחילה עיקרה של מצוה הוא
הכתיבה לבדה שע"כ זכר ציור, ויחנך דזה הטעם
דאינו יוצא בשל אבותיו, ויותר יש לדון בדברי הת"ח
דהמסר לביהכנ"ס אפ"ל דלא דמי לשותפין, דחנך
דכיון דמוסרה ללצור אין לו חלק בה, דאטו מי
יוכל להחזירו, וראה גמ' גבי מודר הנאה מהו
להשתמש בצרכי צור, וראה ב"ב הכל עניים אלל
ס"ת, ור"ל כיון דאין יכול למוכרה ע"כ לא מיקרי

שלו ממנו, ולכן באומר כל נכסי מספק"ל אי ס"ת
בכלל ולפ"ד רעק"א הנ"ל ז"ע למנהגנו לכחוב
ס"ת בשותפות ולמסור את"כ ללצור, והאמנם מה
שיש לעיין דאפ"ל לכוונת הת"ח כרא"ש ז"ל דכיון
דמוכר ללצור ולא לומד זה ע"כ אינו יוצא זה ולא
משום שותפין כרעק"א, והאמנם יש לעיין בדברי
הרא"ש כיון דעכ"פ קורין זה כל שבת וזה עיקר
המצוה שיהיה לעד בצנ"י, ואולי ר"ל דע"י שלומדין
זה מקיימין שניהם.

למ ע"ב בשו"ע סימן ט' סע' ט' הדיח מ"ד
שנריך הציית להיות כמין
הטלית, והרי חכלא הוא לאו ממין הטלית וז"ע.

מ"ה ע"ב ע"ד מה שנסתפקו פה אם אין שמן לו'
קני המנורה אם מדליק אחד, אם
יש בה ענין דמצוה או דבעי ז' נרות למנוה ואם יש
ענין דתני שיעור במנוה, וברמב"ם איתא אין מחנכין
המנורה אלא בשבעה נרותיה משמע פשוט דבעי כל
הז', ויותר מזה כתב שאם כזה נר אחד מדליקו הרי
שנריך להדליק כל הז', אמנם בגמרתינו אי' דנקרבין
מוסף אם יש רק אילים וחסר פרים מביא רק אילים
וכן להיפוך, הרי דכל בהמה הוא מצוה צפ"ע, ואין
לדחות שאני התם דגלי קרא, ד"ל דלפינן משם
דתרוויא קדשים, ועוד דשם נריך קרא דאל"ה
היה אסור להקריב, דאם אין בה מצוה איכא
למיחש משום חולין בעזרה וכן משום חלול שבת
ויו"ט ע"כ צעי קרא, משא"כ הכא דאסור ודאי
ליכא אם מדליק אחד יש לספק אם מקיים מצוה,
והנה בנכ שמן דתנוכה כחצו כמה נדיקים (חי'
הרי"ם כפנת פענח ועוד כ"מ בשאלות) דהשמן
היה רק לנר אחד והדליקו רק נר אחד, ולפי"ז
נריך לומר דיש מצוה גם בנר אחד וכמו שמצאנו
בגמ' דאם אין לו ז' מקריב ז' פרים, וכה"ג יש
לספק אם אין די שמן שידלקו הנרות מערב עד
צוקר אם מתקיים בה מצוה, ומה שיש לעיין בה
משום כל חגרע בארנו במק"א.

ג ע"ב **מנחת** חציתין דכה"ג שהוא מוטל על הכלל, ולזה ל' הרמז"ס וזונו צסה"מ, ולכן אם מת יצאו היורשין, ולזה אף אם נחמק לכהונה גדולה צמד עם חינוך דכהן הדיוט אי' שצריך להציא שנים.

נא ע"ב **נראה** דמנחת חציתין אין צריך דוקא הכהן גדול בעצמו להקריב רק שיהא משלו וכספו, ומלבד שכן פשוט יש להציא ראייה לזה דמצינו בש"ס דש"ך כה"ג וגזיר צמד כ"מ צכמה דוכח, ותמוה דהרי נזיר אסור צגלות ולפחות ל' יום, וכה"ג אסור ליכנס למקדש רק כשהוא מגולח דאסור ליכנס פרוע ראש והוא לאחר ל' יום, וא"כ צום ל' אין יכול ליכנס וע"כ דאין מקריב מנחת חציתין, וכן מהא דקיי"ל דאם מת והציא צוקר היורשין מצאין צערב ואפילו שהוא אינו, וע"כ דא"ל דוקא שכה"ג יקריב רק י"ל דהיכא דא"א שאני אצל לכתחילה וודאי הוא צריך להציא, דכן מצינו דיש דין דצריך אדם לעמוד על קרבנו דהאין קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גציו, וא"כ מכה זה דצריך לעמוד על קרבנו צריך הכה"ג להיות שם, רק דצמק"א כתבתי (עי' קטע הבא). דמנחת חציתין אינו מזהה פרטית על כה"ג רק חיוב על הכלל שיציא הכ"ג מנחה, וראייה דאפילו אם מת חייבים היורשין להציא, ודו"ק.

סה ע"ב ב' הרדצ"ז צס' על המצוות, על קו' הראשונים דמדוע על ספירת שנים ציובל וספירת העומר מצרכין ונדה חצה אין מצרכין, וכ' ליישב דנדה חצה היא רשות, ול"ע מ"ש משחיטה ועבילת צע"ק וכל הי דמצרכין על רשות, וגם צבילת נדה חצה מצרכין ול"ע.

בענין צרכות על דבר רשות כ' הרמז"ן צפ' לתורה שלכן אין אשה מצרכת על ספירת

מ"ט ע"ב **שמעתי** מקשים צהא דדרשו חז"ל שלא יוקדם מוסף לתמיד של שחר משום דתדיר קודם, ומקשים דמאי ש"ך צה הקדמה הלא תרוויחו עולה הן תמיד והן מוסף וא"כ מה ששוחט ראשון הוא לשם עולה והשני שוחט לשם עולה ומאי ש"ך מקדים אחד לחצירו, והנראה צה דהכהן השוחט עולת תמיד ומוסף לא היה מכוון לשם עולה אף דצממת היא עולה אלא היה מכוון לשם תמיד וצשל מוסף היה מכוון לשם מוסף ולא לשום עולה, ויתכן עוד דאם כוון לשם עולה לא יצא דשאני מסתם עולה ואף עם כוון לשם עולת צבור ג"כ לא מהני דצעי שיכוון לשם עולת תמיד וזה לשם מוסף, וצמק"א הצאתי מירושלמי דכתב שאף צריך לכוון לשם זה היום וצארנו דכוונתו דצריך לכוון לשם יום זה, וכמו צצמוסף נ"ל פשוט דצריך ג"כ לכוון לשם מוסף שבת וזה למוסף ר"ח וזה למוסף חג וכל כיו"צ ולא סגי שמכוון סתם לשם מוסף, אלא דשם העלתי דיש ג"כ לספק אם צריך לכוון תמיד של צוקר ושל צין הערביים צנפרד או ססגי שמכוון לשם תמיד ושם העלתי מהירושלמי דסגי שמכוון לשם קרבן תמיד, האמנם דגם צה לכאורה תליא צפלוגתא דהרמז"ס והרמז"ן שנתלקו אם תמיד של שחר וערב וק"ש צוקר וערב וקטורת נחשבים כתרי מצוות או חדא ואי הוה תרי מצוות לכאורה צריך לכוון צכל חד כדוכחא ואעפ"י דשם אחד הוא, וכ"מ צלשון התורה שני כצשים ליום אחד צצוקר ואחד צערב ומשמע שענין אחד הוא, שוב מצאתי צרש"י צילה כ ע"צ כצשי עצרת ששחט שלא לשמן שצריך לשחטן לשם שלמי צבור ושחטן לשם עולה ומשמע דא"ל לכוון לשם עצרת ממע, אף צמוס' נזיר כח ע"צ כתב ששחטן שלא לשמן פ"י שלא לשם עצרת והוא ממע כדצרי דצריך לכוון לשם קדושת היום, ועיין צצילה שם שאין מרש"י שום קושיא, והנה מירושלמי אי' גצי תמיד שמים ליום לשם היום וצמפרשים פירשו שלא יכוון לאכול ציום אחר ותמוה מאד כי זה דין פגול. ול"ע צכ"ז.

ז' נקיים מכיון שהרשות בידה שלא לספור, ויש לעיין
דהרי גם לדבר הרשות תקנו ברכה כמו שחיטה
וכו'.

סו ע"א **ספירת** העומר, שיטת זה"ג ותוס'
(א) זה"ג פסק שאם לא ספר
לילה אחת שוב לא יספור דבטיעין תמימות וליכא,
וכתבו תוס' במנחות שזה תימא גדולה ולא יתכן
ולא פי' מה התמיה, דהלא זה"ג פי' הטעם
דמשום דבטיעין תמימות, ועוד נחלקו זה"ג עם
תוס' באם לא ספר כלילה אם יספור ביום, לשי'
זה"ג יספור ולתוס' אם לא ספר כלילה שוב אינו
סופר, וגראה ששני המחלוקות אחת הן בתפיסת
באור תמימות, דלר"ת הפי' כמו שאי' בצרייתא
אימתי הן תמימות בזמן שאתה מונה מצערב דבטיעין
דוקא כלילה, ולזה"ג גרס בצרייתא בזמן שאתה
מתחיל ומונה מצערב, כל' שיום ראשון של ספירה
צריך להתחיל מצערב אבל בשאר יומי ליכא קפידא,
ומילת תמימות רצה לומר שכל יספר שום יום אבל
לספור ביום שפיר דמי ותליא הא בזהא.

(ב) הבאור דתמימות נ"ל עפ"י המ"ר אימתי הן
תמימות בזמן שעושין רגונו של מקום ופלא,
ולזה"ג יתבאר עפ"י דאיתא צפ' ולא תמורו אחרי
לבבכם למען תזכרו, שע"י שמירת המלות והתרחקות
מעבירות וזכרם לזכרון, וז"ש אימתי הן תמימות שלא
תשכח שום יום מלמנות שאז מתקיים התמימות לשי'
זה"ג, וע"ז אמר בזמן שעושין רגונו של מקום אז
לא תשכח מלספור ויהא תמימות..

ענין ימי הספירה יתבאר המדרש הנ"ל, לפי מה
שזכינו שגילו לנו הראשונים כמלאכים ז"ל
בבאור ימי הספירה, ח"ל ס' תולדות אדם וחיה
לרבינו ירוחם תלמיד הרא"ש, נתיב ח' חלק ד',
שימי הספירה מורין דין ליודעין, כי העומר בא
מהשעורין והוא קרען הסוטה שבאה מהשעורין
מלשון סערת ה', ולכן אין כונסין נשים ומגדלין
שפס, ואע"פ שאמרו טעם אחר משום אף לזוגות
תלמידי ר"ע שמתו עכ"ל, וכן בארו

בספיה"ק שאלו ימי דין, רק שזר"ה דנין מזל
הדין ובימים אלו הדין הוא מזל החסד, דמבואר
בשפ"א שאז דנין בני היכלא דמלכא שנוטין הדין
לזכות, ואי' בספ"ק שמל"ג בעומר נמחקין הדינין,
ועיין במש' עדיות פרק י' משנה ב' משפט רשעים
בגיהנום בין פסח לעצרת, וזה אחיסמך לדברי רבינו
ירוחם הנ"ל. עוד אי' בס' שזר"ה דנין הגוף ואז
דנין הנשמה, ואי' בזה"ק שמי שזוכה ושומר ימים
אלו דבין פסחא לעצרתא אינו צריך לבוא דנין
בר"ה, ח"ש אין העומר בא אלא מארץ ישראל,
וכ"כ הרמב"ם שמי שגומר דינו בא"י וברח לחו"ל
אין צריך לזנוג שנית, משא"כ בנדון בחו"ל וברח
לא"י שנדון שנית מפני זכותה של ארץ ישראל ועיין
ברש"י שמה תועיל למצוא לו זכות, ולזה מנחת
העומר שבה למתק הדין כנזכר לעיל בדברי ר'
ירוחם שלכן יבא מהשעורים, ע"כ צריך לבוא מא"י
דייקא שתועיל זכותה של ארץ ישראל, והוא בדמיון
ימי העומר שמזל שדין אז בני היכלא דמלכא
נוטין לזכות, כן ארץ ישראל מזל קרבה כמ"ש
עיני ה' אלוקיך זה בודאי שהדין מתמתק, ויתכן
שזה המנהג לומר אחר הספירה הרחמן יחזיר לנו
עבודת ביהמ"ק, ודקדו בתוס' מדוע אין אומרים
כן בשאר המלות, ולהנ"ל א"ש שבזמן ביהמ"ק
נתמתקו הדינין ונתקיימה מלות העומר בשלימות,
ובזה אפשר לבאר שי' התוס' דהספירה דוקא כלילה
אבל לא ביום לפי המבואר דהלילה הוא זמן דין
ולכן אז אינו סופרים, וז"ש במד' אימתי הן תמימות
בזמן שעושין רגונו של מקום, כל' מתי יהו תמימות
שלשיטת התוס' הבאור דוקא כלילה והטעם שימתק
הדין בזמן שעושין רגונו, ואז מתעוררים הרתמים
ונמתקים הדינין אמן כיה"ר.

פ"ח ע"ב **ברמב"ם** פ"ג מהל' תמידין ומוספין
הל' י"ב שפי' שם המפרשים
כוונתו שצריך להדליק נרות ב"פ ביום וכלילה, (ועיין
תשו' הרשב"א א"ש"ט, ועיין זוה"ק בעלותך שזה
מחלוקת תנאים ר"י ור"מ) אך מה שקשה לי על

בדין הדלקת המנורה בש"י הרמז"ס צה: הרמז"ס
 ס"ל דמדליק המנורה בערב ובצוקר והראב"ד
 חולק, וטעם הרמז"ס כחצ דהטבת הנרות זוהי
 הדלקתן, וכיון שהטבת הנרות היחה לכו"ע בצוקר
 ע"כ גם הדלקה היה בצוקר, ויש להקשות דא"כ
 מה זה שכתוב מערב עד צוקר, ובגמ' אין לך שכשר
 מערב עד צוקר אלא מנורה וכיו"ב, וז"ל דיש צי
 דינים דין דהדלקת מנורה שהיא בערב ובצוקר,
 אלא דלילה נוסף דין שצריך שיהא דולק כל הלילה,
 ועיין בסוגיין שאם נכזה כלילה חוזר ומדליק, ובה
 הרמז"ס מודה דביום לא הדליק אם נכזה, אלא
 דק"ל דהכלה כתב דאם הדליק הנרות זר כשר
 משא"כ בהטבת שפסול זר בהטבת, וז"ע דלשיטתו
 דהטבת נרות זוהי הדלקה ומשם יליף הדלקה לצוקר,
 א"כ הכ"נ יהא פסול צוקר כמו הטבת וז"ע.

צ"ו ע"א נשא אלתו על מה דאמרו בסוגיין, דליף
 דמנחה טעון הגשה בכלי
 מחטאת ואשם דכ' אשר יצטלו צהס, וצ"ש"י ביאר
 דאין בשול אלא בכלי, והקשו מגמ' וצחים דעיקר
 מצוה בכלי וע"י שפוד ואסכולה ולא היה בשול
 בכלי, וז"ל דעיקר הכוונה דלא יכול לאכול חי אלא
 ע"י צלי וכדומה, ואי אפשר ציד כי אם ע"י אחיה
 דבר, ה"נ בכלי ולא ציד.

ש"י הרמז"ס מגמ' חגיגה כ"ו ע"ב, עי"ש שיש
 מ"ד שצריך ליזהר שלא יטמא המנורה, ושקיל וטרי
 בגמ' מדוע הרי במנורה לא כתוב תמיד וא"כ
 אפשר לטלטלה, ולש"י הר"מ מה הקושיא הרי גם
 במנורה נאמר תמיד, ויותר מזה ק"ל שהיה לו
 לר"מ לפסוק כמ"ד שמה חגע בשולחן ובמנורה,
 והוא פסק כמ"ד בשולחן לצד וז"ל.

וע"ל על דעמי חירון אחר דהרמז"ס שפי' שהיחה
 הדלקת הנרות בצוקר פירש שהטבת הנרות
 מיקרי הדלקה גם כן כאשר מצאנו בלשוננו, וכן
 מה שכתב ר"מ שפירא דהמקור מזהר, וס"א
 שהדלקה היינו הטבת אצל לא שתמיד הכוונה גם
 ליום שהרי זה צורר שכוונת המורה תמיד מערב
 עד צוקר, וביום אין המצוה שידלק כל היום כי
 ביום לא כתוב תמיד רק הדלקה פירשו הטבת,
 אצל תמיד שכתוב צמורה הכוונה רק על הלילה,
 ולכן פסק כמ"ד בשולחן כי ביום אפשר לטבול,
 ובמ"ש תחישב תמיהה עזומה על הרמז"ס, דאי'
 במשנה הביאה הרמז"ס פ"ג מחמדין ומוספין דאין
 מחנכין המנורה אלא בשבעת נרותיה צין הערבים,
 ותמיה דלרמז"ס מ"ש צוקר מערב, ולהנ"ל ניחא
 דכלילה הוא עיקר המצוה וע"ז כתוב צמורה תמיד
 שצריך לידלק כל הלילה, משא"כ ביום שהוא רק
 מצות הטבת כנ"ל ואין זה עיקר מצות המנורה.

מסכת חולין

ג ע"א עיין חרע אברהם מחלוקת אם דין שחיטה בקרבן הוא מעבדות והמלוא דקרבן, או רק גדר מחיר ומכשיר ולא מעיקר העבודה כדחזין דזר מותר בשחיטה, והנה בסוגיתנו התוס' בד"ה כגון האריכו אם שחיטת קרבן צעי כלי שרת או לא, ולכאורה תליא בזה אם הוא רק דיש צורך שיהי' שחוט או חלק מעבודה, ומהא דחישב בשחיטה שלא לשמו או פגול נפסל, ראייה דהוי מעיקר עבודה, דהרי ציומא נסחפקו אם מכשירי מלוא כמלוא או לא, חזין דמחשבה שחפסול לא שיין במכשיר, וע"ע לקמן ע"ד ע"ז דבן פקועה פסול לפסח, ורש"י פי' הטעם משום יולא דופן, וצומס' כתבו הטעם כיון דנחשב לשחוט, וברש"א ומהרש"ל ומהר"ם כתבו הכוונה דחסר דין שחיטה בקדשים, ובס' תורת חיים תמה הא שחיטה לאו עבודה והכא נותר בשחיטת אמו. ובחולין י"ג ע"א דמתעסק בקדשין פסול, וברש"י כתב דהיכא דלא נתכוין לשחוט פסול לגמרי, ואם נתכוין לשחיטה אבל לא לשחיטת קרבן כשר אלא שלא עלו לזעלים לשם חובה כ"מ מרש"י, (עיין ראש יוסף לזעל לפרמ"ג מה שכתב בזה) ותוס' מפרש יותר דהיינו דווקא שמכוון לחתוך הסימנים בשחיטה, אבל לא לשם זביחה דזה פסול, ואם כל הענין דשחיטת קרבן לסלק אסור שאינו זבח ונבילה קשה אמאי צריך כוונה לשם זביחה, וע"כ דזה חלק מהעבודה ומיושבת קו' התוס' בזה דבן פקועה, כיון דצעי כוונה לשם זביחה, ובבן פקועה הגם דחשיב כנחתכו

יא ע"א מקשיין האחרונים על הא דהשוחט צהמת חצירו חייב משום מזיק וקשה נימא דיפטר מתשלומין דשמא במקום נקב שחט והווי טריפה, ואין לומר דהולכין אחר רוב דהרי בממון אין הולכין אחר רוב, ונ"ל דלק"מ כיון דחיוצ מזיק הוי על שווי הבהמה וא"כ מה בכך דשמא טריפה, מ"מ לדינא שריא באכילה וא"כ שוב שוויא בהמה כשירה, וכמו למשל דהיפוך צהמה ספק טריפה לא יוכל המזיק לשלם בה ההיזק ולומר לדידי פשיטא לי דאינה טריפה, כיון דמ"מ לא מלי היזק לאוכלה לא שוויא כלום ודו"ק.

בב ע"ב ישגה לשחיטה מתחילה ועד סוף צבמ' משמע דאף למ"ד ישנה לשחיטה כו', הכוונה בזה צודאי דבתחילת השחיטה עדיין אינה שחיטה אלא דלצטוף חל למפרע על תחילתה, אמנם נ"ע בזה דמשמע בדף ל"ו ע"א דאף למ"ד אינה אלא לצטוף, מ"מ אחרי שכבר נגמר חל שם שחיטה גם מתחילה לכמה פרטים וכגון להכשיר האוכלים, דאם לא נחשב שחיטה אין הדם נקרא דם שחיטה להכשיר, אלא דמ"מ לענין שחט סימן אחד בחוץ, משמע דאפי' גמרו צפנים אינו מתחייב

ככולו בשחיטה, אמנם לגבי מחילות דעבורין וסוכה דל"ז רק שיהא מחילה ברוב לא איכפת לן דמעוט אינו מחילה, משא"כ שחיטה דבעי שיהא כולו שחוט ואם לא מעכב, ולכן בפסח דוקא מעוט נדחה לפסח שני ודו"ק כי כאן קצרתי.

ס ע"ב בבב"ש עכו"ס מצואר צגמ' כאן וצעוד מקומות דעמון ומואב טהרו בסיחון, היינו ע"י שסיחון כבשם אפשר הי' לישראל לכבוש ע"י"ש, והיה ק"ל ע"ז מאד דמצואר צגמ' סנהדרין נט ע"א עכו"ס לאו בני כבוש, ע"י"ש דלכן אין להם דין יפת תואר, ושוב מצאתי ברש"ש שהקשה כן, והג"ל למרן דהטעם דעכו"ס לאו בני כבוש, כתב רש"י דלא ניתנה להם ארץ ליכבש כי אם לבני ישראל, וא"כ עיקר הטעם משום דשייך לבני"י, וע"כ א"ש דארץ עמון ומואב דאסור לבני"י, שם הי' עכו"ס שפיר בני כבוש, עוד י"ל דלפי טעם רש"י הג"ל רק אחר מ"ת לאו בני כבוש הם וזה היה קודם מ"ת, וא"ש לשון הפסוק והוא נלחם במלך מואב הראשון, אלא דל"ע דאפ"ל טעם אחר צהא דאינן בני כבוש דעכו"ס הוהרו על גזל, ואולי יש לדחות דאף דמוהר מ"מ קונה ועיין גיטין ל"ח ובתוס' רי"ד דעכו"ס קונה בחזקת כבוש מלחמה ע"י"ש.

סח ע"א בשו"ע סי' י"ד סעיף ה' והוא מגמרתינו אם צהמה שנפסל א' מאצריה צינא אז החלב אסור בשחיה, והוסיף בשו"ע דהרי זה כחלב טריפה המעורב בכשירה, ובאמת צגמ' משמע דמשום אבר מן החי אסור כיון דלית ליה היתר בשחיטה, עוד ק"ל דמדוע לא נימא צה זה וזה גורם מותר דהיינו כל הגוף שהרי החלב מתמנה מכל הגוף, ועיין חולין נ"ח. ותצין יותר, ובתוס' חולין ס"ט מקשה כן על הא דחששו לזרעו אצל על חלבו קשה וז"ע.

הטמאין בראשונה משום שהם רוב, ומקשה צגמ' דמ"ש מכל התורה דמחלה על מחלה אינה כרוב, ומתוך שנאמר איש איש נדחה ולא כבור, ואין מובן כלל דמאי התרוץ, ורש"י מבאר דנהי דמחלה אינה רוב, מ"מ אינו בכלל יחידין ואינו נדחה לפסח, וז"כ דאם מחזיקין רוב כבור טהורין האין עושין הטמאין, והלא טומאה הותרה רק כשרוב הנכור טמאין, ואם מחזיקין בטמאין מכח מחלה קשה דאדרבא נחזיק רוב מכח מחלה דטהורין, ואין שייך ליתן על הנכור שני דיני רוב הפוכין זמ' ולא גרע ממ"ש דנחד מנא לא שייך תרי רוב, ועו"ק קו' תוס' והראשונים, מדוע גבי מחילה דעבורין ובסוכה קי"ל דפרוץ כעומד מהני והא' הי' מחלה על מחלה.

ואשר נראה דצחא דלרץ רוב יש צ' ענינים, פעמים שהכוונה שברוב סגי אף שהמעוט נמצא מ"מ סגי ברוב, ויש שהרוב עושה רוב ככולו וע"י הרוב נחשב כנעשה הכל והמעוט כמאן דליתא כלל, וזה הכוונה שחוט רוצא היינו שצנעם לרץ שישחוט הכל, (וכבר הארכתי במק"א דלכן דרסה וחללה פוסל אף צמעוט צתרא, והיינו שצריך שחיטת כל הסימן רק שברוב נחשב כשחוט כולו, ואף החולקים וס"ל דלא פסיל צמעוט צתרא, היינו לפי שע"י הרוב חשיב כשחוט הכל ולא שייך תו למפסל) ולכן היכן דבעי שיחשב הכל כשחוט מחלה על מחלה לא מהני, משא"כ אידך מיד ס"ל דהכוונה דלרץ שיהא רוב שחוט ותו לא ולכן מהני מחלה על מחלה, וזה הכוונה לא תשייר רוצא היינו שיעשה מעשה רוב, ומ"מ יכול לשייר ולכן מהני מחלה על מחלה, ולכן ס"ל לרש"י דדוקא בשחיטה וכיו"ב, שצריך רוב לשחוט ולא שכולו יהא שחוט מהני מחלה על מחלה, ולכן מקשה שפיר מתנור, והיינו שצתנור יש ג"כ ללמוד צבני אופנים, די"ל דלרץ שיהא כל הכלי שבור ונתון וע"י שנצבר רוב הכלי חשוב אף המעוט כשבור, או י"ל דבעי רק רוב הכלי שבור ואף אם המעוט נחשב כשלם טהור הכלי, ומסקנא דצגמ' דמחלה אינה כרוב דבעי שע"י הרוב יחשב

חייצין להורגו, וא"כ ז"צ דמה הפירוש צהא דהעגלה כפרה בנחיים על הספק, כלפי מה הרוצח הרי לא נתכפר חטאו, ואפילו ימות בנחיים דוחק לומר דכיון דלא נודע נתכפר, ואולי כל זמן שלא נודע כיפרה העגלה על חטאו ואולי אפילו בדיני שמים וז"ע, ועיין בם' שפ"א על מס' כרימות שמפרש שכפרת עגלה ערופה הוא על הארץ, שהרי נאמר ולא רץ לא יכופר וע"ז מביאים עגלה ערופה, עי"ש שכתב דלכן לא מהני בזה כפרת יו"כ עי"ש.

צו ע"א נאמנות עכו"ם ע"ד גוי שצא ואומר שהרי זה ליקט משדהו ושרי בשמיטה, אי ש"ד להאמינו שזה משדהו, וכן עד"מ גוי שמעיד שאחריו זה לא מורכב אי מהימן, ועיין ביור"ד בסי' ז"ח דעכו"ם נאמן לומר אם יש בו טעם אסור, ובש"ך מצאנו דמשום דעביד לאיגלוי דלא נהגו לסמוך אטעימת עכו"ם, ובש"ך כתב הטעם משום דאעכו"ם לא סמכין ולא משום, עיין שם דאל"ה לא מהימן עכו"ם ומ"מ בעי מסל"ת כמבואר שם, ואף שידוע שקומצין עליו לענין אחר אבל לא לענין א"ה שפיר דמי, רק צרמ"א מבואר דלא סמכין אטעימה, ומ"מ נראה דדוקא צהא משום דאפשר בדרך אחרת דהיינו לשער בם' ע"כ מחמירין לא לסמוך אעכו"ם, משא"כ היכא דלא אפשר א"צ להחמיר.

צח ע"ב רש"י כתב דטעם כעיקר לא ילפינן מזרוע בשלה משום דחולין מקדשים לא ילפינן, וקשה דרש"י הוא אב השיטה דמין צמינו לא צטיל צאלף, והטעם נלמד מדם הפר וכו' דהוה קדשים וז"ע.

קד ע"א איתא צרמז"ם ומקורו צגמ' דנקוצת הושט נבילה מחיים, וכתב המ"מ וכן פסק השו"ע דאע"ג דהוי נבילה מחיים, היינו דוקא לענין אסור אכילה ולא דנבילה אבל טומאת

סמ ע"א דלא נהגו לסמוך אטעימת עכו"ם, ובש"ך כתב הטעם דאעכו"ם לא סמכין ולא משום צגמ' בעי אם מחינת עשרה מהני להיות היוצא נכשר בשמיטה, וז"צ דמאי שייכות, ונראה הכוונה דשמיטת קדשים לרץ דוקא בעזרה, א"כ בכל העזרה יש דין של מקום שמיטה, מלבד זה יש פסול של יוצא ולכן חשוב השמיטה כנמשכת על כל מקום העזרה, וזה מדויק לשון התנא בכל מקום בעזרה פי' שהשמיטה הרי הוא ככל העזרה, ולכן מסתפק שלא יפסל ביוצא.

סמ ע"ב בגדר לידה צגמ' יצא שלישי וחזר ויצא שלישי, ונתלקו אם למפרע קדוש או מכאן להצא, באור המחלוקת דלר"ה אף דקיי"ל ללידה הוא מליצאת הרוב, היינו דווקא שאם יצא רק חלק אחד אין זו לידה, אבל כשיצא הרוב נקרא לידה מתחילה ולרצה הוא להיפוך דרק ביציאת הרוב יש על זה שם לידה אבל מה שהיה קודם אין ע"ז שם לידה ודו"ק, ובבאור זה יחישבו כמה קושיות.

עד ע"א הנה הדין דבן פקועה א"צ לשוטטו היינו שניתר ע"י שמיטת אמו, ויותר מבואר דחשיב כאלו הוא שחוט, שלכן אמרו דאף הוולדות שלו דינו כשחוטין, ולכן צא על צהמה דעלמא הוולד אין לו חקנה דחשיב כחצוי שחוט, וכן מכמה דוכתי מוכח דנחשב כנעשה צו מעשה שמיטה בפועל, ולא שא"צ שמיטה, והנה אית' צשו"ע ומקורו צגמ' ע"ד ע"א דאין טריפות אסורות בצן פקועה, וז"ע דצלמא טריפות שולדו אחר שנשחטה האם ניחא, דנחשב שגם הוא נשחט אז א"כ לא שייך שיטורף, דאחר שמיטה לא שייך חו טריפות, ובגמ' מיירי.

פ"ב ע"ב קיי"ל עגלה ערופה מכפרת על הספק עד שימנא הרוצח אבל נמנא

ול"ח לה קשה למה באסמיק חיישין, וז"ל כיון
דאסמיק חזין דיש צה דס טפי באותו מקום, וא"כ
י"ל דדוקא באותו מקום חיישין ולא בכל המעים.

קטו ע"א בב"ח דרבנן קי"ל דמותר צהנאה עד"מ
בשר עוף בחלב, ויל"ע בספק בשר
צהמה בחלב אם מותר צהנאה, והנה לשי' דספיקא
דאורייתא מה"ת לחומרא ליכא לאיסתפוקי דכיון
דהווה אסור מן התורה שוב אסור צהנאה, אלא
לשיטות דס"ל דהו רק אסור דרבנן יל"ע אם
אסור צהנאה, כיון דנחשב לצנ"ח דרבנן וצנ"ח
דרבנן מותר צהנאה, או דילמא אסור צהנאה כיון
דהכא הספק אם נאסר מה"ת ואם ת"ל דאסור
מה"ת אסור גם צהנאה אינו צלל צנ"ח דרבנן.

קטו ע"ב פ"ב פ"ב כי תשא ראשית בכורי אדמתך
תבא בית ה' אלוך לא תבשל
גדי וכו', ר"י אייבשין היה נכנס ציהכ"ס עם ספר
להסית דעתו כמו הרצה לדיקים, פעם ראה שכתוב
בספר שסגולה להצמיח האילן מהר ששורפים בשר
בחלב, וחשב דעפ"י מיושב סמיכת ראשית בכורי
ללא תבשל והצטער הרצה ע"י, אבל זו תורת אמת
שכן כתוב בעוד ספרים.
ראשית בכורי אדמתך ר"ת אבר דהיינו ראשית
כל אבר.

ק"ח ע"א במשנה פ"ב דמכשירין מ"ב דגלעין
טמא אבל אינו מצטרף,
וצראשונים יש דס"ל מטעם יד לפרי, ויש דס"ל
דאין שייך יד למה שהוא חוץ הפרי רק גדר שומר
אלא דלפ"י קשה אמאי אינו מצטרף הלא אמרו
בפ"א דשומר מצטרף, וז"ל דהא דשומר מצטרף
היינו דוקא כשמחזיר לפרי כמו קליפות משא"כ
גלעין שאינו מחזיר, והסברא פשוטה דאין שייך
שיצטרף אם אינו מחזיר, ואף דגלעין שיש בו אוכל
מצטרף היינו דאוכל בתוך אוכל כי הכל חשוב אחד

נבילות לא הו רק אחר מיתה ממש, חזין מזה
חדוש דטומאת נבילות אינה צאה בהכרח עם האסור
דנבילה, וראי' לדבר מסוגייתנו דחזין בחלב דאף
דיש למוד מיוחד שחל ע"ז דין אסור דנבילה, מ"מ
אינו מטמא נבילות, וכמ"ש רש"י עה"פ יעשה לכל
מלאכה, חזין דאסור נבילה וטומאה שלו הם תרי
מילי, ועי' לעיל ח ע"א בענין אברי בשר נחירה דלא
נחית להסתפק בדין הטומאה עי"ש היטב, אמנם
ע"ע ירושלמי ניר פו ה"ד דכל שיש בו אסור
וטומאה בטל טומאה בטל אסור עי"ש.

ק"א ע"ב על השאלה במי שנוהג אסור בדבר מקיים
מכה חומרא או מנהג האם מותר
להאכילו, כיון שהמאכל סובר שאין כאן שום מקום
לחומרא או למנהג.

והנה בסימן קי"ט סעיף ז' כתב הרמ"א דמי
שנוהג איזה חומרא מכה שסובר שדינא הכי
או מכה חומרא, מותר לאכול עם אחרים שנוהגין בו
היתר דוודאי לא יאכילוהו דבר שהוא נוהג בו אסור,
והמקור לזה מהגהות מרדכי וצינימין ואב, וצינאור
הגר"א צין ליצמות יד וחולין קי"א, ובש"ך ביאר
שודאי לא יעברו על לפני עוור לא תתן מכשול,
וצריך באור דלא שייך לפני עור כיון דלדעתם אין
עובר צה שום אסור, ובשלמא באופן שהוא סובר
שדינא הכי אם כן לו אסור לאכול, אך בדבר היתר
גמור מה שייך לפ"ע, ומוכח דגם צכה"ג אסור
ול"ע.

ק"ב ע"א אסמיק צני מעיים צשו"ע דאין מחזיקין
דס צני מעיים זולת אסמיק, ויש
לספק באסמיק אם אז כל המעי צני מליחה או רק
החלק שהסמיק, והנראה לומר צה כך דבהא דאין
מחזיקין דס צני מעיים יש לפרש או דאין צו דס
כלל, או דיש צו דס מועט ולא חיישין לה, וכן הביא
הב"י פרוש זה, והנה אם נימא דיש צו דס מועט

לסמוך לזה שיטת הרמז"ס דם שרץ דטמא דוקא
במחוצר לשרץ דהיינו כל מה שאינו מטמא מחמת
עצמו כשומר ודם שרץ לרץ שיהא מחוצר לדבר
הגורם לו הטומאה.

מנטרף אפילו אינו מחוצר, אבל שומר דוקא במחוצר
כנ"ל וא"ש, והיינו דשומר מטעם עצמו הוא מטמא
ולכן לרץ דוקא מחוצר שינטרף, משא"כ אוכל בתוך
אוכל דמטמא מדין אוכל ולא מדין שומר והבן, יש

מסכת בבורות

זה לא תליא במעשה אלא במנהג ורצון האנשים,
ולכן תולין שהאשה הזאת שייכת לרוב המתנהגים
כך וצדאי ג"כ מלחה, ולא מפני שרוב פעמים
עושין המליחה רק מפני שממדי הרצון למלות
והבן. זה כוונת החלוק שכתב חוס' בין תשמיש
אדם לבהמה, דבאדם רצונו לישא אשה והציאה הוא
עושה, א"כ הרוצ עושה המעשה כמוצן לכל מדין,
משא"כ בבהמה אין שייך לומר דהרצון שלה עושה
המעשה, דאין אצלם רצון רק טבע, וא"כ המעשה
עושה הרוצ והבן זה, וכן מצינו רוב מצוין אצל
שמיטה מומחין הן, אף דזה תליא במעשה דלמוד,
מ"מ הכוונה דהרוצ עושין המעשה.

ל"א ע"ב ע"ד גר שקיבל על עצמו כל התורה וזולת
פרט מדברי סופרים לא רצה לקבל,
והנה צגמ' בסוגיין גר שבא לקבל עליו דברי תורה
חוק מדבר אחד אין מקבלין אותו ומקור הדברים
מתוספתא דמאי, ותמהו שלא הזכירו דין זה השו"ע
והרמז"ס, ולכאורה אפ"ל דאם מקרב לקבל עליו
אפילו דבר אחד ממילא הרי זה כלא קיבל עליו

ב' ע"א קיי"ל רוב התלי במעשה אינו רוב, ומקשים
ע"ז מהא דקיי"ל רוב עמי הארץ
מעשרין אף שהוא רוב התלי במעשה, וכן מקשים
מזה על הט"ז שדן באשה ששכחה אם מלחה הבשר,
ופסק דכשר דסתמא עפ"י רוב מולחין והרי הוא
רוב תליא במעשה, ועיין בחוס' בסוגיין שכתב
דאף דתשמיש דבהמה חשיב רוב תליא במעשה ואין
הולכין בחר רוב, מ"מ תשמיש דאדם לא מקרי רוב
תליא במעשה, ולרץ להבין דמאי שנא, ונראה
לפרש כך דיש דהרוצ עושה המעשה יש דהמעשה
עושה הרוצ, עד"מ בסוגיין רוב צהמות מתעצרות
הי הגדר דהמעשה שמתעצרות עושה הרוצ, אבל
הא דרוב עמי הארץ מעשרין אין כאן הספק אם
רוב פירות נעשה בהם מעשר או לא, רק הספק
אם הצעלים של פרי זה הם מאלו שמעשרין או
לא, וא"כ זה תליא בצעלים אם רצונו לעשר או
לא, ורצון הצעלים לעשר זה לא תליא במעשה,
והבן דכאן הרוצ עושה המעשה משא"כ בצבורות
דהמעשה עושה הרוצ, וכן צדון דהט"ז הא דרוב
פעמים מולחין היינו כי כן דרך צנ"י למלות,

והבן ולא הזכר בשו"ע כי למעשה אין שייך זה.

ל"ה ע"א צריך עיון צהא דחשוד על הדבר דאינו נאמן להעיד, מה הדין במסית לפי תומו, וכן יל"ע בדבר שאפשר לזרר, דבמילתא דעבדא לאיגלוי לא משקרי אינשי.

מ"ח ע"א דין ערב בשו"ע סי' מ"ט איחא דשני יוסף בן שמעון שיש להם שדה בשותפות, ויצא שט"ח על אחד ואחד ערב אין יכול לקחת משדה מטעם ממ"נ הרי הוא שלו, ואמרו בגמ' בסוגיא ובשו"ע, דהטעם דכיון דאין יכול לתבוע מהלוה, ע"כ אין יכול לתבוע מהערב ושעבוד קרקע משום ערב הוא, ולכאורה קשיא ע"ז דהרי בסי' קכ"ט הביא רמ"א דאם הלוה אומר לא ליחסי תובע מהערב, וחזינן דאע"ג שאין יכול לתבוע מהלוה מ"מ תובע מהערב וצריך לחלק ודו"ק.

דברי תורה כלל שודאי לא מהני דהרי העיקר צד הוא קבלת המלווא והמחסר לקבל עליו מלווא אינו קבלת מלווא כלל והיה פשוט כ"כ שא"צ להזכירו ומה שכתוספתא וגמ' הביאו, שם עיקר החידוש צמצר וכהן עיי"ש ושם הביא הרמב"ם דין זה. והנה בגמ' שבת ל"א ע"א צההיא גר שצא להלל ואמר לו שיגירו אצל מאמין רק בתורה שצכתה ומקשה שם רש"י דאם אינו מאמין בתוספתא פ"ה"ז כמקבל עליו חוץ מדבר אחד שאין זו קבלה ומתוך דהיה בטוח שיקבלו אח"כ ואין זה כופר בתוספתא פ"ה רק אינו מאמין שיתן מפי הגבורה וסמך שאחר זמן יקבלנו, צאור דבריו עיין ברש"ש, ונראה בן דהחסרון דקבלה הוא דוקא כשאינו מקבלו כלל אצל אס אינו יודע מזה הענין ואח"כ אפשר לשכנעו שיקבל ומה שעכשיו אינו מקבל בגלל שלא הוצרך לקבל זו אין זה חסרון בקבלה, אשר לפי"ז כל גר שצא כיון שלא קיבל חנוך יהודי א"כ אין זה כרוכה שלא לקבל עליו

מסכת ערביין

י"ב ע"א א' לע"ל יתבטלו כל השירות, ויש לפרש
עפ"י דא' ביחזקאל (ופי' ברמב"ם)
שלעמית לבוא יבואו יותר נסכים, ואין אומרים
שירה אלא על היין, וממילא ינטרכו שירה אחרת,
דהשירות כיום הם על נסכים דהאידינא.

כ"ט ע"א בגמ' איתא דבכור אעפ"י שקדוש מרחם
מזוה להקדישו, ור"י חמה דכיון
דמוקדש מאליו מה יוסיף שיקדשו הצעלים, ונראה
דבאמת נוסף קדושה ע"י שהצעלים עצמן מקדישין,
וכמ"ס הרמב"ן הוצא בקלות החושן סי' ר' דאין
מעילה רק מה שהוקדש צפה ישראל ולא מה
שהוקדש מאליו, ולכן אם הבכור היה רק קדוש
מאליו אין שייך בו מעילה, ואם אח"כ הקדישו
הצעלים אף שכבר היה הקדש, מועיל הקדשו שיהא

בו דין מעילה וכן בכל כיו"צ בזה, ואעפ"י שנדרים
י"ג קי"ל דבכור הוא דבר האסור, ולהנ"ל יש לכאז'
להקשות שיהא דבר הנדור כיון דנוסף קדושה ע"י
הקדש הצעלים, אך יש ליישב דמ"מ נדרים צעין
שהאסור שבו יהא ע"י הצעלים, והא דתרומה אינה
נקראת דבר נדור אף דבא ע"י צעלים עי"ש י"ב,
הטעם דמ"מ אין האסור בא ע"י הצעלים והכ"נ
בבכור האסור בא מאליו ולא ע"י הצעלים ולכן מקרי
דבר האסור, והנה ברמב"ם ריש הל' מעשה קרבנות
כתב דנדר שיציא קטן יוצא בקרבן גדול, והבאור ז"ל
דנדר הקדש שאני משאר נדר, שנודר שיציא קרבן
ואח"כ חל החיוב להציא קרבן לה', ובקרבן ליכא
נ"מ בין קטן לגדול ע"כ יצא גם בגדול ודו"ק, וכמו
שכתבו בגזיר דע"י הנדר בגזיר חלו חיובי גזיר כן
בהקדש ע"י הנדר חל חיוב הקרבן והכן

מפכת תמורה

שם, ועכ"ל כנ"ל דאף דהוא צא צמעשה, מ"מ כיון שאין המעשה כאן העצירה רק המחשבה וצמחשבה ליכא מעשה.

ובירור צאור דלאו שיש צו מעשה היינו שהעצירה היא המעשה, וכן נ"ל לצאר מה שאמרו צכמה דוכתי דאף דהעצירה הוא הדבור, מ"מ לוקה הואיל ודבורו איחעציד מעשה, כגון צמי שמקדיש צעל מוס ותמורה וכדו', ונראה דהיינו ג"כ שפיקר המעשה שנעשה היא העצירה, אז לוקין משום דדבורו איחעציד מעשה.

ובזה מיושבת קו' המנ"ח על הרמז"ס שכתב דמפגל אינו לוקה דהוי לאו שאין צו מעשה, והקשה מ"ש מהא דהמקדיש צע"מ דלוקה משום דדבורו איחעציד מעשה שחל הקדש על הצהמה, הכ"נ נפסלה הצהמה דדבורו איחעציד מעשה, והגם די"ל דלפסול צע"מ סגי מחשבה, מ"מ היכא דלוקה עכ"ל דהיה צבור, וע"פ דצרינו י"ל דהמקדיש צע"מ עיקר האסור מה שרוצה שחול קדושה על הצע"מ ושפיר לוקה, כיון דאיחעציד מעשה שחל הקדש על הצהמה, משא"כ צמפגל הקרבן אין עיקר העצירה מה שהקרבן נפסל, רק מה שחשב לאוכלו חוץ לזמנו ומקומו, אבל מה שהקרבן נפסל אין זה עיקר האסור, ולכן לא שייך צה ללקות מטעם דדבורו איחעציד מעשה והבן.

ובזה י"ל ג"כ דצרי הרמז"ס שכתב צה' תמורה דלוקין על לאו דתמורה אף שאין צה מעשה,

ג ע"ב ברמב"ם (הל' חגיגה פ"א) פסק דהנכנס לעזרה צרגל ללא קרבן אינו לוקה,

כיון דעצם כניסה אין צה לאו רק מה שלא הביא הקרבן עמו הוא הלאו, וצה הרי אין מעשה ואינו לוקה, ויש לעיין צה דצהל' מעשה הקרצנות כחצ הרמז"ס דהמקטיר ללא מלח לוקה, והרי גם צה אין עצם ההקטרה האסור רק מה שלא הביא עם זה מלח, וא"כ מאי שנא מנכנס לעזרה ללא קרבן וכן הקשו המשנ"ח המנ"ח ובשפ"א, ונראה דההקטרה ללא מלח עצם ההקטרה אסורה, משא"כ צנכנס לעזרה ללא קרבן שאין עצם הכניסה אסורה רק מה שלא הביא הקרבן.

ובזה אפ"ל נמי קו' הראצ"ד על הרמז"ס שכתב דהטעם דאין לוקין על לא תחמוד דהוי לאו שאין צו מעשה ומקשה הראצ"ד דהרי לא עבר על לא תחמוד אא"כ לקח החפץ צסוף וא"כ אין לך מעשה גדול מזה, ולהנ"ל א"ש דאע"פ דיש צה מעשה דלקיחת החפץ לא מחשב לאו שיש צו מעשה, כיון דכלא תחמוד אין עיקר האסור מה שלקח החפץ לצסוף רק החמדה והפתוי לקחת החפץ, אלא דאין עובר אא"כ לקח, אבל על הלכיתה עובר צפ"ע צלאו דלא תגזול, א"כ אין צלא תחמוד מעשה. וכן מוכח מהא דגמ' וצחים כ"ט: דהמחשב צקדשים אינו לוקה לפי שהמחשבה אין צה מעשה, אף שחמחשבה הפוסלת הוא דוקא צד' עצדות א"כ הלא צהכרח הוא ג"כ עושה אז מעשה, ונאמר דחשוב לאו שיש צו מעשה וכן העיר מזה צשפ"א

בענין כ"מ דא"ר ל"ח אי עבד ל"מ א' סגרת הט"ז והש"ך דהיכא שאפשר לעשות צהיחר אפי' עשה באסור מהני ונריך צאור. צ' סגרת האחרונים דהיכא דאסור משום זמן כגון בשבת וי"ט לא שייך. ג' ונראה דהכלל היא היכא דאין הקצ"ה רוצה זה המעשה, כמו בתמורה דאין רצונו שיחול משא"כ היכא שהמעשה בסדר כגון השוחט בשבת, רק שהזמן לא נכון אבל גוף המעשה אינו מאוס ואסור, ע"ז שפיר אמרינן מהני, ובה מיושב קו' המהרי"ט משוחט בשבת, ומוכן סגרת הט"ז.

כ"ה ע"א אמר על הזכור עם יציאת רוצו עולה, עולה הוא, או צבור, עולה הוא כל פורחא ופורחא דנפיק הוא כליל, או צבור דכל פורחא דנפיק במילתיה קאי, א"ל היינו דעבי אלפא אמר על הלקט עם נשירת רוצו יהא הפקר לקט הוא שכן קדושתו צדי שמים או דילמא הפקר שכן זוכין צו עניים ועשירים, ואמר אבי מאי חיבדי לך דצרי הרב ודצרי התלמיד דצרי מי שומעין, והנה גבי לקט וודאי אם אמר קודם הנשירה וודאי שיכול לעשותו הפקר וכמבואר ברש"י וכן אחר שנה על הארץ וודאי כבר הוו לקט רק האיבעיא צעת שנושר שאז נריך לחול דין הלקט, וכן הוא בצבור דכל שהיא צמעי אמו וודאי הוה עולה וכמבואר בחוס' ואחר שנוול וודאי הוה צבור רק האיבעיא צעת שזריך לחול קדושת הצבור, והמנצב הוה הוא כך דכל פעולה אשר צסופה כבר יחול עליה הדין החדש אנו אומרים שכבר מתחילת הפעולה מתחלת הקדושה לחול וכגון בלקט הרי ענין הלקט כבר מתחיל מתחילת הנשירה רק מסתיים עם הגיעו לארץ וכן בצבור כשנגמרת הלידה הוה קדוש ע"כ כבר עם התחלת היציאה מתחלת הקדושה, ובפרט דהא מיירי הכא שרוב הפעולה כבר נעשתה כגון בצבור שרוב נולד וכן בלקט צנשירת רוצו. והסברה שאמרנו היא גם הסברה למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, והסברה דצרי הרב ודצרי התלמיד, רצה לומר כיון דרצון הצורא שיהא לקט ושיהי' צבור ע"כ

מ"מ כן למדו מפי השמועה שע"ז ונשבע לשקר ומגדף לוקין אפי' שאין צהם מעשה, ותמוה צחרתי חדא דצגמ' דילן מפורש הטעם, משום דצדצורו אימעבד מעשה שחל הקדושה על הצהמה השניה, ומדוע לא ניחא ליה להרמב"ם דצרי הגמ', ואפי' אי נימא דלא היה כן גירסת הרמב"ם עדיין נ"ע שהרי הוא עצמו פסק כמ"ד דצדצורו אימעבד מעשה, וא"כ מדוע בתמורה לא נימא כן, ונ"ל דהנה צגמ' דילן איחא דהממיר צקרצנות צצור או שותפין, כיון שאז אין התמורה חלה על הצהמה שהמיר, דאין לו רשות להמיר קרבן צצור, ע"כ אינו לוקה דלא שייך דצדצורו אימעבד מעשה, אולם הרמב"ם פסק דאפי' הממיר צקרצן צצור ושותפין לוקה, אף דאז ליכא למימר דצדצורו אימעבד מעשה, וא"כ שוב לא שייך למימר דהטעם דלוקה משום דצדצורו אימעבד מעשה, ואף שעדיין נ"צ להרמב"ם דיאמר דממיר הוא רק צקרצן יחיד ולוקה משום דצדצורו אימעבד מעשה, ונ"ל דלהרמב"ם אין עיקר האסור מה שרצה להוסיף קדושה על הצהמה השניה, כי אם מה שרוצה להסיר הקדושה מהצהמה הראשונה, ולכן לא שייך לומר דצדצורו אימעבד מעשה מה שחל קדושה על הצהמה השניה, כיון שאין זה עיקר האסור וכנ"ל, ומה שרצה להסיר הקדושה מהצהמה הראשונה צה הרי לא אימעבד מעשה כלל, כיון שאין יורדת הקדושה מהצהמה כלל, משא"כ לש"ס דילן דאמרו דממיר צקרצן צצור אינו חייב, דעיקר האסור מה שרוצה להחיל על הצהמה השניה ולכן צקרצן צצור אינו לוקה כלל.

ובזה אפ"ל מה שכחצ הרמב"ם דל"ח דעשיית כלם עוצר הן אם עשה עצמו הן אם אחרים עשו לו, ומקשים דאם אחרים עשו לאו שאין צו מעשה, (וי"מ דצע"ז חמור דאף לאו שאין צו מעשה לוקה, ויש ראייה לזה מהא דפסק הרמב"ם דאף על מחשבת ע"ז לוקה אף דאין צו מעשה) ולהנ"ל א"ש דכיון דצדצורו אימעבד מעשה מה שאחרים עשו לו ע"י דצורו, וכיון שעיקר האסור צה מה שנעשה הע"ז ע"כ שפיר לוקה.

אין זה יכול לדחות, דא"א ליצור חלות נגד חלות התורה כגון שיחול שיהא הפקר נגד חלות התורה שיהא זכור ולקט, ומעין סברה זו יש להציא מהא דמנחות מ: ברש"י ושיטמ"ק בדברי רצא השתא בכל תוסוף קאי מעשה לא הו' וברש"י דכיון דעובר

על דברי תורה לא מקרי מעשה, גם שם נריך לפרש הכוונה דחלות הדין דליציא לא שייך כיון דהוה נגד רצון התורה עיי"ש היטב ודו"ק אמנם בכ"ג פי' הסבר אחר עיי"ש ודו"ק.

מסכת מדות

ל"ד ע"א שיערי המקדש צפ"א דמדות טדי מן הנפון אינו משמש כלום, ועיין לקמן דעת הראש"י דצ"ק היה צא שם וצ"ל דאין הלכה כראש"י וכמ"ש, אלא דקשה דהנה שערי חולדה וקיפנס שמשו לכניסה ויציאה, וא"כ מה הפירוש טדי אין משמש כלום היינו שלא עברו משם ומדוע, וי"ל שדרך היה שלא לילך משם רק מיתר השערים ומה שכלל עשו השער צ"ל דהו' על פי

ה', אך תמוה דבמשנה פ"ד הנכנס דרך ימין יוצא דרך שמאל ולפי"ז הנכנס בחולדה יוצא מטדי, ועיין ברע"ב ומה שכתוב בתוי"ט. ועי"ל דהוא מפורש הנכנס דרך דרום יצא דרך צפון וצפון לא היה כי אם טדי וצ"ע, ושם במשנה מקיפין ויוצאין דרך שמאל וזאת מי שארעו דבר מקיף לשמאל, ותמוה דהרי כולם מקיפין לשמאל.

מסכת נדה

ובתוס' שם ד"ה אצל כחצו דחזקת הגוף אלים
מחזקת פנויה, ובסוף כחצו דאין חשוב
אפילו כלל אפילו נגד חזקת הגוף וז"ל, ולהנ"ל
הדבר ברור דכאן הספק אם יש לה מומין ולכן
חזקת הגוף שנוצרה בלא מומין נוגע באופן ישיר
לענין זה, משא"כ חזקה דפנויה אין נוגע כלל
להספק רק מסתעף ממנה, ועוד דחזקת פנויה היא
חזקה שיכולה להשתנות משא"כ חזקת הגוף, ועוד
דחזקת הגוף יכולה לשבור חזקה דפנויה, היינו
דאם נלך בחר חזקת הגוף שלא היו מומין וודאי
היא מקודשת ונשבר חזקת פנויה, משא"כ חזקה
דפנויה עדיין אינה שוברת חזקת הגוף, והבן והוא
כנ"ל. וכנ"ל בתוס' שם ד"ה ספק טמא, לגבי חזקת
הגוף כנגד חזקת טומאה וכנ"ל ועיי"ש והבן, ועוד
שם בגמ' כתובות עז ע"א דשני חזקות כנגד אחת
אזלינן בחר שתי החזקות עיי"ש.

ל"ג ע"א בגמ' אימא יום שפוסקת סופרתו למנין
ז', ומקשה בגמ' ואן נמי נספריה,
דהא קיי"ל מקצת היום ככולו ולכן אפילו רק סוף
היום טהור יעלה לה ליום אחד, ועיי"ש וברא"ש
בפסקיו ובמאירי דגם המקשין לא ס"ל כן לדינא
רק מקשה מה הטעם, ובאמת בגמ' לא נמצא
לזה תירוץ ורצא רק דחוי בעלמא קאמר, וא"כ
מה באמת הטעם, ויותר קשה דגם אגמנו ס"ל
מקצת היום ככולו לגבי דין שומרת יום וספירה
דקיי"ל שומרת יום טובלת מיד כשחנק, וכן זבה
טובלת לאחר הנץ והוא מטעם מקצת היום ככולו

ב ע"ב בגדר חזקה, ברא"ש על נדה מקשה בזה
דאמרין באם ספק אם המקוה
חסרה מים, העמד מקוה על חזקת טהרה וודאי
לא חסרו מים, הלא לעומת זה יש חזקת טומאה
דאדם ונימא דחסרו המים, ובאמת יש להאריך
הרבה מאד בגדר חזקה הסותרת חזקה מה עושין,
אם זה כמי שאין לאחד חזקה או אזלינן בחר חזקה
דעדיפא כדמשמע בכמה דוכתי, והנראה בזה בכמה
אנפי, חדא דיש לומר דהיכא דחזקה אחת נכוחה
לשבור החזקה השנייה, א"כ היא עדיפא ונבחרת
אזלינן, עד"מ צענין הנ"ל דהמקוה חזקתה שוברת
הטומאה אצל אין הטומאה נכחה לשבור המקוה,
ולהכי אזלינן בחר חזקת מקוה, ויש להביא ראיות
לכלל זה מכמה דוכתי.

ועוד דחזקת טמא אינה נוגעת באופן ישיר לענין
המים, כי המים אין להם כלל דין ושייכות
עם הטמא, משא"כ חזקת טהרה דמקוה דחלי'
בחסרון המים ונוגע באופן ישיר למקוה.
ובגמ' כתובות עז: אמר רבא דאף דרבי יהושע
ס"ל דאזלינן בחר חזקת הגוף, מ"מ היכא
שכנגד זה יש חזקת ממון הולכין אחר חזקת ממון,
והבאור בזה צ"ל לפי שצארנו במק"א דב' חזקות
מינה, יש חזקה כחזקת הגוף דהגדר בזה דלא
נשתנה ממה שהיה קודם, ויש חזקת ממון רצה
לומר דאין להוציא מאדם ללא ידיעה ברורה וזו
חזקה יותר מחזקת הגוף, ולכן ס"ל לר"י דשוברת
חזקת הגוף.

וחשוב כעבר היום או השצעה נקיים, וכמפורש כן בחוס' כאן ובפסחים ובמאירי בסוגיין ובראשונים במס' מו"ק ובטור הל' אצילות, דמוכחי מזה דלא אמרינן מקצת ככולו לענין הלילה, וא"כ מדוע לא נאמר מקצת ככולו לענין ספירה, ועיין בחוס' (וכן בחוס' פסחים ובר"ה) דאף רבי יוסי דס"ל מקצת ככולו לענין שומרת יום חצה ביום השביעי דלא סתרה, מ"מ תחילת הספירה מודה דלא אמרינן מקצתו ככולו וז"ל דמאי שנא.

והנה הרמב"ם פ"ו מהל' אסורי ביאה הלכה ט' כתב, דאותו היום שראתה כולו טמא וכלו לא פסק הדם מעת שראתה עד סוף היום, וז"ל ומה רצה בזה ומנ"ל, אמנם באמת הרמב"ם גילה כאן סוד נפלא, דלכן לא נאמר בשומרת יום מקצת ככולו, ויהא סוף היום בטוהרה חשוב כיום שלם וטוהר כבר בלילה, והטעם לזה דאדרבה מכא דין זה דמקצת היום ככולו אמרינן דכיון שנטמאה במקצת מהיום חשוב כאלו טמאה כל היום, וא"כ מה שייך לומר בזה מקצת היום ככולו דהלא זה גופא הנותן לנו טעם שלא תוכל לספור בו ביום. ובה מוכן דאף דבאמת קי"ל מקצתו ככולו ולכן טובלת מיד כשתנן מ"מ אם תראה אח"כ הרי היא טמאה ודלא כר"י, והיינו מכא זה גופא דאחר כשתראה זה עצמו נותן שמתחשב כאלו ראתה כל היום ולא שייך שוב מקצת היום ככולו, (ולקמן יבאר דשאי זה משאר דברים שמצינו מקצת ככולו).

והגם שדבר זה נראה נכון בכוונת הרמב"ם, ושזב מנאחי שכ"כ בחי' הר"ן ורמב"ן בסוגיין מ"מ בדעת ר"י ע"כ לא ס"ל הכי אלא ס"ל דאפי' תראה אח"כ ס"ל דלא סתרה, ויש באמת לומר וכ"מ בראשונים דר"י ס"ל דכיון דתחילת היום הייתה טוהרה, א"כ שוב הרי הוא ככל הנשים ואפי' מה שתראה אח"כ אינה קותרת. וביתר ביאור דלעיל הבאנו מראשונים דאף דס"ל מקצת היום ככולו מ"מ אם אח"כ תראה תסתור, דאמרינן מקצתו ככולו להיפך ותשיבין כאלו ראתה כל היום, ויש להבין דהדין דמקצת היום ככולו נמצא בש"ס לענין

אצילות וניזרות, ולפי"ז גם שם נמצא כן דכיון דאח"כ לא נהג אצילות וניזרות חשוב כאלו כל היום לא נהג, אמנם באמת מודגש בראשונים הנ"ל דדוקא לענין טומאה וטהרה אמרינן כן, וזו היא סברת ר"י דכיון דכבר טהרה שוב אין שייך לטמאה, וזו באמת הסברה דר"י לחלק מתחילת הספירה וסוף שכתבו החוס' בכמה דוכחי ואין לו באור, אלא עפי"ז דלגבי תחילת החשבון כיון דמקצת היום ראתה חשוב כראתה כל היום ולא שייך מקצת וכו' משא"כ סוף החשבון אם אף שומרת יום כיון דחשיבה כטהורה שוב אין שייך לסתור וכמו שנשלים האצילות או הניזרות, ואין זה דומה לתחילת הספירה.

והנה הגם שהיסוד מפורש בראשונים וכן מתבאר ברמב"ם, ובתנאי לפרש כן גם אליבא דרבי יוסי, מ"מ אכתי ז"ע לש"י החוס', דס"ל דהא דאמרינן מקצת היום הוא דוקא על תחילת היום או סוף היום אבל לא על אמצע היום, (ולכאורה זה ההסבר בראשונים ונפסק כן בטוש"ע הל' אצילות דמקצת היום ככולו הוא דוקא בהנך החמה ולא תחילת הלילה, והיינו שזריך דוקא תחילת היום) א"כ שוב נסתר היסוד דזה שראתה באמצע היום אין יכול להחשב כראתה כל היום, דבאמצע היום לא אמרינן מקצת ככולו

והנה אם נעמיק בעצם היסוד דמקצת היום ככולו, הנה בש"ס נמצא זה לענין נזירות אצילות יולדת והשרשה ועוד, אבל ודאי לא נאמר כלל זה לכל מילי וכמו שהאריכו בזה בס' גינת וורדים הספרדי או"ח כלל א' סי' כ"ח ותשובת חת"ס יור"ד סי' ק"ד, וזריך גדר מחי נאמר ומחי לא, וראשון נראה דעל זמן מסויים כשבת ומועד לא שייך מקצת ככולו, דאפי' אם נאמר מקצת ככולו מ"מ כל שעדיין שייך לשבת זה גופא מחייבו לשמור ומה שייך מקצת ככולו, ועיין ברא"ש סוף מו"ק דאין סוף שבת תשלומין לתחילתו, (ואולם עיין במכתבי תורה לזקני זל"ל שכתב דבשמר שבת או יו"כ או פסח ואח"כ עף למקום שעדיין שבת או יו"כ אין מחויב עוד, כיון דכבר שמר יום שלם ודו"ק

מזה דלא כהנ"ל והבן) ומיושב בזה קו' הנל"ח
שהקשה דנאמר בחמץ בפסח מקצת ככולו ויהא
מותר ביום השביעי, ואין צריך להגיע למה שנדחק
שם

והנה המהני"א ה' נדרים ס' ל"ד והשד"ח
מקשים בגדר להתענות או כיו"צ יום או ל'
יום, נימא מקצת ככולו ויהא מותר בתחילת היום
כבר לאכול ונמו נזירות דסגי במקצת היום, והנראה
שיש לחלק בין אם צריך שביום זה יעשה פעולה
פלונית או שפעולה פלונית צריך שיעשה ביום זה,
דאם העיקר מנד היום אז כל היום חייב ואין
שייך מקצת היום ככולו דאפי' נימא מקצת היום
ככולו מ"מ עדיין חייב כיון דעדיין הוא אותו היום,
משא"כ אם רק צריך שהפעולה תיעשה ביום זה
הרי כבר נעשתה והבן.

והיוצא מזה דנאצילות שצריך להתאבל ז' ימים,
א"כ כיון שמקצת ככולו התאבל ז' ימים,
וכן נזירות שצריך ל' יום להיות נזיר, משא"כ
הנודר שיתענה יום זה הנה קיבל עליו שיום זה
יהא בתענית, ולכן כל שעדיין שייך ליום זה הרי

הוא בתענית וקיבל עליו להתענות (ונ"מ ג"כ
באם עף למקום שעדיין יום וכנ"ל) ודו"ק (ומיושב
בזה ג"כ קו' רמ"א ס' ש"ץ ודו"ק היטב כי קצאתי
מאד). וג"כ יש לחלק בין דבר שהוא פעולה ועשייה
להיכא שהגדר לשמור עצמו מלעשות נשואו"ח וכן
מחלק בשד"ח הנ"ל, ונ"ל דנזירות הו' גדר עשייה
והארכתי בזה במק"א.

הדרך לדין דבענין דשומרת יום וספירת נקיים
אין הגדר מנד הפעולה שצריך לשמור כל
היום רק הגדר מנד היום דצריך שהיום יהא שמור
ונקי, וא"כ לא שייך כלל מקצת ככולו, ובה מוסבר
דלענין טבילה אמרינן מקצתו ככולו דאז צריך רק
שיהא שבעה ימים אבל לא לשאר דברים.

והנה נזיר קיי"ל מקצת ככולו ויכול לגלח צהנן
החמה, ומ"מ אם נטמא אח"כ סותר, ונ"ל
הבאור כנ"ל דלענין טומאה וטהרה כיון דאח"כ
נטמא חשבו ככל היום טמא ולכן נסתר הכל, אבל
לא יעלה זה לשי' המוס' דבאמצע היום ל"א מקצת
ככולו ודו"ק.